

Voorheen Van Tuldel

CIP-GEGEVENS KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK, 'S-GRAVENHAGE

auteur, titel

Met lit. opg., reg.

ISBN

NUGI

Trefw.: genealogie; Noord-Brabant / Noord-Brabant; geschiedenis

© L.F.W. Adriaenssen, Amsterdam, 2011

Layout: L.F.W. Adriaenssen

Druk:

Uit deze uitgave mag niets worden gereproduceerd door middel van boekdruk, foto-offset, microfilm of welk ander middel dan ook, zonder schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voorheen Van Tuld

Thans Van Tuld, Van Tulder, Van Thulden

L.F.W. Adriaenssen

Inhoudsopgave

DE OUDSTE GENERATIES VAN DE FAMILIE	1
1. De wapens	6
2. De naam	9
3. Bijlagen	10
DE HOEVENAARS EN HUN AANVERWANTEN	17
TE TILBURG IN DE TEXTIEL	43
DE PATRICISCHE TAKKEN	85
THEODORE VAN THULDEN	99
LIMBURGSE LANDBOUWERS	112
HOOGGELEERD EN HOOGGEBOREN	140
KETTERS EN HERVORMD	152
VAN TULDEN UIT ALEYTEN TE BEST	159
LEMMENS, LEMNIUS, LEMMENS VAN TULDER	165
ONGEALLIEERDE VAN TULDERS EN VAN TULDENS	185
1. Poppelaars	185
2. Van Klein Tulder	189

VI

BIJLAGEN	195
1. Voorwoord van het cartularium van Averbode	195
2. Testimonium vicinarum curtis de Tuldel super warascapiis sive miricis . . . . . de Mierda productum tempore domini Joannes Multorus . . . . . huius ecclesie abbatis	201
3. Pachtcontract van de Tulderhoeve, 1513	204
4. Genealogisch processtuk voor het leenhof van Brabant te Brussel, ± 1525	206
5. Inventaris van de huisraad van kanunnik Aert van Tuldel, 1535	209
6. Brief over moeder Denise van Tulden	214
7. Latere hoevenaars van Tulder	217
BRONNEN EN LITERATUUR	219
1. Noten	219
2. Geciteerde literatuur	297

De oudste generaties van de familie

De eerste genealogische inspanningen rond deze familie lijken te zijn gedaan in de zeventiende eeuw. Zij leidden tot vier bewaard gebleven varianten van de familiegeschiedenis, waarvan er twee zijn opgenomen in de bijlagen op p. 10 e.v. Alle vier hebben ze ongetwijfeld dezelfde genealogiografische oorsprong, waarnaar alleen kan worden gegist. Genealogische belangstelling is navoorsbaar bij leden van de patricisch-adellijke tak, te beginnen mr. Johan van Tulden (1583–1665), vice-kanselier van Brabant, die zich *equus auratus* noemde, een titel die hij slechts mocht dragen na genealogisch bewijsmateriaal van zijn afkomst te hebben overgelegd. Zijn zoon Simon van Tulden (1614–1676) noemde zich jonker en liet in 1645 verklaringen optekenen die wijzen op inspanningen een adelsdiploma te verwerven (zie bijlage 3 op p. 14). Andere belangstellenden voor de stamboom waren Floris van Thulden (1637–1698), die in 1696 tot baron werd verheven met het recht de gravenkroon in zijn wapen te voeren, en Isabella van Thulden (1686–1740), die de titel erfde, waardoor haar man in 1720 werd verheven tot baron van Thulden en Rumsdorp. Hun dochter Maria Isabella van Thulden (1727–1791) liet een (geautoriseerde?) versie van de stamboom opstellen.

Deze genealogieën kunnen worden beschreven als pre-archivalisch, omdat zij slechts ten dele tot stand kwamen door middel van archiefonderzoek. De stamboom werd geschreven op basis van overlevering in de familie, terwijl voor de oudste generaties gebruik werd gemaakt van literatuur en oorkonden, die er vaak met de haren werden bijgesleept.

Serius archiefonderzoek werd voor het eerst verricht door Hans van Tulder te Amsterdam, die in de oorlog het gemeentearchief betrad om er naar zijn voorgelacht te vorsen. In 1954 publiceerde de om zijn speculatieve producten beruchte genealoog B.W. van Schijndel een stamboom Van Tulden, waarbij hij volledig en kritiekloos uitging van de pre-archivalische stambomen, terwijl zijn aanvullingen door eigen archiefonderzoek ronduit tot broddelwerk leidden.

Hoewel de pre-archivalische stambomen niet met wetenschappelijke oogmerken zijn samengesteld, maar als opportunistisch bewijsmateriaal van een gewaande adellijke afstamming, verdienen enkele passages het serius te worden genomen. De verschillende versies tonen onderlinge afwijkingen, het sterkst in de oudste generaties. De meeste gegevens van na 1500 zijn redelijk betrouwbaar, de meeste van voor 1400 overwegend fabuleus en ten gevolge van *wishfull thinking* geconstrueerd en tot stand gekomen. Dat laat als moeilijkst te beoordelen part de gegevens uit de vijftiende eeuw over.

Thierry de Beeck, dominus de Thulden et Mierden, se fust religieux, estant vef de Machtildis l'an 1146 en l'abbeye de Everbode, ou il fit donation de ses biens avecq adveu de son fils unicq, quij se fut aussii religieux, nomé Eewijn de Beeck (Diederik van Beek, heer van Thulden en de Mierden, werd als weduwnaar in 1146 religieus van de abdij van Averbode, waaraan hij zijn goederen schonk met toestemming van zijn enige zoon, geheten

Iwaan van Beek, die eveneens religieus werd), –aldus een van de manuscripten. Vader en zoon hebben inderdaad bestaan. Blijkens een rond 1200 te dateren oorkonde had weleer Diederik van Beek zijn hoeve te Mierde geschonken aan de norbertijnenabdij van Averbode en had zijn zoon Ivels zich tegen die geste verzet. Gebruikelijk was dat een schenker als (gedeeltelijke) tegenprestatie een jaargetijde of andere memorie bedong, zeker als hij in de kloostergemeenschap trad. Uit de omstandigheid dat het necrologium noch Diederick noch Ivels of Iwaan van Beek noemt, kan worden afgeleid dat het jaar 1146 plausibel is; het dodenboek werd immers pas een eeuw later aangelegd.¹ Het schenkingsjaar 1146 (zo'n tien jaar na de stichting van de abdij) is dus mogelijk, maar de titel *dominus de Thulden* is niet aanvaardbaar: vermoedelijk is achteraf het aan de Tulderse Hoeve verbonden heerlijke jachtrecht vergroot tot een heerlijkheid Tulder zonder meer.

De samensteller van de pre-archivalische stamboom heeft zeer zeker de moeite genomen om enig historisch bronnenonderzoek in te stellen, zij het dat hij de synthetiserende conclusies met een wel zeer natte vinger heeft getrokken.

De bronnen zijn van drieërlei aard. Ten eerste wordt een aantal niet meer traceerbare oorkonden genoemd. Ten tweede zijn er oorkonden geciteerd als die uit 1146, waarvan enige historische waarde mag worden aangenomen. Ten slotte wordt een beroep gedaan op bronnenpublicaties van 'Alberic Doust' en 'Rennebourg'.

Een tweede categorie mededelingen in de genealogische schetsen betreft waarachtige gebeurtenissen, waarbij Van Beeck's dan wel Van Tuldel's betrokken zouden zijn geweest. Genoemd worden de slag van Cassel (1072), de eerste twee kruistochten (1096–1099, 1147–1149), het conflict tussen de bisschop van Luik en Alexander van Gulik (1126), het pauselijke bezoek aan Luik, de kroning van koning Lotharius, de canonisatie te Aken van het hart van keizer Karel, de Gulden-Sporenslag (1302), de slag bij Dueren (Drunen?), de slag bij Baesweiler (1371) en de laatste campagnes van Karel de Stoute.

Moge er enige raadpleging van literatuur en oorkonden te pas zijn gekomen aan de samenstelling van de aloude genealogie-Van Tulden, zoals gezegd zijn de aangetroffen individuen op heilloze wijze aaneengeregen tot een familieverband. Leidraad lijkt te zijn geweest de Van Beeck's te identificeren met de Van Tuldel's. Daarvoor waren verschillende redenen en mogelijkheden. Om te beginnen kwam de familie Van Tuldel uit Beek (Hilvarenbeek), hetgeen nog in de vijftiende eeuw zichtbaar was aan de toponimische toevoeging bij verschillende religieuzen: bijvoorbeeld Jan van Tuldel van Beke (in 1400 pastoor van Balen) en Jan van Beeck alias van Tuldel (1398–na 1449). Voorts was er een familie Van Beeck, die een met dat van de Van Tuldel's vergelijkbaar geslachtswapen met drielingbalken voerde.² Ten slotte woonden er in de veertiende eeuw verschillende tamelijk aanzienlijke Van Beke's te Hilvarenbeek.³

Blijkens het hertogelijke cijnsboek van 1340 betaalde 'Engelbertus filius decani' (zoon van de kapitteldeken Engelbertus de Rivo alias van Beke) aan de hertog van Brabant cijns uit het goed *in Loeke* te Hilvarenbeek⁴, welke belastingplicht in 1380 werd voldaan door *Joannes filius domini Gerardi de Vorselaer quondam pro Arnolde de Rivo* (Jan heer Gerits van Vorselaar voor wijlen Arnt van Beek)⁵; uit dit Hilvarenbeekse goed zou later het kasteeltje Groenendaal ontstaan en genoemde Arnt van Beek werd vermoedelijk de stamvader van de aanzienlijke familie Van Groenendael, met wie de familie Van Tuldel zich meermalen zou parenteren. In 1350 of 1351 overleed kapitteldeken Engelbertus van Beke alias de Rivo⁶ en Gerardus van Beke, landdeken van Hilvarenbeek, was in 1349 gestorven.⁷

Documentair bewijs voor enige genealogische relatie tussen een familie Van Beeck en een familie Van Tuldel ontbreekt ten enenmale. Dat heeft menige genealoog en historicus er niet van weerhouden de hier besproken handschriften als betrouwbare bases te gebruiken voor verdere speculaties, zoals hierna nog zal worden getoond.

Tegen 1400 wordt de controleerbaarheid van het in de genealogische handschriften geboden materiaal wat groter. Zowel voor de samensteller(s) ervan als voor critici als ik geldt, dat de bronnen in die tijd ruimer gaan vloeien. Wat gezegd wordt over 'Gerard de Thulden

dit de Beeck' en zijn zoon Henric moet serieuzer genomen worden dan de mededelingen omtrent hun voorouders. Over Gerard heet het: *Il fut armé chevalier pour ses faits d'armes par le ducq Wenceslaus de Brabant l'an 1372 en la ville d'Aix kla Chapelle à sa delivrance en presence de empereur* (hij werd wegens zijn wapenfeiten tot ridder geslagen door hertog Wenceslaus van Brabant bij zijn invrijheidstelling in 1372 te Aken in aanwezigheid van de keizer). Over Henric: *estoit fort aymé du duc Wenceslaus et de la duchesse sa femme, parce que le pere avoit esté fort blessé et prisonnier avecq le ducq à la bataille de Baswilre* (hij werd zeer bemind door hertog Wenceslaus en door zijn vrouw, de hertogin, omdat zijn vader zwaar gewond met de hertog was gevangen genomen bij de slag van Baesweiler). Butkens⁸ noemt inderdaad een 'Gerard de Thulden', die in de slag van Baesweiler van 21 augustus 1371 had meegestreden aan de zijde van de hertog van Brabant, die was gevangengenomen.

Tot dusver is er slechts één archiefbron overgeleverd, waarin een tijd- en naamgenoot van Gerard ter sprake komt, misschien de onderhavige persoon zelve: Geeraert van Thulden heer Mertenssone was een zoon van Elisabeth, die zelf een dochter was van Godevaart van Stakenborch tot Broecheven bij Amelberg van Bruheze, erfdochter van Broeckhoven. Haar broer, ridder Everard van Stakenborg, was tweemaal in het Heilige Land en overleed op 12 maart 1402. Elisabeth had uit een tweede echtverbintenis, met Gerard van Gerwen, een zoon: Goyaert van Gerwen. Volgens een schepenvidimus van Antwerpen de dato 31 januari 1663 waren de kinderen van genoemde Godevaart erfgenamen van heer Henrick van Staekenborch, kanunnik te Luik en zoon van heer Henrick tot Boisschot bij vrouwe Margriet van den Veenhuuse, en wel voor een derde deel. Zodoende was Geeraert van Thulden samen met zijn halfbroer gerechtigd in een kwart van een derde van de nalatenschap.⁹ In de pre-archivalische genealogieën wordt onder X-4 een Martin van Thulden genoemd, die was gehuwd met 'Elisabeth de Staenborg a Cotlin', te lezen als Elisabeth van Stakenborg van Boescot.¹⁰

Ook de existentie van 'Geuwyn Stiecken', 'Eewin Steken' of 'Ewin Stiecken', zwager van genoemd Martin en gehuwd met Alix (Alice) van Thulden, kan historisch worden onderbouwd. Het betreft Yweyn Stierken¹¹, in 1382, 1386, 1396, 1406, 1410, en 1414 was hij schepen van Den Bosch¹²; op het stadsarchief aldaar wordt nog zijn zilveren zegelstempel bewaard.¹³ Blijkens een Bossche schepenakte uit 1424 was weleer Jan Stierken eigenaar geweest van het goed *ten Loe* te Hilvarenbeek, dat later van Thomas van Hyntham, Henrick en Willem Stierken en de kinderen van Willem Aert Tielkens was.¹⁴ Dat Ywaen Stierken inderdaad met een Van Tuldeld was getrouwd, wordt overigens door geen enkele akte of oorkonde bevestigd. Wel wordt in 1426 wijlen Ywaen Stierken vermeld, die van zijn schoonmoeder Elizabeth, weduwe van Geerling Cnode Geerlings, een huwelijksgift had ontvangen.¹⁵

Versies van de hier besproken genealogische schets van de familie Van Tuldeld (en Van Beeck) zijn door de wapenheraut Van den Leene opgenomen in zijn boek *Le theatre de la noblesse* (1625) en door J.B. Hauwaert († 1688) in zijn genealogische en heraldische verzameling. Hun voorbeelden hebben slecht doen volgen, te beginnen met Van Schijndel, die in 1954 een stamboom-Van Thulden publiceerde, waarvan hij de eerste twaalf generaties van de handschriften overnam onder een al te minimaal voorbehoud: „Il est nécessaire qu'elles soient appuyées complètement par des actes authentiques. Et quoiqu'il y aura encore sûrement des corrections à faire, nous n'avons pas hésité à publier ce travail important.”¹⁶

In Van Schijndels voetsporen traden P.C. de Brouwer¹⁷, P.H. van Tulden¹⁸ en J.A.M. Coolen. De laatste wijdde in 1975 drie artikelen aan het leggen van een genealogische relatie tussen de fabuleuze stamvader Reijnardus van de Van Beeck's en Van Tulden's en de graven van Leuven.¹⁹ Zo kwam hij tot een bijzonder illustere afstamming van de graven van Henegouwen, maar hij baseerde zich op oorkonden die al in 1940 waren ontmaskerd als vervalsingen.²⁰

Volgens een van de handschriftgenealogieën van de familie Van Tuldcl was abt Aert († 1394) een zoon van Katharina van der Sluys.²¹ *Jean de Beeck dit Thulden suivoit le partie de Jan comte de Saffenberg. Espousa Catharine de Sluijse, fille d'Arnoud, escuyer, seigneur dudit lieu. Il morut en prison du comte de Cleves* (Jan van Beeck gezegd Thulden volgde de partij van Jan graaf van Saffenberg. Hij huwde Katharina van der Sluijs, dochter van Arnold, ridder, heer van genoemde plaats. Hij stierf in de gevangenis van de graaf van Kleef). Als er iets serieus mag worden genomen van deze biografische aanduidingen, is het hooguit de naam van Katharina van der Sluijs, maar niet die van ridder Arnoud, heer van Sluis, haar gedoodverfde vader.

De identificatiesleutel van Katharina van der Sluys kan wellicht worden gevonden in de abdij van Averbode. Reguliere religieuzen vormden niet alleen een *familia* voorzover zij in een leefgemeenschap met elkaar verkeerden, maar hadden ook talloze onderlinge bloedverwantschapsverhoudingen.²² Ik bepaal mij tot abt Aert van Tuldcl. Twee naamgenoten verbleven in en kort na zijn tijd als witheren in zijn abdij. Jan van Tuldcl was in 1391 kortelings overleden en werd toen als bedienaar van het Sint-Judocusaltaar te Veerle vervangen; zijn anniversarium valt zowel te Averbode als in de abdij te Tongerlo op 28 augustus.²³ Henrick van Tuldcl, kanunnik van Averbode, wordt in 1403 en 1405 gezien als pastoor van Zolder.²⁴ Een derde was wellicht Jan van Tuldcl, die in 1400 onder de naam Jan van Tuldcl van Beke pastoor van Balen was.²⁵

In zijn functie van abt stelde Aert van Tuldcl verschillende verwanten aan als zijn laten of pachters.²⁶ Broer Peter, zus Lysbeth en neef Aert van Tuldcl behielden zijn ouderlijke hoeve van de abdij in pacht, en neef Jan van Eel *ex matre* Van Tuldcl pachtte de Averbodse hoeve te Eel. Aan *Walterus, consanguineus noster* (Wouter, onze bloedverwant), verpachtte hij in 1376 voor zes jaar ad 28 mud rogge, 6 mud evene en 15 was de grote hoeve te Lommel. De pachter moest 218 schapen, vier ossen en een koe voor de abdij onderhouden.²⁷ *Arnoldus Fabri, consanguineus noster*, pachtte in maart 1382 voor twaalf jaar de hoef van *Blaerdonc* (Bladerdonk bij Veerle-Laakdal, tussen Geel en Diest) en de tiende van *Yndhout* (Eindhout, gemeente Laakdal)²⁸; in mei 1394 werd Katharina weduwe Arnoldus Fabri met haar zoon voor dezelfde hoeve gecontracteerd voor twaalf jaar ad 30 mud rogge, 50 mud evene en 40 oude stuivers, onder de verplichting om twee paarden voor de abt te houden.²⁹ *Die sancte Gertrudis virginis* (op de feestdag van de heilige maagd Gertrudis) 1384 was het *Heynricus sartor de Duzel, consanguineus noster* (Hein de snijder van Duizel, onze bloedverwant), die voor twaalf jaar Spikenspade onder Hechtel pachtte³⁰ en in 1399 kreeg deze onder de naam Henricus Snider van Bladel Bladerdonk toegewezen.³¹ Spikenspade werd in 1405 gepacht door Henric Borchmans dictus die Haen de Beec (uit Hilvarenbeek).³² Rond Sint Valentijn 1388 werd *Walterus de Loemel*³³, *consanguineus noster*, als opvolger van Johannes de Mera junior (Jan van Meer de jonge) in Schriek (Testelt, vlakbij Averbode) gezet.³⁴ „Onze neef” (Peter Peters van Tuldcl) mocht van zijn hoeve te Ginhoven voor 100 mottoenen eikenhout aan de abdij leveren³⁵ en *Henricus, consanguineus noster*, en Johannes Vrancs leverden de abt stenen.³⁶

Een andere verwantschapsgroep vormde de familie Van der Sluys. *Erga nos Henricus de Slusa cognatus Petri de Slusa decimam nostram de Varendonc* (van ons houdt Hendrik van der Sluis, verwant van Peter van der Sluis, onze tiende van Varendonc), heette het in 1385 te Averbode.³⁷ Reeds in 1149 schonken Boudewijn en Hendrik van der Sluse, vermoedelijk zonen van de in 1120 vermelde Arnulfus de Sclusa, goederen aan de abdij. Zij werden in 1968 evenals de moeder van abt Aert van Tuldcl door Coldewij in verband gebracht met de adellijke Heusdense familie van die naam.³⁸ In het obituarium van Averbode staan nog Vualterus, ridder, en/of Bertula de Slusa, die twee mud rogge uit de tiende van Eindhout gaven³⁹, en Johannes de Slusa, die in 1346 investiet was van Testelt⁴⁰, Henricus de Slusa, prior van Averbode (voor 1360)⁴¹, Franco de Slusa, die de abdij twee mud rogge gaf uit de tiende van Eindhout, en Henricus van der Slusen, die in de veertiende eeuw 20 *solidos* voor zijn jaargetijde bestemde.⁴²

Uit deze tiende onder Laakdal schonken in de veertiende eeuw ook Bertula en Ava van (der) Slusa inkomsten voor hun jaargetijden: *Bertule de Slusa, pro qua habemus duos modios siliginis in decima de Indouth recipientes* (Bertula van der Sluis, voor wie wij twee mud rogge beuren uit de tiende van Eindhout)⁴³, *Ave de Sluso, pro qua habemus ad pitanciam duos modios siliginis in decima de Indouth recipiendos* (Ava van der Sluis, voor wie wij ten behoeve van de spijsmeester twee mud rogge trekken uit de tiende van Eindhout).⁴⁴ Frater Godefridus de Slusa, convers van Averbode, schonk in 1374 zijn abdij een halve bunder land *inde Delle prope Slusam*⁴⁵, wat slaat op Sluizen ten oosten van Tongeren.

Het kan deze familie De Slusa – Van der Sluys zijn geweest, waarin Aerts moeder Katharina was geboren. Het meest voor de hand zou liggen, dat zij uit Veerle kwam, even ten noorden van Averbode. Onder Veerle was familie was gegoed te Laakdal, in 1315 was er Heyne Wellens van der Slusen schepen⁴⁶ en in 1391 Jan van Tuldcl beneficiant van een altaar.

De benoemingspolitiek van de abten bracht een voor boeren ongewone mobiliteit met zich mee. Ten gevolge van bloedverwantschap en laatschap kwamen meierijse Kempenaars terecht in de Limburgse Kempen. Te Testelt zat Wouter uit Lommel als hoevenaar op een bedrijf van de abdij. Winricus en Margareta van Culensrode (genoemd naar de abdijschouw van de Hooie Mierde) schonken uit hun bezit te Testelt in de veertiende eeuw vijf schellingen aan Averbode.⁴⁷ (Te Testelt was Jan van der Sluys investiet.)

De familie Smit van Mierde, verwant aan abt Aert van Tuldcl, is een voorbeeld van die religieuze en economische mobiliteit, die genealogisch iets meer kan worden uitgewerkt als volgt.

I. HENRIC DIE SMIT VAN MYERDE (Henricus filius Fabri de Mierde) was in 1340 onder Hooie of Lage Mierde cijnsplichtig aan de hertog van Brabant.⁴⁸ Omstreeks die tijd kocht hij van Nyclaes Jans van Spreuwel een leenroerige erfpacht van 12 lopen rogge en 7 oude groten te Hulsel.⁴⁹ In het Averboodse jaargetijdenboek worden hij en zijn vrouw Jutta genoemd als schenkers van een oude groot, te ontvangen in Herk-de-Stad (tussen Diest en Hasselt)⁵⁰; dat doet vermoeden dat Henrick ooit goederen van de abdij te Herk heeft gepacht. Bovendien bezat zijn zoon Henric een wijngaard, die zeker niet in de meierij van Den Bosch zal hebben gelegen. Opmerkelijk is ook, dat in de veertiende eeuw een vrouw uit Esbeek, de Hilvarenbeekse herdgang waar de Tulderse Hoeve stond, jaargetijden te Averbode stichtte met Herkse fondsen, te weten Heylwigis van Hoerpoel, begijn te Herentals, mede voor haar vader en voor joffer Enghelberghis van Horenpoel.⁵¹ Enghelbergis was vermoedelijk verwant aan de familie Van Tuldcl (zie pp. 23 en 23 hierna).

Henrick Fabri en Jutte hadden vijf kinderen. Hun zoon Henrick stichtte voor zijn ouders, broers en zusters *et aliorum suorum proximorum amicorum* (en voor zijn andere naaste verwanten) in de abdij van Averbode een jaargetijde. De kinderen waren:⁵²

1. Henric Smeets van Mierde⁵³, *clericus* (getonsureerde klerk), was kameraar in 1383 en in 1392 „speciale bode” van abt Aert van Tuldcl.⁵⁴ Hij kocht in 1383 de tiende van Winge (bij Opplabbeek). In 1377 was hij een van de getuigen bij het testament van Peter van Tuldcl, opgemaakt op de Tulderse Hoeve. Hij stichtte in 1395 het Maria-altaar in de kapel te Culensrode onder Hooie Mierde.⁵⁵ Culensrode werd gedomineerd door de gelijknamige hoeve van de abdij van Averbode, waarvan het alleszins aannemelijk is dat leden van de familie Fabri er als pachter hebben gezeten.

Henric Smeets schonk aan elke priester die zijn vigilie zou bijwonen een kwart wijn, het dubbele voor de abt, de prior, de supprior, de cantor en de koster voor het klokkeluiden, de kaarsen en de kleding, de helft voor novicen en een kwart voor de lekebroeders. Wie wegbleef, kreeg niets. De spijsmeester kreeg voor deze stichting het beheer over een jaarlijks inkomen van 40 *geltas* (gelten, maten) wijn uit Henrics wijngaard. Ten slotte vermaakte Henric nog enkele cijzen (*f* 3 uit een huis te Diest en *f* 1:10:0 uit een huis *in Scubroec* bij Averbode) aan de abdij.⁵⁶

Uit het kaartenboek van de abdij van Averbode (± 1650)

2. Peter Henricxs Fabri van Mierde vermaakte aan de abdij een halve mottoen eens en voor zijn jaargetijde een oude groot, te heffen te Herk.⁵⁷
3. Aert Fabri was de aangehaalde „consanguineus noster” van abt Aernt van Tuldcl, die de hoeve van Bladerdonk en de tiende van Eindhout in 1382–1393 pachtte en in 1394 werd opgevolgd door zijn weduwe Katharine en haar zoon.⁵⁸ Blijkens het obituarium van de abdij wordt zijn anniversarium gevierd op 26 augustus: *Arnoldi Fabri, coloni nostri in Bladerdonc, qui legavit conventui nostro III griffones veteres, annuatim ad pitanciam pro anniversario suo faciendo, recipiendos in Weelde, in censu quem habent ibi illi de Tuldcl et Fabri de Mierda* (Aert Fabri, onze hoevenaar te Bladerdonk, die aan ons convent drie oude griffioenen jaarlijks vermaakte ten behoeve van de spijsmeester om zijn jaargetijde te vieren, te ontvangen te Weelde uit de cijns die daar die van Tuldcl en Fabri van Mierde hebben).⁵⁹
4. Katharina Smeets.
5. Hildegundis Smits van Myerde.

De exacte familieband tussen Fabri en Van Tuldcl is niet bekend, maar deze kan zijn gelopen via Engelberen van Tuldcl. Zij wordt in het hertogelijke cijnsboek van 1380 vermeld als belastingplichtig uit een aantal onderpanden te Hooge of Lage Mierde of Hulscl, die voorheen aan Lucas Ansems hadden toebehoord.⁶⁰ De rechtsofvolger van haar dochter Katharina gold in 1450 12 oude denieren uit de erfenis genaamd *der Kercken hoeve* te Hooge of Lage Mierde.⁶¹ In hetzelfde jaar golden Katharina weduwe Henrick van der Voert⁶² en haar zeven kinderen een hertogscijns uit het van Katharina dochter Engelberen van Tuldcl aangekomen onderpand, afkomstig uit de erfenis van Amclis van der Byest.⁶³ Uit een ander perceel, *dicta die Heyde voert*, was in 1499 Ansem van Tuldcl cijnsplichtig als fiscale rechtsofvolger van respectievelijk Katharina dochter Engelberen van Tuldcl, Peter Henricxs Fabri en Jan van Mispcl.⁶⁴ Ten slotte blijkt uit een Mierdense schepenakte uit 1520, dat *pridem* (vroeger) *die Hogelynsche hoeve* te Hooge Mierde grensde aan de grond van Engelberen van Tuldcl en haar kinderen.⁶⁵

Engelberen kan een tante zijn geweest van Aert van Tuldcl, abt van Averbode. Van dezelfde generatie was vermoedelijk Luetgart de Tuldert, die in 1340 in het land van Turnhout was gegoed.⁶⁶

§ 1. De wapens

1. Van Tuldcl

Vanouds voerde de familie Van Tuldcl het wapen met de drielingbalken, te weten *drymael dry gouden geerden in eenen swertten grondt met eenen gouden cheff*, zoals in 1645 te zien was in een huis nabij het stadhuis van Den Bosch, waar Geeraerd van Thuldcl († 1609 of 1610) had gewoond.⁶⁷ Hetzelfde wapen is gebeiteld op zijn grafzerk in de Bossche Sint-Janskathedraal, waaronder (voordat de epitaaf werd verplaatst uit de minderbroederskerk) ook het gebeente van zijn vader Dierick Hanryckx van Tuldcl († 1557) had gerust.⁶⁸

Op 2 september 1648 verklaarden schepenen van Hilvarenbeek, dat zij op een glazen raam in huize *de Sonne* te Hilvarenbeek (thans Vrijthof 6-7) het wapen van de hoevenaarsdochter Henricken Bartholomeuss van Tuldcl († 1613) hadden gezien, *wesende thien zwarte geerden in een goude velt met een zilveren myspelbloem en een groen feuillage*.⁶⁹ Op een geschonden schepenzegel, gebruikt door Aert van Tuldcl in 1519, zijn duidelijk de drie balken te zien, terwijl in het schildhoofd een bloem kan worden vermoed, die niet precies kan worden gedetermineerd.⁷⁰

Henricken en Geeraerd waren elkaars achternicht en -neef, wat zou kunnen beduiden dat hun overgrootvader, de Tuldclse hoevenaar Arnt van Tuldcl († ± 1470), het wapen heeft gevoerd. De grootouders van Henricken en Geeraerd, de gebroeders Heyn en Jan van Tuldcl, waren achterneven van Aernt van Tuldcl, die 1519 het wapen met de bloem in

het schildhoofd voerde. Hun gemeenschappelijke voorvader was Aernt Lysbetten van Tuldel († 1436), die in 1387 door zijn oom Aernt van Tuldel, abt van Averbode, was aangesteld als hoevenaar op Tulder. Minstens tot hem leidt dus de ‘genealogie’ der gelachtswapens.

Geeraerds zoon mr. Johan van Tulden voerde het wapen met de drielingbalken in 1608–1614 als schepen van Den Bosch⁷¹ en ook diens zoon Simon van Tulden zegelde als schepen van Antwerpen in 1650 met de drielingbalken.⁷² Geeraerds kleinzoon Theodore van Tulden schilderde in 1660 op de stoeleuning op het portret van zijn broer Benedictus, cisterciënzerabt, hetzelfde wapen. Ook nakomelingen uit een derde tak, –de Bossche schepen Jeroen van Thulden⁷³ (1646) en diens gelijknamige zoon, schout van Raamsdonk (1698)–, voerden het wapen met de drielingbalken. De hiervoor genoemde hoevenaar Arnt van Tuldel was een achterneef van Diederik van Tuldel († 1494), abt van Park, die eveneens dit wapen heeft gebruikt.⁷⁴

Overgrootvader van heer Diederik en van hoevenaar Arnt was Jan van Tuldel, die in de eerste helft veertiende eeuw hoevenaar op Tulder was. Zijn zoon Aert († 1394) was abt van Averbode, maar van hem is geen heraldisch relict bewaard gebleven.

Verskillende varianten op het Van Tulden-wapen duiken op. Genoemd is de mispelbloem in het schildhoofd, die kan zijn overgenomen van een van de voormoeders, maar ook een amelioriserende toespeling kan zijn geweest op de beoefening van het landbouwbedrijf. Duidelijker is de Madrileense patentbrief uit 1652, die mr. Johan van Tulden het recht gaf zijn wapen te laten flankeren door twee vleeskleurige wildemannen.⁷⁵ Floris van Thulden kreeg in 1696 het recht de gravenkroon boven zijn wapen te plaatsen.⁷⁶ Op het wapenblazoen in de schermerskapel van de Sint-Romboutskathedraal te Mechelen (1674) was op het met dat van zijn vrouw gevierendeelde wapen in de kwartieren I en IV nog de oorspronkelijke versie afgebeeld.⁷⁷

Toen de baronnen Van Thulden in mannelijke lijn waren uitgestorven, nam Floris’ schoonzoon, Laurentius Henricus Corten gezegd de Brialmont, zowel de familienaam als een element uit het Van Thulden-wapen over: als hartschild over de kwartieren Corten (I en IV) en Brialmont (II en III) kwam het wapen met de gouden drielingbalken op een zwart veld onder een gouden schildhoofd, en ook de vleeskleurige wildemannen werden als schildhouders geplaatst.⁷⁸

Sommige Van Tulden’s gebruikten ook het wapen van hun vrouw of moeder. Het zegelstempel van de Bossche schepen (1583–1610) Niclaes van Tulden bestond uit een gedeeld schild: I het Van Tulden-wapen zonder schildhoofd, II een dwarsbalk beladen met een roos, vergezeld van vijf eendjes, drie boven en twee onder de balk.⁷⁹ Hoewel priesters veelal het wapen van hun vader deelden met dat van hun moeder, nam heer Robbrecht van Tulden het alliantiewapen van zijn vader, –Van Tulden en Van Cuyck–, integraal over. In de kerk van Berlicum was een gebeiteld wapen met in de kwartieren I en IV het wapen-Van Thulden (driemaal drie strepen), in II en III zeven kuikentjes (Van Cuyck, zijn grootmoeder); daaronder stond zijn naam: *Dominus Robertus Tuldenus*. Een glazen raam in dezelfde kerk toonde (heraldisch) rechts een gouden schildhoofd met daaronder drie gouden drielingbalken; links een schildhoofd met een kruipende leeuw met ‘croonen’ tong en nagels van goud; het onderste deel van het schild was uitgeslagen en gevuld met leeg glas.⁸⁰

Volstrekt afwijkend was het wapen van mr. Jan van Tuldel, procureur der Picardiërs aan de Sorbonne in 1482. En Aert van Tuldel schreef omstreeks 1460: *want ic, Aert vorscreven, ghenen eyghen zeghel en hebbe, soe heb ic ghebeden Wouteren van Gorp dat hy zynen zeghel hier in drucken woude, dat welck hy ghedaen heeft.*⁸¹ De interpretatie moet wel zijn dat deze telg uit een schepenenfamilie en aanstaande *magister* (nog) niet beschikte over een eigen zegelstempel of -ring.

Links: Van Tuldel

Rechts: Van Tulden

Een misgreep is het wapen dat P.H. van Tulden te Ottoland in 1975 heeft aangenomen en dat door het Centraal Bureau voor Genealogie op 30 mei van dat jaar werd opgenomen in het register van familiewapens.⁸² Hij kon, doordat hij had nagelaten genealogisch onderzoek te verrichten, niet aantonen verwant te zijn aan de wapendragers van de drielingbalken en bleek bovendien te stammen van een bastaard van Anna Maria van Tulden, wat een ongewijzigde overname van het wapen onmogelijk maakte. Toen kwam hij met eigen wapenontwerpen, waarvan het eerste om heraldische redenen werd afgewezen, met name omdat hij weer elementen van het aloude Hilvarenbeeks-Bossche familiewapen had opgenomen. Pas een derde voorstel werd voor registratie acceptabel bevonden.

Het werd een versmald schuinkruis van keel op een zilveren veld met in het bovenste kwartier een gouden lelie, een uitspringend hert als helmteken en als wapenspreuk „*Ne quid nimis*”. Deze tekst en uitleg gaf P.H. van Tulden: „Allereerst de kleuren in zilver en rood van het schild. Als men terug gaat naar de jaren rond 815 stuit men op de dochter van keizer Lotharis de Eerste. De keizerlijke kleuren zijn en waren rood-zilver. Vandaar dat deze kleuren zijn gekozen. Als bovenridderlijk geslacht is het begrijpelijk dat voor de gouden helm is gekozen. Wat betreft de gouden lelie: deze is gekozen omdat de familie Van Beeck-Van Thulden afkomstig is van de stam Henegouwen die de gouden lelie in zijn wapen voerde. Gezien de familie rond Hilvarenbeek aanzienlijke jacht- en visgronden bezat leek mij een uitspringend hert de juiste weergave. Het schuin kruis kan zowel op de kruistochten als op het wapen van Roye waaruit Isabelle Theresia van Thulden-de Roy van Sipernau van toepassing worden gebracht.”

Van Tulden uit Ottoland heeft derhalve zwaar geleund op de fabuleuze afstamming van de familie Van Beeck.⁸³

De door P.H. van Tulden overgenomen spreuk „*Ne quid nimis*” prijkt op de gevelsteen die in 1662 werd ingemetseld in het nieuw opgetrokken hoevegebouw op Tulder. Het was het devies van de toen regerende abt van Averbode, welke abdij de Tulderhoeve bezat.

Ne quid nimis schreef in 1500 ook mr. Joos van der Berct *ex matre* Ermgaert van Tuldel (en oomzegger van Dirk van Tuldel, abt van Park) onder zijn handtekening. Drie jaar later had hij er het Dietse *Ic naempt wael anders* van gemaakt.⁸⁴ Zijn neef Ambrosius van Engelen *ex matre* Van Tuldel, abt van Park in 1515–1543, nam de spreuk op in zijn wapen als prelaat. Zijn voorbeeld werd gevolgd door zijn opvolgers sinds 1558 en sinds 1583⁸⁵ en uiteindelijk werd *Ne quid nimis* het devies van de abdij. Niets wijst er overigens op, dat het devies oorspronkelijk gehecht is geweest aan het geslachtswapen van de familie Van Tuldel.

GEVELSTEEN

Twee opvolgers van Dierick van Tuld namen niet alleen zijn mijter, maar ook zijn wapen over. Aert Wijten, zoon van zijn zus Elisabeth, kwartileerde de wapens van zijn ouders: in I en IV een beurtelings gekanteelde dwarsbalk van sabel, in II en III de Van Tuld-drielingen.⁸⁶ Ambrosius Loots, kleinzoon van Beel van Tuld, voerde in de kwartieren I en III respectievelijk 1 + 2 en 2 + 1 zilveren andrieskruizen op keel, in II en IV het Van Tuld-wapen.⁸⁷

2. Lemmens, Van Tulder

De Tilburgse en Amsterdamse familie Van Tulder voert een ander wapen. Zij stamt van Maeyken Bartholomeus van Tuld en mr. Jan Willem Lemmens, welke laatste op het ereschild (geschonken aan het Hilvarenbeekse Sint-Jorisschild bij zijn afscheid in 1596) een ster had laten afbeelden. De ster komt terug op het Sint-Jorisschild van Thielman Lemnius (1613–1700) en op diens portret in het familiewapen: een keper tussen 2 + 1 zespuntige sterren, een ster als helmteken.

Dit wapen is beschreven in het octrooi dat de koning van Spanje in 1658 gaf aan Geraert Franchoys Lemnius als *un escu de sable a un chevron d'or accompagné de trois estoilles d'argent grill'e et liseré d'or et sommé d'une pareille estoille qu'en l'escu* (op een schild van sabel een gouden keper, vergezeld van drie zilveren, goudgerande sterren met eenzelfde ster als schildhoofd).⁸⁸

WAPEN LEMMENS

§ 2. De naam

In 1289 was ridder Jan van Tulde schepen van Schinnen.⁸⁹ Hij stond in relatie tot het Schinnense gehucht Thull, vroeger *Tol*, *Thol*, *Tholde*, *Tulde* en *Tuyl* geheten. Waarschijnlijk dankt het gehucht zijn naam aan de tol die er weleer stond. Een toponiem *Tholde* wordt in de zestiende eeuw ook nog aangetroffen bij Roosteren.⁹⁰

Mogelijk behoorde tot dezelfde familie als ridder Jan de volgende dame, die een eeuw

later wordt gezien: Ida van Tulder, ook Tolders en Stulders, weduwe van Alexander Scemmelpenninc, ontving in 1397 krachtens het testament van wijlen Jan Scemmelpenninc van de ontvangers van de bede van Brabant 31 oude schilden, 4 schellingen, 10 penningen en 1 esterlin Vlaams, samen $\frac{1}{3}$ van $\frac{1}{6}$ uitmakende van een som van 250 rijns gulden die hertogin Johanna van Brabant aan genoemde Jan schuldig was en waarvan hij reeds $\frac{2}{6}$ had terug ontvangen; in 1398 incasseerde Ida het vierde zesde deel.⁹¹

De huidige families Van Tulden, Van Tulder en Van Thulden stammen van de Hilvarenbeekse familie Van Tuldel, die haar naam ontleende aan de gelijknamige hoeve. Hier is geen sprake van een tol geweest, maar moet worden gedacht aan 'teulen' in de betekenis van ploegen. De hoeve van Tulder heette oorspronkelijk Hof van Tuldel. Het woord tuldel is vermoedelijk samengesteld uit een vervoeging van de woorden *tulen* en *lo* ← *lauha* (een bosje op hoge zandgrond). Tuldel duidt dan op een open plaats in het bos (een lo), die door tulen, tuylen, toelen, tuelen wordt omgeploegd en beteuld ofwel bebouwd.⁹²

Een andere woordanalyse geeft Thiadens, die Tuldel leest als *'t-uldel*, waarbij 'del' betekent inzinking in de bodem en 'ul' (vgl. ule, oel) moerassige plek. Als historisch bewijs van het vermoeden dat de Tulderhoeve in de buurt heeft gelegen van een moerassige plek verwijst hij naar de plaats nabij de Tulderhoeve waar het riviertje de Hilver ontspringt en naar de aanwezigheid van 'de Meurtel' of 'de Mortel', een waterpoel (misschien viswouwer) midden in de huisakker van de Tulderhoeve.⁹³

Het oorspronkelijke Tuldel heette in de stad (Den Bosch) al gauw Tulden. De schepenklerken schreven de naam van het begin van de vijftiende eeuw af aan afwisselend met een l en een n in de Bossche protocollen. Toen in het laatste kwart van de eeuw Jan Aerts van Tuldel zich

komende van de Tulderhoeve te 's-Hertogenbosch vestigde, ontstond een grote familietak Van Tuld. Tot in de tweede Bossche generatie kwam, steeds sporadischer, nog wel de Van Tuld-spelling voor, maar ook de familieleden zelf gingen zich Van Tuld noemen. De huidige (Limburgse) families Van Tuld en Van Thuld stammen van hen af.

Opmerkelijk is, dat het grafscript (1617) in de Antwerpse Sint-Joriskerk van Henrick van Tuld, uit de vijfde generatie van de Van Tuld-tak, spreekt van *Henricus Tuldellius Buscoducensis*.⁹⁴ Kwam het doordat hij plebaan was geweest van Hilvarenbeek, waar zowel de hoeve als de familie nog (Van) Tuld heetten?

In de tijd van heer Henricks plebaanschap ontwikkelde zich te Hilvarenbeek de naamsvariant Van Tuld. De hoeve van Tuld ging Tulderhoef heten en de familie, verhuisd naar het naburige Tilburg, heet tot de dag van vandaag Van Tuld. Te Poppel ligt de Tulderheyde, dus niet de Tuldener- of Tuldelse heide.⁹⁵

Enkele dialectische vervoegingen als Van Thilder, Van Teulder, Van Thölden, Van Tultel, Van Tull en Tuldens hebben niet geleid tot geslachtsnamen. Hetzelfde geldt voor de diverse latinisering: Tuldellius, Tuldellius, Tuldellus, Tuldellus, Tuldellus, Tuldellus, en voor Lemmens van Tuld.

§ 3. Bijlagen

I. Volgens een genealogische staat, getiteld „Aïeul de Marie Isab[elle] de Thulden, douairière de feu Francois Joseph de Crane”, bestond het pre-archivalische voorgeslacht van de familie Van Tuld uit het volgende gezelschap van ridders Van Beeck.⁹⁶

I. RAINARDUS sans aucun surnom est cité dans un accord entre Reijnilde, comtesse de Haijnault, sur l'an 1068. et entre le mort tué à la bataille de Cassel l'an 1072. Est raporté par Alberic de Doust, que Tammart de Beeck fils de Rajnaut fut tué avecq son pere.

1. Tammart de Beeck, volgt onder II.
2. Reijnaut de Beeck est tesmoing en chartre de Otbert, esvecque de Liege, l'an 1088.
3. Gerard de Beeck est nomme fils de Rajnier l'an 1088 par Rennebourg, ch. 110.

II. TAMMART DE BEECK, tue à la bataille de Cassel, espousa Maubile

1. Rajnaut de Beeck, volgt onder III.
2. Thirij de Beeck est nomme chainoine de ...ghe par Alberic Doust anno 1120 ... frere de Gerard.
3. Gerard de Beeck, volgt onder IIIbis.

III. RAINAUT DE BEECK est tesmoing en une chartre de Godefroi de Bouillon, l'an 1092, et Albert de Doust le nomme Rajnardus de Beecka entre les chevaliers qui se croisserent pour aller a la Turcq l'an 1096. Il avoit espouse Alix.

1. Thirij de Beeck dictus de Thulden et Elen se fit religieux, estan veufve de Mactildis, l'an 1146 en l'abaije de Everboiden, ou il fut donation de ses biens avecq adveu de son fils unicq, qui se fit religieux illec.
  - A. Eewijn de Beeck se rendi religieux avec son pere à Everboden du... selon Rennenbourg.

IIIbis. GERARD DE BEECK fut excomunie par le pape pour avoir suivi le parti d'Alexandre de Juliers, archidiacre de Lighe, l'an 1126 selon Rennebourg. Il espousa Mechtilde.

1. Thirij de Beeck dit d'Elen et Thulden, volgt onder IV.
2. Gerard de Beeck dict de Eelen, chanoine de Liege, cite avec son neveu par Alberic au nombre des chanoines, quand le pape Innocent vint a Liege.

IV. THIRIJ DE BEECK DIT D'ELEN ET THULDEN est ausi nommé aussi nomme par le dict Alberic au vojage de la Terre Sainte sur l'an 1142. Espousa Emena.

1. Thirij de Beeck dict de Thulden, chevalier, est nomme fils de Thirij et neveu de Gerard de ... un couronnement [du] roij Lothier à Liege. Est ausi nomme entre les chevaliers qui assistoient a Aix a la ceremonie de la canonisation du cors de Sainte Charles. Il morut l'an 1189.
2. Gerard de Eelen dict de Thulden, volgt onder V.

V. GERARD DE EELEN DICT DE THULDEN fut avecq l'empereur Frederic en Asie contre les infideles et espousa Agnes de Heusden.

1. Herman de Beeck dict de Eelen, volgt onder VI.

2. Gerard de Beeck dict de Thulden, seigneur en Vlijmen, espousa Enigonda, sans ij nommer le surnom, l'an 1239 le 9. de Maij.
  3. Willaume de Beeck, chevalier, espousa Hadwilde de Strien, fille de Willaume, seigneur de Strien, et de Hernesinde de Randerode l'an 1217.
    - A. Williame de Beeck, chevalier, est nomme fils de Williame et neveu de Herman. Il espousa Beatrix, fille d'Allart, conte de Meghem, dont il ij at posteritée.
  4. Wautier de Beeck et de Eele.
  5. Jenne de Thulden.
  6. Henri de Beeck espousa Adelise de Walbouch.
- VI. HERMAN DE BEECK DICT DE EELEN, chevalier, espousa Windeline de Alpen, avec la quelle il – lan 1222.
1. Gerard de Beeck dict de Thulden, volgt onder VII.
- VII. GERARD DE BEECK DICT DE THULDEN est tesmoing l'an 1287 le 17.e 9.bre Chevalier. Il avoit de grands biens a Wlimen. Il espousa Marta, fille d'Allard de Bueren.
1. Gerard de Beeck dict d'Eelen, chevalier, tué a la bataille de Courtraj l'an 1302. portant la banniere de Jean, comte de Cuyck. Espousa Aleijdis de Wel.
    - A. Jean de Eelen, chevalier, fut pris prisonier par le comte de Cleves et morut en prison l'an 1349. Il avoit espousé Beatrix de
  2. Henrij de Beeck dit de Thulden, volgt onder VIII.
- VIII. HENRIJ DE BEECK DIT DE THULDEN espousa Winberge de Roover, fille de Edmond, chevalier.
1. Jean de Thulden, volgt onder IX.
  2. Gerard de Thulden, tué a la defaite du comte Jean de Saffenberg a Drunen.
- IX. JEAN DE THULDEN suivoit le parti de Jean, comte de Saffenberg. Il espousa Catherine de Sluijse, fille d'Arnoud, chevalier, seigneur dudict lieu. Il mourut en prison du comte de Cleves.
1. Gerard de Thulden dit de Beeck, volgt onder X.
- X. GERARD DE THULDEN DIT DE BEECK, chevalier, nommé l'an 1383, demeurant a Eelen. Espousa Ermengardis de Herlaer. Il fut armé chevalier pour les faicts d'armes par le ducq Wenselijn de Brabant l'an 1372 en la ville d'Aix a sa delivrance en presence de l'empereur.
1. Henrij de Thulden, volgt onder XI.
  2. Arnould de Thulden.
  3. Alix de Thulden espousa Eewin Steken, eschevin de Boisleducq l'an 1410.
  4. Martin de Thulden espousa Elisabeth de Staenborg, a Cotlin.
- XI. HENRIJ DE THULDEN estoit fort aimé du ducq Wenselijn de Brabant et la duchesse Jeanne sa femme, parce que son pere avoit esté fort blessé et prisonier avecq le ducq a la bataille de Baswiller. Il espousa Amelberg de Doerne, fille de Gerard, chevalier.
1. Jean de Thulden, volgt onder XII.
  2. Wijndel de Thulden.
  3. Henrij de Thulden, chanoine de Turnhout l'an 1404.
  4. Marie de Thulden.
  5. Amenb... de Thulden.
  6. Gerard de Thulden, volgt onder XIIbis.
  7. Gertrude de Thulden espousa Nicolas van Os.
  8. Elisabeth de Thulden.
- XII. JEAN DE THULDEN A EEL espousa Catherine de Lisselt dicte d'Erp a Ponsendael.
1. Charles de Thulden.
  2. Jean de Thulden, volgt onder XIII.
  3. Henrij de Thulden, chanoine a Beeck et de Turnhout l'an 1452.
  4. Agnes de Thulden espousa Jean de Engelen.
- XIII. JEAN DE THULDEN A EEL espousa Elisabeth, fille de Thirrij de Groenendale et de Elisabeth d'Elsbeek.
1. Arnoud de Thulden, volgt onder XIV.
  2. Thirrij de Thulden, abbé de Parcq l'an 1494.
  3. Marie de Thulden espousa Thirrij de Engelen.
  4. Ermengarde de Thulden espousa Gijsbert de Wijten de Westerwijck.

5. — de Thulden espousa Jean van der Berckt.

XIV. ARNOUD DE THULDEN A EEL espousa Catherine de Beeckerdijck. Il suivit le ducq Charles de Bourgoigne a la guerre de Nancij.

1. Henrij de Thulden, tué au service du ducq de Bourgoigne a Morat.
2. Pierre de Thulden, tué au service du ducq de Bourgoigne a Grandson.
3. Arnoud de Thulden, chanoine a Malines a Saint Rombaut l'an 1477.
4. Lutgarde de Thulden espousa Francois de Hofstadt a Malines.
5. Marie de Thulden espousa Gerard Loots.
6. Margerite de Thulden espousa Jean de Helen.
7. Adwich de Thulden espousa Henrij Meijs.
8. Petronelle de Thulden espousa Gerard Cloostermans.

XIIbis. GERARD DE THULDEN espousa Wijndel Schijlder, fille de Guillaume, eschevin de Boisleducq p.. tiltre de l'an 1427 le 6.me de Maij.

1. Jean de Thulden espousa Alix de Hameijde.
2. Ambroise de Thulden, volgt onder XIIIbis.

XIIIbis. AMBROISE DE THULDEN eut la cense de Goirle. Espousa Elisabeth de Veulon.

1. Henrij de Thulden, volgt onder XIVbis.

XIVbis. HENRIJ DE THULDEN A BEECK espousa Gertrude de Stakenbourg dict vanden Spijker, en secondes nopces Agnes de Genep. Du 2 licit:

1. Thirrij de Thulden, volgt onder XV.
2. Gerard de Thulden.
3. Gertrude de Thulden.

XV. THIRRIJ DE THULDEN espousa Richmonde d'Uden, en secondes nopces espousa Catherine de Cuijck, fille de Guillaume et de Marie Franx. 1 licit:

1. Gerard de Thulden espousa Wyndelt de Holten alias de Arckel, d'ont il ij a posterité.
2. Elisabeth de Thulden espousa Thirrij de Gruijter. 1564.

2 licit:

3. Nicolas de Thulden, volgt onder XVI.
4. Pierre de Thulden.

XVI. NICOLAS DE THULDEN espousa Marie Heijman, fille de Jean et de Wijndelt de Ouden. Il fut premier eschevin de la ville de Boisleducq.

1. Jean de Thulden, volgt onder XVII.
2. Robert de Thulden, chanoine d'Oirschot.
3. Catherine de Thulden.
4. Thirrij de Thulden, volgt onder XVIIbis.
5. Wijndelt de Thulden.

XVII. JEAN DE THULDEN, premier conseiller au conseil de Brabant, espousa l'an 1609 Catherine vande Water, fille de Simon. En 2^e nopces il espousa Marie Berwout, fille de Cornille. 1 licit:

1. Simon de Thulden, eschevin d'Anvers l'an 1643.
2. Marie de Thulden.
3. Catherine de Thulden espousa David van de Velde l'an 1637.

2 licit:

4. Melchior de Thulden.
5. Cornille de Thulden.
6. Charlotte de Thulden, religieuse a la Cambre.
7. Juliane de Thulden, religieuse a S. Brigit.

XVIIbis. THIRRIJ DE THULDEN, conseiller au parlement de Malines, espousa Claire de Grevenbroeck, fille de Florent.

1. Rudolphe de Thulden.
2. Jean Florent de Thulden.
3. Clara de Thulden.

2. Een handschrift, berustend in de heraldische bibliotheek van het ministerie van Buitenlandse Zaken te Brussel, geeft een wezenlijk andere kop aan de stamboom:⁹⁷

I. REIJNARDUS sans aucun surnom est cite dans un accord entre Richilde, comtesse d'Hainault, sur lan 1068. et entre les mort tué a la bataille de Cassel l'an 1072, en que Thomart de Beka, fils de Rajnaut, fut tué avec son pere.

1. Thomart de Beck, volgt onder II.
2. Rajnaut de Beeck, volgt onder IIbis.
3. Gerard de Beeck fils Rajnier 1088.

II. THOMART DE BECK, tue a la bataille de Cassel, espousa Maubile.

1. Rajnaut de Beck, volgt onder III.

III. RAIJNAUT DE BECK OU BEKA est tesmoing en une chartre de Godefroij de Bouillon l'an 1092. Espousa Alix.

1. Thierrij de Beeck, dominus Thilden et Mierden, se fust religieux estant vef de Machtildis lan 1146 en l'abbeije de Everbode, ou il fit donation de ses biens avecq adveu de son fils unicy, qui se fut aussij religieux, nome Eewijn de Beeck.

IIbis. RAIJNAUT DE BEECK est tesmoing en une chartre d'Otbert, evesque de Liege, 1086.

1. Thierij de Beeck, nome chanoine dans une chartre de lan avec son frere Gerard, 1120.
2. Gerard de Beeck, volgt onder IIIbis.

IIIbis. GERARD DE BEECK fut excommunie par le pape pour avoir servij le partij d'Alexandre de Juliers, archidiaque de Liege, l'an 1126. Espousa Machtilde.

1. Thierij de Beeck, volgt onder IV.
2. Gerard de Beeck, chanoine de Liege.

IV. THIERIJ DE BEECK DIT D'EEL ET THULDEN 1142. Espousa.

1. Thierij de Beeck, volgt onder V.
2. Gerard de Beeck, volgt onder Vbis.

V. THIERIJ DE BEECK DIT DE THULDEN, chevalier, nome fils de Thirij.

1. Geerom de Beeck, chevalier, espousa Windeline de Alpen, avec la quelle il vivoit lan 1222.

Vbis. GERARD DE BEECK DIT DE THULDEN fut avecq l'empereur Frederic en Asie contre les infidels. Espousa Agnes de Heusden.

1. Gerard de Beeck, volgt onder VI.
2. Williaume de Beeck, chevalier, espousa Halwide de Strijen, fille de Williaume, seigneur de Strijen et de Herusinde de Randerode, l'an 1217.
  - A. Guillaume de Beeck, chevalier, espousa Beatrix, fille de Alard, comte de Megem.
3. Henrij de Beeck espousa Adelisa de Valbourg.

VI. GERARD FILS DE GERARD DE BEECK DIT DE THULDEN, seigneur en Wijnven, espousa Cunigond l'an 1251 le 9 de Maij.

1. Henrij de Beeck, volgt onder VII.

VII. HENRIJ DE BEECK DIT DE THULDEN espousa Beatrix de Kessel lan 1241.

1. Gerard van Beeck, volgt onder VIII.

VIII. GERARD DE BEECK DIT DE THULDEN est tesmoing l'an 1287 le 17 9bre. Chevalier. Espousa Marta, fille d'Allard de Bueren.

1. Gerard de Beeck dit de Thulden, chevalier, tue a la bataille de Courtraij l'an 1302, portant la baniere de Jean, comte de Cuijck. Espousa Alijdis de Wel.
  - A. Jean de Eelen, chevalier, fut pris prisonnier par le comte de Cleves et morut en prison l'an 1349. Espousa Beatrix de
2. Jean de Beecke, volgt onder IX.
3. Gerard de Thulden, tue en la defaite du comte de Saffenberg a Dueren.

IX. JEAN DE BEECKE DIT THULDEN suivoit de partie de Jan, comte de Saffenberg. Espousa Catharine de Sluijse, fille d'Arnoud, escuier, seigneur dudict lieu. Il mourut en prison du comte de Cleves.

1. Gerard de Thulden, volgt onder X.

X. GERARD DE THULDEN DIT DE BEECK, chevalier, nome l'an 1383, demeurant a Eelen. Espousa Ermengardis de Herlaer. Il fut armé chevalier par le duc Wencelijn de Brabant lan 1372.

3. Verklaring over het wapen van de familie Van Tulden, 1645.⁹⁸

Wy ondergescreven publicque notarissen ende clercken vande secretarye ende griffie der stad Shertogenbossche, verclaeren ende certificeren midts desen waerachtich te wesen, dat wy gesien ende gevisiteert hebben sekere gelaesen vensters staende ten huysse van sr. Goyaert Scheffers by het stadthuysse binnen de stad Shertogenbossche ende aldaer bevonden te hebben seker glas behelsende de wapenen *Van Thulden*, wesende drymael dry gouden geerden in eenen swertten grondt met eenen gouden cheff benefens de wapen Van Arckel, wesende eenen groenen schilt met een cleyn wit schilden in het middel ende met eene roode lambel ende dry tanden met eenen open helm met twee vleugelen de welcke gewapent syn met den voornaemden gouden cheff ende geerden, ende is tselve gelas gegeven by myn heer *Geeraerd van Thulden* die int jaer 1590 geordonneert geweest is schepen deser stad Shertogenbossche ende vele jaeren oock rentmeester denselver stad is geweest; van gelycken hebben ten selven huysse bevonden seker glas gegeven by heer *Nicolaes van Thulden*, broeder des voorschreven *Geeraerts*, die in den jaere 1585, 1588, 1589, 1592, 1596, 1597, item in den jaere 1601, 1604, 1607, 1610, het schepenampt deser stad loffelyck heeft gedient, behelsende de voorschreven wapen van Thulden gequartileert met het wapen Van Cuyck wesende acht roode cuycxkens met een barre tusschen beyden, in welke barre staet een roose met eenen oopenen helm met twee vleugels daer een root cuycxken tusschen staet; item, hebben ten selven huysse van Sr. Jan van Asten gesien seker kopere croone gecommen van den voorschreven *Geeraert van Thulden*, opde welke de voorschreven wapen *Van Thulden* ende *Arckel* is staende met open helm, ende gewapend, vleugelen gelyck voorschreven is; item, hebben alnoch gesien seker groot huys met een groote poorte gelegen binnen Shertogenbosch op *den Papenhulst* alwaer de voors *Geeraerd van Thulden* placht te woonen, alwaer in eene steene schouwe gehouden staen de voorschreven wapenen van *Thulden* ende *Arckel* als oock sekere sercksteenen soo in de groote kercke liggende als gelegen hebbende in de kercke vande minnebroeders die naer het overgaen van de stad Shertogenbossche gedemolieert is, verclaeren oock de voorschreven wapen Van Thulden met helm ende helmteecken als boven gesien te hebben in een glas op den stadthuysse deser stad ende opt fort van St. Anthonis ende op meer andere verscheyde plaetse; item, verclaeren ten huysse van jouffrouwe *Catharina van Thulden* gesien te hebben twee schilderyen wesende van myn heer *Johan van Thulden* tegenwoordich raetsheer van Brabant ende jouffrouwe *Catharina van Waeter* syne huysvrouwe medebrengeende den daet vant jaer 1612, alwaer de voorschreven *Johan van Thulden* is gerepresenteert met een versilvert rappier aen syn synde (sic!) ende benefens hem de voorschreven wapens van Thulden met open helm ende timber ende syne huysvrouwe met de wapen vande Waeter, wesende dry vergulde eeghden in een groen ruyte oft velt; verclaeren alnoch dat de voorschreven *Nicolaes van Thulden* was broeder van s'vaders syde vanden voornaemden *Geeraerd van Thulden* ende vader vanden voornaemden *Johan van Thulden* ende dat den vader vande voornaemden *Geeraerd* ende *Nicolaes van Thulden* was genoempt *Dierick van Thulden* sone *Hendricx van Thulden* sone *Jans van Thulden*, voor redenen van wetenschap allegeren wy deponenten ende notarissen voorschreven dat nade voorschreven plaetsen, huysen, gelasen, schilderyen ende de prothocollen vande secretarissen deser stad 's Hertogenbossche selver gevisiteert hebben, midtsgaederts oock verscheyden schepenenbrieven ende daer vuyt bevonden hebben alle tgene voorschreven alsoo waerachtich te syn; verclaeren alnoch dat de voorschreven *Van Tuldens*, syn geacht ende gereputeert te comen in rechte wettige mannelycke linie van het huys ende geslachte Van Thulden voornaemden, voerende de voorschreven wapen van Thulden sonder eenige brisure; dat oock de voorschreven *Nicolaes van Tulden* alhier is begraven in adelycke forme, met de blasoene voor d'lyck, voor d'lyckhuys ende aen het graff gelyck wy gesien hebben, welke blasoene alnoch by syn graff is hangende. Toorconden der waerheit vant'gene voorschreven is hebben wy notarissen ende clercken boven genoempt dese met onse gewoonelycke subsignatuieren notariael onderteekent actum Shertogenbosch den 16° dach der maent Augusti int jaer ons heeren 1645. ende waeren onderteekent: J. van Turenhout, notaris – N. van Neyhoff, notaris – N. van Eynthoven, notaris – A. van Grinsven, notaris – Wauter Vos, notaris publicq – Matt Geersheuvels van Bochalts, notaris.

4. Brief van Johannes J.M. van Tulder⁹⁹, Rome, 23 april 1978.

In de 92e brief van St. Catharina van Siena wordt melding gemaakt van een zekere Niccolò di Toldo, ook wel verlatiniseerd Nicholas di Tuldo genoemd. Deze jonge edelman, uit Perugia afkomstig, had zich gedurende zijn verblijf in Siena onzorgvuldig uitgelaten over de 'Riformatori' ofwel de raad van 120 bestuurders van Siena. Dit kwam hem in deze zware tijden duur te staan, want hij werd daarvoor ter dood veroordeeld. De H. Catharina stond hem bij zijn terechtstelling terzijde.

Bij het nagaan van de Times-atlas, een van de meest uitgebreide atlanten ter wereld, bleek dat er in Italië geen plaatsje voorkomt dat Toldo of Tuldo heet. Wel blijkt er in Argentinië een gehucht te bestaan dat Toldaria de Daniel heet. De toldaria van Daniël ofwel Tulderie van Daniël bracht me tot de volgende theorie.

In het Spaanse woordenboek komt het woord tolda voor, dat muur, wal of heining betekent. Tevens komt er het werkwoord 'toldar', dat een afleiding is van 'entoldar' (= een hekwerk ofwel een muur plaatsen), voor. Het Latijn (althans het klassiek Latijn) geeft geen synoniemen voor dit werkwoord, want tuldare of tulda, of toldare, intoldare, tolda komt niet voor, voor zover ik heb kunnen nagaan. Wel wordt in Baxter's *Oxford Dictionary* van 1947 van het middeleeuwse Latijn gesproken over 'tolda'. Dit middeleeuwse Latijnse woord zou *tol* of tolversperring betekenen. Ergo bestaat de kans dat 'Tulder' een verlatijnste vorm van 'tolder' ofwel tolgaarder is. Het woord mulder doet eveneens hieraan denken. Maalder wordt tot mulder. Tolgaarder wordt tot tulder. Het moet interessant zijn na te gaan of er rond Hilvarenbeek in de middeleeuwen tolposten bestaan hebben.

Mocht een eventueel onderzoek naar de vroegere aanwezigheid van een tolplaats op het landgoed Tulder (Tuldel, Tulden) negatief uitvallen, dan staat er nog een tweede theorie open.

Het zou wel erg toevallig moeten zijn wanneer de naam 'di Tuldo' en de plaatsnaam 'Tolderia de Daniel' in beide gevallen op de aanwezigheid van een tolpost wijzen. Zuid-Amerika, wat in het bijzonder geldt voor Argentinië, werd pas laat gekoloniseerd, zodat de aanwezigheid van tolplaatsen niet waarschijnlijk moet worden geacht. Het systeem van tolgelden was vele landen, Spanje bijvoorbeeld, onbekend.

Mijn tweede theorie luidt als zodanig dat 'tulder' van dezelfde wortel afkomstig is als tolde, namelijk van het Spaanse toldar ofwel entoldar. Het feit dat Baxter's middeleeuws Latijns woordenboek het woord tolda vermeldt en dat het woord eveneens in het Spaans voorkomt onder de vorm toldar ofwel entoldar verwijst naar een vroeger origine. Zodoende neem ik aan dat het vulgair Latijn een vorm intoldare of eventueel in een meer klassieke vorm intuldare heeft gekend. Dit werkwoord zou dan, – net als zijn Spaanse afleiding–, 'omwallen, afbakenen, met een heining omgeven' betekenen. Ook het woord 'tuldus, tulder of tuldo' valt nu te verklaren.

Het Latijn kent woorden als 'arx' (omheinde vesting, burcht), 'castra' (legerplaats, militair kamp), 'castellum' (ommuurde vesting, meestal van semi-militaire aard, omdat zich binnen de wallen burgers bevonden), 'oppidum' (vestingstad), doch tevens woorden als 'colonia' (vestigingsplaats van een groep emigranten op veroverd gebied). In dit kader kan men heel goed 'tuldus' of 'tulder' als specifieke vorm van een plaatselijk, zij het vulgair Latijn inpassen. Het Spaans is de taal bij uitstek van het colloquiale ofwel het dialectale Latijn. Cavallo (spreek uit kabaljo) betekent paard in het Spaans. Deze vorm is een bijzonder onparlementair Latijn en kan het beste met het Nederlandse 'knol' worden vertaald. Het beschaafde Latijnse woord voor paard luidt 'equus'. Het Spaans kent honderden van deze dialectale invloeden, die men meestal met vulgair Latijn aanduidt. Entoldar, tolda, toldo, tuldo wijst op een Latijns origine. Legionairs die hun volle twintig jaar gediend hadden kregen meestal aan het eind van hun diensttijd als beloning een stuk grond, dat zij bebouwden en met een omheining omgaven. Dit stuk grond lag meestal in de streek waar zij het laatst gediend hadden. Derhalve moet het niet onwaarschijnlijk geacht worden dat de naam 'tulder' van Latijnse afkomst is. Het zou me niets verbazen wanneer er in bepaalde gevallen ook 'tuldurs' uit België, Zuid-Duitsland, Frankrijk enzovoorts opduiken.

Entoldar, toldar betekent met een hekwerk, van heining omgeven. Tulder of tolder zal zodoende wel verwijzen naar een landgoed dat met een heining omgeven is. Het Latijnse 'intuldare' betekent derhalve: 'van binnenuit, van binnenaf met een heining omgeven'.

De hoevenaars en hun aanverwanten

I. JAN VAN TULDEL¹⁰⁰ is aan het einde van de dertiende eeuw geboren. Hij was voor de abdij van Averbode laat van de Tulderse hoeve te Esbeek onder Hilvarenbeek.¹⁰¹ In het naburige Hooge Mierde bezat hij *tguet van Ghinhoven*, waarop een bijzonder servituut was gevestigd, zoals bleek uit de oorkonde die hertogin Johanna van Brabant ten behoeve van het kapittel van Oirschot in 1395 uitgaf. De deken en de kanunniken hadden namelijk geklaagd *overmids letsel en ongebruyc dat hen ene tyt herwairt gedaen heeft geweest* aangaande het recht van een jaarlijkse maaltijd, overnachting en ontbijt *inden goede te Ghinhoven te Mierde, dat wilen was Jans van Tullen, ende in den goide te Esbeke, tot Hilwarenbeke gelegen, dat te wesen plach Henricxs van den Dijke (...), met den ghenen die hen toebehoerden ende met hoiren perden, vogelen ende honden*. De hertogin bevestigde de kapittelheren in hun vrolijke recht op de valkenjacht.¹⁰² Voor Jan van Tuld el en zijn vrouw Katharina¹⁰³ (wellicht uit de familie Van der Sluys, –zie p. 3 hiervoor) en hun zoons Jan en Peter stichtte zoon Arnoldus met honderd mud rogge in zijn abdij van Averbode een jaargetijde te Averbode, waarvoor op 4 januari ten eeuwigen dage een vigilie moest worden gezongen, terwijl daags daarna een mis zou worden opgedragen.¹⁰⁴

Kinderen van Jan van Tuld el waren:

1. Arnoldus van Tuld el¹⁰⁵ is rond 1320 op de Tulderse Hoeve geboren uit het huwelijk van Jan van Tuld el en Katharina. Hij trad in het klooster van Averbode en werd uitgezonden als pastoor van Zolder. Op 28 juli 1368 werd hij door zijn confraters tot abt gekozen, maar hoewel hij terstond werd geïnstalleerd, werd zijn erkenning opgehouden, doordat de paus de abtsbenoeming van Averbode aan zich bleek te hebben getrokken. Zodoende was de keuze ongeldig en pas nadat een daartoe strekkend verzoek naar Rome was gestuurd, werd Arnoldus bij bullen van 15 november 1368 definitief tot abt benoemd.

De grootste verdienste van Arnoldus was de reorganisatie van economisch beheer en boekhouding van de abdij. Hij begon in 1370 een register van alle inkomsten en vaste uitgaven aan te leggen, dat in 1380 was voltooid en voorzien van een ampel voorwoord van zijn hand met richtlijnen voor het economische bestuur. Zijn boerenafkomst kwam hem bij het beheer van het uitgebreide hoevenbezit van de abdij goed van pas. Toen hij wees op de gevaren verbonden aan het verlies van de originele eigendomsbewijzen en overige documenten, heeft hij wellicht gedacht aan de Tulderse Hoeve, waarvan de akte van verwerving niet was bewaard gebleven.

Hoewel Arnoldus in zijn voorwoord ook enkele woorden wijdde aan geestelijke zaken, is het bij uitstek een landbouw-economisch document en een handleiding voor de provisiemeester. Alle soorten gewassen, –granen, groenten, fruit, hout–, worden besproken en onder het motto *oculus domini impinguat equus* (het oog van de meester maakt het paard vet) gaat Arnoldus diep in op het houden van paarden, ossen,

melkkoeien, schapen, kippen, duiven en bijen. Het rijpen van de wijn en fermenteren van het bier worden niet vergeten. Wat niet op de abdijhoeven werd voortgebracht, zoals als peper, gember en andere specerijen, diende jaarlijks op de markt van Antwerpen te worden ingekocht. Ook het onderhoud van de abdij, de kerk en de hoeven wordt behandeld.

Een en ander is doorspekt met vermaningen aan de fraters om niet te dobbelen, damesbezoek te ontvangen of met boeven om te gaan.¹⁰⁶ Blijkens het oudste boekhoudkundige document uit het regime van Arnoldus werd er druk aan nepotisme gedaan, het bevoorrechten van vrienden en verwanten. Dat hij aan

zijn gelijknamige neef Aernt van Tuldel de Tulderse Hoeve verpachtte, is logisch, hij was immers zelf de zoon van een Tulderse pachter. Verder was zijn zus getrouwd met de hoevenaar van Averbode te Eel onder Ravels. Maar vervolgens plaatste hij vier als *consanguineus noster* (onze bloedverwant) aangeduide mannen op Averbodse hoeven te Lommel, Bladerdonk (bij Veerle), Spikenspade (onder Hechtel) en Schriek (onder Testelt). Bovendien verhuurde hij de tiende van Varendonk aan een familielid, terwijl hij door neef Henryc stenen liet leveren en in 1383 voor de lieve som van 100 gouden mottoenen eikenhout kocht op het hof van Ginhoven, bij zijn neef Peter Peters van Tuldel. Dit soort voortrekkerij van familieleden was overigens in die tijd doodnormaal. Heer Arnoldus was qualitate qua politiek actief: als (vermoedelijk de eerste) abt van Averbode had hij zitting in de Staten van Brabant.

Van Tuldel overleed op 1 maart 1394. Op zijn begrafenis, op 6 maart, werd te zijner nagedachtenis 95 gulden min 4 plakken aan de armen uitgedeeld. Twee dagen later toucheerde de norbertijnse zuster Elizabeth uit Gempe 12 nieuwe Gelderse guldens voor het verplegen van heer Arnoldus. Een steenhouwer ontving in 1407 anderhalve rijns gulden voor het uitkappen van de grafzerk in het hoogkoor van de abdijkerk met de volgende tekst:

HIC JACET
DOMINUS ARNOLDUS DE TULDEL
QUI FUIT
ABBAS HUIUS ECCLESIE XXV ANNIS
ET OBIIT ANNO DOMINI MCCCXCIIII^o
PRIMA DIE MENSIS MARCHII
ANIMA EIUS REQUIESCAT IN PACE
AMEN

TEKST en hier het GRAFSCHRIFT

2. Jan Jans van Tuldel¹⁰⁷ stichtte in de abdij van Averbode een anniversarium, dat op 6 september wordt gevierd.
3. Peter Jans van Tuldel, volgt onder II-a op pagina 18.

4. Henric van Tuldel¹⁰⁸ wordt voor het eerst in 1377 gezien.¹⁰⁹ Hij is dan klerk van het bisdom Luik en notaris met een keizerlijke toelating. Later werd hij tot priester gewijd en verwierf hij een prebende in het kapittel van Hilvarenbeek.¹¹⁰ In 1394 betaalde hij aan de abdij van Averbode 20 Hollandse gulden, restant van de lening die zijn broer de abt hem had gegund.¹¹¹

5. Ansem van Tuldel, volgt onder II-b op pagina 19.
6. Lysbet van Tuldel, volgt onder II-c op pagina 22.

II-a. PETER JANS ZOEN VAN TULDEL¹¹² erfde van zijn ouders het goed van Ginhoven onder Hooge Mierde.¹¹³ Tegen het einde van zijn leven kocht hij van Jan die Bye een leengoed te

Lage Mierde, dat bestond uit *XII buenren lants ende beemps, I watermolenstat, VIII lopen roggen ende VIII mansscape*.¹¹⁴ Ten overstaan van zijn broer Henric van Tuldel, notaris, testeerde hij op 9 juli 1377.¹¹⁵ Aan het kapittel van Hilvarenbeek vermaakte hij een cijns van 1 £ paaments, die hij trok uit de hoeve van Jan van Eel. Aan de abdij van Averbode liet hij een deel van een beemd te Hulsel, dat door de stroom werd gescheiden van het andere deel en 50 mottoenen waard was; het perceel werd bij de abdijs hoeve van Tuldel gevoegd. Daarvoor bedong Peter de eeuwige viering van zijn jaargetijde, dat nadien op 9 juli gehouden werd. Getuigen bij het testament waren zijn broer Ansem van Tuldel, Henric Fabri van Mierde (kamenier van abt Aernt van Tuldel), *et quam pluribus aliis utriusque sexus personis testibus fidedignis ad premissa testificanda vocatis specialiter et rogatis* (en zoveel getuigen van beiderlei kunne als daartoe zijn verzocht). Aangezien Peter zijn laatste wil maakte op de Tulderse hoeve en hij bovendien in het jaargetijdenboek van Averbode *colonus noster* wordt genoemd, zal hij zijn ouders als hoevenaar zijn opgevolgd.¹¹⁶

Van Peter zijn twee kinderen bekend:

1. Peter Peters van Tuldel, volgt onder III-a op pagina 19.
2. Barbara natuurlijke dochter Peters van Tuldel¹¹⁷, vermeld in 1431.

III-a. PETER PETERS VAN TULDEL¹¹⁸ erfde van zijn vader het leengoed te Lage Mierde¹¹⁹ en het goed van Ginhoven¹²⁰ te Hooge Mierde. Beide bezittingen verkocht hij aan zijn neef Aernt Lysbetten van Tuldel (III-c).

Hij of zijn gelijknamige zoon was gegoed te Oirschot, waar hij in 1440 een huis *in pastoria de Boerwijck* (de herdgang Boterwijk) verkocht. De zoon had hij verwekt bij Luytgart Rutgers van den Stayacker.¹²¹ Haar vader zal identiek zijn geweest aan Rutger van den Stadeacker te Veldhoven, die in 1387–1390 zijn zonen Jan en Rutger emancipeerde.¹²²

1. Peter Peters van Tuldel, volgt onder IV-a op pagina 19.

IV-a. PETER PETERS VAN TULDEL¹²³ was misschien de vader van de twee volgende dochters en mogelijk ook van de daarna volgende Aerdts:

1. Katheryn Peters van Tuldel verkocht in 1523 een erfpacht van een half mud rogge Gestelse maat, die haar was aanbestorven van haar zus Lysbeth.¹²⁴
2. Lysbeth Peters van Tuldel was bij Henrick Kempen moeder van een bastaard.¹²⁵ Henrick Kempen *diemen hyet Henrick die hoeveneer*¹²⁶ bezat en bewoonde een huizing, hoeving, erf en land te Hilvarenbeek, die werd opgewonnen en verkocht wegens achterstand in de betaling van een erfpacht van 3½ mud rogge aan mensen te Baarle en Weelde. De koper beloofde in 1551 dat Michiel Claes Gherits niet over de schulden zou worden lastiggevalen.¹²⁷
  - a. Henrick natuurlijke zoon Henricxs Kempen¹²⁸, geboren omstreeks 1485. Hij trouwde met Marye Jacobs van Wuestenborch¹²⁹, bij wie hij vader werd van Coppeken.
3. Aert Peters van Tuldel kocht in 1523 een huisje in de Gelderstraat te Hilvarenbeek¹³⁰ en overleed binnen tien jaar nadien, Elyzabeth Aert Lauwers was althans in 1533 zijn weduwe.¹³¹ Haar ouders heetten Aert Scheers en Henricxken Merten Plattynhouwers in een Bossche schepenakte, waaruit blijkt dat zij van Merten Plattynhouwers en zijn vrouw Beatrix bij legaatstelling een rente hadden verworven uit een huis in de Kerkstraat te 's-Hertogenbosch, tegenover de Grote School.¹³² Aert Scheers dankte zijn achternaam aan zijn beroep van *barbitonsor*, dat is baardscheerder of barbier. Zijn huis in de Kerkstraat stond op de hoek van het Rederijkerskamerstraatje.¹³³ Elyzabeths kinderen waren in 1533:
  - A. Aert Aerts van Tuldel.
  - B. Anna Aerts van Tuldel.
  - C. Marten Aerts van Tuldel.

II-b. ANSEM JANSSONE VAN TULDEL¹³⁴ wordt in 1377 vermeld als getuige bij het testament van zijn broer Peter. In 1405 verklaarde hij, *dat dat guet van Tuldel die gemeynte van Mierde ghebesicht heeft ende gebruect gelijc dien van Mierde, ongescut ende ongepant van yemant, over dertich jaeren*. Elders in de verklaring staat, dat Ansem van Tuldel *tuycht op sinen eet van over vivenveertich jaere*.¹³⁵ Zijn bekende kinderen waren:

1. Jan Ansems van Tuldel, volgt onder III-b op pagina 19.
2. Liesbeth Ansems van Tuldel.¹³⁶ Aan het einde van de veertiende eeuw wordt zij vermeld als echtgenote van Wouter Luppert Byerkens van Zeelst¹³⁷, een zoon van Luppert Goyaert Byerkens van Zeelst. In 1414 gaf hij zijn broer Luppert de van zijn vader geërfde *Berentopshoeve* te Borkel onder Westerhoven in erfpacht.¹³⁸ Te Hilvarenbeek bezat hij *die Weeracker* in de Westerwijkakkers.¹³⁹ Misschien stamde van hen de Mierdense familie Lippen.¹⁴⁰

III-b. JAN ANSEMS VAN TULDEL¹⁴¹ kan omstreeks 1370 zijn geboren. Hij was gegoed te Hilvarenbeek, in de Mierden, te Hoogeloon en te Eersel. Aangezien hij in 1425 en 1428 schepen was van Eersel¹⁴², zal hij daar hebben gewoond. In eerste echt trouwde hij met Kathelijn Henricx die Greve van Loon (uit Hoogeloon). In 1446 was Marie Mys¹⁴³ zijn weduwe. Marie, die misschien een dochter was van Mijsken van der Byest¹⁴⁴, leefde nog in 1464. Uit het eerste huwelijk werd een zoon geboren:

1. Henrick Jans van Tuldel, volgt onder IV-b op pagina 20.

Uit het tweede huwelijk:¹⁴⁵

2. Ansem Jans van Tuldel, volgt onder IV-c op pagina 20.
3. Kathalijn Jan Ansems van Tuldel¹⁴⁶, gezien in 1447–1464.

IV-b. HENRICK JANSS VAN TULDEL¹⁴⁷ is omstreeks 1395 geboren en vestigde zich te Hoogeloon. In 1440 hield hij de Esbeekse windmolen te Hilvarenbeek in onderleen van Jan van Tuldel en Beel van Gruenendael en twee jaar later blijkt zijn broer Ansem de achterleenman te zijn.¹⁴⁸ Opmerkelijk is, dat hij uit een Hoogeloons onderpand een cijns betaalde, die na hem werd voldaan door twee molenaars.¹⁴⁹ Hij moet een rijke man geweest zijn, want in 1443 geloofde hij aan zijn zonen Jan en Henrick de enorme som van 4000 gouden ridders.¹⁵⁰ Voor 1464 is hij overleden. Van acht van zijn negen kinderen¹⁵¹ is onbekend wat er van geworden is.

1. Jan Henricks van Tulden¹⁵², vermeld in 1443, 1444, 1456, 1463 en 1466. Een Jan Henricxs van Tulden was in 1480 *famulus*¹⁵³ (dienstknecht) van mr. Gerart Hoernkens (pastoor van het Bossche Geertruidenconvent, die drie jaar later overleed), maar het is onzeker of hij mag worden geïdentificeerd met de onderhavige Jan (vgl. p. 160).
2. Kathelijn Henricxs van Tuldel, in 1456–1466 gezien met haar man, Michiel Jans van den Eynde.
3. Marie Henricxs van Tuldel, gezien in 1463.
4. Dierck Henricxss van Tulden, vermeld in 1463 en 1466.
5. Arnt Henrickss van Tuldel, gezien in 1456 en 1466. In 1510 waren de kinderen van Aert van Tuldell gegoed te Hapert, maar onzeker is of het deze Arnt betreft of een naamgenoot.¹⁵⁴
6. Marten Henricxs van Tuldel werd slechts eenmaal vermeld, in 1466.
7. Henrick Henrickss van Tulden was in 1443 geëmancipeerd.
8. Lysbeth Henrics van Tuldel, vermeld in 1463 en in 1466 met haar man Jan Gijssels.
9. Ansem Henrick Jans van Tuldel, alleen vermeld in 1456. Misschien was hij de Ansem van Tuldel, die in 1484 namens zijn vrouw Johanna Henricx van Dun leenroerig was aan de heer van Hilvarenbeek over anderhalve voeder *hoeymaers tot Dunne gelegen*.¹⁵⁵ Zij was geboortig van het goed van Dun onder Hilvarenbeek.

IV-c. ANSEM JANSS VAN TULDEL¹⁵⁶ is omstreeks 1410 geboren te Eersel. Hij was cijnsplichtig aan de hertog uit *die Heyde horst* onder de Mierden, die eertijds in het bezit was geweest van Katharina dochter Engelberen van Tuldel en daarvoor van Peter Henrics Fabri.¹⁵⁷

In 1442 hield hij de Esbeekse molen te Hilvarenbeek in onderleen; om precies te zijn staan op een processtuk twee kanttekeningen: *anno XIII^c XLI° et XLII° stonden Ansem van Tuldel ende Henrick van Tuldel opt dleen vanden molen, houdende tselve van Beelen te leene*, en: *Ysabele die hadde die molen van haer ontfangen als achterleen anno XLI ende XLII° van Henrick ende van Ansem van Tuldel*.¹⁵⁸ Het achterleen had hij verworven van zijn broer, de genoemde Henrick.¹⁵⁹

Sinds 1463 wordt Ansem gezien als schepen van Hooge en Lage Mierde en Hulsel. Hoewel hij woonachtig was te Lage Mierde, was hij in de jaren 1480 schout van Hilvarenbeek, Diessen, Westelbeers en Riel.¹⁶⁰ Hij werd in 1483 door het kwartier van Oisterwijk afgevaardigd om in Brussel te klagen en delibereren over de zware belastingen.¹⁶¹ Ansem is in 1486 of 1487 overleden. Zijn vrouw was Lysbeth Dierckss van Gruenendael¹⁶², dochter van Dierck Diercxss van Gruenendael, schepen van Hilvarenbeek, en van Oeyken Loey Denen van den Moelen.¹⁶³ uit Mierde. Haar broers Dierck en Lodewijck waren hoogleraren te Leuven.¹⁶⁴ Zij overleefde Ansem tot minstens in 1496. Haar kinderen waren:¹⁶⁵

1. Marye Ansems van Tuldel.¹⁶⁶
2. Jan van Tuldel¹⁶⁷ werd in 1457 of kort daarvoor geboren. Hij ging studeren te Parijs, waar hij op 24 maart 1479 zijn determinaatsexamen aflegde. Op 26 augustus 1482 werd hij verkozen tot procureur van de Picardische Natie aan de Sorbonne, waarin

studenten uit Picardië en het bisdom Kamerijk waren georganiseerd.¹⁶⁸ Hij verwierf in september het Maria-altaar te Sint-Truiden¹⁶⁹, dat hij als studiebeurs zal hebben gebruikt; zijn oom Dierck van den Gruenendael was pastoor van Sint-Truiden en had mogelijk het presentatierecht van het altaar. Eind 1483 ging Jan van Tuldel op voor het baccalaureaat.¹⁷⁰ Als *magister in artibus* en *presbyter dyocesis Parisiensis* (meester in de vrije kunsten en priester van het bisdom Parijs) werd hij op 2 december 1490 aan de universiteit van Leuven ingeschreven als student in het kanonieke recht.¹⁷¹ Dat is het laatste wat er van hem werd vernomen.

3. Heylwich Anschems van Tuldel¹⁷² trouwde met de bierbrouwer Willem Willem Peelmans¹⁷³, die kerkmeester was van Lage Mierde in 1535¹⁷⁴ en schepen van de Mierden en Hulsel. Zij woonden te Lage Mierde *neven de heerbaen vanden kerchoff, lyende naeden Scaepsdyck*.¹⁷⁵ In 1531 geloofden zij een rente van 6 carolusgulden ten behoeve van de door hun oom Dierck van den Gruenendael gestichte studiebeurs.¹⁷⁶ Zij testeerden op 7 maart 1537¹⁷⁷ en overleden in 1537 of 1538. Hun kinderen:¹⁷⁸
  - a. Lysbeth Willems Peelmans¹⁷⁹ trouwde met Joos Henrick Scuermans, zoon van de Mierdense schepen Henrick Wouter Scuermans.
  - b. Mr. Dyrck Peelmans¹⁸⁰ studeerde te Leuven. In 1530 heet hij student in het kanonieke recht, in 1534 *mester Dieryck, lycentiat*¹⁸¹, later wordt hij licentiaat in de beide rechten genoemd. Hij heeft vermoedelijk op de beurs van zijn oudoom Dierck van den Gruenendael gestudeerd. Bovendien kon hij profiteren van het altaar van Sint Steven en Sint Maarten te Lage Mierde.¹⁸² Meester Dierck werd hoogleraar of docent in de rechten aan de universiteit van Leuven. In 1541 was hij daar *signator litterarum*, later was hij assessor van de universiteitsraad.¹⁸³ In 1573 en 1577 was hij rector magnificus.
  - c. Catelyn Willems Peelmans¹⁸⁴ trouwde met Henryck Jans Tcoxc uit Bergeyk, die zich te Lage Mierde vestigde.
  - d. Ansem Peelmans¹⁸⁵ werd op 4 maart 1514 aan de universiteit van Leuven geïmmatriculeerd.¹⁸⁶ Hij werd baccalaureus in de theologie, trad in de norbertijnenabdij van Park en werd na zijn priesterwijding pastoor van Korbeek-Lo. Op 8 maart 1543 is hij gestorven.¹⁸⁷
  - e. Jenneken Willem Peelmans¹⁸⁸, gehuwd met N.N.
  - f. Anna Willem Peelmans¹⁸⁹, gehuwd met N.N.
  - g. Marie Willem Peelmans¹⁹⁰ trouwde met Oriaen Adryaens¹⁹¹, die in 1546 leenman van de heer van Grobbendonk heet. In 1547 verkochten zij hun huis aan het kerkhof van Lage Mierde.¹⁹²
  - h. Mr. Jacop Peelmans¹⁹³ ging in 1524 te Leuven studeren.¹⁹⁴ In 1538 resigeneerde hij van het Stevens- en Maartensaltaar te Lage Mierde.¹⁹⁵ Hij trouwde te Lage Mierde op 28 juli 1541 met een niet met name genoemde vrouw.¹⁹⁶
4. Lodewijck van Tuldel werd op 28 februari 1476 als student te Leuven ingeschreven.¹⁹⁷ Hij trad in bij de norbertijnen van Tongerlo en werd uitgezonden als pastoor van Westerlo.¹⁹⁸ Zijn opvolger overleed in 1505.¹⁹⁹
5. Gorys Ansemss van Tuldel, volgt onder V-a op pagina 21.

XXX

V-a. GORIS VAN TULDEL²⁰⁰ is omstreeks 1461 geboren. In 1480 ging hij te Leuven studeren, maar later wordt hij nooit met een titel gezien. Hij woonde te Lage Mierde, was minstens sedert 1503 schepen van Hooge en Lage Mierde en Hulsel en werd later bovendien secretaris van de schepenbank. De *rescriptie vanden leenen* van de halfheer van Hilvarenbeek uit 1484 geeft deze post betreffende Goris: *is man worden van eender wijntmolen inden parochiën van Beeck ter stede geheijten Slibbroeck*, –welke molen boven de kommer per jaar 12 mud rogge waard was.²⁰¹ In 1488 kocht hij van Ermgaert Jans van Gruenendael en haar zoon Aert Claess van den Broeck de helft van de erfpacht van 4 mud rogge uit de molen, die vroeger door Jan

van den Gruenendael was geloofd aan Aert Stamelaerts (van Uden).²⁰² Het laatst werd hij vermeld in 1532. Zijn vrouw was Jenneken Aerts van Gorop²⁰³, de jongste dochter van die naam van Aert Willems van Gorp, schepen van Hilvarenbeek. In 1537 was zij weduwe.²⁰⁴ Goris en Jenneken hadden een dochter:

1. Oeyken Goriss van Tuldel²⁰⁵, gehuwd met Jan Wouter Lippen²⁰⁶, schepen van Hooge en Lage Mierde. Misschien was hij een zoon van Wouter Lippen en Lysbeth Henryc Thoemaes Sebrechts.²⁰⁷ Jan en Oeyken woonden te Lage Mierde aan het kerkhof, waar zij het huis en de brouwerij van hun tante Heylwich van Tuldel hadden gekocht.²⁰⁸ Oeyken van Tuldel maakte op 29 oktober 1564 als weduwe haar testament.²⁰⁹ Haar kinderen zijn:²¹⁰
  - a. Kathelyn Jan Lippen trouwde met Gyelis Jans van Eynde²¹¹ uit Diessen, zoon van Jan van Eynde Janss en van Jenneken Ghysbrechts van den Hugenvoirt. Gyelis en Jenneken erfden van haar ouders de herberg *die Croon* aan het kerkhof van Lage Mierde en zijn misschien daar gaan wonen; in 1571 was Gyelis nog schepen van Diessen.²¹²
  - b. Johanna Jan Lippen, gehuwd met Steven Willem Daniels.
  - c. Jacop Jan Wouter Lippen²¹³ was in 1541 als klerk of *clericus* rector van het Maria-altaar te Hulsel.²¹⁴
  - d. Aert Janss Lippen trouwde met Aecht Jacop Roeffs²¹⁵, dochter van Jacop Willem Roeffs en van Margriet Henrick Vrancken.
  - e. Goris Lippen²¹⁶, kruisbroeder te 's-Hertogenbosch, kreeg testamentair van zijn moeder een lijfrente van 18 carolusgulden toegewezen.²⁰⁹
  - f. Anna Jan Lippen.
  - g. Wouter Janss Lippen. In 1550–1553 was een heer Wouter Jan Lippen rector van het Maria-altaar te Hulsel²¹⁷; de aanduiding *dominus* (heer) betekent niet per se dat Wouter priester was. Wouter Jan Lippen te Lage Mierde, eventueel dezelfde, werd in 1565 door de bisschoppelijke officiaal op strafbedevaart naar Kamerijk gestuurd wegens vleselijke omgang met de dochter van ene Gommarus, die zijn verwant in de derde graad was.²¹⁸ Een bloedverwant Gommarus is mij onbekend, tenzij het Gommaer van Tuldel te Zichem betrof, die ik in deze stamboom niet kan plaatsen en hierna laat volgen. Bij Lysbeth Dyracs Casteleyns was hij legitiem vader van Jan Wouter Lippen, onmondig in 1575.²¹⁹

GOMMAER VAN TULDEL werd op 14 september 1494 aan de universiteit van Leuven ingeschreven. Daar hij minderjarig was, legde zijn vader voor hem de eed af.²²⁰ Hij vestigde zich te Zichem, daar woonden althans zijn dochters. Deze had hij staande zijn huwelijk met Geertruy Wouters van Haren²²¹ uit Tilburg verwekt.²²²

1. Marye Gommaers van Tulder trouwde met Jan Bloems, die in 1561 haar weduwnaar was en vader bij haar van Oriaen Bloems.
2. Kathelyn Gommaers van Tuldere, gehuwd met Anthonis van den Velde. Deze ging in 1561 ten behoeve van zijn kinderen Geert en Marie en mede namens Oriaen Bloems naar Tilburg om de nalatenschap van Wouter van Haren te liquideren.

II-c. LYSBETH JANS DOCHTER VAN TULDEL volgde haar vader of haar broer Peter op als laatster van Tulder.²²³ Zij trouwde met Henrick Gherits *die laet van Eel*²²⁴, hoevenaar van Averbode te Eel, die in de hertogelijke cijnsboeken van 1340 en 1380 ook Henrick Gherits van Esbeke wordt genoemd.²²⁵ In het cijnsboek uit 1340 staat bovendien de volgende post:²²⁶ *Arn. gen. Gherardi de Audenhoven, de Essche, de nov. III d. van der Craenmeer* (Arnoldus van Essche, schoonzoon van Gherardus van Audenhoven, betaalt 3 nieuwe denieren *van der Craenmeer*).²²⁷ Het daaropvolgende cijnsboek, aangelegd omstreeks 1380, zegt: *Henricus filius Gerardi ac nunciam heredis Arnoldi de Audenhoven, de Craenmeer III denarii novi*.²²⁸ De hoeve *de Craenmeer* te Esbeek vererfde tot diep in de zeventiende eeuw van generatie op generatie in de familie Van Tulder. Terug naar het register van 1340:

daarin staat Henric Gherits van Esbeke genoteerd als gelder van 2 denieren paaiment en 6 oude denieren, waarvoor Henricus van den Hoerpoel was aangeslagen. Het is mogelijk dat het de hertogscijns betreft uit *tuget ten Hoerpoel*, dat later in het bezit blijkt te zijn van Henric Gherits kleinzoon Jan van Tuldel van Eel (IV-d) en dat Henric in eigendom of erfpacht zou hebben verworven van Henricus van den Hoerpoel. Het cijnsboek van Averbode over de periode 1410–1432 en de latere cijnsboeken verantwoorden een *census quem legavit Katharina vel Elizabeth de Tuldén a nostro monasterio Averbodiensis recipien[dis] in Mierde* (een cijns die Katharina of Elizabeth van Tuldén vermaakte aan onze abdij van Averbode, ontvangen in Mierde), bestaande uit vijftig verschillende bedragen²²⁹; ik vermoed dat ze geschonken zijn door Lysbeth en/of haar moeder Katharina. Nadat Henrick Gherits in 1387 was overleden, liet zijn weduwe de pacht van de hoeve over aan hun zoon Aernt. De volgende kinderen zijn mij bekend:

1. Jan van Tuldel van Eel, volgt onder III-c op pagina 22.
2. Arnt Lysbetten van Tuldel, volgt onder III-d op pagina 32.

III-c. JAN VAN TULDEL GEHETEN VAN EEL is omstreeks 1350 geboren en overleed voor 1438. Of hij mag worden vereenzelvigd met Jan van Eele, hoevenaars van de abdij van Averbode te Eel, weet ik niet. Deze Jan pachtte in 1395 de Eelse hoeve voor twaalf jaar ad 13 mud rogge, 13 mud haver of evene en 15 pond was, in 1407 voor 12 mud rogge, 12 mud evene en 15 pond was²³⁰; in 1429 was Henrick Post de nieuwe laat.²³¹

Volgens een onverifieerbare, zeventiende-eeuwse genealogie was Jan gehuwd met Catharina van Liesveld geheten van Ponsendael uit Erp. Zijn kinderen waren, behoudens enige reserve voor Aert, Henrick en Kathelyn:

1. Aert van Tuldel²³² was norbertijn in het Sint-Michielsklooster te Antwerpen. Op 20 januari 1448 is hij overleden; in het obituarium wordt hij *portarius* (portier) van zijn abdij en pastoor van Minderhout genoemd.²³³
2. Jan Janss van Tuldel geheten van Eel, volgt onder IV-d op pagina 23.
3. Henrick van Tuldel²³⁴, priester, kocht in 1437 een cijns van zijn broer (?) Jan. Hij zou kanunnik van Turnhout zijn geweest. Bij zijn *amista* of liefde Aleyt²³⁵ had hij twee bastaards, die hij in 1434 een pacht gaf uit zijn huis tussen de bezittingen van Henrick Coelborns en Peter Witbols (te Esbeek?) en uit zijn beemd genaamd *Havixloe*.²³⁶ De bastaards zijn:²³⁷
  - A. Aernt van Tuldel alias van Eel²³⁸ was reeds priester, dus 24 jaar of ouder, toen hij op 30 december 1429 aan de universiteit van Keulen werd geïmmatriculeerd als student in de decretalen (kanoniek recht). Aangezien hij reeds in 1421 wordt gezien als bedienend rector van het Maria-altaar te Diessen, kan zijn geboortejaar worden gesteld op 1397 of eerder. Heer Aernt woonde te Hilvarenbeek, van waaruit hij een wisselend aantal altaren en parochies in de omgeving bediende. In 1427 bediende hij als *deservitor* (plaatsvervanger voor de pastoor) de parochie van Poppel en Ravels, in 1436 die van Diessen, alsmede het Willibrordusaltaar aldaar. In 1438 bediende hij nog steeds de Diessense Maria- en Willibrordusaltaar. Later bediende hij nog de kerken van Minderhout (1442, 1445) en Gilze (1445), maar er kan dan ook sprake zijn van een jongere naamgenoot. Te Hilvarenbeek, waar hij samenwoonde met zijn vriendin (concubine of dienstmeid) Katharina, had hij in 1429 de kapelanie van Onze Lieve Vrouw en Allerheiligen verworven. Bovendien bezat hij het altaar van de Heilige Geest, dat hij tot 1449 of 1450 bediende.²³⁹
  - B. Jan van Tuldel²⁴⁰, geboren in 1398. Toen hij in 1417 werd ingeschreven aan de universiteit van Keulen, was hij al meester in de vrije kunsten – *magister artium*. Hij studeerde door in het kanonieke recht, maar heeft daarin vermoedelijk geen graad behaald, hij wordt althans nimmer met een kerkrechtelijke titel gezien. Sinds de oprichting van de universiteit van Leuven in 1425 was hij daar als docent werkzaam; het laatst wordt hij als zodanig gezien op 20 maart 1452. Meester Jan van Beeck

alias van Tuldel bezat een beneficium in de kerk van Hilvarenbeek en verwierf in 1429 de *matricularia* (kosterij) van Balen. Hij was priester.

4. Kathelyn Jans van Tuldel was gehuwd met Henrick Block. Haar zoon Jan Henrics Block kocht in 1444 *die Haen* aan de Plaats te Hilvarenbeek (thans Vrijthof 11) en verkocht dat huis weer in 1452.²⁴¹ In 1447 verkocht hij namens zijn moeder een pacht van 7 mud rogge te Esbeek.²⁴² Een andere zoon was Anthonis Henricx Block van Retie, die in 1438 een cijns kocht van Jan Janss van Tuldel van Eel en deze in 1439 een erfpacht verkocht.²⁴³ De derde was Aert Henricx Block, die in 1454 een zesde deel uit een cijns van 36 oude groten verkocht, die hem was aangekomen van Engelberen van den Horenpoel van Esbeke en door deze was verworven van Elisabeth Weyns van Weelde.²⁴⁴ Jan Henricx Block betaalde in 1448 een hertogscijns uit zijn helft van de *Soenkens hoeve* te Esbeek, die hij had verworven van Jan (van den) Hoerpoel.²⁴⁵

IV-d. JAN JANSS VAN TULDEL GEHETEN VAN EEL²⁴⁶ is in het laatste kwart van de veertiende eeuw geboren. Hij bezat onder Esbeek de hoeve *tguet ten Hoerpoel*.²⁴⁷ Blijkbaar had hij deze geërfd van de gelijknamige familie, hij verkocht althans in 1438 een cijns van 6 oude groten uit de 36 oude groten die eertijds Elisabeth Weyns van Weelde had geloofd aan Engelberen van den Hoerpoel.²⁴⁸ Jan was gehuwd met Beel Dierckx van den Gruenendael²⁴⁹, dochter van de Hilvarenbeekse schepen en leenman Dierck van den Gruenendael bij Ermgaert Jans Blaffart alias van der Horst uit Veghel. Beel beloofde in 1422 samen met haar moeder en haar broers Jan en Dierck nooit meer aanspraak te zullen maken op de leengoederen te Bergeyk, die zij hadden verkocht aan Jan Diercx van Spreuwel.²⁵⁰ Zij was sinds 1432 of 1433 leenvrouw van *tguet ten Bogharde*, waarvan onder andere de Esbeekse windmolen afhing.²⁵¹ Zij droeg het leengoed in 1478 over aan haar kleinzoon Aert van Tuldel van Eel en overleed omstreeks 1480.²⁵² Haar kinderen waren:²⁵³

1. Arnt van Tuldel geheten van Eel, volgt onder V-b op pagina 28.
2. Dierck van Tuldel van Eel²⁵⁴ (1419–1494), abt van Park. Hij ging in 1436 studeren aan de universiteit van Leuven, waar hij twee jaar later promoveerde tot *baccalaureus artium*. Omstreeks dezelfde tijd werd hij gekleed als norbertijn van Tongerlo. Te Parijs studeerde hij verder in het kanonieke recht en in 1451 verwierf hij het baccalaureaat in die discipline. In die tijd was hij de nominale pastoor van Waalwijk. Die bediening heeft hij niet zelf uitgeoefend, want terug in Brabant werd hij docent in het kanonieke recht aan de universiteit van Leuven. Hij was sinds 1451 raadslid van de universiteit, in 1451 en 1453 rechter van appel van de rechtenfaculteit, in 1452 en 1454 deken van die faculteit. In 1459 en 1460 wordt hij gezien als pastoor van Nispen, waar hij evenmin als te Waalwijk heeft geresideerd.

Als norbertijn begon Dirck van Tuldel carrière te maken in 1454, toen hij procureur-generaal van de premonstratenzers te Rome werd. In die functie wordt hij gezien tot in 1461.²⁵⁵ Het jaar daarop werd hij door de paus benoemd tot abt van de witheren van Park bij Leuven. Zijn status werd verhoogd, doordat de paus hem bij zijn installatie als abt toestond de bisschoppelijke ornamenten te gebruiken; hij was de zodoende eerste gemijterde abt van het Park. Sinds 1475 was het hem toegestaan kelken te wijden. De abdij kreeg van de nieuwe abt (een deel van) een windmolen in het Slibbroek aan de Voort te Hilvarenbeek, die in leen werd gehouden van de heer van Petershem als halfheer van Hilvarenbeek.²⁵⁶

Heer Dierck streed minstens sedert 1462 tegen het commendestelsel, reisde daarvoor naar Rome in 1475, boekte successen in 1477, maar kreeg in 1478 door het drijven van de pauselijke nuntius, –die zijn pensioen dat zwaar drukte op de abdij van Tongerlo verloren had zien gaan–, te maken met de weerstand van Maximiliaan van Oostenrijk, wat er in 1479 toe leidde dat hij werd geëxcommuniceerd. In 1485 volgde heer Diericks rehabilitatie. Aan de abdij liet hij, naast andere verbouwingen en verfraaiingen, in 1481 een toren bouwen waarin een luidklok en een speelwerk werden aangebracht; een

inschrift aan de voet van de toren zei: „Te cunctis horis sonet hæc vox ferra rogo abbas quam statuit de Tuldel, Theodoricus”.²⁵⁷ Belangrijker waren zijn wetenschappelijke inspanningen: hij stimuleerde de studie in de abdij, stelde bijvoorbeeld tegen 1464 zijn neef Dierick van den Groenendael aan als *magister et instructor dominorum in monasterio nostro* (leraar van de heren in onze abdij). Hij kreeg bekendheid als een geleerde en bibliothele prelaat, liet ten behoeve van de abdijboekerij veel kopieerwerk verrichten en plaatste bij de eerste boekdrukkerijen veel bestellingen.²⁵⁸ Justus Lipsius roemde hem als ‘de phoenix der geleerden’.

Qualitate qua was Dierck van Tuldel afgevaardigde voor de geestelijkheid in de Staten van Vlaanderen.²⁵⁹ In 1474 legde hij als scheidsrechter een geschil bij tussen de abt van Tongerlo en het Sint-Janskapittel van Luik; de overeenkomst werd gepasseerd voor zijn neef Lodewijck van den Gruenendael, notaris te Leuven.²⁶⁰ In 1489 werd hij uitgezonden op een diplomatieke missie naar hertog Albrecht van Saksen om vrede met Brabant en Vlaanderen te bewerkstelligen. Op 9 oktober 1494 is hij te Park overleden.

Van heer Dierck zijn in zijn naaste omgeving drie bloedverwanten met de naam Van Tuldel bekend, die ik niet in de genealogie kan onderbrengen:

- Jan van Tuldel, abdijsheer van Park, ging in 1484 samen met (zijn neef?) Aert Wijten, toekomstige abt van Park, aan de universiteit van Leuven studeren. Hij was rond 1463 geprofeest als norbertijn, werd in 1464 tot priester gewijd en kan dus in 1439 zijn geboren. Na gedurende 16 jaar investiet te zijn geweest van Werchter is hij op 14 juli 1488 gestorven.²⁶¹ Het is mogelijk dat hij als oppasser of toezieende schoolmeester met Wijten werd meegestuurd.
  - Rumold van Tuldel moet eveneens een verwant zijn geweest van Dierick van Tuldel van Eel, abt van 't Park. Hij pachtte in 1496 van die abdij voor 10 mud rogge per jaar de ‘bovenste molen’.²⁶² In het obituarium staat onder 16 juni: *Rumoldus de Tuldel, multoris nostri, in cujus memoria dati sunt conventui nostro semel iiii modii siliginis* (Rumoldus van Tuldel, onder molenaar, voor wiens memorie aan onze abdij 4 mud rogge is gegeven).²⁶³ Hij had een dochter:
    - a. Dymphna van Tuldel, begijn te Aarschot. Onder de last van een jaargetijde liet zij haar roerende en onroerende bezit ab intestato²⁶⁴ na aan het regularesenklooster Sint-Niklaasberg te Aarschot.
3. Ida Jans van Tuldel.
  4. Cathelijns Jans van Tuldel²⁶⁵ trouwde met Anthonis Joosten. In 1491 waren beiden overleden en trad in de nalatenschap van haar grootmoeder Beel van den Gruenendael hun dochter:
    - a. Zoeta Anthonis Joosten, gehuwd met Ambrosius mr. Ambrosius Tyelmans.
  5. Ermgaert Jans van Tuldel trouwde met Jan van der Bercht Jans²⁶⁶ uit Mechelen, met wie zij te Leuven woonde. Zijn moeder heette Van Campenhout.²⁶⁷ Jan overleed op 5 mei 1500 en op 18 september daaraanvolgende verkocht zijn weduwe hun windmolen met windberg, huis en landerijen te Sint-Katelijne-Waver.²⁶⁸ Ermgaert van Tuldel overleed op 15 juni 1503 en werd bij haar man begraven in de abdijkerk van Park voor het Heilig-Kruisaltaar.²⁶⁹ Dat hun dochter Ysabeel in 1527 een mis stichtte ten behoeve van de Mechelse molenaars²⁷⁰, kan een aanwijzing zijn dat haar vader dat beroep inderdaad heeft uitgeoefend. Hun kinderen stichtten, mogelijk de laatste wens van hun ouders volgende, vierenvijftig jaarlijkse missen, te celebreren door de carmelieten van Mechelen *inde capelle ten Bruyne Cruce buyten Mechelen, daer men gaet naer Lyere*.²⁷¹ Het waren:²⁷²
    - a. Mr. Joos van der Bercht²⁷³, die te Leuven en Orléans studeerde. Bij zijn toelating tot de Germaanse Natie te Orléans in 1500 schreef hij bij zijn handtekening: *Ne quid nimis*²⁷⁴; toen hij in 1503 werd gekozen tot procurator van die Natie had hij zijn spreuk gewijzigd in het zelfreflectieve Diets: *Ic naempt wael anders*.²⁷⁵ Hij werd advocaat bij de Grote Raad te Mechelen en was *heer tot Couwendale* buiten

Mechelen. Zijn vrouw was Maria van Heyst²⁷⁶, dochter van Lodewijck van Heyst, schepenen van Mechelen en lid van de Grote Raad aldaar. Op 28 september 1510 is zij te Mechelen overleden. Meester Joos stierf daar op 21 juni 1536 en werd overleefd door zijn tweede vrouw, Anna Herbouts.

- b. Margriete van der Bercht overleed kinderloos en liet onder andere drie huizen in de *Boghaertstrate* te Mechelen na.
- c. Ysabeel van der Bercht²⁷⁷ trouwde met mr. Arthus Bogaerts²⁷⁸ uit Leuven²⁷⁹ of Antwerpen, zoon van mr. Jacob Bogaert M.D. en van Adriana Lathouwers alias van Daesdonck. Hij liet zich in 1522 inburgeren te Mechelen. Daar was hij sedert 1520 lid en rekwestmeester van de Grote Raad te Mechelen en hij stierf er in 1555.
- d. Katline van der Bercht trouwde met Jan Vydt.²⁸⁰ Te Mechelen werd in de Onze Lieve Vrouw over de Dyle de op 20 juli 1515 overleden Jan Vyt begraven onder de zerk van zijn eerste vrouw, Dingna Tswitten, die op 25 mei 1502 was gestorven.²⁸¹ Deze Jan of zijn gelijknamige zoon stichtte met de kinderen van Ermgaert van Tuldel vierenvijftig missen bij de Mechelse carmelieten.²⁸² In een vonnis uit 1532 probeerde de Grote Raad van Mechelen de onenigheid te beslechten tussen Ysabeau van den Berct en Jan Vydt enerzijds en anderzijds (de kinderen van) mr. Joos van der Berct aangaande de scheiding van de erfenis van Jan van der Berct en Ermgaert van Tuldel.²⁸³ Het proces sleepte tot in 1539 voort. Kern van de zaak was het kinderloos overlijden van Margriete van der Berct. Jan Vyt en de kinderen van mr. Joos van der Berct betoogden dat de verweerders, mr. Aert Boghaert en zijn vrouw Ysabeau van der Berct, een testament hadden vervalst om vooruit drie huizen in de *Boghaertstrate* te Mechelen te kunnen hebben, die Margriete aan hen zou hebben geschonken, terwijl, aldus de eisers, de deling van de nalatenschap zou moeten geschieden volgens de letter van het testament van Jan van der Berct en Ermgaert van Tuldel, die hadden bepaald dat indien een hunner kinderen zonder nakomelingen zou sterven, de erfenis gelijkelijk onder de overige kinderen diende te worden verdeeld.²⁸⁴

Jan Vydt Janss en Isabeau van Heyst²⁸⁵, vrouw van mr. Rombout Loots²⁸⁶, secretaris van de Geheime Raad, kochten kort na het overlijden van mr. Joos van der Berct uit diens nalatenschap de hoeve en heerlijkheid *Cauwendale* buiten Mechelen, *neffens den Bruynen Cruyce*.²⁸⁷ Jan junior moet een zoon zijn geweest van de echtgenoot van Katline van der Bercht. Hij kocht verschillende zaken uit het sterfhuis van kanunnik Aernt van Tuldel.²⁸⁸

Jan Vydt was in 1515 schepenen en in 1517 gezworen van Mechelen; later, in 1541–1557, zat hij nagenoeg ononderbroken in een van beide functies in de stedelijke magistraat.²⁸⁹

6. Elisabeth Janss van Tuldel geheten van Eel trouwde met Wouter Mercelis Wijten²⁹⁰, zoon van Ceel Wijtman Geryt Wijtenzoon en van Elizabeth Wouter Scellekens van Gorop. Hij pachtte in 1435 een deel van de tiende die de abdij van Tongerlo te Oisterwijk bezat en vestigde zich later te Hilvarenbeek, waar hij de Esbeekse molen pachtte van zijn schoonmoeder. In het laatste kwart van de vijftiende eeuw is hij gestorven. Wouter en Elisabeth stichtten jaargetijden in de kloosterkerk van Park²⁹¹ en lieten de volgende kinderen na:²⁹²
  - a. Mr. Jan Wijten alias Westerwijck²⁹³ studeerde kanoniek recht te Leuven. Hij kreeg van paus Alexander VI een pensioen, omdat hij geen altaar of beneficie had, maar vervolgens verwierf hij beneficië te Oisterwijk, Tilburg en Hilvarenbeek. Zijn broer Aert, abt van Park, stelde hem in 1496 aan als lector in het klooster en schonk hem in 1498 een huis te Leuven in de Parkstraat. Heer Jan testeerde op 22 juni 1501 en overleed op 6 juli 1501. Volgens zijn laatste wens werd hij in de kloosterkerk van Park begraven.
  - b. Cornelis Wijten²⁹⁴, religieus van Tongerlo, nominaal pastoor van Tilburg, studeerde

- te Parijs, waar hij op 1 oktober 1484 *in alma universitatis* overleed.
- c. Ysabeel Wijten trouwde op 14 augustus 1481 in de abdij te Park²⁹⁵ met de Leuvense burger Joost Pistor.²⁹⁶ Toen zij zich op 26 mei 1492 als dienstmeid van haar broer Jan aan de universiteit van Leuven liet immatriculeren²⁹⁷, zal zij weduwe zijn geweest. Aan het witherenklooster te Park vermaakte zij 1 kroon voor Rijnse wijn en 2 gulden voor haar anniversarium.²⁹⁸ Wouter Aert Wijten memoreerde in zijn testament uit 1522 een zilveren schaal, aanbestorven van *wilen Lysbetten Wyten, zynen moijen*.²⁹⁹
- d. Mr. Corstiaen Wyten³⁰⁰, geboren omstreeks 1462, studeerde te Leuven en woonde later te Hilvarenbeek als diaken en priester. Hij bezat de kosterij van Werchter, die ter begeving stond van de abt van Park, en een prebende in het kapittel van Hilvarenbeek. Voorts was hij eigenaar van de Esbeekse windmolen.³⁰¹ Heer Corstiaen overleed in 1540 en liet een bij Heylwich Scoemakers van Roey³⁰² (uit Sint-Oedenrode) geboren bastaard na, mr. Adriaen Wijten³⁰³, geboren in 1508 of 1509, die hem als kanunnik van Hilvarenbeek opvolgde.
- e. Aert Wijten³⁰⁴ deed in 1481 zijn professie in het norbertijnenklooster van het Park bij Leuven. In 1484 ging hij aan de universiteit van Leuven studeren. Zijn oom en abt Dierck van Tuldel presenteerde hem op 29 januari 1487 de pastorie van Lubbeek en in hetzelfde jaar werd heer Aert supprior van zijn klooster. Zijn aanstelling tot coadjutor van zijn oom volgde in 1490. Na het overlijden van Dierck van Tuldel op 9 oktober 1494 volgde hij hem op als abt. Later werd hij nog benoemd tot visitator van de premonstratenzer provincie Friesland. Op 19 september 1515 is hij overleden. Hij werd overleefd door zijn bastaardzoon, Wouter Aert Wijten.³⁰⁵
- f. Ermgaert Wouter Wijten trouwde met Willem Andries Comanss³⁰⁶ te Moergestel, schepen aldaar. De huwelijksvoorwaarden werden op 9 april 1495 in de Hilvarenbeekse herdgang van de Westerwijk opgemaakt.³⁰⁷ Willem verkocht in 1502 *de Elsacker*, 1 lopense groot en gelegen *inder parochie van Gestel, daer doentertyt die molen by placht te staen*.³⁰⁸ Ermgaert Wijten is in 1504 overleden.³⁰⁹ Wouter wordt voor het laatst gezien in 1505–1506, toen hij een brandbrief ontving;

- de dader werd onthoofd.³¹⁰
- g. Katheryn Wouter Wijten³¹¹ werd in 1525 *heer Cristiaens zuster tot Beeck* genoemd, zodat zij wellicht met hem samenwoonde. Zij was ongehuwd.
  - h. Marcelis Wouter Wijten, ongehuwd wonend te Hilvarenbeek, testeerde op 4 september 1519.³¹² Hij wilde begraven worden bij zijn ouders, liet het van hen aanbestorven deel in de eikebomen na aan zijn neef Adriaen Wijten heer Corstiaens bastaard, maakte legaten voor de donderdagse Sacramentsmis en de Sint-Annamis in de kerk van Hilvarenbeek en benoemde zijn zus Katheryn tot algemene erfgename.
  - i. Heylwich Wouter Wijten³¹³ trouwde met Henrick Otten³¹⁴, die op de Biest onder Hilvarenbeek woonde en een zoon was van Ott Wouters Otten en van Marie Willem Borchmans. Van hun kinderen werden er twee kloosterling van Park en een derde meier van Pellenberg voor de abt van Park. De laatste was:
    - aa. Bertram Otten³¹⁵, sinds 1530 poorter van Leuven. In hetzelfde jaar schoot hij zich koning van het Quirinus- en Sebastiaansgilde van Park, waarvan zijn achterneef mr. Jeroon van Engelen hoofdman was. Te Pellenberg bezat hij het *Steynenhuys*. Aldaar overleed hij op 30 mei 1565. Aan de Sint-Germanuskerk te Tienen had hij in 1550 een glasraam geschonken, waarop zijn familiewapen is afgebeeld: gekwartileerd de wapens Wijten en Van Tuldel. Bij Cathelyn Cobbelgiers had hij vier zonen en twee dochters. Van hen trouwde mr. Gregorius Otten alias van Tulder³¹⁶ in 1567 met Catharina Joost Mechtels; Dierick Peelmans *ex matre* Heylwichis van Tuldel, hoogleraar te Leuven, was trouwgetuige. Hij was notaris te Leuven. De toenaam Van Tulder wordt nadien niet meer gezien in de families Otten en Otto.
    - j. Yda Wouter Wijten³¹⁷ trouwde in 1503 met Claes van den Wyngaerde uit Sint-Truiden, inwoner van Leuven. De huwelijksvoorwaarden werden opgemaakt ten overstaan van Yda's broer Aert Wijten, abt van Park.³¹⁸ In dat klooster stichtten beide echtelieden een anniversarium.³¹⁹ Yda Wijten, weduwe in 1531 en 1546, had een dochter: Dingen van den Wijngaerde, die trouwde met mr. Dominicus Cakaert³²⁰ uit Dendermonde, doctor in de beide rechten, hoogleraar in het kanonieke recht aan de universiteit van Leuven, overleden op 9 juni 1548. Dingen overleed op 18 januari 1570, waarop haar nalatenschap wegens kinderloosheid collateraal tussen haar bloedverwanten werd verdeeld.

Jan Janss van Tuldel van Eel had bij Lysbeth Paridaens alias van Spreuwel een bastaardzoon:

- 7. Aernt Janss van Tuldel. De thesauriers en kerkmeesters van de Onze Lieve Vrouw te Antwerpen bekenden in 1464 aan Aernt een jaarlijkse lijfrente van 20 Brabantse stuivers schuldig te zijn.³²¹ Twee jaar later liet de bastaard zich door de Raad van Brabant legitimeren, waarvoor hij een leges van 18 £ Vlaams betaalde.³²²

V-b. AERNT JANSS VAN TULDEL VAN EEL³²³, geboren rond 1425, trouwde met Katheryn Janss van den Bekerdijs³²⁴, bij wie hij tien kinderen verwekte. Zij was een dochter van Jan Aertss van den Bekerdijs, heilige-geestmeester en schepen van Hilvarenbeek, en van Heylwich Jan Boermans. Haar broer, mr. Aert van den Bekerdijs³²⁵, was onderplebaan van Hilvarenbeek. Aernt van Tuldel was in 1475 en 1476 schepen van Hilvarenbeek.³²⁶

Katheryns vader bezat het leengoed van de Bekerdijs te Hilvarenbeek, bestaande uit 6 bunder akkerland en 3 bunder weide. De eerst bekende leenmannen waren (rond 1350) Aernt Ykens Verwoeden zoon van den Bekerdy (schepen van Hilvarenbeek in 1336 en 1337) en zijn zoon Didderic (schepen van Hilvarenbeek in 1361 en 1362).³²⁷ De laatste werd in 1373 of 1374 als leenman opgevolgd door zijn en Beatrijs' zoon Aernt van den Bekerdy (schepen van Hilvarenbeek in 1388)³²⁸ en daarna kwam het goed in handen van Jan, zoon

Parkse stamboom

van Aernt bij een zekere Luytgaert. Krachtens een hertogelijke patentbrief van 17 april 1460 na Pasen werden Yda Roetaerts³²⁹ en haar man Marten Henricx van Elmpt³³⁰ in het leen gevestigd.³³¹ Ida had het als dochter van Jan Dirck Roetarts³³² en Luytgardt Jans van den Bekerdijs³³³ geërfd van haar grootvader Jan Aernts van den Bekerdijs. In 1470 kocht zij als leenvrouw een remplaçant, Hans van den Broeck uit Elst, die in haar (haar mans) plaats in dienst van Karel de Stoute ten strijde moest trekken.³³⁴ Het dénombrement van het leengoed uit 1495, dan op naam van Marten van Elmpt als weduwnaar van Yda Roetarts, geeft de volgende beschrijving, waaruit blijkt dat het leengoed heeft gelegen tussen de Voort en de Vrijthof:³³⁵

- 6 dagmaten beemd naast de erven van de abt van Averbode, het altaar van Sint Jan Evangelist en dat van Sint Gertrudis;
- ongeveer 11½ lopen akkerland naast Steven van den Berthen en Willem Nycoel;
- een akkertje van 2 lopen achter het vorige perceel, gelegen naast de cijnsgoederen van Jan van den Bekerdyck;
- een akkertje van 3 lopen bij de windmolen *tot Slibbroeck* (in de Voort) en naast de erven van Willem Block en Jan Pelser;
- ongeveer 1 lopen akkerland bij de genoemde windmolen, naast Willem Block en het altaar van Sint Barbara;
- ongeveer 3 lopen land langs de gemene weg;
- ongeveer 5 lopen akkerland naast Jan Panis en Dirck Coppens;
- ongeveer 5 lopen akkerland naast de kanunniken en Wouter Nouwen, inclusief een klein akkertje daarnaast;
- ongeveer 1½ lopen land, *die Strepe* genaamd en gelegen naast Margriet Coelborns en Peter van Aken;
- 2 lopen land naast Joest Kepkens en Willem Brueders;
- 18 lopen erf naast Gerit Stevens en de erfgenamen van Jan van den Bekerdijs;
- 5 lopen land naast Joes Kepkens, de deken van Hilvarenbeek en anderen;
- 2 lopen land in handen van de kinderen van Jan van der Veken, gelegen aan de gemene straat en naast het erf van Aert van der Veken. Genoemde kinderen gelden hieruit jaarlijks 10¼ lopen rogge;
- een erfcijs van 6 oude groten.

Later vererfde het leengoed naar de hieronder genoemde mr. Aert van Tuldcl.

Aert Jans van Tuldcl was in 1475 en 1476 schepen van Hilvarenbeek³³⁶ en zou tijdens een van de militaire campagnes van Karel de Stoute voor Murten (22 juni 1476) of Nancy (22 oktober 1476, 5 januari 1477) zijn gesneuveld.

Van de tien kinderen uit het huwelijk van Aernt van Tuldcl en Katheryn van den Bekerdijs worden er zes in archivalia teruggevonden:³³⁷

1. Katheryn Aertss van Tuldcl van Eel³³⁸ trouwde met Wouter Jan Mys³³⁹, die te Hilvarenbeek een huis met 3 mudzaad zaailand bezat.³⁴⁰ Hij was een zoon van Jan Jan Mys van der Byest en van Heylwich Henrick Claes Zeelstman, die in 1452 waren getrouwd. In 1489–1490 procedeerde hij tegen Symon Henricxsoen van Gilse *van erfpenningen, weder dat zwaer gelt ofte licht gelt wesen soude*.³⁴¹ Blijkens de rekening van de kwartierschout van Oisterwijk, lopende van Kerstmis 1502 tot 15 november 1503, arresteerde deze de bezittingen van *Wouter Mys, die welcke moerdinge ende onversienlyck tot Beeck van livender leven ter doot brocht heeft Adriaenen Brievinck, weert inden Hane aldair*.³⁴² Adriaen Jacops Brievincx was niet de eerste de beste, maar de schout van Hilvarenbeek, Diessen, Westelbeers en Riel, wat Wouters halsmisdrijf alleen maar ernstiger maakte. Wouter Mys vluchtte, zijn bezittingen werden in beslag genomen en in juni 1503 protesteerde zijn vrouw tegen de inbeslagname van ook haar huwelijkse goederen.³⁴³ Wouters asiel was de kerk of het kerkhof van Lage Mierde. De hoogschout van Den Bosch vroeg aan de kanselier van de Raad van Brabant in Brussel om toestemming de dader uit de gewijde plaats te halen en kreeg

toestemming. Omdat daarbij het bevoegde gezag, dat van de katholieke kerk, was gepasseerd, greep de officiaal in; hij liet Wouter eerst veertien dagen gevangen houden bij de predikheren te 's-Hertogenbosch en liet hem toen vrij.³⁴⁴ De hoogschout werd wegens zijn misstap geëxcommuniceerd, stierf direct daarna en mocht niet in gewijde aarde worden begraven.³⁴⁵

In 1507 en 1508 was Katheryn van Tuldel Wouters weduwe. Haar kinderen waren:³⁴⁶

- a. Heylwich Wouter Mys³⁴⁷, gehuwd met Gysbrecht Jan Adriaenss van Dun alias van den Zanden.³⁴⁸
  - b. Mary Wouter Mys.
  - c. Jan Meys³⁴⁹, norbertijn in het klooster van Heylisse.
  - d. Aert Wouter Mys³⁵⁰ had de helft van de Esbeekse windmolen te Hilvarenbeek geërfd van de familie Van Tuldel.³⁵¹ Uiterlijk in 1534 verkocht hij zijn deel aan heer Corst Wijten, zijn achterneef (IV-d-6-d).
  - e. Kathelyn Wouter Mijs trouwde met Hugo de Lespines Peterss³⁵² te Leuven, die daar in 1535 een huis verkocht in de *Ledighestraet*. Hun dochter Margriet trouwde met Gillies Martini, secretaris van de universiteit van Leuven. Van hen stamt de vooraanstaande Noord-Brabantse, gereformeerde ambtenarenfamilie Martini.³⁵³
2. Heylwich Aernt van Tuldel van Eel³⁵⁴, vermeld in 1500, misschien gehuwd met Gerard Meys.
3. Mr. Aert van Tuldel alias van Eel³⁵⁵ was *leenheer vanden Bogairde* en van de Bekerdijk, beide te Hilvarenbeek. Samen brachten die leengoederen in 1521 51 £ Artoois en 2 stuivers per jaar op. Te Esbeek, waar het leenhof van de Bogaard moet worden gesitueerd, wordt in 1527 en 1530 de belending van een hofstad *aen den Mostaert* vermeld naast het *erff meester Aerts van Tuldel, geheyten den Beecksen Hoff* en gelegen nabij de Bredebeek.³⁵⁶

In 1486 was Aert te Leuven gaan studeren. Hij behaalde er de meestertitel en liet zich tot priester wijden. Sedert 1506 was hij residerend kanunnik van de Sint Rombout te Mechelen; hij was titularis van de *prima præbenda graduata nobilis* (prebende 1 voor een adellijke kanunnik met een academische titel). In oktober 1535 is hij te Mechelen overleden. De nalatenschap van deze wetenschappelijk geschoolde religieus getuigt van een grote materiële rijkdom en een grote geestelijke armoede: zijn hele bibliotheek bestond uit een *Mechels orduyn in 4or vel quinque partes*, een vocabulaire en zes *stucken Mechels getyboecken*.³⁵⁷ De inventaris van zijn nalatenschap is als bijlage opgenomen op p. 209 e.v.

4. Luytgaert Aertss van Tuldel trouwde met Franck van der Hoffstadt³⁵⁸ te Mechelen, die mogelijk een zoon was van Jan van der Hoffstadt te Lubbeek.³⁵⁹ Zij hadden een dochter:
- a. Lysbeth Francken van der Hoffstadt³⁶⁰, die van haar oom mr. Aernt van Tuldel het Hilvarenbeekse leengoed *ten Bogaerde*³⁶¹ verwierf, dat zij op 5 september 1527 verhief in het Leenhof van Brabant. Na heer Aernts dood erfde zij bovendien het leengoed van de Bekerdijk, dat zij op 23 oktober 1535 verhief. Lysbeth was gehuwd met Kaerle van Bernagie³⁶² te Leuven, die in 1575 overleed.³⁶³ Hun dochter Helena van Bernagie³⁶⁴ trouwde met Marck Peters van Gilze te Hilvarenbeek en hertrouwde met jonker Chrystoffel Franckman van Weißbach bij Salzburg in Oostenrijk. Dochter Lysabeth van Bernagie³⁶⁵ trouwde met mr. Udo van Gerwen uit Den Bosch (advocaat te Antwerpen), was in 1577 de vrouw van Jan Andries en woonde in 1585 te Hasselt als vrouw van Lambrecht Kempnaers, die was gegoed te Westerlo. De derde telg, jonker Peter van Bernagie³⁶⁶, was drossaard van Geel.
- Het leengoed van de Bekerdijk vererfde van Lysbeth van der Hoffstadt op haar dochter Helena van Bernagie en vervolgens op diens zoon jonker mr. Marck van Gilze³⁶⁷, wiens dochter Suzanna van Gilze trouwde met mr. Joos de Herre

J.U.L., advocaat bij de Raad van Brabant te Brussel. Haar rentmeester over de Beekse goederen was mr. Jan Willems, hoevenaar van Tulder.³⁶⁸ De kinderen van de laatsten, mr. Leonaert, Susanna en Helena de Herre, liquideerden in 1614 het leengoed.³⁶⁹

5. Marie Aertss van Tuldel van Eel.³⁷⁰ Haar tante Marie Jans van Tuldel wordt de vrouw genoemd van Dirck van Engelen en de moeder van Ambrosius van Engelen, abt van 't Park. Aangezien een mr. Jeroon van Engelen in zijn kwaliteit van mede-erfgenaam van het goed van de Bekerdijk te Hilvarenbeek, afkomstig van de familie Van Tuldel van Eel, *filius Ambrosii de Angelis* wordt genoemd, mag worden aangenomen dat het Marie Aerts was, die trouwde met een Van Engelen, en wel Ambrosius senior. Inderdaad wordt de vader van de abt in een akte mr. Ambrosius van Engelen genoemd, maar problematisch blijft dan nog dat de moeder van de abt volgens dezelfde bron N. van Obingen zou heten. In de verzameling-Hauwaerts berust een heraldische kwartierstaat van een Van Engelen *ex matre* Van Tulden met de volgende kwartieren: Angelis (1), Tulden (3), Van Nolingen (2), Van Gruenendale (4), Vrancx, Calsteren, Vilters, Van Staple.³⁷¹ Daaruit valt de slotsom te trekken, dat de vaderlijke grootmoeder van abt Ambrosius een Van Nobingen was. Kinderen van Marie van Tuldel waren:³⁷²
  - a. Ambrosius van Engelen³⁷³, geboren in 1481, deed in 1504 zijn gelofte als kloosterling van 't Park, werd in 1506 tot priester gewijd, ging in 1509 studeren te Leuven en werd in 1514 pastoor van Celles, wat vermoedelijk een nominale benoeming was, want in hetzelfde jaar benoemde zijn oom Aert Wijten, abt van Park, hem tot coadjutor. Het jaar daarop volgde hij Wijten op als abt. Later werd hij door de orde van de premonstratenzers benoemd tot vicaris-generaal van Brabant en West-Falen. Hij hervormde het pauscollege aan de universiteit van Leuven. Als abt lijkt hij een staat van wereldse luxe te hebben gevoerd, hij hield er bijvoorbeeld een nar op na. Op 16 maart 1543 is hij overleden.
  - b. Mr. Jeroon van Engelen³⁷⁴, notaris te Leuven, had nageslacht bij Maria Vrancx, dochter van Gielis Vrancx, heer van Overloo, en van Margaretha van Raetshoven.
6. Beel Aertss van Tuldel van Eel³⁷⁵ trouwde met Jan Loots, met wie zij te Zoutleeuw (1484) en te Wilderen (1499) bij Sint-Truiden woonde en die zij vier kinderen schonk.³⁷⁶ Deze hadden in 1520 en 1524 belangen in het Hilvarenbeekse leengoed van de Bekerdijk, bestaande uit huis, bakhuis, schuurtje, varkensstal, koestal, schaapskooi, bornput, warmoeshof, koolhof, zaailand, eiken, wilgen, akkerland, een heideveldje te Gorp onder de gemeente van Tilburg begraven, een beemd in de Waterstraat onder Diessen, een weilteje op Haksvoort en een beemd in de Gooren, de twee laatste percelen te Hilvarenbeek.³⁷⁷
  - a. Mr. Anthonis Loots³⁷⁸, te Zoutleeuw geboren omstreeks 1484, studeerde te Leuven en vestigde zich als advocaat te Luik, waar hij in 1539 schepen was. Zijn kinderen verwekte hij bij Margriet Roverij of Rovers³⁷⁹, dochter van de van Sint-Oedenrode geboortige Luikse notaris-advocaat Jan Rovers en van Margriet Zebotte (Zebouts) gezegd van Iteren. Hun nakomelingen in de personen van Pierre-Ambroise en Charles-Renier (de) Loets de Trixhe, leden van de magistratuur van Luik, werden in 1755 geadeld.³⁸⁰ Anthonis Loots overleed op 18 december 1560. Zijn kinderen waren:
    - aa. Mr. Jan Loots³⁸¹ verkocht in 1563 een onbezaaide akker aan het Hoog Loo te Hilvarenbeek.³⁸² In 1554 wordt hij notaris genoemd. Hij woonde te Pellenberg, dat onderhorig was aan de abt van Park. Zijn zoons Jan en Anthonis gingen in 1562 en 1565 te Leuven studeren.³⁸³ Vermoedelijk was mr. Anthonis Loots (1575–1610) zijn kleinzoon. Deze studeerde te Leuven, werd kloosterheer van het Park en was sinds 1608 president van het norbertijnencollege aan de universiteit van Leuven.³⁸⁴
    - bb. Laureyns Loots³⁸⁵ studeerde sinds 1535 aan de universiteit van Leuven

- en werd tegen 1539 Parkheer. In 1543 volgde zijn priesterwijding. Zijn voordracht voor de pastorie van Kortrijk-Dutsel in 1556 werd het jaar daarop ingetrokken, maar zijn Zielmis te Nieuwrode mocht hij houden. In plaats daarvan werd hij pastoor van Archennes. In die bediening is hij op 21 juni 1562 overleden.
- cc. Ambrosius Loots³⁸⁶ was in 1555 raad van de stad Luik en werd in 1567 thesaurier en rentmeester-generaal van het prins-bisdom Luik, wat hij tot zijn overlijden tussen 1584 en 1587 bleef. Uit zijn huwelijk met Marie le Berlier, zijn weduwe in 1619, dochter van Jean le Berlier en Jeanne de Saulcy, stamt de familie Loets de Trixhe.
- dd. Anthonis Loots was in 1536 een ongeprofeste kruisheer te Luik.
- ee. Isabeau Loets trouwde met mr. Peter Mathys gezegd van Genck³⁸⁷ en hertrouwde met mr. Marten van Tongerlo, advocaat aan het hof van Luik en sinds 1570 schepen. De huwelijkse voorwaarden werden op 10 december 1554 ten huize van mr. Anthonis Loets in de Sint-Servatiusparochie overeenkomen in aanwezigheid van onder anderen mr. Jan Loets.³⁸⁸
- b. Aert Loots.³⁸⁹ Op de grafzerk van Ambrosius en Laurentius Loots in de kloosterkerk van Park staat:

AMBROSIUS LOOTS ET LAURENTIUS, OPTIME LECTO
CURARUNT PONI QUAE MONUMENTA VIDES
IDQUE SIBI CHARISQUE SUIS MAIORIBUS ILLIS
QUORUM SUBJICIAM NOMINA SCRIPTA TIBI:
IN RODIO PETRI PASTOR GRATISSIMUS ALTER
QUI THEODORICI NOBILE NOMEN HABET
ET SIMUL AMBORUM PATRUUS CHARISSIMUS EXTAT
ALTER AB ARNOLDI NOMINE CLARUS ERAT
QUI PATER AMBROSIO EST PATRUUM QUEM VENDICAT ALTER
QUAE CONJUNCTA MAGIS PECTORA HABERE QUEAS?
HAEC MONEO UT MEMORI PIA NOMINA MENTE RECONDAS
ATQUE HOS COMMENDES PER TUA VOTA DEO

Daaruit blijkt dat hij de vader was van:

- aa. Ambrosius Loots³⁹⁰ is in 1523 te Wilderen geboren, deed in 1542 zijn professie in de abdij van Park en ging dat jaar te Leuven studeren, waar hij promoveerde tot baccalaureus in de heilige theologie. In 1547 kreeg hij zijn priesterwijding. Hij was aanvankelijk prior van zijn abdij en vervolgens pastoor van Werchter. In 1577 werd hij tegen zijn zin tot abt gekozen. Datzelfde jaar trad hij op als gedeputeerde van de geestelijkheid in de Raad van Brabant.³⁹¹ Op 17 januari 1583 is hij overleden.
- bb. Een dochter van Aert Loots was de moeder van Jan Druys; deze was althans een oomzegger van abt Ambrosius Loots. Hij was geboren te Kumptich in 1568, deed zijn professie te Park in 1588, behaalde een academische graad in de theologie en werd in 1592 tot priester gewijd. Als Joannes Drusius³⁹² was hij subprior van Park en sinds 1601 abt. Hij was lid van de Staten van Brabant en vervulde enkele kerkelijke functies: als visitator van de universiteit van Leuven in 1607, de universiteit van Douai in 1616 en de circarie van Spanje in 1630; bovendien was hij vicaris-generaal van de Brabantse circarie. De zetels van het aartsbisdom Mechelen en het bisdom Gent wimpelde hij af. Op 25 maart 1634 is hij te Brussel overleden. Hij had voor f3600 de Heimolen te Hilvarenbeek verkocht, die weleer was ingebracht door abt Dierck van Tuldel.
- c. Hubrecht Loots was in 1525 present bij de afrekening van de penningen aangaande de Bekerdijk met zijn nicht Katheryn Wouter Wyten.³⁹³
- d. Dirck Loots³⁹⁴, te Wilderen geboren in 1499, deed in 1518 zijn professie in het

norbertijnenklooster van 't Park, waar zijn neef Ambrosius van Engelen abt was. Hij werd tot priester gewijd, was in 1526 pastoor van Celles en sinds 1539 pastoor van Sint-Pieters-Rode. In die bediening overleed hij op 11 februari 1551.

Aernt van Tuldcl had een bastaard bij ene Geertruyt Bartholomeuss:

7. Aert Aertss van Tuldcl, volgt onder VI-a op pagina 31.

VI-a. AERT NATUURLIJKE ZOON AERTS VAN TULDEL GEHETEN EERKEN TRUY MEEUS³⁹⁵ woonde in de Gelderstraat te Hilvarenbeek. Hij bezat een deel van de hoeve *van den Clapstert* te Esbeek, die deel uitmaakte van het leengoed *van den Bogairt* van zijn halfbroer meester Aert van Tuldcl en waaruit hij een erfpacht van een mud rogge gold.³⁹⁶ Eerken werd in het laatste lustrum van de vijftiende eeuw twee maal beboet wegens handtastelijk optreden: *Van Aerde Truy Meeus ende Willem Goyart Wytkensoen, die befaemt waeren by nacht ende ontyde gequetst te hebben Jan Sonderlant*, ontving de kwartierschout 15 stuivers voor het deel van de hertog, *Van Aerde van Tuldcl om dat hy befaemt was gequest te hebbene Goey den Haen ende Willeken Wytkens, den selven laten componeren, want die voirscreven scouthet beyde de saken nyet en soude hebben connen betuygen, om XXVIII stuyvers en van Eertken Geertruyt Meeus sone, die ommesienlic gequetst hadde eene vrouwe ende want die sake onnoesel was ende daerof mit rechte nyet en soude gehadt hebben, gecomponeerd voer mynen genedigen heeren om VIII stuyvers.*³⁹⁷ Aert was getrouwd met Henrick Janss van Gorp³⁹⁸, dochter van Jan natuurlijke zoon heer Henrickss van Gorp bij Heylwich Aertss die Coster. Van zijn schoonvader, wiens goederen wegens zijn misdadigheid in beslag genomen waren door de hoogschout van Den Bosch³⁹⁹, maar die blijkbaar weer op een recht pad terugkeerde, erfde hij een 'uitvang' in de herdgang Veldhoven bij zijn huis.⁴⁰⁰ Aert en Henrick hadden vier kinderen, die van hun tante Conegonde van Gorp een huis in de Gelderstraat erfden:⁴⁰¹

1. Huybrecht Aertss van Tuldcl alias Huyb Truymeeus⁴⁰², vermeld in 1531–1551. Vermoedelijk bewoonde hij het huis in de Gelderstraat waaruit hij een rente placht te gelden.⁴⁰³ Dat zijn handen even los zaten als die van zijn vader, tonen de verwondingen die hij toebrecht aan Heyn Trompen en Claes Creyten.⁴⁰⁴
2. Geertruyt Aert Truy Meeus van Tuldcl was de dienstmeid van heer Ansem Peter Celen van den Broeck⁴⁰⁵, priester, kapelaan van het Maria-altaar in de kerk van Hilvarenbeek. In 1515 werd hun dochter Clementken⁴⁰⁶ geboren, die later trouwde met Gielis Dierck Erff Voss⁴⁰⁷ in de Koestraat. Heer Ansem had bij een eerdere concubine, Marie van Achel, reeds een bastaarddochter. Nadat Geertruyt van Tuldcl was getrouwd met Wouter Wouter Claess, nam heer Ansem een nieuwe meid in huis, Agnees mr. Jan Gijskens geheten Clockmans, met wie hij een huis in de Wouwerstraat kocht⁴⁰⁸ en bij wie hij in 1520 vader werd van een zoon.
3. Dingen Aertss van Tuldcl, gehuwd met Geryt Peter Tys van den Laeren⁴⁰⁹, die was gegoed onder Esbeek.⁴¹⁰ Zij hadden minstens een zoon, Peter Geraert Peter Thys, die in 1562 zijn boerderij met enige erven te Esbeek aan het Spaaneind verkocht, waarvan hij althans een deel had geërfd van Aert Truymeeus.⁴¹¹
4. Heylwich Aerts van Tuldcl⁴¹², gehuwd met Jacob Henrick Peter Tyss.

III-d. AERNT LIJSBETTEN VAN TULDEL⁴¹³ werd in 1387, na de dood van zijn vader Henrick Gheryts en na de resignatie van Lijsbeth Jans van Tuldel, zijn moeder, hoevenaar van Tuldel.⁴¹⁴ Volgens het pachtcontract, aangegaan voor twaalf jaar, moest hij het ene jaar 13 en het andere 11 mud rogge betalen aan de abt van Averbode, die bovendien eigenaar bleef van de helft van de schapen, bijen en runderen. In 1400 en 1425 werden de contracten verlengd, terwijl in het laatste jaar zijn zoon Jan als medepachter optrad. Van zijn neef Peter Peters van Tuldel kocht Aernt omstreeks 1403 het leengoed te Lage Mierde met de watermolenplaats.⁴¹⁵

Later kocht hij van dezelfde het goed van Ginhoven te Hooge Mierde, alsook al diens andere allodiale en censuale goederen onder Hooge en Lage Mierde. Uit Ginhoven was hij 7 oude groten hertogscijns verschuldigd, elk jaar $6\frac{1}{2}$ oude groten en om het jaar een maaltijd aan het kapittel van Oirschot, 7 penningen aan de abdis van Thorn en 8 penningen aan de kerkfabriek van Hooge Mierde.⁴¹⁶ Hij overleed in 1436 of wat eerder en liet ten minste de volgende vijf kinderen na:

1. Merten Arnts van Tuldel, volgt onder IV-e op pagina 33.
2. Henrick Aernts van Tuldel⁴¹⁷ kreeg in 1432 van zijn vader *tguet van Ghinhoven*.⁴¹⁸ Hij trouwde met Truda Wouter Scellekens van Gorop⁴¹⁹, wiens vader Wouter Wouter Scellekens van Gorop leenheer was van het goed te Gorp onder Hilvarenbeek. Henrick geloofde in 1437, op *Sint Jan Baptisten dach inden midsomer*, met zijn vrouw een pacht van twee mud rogge aan zijn zwager Daniel Brogelmans.⁴²⁰ Uit dit huwelijk werden geboren:⁴²¹

A. Marie Henrycs van Tuldel⁴²² erfde het goed van Ginhoven en werd als cijnsplichtige opgevolgd door Elisabeth Henrick Zebrechts.⁴²³ Diens vader, Henrick Thomas Sebrecchts⁴²⁴, was laat voor Averbode op Culensrode onder Hooge Mierde.⁴²⁵ Aangezien volgens een andere cijnspost Henrick een fiscale betalingsplicht uit Ginhoven had verworven van zijn vader, –die in cijnsplicht volgde op Maria Daniel Denen uit het deel van Henrick van Tuldel–, en van Margriet Henrycs van Tuldel, is het waarschijnlijk dat Marie Henrycs van Tuldel getrouwd was met Henrick Thomas Sebrecchts.

De maaltijd die de eigenaar van Ginhoven om het jaar moest bereiden voor de kanunniken van Oirschot was inmiddels omgezet in een geldcijns. Volgens het cijnsboek van het kapittel waren de eigenaars na Henrick Aerts van Tuldel:⁴²⁶ Henrick Thomas Zebrechts en Goyart Henrickss Soenkens. Beiden werden opgevolgd door Wouter Wouter Lippen, die was gehuwd met Lysbeth Henryc Thoemaes Sebrecchts. Van hun vier kinderen werd Anneken de eigenares van het goed. Zij was gehuwd met Frans Jacop Lemmens, schepen van Hooge en Lage Mierde, en stierf in 1559 aan de pest. Daarna volgden als eigenaars Annekens zoon Wouter Frans Lemmens, secretaris van Hooge en Lage Mierde en notaris, en zijn dochter Anneken, gehuwd met Jan Denijs Huybrechts Moonen.⁴²⁷ Of het goed toen nog Ginhoven heette, is twijfelachtig.

Henricks vader, Thomas Henrick Zebe⁴²⁸, was gehuwd met Lysbeth Jans van den Bruggen, dochter van Jan van den Brugge alias Zwaelwenberch, die in 1427 Culensrode pachtte.⁴²⁹

- B. Margriet Henrycs van Tuldel⁴³⁰ trouwde met Goyart Henrickss Soenkens.
3. Margriet Arnts van Tuldel verpachtte in 1437 voor jaarlijks 3 mud rogge haar kwart van een *mansus* in het Spul te Hilvarenbeek aan Peter Jan Belyën.⁴³¹ Zij was toen de vrouw van Jan Bruystens van Heerbeke⁴³² te Oirschot, die de bastaardzoon was van Jan Wouters Bruystens, laat voor de abt van het norbertijnenklooster te Park van het circa $97\frac{1}{2}$ bunders grote goed van Heerbeek onder Oirschot.⁴³³ Jan huurde in 1428 van zijn vader voor het leven een kamp hoekland te Oud Heerbeke voor 20 Hollandse guldens.⁴³⁴ In 1468 bezat hij op die plaats 10 bunder land.⁴³⁵ In 1446 emancipeerde hij zijn zoon Wouter.⁴³⁶
  4. Jan Arnts van Tuldel, volgt onder IV-f op pagina 38.
  5. Marie Aernts van Tuldel, weduwe van Daniel Brueghelman Henricxs⁴³⁷ uit Reusel, kocht op 4 november 1468 haar admisse tot de poorterij van Brussel.⁴³⁸ Haar broer Henrick had in 1437 aan Daniel een roggepacht geloofd.⁴³⁹

Melssen wierp in 1985 de vraag op of de beroemde kunstschilder Pieter Brueghel uit Netersel kwam en wees op een familie Bruegelmans te Bladel en Netersel, waarvan verschillende leden uitzwermden: Jan Bruegelmans werd in 1544 poorter van Antwerpen, zijn broer Cornelis, de eerste Noordbrabantse jezuïet, stierf in 1578

te Wenen. Hun vader, Corstiaen Broghelmans, was in 1490 schepen in de bank van Bladel en Netersel. Pieter Brueghels oudste zonen, te Brussel geboren in 1564 en 1568, zouden naar hun grootvaders van respectievelijk moederskant (naar Pieter Koeck) en vaderskant (Jan Brueghelmans) kunnen zijn genoemd.⁴⁴⁰ Aangezien de Reuselse weduwe Brueghelmans neerstreek te Brussel, kan met evenveel recht worden vermoed dat zij de (bet)overgrootmoeder was van Pieter Brueghel.⁴⁴¹

Onder voorbehoud:

6. Dochter van Aert Lysbetten van Tuldcl, volgt onder IV-g op pagina 159.
7. Lisbeth Arnts van Tuldcl en haar man Peter Jannis Beliën (zie hiervoor Lisbeths vermoedelijke zus Margriet) gaven in 1434 *dat Smeedtslandt* (voorheen bezit van Arnt van Tuldcl en 1 mudzaad groot), de beemd *dat Groot Grootbroeck* en de helft van twee weiden te Hilvarenbeek *aen Gheen Laeren* in erfpacht uit voor jaarlijks 3 mud 5 lopen rogge Beekse maat.⁴⁴²

IV-e. MERTEN AERTS VAN TULDEL⁴⁴³ is omstreeks 1400 geboren en rond 1449 overleden. Hij erfde van zijn vader het leengoed te Lage Mierde⁴⁴⁴, maar woonde te Hilvarenbeek, waar hij was gegoed in het Spul. Hij trouwde met Lysbeth Everaerts Rolofs⁴⁴⁵, dochter van Everart Rolof Lonys Noeten, schepen van Waalwijk, en van Yda Zeger Pauwels. Haar broers waren Zeger Everaerts, pastoor van Baardwijk, Henrick Everaert Roeloffs, priester, Roeloff Everits⁴⁴⁶ en Laureyns Everaert Roeffs⁴⁴⁷, koopman te Besoijen. De laatste verkocht haar in 1478 een mud rogge Tilburgse maat uit *den Morijaen* op de Heuvel aldaar.⁴⁴⁸ Lysbeth Everaert Roeloffs, weduwe van Merten van Tuldcl, gaf in 1470 de tocht in een erfpacht van een half mud rogge aan haar kinderen Aerdndt, Willem, Geertruydt, Heylwich en hun zwager Jan Reyers.⁴⁴⁹ Uit dit huwelijk:⁴⁵⁰

1. Mr. Arnt van Tuldcl⁴⁵¹ erfde in 1449 het Mierdese leengoed. Hij ging in 1459 te Keulen studeren, waar hij op 10 november aan de universiteit werd geïmmatriculeerd. In 1460 en 1462 legde hij examens af, waarna hij de titel *magister* voerde. Nog zonder titel gaf hij als zijn leengoederen aan: een leen met manschappen van de hertog van Brabant te Lage Mierde, boven de kommer jaarlijks 6 Bourgondische guldens ad 20 stuivers waard, en te Hilvarenbeek een leen van de heer van Merode, 12 Bourgondische guldens waard. *Ende in kennisse der waerheit, want ic, Aert vorscreven, ghenen eyghen zeghel en hebbe, soe heb ic ghebeden Wouteren van Gorp dat hy zynen zeghel hier in drucken woude, dat welck hy ghedaen heeft.*⁴⁵² Arnt van Tuldcl is in 1474 overleden.
2. Willem Mertens van Tuldcl, volgt onder V-c op pagina 34.
3. Geertruyt Mertens van Tuldcl erfde een uitvang bij het huis van haar ouders te Hilvarenbeek, waaruit na haar Cornelis Claes Otten hertogscijsn betaalde.⁴⁵³
4. Heylwich Mertens van Tuldcl, vermeld in 1470 en 1490.
5. Margriet Mertens van Tuldcl trouwde met Jan Reyerss.
6. Sander Mertens van Tuldcl verhief in 1478 in naam van de minderjarige jonkvrouwen Maria en Dierck van Haestricht de heerlijkheid Loon op Zand.⁴⁵⁴ Hij overleed kinderloos voor 1491. Zijn broer Willem en zijn zusters verkochten in 1490 twee van hem geërfde roggepachten uit onderpanden te Sprang.⁴⁵⁵

V-c. WILLEM MERTENS VAN TULDEL⁴⁵⁶ erfde van zijn broer meester Aernt het leengoed te Lage Mierde met de watermolenstad, dat in 1506 10 rijns gulden per jaar opbracht.⁴⁵⁷ Blijkbaar was de molenplaats een tijdlang ongebruikt gebleven, want in 1518 is sprake van „een water moelen, by Willem voirs. binnen de parochie van Nedermeyrde geset”. Willem van Tuldcl beloofde deze watermolen te verkopen aan de pastoor van Hooge en Lage Mierde, Henrick van Eyck, die tevens proviseur was van de norbertijnenabdij van Postel. Voorts zag hij voor zichzelf en zijn nakomelingen af van het recht om ooit nog een molen in de parochie op te richten. Henrick van Eyck, ‘meester van Postel’, betaalde de beloofde *f* 150 en wenste toen dat Willem voor schepenen van 's-Hertogenbosch de afstand van zijn rechten zou bevestigen. Maar Willem werd ziek en zei tegen de bode van Postel: „dat ik genesen mach,

sal ick met u trecken ten coste vanden heere van Postele ende renuncieren voer den leenheer ofte die die heer muste den griffiere vanden leenhoeve met leenmannen alhier brengen omme selve te doen, want mits crancckheyt ick aldair tot desentyt nyet en mach reysen. Oock heb ick Arnden mynen soen geseget ende bevolen, indien dat ick sterve, dat hy die renunciatie doe ten instantie ende versoecke des heeren van Postel." Vervolgens stierf Willem, zodat zijn zoon Arnt op 4 april 1518 in Den Bosch het contract van afstand ondertekende.⁴⁵⁸

Voorts hield Willem van Tuldel een leengoed, te weten een huizing met daarop een timmering en een bocht daaraan, groot ongeveer 21 lopense, van de heer van Merode als halfheer van Hilvarenbeek, dat in 1506 jaarlijks 9 mud rogge Bossche maat ofwel f 16:3:12 opleverde.⁴⁵⁹ Willem was schepen van Hilvarenbeek⁴⁶⁰ en overleed in 1516 of kort voordien. Zijn kinderen waren:

1. Merten van Tuldel, volgt onder VI-b op pagina 35.
2. Aernt Willems van Tuldel, volgt onder VI-c op pagina 36.
3. Henricxken Willems van Tuldel⁴⁶¹ was de ongehuwde vrouw van mr. Jan Back⁴⁶², kanunnik van Hilvarenbeek, die daar in 1483 een huis achter de kerk kocht.⁴⁶³ Hieruit:⁴⁶⁴
  - a. Margriet heer Jans Back was in 1550 met haar man, mr. Henrick Proost van Catsel⁴⁶⁵, eigenares van het huis achter de kerk dat haar moeder weleer van haar neef Jan Willem Bonaerts had gekocht. Zij verkochten het aan Philips Willems die Bye, schout van Hilvarenbeek. Het was belast met onder meer 12 groten paiments aan de erfgenamen van Henrick Aerts van Tuldel.⁴⁶⁶ Haar enige kind, Jan Proost, trad in bij de norbertijnen te Tongerlo.
  - b. Adriaen Back werd met de bedoeling om allerlei officies te mogen bedienen en om te kunnen erven in november 1541 gelegitimeerd.⁴⁶⁷ Als argument voerde hij aan dat hij door zijn vader voer *zynen priesterlycker staet [was] geprocreert inden persoen van Henrica van Tuldel*. Hij woonde te Brussel, waar hij in 1544 werd toegelaten tot de burgerij.⁴⁶⁸ Gezien de legitimatie-akte uit 1541 lijkt het voor de hand liggend, dat hij dezelfde was als Adriaen Back, in de veertiger en vijftiger jaren rentmeester van de hertogelijke domeinen in het ambacht van Tienen.⁴⁶⁹
  - c. Jenneken heer Jans Bacx, gehuwd met mr. Jan Dirck Clercx. Hun kinderen waren in 1571 Dirck, Jan en Anna, de laatste gehuwd met Jan Geverts, apotheker in Brussel.
  - d. Fransken meester Jan Bacx alias Fransken Back Henricx van Tuldel⁴⁷⁰ was gehuwd met Reynier Craechs te Brussel. Elizabeth Craechs, huisvrouw van Jacop Duyn, was in 1571 haar dochter en erfgename.
4. Franck Willems van Tuldel⁴⁷¹ pachtte in 1517 e.v. van de kinderen van Beelken Aernts van Tuldel van Eel (p. 30 hiervoor) het cijnsgoed van de Bekerdijk te Hilvarenbeek.⁴⁷² In 1523 was hij met zijn vrouw Jenneken Jan Boermans gegoed te Esbeek onder Hilvarenbeek⁴⁷³; zij had daar met haar broer Mathys en zus Heylwich (gehuwd met Jacop Jacobs van Aelst) van haar ouders een huizing met toebehoren geërfd.⁴⁷⁴
5. Clara natuurlijke dochter Willems van Tuldel trouwde met Peter Henrick Claes Celen geheten Tymmermans.⁴⁷⁵ In 1528 geloofden zij een rente uit hun huis aan de Gemene Plaats te Hilvarenbeek, tussen de huizen van heer Henrick Symons Back en mr. Jan Back.⁴⁷⁶ Tymmermans verkocht in 1528 een hoeve *aen die Biest aen den Houtacker* onder Hilvarenbeek aan Claes Marcelis Claes Celen⁴⁷⁷ en in 1530 een beemd te Moergestel.⁴⁷⁸

VI-b. MERTEN VAN TULDELL⁴⁷⁹ wordt in de jaren 1497–1504 gezien als *clericus*, geestelijke klerk, en bezat uit dien hoofde het altaar van de Maagd Maria in de kerk van Weelde, dat hem door de abt van het norbertijnenklooster van Averbode was begeben.⁴⁸⁰ Hij deed er in 1504 afstand van⁴⁸¹, wellicht ter gelegenheid van zijn huwelijk, dat onvereenigbaar was met de kruinschering. Mogelijk had Merten een (administratieve?) functie in het klooster van Averbode, want daar getuigde hij nog op 10 oktober 1505, toen de prior een schilder

contracteerde voor het konterfeiten van het nieuwe Sint-Jansaltaar.⁴⁸² In eerste echt trouwde Merten van Tuldel met een vrouw uit Westerlo (nabij Averbode), die hem een dochter schonk, Anneken. Vervolgens trouwde hij met Agatha *ulgo* Aertken Vekens alias Potters⁴⁸³ uit Diest, dochter van Wouter Vekens alias Potters en van Eelken van Kesselt. Met haar heeft hij waarschijnlijk te Merode gewoond. Aertken, die in 1545 weduwe was, schonk Merten twee kinderen.⁴⁸⁴

1. Anna Mertens van Thuldere trouwde met de Antwerpse pasteibakker Franchoy van der Heyden⁴⁸⁵, wiens weduwe zij in 1560 sedert kort was. In dat jaar klaagde zij van Franchoy *veel diversschen, swaere, excessive schulden, soe in banckqueroeten als andersins*, te hebben geërfd.⁴⁸⁶ Zij had met hem gewoond in hun huis *den Witten Coninck, ghestaen ende gelegen int Groot Coppenhof tusschen thuyt ende erfve gheheeten die Witte Coninghinne aen deen syde oestwaert*.⁴⁸⁷ Toen zij in 1560 testeerde, sloot zij Jan Verrijt alias de Neeve van haar erfenis uit.⁴⁸⁸ Zij hertrouwde te Antwerpen in 1566 met mr. Hans Anckendobler uit Ebersheim in Oostenrijk, een schrijfmeester die in 1564 het poorterschap van Antwerpen kocht.⁴⁸⁹ Deze Hans, zoon van Christoffel, in een enkele akte Anckendoblerus, Anckendobler, Anckendobeleer, Anckendobler en Anckendolerus genoemd, koos de zijde van 's konings rebellen, weshalve zijn, maar ook Anna's bezittingen werden geconfisqueerd. In de confisquatierekening van het kwartier van Herentals, gesloten op 22 maart 1603, leest men: *Item is byden voerscreven Henrick Stynen onder Westerloo ten behoefve van haere hoocheden ghesayseert ende gheannotteert seeckere cleyn hofstedeken inde plaetsie gelegen, dat toe te behoere plach meester Hans Anckendoblerus Austriacus, die hem hout aenden syde vande vyant*.⁴⁹⁰
2. Franchoy van Thuldere, volgt onder VII-a op pagina 35.
3. Eelken Mertens van Thulden alias Putters trouwde te Antwerpen op 30 mei 1551 met Gheeraert Daems, kousenmaker aldaar. In 1592 was zij zijn weduwe⁴⁹¹ en in 1597 compareerde zij voor Antwerpse schepenen met haar kinderen Franchoy (in 1598 vermeld als *cousmaeker ende ommegeande met zyde te vercoopen*⁴⁹²), Jacques en Lysken Daems.⁴⁹³

VII-a. FRANCHOEYS VAN THULDERE⁴⁹⁴, houtzager uit Merode, kocht in maart 1549 het poorterschap van Antwerpen.⁴⁹⁵ Later heet hij *arbeyder opde werff alhier*.⁴⁹⁶ Hij was analfabeet. Zijn eerste vrouw was Maria Drossaten uit Diest, het enige kind van Ghysbrecht Drossaten. Hij hertrouwde te Antwerpen op 26 november 1588 met Lijnken Vletincx.⁴⁹⁷ Franchoeys overleed in het eerste decennium van de zeventiende eeuw. Zijn kinderen zijn uit het eerste huwelijk geboren.⁴⁹⁸

1. Anneken van Thulder is in 1558 geboren. Zij verkocht in 1611 met haar man Guilliame de Cam (ook De Campe en Du Camp), poorter van Antwerpen, met wie zij in 1588 was getrouwd, bezittingen in en rondom Diest, te weten een beemd te *Linchout*, een beemd aan de Demer en een rente.⁴⁹⁹ Te Antwerpen bezaten zij een huis in de Langenieuwstraat.⁵⁰⁰ In 1634 verklaarde Anneken, dat toen haar man stierf, *boven opde hangende camer was staende sekeren sack met gelt in schellingen, die sy metten voornaemden De Camp acht ofte seven daegen voorder voornaemden De Camps doot tsamen daer op hadden gedraegen, in welcken sack was elff ofte twaelff hondert guldens. Mitsgaders dat opde selve hangende camer sy alnoch was hebbende in een buffet voir haeren spaerspot byde vierhondert guldens*. Al dat geld was gestolen.⁵⁰¹
2. Elisabeth van Tulder, vermeld in 1597.
3. Aechtken van Thuylden trouwde met Martyn van Rijn. Zij stierven op respectievelijk 12 februari en 24 maart 1598 *tot Hanvet inden lande van Luijck, alwaer de voerscreven Marten van Rijn als luijtenant vande compaignie van Fernando van Corttenbach onder graeff Fredrick vanden Berge in garnisoen was liggende*. Zij hadden toen twee kinderen, Marie, elf jaar oud, en Gillis, negen jaar, over wie Guilliame de Camp en Franchois van Thuylden voogden werden. Martyn en Aecht lieten noch geld, noch een boedel na.

Van hun lijfgoed werden begrafenissen, kerkrechten en dergelijke betaald. Te Antwerpen hadden ze een kamer met nog wat meubeltjes van geringe waarde, namelijk *twee witte oude cleyn houten kisten met een wit bert, een cleyn schabel taeffelken, een offte twee bierpotten met andere cleyne prondelinge*. In feite bestond hun enige bezit uit de 38½ maanden soldij ad 45 £ Artoois die Martijn nog tegoed had. Op deze vorstelijke somma van 1732 £ 10 schellingen moest eerst het kapitaal van £ 510 worden gekort, dat Martijn had geleend. Om het tegoed in handen te krijgen moesten de nabestaanden een procureur inschakelen, die pas betaling verkreeg nadat hij de koning een derde had kwijtgescholden.⁵⁰²

4. Merten, te Antwerpen gedoopt op 5 maart 1567 en jong gestorven.
5. Clara van Thulder, vermeld in 1597. Zij was op 5 juni 1572 te Antwerpen gedoopt.

VI-c. AERNT WILLEMS VAN TULDEL⁵⁰³, geboren omstreeks 1470, erfde van zijn vader het leengoed te Lage Mierde⁵⁰⁴ en volgde hem tevens op in de schepenbank van Hilvarenbeek, waar hij in 1519–1538 in functie wordt gezien.⁵⁰⁵ Met zijn vrouw Engel Aernts van Loon⁵⁰⁶, dochter van zekere Engel, kreeg hij in 1535 een octrooi van de hertog om testamentair over het leengoed te mogen beschikken.⁵⁰⁷ Aangezien zijn zoon Jan het in 1541 verhuurde voor het Leenhof van Brabant, zal Aert toen kort voordien zijn overleden. De kinderen uit dit huwelijk waren:

1. Jan Arnts van Tuldel, volgt onder VII-b op pagina 37.
2. Jozyn Aernts van Tuldel⁵⁰⁸ trouwde met Jan Willems Boonaerts⁵⁰⁹, een zoon van Willem Jan Boonaerts en van Peternelleken Peter Boudewijn Ghijssele. Het echtpaar vernaderde in 1545 een door mr. Laureys Steymans⁵¹⁰ verkocht huis in de deftige Koestraat te Hilvarenbeek, naast het omwaterde huis *de Clossenborch*.⁵¹¹ Aan Henricxken Willems van Tuldel verkocht hij een huis achter de kerk.⁵¹² Drie dagen na Allerheiligen 1537 had Jan Bonaerts tegen Jan Lauwereys van den Houte met teerlingen zitten spelen. Bonaerts won het eerste spel en kreeg geld, maar betaalde niet uit toen het tweede spel werd gewonnen door Van den Houte. Daar kwam natuurlijk ruzie van. Raes Jacobs kwam tussenbeide, hield Van den Houte vast en werd door de razende Bonaerts met *eenen opsteker* in de hand gestoken. Van den Houte wist los te komen, viel met een mes uit naar Bonaerts en raakte Raes in de arm. De enige gewonde bleef de arme bemiddelaar, *die welcke nyet mortelle en was hy by faulte van goet appareil bynnen vier daegen dair nae, mits datter tvier inne quamp ende dat den arm affgesaeght was, gevaren es van levender lyve ter doot*. Wegens deze verzachtende omstandigheden kon Jan Bonaerts bij de Raad van Brabant een pardonbrief kopen.⁵¹³

Jan werd in 1557 weduwnaar van Jozyn en hertrouwde met Cathalyn Aertss van den Venne, dochter van Aert Thomaess van den Venne en van Berbel Jans Vervloet. Hij overleed kinderloos. Zijn grafzerk is bewaard gebleven. Daaronder ligt ook het gebeente van de tweede man van Cathalyn, Andries Michiel Henrick Damen alias van den Nyeuwenhuysen⁵¹⁴ (1549–1640) uit Diessen, woonachtig in de Koestraat te Hilvarenbeek, lange tijd schepen, roeddrager van het kapittel. Cathalyn van den Venne testeerde in 1606 voor notaris Soomers te 's-Hertogenbosch en vermaakte een bedrag van f 1000 aan de armen van Hilvarenbeek.⁵¹⁵ Zij overleed kinderloos op 14 november 1610. Na haar dood vermeerde Andries deze stichting met verschillende renten. Het fonds werd na de vrede van Munster bijna een eeuw lang geheim gehouden voor de protestanten.

3. Willem Aernts van Tuldel⁵¹⁶ is voor 1562 kinderloos overleden.
4. Geertruyt Aernts van Tuldel⁵¹⁷ trouwde met Claes van den Venne Claess⁵¹⁸, tollenaar te Turnhout ofwel *wachter* van de grote zwijgende Brabantse landtol.⁵¹⁹ Hij had in 1531 samen met Claes Meyenbosch voor de periode van drie jaar de tol van Turnhout gepacht voor 114 leeuwen ad 30 stuivers. Wegens de tegenvallende baten ten gevolge van overstromingen in Zeeland, Holland en Vlaanderen, die leidden tot een terugval

in de graanaanvoer, vroegen zij een korting van vier maanden van de pachtsom.⁵²⁰ Geertruijt van Tuldel hertrouwde met Crispijn Vereertheze⁵²¹, ook te Turnhout, wiens moeder Katharina Wuyts heette. Mogelijk was hij de Crispijn die in 1583 poorter van Antwerpen werd.⁵²² Geertruyts kinderen waren:

- a. Claes van den Venne Claess.
  - b. Engele Claess van den Venne, gehuwd met Jan Donneulx.
  - c. Kathelyn Claess van den Venne, gehuwd met Jan Peeters Hoevenier te Antwerpen.
  - d. Lysken Chrispijns van der Ertheze te Turnhout.
5. Margriet Aernt van Tuldel trouwde met Cornelis Jacobs en werd de moeder van:
- a. Elysabeth Cornelis Jacobs, gehuwd met mr. Gielis Anthoenissen.
  - b. Clara Cornelis Jacobs, gehuwd met Jan Nuydens.
  - c. Marie Cornelis Jacobs, gehuwd met N.N.
  - d. Engel Cornelis Jacobs, gehuwd met Niclaes Verhoffstadt te Gierle.
  - e. Sebastiaen Cornelis Jacobs, had nageslacht.

VII-b. JAN AERNTS VAN TULDEL wordt slechts gezien in 1545 en 1549.⁵²³ Zijn vrouw Kathelyn Henrickss van Chaem wordt vermeld tot in 1574. Zij was een dochter van Henrick Jans van Chaem, schepen van Hilvarenbeek; haar moeder was Aleyt Myss van Tuldel (p. 39 hieronder). In 1566 verwierf zij in een erfdeling met haar zuster Yken, de vrouw van Peeter Jan Hermans van Hulsel, de ouderlijke hoeve aan het Groot Loo⁵²⁴, die zij in 1574 aan haar zoon Willem gaf.⁵²⁵ Kathelyn hertrouwde met mr. Cornelis Gherits van Nerven⁵²⁶ uit Goirle, die zich als chirurgijn te Hilvarenbeek had gevestigd en daar als schepen een plaats in de dingbank had. Jan van Tuldel en Kathelyn van Chaem hadden een zoon, die volgt onder VIII-a op pagina 37.

VIII-a. WILLEM JANSSEN VAN TULDEL⁵²⁷ verhiel op 14 februari 1567 het leengoed te Lage Mierde⁵²⁸, dat al twee eeuwen in het bezit van zijn familie was. Hij woonde in de Koestraat te Hilvarenbeek en was gehuwd met Mariken Henrickss van Gorop⁵²⁹, dochter van Henrick Jan Ghene van Gorop en van Joosken Gherit Herman Noyens van Hulsel alias Ykens, landbouwers te Gorp op de grens met Gorp. In 1574 à 1577 is Willem overleden. Uit dit huwelijk werden drie kinderen geboren, van wie de zonen in 1588 voor het laatst worden gezien:⁵³⁰

1. Jan Willems van Tuldel.
2. Henrick Willems van Tuldel.
3. Maeyken Willems van Tuldel⁵³¹, erfdochter van het leengoed te Lage Mierde⁵³², trouwde met Henrick Henrick Peeters⁵³³, die zich in onderscheid met zijn vader De Jonge, naar zijn geboorteplaats Van Diessen en naar zijn woonplaats Van Spulle noemde. Hij was een zoon van Henrick Henrick Peeters, schepen van Diessen, en van Aleyt Claess van Eynde. Henrick de jonge was schepen van Hilvarenbeek en rentmeester van het Venerabele Gilde aldaar.⁵³⁴ Op 14 februari 1618 zegde hij de laatste betrekking op *overmits zijn indispositie des lichaems* en op 22 februari kwam hij te overlijden. Zijn vrouw en kinderen verpachtten de tamelijk grote hoeve in het Hoog Spul in 1645 voor jaarlijks honderd gulden, dertig pond boter, twee mud rogge en een zak boekweit.⁵³⁵ De kinderen waren:⁵³⁶
  - A. Maeyken Henrick Peeters trouwde op 26 februari 1615 te Hilvarenbeek met Wouter Lenaerts van Riel⁵³⁷, zoon van Lenaert Wouters van Riel en van Peterken Jan Aertss van Raeck. Wouter, analfabeet, was timmerman en in 1631–1632 kerkmeester⁵³⁸ van Hilvarenbeek. Hij woonde aan *de Wapper* aan het einde van de Paardenstraat en de Papestraat. Daar had hij in 1620 voor 1206 carolusgulden een huis gekocht, dat hij in 1649 verkocht aan de voerman Aert Peter Aerts van Heze, die nadien de Wapper heette.⁵³⁹ Maeyken overleed kort nadat zij met haar man voor notaris Wouter van Loon te Hilvarenbeek op 1 februari 1639 had getesteed.⁵⁴⁰ Uit dit huwelijk werd Lenaert van Riel (1620–1679) geboren, die pastoor werd van

- Heusden bij Gent.⁵⁴¹
- B. Mr. Nicolaes van Tulder⁵⁴² is op 18 november 1600 te Hilvarenbeek gedoopt. Op 18 december 1618 liet hij zich immatriculeren aan de universiteit van Leuven, waar hij op 12 oktober 1620 promoveerde tot licentiaat in de vrije kunsten. De promotie tot baccalaureus in de theologie volgde op 11 maart 1625. Tot begin 1629 was hij vervolgens vicepastoor van Tilburg, waar hij bovendien rector was van de beneficies van Maria Dolorosa, van Rumoldus, Antonius en Lucia en van Joannes de Doper en Joannes de Evangelist. Daarna werd hij pastoor van Lommel, wat hij is gebleven tot in 1649 op last van de generaliteit de kerk voor katholieken werd gesloten. Hij leefde nog in 1651.
- C. Jan Henrick Peters⁵⁴³ erfde het leengoed te Lage Mierde. Zijn zoon Jan bezat de helft van de boerderij aan het Hoog Spul, aangekomen van zijn vaderlijke grootouders, en pachtte in 1667 de andere helft van zijn neef heer Leonaert van Riel voor jaarlijks f 55, 100 stenen recht stro etc.⁵⁴⁴
- D. Catheryn Henrick Peters, gehuwd met Henrick Lodewycx de Smith alias Haens⁵⁴⁵, die in 1583 of 1584 was geboren te Westelbeers, op dertienjarige leeftijd naar Hilvarenbeek was gekomen om de stiel van smid te leren en zich daar blijvend had gevestigd.⁵⁴⁶ Hij was in 1627 deken van het deftige Venerabele Gilde van Jezus' Zoete Naam⁵⁴⁷ en voorts was hij schepen en gezworen van Hilvarenbeek.⁵⁴⁸ In 1647 pachtte hij voor 3 mud Beekse maat de helft van de *Broijkens thiende* van het kapittel⁵⁴⁹ en in 1649 kocht hij een huis in de Gelderstraat.⁵⁵⁰
- E. Willemken Henrick Peters⁵⁵¹ trouwde met Berthel Aert Liebrechts⁵⁵², bierbrouwer in de Hintamerstraat te 's-Hertogenbosch. Geen van tweeën kon lezen of schrijven. Hun dochter Cathelyn Bartholomeus van Hove, vrouw van Hendryck Jongers, geloofde in 1665 20 gulden uit haar stede *aende Broexis* (Broekzijde) te Esbeek, waar zij bovendien een wouwer bezat.⁵⁵³
- F. Aleyt Hendrick Peters trouwde met Jan Jans van Aelst de jonge⁵⁵⁴ uit Knegsel, zoon van Jan van Aelst bij Syken Martens. Hun kinderen waren in 1667 Jan en Anneken van Aelst.⁵⁵⁵

IV-f. JAN ARNTS VAN TULDEL⁵⁵⁶ zal omstreeks 1380 zijn geboren. Sinds 1425 pachtte hij, aanvankelijk samen met zijn vader, de hoeve van Tulder.⁵⁵⁷ Voorts bezat hij de hoeve *de Craenmeer* onder Esbeek.⁵⁵⁸ Hij kocht in 1443 van Jan de Lu een pacht van 6 mud rogge Beekse maat uit een hoeve te Esbeek, waaruit hij een periodiek feest voor de kanunniken van Oirschot moest aanrichten⁵⁵⁹; het betrof de boerderij die eertijds in bezit was van Henric van den Dijke, die in de veertiende eeuw samen met het Hooge-Mierdese goed van Ginhoven van Jan van Tuldel om het jaar voor de feestende en jagende kanunniken een maaltijd moest opdienen. In 1461 kocht hij namens de abt van Averbode een beemd te Hulsel onder Poppel, die aan de Tulderse hoeve werd toegevoegd.⁵⁶⁰ Over Jans gezin is niets meer bekend dan dat Aert zijn zoon was. Hij volgt onder V-d op pagina 38.

V-d. AERT JAN AERTSS VAN TULDEL was hoevenaar van Tulder⁵⁶¹, eigenaar van de hoeve *die Craenmeer*⁵⁶² en gegoed in het Spul.⁵⁶³ Het laatst werd hij vermeld op 19 januari 1463, toen Willem Vos zoon Willem Vos Grietenzoon hem 22 gouden petersgulden beloofde.⁵⁶⁴ Eind 1477 was hij wijlen, maar aangezien zijn zoon Heyn in 1469 op de Tulderhoeve gewassen hout verkocht, is aannemelijk dat hij toen al dood was. Hij was getrouwd met ene Elizabeth⁵⁶⁵, maar het is onbekend of zij de moeder van zijn kinderen was. In 1453 was zijn vrouw Beatrys Mys van der Byest⁵⁶⁶, dochter van Mys Myssen van der Byest, schepen van Hilvarenbeek. Zij zal ongetwijfeld de moeder van Meys van Tuldel zijn geweest. Verder is Aerts vaderschap van de hiernavolgende Thomas onzeker.⁵⁶⁷

1. Meys Aerts van Tuldel, volgt onder VI-d op pagina 38.
2. Heyn van Tuldel, volgt onder VI-e op pagina 39.
3. Thomas Arnts van Tuldel⁵⁶⁷ werd in 1501–1502 poorter van Antwerpen.

4. Jan Aerts van Tuldel, volgt onder VI-f op pagina 85.

VI-d. MYS AERNTS VAN TULDEL⁵⁶⁸, vermeld in 1484–1497, bezat te Hilvarenbeek een gezeet in het Spul⁵⁶⁹, kocht in 1496 een huis in de Koestraat⁵⁷⁰ en was daar vermoedelijk woonachtig. Hij was blijkens de rekeningen van de kwartierschout van Oisterwijk een vechtlustig iemand: in 1484 werd hij beboet wegens het kwetsen van Wencel van Oirschot, in 1496 of 1497 wegens het verwonden van Henrick Willem Wouters Snellen; in 1485 betaalde Dierck Thielmans 28 stuivers boete, omdat hij *gequest hadde Mysen van Tuldel*.⁵⁷¹ Op Allerheiligen 1496 meldde hij zich samen met de gebroeders Willem en Wellen Wijtmans (ook Wijtkens) voor de huisdeur van Jan en Bertlemeus Robbens, hen *roepende, crytende ende vuytheusschende (...), gevende hen vele quade woerde ende seggende: „Ghy boeven, dieven, rabbouwen, straetroevers”, ende vele andere leelicken woerden*, waarop zij de deur openbraken en Willem in een handgemeen dodelijk werd verwond.⁵⁷² Mys was vader van de volgende vier, van wie er drie (of allemaal?) in 1555 nog in één huishouden zaten, als althans de aankoop door de kinderen van Mys van Tuldel van twee mud rogge zo mag worden geïnterpreteerd.⁵⁷³

1. Beatrijs Mys Arnts van Tuldel⁵⁷⁴, gehuwd met Peter Schellekens. In 1576 verkocht Ferdinando Meys te Duffel, zoon van Geraert Mys en Kathelyn Peter Schellekens, een cijns die eertijds had toebehoord aan Peter en Beatrijs.
2. Aleyt Myss van Tuldel⁵⁷⁵ trouwde met Heyn van Chaem Janss⁵⁷⁶, schepen van Hilvarenbeek, in 1546 deken van de broederschap van het Heilig Sacrament.⁵⁷⁷ Beide echtelieden verkochten in 1523 een stuk heideland *tot Loe by Bacx wouwer*⁵⁷⁸; Heyn wordt het laatst gezien in 1563. Zijn en Aleyts dochter Kathelyn trouwde met Jan Arnts van Tuldel (p. 37 hiervoor).
3. Aert Amys van Tuldel⁵⁷⁹, gezien omstreeks 1530. Hij gaf zijn naam aan *den Aerdt Mys ecker* (1562), gelegen *indie Loossche ecker*.⁵⁸⁰ Misschien was Aert dezelfde als Goyaert Myss van Tuldel. Diens erfgenamen verkochten in 1592 samen met Henrick Goyaert Vrancken en Henrick Jacop Goyaerts het halve mud rogge erfpacht, dat in 1558 was verworven door Goyaert Henrick Vrancken.⁵⁸¹ Henrick en Henrick waren een zoon en een kleinzoon van Goyaert Henrick Vrancken en Margriet Peters van der Haghen⁵⁸² te Hooge en Lage Mierde en (Goy)Aert van Tuldel kan getrouwd zijn geweest met een dochter van hen.
4. Jan Myss van Tuldel⁵⁸³, vermeld sinds 1513, woonde in het Hoog Spul. Hij was gehuwd met Willemken Mys Melis, die in 1550 e.v. zijn weduwe was.⁵⁸⁴ Met haar kinderen leverde zij in dat jaar wollen lakens, zodat zij wevers zullen zijn geweest.⁵⁸⁵ De kinderen, behalve de blijkbaar overleden Aleyt, gingen in 1566 een erfdeling aan:⁵⁸⁶
  - A. Aleyt Jan Mys en haar man Matheus Henrick Aben⁵⁸⁷ geloofden in 1550 samen met Aert en Willemken, Aleyts broer en moeder, 5 carolusgulden uit hun beemd, genaamd *den grooten Hoeveleer* (onder Esbeek gelegen), en uit hun deel van de hoeve in het Spul.⁵⁸⁸
  - B. Aerdt Jan Amijs van Tuldel⁵⁸⁹ erfde in 1566 een kwart in de oude stede van zijn ouders en *item noch de camere, staende opde oude stede, mitter zolderinge dairop liggende totten balck toe ende der schauwe toe, dewelcke Aerdt voirscreven zall schuldich zyn binnen zeven jaeren aff te rijmen ende te breken vanden gronde Laureijsken voirscreven, zoe verre zij tzelve begheert*. In 1568 kocht hij een akker aan het Spul.⁵⁹⁰
  - C. Amys Jan Amys van Tuldel⁵⁹¹, vermeld in 1589.
  - D. Neeltken Janssen van Tuldel.
  - E. Elisabeth Jan Mys van Tuldel trouwde met Willem Ghysbrechts van Aken.⁵⁹² Deze kocht in 1567 voor *f* 201 een hoeve in het Spul, die zwaar was belast met jaarlijks $\frac{1}{2}$ mud rogge erfpacht aan jonker Willem de Bye, $\frac{1}{2}$ mud erfpacht aan Dingen en Beerthen, dochters van Jan Bruers, 10 oude groten erfcijs aan de kapelaans van

Hilvarenbeek, 2 lopen rogge erfpacht of daarvoor 5 stuivers aan de parochiaan van Hilvarenbeek, $\frac{1}{2}$ mud erfpacht aan de kapelanie van Sint Sebastiaan van de eerste fundatie, 2 petersgulden aan Thomas Aerts en eens in de drie jaar 2 lopen gerst aan de pastoor van Hilvarenbeek.⁵⁹³

F. Beatrijs Jan Amys van Tuldel.

G. Laureysken Jan Myss van Tuldel⁵⁹⁴ verwierf bij de boedelscheiding van 1566 *het huijs metter schaepskoije*, een kwart in de oude stede, –te weten het middelste deel–, en wat land. Zij was toen ongehuwd en voor haar handelden Matheus Henrick Aben (haar zwager) als voogd en Willem Gerit Wyten als toezienner.

VI-e. HEYN VAN TULDEL⁵⁹⁵ is rond 1440 geboren. Hij was minstens sinds 1478 *colonus* of laat van Tulder⁵⁹⁶ en erfde *die Craenmeer*⁵⁹⁷ van zijn vader. Zijn vrouw was Metken Aernts die Brouwer⁵⁹⁸ uit Eersel, dochter van Aert die Brouwer bij Yken Henrycsc van den Valghaet. Haar broer Bartholomeus die Brouwer⁵⁹⁹ (1462–1502) was witheer van Averbode, haar oom Bartholomeus van den Valghate (1429–1501) was abt van die abdij.

In het begin van de zestiende eeuw procedeerde Henrick van Tuldel tegen de infirmerie van Herentals.⁶⁰⁰ Mogelijk ging het om de nalatenschap van Jan van Tuldert Janssone, die in 1488 poorter van Herentals was geworden⁶⁰¹, maar die ik in de stamboom geen plaats weet te geven.

Als laat van de abdij van Averbode verrichtte Heyn verschillende karweien ofwel herendiensten. In 1504, 1511–1512 en 1519 hielp hij de nieuwe klokken en cimbalen van de gieterij te 's-Hertogenbosch naar Averbode vervoeren.⁶⁰² *Anno XXI° heeft mijn heer van Everbode tot Tuldel gesonden met des wynnen wagen tot Everbode zynde:*⁶⁰³

- *Inden yersten eenen houten altaer met eenen steen ende met schietlayen dair inne.*
- *Item twee altaer dweelen.*
- *Item Sinte Gregoris passie op een bert, om opten altaer te setten.*
- *Item in Augusto heeft mijn heer, tot Tuldel wesende, dair gelaten twee nyeuw ampullen, een cleet voirden altair te hangen, een cleyn belleken, een quade busse om de hostiën inne te leggen.*
- *Item XVI^a Octobris Averbodii deliberata sunt subscripta ornamenta Mechtildi colone in Tuldel, per felicem tax acupictorem.*
- *Een kelck metter patenen, met een lepelken ende met eenen nyeuwer custodiën.*
- *Item signum pacis.*
- *Item een corporael metten custodiën.*
- *Item een missael in parva forma.*
- *Item een casufel metter toebehoirten.*
- *Ende een roems missael geprint in parva forma.*
- *Item twee nyeuwe coetsen aen malcanderen gewracht inde eetcamer.*
- *Item tscutsel aen de doire.*
- *Item opt cleyn camerken dair myn heere slaept een coetsken.*

De abt had dus een eigen kamer op de hoeve en tijdens zijn logeerpartijen een draagbaar altaar bij zich.

Heyn leefde nog in 1532, Met in 1525. Hun kinderen waren:⁶⁰⁴

1. Heer Aert van Tuldel⁶⁰⁵ was na zijn studie aan de universiteit van Leuven (inschrijving op 17 augustus 1498) witheer van Averbode geworden. Op 28 mei 1504 werd hij tot priester gewijd en op 5 juni 1507 werd hij aangesteld tot pastoor van Koersel, welke betrekking hem tegen een verplichting van een dagelijkse mis een jaarwedde van 40 rijngulden opleverde. Heer Aert was een opstandige kloosterling: *tempore messis frater Arnoldus curatus de Corsel, cum Maria ancilla suo, cum violentia tulit decimam nostram in locis et terris subtustactis*. (In de oogsttijd hebben broeder Aert, cureit van Koersel, en zijn meid Maria met geweld onze tiende in onze plaatsen en landen meegenomen en verduisterd). Om die reden werd hij in januari 1525 ingesloten in de abdijkerker.

Later mocht hij zijn bediening weer opnemen. Op 12 november 1527 is hij te Koersel overleden. Bij zijn dienstmeid en concubine Marie Matheus van der Haghen uit Lage Mierde had hij een bastaarddochter:

- A. Anna heer Aerts van Tuldel.⁶⁰⁶
2. Bartholomeus Henricxss van Tuldel, volgt onder VII-c op pagina 41.
3. Yken Henrycs van Tuldel trouwde met Goyaert Jans Aleyten van den Hertganck⁶⁰⁷, zoon van Jan Henricxss Aleyten (geheten van Tuldén) en van Conegont Goyaerts van der Langhryth alias van den Hertganck (zie p. 160 hierna). Van zijn moeder erfde hij het leengoed *opten Hertganck* te Dun onder Hilvarenbeek.⁶⁰⁸ Hij was cijnsplichtig aan de hertog uit de *Calverryt*.⁶⁰⁹ Zijn kinderen bij Yken waren:⁶¹⁰
  - a. Aert Goyaerts Aleyten van den Hertganck.
  - b. Jan Goyaerts Aleyten van den Hertganck trouwde met Juetken Michiel Mees Ghielen van den Nyeuwenhuysen⁶¹¹ uit Diessen, die hertrouwde met Symoen Anthonis Moonen⁶¹² in de Koestraat te Hilvarenbeek.
  - c. Peter Goyaerts Aleyten van den Hertganck, ook *opten Hertganck* genoemd. Hij was gehuwd met Cathelyn Wouters Bartholomeus van den Nyeuwenhuysen uit Diessen en uit hun huwelijk stamt een familie Van den Nieuwenhuysen, kuipers en vishandelaren te Mechelen.⁶¹³
  - d. Conegonde Goyaerts Aleyten van den Hertganck trouwde met Steven Peters van den Poel⁶¹⁴, die de hoeve van *de Craenmeer* huurde van de familie Van Tuldel. Steven was een zoon van Peter Aerts van den Poel des ouden en van Heylwich Marten Thielmans.
  - e. Anna Goijaerts van den Hertganck, vermeld in 1537.
4. Kathelyn Henricxss van Tuldel trouwde met Mattheus Peeterss van der Haghen geheten Eckermans⁶¹⁵, zoon van Peter Mattheus van der Haghen en van Aecht Amelis Jacop Seyns. In 1501 werd 'Theeuken Eckermans' beboet, *van dat hy mitter vuyst geslagen hadde Herman Aert Gielens soen*, in 1536–1538 kreeg Thomas Peter Maess een boete wegens het verwonden van 'Theuken Ackerman'.⁶¹⁶ Mattheus kreeg in 1547 toestemming van de goede lieden van Lage Mierde om naast zijn hoeve aan het kerkhof een schuur te bouwen op gemene grond. Hij was wijlen in 1562 en zijn kinderen bij Kathelyn waren toen:
  - a. Aert Mattheus van der Hagen te Lage Mierde.
  - b. Baetken Mattheus van der Hagen.
  - c. Joost Mattheus van der Hagen, gehuwd met Oda Herman Aert Ghijsbers.
5. Metken Henricxss van Tuldel⁶¹⁷ is in 1480 à 1485 geboren en trouwde met Henryck Jan Scuermans⁶¹⁸ te Hooge of Lage Mierde, zoon van Jan Wouters Scuermans. Op de dato 19 februari 1533 overeengekomen voorwaarden hertrouwde⁶¹⁹ zij met Henryc Steven Dycmans⁶²⁰, die eerder was gehuwd geweest met een zekere Agnes. Uit het eerste huwelijk stammen Jan, Peeter, Johanna, Ycken en Henricxken Scuermans, de dochters allen gehuwd, maar alleen van Ycken is de echtgenoot vermeld: Peter Joest Lambrechts, in 1546 leenman van de heer van Grobbendonk.
6. Jaecxken Henricks van Tuldel⁶²¹ geloofde in 1542 en 1543 een aantal renten uit onderpanden te Sint-Lamberts-Blaarthem, Strijp en Gestel bij Eindhoven en in 1547 te Heeze. In 1540 had zij haar helft van een stede in het Loo onder Hilvarenbeek verkocht aan haar broer Bartholomeus. Vermoedelijk is zij ongetrouwd en kinderloos gebleven, want bezittingen onder Strijp en Woensel vererfden collateraal naar haar broer en zusters.⁶²²

VII-c. BARTHOLOMEUS HENRICXSS VAN TULDEL⁶²³ volgde zijn ouders op als laat van de hoeve van Tulder⁶²⁴ en eigenaar van *die Craenmer*. Hij trouwde met Marye Goerts van den Nyeuwenhuysen⁶²⁵, dochter van Goert Bartholomeus van den Nyeuwenhuysen van Weelde, meier en secretaris van Ravels voor de prelaat van Tongerlo, en van Yda Jan Goetschalckx

van Gorp. Nadat hij in de jaren vijftig van de zestiende eeuw was overleden, boerde zijn weduwe Dingen Claess de Gruyter⁶²⁶ uit Esbeek te Tulder tot in 1567 door. Zij leefde nog in 1574. De kinderen uit het eerste huwelijk waren:⁶²⁷

1. Mr. Jan van Tuldel⁶²⁸ schreef zich in augustus 1551 in als student aan de universiteit van Leuven. Hij promoveerde tot *magister in artium* op 20 maart 1554. Hij was eigenaar van de watermolen van Rovert op de grens van Hilvarenbeek en Poppel en in zijn studietijd, op 26 november 1553, kocht hij het maalrecht van Poppel. Van die heerlijkheid was hij vervolgens secretaris. In 1561 is hij kinderloos overleden.⁶²⁹ In 1566 gaf zijn stiefmoeder, Dingen Sgruyters, aan Jans beide halfzusters de tocht in *de hoeff opte Craenmeer*, om daaruit de 350 carolusgulden te vesten die Dingen had ‘ingenomen’ van Peterken, weduwe van Adriaen Wauter Brauwer, *ende beleeght zyn inde huwelycsche voerwaerde van meesteren Jannen zaligher aen Fransen vanden Cammen off Cathalijnen zynre dochtere*⁶³⁰, die dan Jans jonge weduwe is. Haar vader was vermoedelijk de Bossche medeblander Frans Daniels van der Cammen.⁶³¹

Grafzerk in de Bossche Sint-Janskerk van Franchoy van der Cammen († 1565), zijn vrouw Katerina Tynagel († 1574) en hun zoon mr. Jacob van der Cammen († 1586) (Smits, *De grafzerken*, 47).

2. Metken Bartholomeus van Tuldel.⁶³²
3. Iken Bartholomeus van Tuldel.

Dingen de Gruyter was de moeder van:⁶³³

4. Maryken Bartholomeus van Tuldel, volgt onder VIII-b op pagina 43.
5. Henricxken Bartholomeus van Tuldel⁶³⁴ trouwde met mr. Jan de Cort⁶³⁵, geboortig van Oirschot en wellicht identiek met Joannes de Corte⁶³⁶, die in 1542 aan de universiteit van Leuven ging studeren. Hij was een zoon van Jan Sijmons de Cort en van Elyzabeth Henrick Goyaerts van der Lusdonck (Lulsdonck). Jan de Cort vestigde zich als notaris te Hilvarenbeek, waar hij aan de Gemene Plaats onder meer *die Sonne* heeft bewoond. Bovendien was hij secretaris van de heerlijkheid en rentmeester van het kapittel. Meester Jan is in 1592 of kort daarvoor overleden. Zijn kinderen verwierven in 1593 bij een deling met Maryken Bartholomeus van Tuldel onder meer de stede *de Kuen* te Esbeek bij de Craenmeer, zuid *lanx eenen waterlaet (...) ende welcken waterlaet sy condivalenten altyt deen den anderen sullen moeten helpen veghen ende gebruycken*. Henricxken de weduwe stierf te Hilvarenbeek op 25 oktober 1613. Uit dit huwelijk:⁶³⁷

- a. Mr. Bartholomeus de Cort⁶³⁸ (1572–1632), notaris en secretaris van Hilvarenbeek, gehuwd met Adriana van Gorop, dochter van Joorden Everaerts van Gorp en van Jenneken Henrickx Cools.
- b. Mechtelt Janssen de Cort trouwde met mr. Joorden van Gorop, een volle broer van Adriana hiervoor. Hij was aanvankelijk notaris te Hilvarenbeek, maar werd omstreeks 1608 drossaard van van Duffel. Daar overleed Mechtelt in 1613, Joorden stierf te Mechelen in 1640.
- c. Christiaen de Cort (1584–1652) erfde van zijn moeder de aloude Tulderse boerderij *de Craenmeer* te Esbeek. Hij werd kanunnik in het kapittel van Hilvarenbeek en in 1648 scholaster aldaar. Als balling beëindigde hij zijn leven te Turnhout.
- d. Lijsbeth de Cort stierf te Hilvarenbeek in 1635 na een dienstbaar leven als meid van haar broer Christiaen.
- e. Tanneken de Cort vestigde zich te Geertruidenberg, waar zij de vrouw werd van achtereenvolgens een zekere De Swaen, in 1619 van Wouter Godtschalck Heys en in 1628 van de bierbrouwer Alewijn Willemsen van de Woert.

Bartholomeus van Tuldel had een bastaard:

6. Aert natuurlijke zoon Bartholomeus van Tuldel.⁶³⁹ Hij verkocht in 1563 een huis met een tuintje *aen die Straet* onder Poppel.

Te Tilburg in de textiel

VIII-b. MARYKEN BARTHOLOMEUS VAN TULDEL⁶⁴⁰ trouwde met mr. Jan Willem Lemmens⁶⁴¹, een zoon van de in 1572 door de geuzen vermoorde schout van Poppel, Willem Jan Lambrechts. Hij studeerde in de vrije kunsten aan de Leuvense universiteit, waar hij op 19 maart 1560 promoveerde⁶⁴² tot *magister artium*. Maryken van Tuldal kocht in 1560 van haar broer Jan de watermolen te Rovert. Zij kreeg in 1566 van haar moeder de tocht in de hoeve van de *Craenmeer*⁶⁴³, die werd gepacht door Jan Stevens van den Poel. Deze bezat de belendende hoeve *byde Craenmere*, die in februari 1582 *te perck ende te boerde* werd verkocht aan de gezwagers mr. Jan Willems en mr. Jan de Cort.⁶⁴⁴ Sinds 1567 pachtte meester Jan samen met zijn schoonmoeder de Tulderse Hoeve.⁶⁴⁵ Nadat hij de abdij van Averbode een bij de hoeve behorende weide (*de Tulderman* in de Beerten) afhandig had gemaakt⁶⁴⁶, gaf hij de pacht over aan zijn broer Thielman Lemmens (p. 173 hierna). Hij vestigde zich in 1580 metterwoon in de Koestraat op de omwaterde huizing *de Clossenborch*, die hij dat jaar had gekocht.⁶⁴⁷ Sedertdien zat hij herhaaldelijk als schepen in de bank van Hilvarenbeek en Diessen. Hij bleef zich met de landbouw bemoeien doordat hij delen van de tiende van Hilvarenbeek pachtte, met name die van de kapitteldeken van Hilvarenbeek en van de Sint-Janskathedraal te 's-Hertogenbosch.⁶⁴⁸ De watermolen verpachtte hij⁶⁴⁹, tot hij hem in 1602 verkocht aan de toenmalige huurder, Herman Bastiaens de Molder. Verder bezat hij een hofstede te *Weelde int Eelsche straet*⁶⁵⁰, een hoeve te Hulsel onder Poppel en een huis te Hoogstraten. Hij lijkt, evenals zijn zoon Bartholomeus en misschien vanuit Hoogstraten, te hebben gehandeld in wol met Tilburgse lakenwevers als klandizie.⁶⁵¹ Op 7 mei 1612 hertrouwde meester Jan Lemmens van Tuldal, die dan hooguit anderhalf jaar weduwnaar was, te Hilvarenbeek met Maeyken Janssen van Hulsel. Hij overleed daar op 15 september 1615. Aan het Venerabele Gilde van Jezus' Zoete Naam, waarvan hij in zijn sterfjaar tweede assistent was, liet hij een bedrag van *f* 50.⁶⁵² Zijn kinderen stammen uit zijn eerste huwelijk:

1. Anna mr. Jan Lemmens van Tulder⁶⁵³ trouwde met Ghysbrecht Laureys Peters van den Nyeuwenhuysen⁶⁵⁴ te Diessen *aent Laer*, kerkmeester en schepen aldaar. Hij was een zoon van Laureys Ghysbrecht Peters van den Nyeuwenhuysen te Diessen in de Waterstraat, schepen en leenman, en van Jenneken Claes Janss van Eynde. Nadat hij in 1606 was overleden, hertrouwde Anna te Diessen op 6 oktober 1607 met Philips Geraerts de Weerdt.⁶⁵⁵ Deze zoon van Geraert Joris Philips de Weert en van Mechtelt Jan Dierck Aleyten is in oktober 1619 te Diessen overleden. Anna overleed daar in dezelfde maand en liet uit beide huwelijken kinderen na:⁶⁵⁶
  - a. Laureys Ghyben van den Nieuwenhuysen, geboren in 1600, leerde de draperie te 's-Hertogenbosch, Rijsel en Geertruidenberg, werd gek en stierf te Diessen in 1650.
  - b. Willem Ghyben van den Nieuwenhuysen, geboren in 1604, werd te Tilburg en 's-Hertogenbosch opgeleid tot schoenmaker en stierf vermoedelijk in 1627.
  - c. Tanneken Philips de Weerdt, gehuwd met Niclaes Jans van Winteroy⁶⁵⁷, schepen van Diessen. Hij was een zoon van Jan Herberts van Winteroy, schout van Oirschot, en van Maeyken Daniels de Metser. Op 4 maart 1624 werd te Roosendaal Maria, dochter van Jan Huygens en Elisabeth van Winteroy ten doop gehouden door, –aldus de eigenhandige aantekening van de vader–, Jan Herberts van Winteroy en *de huysvrouwe van onsen oom Berthelmeus van Thulder tot Tilborch*, welke niet geheel correcte genealogische omschrijving heeft geleid tot de speculatieve aanname van een Johanna mr. Jan Lemmens van Tulder, vrouw van Jan van Winteroy.⁶⁵⁸ In 1667 studeerde Daniel, zoon van Niclaes Jan Herberts van Winteroy, op de studiebeurs van Johan Kievits aan een Latijnse school of een universiteit.⁶⁵⁹
  - d. Mechtelt Philips de Weert trouwde met mr. Johan Rijsbosch⁶⁶⁰ (1602–1676), zoon van de winkelier, kramer en substituut-secretaris Jacob Jan Huyben en van Margriet Aert Thielmans; Jacob bezat en bewoonde een later als *de Witte Leeuw* bekend huis in de Gelderstraat.⁶⁶¹ De naam Rijsbosch nam Johan over van zijn grootmoeder Adriana Willem Rijsbosch⁶⁶², die was gehuwd met Jan Huybrechts Aerts. Johan studeerde te Leuven en werd notaris te Hilvarenbeek, waar hij bovendien het rentmeesterschap van het kapittel bekleedde, ook onder het generaliteitsgezag. In 1665 was hij de rijkste Benaar.
2. Bartholomeus mr. Jan Willem Lemmens van Tulder, volgt onder IX-a op pagina 45.
3. Elisabeth mr. Jan Lemmens van Tulder trouwde te Hilvarenbeek op 15 juni 1603 met Sebastiaen Hermans de Molder⁶⁶³, molenaar en schepen van Weelde, in 1620 vermeld als *molitor Becanus* (te Rovers?). Hij was een zoon van Herman Sebastiaen Hermans en van Claercken Aert Willem Thielmans uit Hilvarenbeek. Zijn vader was geruime tijd pachter van de Roversse watermolen geweest en had deze in 1602 van mr. Jan Lemmens van Tulder gekocht. Door zijn spoedig daarop volgende overlijden was de koop echter geannuleerd. Herman Bastiaens die Molder had als mulder te Rovers te kampen gehad met zijn collega Wouter Lodewijcx Verryth, die de beide windmolens van Hilvarenbeek had verworven. Herman was de concurrentieslag zelf aangegaan, toen hij met zijn molenkar langs herdgangen was gaan varen die traditioneel tot het rayon van de windmolens behoorden. Bovendien gaf hij korting aan belangrijke klanten. Na de nodige processen werd uiteindelijk beslist, *dat die voirsschreven propriëtarissen noch henne pachteren nijet en souden vermogen der naegebueren graenen aenhaelen met peertkarre oft wagen, oft de goede lieden smeecken oft schencken om ter molen te comen, opte pene van tweehondert gulden*.⁶⁶⁴

Op 7 oktober 1629 trouwde Sebastiaen de Molder als Elisabeths weduwnaar te Weelde met Sycken Jan Goossens⁶⁶⁵, dochter van Hans Meeus Goossens, brouwer en herbergier te Weelde, en van Engel Bartholomeus van den Nieuwenhuysen van Weelde. Zij werd op 21 november 1631 te Weelde begraven; Sebastiaen Hermans, *molitor*, volgde op 25 november 1647. Hij had op 20 oktober 1615 getesteerd met zijn eerste

vrouw en daarna nog in 1636, 1642, 1646 en 1647.⁶⁶⁶

4. Willem mr. Jan Lemmens van Tulder, volgt onder IX-b op pagina 83.
5. Yken mr. Jan Willem Lemmens van Tuldel trouwde op 13 september 1592 te Turnhout met de voerman Baptist Verschuere⁶⁶⁷, zoon van Rumold Verschuere. Hij kocht in 1614 het huis en hof *den Cleynen Keyser (...)* aende Cingele te Turnhout⁶⁶⁸ en in 1618 aldaar een hofstede met twee driesjes bij de Sint-Ewoutskapel⁶⁶⁹, in 1623 een huis en hof *met de gerechticheyt borneputh ende poorte (...)* benefens de Verckens merckt en een huis met tuin in de Potterstraat, beiden te Turnhout⁶⁷⁰, en in 1626 een huizing met huis *met de gerechticheyt poerten, gestaen ende geleghen ontrent het casteel*.⁶⁷¹

Hun zoon Jan Baptist Verschuere⁶⁷² werd op 3 oktober 1593 te Turnhout gedoopt, trad in bij de norbertijnen van Averbode (inkleding in 1614, priesterwijding in 1618), ging aan de universiteit van Leuven studeren en overleed daar op 1 december 1621.

6. Dinghen mr. Jan Lemmens van Tulder⁶⁷³ trouwde met Gielis Michielss de Wage-maeer⁶⁷⁴ (*vulgo* Jelis Michielss) uit Tilburg, die zich in 1607 als lakenkoper te Hoogstraten vestigde, waar hij in de jaren twintig en dertig schepen was. Hij was een zoon van Michiel Dielis Janss Swagemaeckers, bierbrouwer en schepen van Tilburg, en van Barbara Jan Goossen Wouters. Te Enschoot bezat hij een deel van de hoeve *Gysseleens leen*.⁶⁷⁵ In 1619–1622 leende hij duizenden guldens van de Bossche wolhandelaars Nicolaes Doners en Peter Mutsaerts.⁶⁷⁶ Hij was *hem geneirende met laken tot Tilburch, Shertogenbossche of tot Antwerpen te haelen of doen haelen ende met wolle in sijn huijs alhier te coopen ende laken te maecken*, terwijl hij ook in kramerijen handelde en ‘klein bier’ brouwde.⁶⁷⁷ Zijn lakens liet hij verven in Breda.⁶⁷⁸ In 1635 verkocht hij zijn brouwerij en bracht hij de brouwketel de heerlijkheid uit.⁶⁷⁹

In Hoogstraten bezaten Gielis Swagemaecker en Dinghen van Tulder de huizen *den Grooten Hinnenboom* en *de Leeuwerck* in de Lodderhoek, die zij in 1635 verkochten aan de Bredase lakenverver Nicolas Doncquers, wiens klanten zij waarschijnlijk waren.⁶⁸⁰

Dinghen van Tulder was in 1640 Gielis' weduwe.⁶⁸¹

7. Adriaen Jan Lemmens van Tulder, volgt onder IX-c op pagina 84.

IX-a. BARTHOLOMEUS MR. JAN LEMMENS VAN TULDER⁶⁸² is in 1577 te Hilvarenbeek geboren.⁶⁸³ Hij erfde van zijn vader *de Clossenborch* in de Hilvarenbeekse Koestraat⁶⁸⁴, een huis te Hoogstraten en de hoeve *den Peerboom* te Hulsel onder Poppel. Kort voor 1600 was hij getrouwd met Dingen Michiel Goyaert Jan Michiels⁶⁸⁵, een dochter van de Tilburgers Michiel Goyaert Jan Michiels (de Veth)⁶⁸⁶, waard en bierbrouwer in *het Swart Peert* bij de kerk, borgemeester op zijn tour, en van Jenneken Marcelis van Vessem. Met haar vestigde hij zich als bierbrouwer en herbergier in het Nieuwland te Tilburg⁶⁸⁷; in 1600 telde zijn huis drie vuursteden of schouwen, een oven, een eest, een brouwgetouw en een ploeg.⁶⁸⁸ Zijn brouwerij⁶⁸⁹ had vergeleken met zijn collega's een kleine omzet: daags voor Kerstmis 1629 brouwde hij een aam bier en pas op 28 maart weer een aam.⁶⁹⁰ Vermoedelijk was hij tevens voerman en koopman: tegen 1600 kocht hij te Hoogstraten wol voor een Tilburgse wolkoper⁶⁹¹, tijdens het beleg van 's-Hertogenbosch 1601 en in de juli, augustus en december 1602 werd zijn wagen gebruikt voor militaire transporten⁶⁹², in 1605 voerde hij met zijn wagen gevangenen naar Bergen op Zoom⁶⁹³ en in 1623 verrekende hij wagenvrachten voor Franse ruiters, voor wie hij naar het land van Maas en Waal was gereden, *doen sy hadden den groten roff gehaelt in cleyn Brabant*⁶⁹⁴; in 1637 werd een deel van zijn inboedel verkocht, waaruit zijn zoon, de voerman en koopman Marcelis van Tulder, het paard (*f* 119), een wagen (*f* 11:5:0), een kar (*f* 24), het gareel (12 stuiver), het zadel (*f* 3:12½:0) en de hachten (*f* 2) kocht.⁶⁹⁵ Zijn huis in Hoogstraten, *het Vlies*, verkocht hij in 1632.⁶⁹⁶

Van de heerlijkheid pachtte hij in 1600 à 1610 de dorpsbelastingen, welke opdracht hem veel kopzorgen baarde en een lustrum lang met processen tot voor de Raad van Brabant te Brussel opzadelde.⁶⁹⁷ Dinghen de Vet werd op 10 juli 1613 te Tilburg begraven.

Als weduwnaar had Bartholomeus ernstige financiële problemen en hypothekeerde hij zijn bezittingen voor duizenden guldens.⁶⁹⁸ *De Clossenborch*, die hij in 1620 van de hand deed, was behalve met 2 gulden jaarlijks aan het kapittel van Hilvarenbeek en $\frac{1}{4}$ viertel rogge aan de Heilige Geest aldaar belast met *f*201 aan cijzen per jaar, of, gekapitaliseerd, met *f*3216.⁶⁹⁹

Op 26 januari 1623 hertrouwde Bartel te Tilburg met Geertruyt Wouter Peter Wouters⁷⁰⁰ te Hulsel, weduwe van de olieslager Willem Cornelis Horevoirts alias van Beurden.⁷⁰¹ Zij had in 1620 voor *f*950 van Michiel Dielis Waegemaeckers (VIII-b-6) een huis met schop, varkenskooi, land, tuin en boomgaard gekocht, $3\frac{1}{2}$ lopenzaad groot, gelegen te Tilburg *aen de Commerstraet*.⁷⁰² Aan de kinderen uit zijn voorhuwelijk beloofde Bartholomeus elk 200 carolusgulden zodra zij op eigen benen kwamen te staan, welke belofte hij na ettelijke economische tegenslagen reduceerde tot bedragen van 100 gulden plus het recht op $3\frac{1}{2}$ lopenzaad wei *in het Venne*.⁷⁰³

Uit 1617 dateert een koningsschild van het Tilburgse Sint-Sebastiaansgilde, dat evenwel ook een ereschild kan zijn, door Bartholomeus geschonken bij zijn vertrek uit Tilburg en afscheid van het gilde. Staande het tweede huwelijk heeft hij namelijk als molenaar te Rovert gewerkt, maar in die branche een wel zeer ongelukkige loopbaan gevolgd. Geertruyt Wouters, onlangs zijn weduwe geworden, verklaarde op 24 november 1637, *dat wijlen Bartholomeus voorschreven den watermolen tot Roovaert, tot twee reijzen tot des snachts aengestoocken ende affgebrant sijnde, weder genootsaect is geweest tweemaal opte timmeren ende int reepareren houte tot den selven molen ten lesten onder eenen boom, nedergehouwen wordende, seer miserabelijck doot gebleven*.⁷⁰⁴ Vier jaar later verklaarde zij, dat de *watermolen gelegen tot Rovert onder Poppel, dewelcke eens inden gront tesamen is affgebrant, de tweede reijse daerenboven affgebrant is den corenmolen, de derde reijse affgebrant is het molenhuijs, voorde 4e reijse verbrant is het camp rat ende onlanx wederom affgebrant is de schorsmolen*. Bartholomeus' klanten voor de run bestonden blijkens aantekeningen *vuytte oude schorsboecken* voornamelijk uit Hilvarenbeekse en Tilburgse schoenmakers en leerlooiers.⁷⁰⁵

Konings- of ereschild van het Sint-Sebastiaansgilde van Bartholomeus van Tulder, 1617.

Naast het koren- en schorsmalen had Bartholomeus van Tulder nog verschillende bronnen van inkomsten: hij had van zijn vader een huis te Hoogstraten geërfd, hij verpachtte zijn boerderij te Hulsel en zijn Tilburgse landerijen, hij bezat een bos te Rovert en had een steenbakkerij nabij de watermolen. Het opgaande eikenhout bij de hoeve te Hulsel en in het Rovertse bos waren in 1620 bij een erscheiding tussen Bartholomeus en zijn kinderen toegevallen aan zijn nazoon, op voorwaarde *ofter bevonden worden onder dat houdt een oft twee bomen, diemen bequaem soude connen oordelen datse tot een waterasch oft andere molenwerck soude mogen opwaschen, sal oft sullen alsulcke bomen mogen blyven staen waschen (soo lange hy Bartholomeus inder mensheyt wesen sal)*, terwijl Bartholomeus na het afhouden dan wel weer eike- of andere heesters moest aanplanten, *soo de nature gront sulcx vereyschen sal*.⁷⁰⁶ Dat het Rovertse bos een lucratief bezit was, is zichtbaar aan de verantwoording van de opbrengsten in de weesrekening van de nazoon van Bartholomeus van Tulder ($\pm$ medio 1637–1638), waarin *f*923:17:0 aan opgaand hout wordt geïncasseerd.⁷⁰⁷ In dezelfde rekening blijkt de steenoven in ongeveer een jaar 13.500 stenen te hebben geproduceerd, die een inkomen opleverden van *f*67:14:0.

De kinderen uit het eerste huwelijk waren.⁷⁰⁸

1. Willem van Tulder.⁷⁰⁹ Hij is vermoedelijk de *Guillelmus a Tulder Tulderus* die op 18 december 1621 aan de universiteit van Leuven werd geïmmatriculeerd.⁷¹⁰ Hij heette in 1622 religieus van Tongerlo.⁷¹¹ Zijn broers en zuster verzochten in juni 1624 om 150 carolusgulden uit de ouderlijke nalatenschap, *om deselve temployeren ten behoeve van Willemen (...), aengenomen hebbende de professie omme te worden religieus binnen tconvent van Tongerlo.*⁷¹² Hij werd eind 1624 tot priester gewijd, was in 1628 beneficiant en zielzorgend kapelaan te Moergestel⁷¹³ en van 1634 tot zijn overlijden op 4 mei 1665 pastoor van Vissenaken.⁷¹⁴
2. Marcellis Bartholomeus van Tulder, volgt onder X-a op pagina 47.
3. Michiel Bartholomeus van Tulder, volgt onder X-b op pagina 72.
4. Jenneken Bartholomeus Lemmens van Tulder⁷¹⁵ trouwde met Jan Mattheeus Bacx⁷¹⁶ uit de Gelderstraat te Hilvarenbeek, zoon van de Tilburgers Mattheus Denijs Bacx en Jenneken Geridts van Oerle. Hij vestigde zich als lakenkoper en voerman te Tilburg in het Nieuwland en wordt daar tevens vermeld als bode. Onder andere voor de lakenverversfamilie Doncquers reed hij tussen Tilburg en Den Bosch.⁷¹⁷ Hun kinderen deelden de nalatenschap in 1662:⁷¹⁸
  - a. Guilliam Bacx.
  - b. Bartel Jan Bacx was voerman van Tilburg op Den Bosch (in 1687 een van de negen gezworen voerlieden van Tilburg⁷¹⁹) en trouwde met Peternella Dingeman Jan Fiers.⁷²⁰
  - c. Maria Jan Mattheus Bacx, gehuwd met Reynder Reynders van Herbergen.
  - d. Dingen Jan Bacx, gehuwd met Willem Jans.
  - e. Jenneken Janssen Bacx, gehuwd met Robbrecht Staes.
  - f. Mattheus Bacx, *innocent*.⁷²¹
  - g. Jan Jan Mattheus Bacx.

Uit het tweede huwelijk werd slechts een enkel kind geboren:

5. Jan Bartel Lemmens van Tulder, volgt onder X-c op pagina 78.

X-a. MARCHELIS BARTHOLOMEUS VAN TULDER⁷²² is op 24 augustus 1604 te Tilburg gedoopt en trouwde daar op 6 maart 1630 met Adriaentken Lenaerts Raeijmaeers⁷²³, dochter van Lenaert Adriaens van Heyst geheten de Raijmaker in *het Sweert* bij de kerk en van Engel Jan Jans van Beurden die men noemt Chrijsman. Vermoedelijk heeft hij verbouwd, want in 1648 verrekende hij 13840 stenen voor *f* 9 het 100 en nog 1100 *herden steen* voor *f* 11 het 100.⁷²⁴ In 1646 verrekende hij het erfhuis van zijn schoonfamilie met Yefken Lenaert Raeijmaeckers⁷²⁵ en in 1647 keerde hij aan Jan de Wit een resterend bedrag uit van *f* 9, *van wegen den coop vande weije, moutmaken, gelevert laken, gehaelt bier, oijck van wegen den erfhuys*.⁷²⁶ Hij was lakenbereider⁷²⁷ en mogelijk (detail)handelaar in wollen lakens.⁷²⁸ Van Marchelis' overlijdensjaar 1653 dateert een konings- of erschild van het Sint-Sebastiaansgilde van Tilburg, waarop de initialen M.V.T. zijn gegrift⁷²⁹, die uiteraard

TEKST

ook op zijn broer Michiel van Tulder betrekking zouden kunnen hebben. Het is echter aantrekkelijk een identificatie met Marchelis van Tulder aan te houden, omdat hij de herberg *het Sweert* bij de kerk bezat, waar de schutters van Sint Sebastiaan in de achttiende eeuw potverteerden.

Zijn weduwe werd te Tilburg begraven op 10 mei 1671. De kinderen uit dit huwelijk, die

in 1654 genoemde herberg en in 1668 een huizing met land in het Nieuwland, west aan het *straetken geheeten het Hagelcruijs*, verkochten, waren:⁷³⁰

1. Dingen, te Tilburg gedoopt op 28 januari 1631.
2. Jenneken, te Tilburg gedoopt op 5 februari 1633.
3. Lenaert Marcelis van Tulder, volgt onder XI-a op pagina 47.
4. Bartholomeus van Tulder is op 2 augustus 1637 te Tilburg gedoopt. Op 14 januari 1658 werd hij samen met zijn neef en naamgenoot (X-b-7) ingeschreven aan de universiteit van Leuven.⁷³¹ Hij werd kloosterling te Tongerlo bij de norbertijnen, waar hij op 8 september 1663 zijn professie deed en de kloosternaam Frederick aannam. Sinds 28 november 1667 was hij vicaris van Nispen, sinds 1670 pastoor van Wijnegem, in 1671 pastoor van Duffel, sinds 1673 pastoor van Riel, sinds juli 1680 pastoor van Drunen⁷³² en van 18 maart 1697 tot zijn overlijden op 30 september 1720 pastoor van Olen.⁷³³ Een onrustige carrière.
5. Engeltjen Marcelis van Tulder⁷³⁴ werd op 10 februari 1640 te Tilburg gedoopt en trouwde met Niclaes Steven Claessen.
6. Marie Marcelis van Tulder⁷³⁵, te Alphen gedoopt op 30 maart 1642, werd de vrouw van Jan Jans.
7. Jan, te Tilburg gedoopt op 30 november 1644, jong gestorven.
8. Jenneken, gedoopt te Tilburg op 20 april 1647.
9. Anneken Mercelis van Tulder is op 12 februari 1650 te Tilburg gedoopt en werd in navolging van haar tante Dingen Lenaert Raeymaeckers⁷³⁶ begijn te Hoogstraten. Daar is zij op 24 september 1699 in de kerk begraven.⁷³⁷
10. Elisabeth van Tulder⁷³⁸, te Tilburg gedoopt op 9 september 1652, was evenals haar zus Anneken begijn te Hoogstraten⁷³⁹; in 1671 is zij geprofest.⁷⁴⁰ Toen op 10 mei 1702 de oorlog uitbrak, pakte zij haar biezen en verhuisde zij naar Breda.⁷⁴¹ In 1704, nog steeds als begijn te Breda wonende, deelde zij met haar zwagerin Maria weduwe Leendert van Tulder van haar ouders geërfd goed: Maria kreeg een huis met aanstede van 2½ lopenzaad in het Nieuwland, Elisabeth een akker van 2 lopenzaad.⁷⁴² Zij is op 28 juni 1725 te Hoogstraten overleden. In haar nalatenschap vond men naast een Tilburgse akker ter waarde van f 60 een kapitaal van f 800 op het corpus aldaar.

XI-a. LENAERT MERCHELIS VAN TULDER⁷⁴³ is gedoopt te Tilburg op 6 april 1635 en woonde daar in het Nieuwland, vermoedelijk in de huizing die hij in 1667 uit het versterf van zijn ouders kocht van zijn zusters Engeltjen en Maria.⁷⁴⁴ Hij trouwde te Tilburg op 4 december 1661 met Maria Denijs de Beer⁷⁴⁵, dochter van Denijs Jan Denijs de Beer en Marie Reyner Jan Reyners de Groot in de Hoeven, te Tilburg gedoopt op 8 oktober 1640 en er begraven op 28 juni 1712. Zij erfde van haar ouders de helft van een perceel weiland van totaal 2 lopenzaad min 6 roe groot en 150 gulden.⁷⁴⁶ In 1665 wordt Lenaert arbeider genoemd⁷⁴⁷, maar rond 1670 wordt hij gezien als leverancier van wittebrood⁷⁴⁸, zodat hij mogelijk bakker is geweest, evenals zijn gelijknamige kleinzoon. Bij de grote *raid* van Franse soldaten op de Tilburgse jaarmarkt in juni 1672 leed hij f 500 schade.⁷⁴⁹ Van zijn en Maria's kinderen waren Bart, Angelina en Dingena analfabeten:⁷⁵⁰

1. Adriaentje Lenaerts van Tulder⁷⁵¹, te Tilburg gedoopt op 21 november 1662. Op 21 december 1725 is zij te Duffel begraven.
2. Dionijs Lenaerts van Tulder, volgt onder XII-a op pagina 48.
3. Marcelis Lenaerts van Tulder, te Tilburg gedoopt op 4 maart 1667, trouwde daar op 13 februari 1695 met Anneken Princen uit Mill. Hieruit:
  - A. Helena, te Tilburg gedoopt op 21 januari 1698.
  - B. Leonardus, te Tilburg gedoopt op 16 juni 1700.
4. Bartholomeus, te Tilburg gedoopt op 28 mei 1669.
5. Bartholomeus, te Tilburg gedoopt op 28 mei 1670.

6. Bartholomeus van Tulder werd op 20 juni 1671 te Tilburg gedoopt. Zijn roepnaam zal Bart zijn geweest, want in 1725 wordt hij vermeld als Norbart van Tulder. Vermoedelijk was hij dezelfde als de geestelijk gestoorde Jan Norbert van Teulderen uit Tilburg, die in 1702 te Geel bij de kuiper Jan Goos ter verpleging werd opgenomen.⁷⁵² Norbert van Tulder werd op 31 maart 1738 te Tilburg begraven.
7. Joanna Maria van Tulder⁷⁵³ werd op 15 juni 1672 te Tilburg gedoopt en is te Antwerpen begraven op 9 november 1716. Zij liet een zevende van haar ouderlijke huis in het Nieuwland na.
8. Engelina Lenaerts van Tulder, te Tilburg gedoopt op 29 mei 1678.
9. Dingena Lenaerts van Tulder, te Tilburg gedoopt op 23 juni 1681 en daar op 16 november 1739 ongehuwd begraven.

XII-a. DIONYS LENAERTS VAN TULDER werd op 14 april 1665 te Tilburg gedoopt. Hij woonde in het Nieuwland en was droogscheerder van zijn vak; zijn lakens liet hij vollen te Breda.⁷⁵⁴ Dionys was een halve Blauwbaard: in eerste echt trouwde hij te Tilburg op 2 november 1692 met Engel Adriaen Vennincx, een dochter van Adriaen Aert Symons Venningsh en Beatrix Cornelis Peter s'Papen. Toen haar moeder in 1669 hertrouwde, beloofde zij Engel tot zij 18 werd op te voeden, te laten leren lezen en schrijven, een handwerk te laten leren en de helft van de kooppenningen van het sterfhuis voor haar te bewaren, te weten *f* 224:14:12.⁷⁵⁵ Op 11 november 1712 hertrouwde Dionys van Tulder te Tilburg met Maria Bastiaens uit Peer, de weduwe van Jan Droogen. Na haar begrafenis op 8 april 1723 sloot Dionys in zijn woonplaats zijn derde huwelijk op 27 februari 1724 met Marij Jan Wouters de Jong, die aan geld een somma van *f* 120 meebracht, alsmede *een bedt met sijn toebehoorte* en verder *linnen en wolle, mitsgaders de togte van een ackerke*.⁷⁵⁶ Zij werd op 10 januari 1729 te Tilburg begraven. Ten vierden male trouwde Dionys te Tilburg op 5 augustus 1731 met Jenneke Gerards Vermeer, weduwe van Peter Anthony Bruynebaert. In hun huwelijkse voorwaarden werd voor Leonaert, de zoon van de bruidegom, *f* 100 gereserveerd.⁷⁵⁷ Al het jaar daarop, op 21 juni, werd Jenneke begraven. Dionys van Tulder stierf te Tilburg op 6 maart 1738 en liet de volgende kinderen na, die allen uit zijn eerste huwelijk waren geboren:⁷⁵⁸

1. Adriaantje Denijs van Tulder, te Tilburg gedoopt op 10 maart 1694 en daar begraven op 10 februari 1716.
2. Catharina Maria, te Tilburg gedoopt op 25 juni 1697.
3. Petronilla, te Tilburg gedoopt op 22 april 1700.
4. Leonaert Denis van Tulder, volgt onder XIII-a op pagina 48.
5. Anneke Denijs van Tulder, als ongehuwde jongedochter op 29 november 1719 te Tilburg begraven.

XIII-a. LEONAERT DENYS VAN TULDER⁷⁵⁹ werd op 29 mei 1703 te Tilburg gedoopt en vormde de vijfde achtereenvolgende generatie van zijn familie die in het Nieuwland woonde. Dat hij bakker van zijn vak was, blijkt uit de schade die op 16 mei 1740 werd toegebracht aan zijn huis: uit woede om de verhoging van de broodprijs met een halve stuiver had het volk al zijn glazen ingesmeten.⁷⁶⁰ Stond hij beroepshalve tegenover de armen, in zijn functie van *regent armmeester van de Heilige Geest armen* van Tilburg⁷⁶¹ lijkt Leendert charitatief wat goed te hebben willen maken.

In zijn geboorte- en woonplaats trouwde hij op 5 augustus 1731 met Cornelia Willem Pijnenborg⁷⁶², gedoopt te Tilburg op 30 januari 1711 als enig kind van Willem Robbert Pijnenborg en Hendrien Verschueren. In 1752 en 1755 verwierf hij de helft van de Tilburgse hoeve *Eyndhoven*.⁷⁶³ Leonaert werd te Tilburg begraven op 19 september 1765, zijn weduwe op 12 januari 1774. Zij had bij testament van 1766 onder haar kinderen de nalatenschap verdeeld, die bestond uit een huizing te Hasselt, een huizing in de Noordhoek en driekwart van de hoeve *Eyndhoven*, alsmede negentien percelen akker- en weideland, in totaal 49 bunder en 15 lopenzaad groot, alles gestaan en gelegen onder Tilburg.⁷⁶⁴ Bij de

boedelscheiding in 1775 worden bovendien achttien kapitalen van samen f 3060 genoemd, die de spaarzame bakker en zijn vrouw sedert 1747 tegen renten hadden uitgezet.⁷⁶⁵ Hun kinderen:

1. Denis Leonarts van Tulder, volgt onder XIV-a op pagina 50.
2. Hendrik Leonart van Tulder, volgt onder XIV-b op pagina 62.
3. Engelbertus, te Tilburg gedoopt op 18 september 1737 en daar begraven op 9 augustus 1740.
4. Willem, te Tilburg gedoopt op 30 maart 1739 en er begraven op 12 november 1739.
5. Carel, te Tilburg gedoopt op 4 november 1740, daar begraven op 23 oktober 1747.
6. Ludovicus Ignatius, op 3 mei 1742 te Tilburg gedoopt en op 28 oktober 1747 aldaar begraven.
7. Maria, te Tilburg gedoopt op 27 januari 1745 en daar begraven op 4 juni 1746.
8. Op 28 juli 1746 werd een ongedoopte drieling begraven.
9. Zie de vorige.
10. Zie de vorigen.
11. Vitus Modestus, na de drieling een inderdaad Bescheiden Leven, is te Tilburg gedoopt op 15 juni 1747 (de feestdag van de heiligen Vitus en Modestus) en werd er begraven op 8 juli 1747.
12. Anna Barbara van Tulder⁷⁶⁶ werd op 6 december 1748 te Tilburg gedoopt en trouwde daar op 26 januari 1778 met Jan Peter Pessers⁷⁶⁷, een zoon van de droogscheerder Peter Jan Pessers en van Theresia Wuyts. Hij is op 14 oktober 1756 te Tilburg gedoopt en woonde als lakenfabrikant en lakenkoper te Korvel, waar hij een van de eerste grotere fabriekshuizen van Tilburg had laten bouwen.⁷⁶⁸ Krachtens zijn maatschappelijke positie was hij lid (en diverse malen deken en ouderman) van het elitaire jachtgenootschap *Sint Hubertus*.⁷⁶⁹

In de patriottentijd was Pessers een van de eerste leden van de *Vaderlandsche Sociëteit*, die in augustus 1787 was opgericht en te Tilburg bij uitstek een aangelegenheid van de fabrikanten was. Een maand later werd een genootschap voor de wapenhandel opgericht, een gezelschap van veertien tot zestien burgers die zich tooiden met bepluimde, zwarte cocarden op de hoed en waarvan Pessers deel uitmaakte.⁷⁷⁰ Op 5 september 1794 werd Tilburg Frans en een dag later vorderden de sansculotten een grote hoeveelheid leeftocht in hun hoofdkwartier te Chaam. Pessers werd als onderhandelaar daarheen gezonden en wist een moderatie te bewerkstelligen tot tachtig karren fourage en jenever.⁷⁷¹ Hij heeft zelf meegewerkt aan de leveranties, althans in 1794 verrekende hij met een Amsterdamse firma f 16.186:9:0 voor geleverde haver.⁷⁷² In de Franse tijd werd Pessers op de volksvergadering van 10 april 1795 gekozen tot lid van de municipaliteit van Tilburg en was hij in juni 1795 betrokken bij de heroprichting van de Tilburgse Sociëteit, thans onder de zinspreuk⁷⁷³

*Staats-Brabant moe van slavernij,
verklaard in 't eind zichzelf vrij.*

In augustus 1797 was Pessers een van de acht ondertekenaars namens de *Vaderlandsche Sociëteiten* van Tilburg en Oisterwijk van een ingezonden brief aan de *Bossche Courant*; daarin werd geprotesteerd tegen de smaad die aan Pieter Vreede werd berokkend doordat zijn naam was misbruikt om een *schandelijke libel te verspreiden*.⁷⁷⁴ Reeds in oktober 1795 wilde Pessers ontslag nemen uit de municipaliteit, ten eerste wegens zijn drukke werkzaamheden, ten tweede wegens onaangename *omstandigheden, die niet eerder te overwinnen zijn dan wanneer in de Bataafse Republiek de constitutie geformeerd en aangenomen zal zijn*. Het bestuurscollege weigerde zijn ontslag, hij was immers door de volkswil gebonden. Pessers meed vervolgens simpelweg de vergaderingen en pas toen hij op 21 september 1797 representant in de Nationale Vergadering voor het district Steenberg was geworden, beschouwde de municipaliteitsvergadering hem als

afgezet.⁷⁷⁵ Te Tilburg bleef hij zich nog wel met de politiek bemoeien, bijvoorbeeld in 1798, toen na een verbod van de Vaderlandsche Sociëteit door het Intermediair Uitvoerend Bewind een *Constitutioneel Gezelschap* werd opgericht, waarvan hij een van eerste leden zo niet oprichters was.⁷⁷⁶ Eveneens in 1798 nam hij zitting in een commissie van katholieken met het doeleinde *aangaande de Groote of Fabriek Kerke deezer Gemeente, de zelve Kerke [te] naasten en daar van acta informa [te] passeeren*.⁷⁷⁷ In die kwaliteit bezocht hij in 1807 de bisschop van Den Bosch te 's-Gravenhage en de minister van justitie.⁷⁷⁸

Anno 1801 liet Johan Pessers zijn Tilburgse bezittingen taxeren (zijn huis was f 3800 waard, de rest van zijn immobilia f 11.050).⁷⁷⁹ Zijn zwager Hendrik van Tulder en Cornelis Hendrik Jansen stelden zich in 1806 bij de Bataafse Republiek voor f 1200 borg voor Pessers in zijn kwaliteit van *gaarder van de onbeschreven middelen van Udenhout*.⁷⁸⁰ Niet lang daarna vestigde hij zich met zijn gezin te 's-Hertogenbosch, waar hij een baan kreeg als directeur van het tucht- en werkhuis van stad en meierij.⁷⁸¹ Aldaar is hij op 20 september 1813 overleden. Zijn weduwe volgde hem op 6 juli 1821 in het graf.

13. Fortunatus van Tulder⁷⁸², gedoopt te Tilburg op 2 september 1750 (enige dagen na de feestdag van de heilige Fortunatus). Zijn moeder sloot haar zoon, *tans op studie zijnde*, in haar testament van 1766 van de erfenis uit en stelde hem f 4000 in het vooruitzicht als hij meerderjarig werd, waarvan elk jaar f 100 zou worden gekort als hij besloot zijn studie op te geven of niet (tot priester) te promoveren.⁷⁸³ Fortunatus ging in 1772 studeren te Leuven⁷⁸⁴, waar hij op 26 november 1776 als theologiestudent opging *pro currente* en op 26 maart 1779 *pro formatio*⁷⁸⁵, waarmee hij zijn baccalaureaat in de theologie behaalde. Op 18 september 1777 stelde hij voor zijn *titulus patrimonii* van 150 Hollandse gulden een kapitaal van f 3000 tot onderpand⁷⁸⁶ en het jaar daarop ontving hij de lagere wijdingen en die tot subdiaken. In 1782 was hij kapelaan te Hilvarenbeek⁷⁸⁷, pastoor van Hulsel onder Hooge en Lage Mierde⁷⁸⁸ was hij van 1786 tot hij op 10 december 1804 stierf. Hij was bezweken aan de aldaar heersende rode loop, waarmee hij door huisbezoek aan zijn parochianen was besmet.⁷⁸⁹

bidprentje Fortunatus

XIV-a. DENIS LEONARTS VAN TULDER⁷⁹⁰, die in de Noordhoek woonde, is op 15 april 1734 te Tilburg gedoopt en trouwde daar op 24 augustus 1761 met Genofeva of Vijverke

Janssen van Oerle, dochter van Jan Willems van Oerle en van Anna Maria van Groenendael, te Tilburg gedoopt op 2 augustus 1732. Zij erfde in 1762 van haar ouders een huis met hof etc., $2\frac{1}{2}$ lopenzaad groot te Hasselt, de helft van een huis met hof in de herdgang Veldhoven en negen percelen akker- en weideland van samen 29 lopenzaad.⁷⁹¹ Denis testeerde te Tilburg op 28 januari 1773⁷⁹² met zijn vrouw, die een week daarna te Tilburg werd begraven. In 1786 maakte hij als oud-zetter deel uit van de corporele vergadering van Tilburg, die op uitnodiging van de Raad van State de grieven onder de bevolking kenbaar maakte.⁷⁹³ Ten behoeve van zijn beide kinderen besloot hij in 1787 uit een weiland aan de Berkdijk de eikebomen te rooien, *ryp en uytgewasschen zynde, het dus schadelyk is dat die langer blyven staan, boven en behalven dat die zo door hun schaduwe van boven als door hunne wortelen van onderen de goederen (...) beschadigen en uijtmergelen.*⁷⁹⁴ Minstens sinds 1794 was Denis woonachtig te Hulsel, wellicht bij zijn broer Fortunatus. Op 27 mei 1797 maakte hij daar zijn testament.⁷⁹⁵ Hij werd op 16 november 1797 te Tilburg begraven en was vader van:

1. Leonardus van Tulder, volgt onder XV-a op pagina 52.
2. Micatrina van Tulder⁷⁹⁶ is op 5 oktober 1765 te Tilburg gedoopt en werd op 2 januari 1788 als zuster Antonia geprotest in het klooster Sint-Catharinadal te Achel. Nadat in de Franse tijd het klooster was gesupprimeerd, werd in 1798, op initiatief van onder meer de zusters Antonia van Tulder en Antonia Piggen en via bemiddeling van de Tulderse familievriend Antonius van Gils⁷⁹⁷, een nieuw domicilie gevonden te Moergestel⁷⁹⁸, sinds 1800 in *het Broothuys* in de herdgang Over 't Water, sinds 1809 in een huis achter de kerk. Haar vader had haar testamentair een lijfrente van f 20 vermaakt en, ingeval zij *onverhoopt uit het klooster te Aggel mogte komen*, levenslang de helft in de tocht van zijn onroerende goederen. Daarvan leefde zij als gewezen kloosterlinge in het 'noodklooster' te Moergestel tot zij daar op 1 februari 1829 kwam te overlijden.⁷⁹⁹ In haar testament had zij de kinderen van haar broer Leonardus erfgenamen gemaakt van al haar onroerende goederen onder de verplichting haar schuld aan neef Wouterus Josephus Mutzaerts over te nemen; tot erfgenamen van haar onroerende bezittingen stelde zij de geestelijke dochters Elisabet Boonen en Jacoba van Loon aan.⁸⁰⁰
3. Roelandus Johannes, te Tilburg gedoopt op 14 november 1767 en daar begraven op 29 januari 1768.
4. Jan Baptista, te Tilburg gedoopt op 11 april 1770, daar begraven op 14 februari 1772.

XV-a. LEÖNARD VAN TULDER⁸⁰¹ is op 12 augustus 1762 te Tilburg gedoopt en trouwde na een notariële akte van permissie van zijn vader te hebben ontvangen⁸⁰² op 13 april 1794 te Amsterdam met (Maria) Elisabeth Remmers, een 26 jaar oude dochter uit het tot dusver ongeïdentificeerde *Kampen in Munsterland*, wiens moeder Geertruij Kloppenburg⁸⁰³ heette. Blijkens de akte van ondertrouw woonde hij in de Oude Armsteeg naast de Franse School, blijkens zijn testament van 31 juli 1794 woonde hij in de Heintje Hoeksteeg. Leönard was van 1794 tot in 1797 Franse en Hollandse kostschoolhouder te Amsterdam. Begin 1797 verzocht hij de Tilburgse municipaliteit om een vestigingsvergunning als Franse schoolmeester. Hoewel zijn ooms Hendrik Leonarts van Tulder en Johan Pessers municipaliteitsleden waren en er het voorafgaande jaar wel een toelating aan een ander was verstrekt⁸⁰⁴, ving Leönard bot; was hij gewogen en te licht bevonden? Nog in hetzelfde jaar ging hij te Helvoirt wonen. Toen de familievriend Antonius van Gils, eerste president van het Bossche seminarie, hem in september 1798 bezocht, woonde hij daar als schoolmeester.⁸⁰⁵ Leönard van Tulder was in 1814 nog schoolonderwijzer te Helvoirt, maar woonde minstens sedert 1819 als gewezen leerkracht te Veldhoven. Hij tekende zijn naam nog steeds met ware schoolmeestersconsciëntieusheid met een trema op de o; ervan uitgaande dat hij zijn kinderen persoonlijk heeft leren lezen en schrijven en de archaische, op zeventiende-eeuws schrift gebaseerde handtekeningen van zijn zoons Dionisius en Hendrik in aanmerking nemende, zal hij een ouderwetse schoolmeester zijn geweest.

In 1803 maakte Leönard een deel van de ouderlijke erfenis te gelde door voor f 2935 een

Catharinadal

huis in de wijk Kerk en zeven percelen akkerland van samen $26\frac{1}{2}$ lopenzaad te verkopen.⁸⁰⁶ Samen met zijn oom Hendrik van Tulder verkocht hij in 1814 voor *f* 722,05 eiken en beuken, die op hun landerijen te Tilburg groeiden.⁸⁰⁷ Op 4 juli 1810 is Maria Elisabeth Remmers te Helvoirt gestorven. Leönard overleed te Veldhoven op 25 oktober 1830. Uit zijn huwelijk met Elisabeth Remmers had hij de volgende kinderen, die samen met hem in 1820 voor *f* 1965 een boerderij te Hasselt onder Tilburg en nog een weide voor *f* 66 verkochten:⁸⁰⁸

1. Dionisius van Tulder, te Amsterdam gedoopt op 2 september 1795, woonde in januari 1820 te Gemert (zijn verwant Jan Baptist van Tulder was daar rector van Handel) en in mei 1820 te Aarle-Rixtel. Hij is op 13 april 1825 te Esch ongehuwd overleden en had het ambacht van kaardenmaker uitgeoefend.
2. Hendrik van Tulder, te Helvoirt op 24 september 1797 Rolandus Henricus gedoopt, vestigde zich in 1818 te Eindhoven, woonde in 1820 bij zijn oudste broer te Gemert en is op 18 september 1823 ongehuwd te Valkenswaard gestorven. Hij was kaardenmaker geweest en liet slechts na wat hij aan het lijf droeg.⁸⁰⁹
3. Maria Genoveva van Tulder⁸¹⁰, gedoopt te Helvoirt op 24 juli 1799, naaister, ongehuwd te Veldhoven overleden op 14 juli 1834. Zij had een bastaarddochter:
  - A. Cornelia Johanna Fortunata van Tulder, geboren te Veldhoven op 22 februari 1832. Op 13 november 1865 erkende Cornelis Johannes van Maren, landbouwer te Zaltbommel, haar als zijn natuurlijke kind.
4. Johannes Petrus, te Helvoirt gedoopt op 4 maart 1801 en er op 27 november 1802 overleden.
5. Maria Cornelia van Tulder, gedoopt te Helvoirt op 7 februari 1803, ongehuwd overleden te Veldhoven op 28 juni 1829.
6. Fortunatus, gedoopt te Helvoirt op 12 september 1805 en er op 9 juni 1807 gestorven.
7. Fortunatus van Tulder, volgt onder XVI-a op pagina 52.

XVI-a. FORTUNATUS VAN TULDER is op 26 september 1807 te Helvoirt geboren. Hij was gedomicilieerd te Cromvoirt, toen hij te Nijmegen op 26 april 1843 trouwde met zijn vriendin Petronella Francisca Wils uit Eindhoven, daar geboren op 4 september 1822. Haar ouders waren Wilhelmus Wils, gerechtsdeurwaarder, en Adriana Wilhelmina Crielaers. Bij gelegenheid van het huwelijk erkenden zij hun vijf maanden oude kind als hun zoon. De vier huwelijksgetuigen waren allen stamfuzikanten bij het derde regiment infanterie in het garnizoen van Nijmegen en dezelfde functie had de bruidegom, die de grondlegger werd van de muzikale traditie in de familie. Voordien was hij als muzikant ingelijfd bij de tweede afdeling infanterie, die in 1829 en 1830 in garnizoen lag te Breda.⁸¹¹ Na zijn verplichte vijf jaren militaire dienst (1826–1831) bleef hij als stamfuzikant aan het regiment verbonden. Gezien het relatief rijke muzikale leven aldaar⁸¹² is het zeer wel mogelijk dat Fortunatus te Tilburg werd gevormd. Hans van Tulder (XIX-a) over zijn overgrootvader: „Als gevolg van drastische bezuinigingsmaatregelen van de toenmalige regering werden vele militaire kapellen sterk ingekrompen of opgeheven. Fortunatus moest noodgedwongen dientengevolge zijn corps verlaten en vertrok in mei 1843, kort na zijn huwelijk, met zijn gezin naar Amsterdam, waar hij zich vestigde in de Rozenstraat 164. Amsterdam was in die jaren straatarm, maar de muziekcultuur vierde er hoogtij. Fortunatus was in Amsterdam aanvankelijk verbonden aan een corps bij de schutterij als klarinettist, later wordt hij vermeld als musicus en muziekmeester, was hij lid van het orkest van het befaamde Paleis voor Volksvlucht en maakte hij ook deel uit van het roemruchte instrumentale kerkkoor van de R.K. Mozes en Aäronkerk in de hoofdstad.” Toen hij op 12 oktober 1875 overleed, woonde Fortunatus aan de Nieuwmarkt 14. Zijn weduwe stierf te Amsterdam op 27 november 1883.

Uit dit huwelijk werden de volgende vijf kinderen geboren:

1. Leo van Tulder (Leonardus Fortunatus) is op 12 november 1841 te Nijmegen geboren. Hij was goudsmid en had met zijn twee jongere broers een winkel in de Haarlemmerstraat te Amsterdam. Op 8 november 1882 trouwde hij aldaar met Jacoba Pothoff

Beckering uit Hogezaand, 41 jaar oud, dochter van Harmannus Pothoff Beckering en van Zwaantje Mennes van der Vaart. Zij was de weduwe van Gerrit Jacobus Brouwer en werd reeds op 8 oktober 1884 ten tweeden male weduwe.

2. Wilhelmus Jacobus van Tulder, volgt onder XVII-a op pagina 53.
3. Frans van Tulder (Franciscus Cornelius) is op 1 februari 1846 te Amsterdam geboren en overleed daar ongehuwd op 12 april 1903. Hij had de kost verdiend als handelsreiziger in gouden en zilveren fabrikaten voor de Amsterdamse firma Wamsteeker.
4. Louis van Tulder (Lodewijk Antonius), geboren te Amsterdam op 13 februari 1848. Aldaar trouwde hij op 4 oktober 1888 met Alida Petronella Wiedouw, dochter van Teunis Wiedouw en van Alida Wedemeyer. Zij was op 25 april 1862 te Amsterdam geboren en overleed er op 3 november 1939. Lodewijk was horlogemaker van zijn stiel en dreef sedert 1871 met zijn twee oudste broers een winkelzaak in uurwerken aan de Haarlemmerstraat 114. Op dat adres overleed hij op 27 april 1921. Zijn kinderen waren:
  - A. Johanna Aleida Maria Antonia van Tulder, te Amsterdam op 29 januari 1890 geboren en op 5 juli 1985 te Amstelveen overleden.
  - B. Louise Maria Antonia van Tulder, te Amsterdam geboren op 20 februari 1894, te Amstelveen overleden op 6 april 1984.
  - C. Lodewijk Antonius Wilhelmus Maria van Tulder, geboren te Amsterdam op 13 februari 1897 en op 17 januari 1935 als ongehuwde werkloze te Boekel overleden.
5. Elisabeth Wilhelmina, te Amsterdam op 28 maart 1851 geboren en drie dagen later gestorven.

XVII-a. WILLEM VAN TULDER (Wilhelmus Jacobus) is op 13 juni 1843 te Amsterdam geboren. Op 14 september 1871 trouwde hij daar in De Posthoorn met Johanna Cornelia Elisabeth Smit, dochter en enig kind van de meubelmaker Hendricus Smit en van Jansje Elisabeth Bollweg. Na het overlijden van zijn schoonvader in 1875 keerde Willem de uurwerkhandel van zijn broers de rug toe en nam hij de bloeiende 'affaire' in meubelen en aanverwante artikelen aan de Haarlemmerstraat 64 over. In 1876 verkocht hij met zijn schoonmoeder voor f 12.500 een huis aan de Haarlemmerhouttuinen tussen de Buiten-Wieringerstraat en de Brouwerstraat en voor f 1725 een daarbij gelegen erf.⁸¹³ Nadien wordt hij in notariële akten vermeld als beroepsloze, maar vermoedelijk was hij procurator van de *Rotterdamse Hypotheekbank*.⁸¹⁴ Op 11 november 1921 is hij in zijn woning aan de Herengracht 33 overleden. Ik citeer zijn achterneef H.F.M. van Tulder: „Als dilettant was Willem van Tulder een ijverige beoefenaar van de zangkunst. Hij was niet alleen een bekwame, maar ook een muzikale baszanger. Jarenlang was hij lid van het parochiële zangkoor van de R.K. Kerk 'De Posthoorn' in de Haarlemmerstraat en ook van het befaamde mannenkoor 'Euterpe', waarvan Johannes Messchaert directeur was.” De weduwe Van Tulder overleed op 2 januari 1898 in het bovenhuis van haar winkel aan de Haarlemmerstraat 114. Zij was de moeder van:

1. Ellie van Tulder (Elisabeth Petronella Johanna Maria) is op 22 augustus 1872 te Amsterdam geboren en er op 14 februari 1903 overleden. Zij was in de hoofdstad op 10 september 1896 getrouwd met Eugène Chargois (Jean Louis Eugène), winkelier in de Kinkerstraat. Citaat van haar bidprentje: „Haar jeugdig leven teerde weg in smarten. Benauwdheden en smarten overvielen haar maar met een groot geduld heeft zij het alles verdragen, want hare hoop was vervuld van onsterfelijkheid”.
2. Wilhelmus Fortunatus Henricus van Tulder, volgt onder XVIII-a op pagina 55.
3. Nellie van Tulder (Petronella Joanna Francisca Maria) is op 19 juni 1875 te Amsterdam geboren, trouwde daar op 1 augustus 1901 met Huub Verkooy (Hubertus Gerardus Maria) en overleed er op 24 maart 1902, vier dagen nadat zij haar testament had gemaakt.⁸¹⁵ Verkooy, pianohandelaar en -leraar, was op 1 oktober 1873 te Amsterdam

- geboren en overleed daar op 28 oktober 1934.
4. Henri van Tulder (Henricus Lodewijk Ignatius Johannes) is op 3 oktober 1877 te Amsterdam geboren, was er werkzaam als vertegenwoordiger van de *Veenendaalsche Stoomspinnerij en Weverij* en is aldaar overleden op 3 november 1940. Hij was op 19 juli 1906 te Amsterdam getrouwd met Bets Damen (Elisabeth Hendrika Maria), op 1 november 1877 te Amsterdam geboren en te Ouderkerk aan de Amstel overleden op 18 september 1959. Haar ouders waren Johannes Bernardus Hermanus Damen en Catharina Maria Degens, haar kinderen:
    - A. Joannes Jacobus Maria, te Amsterdam geboren op 15 september 1907 en daar gestorven op 21 november 1907.
    - B. Catharina Joanna Wilhelmina van Tulder, te Amsterdam geboren op 5 juni 1909.
    - C. Willem van Tulder (Wilhelmus Henricus), te Amsterdam op 9 januari 1911 geboren, trouwde aldaar op 12 oktober 1938 met Truus Schuts (Geertruida Maria Divera), dochter van Hendrikus Josephus Franciscus Schut en van Elisabeth Anna Maria van Hamersveld. Zij is te Amsterdam geboren op 21 februari 1909 en stierf op 12 maart 1988. Willem was monteur en garagehouder. Bovendien werkte hij als technisch medewerker bij zijn zwager, firmant bij de schoenhandel Schut. Kinderen uit dit huwelijk:
      - AA. Henricus Wilhelmus van Tulder, geboren te Amsterdam op 24 november 1941.
      - BB. Fredericus Adrianus van Tulder, geboren te Naarden op 29 juli 1943.
      - CC. Anna Elisabeth van Tulder, geboren te Amsterdam op 13 maart 1947.
    - D. Geertruida van Tulder, op 11 april 1914 geboren te Amsterdam.
    - E. Joannes Baptist Maria van Tulder, op 11 mei 1918 geboren te Amsterdam.
  5. Fortunatus Lodewijk Johannes van Tulder, volgt onder XVIII-b op pagina 57.
  6. Johannes Leonardus Maria van Tulder, volgt onder XVIII-c op pagina 59.
  7. Frans van Tulder (Franciscus Ignatius Maria), textielagent, is geboren te Amsterdam op 14 december 1881 en trouwde te 's-Hertogenbosch op 20 augustus 1912 met Truus van Lieshout (Geertruida Maria). Zij was te Utrecht op 8 september 1879 geboren uit het huwelijk van Johannes Cornelis van Lieshout en Henrica Gijsberdina Maria van Roosmaelen en overleed te Rotterdam op 7 augustus 1923. De weduwnaar is op 20 januari 1958 te Eindhoven gestorven.
    - A. Wim van Tulder (Wilhelmus Johannes Jacobus), te Arnhem geboren op 11 juni 1913. Hij trouwde in september 1942 met Corrie Smaling (Cornelia Anna), die te Eindhoven op 28 december 1917 werd geboren als dochter van Hendrikus Petrus Smaling en Anna Maria Schreuder en daar op 14 februari 2004 overleed. Hun kinderen zijn:
      - AA. Anna Geertruida Maria van Tulder, geboren te Aalst op 18 september 1943.
      - BB. Wilhelmus Franciscus Henricus Maria van Tulder, geboren te Eindhoven op 8 januari 1945.
      - CC. Geertruida Maria van Tulder, geboren te Eindhoven op 23 april 1947.
      - DD. Margaretha Anna Maria van Tulder, geboren te Eindhoven op 13 november 1948.
      - EE. Elisabeth Alberdina Maria van Tulder, tweelingzuster van de vorige.
      - FF. Wilhelmina Johanna Maria van Tulder, geboren te Eindhoven op 14 oktober 1951.
      - GG. Johannes Franciscus Maria van Tulder, geboren te Eindhoven op 6 januari 1957.
      - HH. Robertus Johannes Maria van Tulder, geboren te Eindhoven op 13 november 1957.
    - B. Toot van Tulder (Antonia Maria), te Arnhem geboren op 29 november 1915.
    - C. Joop van Tulder (Johannes Cornelis Elisabeth), geboren te Rotterdam op 7 april

1919, trouwde te Eindhoven op 17 januari 1950 met Riet Riemerma, dochter van Bernardus Suitbertus Riemersma en van Elisabeth Burghouts.

AA. Frank van Tulder (Franciscus Suitbertus Antonius), technopolijmer, is te Eindhoven geboren op 2 mei 1952 en trouwde te Oirschot op 18 maart 1977 met Clementine Maria Elisabeth van de Werff, geboren te Eindhoven op 6 oktober 1953, dochter van Henk van de Werff en van Dina van Aken.

8. Jacoba Johanna Wilhelmina is op 16 juni 1883 te Amsterdam geboren en er op 15 november 1884 gestorven.
9. Coba van Tulder (Jacoba Leonarda Maria), te Amsterdam geboren op 22 december 1884 en daar op 24 januari 1963 overleden. Zij was op 20 september 1908 te Amsterdam getrouwd met Jan Scholten (Johannes Bernardus; Arnhem 17 september 1882–Amsterdam 28 juli 1947). Deze dreef een fabriek in meelproducten te Amsterdam op de hoek van de Roomolenstraat en de Herengracht. In 1917 was mevrouw Scholten-Van Tulder een van de oprichtsters van het *Missieliefdewerk* van de Posthoornkerk, een parochiale onderafdeling van het Sint-Franciscusliefdewerk, die zich toelegde op het verzamelen van goud, zilver, postzegels, gebruikte gloeikousjes, zilverpapier, melkcapsules en dergelijke.⁸¹⁶
10. Jo van Tulder (Johanna Maria Louisa), te Amsterdam op 30 april 1886 geboren, op 19 februari 1936 getrouwd met Jos Wolff (Josephus Adrianus Maria Antonius) en op 14 oktober 1967 gestorven. Wolff is op 23 mei 1877 te Schoonhoven geboren en werkte bij de P.T.T.
11. Lodewijk Petrus Ignatius Maria is op 8 augustus 1887 te Amsterdam geboren, kreeg koudvuur aan een knie en overleed op 14 augustus 1890.
12. Lodewijk Alides Johannes van Tulder, volgt onder XVIII-d op pagina 61.

XVIII-a. WILLEM VAN TULDER (Wilhelmus Fortunatus Henricus), te Amsterdam geboren op 24 januari 1874. Sedert 1894 werkte hij bij de *N.V. Amsterdamsche Liquidatiekas* en in 1933 werd hij wegens ziekte als procuratiehouder gepensioneerd. Nadat hij op 13 april 1945, in de hongerwinter, was overleden, moest zijn stoffelijke overschot door zijn zoons per bakfiets naar de begraafplaats worden vervoerd. Wilhelmus van Tulder was op 6 juni 1900 te Amsterdam getrouwd met Marie Mas (Maria Catharina), die aldaar op 13 augustus 1876 was geboren uit het huwelijk van Pierre Cyprien Mas uit Vieilgot (Frankrijk) en van Lucie Adrienne Gimbrère uit Tilburg. Zij overleed in haar woonhuis aan het Archimedesplantsoen 49 te Amsterdam op 20 augustus 1942. Haar kinderen waren:

1. Willy van Tulder, volgt onder XIX-a op pagina 56.
2. Lucia Henrica Maria van Tulder, te Amsterdam geboren op 7 september 1904. Lucia van Tulder was in 1911 een van de negenendertig Amsterdamse bruidjes die het Mirakel van Amsterdam plechtig herdachten en ook in 1913 participeerde zij, als leerling van de Sint-Piusschool, als bruidje aan het Mirakelfeest. Zij woonde in die jaren in de 2e Helmersstraat 57.⁸¹⁷ Op 31 maart 1932 trouwde zij te Amsterdam met Bert van As (Albertus Hendricus Johannes), de daar op 18 oktober 1904 geboren zoon van Albertus van As en Maria Theodora Wildenburg.
3. Johannes Jacobus van Tulder, te Amsterdam geboren op 23 januari 1912.
4. Cyprien van Tulder (Cyprien Joannes), te Amsterdam geboren op 21 april 1907, werd bedrijfsleider van het Alhambratheater aldaar. Hij trouwde te Amsterdam op 6 januari 1943 met Anna Maria Antonia de Vree, aldaar geboren op 2 februari 1911, dochter van Christiaan de Vree en van Maria Jongerhuis. Hun kinderen zijn:
  - A. Paulus Eric van Tulder, te Amsterdam geboren op 17 oktober 1943.
  - B. Marjanne Ingrid, geboren te Amsterdam op 11 december 1947.
5. Gustaaf van Tulder (Gustave Adrien Louis), te Amsterdam geboren op 7 november 1915, trouwde daar op 23 januari 1941 met Engelina Stephanie Köhler, dochter van Pieter Hendrik Köhler en van Sophia Verkerk. Zij is geboren op 20 mei 1917 en werd de

moeder van:

- A. Yvonne Henriëtte van Tulder, te Amsterdam geboren op 21 november 1941.
  - B. Enno van Tulder (Enno Jan), te Amsterdam geboren op 18 juli 1946.
6. Yvonne van Tulder (Yvonne Marie), te Amsterdam geboren op 3 oktober 1919, trouwde met Marius Jacobus Langerhorst, geboren op 11 februari 1920, overleden te Koog aan de Zaan op 26 maart 2006.

XIX-a. WILLY VAN TULDER (Wilhelmus Cyprianus Johannes Lucianus) is te Amsterdam geboren op 25 februari 1901 en daar overleden op 15 mei 1975. Hij was administratief medewerker. Op 24 juli 1930 trouwde hij te Amsterdam met Mia Verhofstad (Maria Carolina Sophia), aldaar geboren op 2 februari 1902, dochter van Carolus Johannes Wilhelmus Verhofstad en van Agatha Catharina Johanna Tersteeg). Zij stierf te Amsterdam op 24 september 1993. Haar kinderen zijn:

1. Mies van Tulder (Maria Agatha), te Amsterdam geboren op 13 augustus 1931, onderwijzeres.
2. Carel van Tulder (Carolus Wilhelmus), te Amsterdam geboren op 29 september 1932. Hij trad in bij de jezuïeten en droeg in september 1964 zijn plechtige eerste mis op in de Sint-Agneskerk aan de Amstelveenseweg. Gezongen werd op verzoek van de vader van de neomist de vierstemmige *Missa Pontificalis* van Lorenzo Perosi.⁸¹⁸ Hij woont thans als leek te Maastricht.
3. Wil van Tulder (Willem Eduard), te Amsterdam geboren op 29 juni 1934, trouwde met Iny van Rooijen (Christina Maria Elisabeth, geboren te Amsterdam op 8 januari 1937), met wie hij zich te Naarden vestigde. Zij zijn de ouders van:
  - A. Arnoud van Tulder (Arnoldus Paulus), geboren te Doetinchem op 10 april 1961, trouwde te Hilversum op 4 september 1993 met Lia van Dijk (Cecilia Geertruida Catharina), geboren te Naarden op 29 september 1962. Hun kinderen zijn:
    - AA. Ralph Willem Frederik van Tulder, geboren te Hilversum op 16 augustus 1994.
    - BB. Anouk Catharina Christina van Tulder, geboren te Hilversum op 20 november 1997.
  - B. Maurits van Tulder (Maurits Willem), geboren te Doetinchem op 16 juli 1962. Zijn levensgezellin is Maaïke Emilia Paula Bartman, geboren op 13 september 1967. In 2005 werd dr. Maurits van Tulder benoemd tot hoogleraar 'doelmatigheids-onderzoek op het terrein van de volksgezondheid' aan de faculteit der aard- en levenswetenschappen van de Vrije Universiteit te Amsterdam.
  - C. Annette van Tulder (Antoinette Christina), geboren te Amsterdam op 23 december 1963.
4. Rob van Tulder (Robert Wilhelmus), te Amsterdam geboren op 28 december 1935, trouwde met Yvonne Taverne, scheidde en hertrouwde met Loes Koopmans, weduwe Van Wijk, geboren te Amsterdam op 27 september 1948. De kinderen uit het eerste huwelijk zijn:
  - A. Robbert van Tulder (Robbert Yvon Robbert), geboren te Harderwijk op 10 september 1968.
  - B. Madelon Schermer-van Tulder, geboren te Arnhem op 4 januari 1970.
5. Frans van Tulder (Franciscus Carolus), tweelingbroer van de vorige, drukker te Amsterdam. In 1992 werd hij samen met prins Bernhard geportretteerd wegens zijn verdiensten voor het Wereld Natuurfonds.⁸¹⁹ Bij Margreet Buys (Margaretha Anna Maria, geboren te Amsterdam op 23 november 1937) is hij vader van:
  - A. Roland van Tulder (Rolandus Carolus), geboren te Zwolle op 3 juli 1960. Hij is directeur van Intercard en gehuwd met Johanna Everarda Emond, geboren te Hoogland op 22 mei 1967.
  - B. Edwin van Tulder (Edwin Alexander), geboren te Amsterdam op 29 augustus 1963,

- directeur van Intercard, gehuwd met Willemien van Vliet (geboren te Gouda op 27 juli 1965). Hun kinderen zijn:
- AA. Florentine van Tulder, geboren te Leiden op 21 juli 1998.
  - BB. Max van Tulder, geboren te Leiden op 28 januari 2001.
- C. Lilian van Tulder (Lilian Rita Maria), stewardess, geboren te Amsterdam op 28 oktober 1966, trouwde met Jan Albert Knipmeijer, taxatie-expert, geboren in Den Haag op 28 juli 1962. Hun kinderen Florian Wiebe en Silvijn Tibbe Knipmeijer zijn te Amsterdam geboren op 12 april 1995 en 18 augustus 1997.
6. Roland van Tulder (Roland Yvon), uitgever, geboren te Amsterdam op 14 januari 1940 uitgever, trouwde aldaar op 7 november 1964 met Joke Mulder, verpleegkundige, geboren te Amsterdam op 29 juli 1939. Zij zijn de ouders van:
- A. Manon van Tulder (Manon Klaudia), onderwijzeres, geboren te Amsterdam op 6 november 1965. Zij is gehuwd met Maarten Jurriën Steinkamp, directeur, geboren te Hilversum op 5 mei 1962. hun dochter Sarah Sophia Maria Steinkamp is op 18 november 1999 geboren in Jiande (China).
  - B. Daan van Tulder (Daniël Willem Carel), geboren te Amsterdam op 21 mei 1969, is manager van een drukkerij.
  - C. Olaf van Tulder, manager in de horeca, geboren te Amsterdam op 19 januari 1972.
7. Lucie van Tulder (Lucia Odilia Alberta), verpleegkundige docent, is geboren op 9 maart 1942 te Amsterdam. Zij trouwde met Frank Nieuwenhuyzen (Franciscus Johannes), chemisch technoloog, geboren te Amsterdam op 18 mei 1939. Hun kinderen zijn Joost Franciscus Nieuwehuijzen (geboren te Zwijndrecht op 28 mei 1968, planoloog, op 28 september 2001 gehuwd met Poalo Da Costa, studente, geboren te Rovereto op 28 februari 1972) en Guido Willem Nieuwenhuijzen (geboren te Zwijndrecht op 12 januari 1970, financieel econoom, gehuwd met Clara Akke Valkenburg, stewardess, geboren op 30 januari 1972).
8. Peter van Tulder (Peter Boudewijn Maria), vertaler, is op 9 november 1943 te Amsterdam geboren. Hij en Yolande Wiersma (Yolande Elise Suzanne, arts, geboren te Goes op 29 september 1951) zijn de ouders van:
- A. Roos van Tulder (Rosaline Willemien), geboren te Amsterdam op 28 mei 1983.
  - B. Felicia van Tulder (Felicia Jasmina), geboren te Amsterdam op 29 juni 1991.

XVIII-b. FORT VAN TULDER is op 13 februari 1879 te Amsterdam geboren en werd in de O.L.V. Onbevleete Ontvangenis De Posthoorn Fortunatus Lodewijk Johannes gedoopt. Hij woonde aan de Brouwersgracht 51 te Amsterdam en trouwde daar op 17 augustus 1911 met Johanna Elisabeth Maria Spekschoor. Zij was een dochter van de bouwkundige en aannemer Johannes Gerardus Spekschoor en van Agatha Antonia Christina Rupert, werd op 11 december 1876 te Amsterdam geboren en is daar overleden op 7 december 1963. Onder de indruk van de revolutionaire woelingen gaf Fort van Tulder zich in 1918 op als propagandist voor de Vrijwillige Landstorm.⁸²⁰ Hij stierf in het Broederhuis van Sint Joannes de Deo aan de Amsterdamse Keizersgracht op 27 augustus 1964.⁸²¹

Fort van Tulder was toonkunstenaar. Reeds als veertienjarige verving hij meerdere malen de organist in de Zaaikerskerk. Op het Amsterdams Conservatorium kreeg hij pianoles van de directeur, Ulfert Schults; orgelstudies volgde hij bij J.A. Verheyden, vioolles kreeg hij van G. Dudok van het Paleisorkest, en bij mevrouw Van Wisseling-Meerum Terwogt volgde hij zanglessen. Nadien was hij werkzaam als muzikleraar. Hij was tevens componist en veel Kerst-, Maria- en communieliederen van zijn hand werden opgenomen in de zondagsuitgaven van *De Tijd*. In 1908 trok hij de aandacht van de recensent van dit dagblad, Philip Loots, die schreef: „Fortunatus van Tulder: ‘Missa in hon. B.M.V. Imm. Conc.’ De mij tot heden onbekende componist Fortunatus van Tulder geeft in bovengenoemd werk (...) blijk van veel talent en degelijke studie. Vooral het ‘Kyrie’, ‘Sanctus’ en ‘Agnus Dei’ zijn zeer goed geschreven en dankbaar uit te voeren muziekstukken. In het ‘Credo’ stuitte ik op

enkele stroefheden, maar overigens zijn ook de grotere stukken ('Gloria' en 'Credo') recht verdienstelijk door beknoptheid van vorm en afwisseling van klank en bewerking. Voor mannenkoren, die in staat zijn vierstemmig te zingen, lijkt mij het bestudeeren en uitvoeren van deze Mis een zeer loonende taak. En ook de organist heeft zich over het zijne niet te beklagen".⁸²² Fortunatus' composities *Ecce Sacerdos* voor gemengd koor en *Laudate Dominum* voor mannenkoor werden in 1925 uitgevoerd in het stadion van Amsterdam tijdens het Internationale Eucharistische Congres.⁸²³

Sinds 9 oktober 1901 was Fort van Tulder organist van zijn parochiekerk, De Posthoorn. Van enkele jubilea zijn verslagen bewaard gebleven. Allereerst het vijftiengjarige van Fort zelf als organist van De Posthoorn, gevierd op 10 oktober 1926. De recensent van *De Tijd* bejubelde daags daarop de plechtige hoogmis, waarin, behoudens het *Memorare* van Alphons Diepenbrock, gezongen door Louis van Tulder, uitsluitend composities van de jubilaris ten gehore werden gebracht. De recensie werd besloten met de wens, „dat wij den kunstenaar nog eens aan een nieuw instrument mogen hooren, hem en de kerk van 'O.L. Vrouwe Onbevlekt Ontvangen' waardig.”⁸²⁴ Op 8 mei 1928 was het zover, en Fort van Tulder nam bij gelegenheid van het koperen jubileum van pastoor J.Th. Lagerweij het nieuwe, pneumatische orgel in gebruik. Hij begeleidde zijn broer Louis, die verschillende liederen zong; 't Was een prachtig mooie uitvoering waarvan onze parochianen en invités gratis genoten, schreef de pastoor in zijn Register Memoriale.⁸²⁵ Een jaar later werd de pastoor wederom gefêteerd, nu om zijn veertigjarige priesterschap. Onder het zingen van een feestcantate van A.J.W. Brugman op muziek van Fort van Tulder werd een nieuwe, marmeren communiebank aangeboden.⁸²⁶ In 1938 bestond De Posthoorn 75 jaar. Na de plechtige hoogmis werd de bisschop van Haarlem de kerk uitgeleid onder het zingen van een vierstemmig *Laudate Dominum* van Van Tulder, die tevens had gezorgd voor de toonzetting van een feestlied. Onder het sluitingslof begeleidde Van Tulder de uitvoering van het achtstemmige *Te Deum* van H. Cuypers, waarin Louis van Tulder de tenorsolo vertolkte.⁸²⁷ Het gouden priesterfeest van Lagerweij in 1939 was de volgende gelegenheid waarbij de organist en zijn broer schitterden.⁸²⁸ Twee jaar later was het de beurt van de organist zelve, die veertig jaar aan de pedalen had gezeten. Op 19 oktober werd dat gevierd met een plechtige hoogmis, waaronder Forts *Missa in honorum Immaculata Conceptio B.M.V.*, gezongen door Louis. De pastoor reikte hem de pauselijke onderscheiding *Pro ecclesie et pontifice* uit.⁸²⁹

Fort van Tuldere laatste jubileum was het gouden in 1951, bij gelegenheid waarvan hij de gouden ere-medaille van de orde van Oranje-Nassau ontving, die broer Louis hem op de revers spelde.⁸³⁰

De kinderen uit het huwelijk Van Tulder-Spekschoor waren:

1. Henricus Fortunatus Maria van Tulder, volgt onder XIX-b op pagina 58.
2. Johan Christiaan Louis van Tulder is te Amsterdam geboren op 26 januari 1914 en werd employé bij de NMB. Hij trouwde te Amsterdam op 22 oktober 1942 met Annie Raboe (Anna Petronella), aldaar geboren op 6 maart 1917, dochter van Gerardus Bartholomeus Raboe en van Jacoba Maria Christiani.
3. Lies van Tulder (Elise Jacoba Johanna), te Amsterdam geboren op 17 maart 1915. Trouwt (H.F.M.?) Nieuwenhuis.
4. Jeannette van Tulder (Jeannette Maria Emerentia), administratief medewerkster, is te Amsterdam geboren op 7 juni 1917.

XIX-b. HANS VAN TULDER is op 25 augustus 1912 te Amsterdam geboren en werd daar dezelfde dag met de namen Henricus Fortunatus Maria in De Posthoorn gedoopt. „Was gedurende vijftig jaar administratief en commercieel in verscheidene functies werkzaam bij een tiental handels- en industriële ondernemingen, waarvan het merendeel een kortstondig bestaan hadden. Het laatste bedrijf, waar hij sedert 1959 gedurende achttien jaar werkzaam was, was het Bouw- en Woningbedrijf van Leonardus J. Borst, gevestigd in Amsterdam. In 1977 verliet hij zijn werkkring aldaar met pensioen. Na vele jaren van onzeker

bestaan: eind goed, al goed.” Aldus de autobiografische notitie van Hans van Tulder in de Biesboschstraat 58 te Amsterdam, die in zijn bescheidenheid verzuimt de genealogische werkzaamheden te vermelden, waarmee hij kort na de oorlog begon en die resulteerden in een, althans wat de Amsterdamse tak betreft, nagenoeg volledig en wat de Tilburgse takken betreft uitgebreid familiearchief. Op 15 oktober 1942 trouwde hij te Amsterdam met Maria Catharina Gerarda Raasveld, aldaar geboren op 13 maart 1915 als dochter van Petrus Raasveld en van Johanna Petronella Gerarda Bijl, overleden te Amsterdam op 2 september 1999. Hans stierf aldaar op 6 december 2006. Hun kinderen zijn:

1. Fort van Tulder, te Amsterdam geboren op 24 februari 1944 en Fortunatus Henricus Maria gedoopt. Te Weesp trouwde hij op 17 mei 1974 met Lucy Frederique van Vrijberghe de Coningh, geboren te Amsterdam op 15 maart 1948, dochter van Jacob Marius van Vrijberghe de Coningh en van Geertruida Petronella Johanna van Suchtelen van de Haare. Zij hebben twee kinderen:
  - A. Janine Mariët van Tulder, geboren te Amsterdam op 29 oktober 1975.
  - B. Hank Marius van Tulder, geboren te Amsterdam op 17 september 1977.
2. Peter van Tulder (Petrus Johannes Maria), te Amsterdam geboren op 6 februari 1946, studeerde scheikunde en werd hoofd van het laboratorium van het Zuiveringsschap Veluwe. Op 26 september 1974 trouwde hij te Amsterdam met Iris Krist (Iris Adriana), geboren te 's-Gravenhage op 29 december 1945 als dochter van Jan Krist en Jannetje Neuteboom. Op 29 december 2008 is hij te Ugchelen overleden. Zij zijn de ouders van:
  - A. Peter Ronald van Tulder, geboren te Amsterdam op 17 september 1977.
  - B. Erik Anthony van Tulder, geboren te Columbus (Ohio) in de Verenigde Staten op 20 maart 1980.
3. Hans van Tulder (Johannes Joseph Maria) is te Amsterdam op 4 juli 1947 geboren. Hij studeerde te Rome, werkte in 1977 bij de zusters van moeder Theresa in Noord-Jemen en werd op 20 mei 1978 te Roermond tot priester gewijd. Vervolgens werkte hij als kapelaan en pastoor te Maastricht. In 1984 werd hij pastoor van Broekhem. Sinds augustus 1989 is hij deken van Thorn. Het dagblad *De Limburger* schreef over hem:⁸³¹ „Pastoor Van Tulder is Amsterdammer van geboorte. Z'n familiewortels liggen echter in het zuiden: Brabant en België. Met z'n verhuizing naar Limburg heeft hij dan ook geen moeite gehad.”
4. Theo van Tulder (Theodorus Petrus Maria), econoom, geboren te Amsterdam op 12 januari 1949. Hij werkte bij het Centraal Instituut voor het Midden- en Klein Bedrijf.
5. Elly van Tulder (Elise Hermina Maria), geboren te Amsterdam op 30 maart 1950, trouwde daar op 16 april 1971 met Paul Vloothuis (Paul Gerardus). Deze is te Amsterdam op 20 augustus 1946 geboren als zoon van Gerardus P. Vloothuis en Grietje Ooms. Hij studeerde economie en is directielid van het Ziekenfonds Amersfoort en Omstreken. Zij hebben drie kinderen.
6. Ton van Tulder (Antonius Johannes Thomas Maria), leraar, geboren te Amsterdam op 13 februari 1952.
7. Jeannette van Tulder (Jeannette Emerentiana Maria), geboren te Amsterdam op 1 januari 1954, werd verpleegkundige en studeerde daarna sociologie. Van haar hand verscheen een twintigtal publikaties, onder meer over nachtopvang van ouderen. Zij werkt bij het Nederlands Instituut voor Zorg en Welzijn te Utrecht.
8. Wim van Tulder (Wilhelmus Johannes Maria), elektro-technicus, geboren te Amsterdam op 11 februari 1955.
9. Jos van Tulder (Josephus Henricus Maria), geboren te Amsterdam op 24 december 1957. Hij is werkzaam bij een bank. Op 13 september 1991 trouwde hij te Amsterdam met Jos van Oostrum, die aldaar is geboren op 29 augustus 1961 als dochter uit het huwelijk van Dirk van Oostrom en Annigje Schieving. Hieruit:
  - A. Mariëlle Anouska van Tulder, te Amsterdam geboren op 8 december 1992.

XVIII-c. JAN VAN TULDER (Johannes Leonardus Maria) werd op 28 maart 1880 in de Amsterdamse Haarlemmerstraat geboren. Hij trouwde in zijn geboortestad op 5 september 1907 met Jeannette van Balen (Johanna Maria Emerentiana), die daar op 28 januari 1887 was geboren uit het huwelijk van Hoyte Gerrits van Balen uit Irsum en van de Amsterdamse Agnes Elisabeth Siewe. Jan werkte eerst in de winkel van zijn zwager Chargois en was vervolgens bedrijfsleider in de meelproductenfabriek van zijn zwager Scholten. Vervolgens dreef hij als koopman-winkelier een viertal winkelzaken in levensmiddelen, comestibles en aanverwante artikelen op de Admiraal de Ruyterweg, Overtoom, Herenmarkt en Ceintuurbaan. Nadat hij op 11 oktober 1939 weduwnaar was geworden, overleed hij te Amsterdam op 24 september 1951 in zijn woning aan de Hobbemakade 109; hij had koudvuur aan de knie. Hij liet de volgende kinderen na:

1. Maria van Tulder (Maria Catharina Lucia), te Amsterdam geboren op 29 november 1908. Zij werkte als referendaris bij de sociale-verzekeringsbank.
2. Agnes van Tulder (Agnes Elisabeth), te Sloten geboren op 10 mei 1911, was kleuterleidster en werd na voorzitter te zijn geweest van de bond van kleuteronderwijzeressen ridder in de orde van Oranje-Nassau.
3. Hans van Tulder (Henri Roger Maria), geboren te Sloten op 19 oktober 1912, werkte eerst als bedrijfsleider in een van de zaken van zijn vader en begon later voor zichzelf. Te Schijndel trouwde hij op 9 oktober 1945 met Dora de Wit (Dorothea Johanna Margaretha), die aldaar is geboren op 12 mei 1921 uit het huwelijk van Adrianus de Wit en Margaretha Maria Dito. Zij vestigden zich te Arnhem en later te Venlo. hun kinderen zijn:
  - A. Jan van Tulder (Johannes Adrianus Antonius Maria), te Arnhem geboren op 10 november 1946.
  - B. Henricus Bernardus Josephus Maria van Tulder, te Arnhem geboren op 16 maart 1948.
  - C. Adrianus Jacobus Franciscus van Tulder, geboren te Arnhem op 1 juli 1951.
  - D. Jeannette van Tulder (Jeannette Margaretha Nicoletta Maria), te Venlo geboren op 21 juli 1955.
  - E. Margriet van Tulder, te Venlo geboren op 9 december 1957.
  - F. Agnes van Tulder, geboren te Venlo op 15 juni 1959.
4. Franciscus Geertrudis Maria van Tulder, volgt onder XIX-c op pagina 60.
5. Kees van Tulder (Cornelis Antonius Maria), geboren te Amsterdam op 3 september 1917, kreeg aan het begin van de oorlog het beheer van de joodse textielfirma waar hij werkte. Op 16 september 1943 trouwde hij te Amsterdam met Koos Raadt (Jacoba Anna Maria), die daar was geboren op 19 mei 1916. Zij was een dochter van Johannes Petrus Raadt en Johanna Clasina Willard. Zij hebben een zoon:
  - A. Kees van Tulder, te Amsterdam geboren op 8 november 1952, werd arts.
6. Nol van Tulder (Arnoldus Sybrandus Maria), verzekeringsassurateur, geboren te Amsterdam op 22 oktober 1919, trouwde aldaar op 23 december 1945 met Rie Smith (Maria Alida Martina), dochter van Arnoldus Johannes Smith en Johanna Cornelia Amsterdam. Zij is te Amsterdam geboren op 7 juli 1923 en overleed te Ouderkerk aan de Amstel op 8 december 1994. De kinderen uit dit huwelijk zijn:
  - A. Marjan van Tulder (Maria Jeannette Emerentia), geboren te Amsterdam op 13 februari 1950.
  - B. Johanna Jacoba Maria, te Amsterdam geboren op 20 maart 1952 en daar overleden op 27 maart 1952.
  - C. Ton van Tulder (Antonius Cornelis Maria), geboren te Amsterdam op 19 oktober 1953. Bij Annette is hij vader van:
    - AA. Alexander van Tulder.
    - BB. Stefan van Tulder.
    - CC. Caroline van Tulder.

- D. Rob van Tulder (Robertus Johannes Maria), geboren te Amsterdam op 10 juni 1956.
- E. Joke van Tulder (Johanna Agnes Maria), geboren te Amsterdam op 5 december 1959.
7. Joop van Tulder (Johannes Ludovicus Maria), te Amsterdam geboren op 7 juni 1923, trouwde aldaar op 15 augustus 1951 met Martha Koenot. Zij is een dochter van Nicolaas Johannes Koenot en Johanna Maria Schrader en werd geboren te Amsterdam op 25 april 1924. Joop werkte bij het GAK en werd wegens zijn vrijwilligerswerk bij de Sint-Jeroensparochie te Noordwijk, het Rode kruis en de Zonnebloem in 2004 lid van de Orde van Oranje-Nassau. Kinderen uit dit huwelijk:
- A. Klaas van Tulder (Nicolaas Johannes Maria), te Amsterdam geboren op 2 juni 1952, woont als econoom te Erps-Kwerps. Hij is gehuwd met Christine de Boer.
- B. Jeannette van Tulder (Jeannette Agnes Emerentia Maria), te Amsterdam geboren op 10 januari 1954, trouwde met Piet Hiep te Noordwijk.
- C. Mark van Tulder (Marcus Franciscus Maria), geboren te Amsterdam op 24 oktober 1955, werkt bij de rijkspolitie en woont met zijn vrouw Anita van Duyn te Ossendrecht.
- D. Philippine van Tulder (Philippine Catharina Maria), op 10 december 1959 geboren te Amsterdam.
- E. Arnold van Tulder (Arnoldus Sybrandus Maria), te Noordwijk geboren op 20 november 1963, trouwde met Monique Kuipers. Te Bennebroek werd op 22 september 2000 hun dochter Victoria Julie Robine van Tulder geboren.
- F. Hanneke van Tulder (Johanna Maria), te Noordwijk geboren op 2 maart 1966, woont met haar man Derk Wolterbeek te Amsterdam.
8. Ton van Tulder (Antonius Maria)⁸³², te Amsterdam op 17 juni 1927 geboren. Hij studeerde economie te Amsterdam en Brussel en werd algemeen directeur van Rowntree Mackintosh N.V. te Schelle. Hij woont te Tervuren en is te Eindhoven op 31 december 1957 getrouwd met Elly Nijpels (Elisabeth Maria Johanna Theresia), aldaar geboren op 1 januari 1930, dochter van Henri Nijpels en van Antoinette Diebels. Zij zijn de ouders van:
- A. Paul van Tulder, geboren te New Rochelle (New York) in de Verenigde Staten op 7 januari 1959.
- B. Elivra van Tulder, geboren op 10 augustus 1960 te New Rochelle (New York).
- C. Pieter van Tulder, te Eindhoven geboren op 18 december 1961.

XIX-c. FRANS VAN TULDER (Franciscus Geertrudis Maria), hoofdamtenaar bij de rijksverkeersinspectie te Amsterdam, is daar geboren op 3 juli 1915. Hij trouwde er op 20 november 1942 met Trees Jongmans (Theresia Maria Antoinette), geboren te Leiden op 23 mei 1917, dochter van Leonardus Adrianus Jongmans en van Helena Maria Theresia Wijtenburg. Hieruit:

1. Han van Tulder (Johannes Leonardus Maria), te Amsterdam geboren op 16 oktober 1944. Hij schreef een *Bedrijfseconomische leidraad voor het notariaat* (Deventer, 1984).
- AA. Boukje van Tulder.
2. Helena Jacoba Anna van Tulder, op 26 april 1947 geboren te Amsterdam.

XVIII-d. LOUIS VAN TULDER, te Amsterdam geboren op 22 mei 1892 en dezelfde dag Lodewijk Alidus Johannes gedoopt. Op 14 september 1916 trouwde hij aldaar met Josephina Maria Winnubst, dochter van de muziekonderwijzer Petrus Maria Winnubst en van Anna Maria Zwart. Zij was op 10 augustus 1892 te Amsterdam geboren en overleed te 's-Gravenhage op 27 september 1955. Op 15 november 1961 hertrouwde Louis te Hilversum met Willy Beringer (Wilhelmina Johanna). Zij was op 16 april 1916 te 's-Gravenhage geboren en eerder gehuwd geweest met Piet te Nuyl. Haar ouders waren Pieter Willem Beringer en

Maria Antonia Philipsen. Na een auto-ongeluk is Louis van Tulder op 12 november 1969 te Hilversum overleden. Zijn kinderen stamden uit zijn eerste huwelijk.

Opera

Louis van Tulder zong in het kerkkoor van De Posthoorn, wilde van de muziek zijn beroep maken, maar zijn vader was tegen. Zodoende werd hij jongste bediende bij een likeurstokerij en daarna bankbediende. Onder de naam Leo Matul, verborgen voor zijn vader, trad hij op als concertzanger. Zijn tenor werd ontdekt, Louis studeerde onder meer bij Willem Mengelberg en ontwikkelde zich tot een oratoriumzanger. Meer dan vijfhonderd maal vertolkte hij Bachs *Matthäeus Passion*, meer dan tweehonderd maal de *Johannes Passion*. Over zijn declamatie schreef Wouter Paap:⁸³³ „Met zijn geëmotioneerde voordracht, die steeds natuurlijk bleef en niets gezocht bezat, wist hij zijn toehoorders met een klimmende bewogenheid het Evangelieverhaal tot in de ziel te doen ondergaan.” Voorts werd hij befaamd als zanger van het Nederlandse lied, zoals *Mijn moedertaal*, dat hij van de Duitse bezetters niet mocht zingen. Het liefst dirigeerde hij; in 1917 richtte hij te Amsterdam de rooms-katholieke Oratoriumvereniging op. Van Tulder heeft in nagenoeg heel Europa gezongen en werd veelvuldig onderscheiden. Wegens de langdurige ziekte van zijn jongste zoon beëindigde hij zijn loopbaan als ‘Nationale Tenor’ in 1950. Een aantal van zijn herinneringen legde hij in 1947 vast in zijn autobiografische *Van kantoorkruk tot hoge C*.

De kinderen uit dit huwelijk zijn:

1. Joop van Tulder (Johannes Jacobus Maria), geboren te Amsterdam op 24 augustus 1917. Hij studeerde wis- en natuurkunde en promoveerde in 1962 te Leiden tot doctor in de rechtswetenschap.⁸³⁴ Vier jaar later werd hij aan de universiteit aldaar benoemd tot buitengewoon hoogleraar met als onderwijsopdracht de statistische methoden van de sociologie. Laatstelijk was hij directeur van de Nederlandse Stichting voor Statistiek te 's-Gravenhage. Op 9 juni 1942 is hij te Voorburg getrouwd met Lenie van Gent (Helena Lisette Maria). Zij is op 18 mei 1920 te Gouda geboren als enig kind van Carl Gregor van Gent en Johanna Maria Theodora Oosterling. Lenie van Gent overleed te Wassenaar op 8 december 1990, Joop van Tulder stierf op 21 december 1992. Zij waren de ouders

van:

- A. Carola van Tulder (Carola Josephina), te 's-Gravenhage geboren op 15 juni 1946, trouwde op 30 september 1972 met de econoom Niek van Heeswijk (Nicolaas Willem) te Son.
  - B. Louise van Tulder (Louise Johanna Maria), geboren te 's-Gravenhage op 1 juni 1949, trouwde te Wassenaar op 19 oktober 1974 met Leo Janssen te Bleiswijk, econoom.
  - C. Johan van Tulder (Johannes), te 's-Gravenhage geboren op 11 maart 1954, woont met zijn vrouw Tanneke van Manen te Voorburg.
  - D. Thomas van Tulder (Thomas Christiaan), te 's-Gravenhage geboren op 28 november 1956, gehuwd met Dorine Lippmann. Zij zijn de ouders van:
    - AA. Tamara van Tulder.
2. Peter van Tulder (Petrus Johannes Maria) is op 31 januari 1920 te 's-Gravenhage geboren. Hij werd op 1 augustus 1941 te Soerabaja beëdigd als marine-officier. In de slag in de Javazee tegen de Japanners is hij op 27 februari 1942 als luitenant ter zee op H.M. kruiser De Ruyter, het vlaggeschip van schout bij nacht Karel Doorman, gesneuveld.
  3. Alexander Johannes Maria van Tulder, geboren te Scheveningen op 22 december 1923. Na een langdurige ziekte (hersentumor), waarvoor zijn vader zijn carrière beëindigde, stierf hij te Voorburg op 23 augustus 1951.

XIV-b. HENDRIK LEONART VAN TULDER⁸³⁵, gedoopt te Tilburg op 12 oktober 1735, geneerde zich als bakker, winkelier en bouwlandbezitter. In 1766 verhiel hij voor de Raad van Brabant te 's-Gravenhage het van zijn vader geërfd leengoed *Eindhoven of Enthoven*.⁸³⁶ Hij verpachtte het, bijvoorbeeld in 1816 voor jaarlijks *f* 70, 84 vaten rogge, 32 vaten boekweit en 200 stenen goed geschud roggestro.⁸³⁷ Hij woonde bij de kerk.

Op 23 maart 1786 kwam te Tilburg een drieënvijftig man sterke corporele vergadering bijeen, bestaande uit de zittende en enkele gewezen regenten en functionarissen (zoals Hendriks broer Denis, oud-zetter) en zes *ingeseetenen ende geërfdens*, onder wie Hendrik van Tulder. De vergadering reageerde op een verzoek van de Raad van State om de klachten onder de bevolking tot uitdrukking te brengen, wat resulteerde in een lijstje van drie hoofdbezwaren, die de zwaarte van de belastingen, de recognities voor de katholieke geloofsuitoefening en de bienvenuen van ambtsdragers behelsten. De dorpsregering schrok van de radicaliteit van de klagers en verbood toekomstige corporele vergaderingen.⁸³⁸ Wellicht was het te danken aan zijn betrokkenheid bij de actie van 1786, dat Hendrik Leonarts van Tulder (evenals zijn zwager Pessers) werd verkozen als representant in de municipaliteit van Tilburg (4 februari 1787). Wegens zijn te gematigde politieke opstelling werd hij echter gewipt ten gunste van een meer revolutionair ingestelde compatriot, maar enige weken later werd hij in zijn functie gerestaureerd. Op 26 januari 1796 werd Hendrik gekozen tot een van de zeventien Tilburgse kiezers die mochten meestemmen voor de Nationale Vergadering; van de driehoofdige commissie van toezicht die de geloofsbrieven van de gekozen kiezers moesten onderzoeken, maakte Hendriks zwager Jan Pessers deel uit.⁸³⁹ Hendrik van Tulder bleef tot in 1803 lid van de municipaliteit en werd nog in 1813 gemeenteraadslid.⁸⁴⁰

Op 19 oktober 1767 was hij te Tilburg in het huwelijk getreden met Johanna Maria Piggen⁸⁴¹, een dochter van Arnoldus Piggen en van Allegonda Hollen, gedoopt te Tilburg op 9 april 1746 en daar op 10 februari 1825 overleden. Zij was sinds 15 september 1822 weduwe geweest. Antonius van Gils, seminariepresident te 's-Hertogenbosch en later te Herlaar, was een familievriend van de Van Tuldere en in het bijzonder een huisvriend van bakker Van Tulder.⁸⁴²

De waarde van het onroerende deel van de nalatenschap werd bij de scheiding tussen de zeven overlevende kinderen in 1825 geschat op *f* 26.100.⁸⁴³ De kinderen waren:⁸⁴⁴

1. Leonardus van Tulder⁸⁴⁵, gedoopt te Tilburg op 6 november 1768, studeerde aan het seminarie te Herlaar onder Sint-Michielsgestel⁸⁴⁶, dreigde eind 1800 met zijn broer

Jan Baptist, ook priesterstudent, als slachtoffer van de conscriptie onder de wapenen te worden geroepen⁸⁴⁷, –er zullen remplaçanten voor hen zijn gekocht–, kreeg in 1803 van zijn vader een *titulus patrimonii* van 150 Hollandse guldens⁸⁴⁸ en werd op basis daarvan op 26 mei 1804 te Grave tot priester gewijd. In 1806 kreeg hij een aanstelling als assistent of kapelaan te Bladel⁸⁴⁹, in 1808 als kapelaan te Den Dungen.⁸⁵⁰ In 1809 werd hij benoemd tot procurator van het seminarie te Herlaar; hij volgde president Antonius van Gils op, maar nam uitsluitend het zakelijke bestuur waar.⁸⁵¹ Sinds 10 mei 1818 was hij, –geestelijke–, directeur van het in 1798 opgeheven franciscanessenklooster Sint-Annadal te Arendonk. Het moest geheel worden heropgericht. In 1819 werd het kloostergebouw heropend en teruggekocht. Aanvankelijk was het klooster straatarm, „de oven dienende tot kast en een houten blok tot tafel waarop L. van Tulder dikwijls het karig middagmaal genomen heeft.” Op 19 januari 1821 las hij er de eerste mis. Nadien heeft hij ook te Oosterlo, Herentals en Borgt-Lombeek nieuwe kloosters helpen oprichten.⁸⁵² Hij werd in 1844 min of meer gepensioneerd, doordat hij op 20 september werd benoemd tot directeur van de franciscanessen te Retie, in wier midden hij op 15 december 1850 is overleden.⁸⁵³ In 1825 had hij van zijn vader onder meer de voormalige Tilburgse leenhoeve *Enthoven* geërfd, die hij in 1833 aan enkele van zijn mede-erfgenamen voor f 1345 verkocht⁸⁵⁴.

2. Roelandus van Tulder is op 22 maart 1770 te Tilburg gedoopt. In 1807 werd hij door Johanna Teijssen alias Jansen, weduwe van Mathijs de Groot, aangesteld tot haar executeur-testamentair, terwijl hij door haar beschonken werd met f 25 eens, *ten einde de zelve te employeeren uittekeeren zoo als zij hem mondeling bevoolen heeft*.⁸⁵⁵ Evenals zijn ouders, broers en zusters was hij bevriend met Antonius van Gils⁸⁵⁶, die hij in 1809 in zijn ballingsoord Mechelen opzocht.⁸⁵⁷ Roelandus kreeg in 1817 van zijn ouders een huis met achterhuis, stal, schuur, erf en twee hoven daarachter in de wijk Kerk, vermoedelijk een boerderij, die op een waarde van f 1000 werd geschat.⁸⁵⁸ Sederdien noemde hij zich landbouwer⁸⁵⁹, maar boer zal hij evenmin zijn geweest als zijn vader, de winkelier Hendrik van Tulder, zodat hij eerder zal moeten worden aangemerkt als rentenier of grondbezitter, mits hij behoorde tot de in de meierij zeldzame soort der hereboeren. Roelandus van Tulder overleed te Tilburg ongehuwd op 18 juli 1818.
3. Wilhelmus Josephus, te Tilburg gedoopt op 11 oktober 1770, daar begraven op 18 november 1772.
4. Maria Aldegundis van Tulder⁸⁶⁰ is te Tilburg gedoopt op 26 oktober 1772. Zij vertrok in 1831 naar Gemert en vermoedelijk heeft zij (als huishoudster) bij haar jongste heerbroer gewoond, tot deze in 1833 rector te Oosterlo werd. In 1833 woonde zij te Retie⁸⁶¹ (bij haar oudste heerbroer?) en op hoge leeftijd keerde zij terug naar de jongste, toen zij op 14 juni 1835 intrad bij de franciscanessen te Oosterlo, waar zij de naam (Maria) Agatha aannam.⁸⁶² Zij is op 16 november 1848 te Herentals overleden.
5. Cornelis Hendrik van Tulder, volgt onder XV-b op pagina 64.
6. Adriana Maria van Tulder⁸⁶³, gedoopt te Tilburg op 31 mei 1776, is op 1 oktober 1804 aldaar getrouwd met Waltherus Josephus Mutsaers.⁸⁶⁴ Deze was te Tilburg gedoopt op 19 februari 1765 als zoon van de *fabriqueur* Wouterus Mutsaers, die hij als lakenfabrikant opvolgde, en van Cornelia van Boven. De firma Wouterus Mutsaers en Zoon ondertekende in 1794 met drieëntwintig andere Tilburgse wollenstoffenfabrikanten de petitie aan Den Haag, waarin werd verzocht *dat de concessie aan die van Tilburg en Goirle tot het fabriqueren van wollen laakenen door hun Hoogmogenden en vorige hertogen goedgunstig verleend, in volle kracht blijven en daarvan het volle genot moge worden genooten*.⁸⁶⁵ In 1807 gaf Wouterus zijn zuster Maria Adriana te Loven (Loven onder Tilburg of Leuven?) een lijfrente van f 270.⁸⁶⁶ Samen met een andere zus, Hendrika Catharina, gehuwd met de wollenlakenfabrikant Jan Hendrik Swagemakers, bezat hij *een zestiende portie in de meestoof staande in het landeke Verdaag, uitmakende de derde meestoof onder de gemeente Zevenbergen*.⁸⁶⁷ Met hen, alsmede broer

Wilhelmus Mutsaerts, die wijnkoper was, verkocht hij in 1818 voor *f* 10.000 een bierbrouwerij, acht akkers, twee weiden en negen percelen heide te Korvel.⁸⁶⁸ Mogelijk in 1827, het jaar dat hij en zijn vrouw testeerden⁸⁶⁹, ging hij rentenieren. Dat hij en later zijn weduwe sedertdien als woonachtig in de Veldhoven worden vermeld, was een gevolg van de aanschaf in 1828 van een huis aldaar, *bestaande in drie vertrekken, kelder en zolder, met annexe achterbouw, bevattende een keuken, kamertje en goot of waschhuis, voorts open plaats ende loods waarin twee privaten en gedeelte van het schop, staande bezijden gezegde loods.*⁸⁷⁰ Dat hij alleen al met de inkomsten uit zijn landbezit goed kon rondkomen, bewijst de verkoop in 1818 van opgaande bomen (hout op stam) en schaarhout voor *f* 879,50 en *f* 129.⁸⁷¹ Hij schonk in 1828 aan *den grooten of algemeenen armen van Tilburg* een huisje aan de Westenheikant⁸⁷², *f* 90 waard, en richtte in hetzelfde jaar met drie andere Tilburgse notabelen een burgerziekgasthuis op, dat evenwel door het oneigenlijke primaat van de geestelijke verheffing boven de lichamelijke en het verdere diletantisme van de weldoeners niet wel tierde, zodat het na enkele jaren van kwijnend bestaan ter ziele ging.⁸⁷³ Op 23 februari 1830 is Mutsaerts te Tilburg gestorven. Volgens zijn bidprentje⁸⁷⁴ was hij „in leven Regent der R.C. Kerk aan het Goirke te Tilburg”.

Adriana Maria van Tulder deed het hare voor de katholieke kerk door haar tante Antonia van Tulder financieel bij te springen, toen de Achelse nonnen een huis te Moergestel kochten en er een brandverzekering voor afsloten.⁸⁷⁵ Te Oosterlo⁸⁷⁶, waar haar broer rector van het klooster was geweest, is zij op 7 juni 1857 overleden. Zij had daar sedert 1834⁸⁷⁷ gewoond en zich met het klooster van haar broers bemoeid.⁸⁷⁸

7. Johannes Baptista van Tulder⁸⁷⁹ is op 19 februari 1778 te Tilburg gedoopt. Evenals zijn oudste broer doorliep hij het seminarie te Halder (Herlaar) en werd hij priester; in onderscheid met hem werd hij *de kleine Van Tulder* genoemd. Op 20 mei 1805 kreeg hij zijn patrimoniale titel van *f* 150⁸⁸⁰ en na de priesterwijding te Grave op 1 maart woonde op 6 maart 1806 Antonius van Gils de eerste mis van *Van Tulder minor* bij.⁸⁸¹ Hij was in dat jaar eerst assistent van de pastoor van Den Dungen⁸⁸² en vervolgens kapelaan te Gemert⁸⁸³; in 1814 heette hij proost van Gemert.⁸⁸⁴ In 1811 werd hij rector van het bedevaartsoord Handel.⁸⁸⁵ Van deze post deed hij afstand in 1833 en op 1 mei van dat jaar werd hij rector van het franciscanessenklooster Mariadal te Oosterlo. Daar is hij op 19 oktober 1850 ontslapen, „na eene ongesteldheid van 9 maanden met groote verduldigheid verdragen te hebben.”⁸⁸⁶
8. Denijs Hendrik van Tulder, volgt onder XV-c op pagina 67.
9. Francisca van Tulder⁸⁸⁷, gedoopt te Tilburg op 9 april 1781, trouwde daar op 4 juni 1804 met de goudsmid Johannes Balthasar van Gemert. Deze kwam uit Den Bosch, waar hij in 1792 in de leer was gegaan bij zijn broer Christiaan.⁸⁸⁸ Als weduwe zette Francisca de zaak als winkelierster en *goud- en zilversmederesse* voort. In 1838 wordt zij genoemd als weduwe Jan van Gemert en zonen, boekdrukkers te Tilburg⁸⁸⁹, in 1842 als boekdrukster aldaar⁸⁹⁰ en in 1847 als winkelierster.⁸⁹¹ Zij stierf te Tilburg op 31 januari 1851. Hun dochter Aldegonda van Gemert⁸⁹² werd in 1821 de eerste *kostjuffer* van het in het franciscanessenklooster te Arendonk gestichte pensionaat en werd in 1835 onder de naam Engelberta geprofest als franciscanes te Retie.
10. Maria Arnolda van Tulder is te Tilburg op 14 september 1784 gedoopt. Als zuster Antonia van Tulder werd zij op 3 augustus 1809 als „*futura moniali in Megen*” door Antonius van Gils gefeliciteerd.⁸⁹³ In 1812 werd het convent ten gevolge van de Napoleontische wetgeving gesupprimeerd, waarna de nonnen her en der werden verspreid.⁸⁹⁴ In 1837 werd Antonia abdis en twee jaar later kon zij het oorspronkelijke gebouw weer in gebruik nemen. In zoverre was zij derhalve evenzeer een pionier van de katholieke restauratie als haar beide priester-broers. Op 6 juni 1864 is zij als abdis van Megen overleden.⁸⁹⁵

XV-b. CORNELIS HENDRIK VAN TULDER⁸⁹⁶ werd op 6 maart 1775 met de namen Cornelis Norbertus te Tilburg gedoopt. In de palmares uit 1791 van de Latijnse school te Turnhout wordt hij vermeld op de twaalfde en laatste plaats „in figura minori.”⁸⁹⁷ Hij volgde zijn vader op als bakker en was armmeester van de stad, waar hij aan het Heike woonde. Op 16 mei 1808 was hij daar getrouwd⁸⁹⁸ met Maria Smarius, gedoopt te Tilburg op 2 april 1785 als dochter van Dirk Francis Smarius en van Maria de Beer. Haar broer Petrus Smarius was *overlede op de rijs van Rome*, aldus een aantekening van Norberta van Tulder.⁸⁹⁹

Maria Smarius overleed te Tilburg op 26 maart 1817 om 3.00 uur in de nacht. Als haar weduwnaar verkocht de *bouwman* Cornelis van Tulder in 1831 een boerenbedoening in de herdgang Hasselt, die uit de volgende kavels bestond:⁹⁰⁰

<i>hoop takken</i>	<i>f 2,50</i>
<i>hoop takken</i>	<i>f 2,50</i>
<i>hoop takken</i>	<i>f 2,50</i>
<i>hoop takken</i>	<i>f 2,25</i>
<i>hoop takken</i>	<i>f 2,50</i>
<i>hoop takken</i>	<i>f 2,50</i>
<i>hoop takken</i>	<i>f 2,00</i>
<i>gekloofd hout</i>	<i>f 0,75</i>
<i>kruiken, enz</i>	<i>f 0,45</i>
<i>houtemaat enz</i>	<i>f 0,25</i>
<i>koekpan</i>	<i>f 0,15</i>
<i>dito</i>	<i>f 0,20</i>
<i>koperen lamp</i>	<i>f 0,50</i>
<i>yzeren ketel</i>	<i>f 0,70</i>
<i>eene vaars</i>	<i>f 47,50</i>
<i>een os</i>	<i>f 62,50</i>
<i>twee koebakken</i>	<i>f 0,70</i>
<i>een hak</i>	<i>f 0,85</i>
<i>koperen ketel</i>	<i>f 3,25</i>
<i>een riek, gaffel etc</i>	<i>f 0,20</i>
<i>koperen ketel</i>	<i>f 9,50</i>
<i>erwte en garste stroo</i>	<i>f 2,60</i>
<i>haverstroo</i>	<i>f 2,90</i>
<i>kriesbusselen</i>	<i>f 1,60</i>
<i>kaf en poolen</i>	<i>f 1,00</i>
<i>vyfhonderd pond hooi</i>	<i>f 11,25</i>
<i>vyfhonderd pond stroo</i>	<i>f 9,25</i>

Cornelis van Tulder stierf te Tilburg op 30 januari 1839 om 11.00 uur. Zijn en Maria's kinderen waren:⁹⁰¹

1. Cornelia van Tulder⁹⁰², gedoopt te Tilburg op 28 mei 1809, trad op 20 augustus 1835 in de voetsporen van haar tante in het clarissenklooster te Megen, waar zij meer dan een halve eeuw als zuster Constantia verbleef. Drieënveertig jaren daarvan bekleedde zij de functie van schrijfzuster. In 1855 maakte zij met haar medezusters, onder wie Arnolda van Tulder, van de kloostergemeenschap een vereniging onder de naam Clarissen te Megen met als doel de beoefening van christelijke deugden en het verrichten van handwerken.⁹⁰³ Te Megen is zij op 23 september 1885 overleden.⁹⁰⁴
2. Norberta van Tulder⁹⁰⁵, te Tilburg geboren op 11 juli 1810 en daar gestorven op 31 augustus 1893. Zij was bierbrouwster en bleef ongehuwd. In 1889 testeerde zij ten gunste van haar broer Leonardus Josephus onder de voorwaarde dat deze aan zijn oudste zoon uit de nalatenschap een bouwhoeve in de Tilburgse wijk Loven *met de daarneven staande burgerwooningen en eenen akker op het Ven* zou geven, terwijl de

jongste *de inventaris met de geheele bierbrouwerij en verdere gebouwen*, eveneens te Loven, toekwam. Na haar dood moest de broer twintig jaar lang de erfenis voor zijn kinderen beheren.⁹⁰⁶ Met haar broer Leonardus Josephus deelde Norberta in 1857 de nalatenschap van hun broer Franciscus en zus Cornelia van Tulder en van hun oom Theodorus Franciscus Smarius, waarin percelen te Tilburg, Loon op Zand, Berkel en Udenhout. De totale waarde beliep f 46.036.⁹⁰⁷ Kort voor haar overlijden, in 1893, nam Norberta pretenties over van f 9200 en f 5000 op haar neven Martinus J.J.A. en Norbertus C.J. van Tulder. Hun vader, Leonardus J. van Tulder, stelde daarvoor in haar handen huizen en bouwlanden te Tilburg, Berkel, Oisterwijk en Loon op Zand. In het testament dat zij bij die gelegenheid maakte, gaf zij haar broer het vruchtgebruik in al haar bezittingen, inclusief de bierbrouwerij onder Loven; diens zes kleinkinderen zouden elk een gelijk deel erven; gedurende twintig jaar na haar dood moest de nalatenschap van Norberta van Tulder worden beheerd door een bewindvoerder, aan te stellen door haar broer.⁹⁰⁸ Aan het Elisabethklooster te Boxtel-Megen had zij behalve f 2000 zes kandelaars nagelaten en bij leven veel aalmoezen gegeven.⁹⁰⁹

3. Leonardus, te Tilburg gedoopt op 24 september 1812, daar gestorven op 29 januari 1814.
4. Franciscus van Tulder is op 20 juli 1814 te Tilburg geboren en overleed op 3 juni 1899 als religieus te Boekel, waar hij minstens sedert 1843 gewoond had. In 1838 verkochten hij en zijn broer voor f 1400 een *water-graanomolen en oliemolen met zijne dijken, sluijzen en alle andere geregtigheden daarentoebehorende, met daar aangelegen land of weide en erven, staande en gelegen te Huijkelom*, met nog een turfveld daarbij, afkomstig uit de nalatenschap van hun grootvader Dirk Francis Smarius.⁹¹⁰ Te Boekel was Franciscus lid geweest van de minderbroedersgemeenschap, die een ‘bewaarplaats voor krankzinnigen’ runden (huis Padua). Zowel verplegers als verpleegden werkten in de landbouw werkten.⁹¹¹
5. Leonardus Josephus van Tulder, volgt onder XVI-b op pagina 66.

XVI-b. LEONARDUS JOSEPHUS VAN TULDER⁹¹² is op 16 augustus 1816 te Tilburg geboren, was in 1837 zadelmakersgast te 's-Hertogenbosch, in 1840 leerling te Mechelen en in 1841 leerlooiersgezel te Turnhout⁹¹³, vestigde zich als leerlooier en zadelmaker in zijn geboortestad (Zwijsenstraat) en overleed daar op 25 januari 1895. Hij was wijkmeester (sinds 1850)⁹¹⁴, bestuurslid van de Onze-Lieve-Vrouwebroederschap⁹¹⁵ en opperregent van de processie naar Handel en Kevelaer.⁹¹⁶ Te Oisterwijk trouwde hij op 20 augustus 1856 met Godefrida Petronella Canters, dochter van Martinus Canters en van Anna Suys. Zij was te Oisterwijk geboren op 3 juni 1827 en overleed te Tilburg op 31 januari 1863. Hun kinderen waren:

1. Norbertus Cornelis Josephus van Tulder, volgt onder XVII-b op pagina 66.
2. Martinus Adrianus Josephus Alphonsus van Tulder, volgt onder XVII-c op pagina 67.

XVII-b. NORBERTUS CORNELIS JOSEPHUS VAN TULDER⁹¹⁷, geboren te Tilburg op 22 oktober 1857, werd in zijn vaders voetsporen leerlooier. Daarnaast verdiende hij de kost als koopman in schoenen. Hij trouwde in zijn geboortestad op 14 oktober 1885 met Maria Petronella van Kempen, dochter van Arnoldus van Kempen en van Maria Cornelia Schonens. Zij was op 11 augustus 1862 te Tilburg geboren, werd op 14 oktober 1885 weduwe en overleed er op 9 september 1892. Eigenaardig is, dat een hinderwetvergunning voor een *runds- en varkensslachterij en rookschoorsteen* in de Zwijsenstraat de dato 31 mei 1893 op zijn naam staat⁹¹⁸, maar wellicht was het een onderneming van de kinderen:

1. Norberta Maria Cornelia Godefrida van Tulder, op 29 augustus 1887 te Tilburg geboren en daar op 22 mei 1956 gestorven als weduwe van Joannes Norbertus Franciscus van Gils.
2. Arnoldus Franciscus Josephus van Tulder, volgt onder XVIII-e op pagina 66.

3. Godefrida Anna Maria van Tulder, te Tilburg geboren op 12 januari 1891, werd in 1894 met haar zus op het pensioonaat te Oerle gedaan.⁹¹⁹ Zij trouwde met Martinus Franciscus Maria Beerens (Tilburg, 5 september 1894 – 11 juni 1983).
4. Franciscus Leonardus Josephus van Tulder⁹¹⁹, op 25 juli 1892 te Tilburg geboren en op 2 december 1965 aldaar overleden. Volgens het *Algemeen officieel adresboek der gemeente Tilburg* van 1948 was hij controleur van beroep.

XVIII-e. ARNOLDUS FRANCISCUS JOSEPHUS VAN TULDER is op 27 december 1888 te Tilburg geboren en schopte het tot bedrijfsleider en directeur van een parapluiefabriek aldaar. Op 7 januari 1914 trouwde hij te Tilburg met de daar op 18 augustus 1893 geboren Johanna Reynders, een dochter van Johannes Franciscus Reynders en van Antje Kraakman. Zij was vroedvrouw. Met haar gezin woonde zij in 1919–1920 in de Tuinstraat 12, later in de Willem II-straat 23.⁹²⁰ Op 27 september 1940 werd in de *Nieuwe Tilburgsche Courant* gememoreerd dat zij de zesduizendste bevalling had begeleid; tijdens de Pinksterdagen was zij ondanks het luchtalarm zeven maal op pad gegaan. De kinderen uit dit huwelijk zijn:

1. Norberta Maria Petronella Anna, geboren te Tilburg op 10 oktober 1914.
2. Jan Romanus van Tulder, volgt onder XIX-d op pagina 66.
3. Frits van Tulder, geboren te Utrecht op 6 november 1919 en op 26 maart 1978 te Buenos Aires overleden. Op 2 september 1947 was hij te Tilburg getrouwd met Maria C.J. de Beer.

XIX-d. JAN ROMANUS VAN TULDER, te Tilburg geboren op 8 augustus 1916, vestigde zich als breigoederenfabrikant te Hulst, waar hij op 24 augustus 1940 trouwde⁹²¹ met Marietta Philomena Petrus Edmondus De Bruyne. Deze dochter van Josephus De Bruyne en Coleta Johanna De Vos is op 10 november 1922 te Sint-Niklaas geboren. Jan van Tulder had genealogische belangstelling voor zijn familie.⁹²² Kinderen:

1. Reinier Arnoldus Coleta, geboren op 3 juni 1941.
2. Anita Josephus Louise, geboren op 19 november 1942.
3. Peter-Norbert Johannes Maria, geboren op 6 december 1945.

XVII-c. MARTINUS ADRIANUS JOZEPHUS ALFONSUS VAN TULDER is op 2 augustus 1859 te Tilburg geboren. Hij trouwde⁹²³ te Helvoirt op 20 september 1888 met Bernardina Hendrika Elisabeth Coolen uit Veghel, daar geboren op 13 augustus 1863 en te Vught gestorven op 2 februari 1930. Haar ouders waren Willem Antonius Coolen, notaris, en Maria Magdalena Donkers. Van Tulder was aanvankelijk leerlooier, maar legde zich minstens sedert 1886⁹²⁴ toe op het brouwen van bier. Zijn brouwerij heette Cambrinus en was gevestigd in de Stationsstraat te Tilburg. Zijn tante Norberta van Tulder leende hem in 1887 f 7352,88 tegen 3% ten behoeve van het bedrijf⁹²⁵ wees hem per testament in 1889 bovendien haar brouwerij in de herdgang Loven toe.⁹²⁵ In 1890 adverteerde hij samen met Van Dortmond in de *De Tilburgsche Courant* met zijn „Deli-extra-stout”, te Parijs bekroond met een gouden medaille, te Nizza en Tunis met ere-diploma's en te Buenos Aires met een eerste prijs, „aanbevolen door Heeren Doctoren, de beste drank voor hen die zich lichamenlijk of geestelijk hebben overwerkt, voor zwakken en herstellende zieken.”⁹²⁶ Drie jaar later werd hij gewezen bierbrouwer genoemd.⁹²⁷ In 1940 is hij te Dendermonde overleden. Zijn kinderen bij B.H.E. Coolen waren:

1. Wilhelmus Josephus Martinus van Tulder, volgt onder XVIII-f op pagina 67.
2. Godefrida Henrica Maria van Tulder, te Tilburg geboren op 24 februari 1892.

XVIII-f. WILHELMUS JOSEPHUS MARTINUS VAN TULDER, te Tilburg geboren op 3 juni 1890, trouwde te Leiden op 30 mei 1923 met Maria Dieben, dochter van Henricus Joannes Dieben en van Johanna Christina de Hertogh. Zij was op 5 januari 1895 geboren te Zoeterwoude en overleed in een Wassenaarse kliniek op 14 juli 1957. Van Tulder werkte aanvankelijk als apothekers-assistent en had sinds 1919 een drogisterij aan de Havenstraat te Bussum. Daar is hij op 30 juli 1960 gestorven. Uit dit huwelijk stammen:

1. Wilhelmus Albertus Henricus van Tulder, geboren te Bussum op 17 mei 1925 en te Baarn overleden in 1985. Hij was zijn vader opgevolgd als drogist in de Bussumse Havenstraat. Op 27 maart 1951 trouwde hij te Baarn met Ans Paanakker, een dochter van L.P. Paanakker-Dalderup. Hieruit:
  - A. Martinus Henricus Johannes van Tulder, te Bussum geboren op 15 december 1954.
  - B. Petrus Wilhelmus Lambertus van Tulder, geboren te Bussum op 5 maart 1952.

XV-c. DENIS HENDRIK VAN TULDER⁹²⁸ is op 14 december 1779 te Tilburg gedoopt. Hij was in de wijk Kerk aldaar lakenfabrikant, in 1816 met een personeelsbestand van zeventien werklieden.⁹²⁹ Als begin van zijn fabrikantenbestaan is een notariële akte uit 1807 na te wijzen, waarin hij voor rekening van zijn vader met Hendrik Peter van de Knicker een *compagnieschap in het fabricceeren van wolle laakenen onder de firma van Van de Knicker en Van Tulder compagnie* oprichtte. Het contract zou ingaan op 1 januari 1808, had een looptijd van tien jaar met een opzegtermijn van twaalf maanden plus een boete van f 150 aan de overblijvende vennoot. Voor de inkoop van wol en andere materialen fourneerde elke compagnon f 2500. De fabriek, de boekhouding en de kassa zouden ten huize van H.P. van de Knicker gevestigd zijn. Het reisgeld voor de compagnons werd gefixeerd op 3 gulden daags, inclusief *waage en scheeps vrigten off transporten*.⁹³⁰ De firma is slechts een kort leven beschoren geweest, want artikel 12, waarin het de vennoten was verboden om gedurende de firmasamenwerking een gelijke negotie voor eigen rekening te drijven, werd in de Lentemaand van 1809 overtreden doordat Van de Knicker een vennootschap sloot met A.A. Vissers.⁹³¹ (In 1816 werkten Van Tulder en Van de Knicker elk voor eigen rekening als lakenfabrikanten.⁹³²) Het Continentaal Stelsel belemmerde ook voor de Tilburgse lakenindustrie de bloei en misschien was de opheffing van de firma daaraan te wijten. Dionisius van Tulder was inmiddels slecht bij kas geraakt, hij nam althans in de Oogstmaand van 1809 een kapitaal van f 600 op.⁹³³ Hij is echter geenszins tot armoede vervallen, was daarentegen in 1833 een van de leden van het *collegie der regenten over de armen dezer stad*.⁹³⁴ Tussen 1819 en 1825 heeft hij de fabriek opgegeven en is hij winkelier en koopman geworden.⁹³⁵

In 1829 was Denis samen met zijn broer Cornelis ondertekenaar van een petitie aan koning Willem om vrijheid van drukpers, vrijheid van onderwijs, gelijke verdeling van ambten tussen katholieken en protestanten en vrijheid van godsdienst; hij was toen lid van het stadsbestuur⁹³⁶ en ook in 1844, 1847 en 1848 was hij nog „lid van den stedelijken raad.”⁹³⁷

Te Drunen trouwde hij op 11 september 1808 met Adriana van Heesbeen⁹³⁸ uit Sprang, dochter van de garentwijnder Adriaan van Heesbeen en van Antonia Remikus. Zij was op 2 juni 1780 te Loon op Zand gedoopt en overleed te Tilburg op 11 november 1828. Denis liet zich tijdens zijn laatste ziekte verplegen te Mariadal te Oosterlo, zodoende bijna een familielooier, en overleed daar op 21 januari 1850.⁹³⁹ Hij werd op 26 januari begraven te Tilburg. Hieruit:

1. Maria Aldegunda, te Tilburg gedoopt op 17 maart 1810, daar gestorven op 31 mei 1814.
2. Leonardus, te Tilburg geboren op 7 september 1811 en er gestorven op 12 april 1812.
3. Adriana Maria van Tulder, geboren te Tilburg op 2 maart 1813. Zij trad op 20 juli 1838 in het klooster der clarissen coletinen te Mechelen, waar zij de naam Maria Bernardina aannam en op 24 juli 1839 werd geprofest. Op 1 augustus 1869 werd zij tot abdis gekozen, in welke functie zij op 9 augustus 1886 te Mechelen is overleden. Zij was oprichtster geweest van het clarissenklooster te Turnhout.
4. Maria Aldegunda van Tulder⁹⁴⁰ is op 5 januari 1815 te Tilburg geboren en daar op 26 december 1882 ongehuwd overleden. Haar universele erfgename was haar jongste zus.⁹⁴¹ Volgens haar bidprentje⁹⁴² was zij lid van de congregatie van O.L.V. en van de Vereniging tot bevordering der vereering van het Allerheiligste Sacrament. Aanvankelijk was zij samen met haar zusters Antonia Petronella en Maria Catharina winkelierster te Tilburg, vermoedelijk als opvolgers van hun vader. Nadat Antonia

Petronella in 1854 non was geworden, zette zij de zaak voort met haar jongste zus Cato; beiden maakten in dat jaar testamenten ten gunste van elkaar.⁹⁴³ Voorts traden de gezusters meermalen op als geldschieters.⁹⁴⁴ De Moergestelse ‘koopman en landbouwer’ Constantijn Johannes Vorsterman van Oyen bijvoorbeeld leende in 1855 bij hen f 8000 en het jaar daarop nog eens f 500.⁹⁴⁵ Diens zoon Antonie Abraham schreef de studie „Het heerlijk goed Thulden”, die in 1897 in *Taxandria* werd opgenomen.

5. Johanna van Tulder⁹⁴⁶ is op 9 mei 1817 te Tilburg geboren en trouwde daar op 27 juni 1842 met Christiaan Johannes Swagemakers⁹⁴⁷, te Tilburg op 18 augustus 1811 geboren als zoon van Norbert Christiaan Swagemakers, lid van de Kamer van Koophandel bij de oprichting in 1842, en van Johanna Schoffers. Norbert was lakenfabrikant op de Heikant, waar hij (in 1828) in een groot fabriekshuis arbeiders exploiteerde aan vier brede lakengetouwen, een plukmolen, een ruwmolen, een strijkmolen en zes scheerdissen.⁹⁴⁸ Zijn vader Christiaan werd evenals diens vader lakenfabriquant. In 1853 had Norbert aan de Heuvel (hoek huidige Veemarktstraat en Tivolistraat) een wollenstoffenfabriek en olieslagerij met een stoommachine van 8 paardekrachten, waarin negentien arbeiders te werk waren gesteld. Hij had in 1848–1853 een jaarproductie van 1200 el wollen stoffen op zijn naam staan en buitte daartoe twaalf volwassen arbeiders en twaalf kinderen uit.⁹⁴⁹ In 1856 leende hij van zijn schoonfamilie f 10.000⁹⁵⁰ en in hetzelfde jaar, op 22 november, kwam hij te Tilburg te overlijden. Johanna van Tulder en de kinderen bleven de fabriek uitbaten; rond de jaarwisseling van 1868 of 1769 werd het fabrieksgebouw aan de Veldhoven door een storm bijna geheel verwoest.⁹⁵¹ Johanna stierf op 6 mei 1891 in haar geboortestad. De kinderen uit dit huwelijk waren:
  - a. Maria Aldegonda Adriana Swagemakers (1844–1881) was sinds 1862 zuster van Liefde te Tilburg onder de naam Maria Alphonsina.
  - b. Theresia Maria Elisabeth Eva Swagemakers (zuster Maria Coleta) (1845–1893), zuster van Liefde te Schijndel.
  - c. Norbertus Dionysius Antonius Swagemakers (1847–1919), lakenfabrikant te Tilburg, gehuwd met Henriette Maria Jurgens uit Oss.
  - d. Catharina Maria Bernardina Swagemakers (zuster Maria Aloysia) (1851–1880), zuster van Liefde te Schijndel.
  - e. Ernestina Maria Adriana Swagemakers (zuster Maria Amelie) (1852–1882), zuster van Liefde te Tilburg.
  - f. Hubertus Norbertus Matheus Swagemakers, ongehuwd.
6. Hendrikus Josephus van Tulder, volgt onder XVI-c op pagina 70.
7. Antonia Petronella van Tulder⁹⁵², geboren te Tilburg op 28 november 1820, overleed daar op 15 januari 1906 als zuster Maria Dénise van de Congregatie der Zusters van Liefde van Onze Lieve Vrouw Moeder van Barmhartigheid, drie jaar na haar gouden eeuwfeest.⁹⁵³ Aanvankelijk had zij met haar oudste en jongste zus een winkel gedreven. In 1851 maakten de drie ten gunste van elkander een testament.⁹⁵⁴ Enkele jaren later trad zij in bij de Zusters van Liefde, die zich toelegden op onderwijs en ziekenverpleging.⁹⁵⁵ Zuster Maria Dénise heette in januari 1854 *religieuse bij de Vereeniging der Zusters van Liefde in Nederland, gevestigd te Tilburg, voorts zonder maatschappelijke betrekking*⁹⁵⁶, werd op 11 mei 1856 geprotest en reeds drie dagen later overste in het gesticht te Aarle-Rixtel, waarvan zij aan het hoofd van een afdeling van vijf zusters de eerste moeder was.⁹⁵⁷ De aanloopperiode was moeilijk, het gesticht telde in 1857 behalve de pensionairen reeds honderd meisjes en moeder Maria Dénise had te kampen met inferieure leerkrachten.⁹⁵⁸ Sedert november 1861 was zij overste van het Liefdegesticht te Helmond⁹⁵⁹, waar de kwaliteit van het onderwijs in 1866 werd bekritiseerd door de generale visiteuse.⁹⁶⁰ Van oktober 1899 tot haar overlijden was zuster Maria Dénise rustend overste in het moederhuis te Tilburg. In 1873 had zij getesteerd ten gunste van Catharina Jacoba Vesters te Amsterdam en Maria Elisabeth Roefs te Venlo⁹⁶¹, maar het jaar nadien veranderde zij de begunstigden in haar

bloedzusters en gewezen vennoten Maria Aldegonda en Maria Catharina van Tulder.⁹⁶² Meer over haar volgt in bijlage 6 op p. 214

8. Cato van Tulder⁹⁶³ is op 26 november 1822 te Tilburg geboren en werd gedoopt met de namen Maria Catharina. In 1844 benoemde haar vader zijn neef Jan Baptist van Gemert, goud- en zilversmid, als haar voogd.⁹⁶⁴ Zij woonde samen met haar zus Maria Aldegonda, wiens enige erfgename zij in 1882 was⁹⁶⁵, en is op 21 augustus 1898 te Tilburg overleden. Op 11 december daaraanvolgende vond in de herberg *den Roskam* op de Heuvel de openbare veiling plaats van twee percelen bouwland *in den Bokhamer* en vier percelen weiland *in de Hooge Venweikens*, afkomstig uit de nalatenschap van Cato en goed voor een jaarlijkse huur van f 216.⁹⁶⁶ In haar testament uit 1886 had zij de meid die haar tijdens haar overlijden zou dienen het vruchtgebruik van haar woning en inboedel toegestaan.⁹⁶⁷ Volgens de latere testamenten, uit 1891, 1893 en 1897, werd deze gunst tot drie maanden beperkt, en tot haar erfgenamen werden, elk voor de helft, haar broer Henri en Norbertus Dionysius Antonius Swagemakers, zoon van haar zus Johanna, aangewezen. Een huis in de Noordoek en een bijzonder meubelstuk gingen als legaten naar haar nicht Constance van Tulder, het laatste omschreven als *een reliquiekast in zwart ebbenhout met twee en tachtig reliquiekastjes*.⁹⁶⁸ Van de legaten van elk f 5000 voor de zes kinderen van Henri van Tulder werd de zoon uitgesloten; in het tweede testament van 1897 werden ze verlaagd tot f 4000.⁹⁶⁹

XVI-c. HENRI VAN TULDER⁹⁷⁰ is op 1 mei 1819 te Tilburg geboren en werd Hendrikus Jacobus gedoopt. Hij woonde en werkte in zijn geboortestad, tot hij met zijn gezin in 1889 verhuisde naar Laeken. Zijn vrouw was Johanna Maria Ernestina Fremau⁹⁷¹, te Brussel geboren op 20 december 1830 als dochter van Franciscus Fremau uit Sint-Genesius-Rode en van Maria Euphresina van Ham en overleden te Schaerbeek op 30 april 1900. Zij waren op 12 februari 1848 te Brussel getrouwd, vier dagen nadat vader Denis van Tulder daartoe toestemming had gegeven.⁹⁷² Henri overleed aldaar op 25 november 1903.

Henri volgde eerst de tekenschool te Eindhoven en vervolgens de tekenacademie te Antwerpen, waar hij zich in september 1839 metterwoon vestigde. Uit 1839 dateert een ontwerp-tekening voor biechtstoelen voor de parochiekerk Goirke te Tilburg.⁹⁷³ Op 15 maart 1844 vertrok hij naar Brussel, waar hij als bouwkundig opzichter bij een architect werkte. Daarna werkte hij te Parijs. Hij keerde terug naar Tilburg, waar hij in 1847 als eerste opdracht de bouw van het stadhuis in de wacht sleepte.⁹⁷⁴

Met name in Noord-Brabant bouwde hij talloze katholieke kerken: in het bisdom Den Bosch verzezen in 1851–1886 zesentwintig nieuwbouwkerken van zijn hand.⁹⁷⁵ Over de inmiddels afgebroken waterstaatskerken (Tilburg-Korvel 1851, Esch 1856, Haaren 1857 en misschien Berkel 1852) is nauwelijks meer bekend, dan dat P. Cuypers ze in zijn boek *De katholieke kerken in Nederland* heeft afgekraakt.⁹⁷⁶ Hij werkte in neo-gotische stijl met stuc-gewelven (acht kerken in 1853–1867) en stenen gewelven (dertien in 1867–1885).⁹⁷⁷ Hij was geen baanbreker der neogotiek als Cuypers.⁹⁷⁸ De bisschoppelijke Commissie voor Monumentenzorg heeft de volgende kerken als monumenten aanbevolen: Sint Georgius te Stratum, H. Petrus te Woensel, Geldrop-Zes Gehuchten, H. Trudo te Helmond-Stiphout, Liempde, Megen-kerkdorp Haren en H. Jozef te Tilburg op de Heuvel.⁹⁷⁹

In 1858 beloofde hij aan de fraters van Tilburg om gratis bouwtekeningen en bestek te leveren voor hun Sint-Vincentiuskerk, mits een gift van f 500 bij de oplevering daarvan, welke hij inderdaad op 27 april 1861 toucheerde, nadat de frater procurator tegen zijn zin en wil de pilaren van de kerk aanmerkelijk smaller had laten bouwen dan de architect verantwoord vond.⁹⁸⁰ Van het stadsbestuur kreeg hij in 1861 een hinderwetvergunning voor een steenoven, die in 1862 werd verlengd.⁹⁸¹

Te Tilburg heeft Henri van Tulder vooral furore gemaakt als stedenbouwkundige projectontwikkelaar.⁹⁸² De commissie die de nalatenschap van koning Willem II beheerde bestemde het nooit als zodanig gebruikte paleis tot rijks-H.B.S. en bepaalde dat het daar achter gelegen

Cato en Henri

2 kerken Henri

terrein, weleer door de vorst als park gedacht, een fraaie woonwijk moest worden. Van Tulder, die werkte aan de herinrichting van het paleis tot school, werd in mei 1864 om advies gevraagd over de haalbaarheid van het bestemmingsplan en sloeg weldra aan het ontwerpen van een stratenpatroon. Nadat in september 1865 B & W van Tilburg medewerking aan het plan hadden toegezegd, kocht Van Tulder op 8 juni 1866 van de erfgenamen van de koning voor f 18.000 het Park.⁹⁸³ Hij verbond zich daarbij om binnen een jaar de wegen aan te leggen en voor publiek verkeer open te stellen, *zullende het den kooper vrijstaan, om nog meerdere straten of stegen daar te stellen, mits de zes straten en plein op het geannexeerde plan voorkomende, daardoor niet van rigting veranderen.* Van Tulder hoefde niet zelf de geprojecteerde weg van de Nieuwe Dijk langs het sterfhuis van Willem II naar het Willemsplein aan te leggen, hij diende slechts aan de gemeente de daarvoor nodige grond af te staan. De straten moesten minstens 10 Nederlandse ellen breed zijn. Bepaald werd verder, dat de huizen *niet minder dan met eene beneden- en eene eerste verdieping gebouwd zullen worden, en dat geene der aldaar op te rigten gebouwen zullen mogen worden bestemd noch gebruikt voor fabrieken of trafijken door stoom gedreven, noch voor pakhuizen, berg- of stapelplaatsen, welke niet in overeenstemming zijn met den uiterlijken vorm der aldaar te stichten gebouwen, alles ter beoordeeling der Commissie voornoemd.* Voorts: *Dat er op het verkochte nimmer zullen mogen worden gesticht kloosters, hofjes, liefdesgestichten, waaronder echter niet zullen gerekend worden te behooren kerkgebouwen met derzelver pastorieën.*

Van Tulder was voortvarend begonnen, had nog voor de aankoop van het Park zeven straatnamen (Willemsplein, Koningstraat, Anna-Pauwlonastraat, Prins Hendrikstraat, Prinses Sophiastreet, Prins Frederikstraat, Paleisstraat) vastgesteld, maar kwam eind 1866 in aanvaring met het gemeentebestuur, dat weigerde de kosten voor openbare voorzieningen als waterafvoer en riolen, onderhoud van straten en pleinen te dragen. Pas in 1892, nadat hij tot tevredenheid van de gemeente de wegen en trottoirs in orde had gebracht, droeg de projectontwikkelaar de straten over aan het bestuur van Tilburg.⁹⁸⁴

Inmiddels had Van Tulder samen met de Tilburgse burgemeester Jansen en het Bossche gemeenteraadslid A.B. van der Steen in maart 1870 bij de gemeenteraad het plan ‘Nijveroord’⁹⁸⁵ ingediend, behelzende een nieuwbouwwijk ten noorden van de werkplaats van de Spoorwegen.⁹⁸⁶ Voor beide projecten verscheen hij herhaaldelijk voor notarissen om percelen bouwland te verkopen, vaak met het beding dat de koper binnen een jaar een gebouw zou stichten. Met name in het Park en Nijveroord verkocht hij dan ‘weiland’, ‘bouwland’ en ‘bouwplaatsen’; in 1866 zes percelen (waarvan een betimmerd) in het Park voor minstens f 2970⁹⁸⁷, in 1867 twaalf percelen (waarvan minstens acht in het Park) voor f 3745⁹⁸⁸, in 1868 zeven percelen in het Park voor f 1591 of meer⁹⁸⁹, in 1869 zeventien percelen voor f 20.819.⁹⁹⁰ In 1870 twee percelen voor f 1313, drie in 1871 voor f 9069,95, een in 1872 voor f 1300, een in 1873 voor f 700, zes in 1876 voor f 5999, een in 1877 voor f 700, drie in 1878 voor f 750.⁹⁹¹ Onbekend is of de gasfabriek die men in 1871 bij het station wilde bouwen op zijn perceel ook door hem werd ontworpen.⁹⁹²

In 1874 werd te Tilburg het gedenkteken voor koning Willem II onthuld, dat Henri van Tulder had ontworpen en uitgevoerd voor f 9099,13.⁹⁹³ Dat leverde hem kort daarna de ridderorde van de Eikenkroon op⁹⁹⁴, waarna hij in sommige notariële akten is geboekstaafd als ridder en architect.⁹⁹⁵ Voor de graaf D’Oultremont maakte hij een ontwerp voor een nieuwe vleugel aan zijn kasteel te Drunen, dat echter door een ander werd uitgevoerd.⁹⁹⁶

Uit het huwelijk Van Tulder-Fremau werden de volgende kinderen geboren:

1. Constance van Tulder⁹⁹⁷, te Tilburg geboren op 12 december 1848 (en Constancia Maria Adriana Aldegondis gedoopt) en er op 21 juli 1939 overleden. Zij trouwde te Tilburg op 20 juli 1875 met de lakenfabrikant Theodore Johannes Janssen⁹⁹⁸ (Theodorus Johannes), daar geboren op 3 juli 1842, zoon van de lakenfabrikant Peter Janssen en van Arnolda Meulders. In de jaren tien van deze eeuw woonde zij in de Spoorlaan 94, daarna in de Zwijzenstraat 8. Volgens haar bidprentje was Constance erelid van de Congregatie

Gedenkteken Henri

- van Onze Lieve Vrouw geweest.
2. Dionisius Franciscus, te Tilburg geboren op 24 maart 1850 en er op 24 augustus 1850 gestorven.
  3. Pelagia Maria Antonia, te Tilburg op 24 april 1851 geboren en er gestorven op 21 februari 1851.
  4. Leonie Maria Catharina, geboren te Tilburg op 22 september 1852 en daar op 17 april 1853 gestorven.
  5. Julien Aloyse Felix Désiré, te Tilburg geboren op 11 oktober 1853 en daar gestorven op 4 februari 1855.
  6. François Jean Henri van Tulder⁹⁹⁹ is op 10 april 1855 te Tilburg geboren. Hij vertrok in 1874 naar Aken, keerde naar Tilburg terug waar hij als *dessinateur* bij zijn vader werkzaam was. In het *Tilburgsch Adresboek* van 1879 staat hij ingeschreven bij zijn vader: „fa H.J. van Tulder & Zn”. In 1891 vestigde hij zich te Brussel en hij overleed ongehuwd te Helmond op 30 maart 1898.
  7. Waltherus Dionisius Franciscus, te Tilburg geboren op 13 augustus 1856 en daar op 30 september 1862 gestorven.
  8. Maria Josepha Constancia Cornelia, op 31 maart 1861 te Tilburg geboren en daar op 7 mei 1863 overleden.
  9. Maria Poulina Cornelia van Tulder, geboren te Tilburg op 26 januari 1863 en op 16 december 1952 te Erps-Kwerbs gestorven. Zij was gehuwd met François Houben.
  10. Clothilde Maria Constance van Tulder is op 22 september 1864 te Tilburg geboren en trouwde te Brussel op 15 februari 1898 met Alfred Touwaide uit Chenée. Zij overleed te Schaerbeek op 9 januari 1937 en werd op 5 maart 1945 gevolgd door haar weduwnaar.
  11. Octavie Marie Corneille Henderina, te Tilburg geboren op 19 juni 1867 en er op 16 maart 1868 overleden.
  12. Josephus Maria Dionisius Cornelius, te Tilburg geboren op 25 oktober 1869 en daar gestorven op 26 juni 1870.
  13. Amelie Marie Josephina Cornelia van Tulder is op 20 december 1870 te Tilburg geboren en overleed ongehuwd te Zaventem op 13 mei 1950.
  14. Ludovicus Antonius Josephus Cornelis, te Tilburg op 26 maart 1872 geboren en op 8 april van dat jaar gestorven.
  15. Josephina Marie Cornelia Pauline van Tulder, geboren te Tilburg op 2 maart 1876, trouwde rond 1900 met Emile J.M. Lombaers uit Tilburg, daar geboren op 10 juli 1866 en te Schaerbeek overleden op 9 april 1944. Zijn vrouw was daar reeds op 26 januari 1941 gestorven. De beroepsbezigheden van Lombaers zijn niet bekend, maar hij werd in 1903 te Sulthanabad in Iran door de sjah van Perzië benoemd tot ridder in de orde van de Zon en de Leeuw.¹⁰⁰⁰

X-b. MICHIEL BARTHOLOMEUS VAN TULDER¹⁰⁰¹, voerman van zijn stiel¹⁰⁰² en koopman¹⁰⁰³, trouwde te Tilburg op 22 mei 1625 met Neeltje Goyaerts de Veth¹⁰⁰⁴, die in 1665 zijn *welgestelde* weduwe¹⁰⁰⁵ was. Haar ouders, Goyaert Michielss de Veth en Barbara Wouter Adriaenssen de Crom, dreven bij de kerk de herberg *de Sterre*; haar vader was bovendien substituut-commies van de licenten te Tilburg.¹⁰⁰⁶ In 1667 machtigde zij haar zoon Willem van Tulder om 100 gulden kapitaal te lenen met de aanstede te Hulsel onder Gorp (Hilvarenbeek) als onderpand.¹⁰⁰⁷ De kinderen uit dit huwelijk waren:¹⁰⁰⁸

1. Willem Michielssen van Tulder, volgt onder XI-b op pagina 73.
2. Dingen, te Tilburg gedoopt op 9 november 1626.
3. Goyaert, te Tilburg gedoopt op 28 april 1629 en jong gestorven.
4. Jan Michielss van Tulder, volgt onder XI-c op pagina 75.
5. Hendrick, te Tilburg gedoopt op 16 januari 1633.
6. Goyaert Michiels van Tulder, volgt onder XI-d op pagina 76.

Markt Tilburg

7. Bartholomeus van Tulder¹⁰⁰⁹ werd op 9 februari 1637 te Tilburg gedoopt. Hij studeerde te Leuven¹⁰¹⁰ en werd pastoor van Waver. (In 1677–1679 was hij althans onderpastoor aldaar.) Op 17 januari 1706 is hij in zijn parochie overleden.¹⁰¹¹

XI-b. WILLEM MICHIELS VAN TULDER¹⁰¹², te Tilburg gedoopt op 8 juni 1625, trad in zijn vaders karresporen en werd voerman. Bovendien was hij winkelier¹⁰¹³ en heeft hij waarschijnlijk herberg gehouden.¹⁰¹⁴ Uit de nalatenschap van zijn ouders had hij te Tilburg percelen land *inde Havervelden* en *achter de Havervelden*¹⁰¹⁵ en onder Hilvarenbeek en Poppel land te Rovert en Hulsel¹⁰¹⁶ geërfd. In 1662–1663 bezat hij te Tilburg een huizing met erfenis en boomgaard *opde Locht, t'ijnde de Nieuwlantsche straet*¹⁰¹⁷ en in 1667 huurde hij voor *f 67* per jaar een kamer met een tuin van 9 à 10 roeden groot *ende een gebondt tot sijnen behooff inde schuer* van Peter Cornelis van Eeten. *Ende den verhuerder die sal de camer glas dicht leveren eer den huerder daer in comt ende voorts dack dicht tot den verhuerder sijnen kost. Ende den huerder moet de huijsinge in goeden reeck maecken tot sijnen kost, te weten inden kelder ende de schouw ende voorts glas ende schuere.*¹⁰¹⁸

Willem van Tulder trouwde op 25 februari 1648 te Tilburg met Cornelia Hendrick Jan Damen¹⁰¹⁹ en hertrouwde daar op 29 november 1654 met Wouterken Denijs Bacx.¹⁰²⁰ Cornelia was een dochter van Henrick Jan Adam Jacobs geheten van de Puth en Barbara Peter Henrick Jans Vermee, inwoners van het Nieuwland. Haar vader reserveerde in 1649 en 1650 testamentair *f 250* uit zijn bezit *tot stichtinge oft opbouwinge van een schuere tot den catholijcken dinst.*¹⁰²¹ Wouterken Bacx is op 28 september 1631 te Tilburg gedoopt en was een dochter van Denijs Mattheus Denijs Bacx, voerman, en van Neelken Cornelis Matthyss van Gorp.

Willem is op 15 oktober 1690 begraven, zijn weduwe Wouterken op 25 april 1714. Uit het eerste huwelijk werd een zoon geboren.¹⁰²² In 1654 werd de inventaris opgemaakt van Willems huishouden en de inboedel verkocht. De volgende artikelen kwamen onder de hamer:¹⁰²³

<i>1 roij koeij</i> — <i>f 20:0</i>	— <i>f 0:15</i>
<i>1 kalff</i> — <i>f 5:10</i>	<i>rommelingh</i> — <i>f 0:2</i>
<i>kas</i> — <i>f 0:6</i>	<i>2 commen ende lepels</i> — <i>f 1:1</i>
<i>botertob</i> — <i>f 0:19</i>	<i>1 goutgewicht</i> — <i>f 1:5</i>
<i>eemer</i> — <i>f 1:6</i>	<i>1 pispoth</i> — <i>f 1:2</i>
<i>een schaelboom ende schalen</i> — <i>f 0:16</i>	<i>commekens</i> — <i>f 0:8</i>
<i>1 cacxstoel ende schap</i> — <i>f 0:16</i>	<i>1 aecker</i> — <i>f 1:3</i>
<i>1 gewichtsteen</i> — <i>f 1:1</i>	<i>1 sychschotel ende ban</i> — <i>f 0:16</i>
<i>1 mand met rommelingh</i> — <i>f 0:11</i>	<i>2 tenne schoteltjens</i> — <i>f 0:18</i>
<i>1 sack met cleversaet</i> — <i>f 0:13</i>	<i>ad idem</i> — <i>f 0:19</i>
<i>1 schraegh ende stoop</i> — <i>f 0:7</i>	<i>idem</i> — <i>f 1:9</i>
<i>1 wiel</i> — <i>f 0:18</i>	<i>idem</i> — <i>f 1:1</i>
<i>1 schoep ende houtwerck</i> — <i>f 0:18</i>	<i>2 teljoren</i> — <i>f 0:19</i>
<i>stoelen</i> — <i>f 0:6</i>	<i>idem</i> — <i>f 1:0</i>
<i>1 cuijp ende rick</i> — <i>f 0:9</i>	<i>1 langetaeffel</i> — <i>f 0:18</i>
<i>1 seeptonneken met erten</i> — <i>f 0:13</i>	<i>1 bed ende hoofdpeulie</i> — <i>f 18:5</i>
<i>1 eerden poth met b[onen?]</i> — <i>f 0:18</i>	<i>lanteren &a.</i> — <i>f 0:4</i>
<i>1 sack voeijermeel</i> — <i>f 0:17</i>	<i>1 gruen deecken</i> — <i>f 2:11</i>
<i>houtwerck</i> — <i>f 1:5</i>	<i>1 cussen</i> — <i>f 1:4</i>
<i>1 ploech</i> — <i>f 2:1</i>	<i>idem</i> — <i>f 0:14</i>
<i>1 koeyback</i> — <i>f 1:5</i>	<i>1 deecken</i> — <i>f 0:14</i>
<i>1 dors, seeff ende houte candelaers</i> — <i>f 0:11</i>	<i>1 kistjen</i> — <i>f 1:2</i>
<i>1 lepeldoos &a.</i> — <i>f 0:11</i>	<i>1 swerten rock</i> — <i>f 10:0</i>
<i>2 vouthengelen schuymspaenen &a.</i>	<i>1 rooden rock</i> — <i>f 12:15</i>

<i>idem</i> — f 5:0	<i>idem</i> — f 0:16
<i>1 blaeuw rocklijff</i> — f 2:5	<i>idem</i> — f 0:10
<i>1 gardijn</i> — f 0:19	<i>idem</i> — f 0:4
<i>1 swerten bouwen</i> — f 10:15	<i>servetten</i> — f 1:1
<i>1 swerten rock</i> — f 12:4	<i>lywaet</i> — f 1:1
<i>idem</i> — f 2:2	<i>1 taffellaecken</i> — f 0:17
<i>1 schort</i> — f 0:18	<i>2 slaeplaeckens</i> — f 2:3
<i>1 swert lijffken</i> — f 3:4	<i>idem</i> — f 2:1
<i>1 freuweele lyffken</i> — f 1:2	<i>idem</i> — f 2:11
<i>1 perse voorschoot</i> — f 1:11	<i>1 ad idem</i> — f 2:9
<i>1 sije voorschoot</i> — f 2:3	<i>3 oorflouwijnen</i> — f 1:13
<i>1 hoeyken, borstjen ende paer moukens</i> — f 0:13	<i>2 ad idem</i> — f 0:13
<i>1 paer coussen ende mouwen</i> — f 1:1	<i>1 ad idem</i> — f 0:12
<i>garen</i> — f 1:8	<i>1 hembt</i> — f 1:18
<i>ondersten</i> — f 0:10	<i>idem</i> — f 1:18
<i>idem</i> — f 0:14	<i>idem</i> — f 2:1
<i>sometjen</i> — f 0:10	<i>lyne laecken</i> — f 2:0
<i>lijwaet</i> — f 0:7	<i>1 wiech</i> — f 0:16
<i>idem</i> — f 0:8	<i>1 kas</i> — f 0:12
<i>mutssen</i> — f 0:15	<i>1 silveren beker</i> — opgehouden
<i>idem</i> — f 0:5	<i>1 block</i> — f 0:8
<i>idem</i> — f 0:16	<i>boeckwijjt mette vierdel, de vierdel gemeynt</i>
<i>idem</i> — f 0:14	<i>2 £</i> — f 2:0
<i>idem</i> — f 0:6	<i>spurrysaet, mette vath X stuyvers</i> — f 0:10
<i>idem</i> — f 0:8	<i>sloorsaet, t vath gemeynt 28 stuyvers</i> — f 1:8
<i>lywaet</i> — f 0:8	<i>25 steen spurry mette steen, den steen gemynt</i>
<i>idem</i> — f 0:8	<i>III oort II penningen</i> — f 1:1:14
<i>idem</i> — f 0:8	<i>30 steen dries hoy, ut supra gemijnt III oort II</i>
<i>idem</i> — f 1:0	<i>penningen</i> — f 1:2:4
<i>idem</i> — f 0:4	<i>50 steen garste stroy, den steen 5 duyts</i> — f 1:11:4
<i>idem</i> — f 0:9	<i>100 steen roggestroij, den steen 6 penningen</i> — f 1:17:8
<i>idem</i> — f 0:10	<i>een hoop torff</i> — f 1:0
<i>idem</i> — f 0:18	<i>boonstaken</i> — f 0:18
<i>idem</i> — f 0:18	<i>torff</i> — f 2:17
<i>idem</i> — f 1:0	
<i>idem</i> — f 1:2	

1. Michiel Willems van Tulder, volgt onder XII-b op pagina 74.

Uit het tweede huwelijk:

2. Maria Willems van Tulder, gedoopt te Tilburg op 10 augustus 1656 en daar op 24 juni 1683 getrouwd met Cornelis Peters van Esch.
3. Cornelia, te Tilburg gedoopt op 26 maart 1660, jong gestorven.
4. Jan Willems van Tulder, volgt onder XII-c op pagina 75.
5. Cornelia, te Tilburg gedoopt op 24 december 1666.
6. Cornelis, te Tilburg gedoopt op 2 juli 1670, jong gestorven.
7. Barbara Willems van Tulder, te Tilburg gedoopt op 20 februari 1672, trouwde daar op 15 januari 1702 met Franchoy Michiel Hollen.
8. Cornelis, te Tilburg gedoopt op 10 januari 1675.

XII-b. MICHIEL WILLEMS VAN TULDER¹⁰²⁴ is op 29 januari 1651 te Tilburg gedoopt. Als onmondig verkocht hij in 1667 aan zijn tantes Maria en IJda Henrick Daemen¹⁰²⁵, begijnen

te Turnhout, een huizing met land in het Nieuwland, *Nieuwlandse straet ofte casseywech*.¹⁰²⁶ In 1669 erfde hij van zijn grootvader Michiel van Tulder *seeckere timmerplaetse met het cleijn huijsken ende schuere* in het Nieuwland.¹⁰²⁷ Vier jaar later kocht hij een huis met grond aan de Heikant.¹⁰²⁸ Hij trouwde te Tilburg op 1 september 1671 met Adriaentjen Willem Huijberts. Nadat hij op 5 november 1675 was overleden, hertrouwde zij in 1677 met Adriaen Peeter Joosten. Zij verklaarde bij die gelegenheid, dat haar roerende goederen na aftrek van de schulden niet meer dan f 60:6:4 waard waren, waarvan haar dochtertje de helft competeerde. Aan onroerende bezit bezat zij slechts *een huijsken, bestaende in twee wooningen, hoff groot een half loopensaet*, dat na aftrek van de dorpslasten een jaarlijkse waarde van f 10 had.¹⁰²⁹ De dochter was:

1. Cornelia Mighiel van Tulder¹⁰³⁰ *Heijkant*, gedoopt te Tilburg op 19 september 1672, leefde nog in 1729, toen zij als erfgename van haar heerroom Bartholomeus van Tulder een kruisje plaatste onder de notariële akte waarin haar erfdeel werd vastgesteld.

Er was een nazoon:

2. Willem Giel van Tulder¹⁰³¹, op 10 maart 1686 als *eenlopig jongman* te Tilburg begraven.

XII-c. JAN WILLEMS VAN TULDER, te Tilburg gedoopt op 18 januari 1662 en daar begraven op 5 september 1707. Aangezien op 6 september 1715 een kind van Jan van Tulder op *Enthoven* werd begraven, is het mogelijk dat Jan pachter van deze hoeve was. Hij was te Tilburg op 30 januari 1695 getrouwd met Adriaentjen Peeter Jan Lamberts uit Gilze, die te Tilburg werd begraven op 23 maart 1743. Hun kinderen:

1. Wilhelma, te Tilburg gedoopt op 7 december 1695.
2. Peter Janssen van Tulder, gedoopt te Tilburg op 12 mei 1700 en daar op 2 november 1772 begraven. Hij was ongehuwd.
3. Jenneken Jans van Tulder¹⁰³², analfabet, is op 19 juli 1703 te Tilburg gedoopt, op 26 november 1741 aldaar getrouwd met Johan van Beurden en er op 19 december 1781 als diens weduwe begraven. Johan was op 19 juli 1707 te Tilburg gedoopt als zoon van Denijs Peters van Beurden en Deliana Jan Beckers.

XI-c. JAN MICHIELS VAN TULDER¹⁰³³ is te Tilburg gedoopt op 19 januari 1631. In 1665 heette hij *teulman* of landbouwer in het Nieuwland, maar twee jaar eerder was hij aangeslagen door de impostmeester: bij hem vond men *in een kinneken 4 a 5 seep en op een kleijn vaetken van 5 potten 3½ duym asijn*.¹⁰³⁴ Later blijkt hij zich te hebben toegelegd op de draperie van wollen lakens. Hij hield een winkel, waar hij eigengereide en van derden gekochte lakens sleet. Om te mogen reizen liet hij tijdens de grote pestplaag van 1669 vastleggen dat hij uit een gezond huis kwam, zonder dat hij of iemand van zijn familie *met eenige contagieuse siecte der peste besmet* was.¹⁰³⁵ Bij de Tilburger Denijs Marten Mutsaerts en te 's-Hertogenbosch liet hij lakens verven. Op 30 januari 1657 trouwde hij te Tilburg met Anna Adriaen Mutsaerts, daar gedoopt op 10 november 1624, dochter van Adriaen Peter Mutsaerts en van Jenneken Willem Jans Veramelvoirt. Nadat deze er op 21 september 1673 was begraven, hertrouwde Jan er op 2 november 1674 met Jenneken Jan Segers¹⁰³⁶, de weduwe van de Tilburgse lakenkoper Marten Wouter Snijders. Jenneken was op 9 januari 1640 te Tilburg gedoopt als dochter uit het huwelijk van Jan Wouter Jan Wouter Segers en Cornelia Jan Cornelis Peter Jan Dircks, woonachtig in de Veldhoven. De kinderen van Jan van Tulder, die op 15 oktober 1675 te Tilburg werd begraven, stammen uit zijn eerste huwelijk. Zij gingen in 1676 een boedelscheiding aan met hun stiefmoeder, waarbij werd gestipuleerd dat haar voorkinderen bij Snijders zullen behouden *alle soodanige cleederen, linden ende wollen, die de voornoemde Anna (Mutsaers) inden gemeenen boedel meergemelten Jan van Tulder heeft ingebracht, wtgenomen nochtans den gouden rinck ende de kleederen, die den voorschreven Jan van Tulder gemelten sijne leste huijsvrouw gemaect hadde*. De twaalf te velde staande ruggen rogge werden verkocht voor f 29:18:0.¹⁰³⁷

Toen Jan van Tulder in 1674 zijn tweede huwelijk sloot, werd de inventaris opgemaakt van zijn bezit, bestaande uit een huis met hof en grond ter grootte van een lopenzaad in het

Nieuwland, een inboedel en verder roerend bezit ter waarde van *f* 601:9:8 en landerijen te Tilburg en Gilze, die na aftrek van de dorpslasten jaarlijks *f* 73:16:4 oprachten.¹⁰³⁸ Hij was in 1675 gestorven aan de zogenaamde rode loop, bloeddysenterie, die door de oorlogsellende en daaruit volgende verpaupering en honger te Tilburg en omgeving epidemische vormen had aangenomen. Op zijn ziekbed werden hij en zijn eveneens besmette kinderen bijgestaan door een arts en twee chirurgijns; de patiënten werden verwend met wijn, bier, brandewijn, suiker *ende ander kruijdt*, maar de geneeskrachtige werking was ontoereikend. Nadat hij was bezweken, werd Jans lichaam *gereckt* (mooi opgemaakt)¹⁰³⁹ en begraven. Zijn kinderen¹⁰⁴⁰ deelden in 1688 hun vaders nalatenschap, waarbij de onmondige dochter het huis in het Nieuwland toeviel, mits zij ter vereffening *f* 200 betaalde aan Magiels weduwe, die bovendien 2 lopenzaad weiland te Korvel, $2\frac{1}{4}$ lopenzaad teulland in de Schijf, $1\frac{1}{4}$ lopenzaad teulland onder Oerle, 3 lopenzaad heiveld in het Laar, de gerechtigheid in de beemd 'in de Hees' en de helft van een bunder beemd te Gilze erfde, uitgezonderd de twee beste bomen in de Korvelse wei.¹⁰⁴¹

1. Adriaen, te Tilburg gedoopt op 10 januari 1658.
2. Michiel Janssen van Tulder, volgt onder XII-d op pagina 76.
3. Jan, te Tilburg gedoopt op 5 juli 1660.
4. Jenneken¹⁰⁴², te Tilburg gedoopt op 14 september 1661. Zij kreeg in 1676 de rode loop. Frans Jan Francken ontving *f* 25 van *achtentwintich dagen een onmondige kinderen inden rooden loop geassisteert te hebben*. De zieke werd verwend met schapevlees, bier en brandewijn, maar eindigde op 2 oktober 1676 in een doodskist van *f* 2:10:0. Haar voogden keerden *f* 12 uit *ter saecke van het bewaren ende waecken van het lichaem van Jenneken de dochter, wijn, suiijcker ende ander kruijdt alsdoen geleverd*.
5. Jan¹⁰⁴³, te Tilburg gedoopt op 23 augustus 1663. Toen zijn vader hertrouwde of toen deze de rode loop kreeg, werd Jan naar zijn oudoom Bartholomeus van Tulder gestuurd, die parochiegeestelijke was te Waver. Daar werd hij op 8 oktober 1675 begraven.
6. Adriaentjen van Tulder, te Tilburg gedoopt op 4 juni 1667, werd op 18 februari 1729 begraven te Hoogstraten, waar zij op 27 april 1692 haar professie had gedaan als begijn.¹⁰⁴⁴ Zij liet *een huijs met een cleijn schopken en hoff daar aan na*, groot $1\frac{1}{4}$ lopenzaad, gelegen in het Nieuwland, waard *f* 150.¹⁰⁴⁵

XII-d. MAGIEL JANSSEN VAN TULDER is op 13 september 1659 te Tilburg gedoopt. Nadat hij bij een kleermaker in de kost (en in de leer?) was geweest, trouwde hij daar op 25 juli 1681 met Margriet Cornelis Damen alias Oomen, dochter van de wever en bierbrouwer Cornelis Cornelis Jan Adams alias Oom en van Elisabeth Robbert Jan Willem Meeus, die aan de Berkdijk woonden. Zij erfde van haar vader de helft in het 58 lopenzaad grote leengoed *Eijnthoven*, dat bestond uit een woonhuis, schaapskooi, turfschop en opgaande eiken.¹⁰⁴⁶ In 1683–1688 deed deze hoeve jaarlijks *f* 78 aan voorlijf (waarbij ten laste van de laat de contributies kwamen), een cijns van 12 stuivers, een erfpacht van 9 mud rogge, 6 vierstel boekweit, 200 stenen recht stro voor het onderhoud van het dak en enkele herendiensten aan de eigenaar, bestaande uit het transport van een voeder hooi uit de Langstraat en van drie karren turf.¹⁰⁴⁷ Magiel en Margriet bepaalden in hun testament van 1687, dat hun beide kinderen door de langst levende moesten worden onderhouden, naar school gestuurd en een beroepsopleiding moesten krijgen, terwijl elk, zodra hij op eigen benen kwam te staan, uit het ouderlijke erfgoed een uitkering van *f* 80 kreeg.¹⁰⁴⁸ Nadat Magiel van Tulder op 10 februari 1687 te Tilburg was begraven, hertrouwde¹⁰⁴⁹ Margriet met Denys Wouter Wijtmans. De hoeve *t'Eynthoven* verkocht zij met haar familie in 1689.¹⁰⁵⁰ Oir:

1. Jan Michielssen van Tulder, volgt onder XIII-b op pagina 76.
2. Cornelis, te Tilburg gedoopt op 25 november 1683.

XIII-b. JOHAN VAN TULDER¹⁰⁵¹ is op 23 april 1682 te Tilburg gedoopt. Hij leende in 1720 een som van *f* 160¹⁰⁵², vertrok niet lang daarna naar Herentals en was *ontfanger van sijne maijsteijts imposten ten comptoire tot Tienen*, waar hij zich metterwoon heeft

gevestigd. De connectie met Tielen was misschien tot stand gekomen via zijn bloedverwant van moederskant Antonett Segers, *gewielde nonne tot Thielen*.¹⁰⁵³ In eerste echt was hij te Breda op 20 september 1711 getrouwd met Hendrina Janssens uit Lage Mierde, die toen op het Ginnekenseinde (Breda) woonde. In tweede echt trouwde Johan met Annemarie Adriaen Francken. Uit het eerste huwelijk werden geboren:¹⁰⁵⁴

1. Jan Baptist van Tulder¹⁰⁵⁵, te Tilburg gedoopt op 24 juni 1713, promoveerde in 1735 als nummer 27 van de vierendertig leerlingen aan de kleine school te Geel.¹⁰⁵⁶ In 1744 verkocht hij de van zijn vader geërfde huizing met hof, grond en aanglag in het Nieuwland onder Tilburg.¹⁰⁵⁷ Later in dat jaar kwam hij kinderloos te overlijden; op 12 maart 1744 werd hij te Tielen begraven.
2. Petronilla, te Tilburg gedoopt op 26 december 1712
3. Mechelina van Tulder trouwde met Joseph Perremans te Antwerpen. Van haar vader (althans haar grootvader) had zij een deel in de Tilburgse hoeve *Eyndhoven* geërfd, dat zij in 1752 verkocht aan Leonard van Tulder (XIII-a).¹⁰⁵⁸ Zij overleed te Antwerpen op 1 april 1771 en ligt in de Sint-Laurenskerk begraven.¹⁰⁵⁹

Uit het tweede huwelijk:

4. Adriaen, te Tilburg gedoopt op 22 november 1721.

XI-d. GOIJAERT MICHIELSSEN VAN TULDER¹⁰⁶⁰, te Tilburg gedoopt op 19 september 1634, woonde in 1665 als droogscheerdersgast¹⁰⁶¹ in de herdgang Kerk en Heuvel. Hij liet zijn lakens verven te Goirle en 's-Hertogenbosch. Daarnaast was hij landbouwer. In 1675 verkocht hij een *parceel wtgesteecke putten, vier loopensaeten ofte daer ontrent begriipende*, gelegen tussen de Broekhovense en de gemene dijk.¹⁰⁶² Voorts was hij gegoed in de *Havervelden*, waar hij in 1676 akker- en weideland verkocht.¹⁰⁶³ Op 11 januari 1677 werd hij begraven; de voogden van zijn kinderen verkochten uit zijn nalatenschap vier karren haver. Goijaert was op 15 januari 1664 getrouwd met Jenneken Dingeman Aert Fiers, weduwe van Reynier Adriaen de Groot en dochter van de 'kapitalist'¹⁰⁶⁴ Dingeman Jan Willem Aert Phiers bij Heyltje Peter Willem Franssen, die in de Hoeven woonden. Zij erfde posthuum van haar ouders een perceel hooiland te Besoijen van 10 hont groot¹⁰⁶⁵ en werd op 30 augustus 1676 te Tilburg begraven na de volgende kinderen te hebben gebaard, van wie er in 1677 nog vier leefden.¹⁰⁶⁶

1. Reynier Goyerts van Tulder, volgt onder XII-e op pagina 77.
2. Michiel Goyaerts van Tulder, te Tilburg gedoopt op 10 april 1667. Hij werd ziek en hoewel hij door chirurgijn Laureys Wijtens werd gemeesterd, is hij op 20 augustus 1684 te Tilburg overleden.
3. Cornelia¹⁰⁶⁷, te Tilburg gedoopt op 11 december 1669 en er begraven op 3 april 1677.
4. Heyltje Goyaerts van Tulder, gedoopt te Tilburg op 31 oktober 1672. Zij testeerde op 24 januari 1689 ten gunste van haar broer Reynier¹⁰⁶⁸ en is op 25 februari 1689 als jonge dochter te Tilburg begraven.
5. Maria, te Tilburg gedoopt op 15 februari 1676.

XII-e. REYNIER GOYERTS VAN TULDER¹⁰⁶⁹, te Tilburg gedoopt op 21 oktober 1664 en begraven op 5 augustus 1721. Hij was analfabeet. Op 25 november 1687 trouwde hij te Tilburg met Cornelia Cornelis Donders¹⁰⁷⁰, die op 10 december 1667 aldaar was gedoopt en er op 5 maart 1709 ter aarde werd besteld. Zij was een dochter van de landbouwers Cornelis Peter Donders en Jenneken Jan Daniels. Reynier kocht in 1692 zijn schoonfamilie uit haar huis en hof met 4 à 5 lopenzaad land aan de Heikant *Vitselstock*.¹⁰⁷¹ Van zijn en Cornelia's kinderen werden er op 3 februari en 25 november 1702, 18 februari 1704, 21 maart 1707 en 5 juli 1708 begraven:

1. Joanna, te Tilburg gedoopt op 30 maart 1689, begraven aldaar op 31 mei 1693.
2. Cornelis Reyners van Tulder, volgt onder XIII-c op pagina 77.
3. Goyaert, te Tilburg gedoopt op 8 oktober 1693, daar begraven op 3 oktober 1709.
4. Jan, te Tilburg gedoopt op 4 december 1696.

5. Bartholomeus, te Tilburg gedoopt op 26 oktober 1698 en daar op 22 december 1716 begraven.
6. Jan, te Tilburg gedoopt op 3 maart 1701.
7. Joanna, te Tilburg gedoopt op 12 augustus 1702.
8. Adriaan, te Tilburg gedoopt op 5 mei 1705.

XIII-c. CORNELIS REIJNIERS VAN TULDER is op 28 februari 1691 te Tilburg gedoopt en werd daar begraven op 15 mei 1733. In eerste echt trouwde hij te Tilburg op 12 mei 1715 met Cornelia Cornelis Kouwenbergh, die aldaar was gedoopt op 2 april 1691 en er werd begraven op 26 maart 1722. Haar ouders waren Cornelis Peter Cauwenberg en Peternella Denis Mutsaers; Denijs Marten Mutsaerts, die als lakenverver pionierde te Tilburg en omgeving, was haar grootvader.¹⁰⁷² Op 1 februari 1723 (Tilburg) hertrouwde Cornelis van Tulder met Jenneken Cornelis Brocken, die op 8 november 1734 op haar beurt hertrouwde met Adriaan Jan de Wit.¹⁰⁷³ Toen zij in 1733 een maand weduwe was, verklaarde Jenneken *de heijbreucken en keuren over dese heerlijkheijt van Tilborgh ende Goirle over te geven aan sinjeur Christiaan Grinte, soo en gelijk der comparanten man zaliger die in paghtinge hat rentmeester heere deser heerlijkheijt.*¹⁰⁷⁴ In 1723 bedroeg de waarde van het onroerende bezit van Cornelis en zijn kinderen¹⁰⁷⁵ hooguit f 46, terwijl hun huis en erf aan de Heikant en 3 lopenzaad land aan de kerk belast was met f 800.¹⁰⁷⁶

1. Cornelia Elisabeth, te Tilburg gedoopt op 7 februari 1716.
2. Isabella Norberta van Tulder, te Tilburg op 2 september 1717 gedoopt en er op 15 juli 1742 getrouwd met Elias van Gorp.¹⁰⁷⁷ Zij hadden een dochter, Cornelia Elisabeth van Gorp¹⁰⁷⁸, die trouwde met Christiaan Pijnenburg.
3. Piternel van Tulder, gedoopt te Tilburg op 3 april 1719 en daar op 15 juli 1742 getrouwd met Adriaan Jan Brocken. Zij hertrouwde op 31 januari 1746 met Symon Jan de Bont.¹⁰⁷⁹ Bij die gelegenheid had zij met haar kind¹⁰⁸⁰ eigenlijk een boedeldeling moeten maken, maar omdat zij geen meubels had en haar erfgoed slechts bestond uit een half huisje en aanglag van een lopenzaad aan de Westen Heikant, bovendien belast met f 30, werd daarvan afgezien.¹⁰⁸¹ Met haar tweede man testeerde Piternel in 1754; op 30 maart van dat jaar werd zij te Tilburg begraven. Simon de Bont, analfabeet, maakte zijn laatste wil als weduwnaar in 1799.¹⁰⁸²
4. Bartholomeus, te Tilburg gedoopt op 1 juli 1720. Hij is jong gestorven.

Cornelis' nakinderen hadden krachtens de huwelijkse voorwaarden van hun moeder uit 1734 recht op een uitkering van f 40 als zij zouden gaan trouwen.¹⁰⁸³

5. Cornelia Catharina, te Tilburg gedoopt op 28 november 1723 en aldaar op 5 juni 1726 begraven.
6. Adriana Maria, te Tilburg gedoopt op 6 februari 1725, jong gestorven.
7. Maria Catharina, te Tilburg op 20 juni 1726 gedoopt en op 19 februari 1729 begraven.
8. Cornelia Catharina van Tulder werd op 23 februari 1728 te Tilburg gedoopt en trouwde er op 25 februari 1770 met de 31 jaar oude Nicolaas Peter Elissen¹⁰⁸⁴, geboren en woonachtig te Berkel. Cornelia Catharina sprak in 1768 met haar stiefvader Adriaan de Wit af, dat zij de roerende goederen uit de erfenis van Jenneken Brocken samen zouden blijven bezitten, aangezien zij toch *in een gemeene huijshoudinge blijven wonen.*¹⁰⁸⁵ Wel werd een boedelscheiding gemaakt, waarbij Cornelia het huis met schuur, hof en aangelegen erf, 3 lopenzaad groot en liggende aan de Oost-Heikant *aent Molenent*, verwierf.¹⁰⁸⁶ Zij testeerde in 1799, 1801 en 1802 en liet aan Jennemarie Christiaan Peijnenborg, die bij haar inwoonde, haar kleren en aan diens zus Isabella haar gouden kruis en gouden trouwring na.¹⁰⁸⁷ Op 30 januari 1802 werd zij te Tilburg begraven. Haar erfgenamen verklaarden in oktober uit haar sterfhuis f 4801:15:7 te hebben ontvangen.¹⁰⁸⁸
9. Reynier, te Tilburg gedoopt op 11 maart 1730, daar begraven op 14 augustus 1734.

X-c. JAN BARTELS LEMMENS VAN TULDER¹⁰⁸⁹ is op 11 juli 1624 te Tilburg gedoopt. Hij erfde van zijn vader behalve een boerderij te Hulse¹⁰⁹⁰ de watermolen annex brouwerij te Rovers¹⁰⁹¹, die deels op Hilvarenbeekse of Nederlandse en deels op Poppelse of Spaanse grond stond. Hij timmerde¹⁰⁹² de verbrande molen weer op en heeft *den selven soo veel lager suijt oostwaert op doen setten ofte timmeren, dat de raden van den ouden moolen meer noortwestwaert hebben gehangen*.¹⁰⁹³ Tevens diende in zijn tijd de molen om schors te malen.¹⁰⁹⁴ Voorts had hij een steenbakkerij bij zijn molen te Rovers.

Het domicilie op de landsgrens had enkele complicaties. Allereerst werd in augustus 1656 Jan door Franse soldaten van het garnizoen van Château Regnard ontvoerd als ware hij een Spanjaard en pas na betaling van een rantsoen of losgeld vrijgelaten. De Staten-Generaal, een ambassadeur, de gouverneur van Sedan, de prins-bisschop van Luik, de rijngraaf en de gouverneur van Château Regnard werden ingeschakeld om hem vrij te krijgen. Jan verlangde na zijn slaking van de Staten-Generaal schadevergoeding.¹⁰⁹⁵ Hoewel hij staatsrechtelijk gezien een Bekenaar was, nam Jan Lemmens het armmeeesterschap van het Spaanse Poppel op zich.¹⁰⁹⁶

In 1675 à 1677 is hij overleden. Zijn eerste vrouw was Maeyken Adriaen Hesselmans alias Otten¹⁰⁹⁷, dochter van Adriaen Hendrick Hesselmans alias Otten, leerlooier en schoenmaker, deken van het Hilvarenbeekse gilde van SS. Crispijn en Crispiniaan, en van Maeyken Wouter Thielen van den Berghe, die aan de Varkensmarkt achter de kerk van Hilvarenbeek het huis *den Ouden Trapman* bewoonden. Jan Lemmens van Tulder trad op 25 juni 1659 te Poppel ten tweeden male in het huwelijk met de van daar geboortige Magdalena Joos Boecx¹⁰⁹⁸, die eerder met Corstiaen Hendrick Rijsbosch was getrouwd geweest.¹⁰⁹⁹ Voordien had hij als weduwnaar een vrijage gehad met Geertruyt Adriaens, die in 1659 de geboorte van een bastaarddochter ten gevolge had; daarnaast had hij nog een bastaardzoon, van wie geboortejaar en moeder onbekend zijn. De wettige kinderen stammen uit het eerste huwelijk.¹¹⁰⁰

1. Bartel Janssen van Tulder¹¹⁰¹ werd op 9 september 1646 te Hilvarenbeek gedoopt. Hij erfde samen met zijn broer Hendrick de brouwerij te Rovers¹¹⁰² en met hem en een van zijn zusters de watermolen te Rovers, waaraan hij in 1677 à raison van f 180 een volmolen liet timmeren.¹¹⁰³ Voordien werd op de molen al run (eikeschors) gemalen, olie geslagen en uiteraard koren gemalen. Bartel huurde in 1678 Hendricks derde deel in de korenmolen en de hele volmolen voor een termijn van tien jaar tegen een jaarlijkse pacht van f 100¹¹⁰⁴, maar kocht hem kort nadien uit.¹¹⁰⁵ Twee decennia later verkocht hij aan Hendrick te Hilvarenbeek voor f 50 *de helft in eenen hoeck int huijs daer den olie molen in staet, helfte halve hooffkens ende hoeckxke over die wiel*¹¹⁰⁶, en te Poppel voor f 1600 de helft van de watermolen.¹¹⁰⁷ In 1681 had hij zijn *waeter- ende volmolen aen malcanderen* voor 6 jaar ad f 250 verhuurd aan Cornelis Jaspar Haesenberchs; in de pacht was twee jaar onderhoud begrepen van het kind van Bartel, die juist weduwnaar was geworden.¹¹⁰⁸ Hij was op 1 december 1676 te Poppel getrouwd met Jenneken Wynants. Op 28 september 1682 hertrouwde hij daar met Elisabeth Udemans¹¹⁰⁹, met wie hij in 1698 een rente geloofde aan de Poppelse kerk uit hun boerderij te Hulse en die op 9 januari 1717 te Hilvarenbeek werd begraven. Bartel van Tulder was op 6 juli 1703 te Hilvarenbeek begraven. Van nageslacht wordt in de archivalia niet gerept, behoudens het in 1681 genoemde kind uit het eerste en de volgende tweeling uit het tweede huwelijk:
  - A. Maria, te Poppel gedoopt op 2 maart 1692.
  - B. Wouter, te Poppel gedoopt op 2 maart 1692.
2. Geertruyt Jan Lemmens van Tulder, te Hilvarenbeek gedoopt op 18 maart 1651, trouwde te Poppel op 29 oktober 1670 met Peter Laureys van Enschoot, zoon van Laureys Ariaens van Enschoot, die in 1666 op Steenvoort onder Poppel woonde.¹¹¹⁰ Hun kinderen¹¹¹¹ werden gedoopt te Hilvarenbeek en Poppel, maar allen overleden op jeugdige leeftijd, zodat hun moeders bezittingen collateraal werden gedeeld.¹¹¹²

3. Maria, te Hilvarenbeek gedoopt op 16 januari 1653, jong gestorven.
4. Hendrick Janssen van Tulder, volgt onder XI-e op pagina 80.
5. Willem, te Hilvarenbeek gedoopt op 24 maart 1656 en jong overleden.
6. Marieken Janssen Lemmens van Tulder¹¹¹³ is op 16 februari 1658 te Hilvarenbeek gedoopt. Zij trouwde met sinjeur Huybertus Maes¹¹¹⁴ te Tilburg, daar geboren uit het huwelijk van Gerrit Adriaen Maes en Barbara Aert Heestermans. Hij was lakenkoper¹¹¹⁵ en vermoedelijk -reder: van door hem gekochte wol werden te Tilburg lakens geweven¹¹¹⁶ en hij handelde in wollen lakens.¹¹¹⁷ Zij bezaten (en bewoonden?) een huis aan de Veldhoven onder Tilburg, waar ook Huyberts ouders hadden gewoond. Hun kinderen waren:¹¹¹⁸
  - a. Jennemarie Huybert Maes, gehuwd met Adriaen Aert Vermeë.
  - b. Geraert Huybert Maes¹¹¹⁹, gehuwd met Maria Aert Smolders.¹¹²⁰
7. Jan Jan Bartholomeus van Tulder trouwde met Peryntjen Dilissen, dochter van Dielis Peeters van den Broeck en van Martina. Haar vader was molenaar te Alphen¹¹²¹ en haar zus Adriaentjen was getrouwd met Wouter Lodewijcx Verrijth¹¹²², zoon van de molenaar Louwis Verryth, kleinzoon van de Hilvarenbeekse molenaar Jan Wouters Verryth en achterkleinzoon van de molenaar Wouter Lodewycx Verryth met wie Jans overgrootvader mr. Jan Lemmens van Tulder procedeerde over valse concurrentieverhoudingen te Hilvarenbeek. Hieruit:
  - A. Adriaen Jansen van Tulder werd op 7 januari 1674 te Alphen werd ten doop gehouden door Hendrick van Tulder namens Bartholomeus van Tulder. Hij leefde nog in 1691.¹¹²³

De bastaarden van Jan Lemmens van Tulder kregen van hun halfbroers en -zusters een alimentatie van 200 gulden.¹¹²⁴

6. Adriaen Bartholomeus van Tulder, volgt onder XI-f op pagina 81.
7. Anneken Jan Bartholomeus van Tulder¹¹²⁵ was te Rovert geboren en werd op 23 februari 1659 te Hilvarenbeek gedoopt. Volgens de doopakte was zij de spurieuze dochter van Geertruyt Geraerts van Ael *ex vico Poppellensi, sed peperit hic in molendino Roverdensi. Patro non nominato*. Blijkens enige scabinale akten heette Annekens moeder Geertruyt Adriaenssen.¹¹²⁶ Deze trouwde op 26 februari 1664 te Poppel met Jan Thijssen Horevorts¹¹²⁷, die naar zijn geboorteplaats ook Jan Thijssen van Udenhout werd genoemd.¹¹²⁸ In hun testament van 1690 maakten zij Jans voordochter, Geertruyts drie kinderen van Jan en haar bastaarddochter Anneken elk voor een vijfde erfgenaam.¹¹²⁹ Anneken van Tulder trouwde te Tilburg op 27 mei 1681 met Adriaen Cornelis Jan Beris, die daar in 1655 was geboren. Hun kinderen deelden in 1727 de ouderlijke nalatenschap, bestaande uit een *huijsken* met een halve lopenzaad tuin daarachter in de herdgang Oerle.¹¹³⁰
  - a. Johanna Adriaen Beris, gehuwd met Jan Hercken.
  - b. Norbart Adriaen Beris.
  - c. Cornelis Adriaen Beris, die vier kinderen verwekte bij Annamaria Daniel Voets.

XI-e. HENDRICK JANSSEN VAN TULDER¹¹³¹ is op 13 oktober 1654 te Hilvarenbeek gedoopt. Hij was mulder op de Rovertse watermolen¹¹³²; in 1678 wordt hij gezien als *volmolder*.¹¹³³ Bovendien kocht hij de Heimolen geheten de Doornberg, te Hilvarenbeek tussen Gorp en het Loo gelegen, die hij in 1716 voor f 3800 weer van de hand deed.¹¹³⁴ Deze molen was in de vijftiende eeuw bezit van de familie Van Tuldel beweest. Bij zijn Rovertse molen dreef Hendrick een bierbrouwerij en tapperij, die gezien de taxaties van de impost niet slecht liep.¹¹³⁵ In 1709 werd hij, hoewel hij als mulder recht op vrijstelling had, *tegen sijnen danck ende wille* gekozen tot borgemeester van Poppel.¹¹³⁶

Op 20 april 1677 trouwde hij te Hilvarenbeek met Eycken Claes Daneels¹¹³⁷, die daar evenwel reeds op 27 maart 1679 werd begraven zonder kinderen na te laten. Zij werd op 12 november 1655 te Hilvarenbeek gedoopt en was een dochter van Nicolaes Willem Daneels

geheten van Gorp, schepen van Hilvarenbeek, en van Maeyken Jan Wouters de With, die in de herdgang Gorp woonden. Hendrick hertrouwde te Hilvarenbeek op 26 augustus 1679 met Maria Matthijs van Dun.¹¹³⁸ Haar ouders waren Matthijs Peters van Dun geheten Bruers, kuiper en steenbakker, en de molenaarsdochter Barbel Peters Verrijth; in eerste echt was zij getrouwd geweest met de voerman Peter Cael Middegaels.¹¹³⁹ Zij was erfgename van de boerderij *de Cleyne Poel* aan het Groot Loo, die zij verpachtte, maar die in 1722 behoorde tot een van de vele zogenaamde gedeserteerde boerderijen, die de lasten niet meer waard waren.¹¹⁴⁰ Hendrick van Tulder werd op 9 januari 1717 te Hilvarenbeek begraven, zijn weduwe op 19 november 1727. Haar en Hendricks enige kind was:

1. Berbel Hendricks van Tulder¹¹⁴¹, te Hilvarenbeek gedoopt op 1 maart 1688. Zij erfde de Rovertse watermolen en verwierf bovendien de herberg *de Rook* te Rovert, die zij in 1728 verhuurde voor jaarlijks 20 gulden, 2 mud rogge, de lasten en 10 steen recht dekstro.¹¹⁴² Op 20 februari 1708 trouwde zij met Wilbort Huijberts van Gijssel¹¹⁴³, gedoopt te Diessen op 5 november 1682 als zoon van Huijbrecht Wilborts Rijcken alias van Gijssel, molenaar op de Voorste Watermolen te Baarschot onder Diessen ter plaatse de Gijssel, en van Margriet Cornelis Beersmans. Wilbort volgde zijn schoonvader op als mulder te Rovert, waar hij in 1719 overleed. Berbel hertrouwde te Hilvarenbeek in april 1721 met Anthonis van Mechelen, molenaar, die op 8 augustus 1730 te Hilvarenbeek werd begraven. Haar derde huwelijk sloot Berbel te Hilvarenbeek op 11 oktober 1731 met Jan Hendricx van Heesch uit Nuland, weduwnaar van Margriet Dirck van Creij. Zij wordt het laatst gezien in 1753, als zij aan het leenhof van Brabant te Brussel schrijft dat zij uit haar molen te Rovert zowel in Oostenrijks als in generaliteits-Brabant belastingen betaalt.¹¹⁴⁴ Uit haar beide eerste huwelijken stammen molenaars.¹¹⁴⁵

XI-f. ADRIAEN BARTHOLOMEUS VAN TULDER¹¹⁴⁶ te Alphen houd ik voor de bastaardzoon

van Jan Lemmens van Tulder. Hij was te Alphen op 11 maart 1689 getrouwd met Elisabeth Christiaen Dens (Deens, Deyns), die op 6 november 1663 aldaar werd gedoopt en er op 2 november 1728 begraven. Haar ouders waren Corstiaen Jacob Deenen ofwel Dens, schepen van Alphen, en Anna Mattheeus van Loon.¹¹⁴⁷ Adriaens oudste kind was een bastaard:

1. Jenneken Adriaens van Tulder werd op 24 augustus 1684 te Alphen gedoopt als onwettige dochter van Marie Wilbort Peters uit Baarle. Zij trouwde te Alphen op 17 augustus 1705 met Jacob Jans van den Houtgoir, een zoon van Jan Laureys van den Houtgoir en van Margriet Peter Wolfs, die op 15 januari 1680 te Alphen was gedoopt. Hun dochter Margriet trouwde met Peter Thomas van Gorp (1704–1762) te Alphen.

De wettige kinderen van Adriaen waren:

2. Anna Maria, te Alphen gedoopt op 5 maart 1689.
3. Bartholomeus, te Alphen gedoopt op 1 januari 1691.
4. Maria Adriaen van Tulder, te Alphen gedoopt op 20 mei 1693, trouwde daar op 26 november 1735 met Martinus Hoppenbrouwers uit Oirschot.
5. Christina Adriaen van Tulder is te Alphen gedoopt op 2 mei 1696 en trouwde op 24 oktober 1716 aldaar met Jan Adriaen Oomen uit Baarle-Nassau. Hij was daar gedoopt op 2 december 1693 als zoon van Adriaen Jan Oomen en Maria Jacob Paulsen alias Lemmens. In 1727 testeerden zij voor schepenen van Weelde.¹¹⁴⁸
6. Jan van Tulder, volgt onder XII-f op pagina 81.
7. Cornelis, te Alphen gedoopt op 20 oktober 1701, is wel dezelfde als Cornelis van Tulder, die te Oude-Tonge op 1 juni 1734 trouwde met Jacomina Pieter Koopman. Hun dochter Elisabeth werd daar gedoopt op 12 maart 1735.
8. Maria, te Alphen gedoopt op 30 augustus 1705.

XII-f. JAN ADRIAEN VAN TULDER is te Alphen gedoopt op 20 december 1698. Hij trouwde aldaar op 16 februari 1738 met Cornelia Cornelis Sprangers, dochter van Cornelis Sprangers en Peternella Havermans; zij was te Baarle-Nassau gedoopt op 27 augustus 1711. Op 8 augustus 1772 is Jan te Alphen begraven. Zijn kinderen bij Cornelia waren:

1. Elisabeth van Tulder, te Alphen gedoopt op 18 juni 1738 en daar overleden op 17 oktober 1809. Vier dagen later werd zij begraven.
2. Cornelis van Tulder, volgt onder XIII-d op pagina 82.
3. Adriaen van Tulder, volgt onder XIII-e op pagina 82.
4. Anna Maria, te Alphen gedoopt op 26 augustus 1744 en daar begraven op 11 januari 1745.
5. Pieternella van Tulder, gedoopt te Alphen op 1 januari 1746, was de huisvrouw van Adriaan Schellekens en/of Jacobus Lindeloof. Zij trouwde te Meerle op 26 juni 1771 met Adriaan Schellekens. Deze zoon van Hendrick Cornelis Schellekens en Begga Lambert Sprangers was daar op 7 januari 1740 gedoopt. Hun kinderen waren:
  - a. Jan Schellekens, in 1825 *domestiek* te Merksplas.
  - b. Hendrik Schellekens, landbouwer te Casterle onder Baarle-Nassau.
  - c. Johanna Schellekens, gehuwd met Cornelis Marcelissen, winkelier te Meerle.

Piternella van Tilder, zoals zij haar naam schreef, (her)trouwde te Meerle op 8 juli 1783 met Jacob Lindeloof.¹¹⁴⁹ Deze zoon van Peter Paulus van de Lindeloof en Willemina Jacob Vermouwen is te Etten gedoopt op 7 oktober 1749 en was daar herbergier, tot hij na een steekpartij met dodelijke afloop in 1773 werd verbannen uit de baronie van Breda. Daarna vestigde hij zich als bierbrouwer te Meerle. In 1783 of 1784 hertrouwde hij met Maria van Dun. Als weduwnaar verkocht hij in 1785 te Teteringen bij de Moeren in de Vucht een halve bunder hooiland.¹¹⁵⁰ Jacob Lindeloof werd op 13 november 1820 te Meerle voor de tweede keer weduwnaar en stierf aldaar op 22 augustus 1821.

6. Jacob van Tulder is te Alphen gedoopt op 20 september 1748. Hij trouwde met Maria van Dun. Te Oosterhout hertrouwde hij op 1 mei 1796 met Antonia van Eersel, weduwe van Gerard Anthonij Snoek uit Teteringen. Uit elk van beide huwelijken stamt een kind:

- A. Anna Cornelia van Tulder, te Meerle gedoopt op 5 september 1786. Zij trouwde met Hendrik Willemse, landbouwer aldaar.
- B. (Anna) Catharina van Tulder, gehuwd met Jan Baptista Lenaerts, bouwman te Aalst onder Oosterhout.
7. Anna Maria van Tulder, te Alphen gedoopt op 15 januari 1751. Na een arbeidzaam leven als akkerbouwster overleed zij aldaar op 26 januari 1825. Zij had een boerenhoeve van twaalf bunder te Alphen onder Kwaalburg en Terover beteuld, waarvan zij 30% bezat; subsidiair omvatte het bedrijf nog 2 bunder 33 roeden land en wei en delen in enkele perceeltjes bouw- en bosland ter waarde van f 107,50. Toen zij stierf hadden de reeds gedorste rogge en spurrie f 348,20 opgebracht, terwijl de openbare verkoop van de rogge-oogst nog eens f 304 in het laatje bracht. Met de verkoop van het paard, de ossen, de karren, de bouwgereedschappen, de rogge, haver, boekweit, stro en zaden, het droge hout, het sloorzaad, de koeien en de huismeubels was de nalatenschap f 3199 en na aftrek van de schulden f 2918,56 $\frac{1}{2}$ waard.¹¹⁵¹

XIII-d. CORNELIS VAN TULDER, te Alphen gedoopt op 4 juni 1740, was in het begin van de zestiger jaren van de achttiende eeuw getrouwd met Johanna Stoops en te Alphen op 29 november 1767 met Cornelia van Poppel. Hij was landbouwer. Uit het eerste huwelijk werd geboren:

1. Johanna, te Alphen gedoopt op 15 april 1762.

De kinderen van Cornelia van Poppel waren:

2. Johanna, te Alphen gedoopt op 8 september 1768.
3. Anthonis, te Alphen gedoopt op 12 januari 1770 en daar op 18 april 1770 begraven.
4. Johannes, begraven te Alphen op 30 juni 1772.

XIII-e. ADRIAAN VAN TULDER is te Alphen gedoopt op 24 augustus 1742. Hij trouwde met Dingen Buykx en vestigde zich te Meerle. Hun kinderen waren:

1. Anna Cornelia van Tulder, te Meerle gedoopt op 8 juni 1777. Zij trouwde als Cornelia van Tulder te Ginneken op 27 oktober 1799 met Jacobus Jacobs, landbouwer te Galder onder Ginneken.
2. Jan, te Meerle gedoopt op 13 maart 1780.
3. Maria van Tulder, te Meerle op 6 december 1782 Maria Elisabeth gedoopt. Zij trouwde met de Meerlese boer Cornelis Jacobs, overleed op 23 april 1854 te Ginneken¹¹⁵² en liet een schare van acht zonen en twee dochters na:
  - a. Thomas Jacobs, boer te Ginneken.
  - b. Adriaan Jacobs, boer te Ginneken.
  - c. Johannes Jacobs, boer te Ginneken.
  - d. Petrus Jacobs, boer te Ginneken.
  - e. Laurentius Jacobs, boer te Ginneken.
  - f. Christiaan Jacobs, boer te Ginneken.
  - g. Catharina Jacobs, gehuwd met Abraham van Haperen, boer te Ginneken.
  - h. Jacobus Jacobs, boer te Princenhage.
  - i. Cornelis Jacobs, boer te Ginneken.
  - j. Maria Jacobs, gehuwd met Jacobus van Ginneken, boer in de gemeente Gilze en Rijen.
4. Petronella, te Meerle gedoopt op 8 november 1785, werd enkele dagen oud.
5. Jacobus, te Meerle gedoopt op 8 februari 1788 en op 28 mei daaraanvolgende overleden.
6. Catharina van Tulder, te Meerle gedoopt op 15 januari 1790 met de namen Anna Catharina. Zij trouwde met Cornelis Vermonden, landbouwer aldaar.
7. Petronella, te Meerle gedoopt op 29 mei 1794 en daar op 26 oktober 1794 gestorven.

IX-b. WILLEM MR. JAN LEMMENS VAN TULDEL¹¹⁵³ erfde van zijn vader een deel in de hoeve *de Craenmeer* te Esbeek onder Hilvarenbeek en een boerderij te Weelde¹¹⁵⁴, maar vestigde zich te Baardwijk. In 1649 liet hij voor schepenen van Hooge en Lage Mierde een gelofte van Goyaert Wouter Franssen aan Adriaen Tielman Lemmens uit 1632 voorlezen¹¹⁵⁵ en in 1652 verkocht hij het 6 lopense grote perceel *den Reijntjens bocht* te Hooge Mierde in de Arendonkse straat, dat hij bij evictie gerechtelijk had opgewonnen.¹¹⁵⁶ Hij overleed voor 1655 en werd overleefd door zijn vrouw Cathelijm Molengraef¹¹⁵⁷, die de moeder was van.¹¹⁵⁸

1. Lysbeth Willems van Tulden trouwde te Waalwijk op 16 februari 1634 met Aert Lamberts Deckers.¹¹⁵⁹ In 1639 volgde hij zijn vader Lambert Janss Deckers op als schepenen; zijn moeder was Beertjen Jans. Lysbeth stierf in augustus 1641.¹¹⁶⁰ Aert Deckers hertrouwde met Metjen Ariens, die in 1656 zijn weduwe was. De kinderen uit zijn eerste huwelijk erfden zaailand, wei- en hooiland en hopland te Baardwijk. Het waren:¹¹⁶¹
  - a. Jan Aert Deckers.
  - b. Marie Aert Deckers, gehuwd met Peter Peters de Jongh.
  - c. Handrick Aert Deckers.
  - d. Willem Aert Deckers te Antwerpen.
2. Maijken Willems van Tulden, gehuwd met Jan Peeters Cocq te Baardwijk, in 1655 haar weduwnaar.
3. Anthonis van Thulden, volgt onder X-d op pagina 83.
4. Mechteltken Willems van Tulder¹¹⁶² trouwde te Baardwijk op 23 juli 1647 met de daar woonachtige Lenaert Wouters Vermeer¹¹⁶³, die zich later in Waalwijk vestigde. In 1636 was hij het 18 jaar oude weeskind van Wouter Lenaerts Vermeer en Tryuken Ariens Gieliss; het ging toen niet zo goed met hem, want hij maakte zijn testament.¹¹⁶⁴ Mechtelt verkocht in 1654 een zesde in een zesde deel van een hoeve teulland onder Poppel en Weelde.¹¹⁶⁵
5. Adriaentken Willems van Tulder, in 1655 te Baardwijk, leefde nog in 1681.¹¹⁶⁶
6. Elken Willems van Thulder¹¹⁶⁷, geboren te Baardwijk, te Drunen op 19 juni 1612 gedoopt.

X-d. ANTONIS VAN TULDER¹¹⁶⁸, *vulgo* Teun van Tulderen, vestigde zich te Waalwijk, waar hij in 1637–1640 kerkmeester was.¹¹⁶⁹ Hij vernaderde in 1655 het twaalfde deel *inde huysinghen, landen, bempden, weye ende heijvelden stede ende toebehoirten genoempt de Craenmeer* te Esbeek onder Hilvarenbeek, dat zijn zus Mechtelt een jaar tevoren had verkocht aan haar neven mr. Jan Rysbosch en Niclaes van Winteroy.¹¹⁷⁰ Te Baardwijk was hij in 1632 (derde gebod op 18 januari) en te Waalwijk (als *Anthonius Wilhelmi Tuldens* op 12 januari voor de pastoor) getrouwd met Grietgen van Veen, een dochter van Cornelis van Veen bij Anna Gijsmaers van Hedichuysen. Als diens weduwnaar geloofde Antonis in 1666 een rente van *f* 30 uit een kapitaal van *f* 600 met als onderpand zijn huis te Waalwijk, west *de Pudt steegh tot de Leunckte*.¹¹⁷¹ Jan Wouters Priems verkocht in 1657 aan zijn zwagers Jacob Woutersen van Drongelen en Antonis van Tulder twee stukken land, elk twee morgen groot, gelegen te Waalwijk en Baardwijk.¹¹⁷² De kinderen uit dit huwelijk erfden in 1651 van hun moederlijke grootouders *d’Roscammen hof* te Waalwijk naast haar woonhuis en land te Baardwijk, Besoijen en Waalwijk.¹¹⁷³ Het 32 hond grote perceel *Tulderscamp* te Besoijen, vermeld in 1652, is mogelijk eigendom geweest van Antonis van Tulder.¹¹⁷⁴ Hij testeerde te Waalwijk op 18 november 1668 voor notaris Lambert van Gellicum en stierf kort daarna.¹¹⁷⁵ Zijn nabestaanden betaalden *f* 62:10:0 successierechten.¹¹⁷⁶

1. Cornelis van Tulder, onmondig in 1651, is jong gestorven.
2. Willem Anthoniss van Tulder, onmondig in 1651, kreeg in 1660 van zijn tante Maeijken Cornelis van Veen *mijn lieve vrouwen met den svaerten lijst* en een afbeelding van Sint Jeronimus.¹¹⁷⁷ Hij maakte in 1665 te Breda zijn testament en wordt dan omschreven

als een jongman van Waalwijk, *jegenwoordich sich onthoudende tot Ginneken onder de medicijnen van meester Arnout Oosters, doctor, (...) redelyck cloeck ende gesont van lichame*.¹¹⁷⁸ Het jaar daarop is hij te Waalwijk zonder oir gestorven.

3. Maria van Tuldel¹¹⁷⁹ is op 19 juli 1637 te Drunen gedoopt. Zij trouwde met de koopman Thomas van Noort¹¹⁸⁰ te Waalwijk, zoon van de schepen en schoenmaker Roeloff Janssen van Noort. In 1669 en 1670 verkocht zij voor *f* 2830 hooiland, dat zij had geërfd van haar vader.¹¹⁸¹ Op 14 juni 1715 is Maria te Waalwijk overleden. Thomas testeerde in 1717 ten behoeve van zijn en Maria's zoon Roeloff (hij was koopman en trouwde in 1713 met Maria Verhoeven¹¹⁸²), terwijl hun kleinzoon Thomas, zoon van Jan van Oort en Adriaentje Cocquel, een pillegift kreeg van *f* 400; een klein legaat ging naar Jan, bastaardzoon van genoemde Jan bij Jenneke Span.¹¹⁸³

IX-c. ADRIAEN JANSS LEMMENS GEHETEN VAN TULDER¹¹⁸⁴ te Doeveren bekende in 1650 ten overstaan van schepenen van Hilvarenbeek *f* 80 te hebben ontvangen van de *f* 130 die zijn vader Jan Lemmens van Tuldel tegoed had van Jan Jan Symons Moonen.¹¹⁸⁵ Hij trouwde met Maria Boom, dochter van Peter Boom, die schepen was van Drunen. Kinderen:

1. Jacob van Tulder.
2. Kathelyn Adriaen van Tulder, gehuwd met Anthonis Janssen, was wellicht identiek aan Catharina van Tulder, die op 20 februari 1685 te Baardwijk is gestorven.
3. Anthonie van Tulder¹¹⁸⁶, geboren te Doeveren, woonachtig te Gansoijen en te Waalwijk overleden op 22 oktober 1710. Hij trad op 31 juli te Drunen in ondertrouw en trouwde op 9 september 1707 te Waalwijk met Maria Willem Pessers uit Gansoijen. De volgende aantekening in de inventaris van wijlen Huberta van Guldenhoek, weduwe van Willem van Strijp, in leven burger van Heusden, slaat vermoedelijk op Anthonie: *negen hont weijlant ofte soo groot en klein tselve gelegen leijt inden dorpe van Doeveren opde oude waegh buitendijks (...) het voorschreven lant staet onder water en is verhuurt Tulder voor agt gulden en een coppel hoenderen met twee entvogels voordien jaere 1705.*

Uit dit huwelijk:

- A. Willem, geboren te Gansoijen (1707 à 1710) en gedoopt te Nieuwkuijk.
4. Anneken Aryens van Tulder was in 1705 schuldeister van een Heusdense weduwe.¹¹⁸⁷
5. Petronella van Tulder, geboren te Doeveren, waar zij op 4 mei 1687 trouwde met Adriaen Loeff¹¹⁸⁸ uit Elshout. Hij was een zoon van Adriaen Loeff en Adriaentje Boom, –en in dat geval te Elshout gedoopt op 31 mei 1659–, of van Lambert Loeff, president van Oudheusden, en van Anna Joost Spronck.
6. Adriana Adriaen van Tulder trouwde te Heusden op 31 mei 1688 met Cornelis Niclaes van Oisten.

De patricische takken

VI-f. JAN AERTS VAN TULDEL¹¹⁸⁹ zal rond 1440 zijn geboren. In 1486 vestigde hij als *Jan van Tuldel die snyer van Hilverenbeke* lijfrenten ten laste van zijn woonplaats Den Bosch op zijn drie kinderen bij Marie Henric Coenen.¹¹⁹⁰ In 1479 gaven Henric Coenraet Tymmermans en Aleyt Roelofs die Bever alles wat hun in Engeland overleden zoon Roelof in dat land en te Middelburg had nagelaten aan Jan van Tuldel, hun schoonzoon, en aan hun zoon Adriaen.¹¹⁹¹ Een derde kind van Henric Coenraets die Tymmerman stamde uit zijn eerdere huwelijk met Aleyt Jans Poyne, heette Sara en werd non bij de zusters van Orthen.¹¹⁹² Henrick had een huis bezeten aan de Markt te 's-Hertogenbosch.¹¹⁹³ Aangezien van de kleinkinderen van Jan van Tuldels beide zonen in 1561 *die hoeve ter Poorten* onder Nuland bleken te bezitten¹¹⁹⁴, mogen hij of zijn vrouw als bezitter daarvan worden aangemerkt.

De kinderen zijn:

1. Henrick Jans van Tulden, volgt onder VII-d op pagina 85.
2. Katheryn Jans van Thulden¹¹⁹⁵ is in 1472 geboren¹¹⁹⁶ en in 1542 collaterale erfzuster.¹¹⁹⁷ In 1532 gaf zij samen met haar man 8 £ paaiments „tot onderhoud van de kerssen in 't H. Sacraments Choor” van de Sint-Janskerk in Den Bosch.¹¹⁹⁸ Zij trouwde met Jan Peters van den Hoevel¹¹⁹⁹, bontwerker te 's-Hertogenbosch, geboren rond 1459. Hij was een van de acht kinderen van Peter Henricx van den Hoevel en Hadewych Wouters van den Staeck, mulders buiten de stadsmuren van Den Bosch op de molen buiten de Hinthamerdijk aan de kant van de eerste brug aan de straat.¹²⁰⁰ In 1514 was hij rector van het zinneloze gasthuis van Den Bosch.¹²⁰¹
3. Ghysbert van Tuldel, volgt onder VII-e op pagina 152.

VII-d. HENRICK JANSS VAN TULDEL¹²⁰², geboren omstreeks 1470, was vleeshouwer te 's-Hertogenbosch. Van zijn schoonouders had hij (de gerechtigdheid in) drie vleesstallen in het vleeshuis geërfd.¹²⁰³ In 1520 verklaarde hij sinds 1490 de patronaatskamp van het Bacx-koorke buiten de Koepoort in de richting van Vlijmen te huren¹²⁰⁴ en in 1527 was hij wijlen. Zijn vrouw heette Christijn Willems van Boxel¹²⁰⁵ en was een dochter van Willem Dierck Jannes van Boecxtel en van Lijsbeth Jan Jans Herinc.¹²⁰⁶ In 1527 wordt zij Christina Gelaesmaker genoemd, wat een verwijzing kan inhouden naar het oorspronkelijke beroep van haar vader.

Willem Dierck Jannes van Buxstel¹²⁰⁷ was afkomstig van Boxel en heeft zich als lakenkoper te 's-Hertogenbosch gevestigd. In 1518 was hij deken van zijn ambachtsgilde.¹²⁰⁸ Door zijn huwelijk, –zijn vrouw bezat een of meer vleesstallen in het Bossch vleeshuis–, was hij gerechtigd om te worden opgenomen in het vlees-houwersambacht.¹²⁰⁹ Zijn vader, Dierck Jannes Henrics van Bucstel¹²¹⁰, was rentmeester van de heer van Boxel, welke functie, alsmede die van klerk van de lenen, in 1472 werd overgenomen door zijn zoon Emont Dierck

Jannen van Bucxtel.¹²¹¹ Willem was misschien van huis uit glazenmaker, althans in 1486 heet hij zo¹²¹², en trouwde in de slagersfamilie Herinc. Jan Herinc Willems¹²¹³ had in 1436 zijn vleesbank geschonken aan zijn zoon bij Lysbeth Jan Huben, broeder Willem Herinc, wilhelmiet in *Porta Coeli*, die zijn vader het levenslange vruchtgebruik ervan gunde.¹²¹⁴ Jans gelijknamige zoon bezat in 1459 twee banken in het Bossche vleeshuis.¹²¹⁵ Via diens dochter bij Christijn Jan Loenmans, Lijsbeth Jan Herincs¹²¹⁶, kwamen ze uiteindelijk in de familie Van Tulden.

Henrick van Tuldel hertrouwde met Katherijn Henricxs van Petershem. Uit elk huwelijk stammen twee zonen, die in 1527 gevierden een huis te Orthen verkochten.¹²¹⁷

Uit het eerste huwelijk zijn geboren:

1. Mary, geboren in 1507. Op haar lijf vestigden in 1519 haar oom en tante Jan van den Hoevel en Katheryn Jans van Tuldel een rente van 6 rijns gulden.¹²¹⁸ Deze rente expireerde in haar overlijdensjaar 1558–1559.¹²¹⁹
2. Henrick Henrick Jans van Tulden¹²²⁰, vermeld sinds 1527, erfde van zijn vader een vleesstal¹²²¹, maar woonde en werkte als lakenverver te 's-Hertogenbosch, waar hij een huis bezat nabij de Petrus- en Pauluskapel (de latere Sint-Pieterskerk bij de Orthenpoort).¹²²² Peterken Aert Martens¹²²³ machtigde in 1558 Roeloff Noppen Jans om al haar zaken te behartigen en was toen weduwe van respectievelijk Jan Jans Maes¹²²⁴ en, vermoedelijk sinds kort, van Henrick van Tulden.¹²²⁵ In 1569 werd zij te Loon op Zand aangesproken op een achterstallige pacht.¹²²⁶ Zij was de moeder van:
  - A. Arnt Henrickss van Tulden, gehuwd met Mariken Willem Raess, met wie hij in januari 1563 een hoeve te Sint-Michielsgestel verkocht.¹²²⁷ Later in dat jaar overleed hij kinderloos. Het huwelijk was nog erg jong, de beloofde 'huwelijksbijstand' was door Arnts familie nog niet uitgekeerd. Zijn vader Henrick en zus Christina beloofden de weduwe *alsulcken cleederen, cleynodiën, juwelen, huysraet, gereede penningen, beruert, omberuert, erfelicke ende haeffelick goederen* als waren toegezegd uit te keren.¹²²⁸
  - B. Cristijn Henrickss van Tulden¹²²⁹ is in 1529 geboren en huwde met de lakenkoper en droogscheerder Claes Claessens Rovers¹²³⁰, die in 1561 een rente van 12 carolusgulden geloofde uit zijn huis, tuin en achterhuis in de Hinthamerstraat.¹²³¹ Hij was een zoon van Claes Rovers bij Diercxken Goessens Jans Heeren. In 1557 en 1560 werd hij veroordeeld wegens fraude met lakens.¹²³² Tijdens en na de Bossche beeldenstorm speelde hij een prominente rol als lid van het consistorie der calvinisten. Hij was wellicht niet bewijsbaar aanwezig, maar toch nadrukkelijk betrokken bij de beeldenstorm. Hij werd gesignaleerd bij de sermoenen van de predikanten en gedroeg zich daarbij als hun lijfwacht, aangezien hij onder zijn mantel een kort roer droeg. Bovendien was hij een van de organisatoren van de *nootvendels*, die in 1567 de graaf van Brederode hielpen Den Bosch te bezetten. Voorts verschaftte hij onderdak aan de geus en ossenweider Herman de Ruyter, de guerrillero die in 1570 te Loevestein sneuvelde. Dat hij door het merendeel van zowel de gereformeerde als katholieke ondervraagden wordt genoemd, tekent zijn belang als consistorielid. Na de komst van Alva werd hij verbannen¹²³³ en zocht hij een goed heenkomen naar Weert.¹²³⁴ Tot zijn door de koning van Spanje geconfisqueerde bezit behoorde het huis *'t Gulden Schaep* naast de Prekerspoort in de Hinthamerstraat, dat in 1567 werd verhuurd voor *f* 43 per jaar en in 1570 door Alva werd geschonken aan de bisschop van 's-Hertogenbosch en rond 1580 een huurwaarde had van *f* 52.¹²³⁵ In de Hinthamerstraat bezat hij bovendien het huis waar het teken van Sint Barbara uithing, tegenover het Huis van Megen (huurwaarde *f* 16).¹²³⁶ Cristijn van Tulden woonde op haar oude dag te Haarlem, waar zij een huis in de Stoofsteeg bezat.¹²³⁷ Haar kinderen waren:¹²³⁸
    - a. Andries Claes Rovers. Te Haarlem testeerde in 1606 Andries Claess, zoon van wijlen Claes Rovers van 's-Hertogenbosch. Hij woonde in de Anegang.

In het testament worden Maritgen Claes, zijn halfzus van moederszijde, Jan Govaerts Bacx, zijn oom van moederszijde, en Rover Claess, zijn oom van vaderskant genoemd.¹²³⁹ Hij stierf kinderloos en liet het huis in de Anegang na.

- b. Roover Claes¹²⁴⁰ woonde in de Stoofsteeg te Haarlem, toen hij daar in 1589 lidmaat werd van de gereformeerde gemeente.¹²⁴¹ Hij trouwde in 1599 met Anneken Hermans. In 1604 hertrouwde hij met Baertgen Boxhorens. Als weduwe kocht zij in 1607 de familie van haar man uit hun delen van een huis in de Anegang.¹²⁴²
- c. Sara Niclaes Roovers trouwde met Dierck Matheusen van der Horst, in 1607 haar weduwnaar.

3. Coenrart Henrick Jans van Tulden, volgt onder VIII-c op pagina 87.

Uit het tweede huwelijk:

4. Jan Henricx van Tulden, volgt onder VIII-d op pagina 87.
5. Dirck Henricks van Tulden, volgt onder VIII-e op pagina 89.

VIII-c. COENRART HENRICK JANS VAN TULDEN¹²⁴³ was in 1542 de overleden vader van vier zonen¹²⁴⁴, van wie in elk geval Jan als moeder Hillegont Peeters van Nyevelaer had. Aangezien haar zoon werd bevoogd door Willem en Aelbert van Rielen, ligt het voor de hand dat de in 1536 vermelde Peter Peters van den Nyevelaer en Geertruyt Peters van Ryel, die in de Orthenstraat woonden, Hillegonts ouders waren.¹²⁴⁵ Kinderen:

1. Peter Coenraets van Tulden.
2. Henrick Coenraets van Tulden.
3. Jan Coenen van Tulden¹²⁴⁶ dankte in 1561 zijn mombers Henrick van Tulden, Ghysbert Jans van Tulden, Willem van Rielen en Aelbert van Rielen af.¹²⁴⁷ Mogelijk was dat bij gelegenheid van het bereiken van zijn mondigheid en dan was hij geboren in 1536. In 1563 verkocht hij land te Empel aan Henrick Henrickss van Tulden.¹²⁴⁸ Hij had van zijn grootvader Henrick van Tulden een vleesstal geërfd.¹²⁴⁹ Jan van Tulden was dezelfde als de Bossche graankoper Jan Coenen, die in 1574 voogd was van de onmondige kinderen van (zijn nicht) Christina Henricks van Tulden.¹²⁵⁰ In 1576 kocht hij een huis in Den Bosch in de Kerkstraat bij de Sint-Annaplaats, waarvoor hij *f* 727:15:0 beloofde te betalen.¹²⁵¹ De volgende kinderen van hem zijn bekend:
  - A. Dirick Jans Coenrarts van Thulden verkocht in 1606 samen met zijn zuster het van hun vader geërfde huis in de Kerkstraat.¹²⁵² Of hij identiek is aan Dierck Jans van Tulden, die volgt onder IX-d, kan niet worden vastgesteld; de andere kandidaat is de gelijknamige neef van zijn vader (hierna op p. 87).
  - B. Hillegont Jan Coenen van Tulden trouwde met Roeloff Jans Noppen.¹²⁵³ Deze bezat in 1593 zeven ‘kameren’ (een-kamerwoningen) in het Straatje van Best.¹²⁵⁴ In 1610 kocht hij het huis De Rozenboom in de Kerkstraat, dat in 1615 werd omschreven als huis, erf, tuin, blekveld, stoof, kamer achter de tuin, galerij, kamer daarboven, put, achterkeuken, een gang en een poortje uitgaande in de Krullestraat. In dat jaar werd het huis verkocht door zijn zoon Franchoyts en kleinzoon Jacob Adriaen Jacobs, wiens moeder Mechtelt Noppen was. Zij waren verwekt in een eerder huwelijk, met Cathalijn Ghysmaer Henricks.¹²⁵⁵
4. Coenrart Coenrart Henricx van Tulden.

VIII-d. JAN HENRICKSS VAN TULDEN¹²⁵⁶, geboren in 1522, wordt vermeld in 1548¹²⁵⁷ en in 1555 met zijn vrouw. Zijn lijfrente expireerde in 1556–1557.¹²⁵⁸ Bij haar, Margriet dochter Pauwels van Dommelen natuurlijke zoon heer Willems van Dommelen¹²⁵⁹, was hij vader van:¹²⁶⁰

1. Henrick Jans van Tulden trouwde met Mariken, die hem zijn beide kinderen baarde. In 1578 woonde zij te Antwerpen. Van haar mans nicht Heylwich Spijckers, weduwe van Peter Gerits van Tulden, kreeg zij een legaat van *f* 50 omme haere kinderkens op te

brengene.¹³³⁴ In 1598 leefde zij niet meer. De kinderen waren:¹²⁶¹

- A. Van de ene zoon weet men in 1598 dat hij meer dan twintig jaar in het buitenland verblijft, echter *sonder dat men weet en verneempt off hy levent off doot is*.
  - B. De tweede zoon werd opgenomen in het weeshuis van Den Bosch, maar overleed kort daarna.
2. Pauwels Jans van Tulden¹²⁶² was kleermaker en fungeerde in 1598, 1601 en 1604 als deken en in 1599, 1600, 1602, 1605 en 1606 als gezworene van het ambachtsgilde van de gewandsnijders, waarin ook de kleermakers waren georganiseerd.¹²⁶³ Zijn huwelijk met Margriet Rembert Zebreucht Bollens bleef kinderloos. Binnen een jaar na op 13 januari 1607 te hebben getesteerd stierf hij; de waarde van zijn nalatenschap, die werd beheerd door Geerling Ruys, werd geschat op f 342.¹²⁶⁴
  3. Dierck Jans van Tulden, volgt onder IX-d op pagina 87.
  4. Catharina Jan Henricxs van Tulden trouwde met Cornelis Aelbrechts van Cuylenborch.¹²⁶⁵

IX-d. DIERCK JANSS VAN TULDEN trouwde te 's-Hertogenbosch op 5 juli 1601 met Jenneken Jan Francken Baillarts¹²⁶⁶, weduwe van Wannert Matthys Moback van Valckenborch¹²⁶⁷, (graan?)koopman. Zij bezat een hoeve en landerijen te *Monnincx Vinckel* onder Heesch. In derde echt trouwde zij met Claes Jans van Diepenbeek¹²⁶⁸, een Bossche bierbrouwer. Uit haar eerste huwelijk was Jenneken Baillarts moeder van:

- a. Neesken Wernard Mathysen van Valckenborch¹²⁶⁹, te 's-Hertogenbosch gedoopt op 26 april 1598, trouwde met Mathys Anthonisse van Wolffsbergen¹²⁷⁰, die in 1633 door de magistraat van Den Bosch werd toegelaten als *geswooren maeckelaer*.¹²⁷¹ Hij bezat en bewoonde rond 1650 in de Karstraat het huis *Sint Jacob*.¹²⁷² In 1647 pachtte hij van de stad voor f 1321:10:0 het weggeld.¹²⁷³ Zij bewoonden te 's-Hertogenbosch het huis *Sint Pauwels* in de Karstraat, waar Mathys in 1645 voor f 1820 het huis *het Wapen van Gorcum* had gekocht.¹²⁷⁴ Bij Neesken had hij vijf kinderen, van wie Wernardt van Wolffsbergen (gedoopt op 25 februari 1638 in Den Bosch) als *factoir in granen* in de voetsporen van zijn oom Jan van Thulden trad.¹²⁷⁵ Mathys stierf op 7 augustus 1669, Neesken op 4 mei 1678.

Uit het derde huwelijk werd een zoon geboren:

- d. Jan Claes van Diepenbeek trouwde met Handersken Janssen van Lier, bij wie hij vader werd van Seijken.¹²⁷⁶ Hij verkocht in 1665 samen met zijn zwager Mathys van Wolfsbergen als erfgenamen van hun (schoon)moeder Jenneken Baljaerts de grafzerk in de Sint-Janskerk, waaronder in 1560 de beneficiant Aelbertus Heeren was begraven.¹²⁷⁷

Uit het huwelijk van Dierck van Tulden en Jenneken Bailjaerts stammen de kinderen b en c (1 en 2):¹²⁷⁸

1. Wernaert Diercxz van Tulden¹²⁷⁹ (Wannert) geloofde in 1649 een rente van 10 carolusgulden uit zijn hoeve te Heesch ter plaatse *Monicx Vinckel*. In 1657 verkocht hij aldaar een hei, in 1659 vijf 'streepkens' teulland en hei, in 1662 een kwart van een *calverbeemt*, een *stuck hofflants* en een huis met schop, oven en huisplaats. Op 24 april 1649 maakte Wannaert, *jonckgeselle van Shertogenbosch*, huwelijkse voorwaarden met Jenneken Wijmer Joosten uit Engelen, waar hij zich metterwoon vestigde.¹²⁸⁰ Zij maakten in oktober van hetzelfde jaar hun testament¹²⁸¹ en als weduwnaar testeerde Wernaert nogmaals in 1651, waarbij hij *syns testateurs vrouwen trouw rinck* vermaakte aan zijn halfzus Neesken Wannerts wegens de diensten die zij tijdens zijn ziekbed verleende. Onder het testament schreef hij: *Wannaert Dyercke van Tulden heb dyt ghetekent*.¹²⁸² Te Bokhoven hertrouwde hij (in 1658?) met Maria Gyselen uit Engelen, die in 1673–1680 Wernardts weduwe Maijken Engelberts wordt genoemd.¹²⁸³ In 1657 was hij borgemeester van Engelen.¹²⁸⁴ Uit het tweede huwelijk sproot:
  - A. Dierck van Thulden is in Engelen geboren en werd te Bokhoven gedoopt op 30 november 1659. Hij leefde nog in 1680.¹²⁸³

Grafzerk in de Sint-Janskathedraal te 's-Hertogenbosch, waaronder Neesken van Valckenborch, haar man en hun kinderen Jan († 14 oktober 1670), Margriet († 15 juli 1672; zij was gehuwd met Jan van Oers), Werner († 30 november 1688) en Oda († 26 maart 1681) zijn begraven (Smits, *De grafzerken*, 171).

2. Jan Diricx van Tulden¹²⁸⁵, *corencopere* te 's-Hertogenbosch. Hij was gehuwd met Anneken Goyaert Jan Goossens¹²⁸⁶, dochter van de broodbakker Goyaert Jan Goossens van Barlecum en van Maryken Roeloffs van Beeck des kuipers dochter. In 1649 was hij wijlen.¹²⁸⁷ Kinderen:¹²⁸⁸
  - A. Geertruyt Jan Dirxe van Tulden¹²⁸⁹ is te 's-Hertogenbosch gedoopt op 4 maart 1632. Samen met haar zus Helena, analfabete als zijzelf, testeerde zij in 1669; de derde zus, Maria, kreeg een prelegaat van *f* 600 toebedacht. Het laatst wordt zij gezien in 1681, als zij land te Heesch in de *Monincxwinckel* naast dat van haar zus Helena verkoopt.¹²⁹⁰
  - B. Heylwich Jan Dirxss van Tulden¹²⁹¹, gedoopt in Den Bosch op 8 september 1634, woonde in 1659 te Antwerpen. Zij trouwde te 's-Hertogenbosch op 7 mei 1673 met Jan Lenaerts van Weert alias de Duivel, die een voorzoon was van Lenaert Janssen van Weert uit zijn huwelijk met Jenneken Jacobs der Kennis¹²⁹²; Lenaert had in 1648 voor *f* 1750 een huis gekocht achter het oude raadhuis van Den Bosch.¹²⁹³ Jan van Weert werd in 1676 door een karrenlader doodgestoken.¹²⁹⁴ Twee jaar later vroeg Heylwich aan schepenen van Den Bosch toestemming om een rente van *f* 12 te kapitaliseren, aangezien zij door het overlijden van haar man was achtergebleven met een kind en zwanger, zonder middelen van bestaan, waarbij nog de *bedroeffde conjuncture van tijde ende oirloge* was gekomen.¹²⁹⁵ In 1678 gaf zij de tocht in een cijns van 121 carolusgulden aan hun kinderen. Aan haar zoon Leendert gaf zij in 1688 landerijen te *Munnincxwinckel* onder Heesch.¹²⁹⁶ In 1692 signeerde zij met een kruisje.¹²⁹⁷
  - C. Maria Jan Diercxss van Tulden¹²⁹⁸ was in 1659 het meetje van Dierck Warnaearts van Tulden. Toen in 1680 de erfenis van Geertruyt Francquen Bailliarts werd afgehandeld, bestaande uit wat land *tot Monninc Winckel* onder Heesch, werd

Maria niet meer genoemd onder de drie dochters van Jan Diercxen van Thulden.

VIII-e. DIERCK HENRICK JANSS VAN TULDEN¹²⁹⁹ is in 1521 geboren, overleed op 10 februari 1557 en werd begraven in de Bossche minderbroederskerk. Van zijn vader erfde hij een vleesstal, terwijl die van zijn neef Jan Coenen van Tulden en oom Henrick Henricks van Tulden later in het bezit van zijn zoon Gherit blijken te zijn, wellicht door hem aangekocht.¹³⁰⁰ Hij werd echter geen vleeshouwer – de stallen zal hij hebben verpacht – maar noemde zich *cremer*.¹³⁰¹ In 1541 kocht hij een huis aan de Bossche Schapenmarkt, genaamd *de Stier met de Staart*.¹³⁰² De volgorde van zijn twee eerste huwelijken is niet zeker. Richmoet Gerit Willems, die in sommige akten Richmoet Gerit Gerits¹³⁰³ heette en volgens sommige stambomen Richmoet Gerits van Uden, was vermoedelijk zijn eerste vrouw. Zij was in 1513 geboren als dochter van Gerit Willems en Katheryn Jan Wellens van Nystelre.¹³⁰⁴ Op 14 juni 1548 is zij overleden. De tweede echtgenote was dan Geertruyt Henricks Nijhoff. Zij was een dochter van de beroemde orgelbouwer mr. Henrick Luggerts Nijhoff en Bertha Goeswyn Voerst. Hij was in 1553 haar weduwnaar.¹³⁰⁵ In tweede echt trouwde hij met Dierck hertrouwde met Catharina van Cuyck¹³⁰⁶, dochter van de zeepzieder Willem Goyarts van Cuyck en van Maria Vrancx¹³⁰⁷; zij overleed op 3 oktober 1556 te 's-Hertogenbosch. Uit het tweede huwelijk stamden vier kinderen, die in 1561 de verver Henrick van Tulden als voogd hadden.¹³⁰⁸ Nyclaes van Tulden stamt uit het laatste huwelijk.¹³⁰⁹

1. Hanrijck Diercx van Tulden werd onder de zerk van zijn ouders in de minderbroederskerk te 's-Hertogenbosch begraven.¹³¹⁰ In 1555 was hij door zijn vader gemachtigd tot de goederenadministratie van zijn moeders bezit.¹³¹¹ Hij is voor 1572 overleden.
2. Gherit van Thulden, volgt onder IX-e op pagina 90.
3. Lijsken Diercxss van Tulden was in 1566–1572¹³¹² de vrouw van Dierck Jans de Gruyter en diens weduwe in 1595–1600.¹³¹³ Diercx vader kwam uit Keulen en bezat in 1570 een huis *voer aenden Merckt* te 's-Hertogenbosch ter waarde van *f* 3000.¹³¹⁴ In 1588 heette hij *wert inden Gouwen Leeuw*.¹³¹⁵ Zijn moeder heette Jutken en was een halfzuster van de Bossche begijn Aleydt Niclaes Colen.¹³¹⁶ Voor Aleydt Colen en Agnees, dochter van Dierick die Gruyter en Lysken Diercx van Tulden, werd in 1572 een lijfrente van *f* 5 op de stad Den Bosch gekocht.¹³¹⁷ De weeskinderen van Dierck de Gruyter en Lijsken van Tulden waren in 1583 erfgenamen van Jenneken Peter Robbrechts, weduwe van Henrick van Meijelsfoirt.¹³¹⁸ Lijsken, weduwe, gaf in 1595 het gebruiksrecht van een kwart in twee kamers in het kleine begijnhof van Den Bosch bij de Postelstraat aan haar dochter Agnes Diercx de Gruyter en diens man Henrick Peter Abels.¹³¹⁹ In 1601 naastte zij het voorhuis of hooghuis *den Bruynvisch* op de hoek van de Visstraat en de Karrenstraat, met de helft van de stenen middelgevel waarmee het was onderschoten. Haar broer had het huis, dat afkomstig was uit de familie van hun moeder, aan een derde willen verkopen.¹³²⁰

Lijsken is mogelijk in tweede echt hertrouwd¹³²¹ met Geerling Ruys. Geerling Ruys en Elisabeth van Tulden (zonder patroniem) kregen bij testament van Pauwels Jans van Tulden in 1607 een legaat toegewezen¹³²² Mogelijk zijn er twee zusters Elisabeth van Tulden geweest, maar dan zou Ruys' vrouw een bastaard zijn geweest. De contacten tussen de familie Ruys en deze tak van de familie Van Tulden waren in elk geval innig. Op 30 augustus 1571 hield Anneken, de vrouw van mr. Gherit van Thulden, Willem, zoon van mr. Henrick Ruys ten doop. Abraham mr. Gherits van Tulden werd in 1610 bevoogd door Geerling Ruijs¹³²³, die hij in 1618 zijn neef noemde en een 'kamer' verkocht¹³²⁴ en in 1622 benoemde tot *zynen wittigen facteur ende agent*.¹³²⁵ Geerling was in 1607 de curator van de erfenis van Pauwels van Tulden¹³²⁶ en werd in 1615 door de Antwerpse pastoor Henrick van Tulden gemachtigd tot enkele zaken¹³²⁷ en was in 1627 peetvader van een zoon van Jacques van Tulden. Hij was aanvankelijk klerk ter secretarie in Den Bosch, daarna was hij te Roermond raad en rentmeester van de aartshertogen in het hertogdom Gelder en graafschap Zutphen. In 1602 had Geerlingh

zerk

Henricxs Ruys voor *f* 50 van de magistraat van Den Bosch het ambt van ingebieder gepacht, in welke functie hij debiteuren op het platteland van de meierij kon sommeren tot betaling. Aangezien als gevolg van de belegeringen van Zaltbommel en Den Bosch in november 1602 het platteland zo verarmd was, dat er weinig te halen viel, vroeg hij voor een periode van 6 jaar korting van de pachtsom.¹³²⁸ *Nederland's Patriciaat*¹³²¹ noemt hem een zoon van mr. Henrick mr. Geerlings Ruys.¹³²⁹ Volgens het wapenboek van de Illustre Lievre-Vrouwebroeders te 's-Hertogenbosch is Geerling mr. Henrick Ruijs, secretaris van Den Bosch, in 1620 als broeder ontvangen en stierf hij op 15 maart 1631.¹³³⁰ Henrick Ruys Geerlinx, notaris te 's-Hertogenbosch, behartigde in 1630 de belangen van de weduwe van Jacques Gerits van Tulden.¹³³¹

4. Peter Dirckss van Tulden¹³³² woonde in 1577 in het blok van de Vughterstraat te 's-Hertogenbosch.¹³³³ Hij was gehuwd met Hadewich Jacob Spijckers, die in 1578 als verse weduwe¹³³⁴ testeerde voor de Bossche kapelaan Peeter Peelmans.¹³³⁵ Aan haar petekind Jacob Gerits van Tulden liet zij *haren gouwen rinck, genoemt den diamant*. Zij was een dochter van Jacob Bernaert Spijckers en van Heylwich Henrick Ghijsseels, zelf een dochter van Heylwich Jacobs van Engelen.¹³³⁶
5. Nyclaes van Tulden, volgt onder IX-f op pagina 140.

IX-e. MR. GHERIT VAN TULDEN¹³³⁷ is in 1546 of 1547 geboren en overleed in 1609 of 1610. In 1589 deed hij zijn drie vleesbanken in het Bossche vleeshuis van de hand¹³³⁸, maar wel hield hij de gerechtigdheid in het ambacht; zijn beide oudste zonen werden daarin nog toegelaten. Aan de begijnhofkerk schonk hij in 1572 een rente van 21 stuiver ten behoeve van de woensdagse gezongen mis (op 'schortelwoensdag') en *f* 6 min 1 stuiver voor de arme begijnen.¹³³⁹

Het is twijfelachtig of Gherits meestertitel een academische was. Hij was kramer of koopman en zetelde in die hoedanigheid in 1576 namens het derde lid (de ambachtsgilden) in de Brede Raad van Den Bosch.¹³⁴⁰ In december 1578 heeft hij *hem affgeseeght van het ambacht cremers (...), metten selven ambacht nyet meer en wil schieten oft genieten*.¹³⁴¹ In april van hetzelfde jaar was hij benoemd tot policiemeester¹³⁴², in 1586–1587 was hij meester van het arme-wezenhuis van Den Bosch¹³⁴³, in 1590 weigerde hij een benoeming tot schepen¹³⁴⁴ en in 1591–1604 was hij stadsrentmeester¹³⁴⁵; wegens zijn lange staat van dienst en omdat zijn eigen zaken in het gedrang kwamen, vroeg hij in 1602 en 1603 ontslag, wat hem eindelijk, in 1604, werd gegeven.¹³⁴⁶ Blijkens de stadsrekening incasseerde hij op 18 februari 1585 *f* 3:5:0 „voor den Cloveniers, voor een halff vat biers, hen toegevuecht inde plaetse cruyt by hen in twee processien, ter eere Goidts by triumphe.”¹³⁴⁷

Gherit van Tulden was getrouwd met Anna van Arckel¹³⁴⁸, dochter van Jacob van Arckel en Lambertken Frans Bogaerts. Haar vader was lakenkoper in de Hinthamerstraat.¹³⁴⁹ Tijdens de tweede beeldenstorm van 1566 was hij de Sint-Janskerk binnengelopen „om zyn schoonvaders wylen Frans Boegaert tafereel daervuyt te haelen”.¹³⁵⁰ Gherit en Anna betrokken het grote huis op de Papenhulst, dat de laatste van haar ouders had geërfd¹³⁵¹, maar in 1603 was Gherit van Tulden woonachtig in de Postelstraat.¹³⁵² In de schouw van het huis op de Papenhulst lieten zij hun familiewapens uithouwen¹³⁵³; dit huis had Gherit in 1595 verkocht aan de *susterkens* van Boxtel.¹³⁵⁴ In 1587 kocht hij voor 80 een huis in de Kerkstraat.¹³⁵⁵ Een ander huis van Gherit, in de Hinthamerstraat, werd bij het beleg van Den Bosch in 1601 getroffen door vier kogels, *waer mede den gevel, dack, schoorsteen, gespannen ende andere muragen zeer zyn beschadicht*.¹³⁵⁶

In 1591 werd het huis van Gherit van Tulden op *Francken Hoffstadt* bij de Orthenpoort ter versterking van de stadsverdedigingswerken gesloopt.¹³⁵⁷ Bovendien verwierf hij in 1600 voor *f* 675 het huis *daer den bruynvisch vuythanght* in de Visstraat en in 1609 voor *f* 1010 een huis in de Peperstraat.¹³⁵⁸ Samen met zijn vrouw verwierf hij land te Helvoirt, Orthen, Empel, Rosmalen, Sint-Michielsgestel, Hintham, Dinther en Geffen. Zij testeerden op 9 september 1599 ten overstaan van Ghysbert van den Velde, griffier en secretaris van de stad.¹³⁵⁹ Aan

hun kinderen lieten bij behalve de genoemde landerijen een huisje op de Uilenburg in Den Bosch, een hofstad te Orthen, boerderijen te Helvoirt en Heukelom, kapitalen tot een bedrag van *f* 1630:13:0 en jaarlijkse inkomsten uit cijzen en renten tot een totaal van *f* 473:1:0 (gekapitaliseerd *f* 7500), en aan erfpachten 4 mud 1 zester rogge en 1 mud gerst.¹³⁶⁰

De kinderen zijn:

1. Dirck Gerarts van Tulden, volgt onder X-e op pagina 92.

2. Jacob Gerits van Tulden, volgt onder X-f op pagina 95.

3. Lambertken mr. Gerarts van Thulden¹³⁶¹ is op 19 januari 1578 te 's-Hertogenbosch gedoopt. Zij bleef aanvankelijk bij haar ouders wonen en vestigde zich na de reductie van Den Bosch (1629) te Oirschot, waar zij in 1634, 1641 en 1642 testeerde¹³⁶² en op 15 mei 1646 overleed.¹³⁶³ Haar universele erfgename, Anna Jacobs van Tulden, liet in augustus 1646 verklaringen afleggen door verschillende huisgenoten en een vriendin van Lambertken, dat minstens sedert acht of negen jaren voor het overlijden van haar moeder Anna van Arckel *jouffrouwe Lamberta van Tulden, henlieder dochtere, al hadde affgeleijt haere wtwendige cleederen ende dat sij alsdoen all waere in devotie ende in godsvruchtige manieren van leven, gelyck sij heeft gecontinueert.*¹³⁶⁴ Een Oirschotse dienstmeid van Lambertken verklaarde een half jaar na haar dood, dat de befaamde chirurgijn Arnt Feij drie jaar lang aan huis was geweest om Lambertken *te cureren van quade, schellachtige oogen.* Zij gaf hem daarvoor *f* 100 en, *om dat sij beternis begonst te voelen, bij wijze van recognitie een gouden cruijs met een agaten vijfflich of paternoster.*¹³⁶⁵

4. Mr. Henrick van Tulden¹³⁶⁶, geboren tegen 1580, ging studeren aan de universiteit van Leuven, waar hij op 1 december 1599 promoveerde tot licentiaat in de vrije kunsten en op 13 september 1600 tot magister. Vervolgens was hij theologant aan het Pauscollege.¹³⁶⁷ Hij bracht het via promoties in 1602 en 1604 licentiaat in de heilige theologie.¹³⁶⁸ Daarna was hij van 1607 tot 1610 plebaan en landdeken van Hilvarenbeek¹³⁶⁹, maar hij nam door 'simpele resignatie'¹³⁷⁰ afscheid van de pastorale bediening wegens de grote financiële problemen, –de kerk lag bijvoorbeeld geheel in puin–, ten gunste van het lucratievere en veiligere pastoraat van de Sint-Jorisparochie te Antwerpen. Daar is hij op 27 september 1617 overleden.¹³⁷¹ Rubens heeft hem omstreeks 1614 geportretteerd.¹³⁷² Een gewijzigde kopie van dit portret, –in plaats van een zwarte tabbaard is hij gehuld in albe en stola, terwijl hij met gevouwen handen voor een tafeltje zit, waarop een staande crucifix en een bijbel–, waarvan de verblijfplaats onbekend is, zodat de toeschrijving aan Rubens niet kon worden geverifieerd, werd na zijn overlijden boven het grafmonument in de Sint-Joriskerk gehangen.¹³⁷³

5. Mr. Frans van Tulden¹³⁷⁴, geboren in 1581, volgde de voetsporen van zijn oudere broer. Hij studeerde te Leuven, was daar in 1599–1601 commensaal van de pedagogie *de Valk* en werd er in oktober 1602 lid van het *collegium baccalaureorum*, waar hij tot in 1604 rechten studeerde.¹³⁷⁵ Franciscus Thuldenus was in 1609–1611 pastoor van Best, welke functie hij volgens Schutjes wegens de dood van zijn vader overliet aan een coadjutor.¹³⁷⁶ Vervolgens was hij pastoor van Heesch¹³⁷⁷, –waar hij Michiel Janssen van Stiphout opvolgde, van wie hij de smalle tienden van Heesch kocht–, en daarna pastoor van Blaasveld. Hij woonde in 1618 te Antwerpen.¹³⁷⁸ In 1611 verkocht hij de boerderij die hij van zijn ouders had geërfd, gelegen *opte Hoeven* onder Heukelom en 13 lopenzaad groot, maar zijn broer Jacob naastte deze.¹³⁷⁹ Tijdens het beleg van Den Bosch 1629 leefde hij nog; in juni van dat jaar leende hij *f* 50 aan de stad.¹³⁸⁰

Volgens een ongeverifieerde aantekening op het streekarchief te Oirschot had heer Franck een bastaardzoon:

  - A. Francois van Tulden werd op 22 juli 1606 in de Bossche Sint-Janskerk gedoopt.
6. Peter van Tulden¹³⁸¹ wordt in 1610 vermeld onder de erfgenamen van zijn vader, maar niet onder die van zijn broer Henrick in 1617. Hij kocht in 1610 voor *f* 1620 het huis *de Gulden Engel* in de Hinthamerstraat, dat hij een jaar later weer verkocht.¹³⁸² In 1612 is hij kinderloos overleden; zijn nalatenschap werd getaxeerd op een waarde van *f* 4800.¹³⁸³
7. Joannes Tuldenius¹³⁸⁴, geboren in 1586, was diaken toen hij op 17 december 1610 door de gardiaan van zijn minderbroederorde, Cornelis Thielmans, werd voorgedragen voor de priesterwijding.¹³⁸⁵ In 1620 was hij zelf gardiaan te 's-Hertogenbosch.¹³⁸⁶

8. Richmoet wordt als vierjarige gezien in 1595, als haar ouders een rente van *f*7 vestigen op haar lijf.¹³⁸⁷
9. Abraham van Tulden¹³⁸⁸ trouwde op 19 juli 1611 te 's-Hertogenbosch met Anna Henricxss van der Schoot¹³⁸⁹, weduwe van mr. Jan van Groeningen, dochter van Henrick Henrick Lucas van der Schoot¹³⁹⁰ en van Maria van Broegel. Kort na 1615 vestigde het gezin zich te Westerlo. Abraham had daar in 1619 en 1620 een zetel in de schepenbank¹³⁹¹ en was in 1622–1625 rentmeester van de heerlijkheid.¹³⁹² In 1626 bleek Abrahams tak te zijn uitgestorven.¹³⁹³ Bekende kinderen:
  - A. Geraert Hendrick, te Antwerpen gedoopt op 29 september 1612.
  - B. Jan, te 's-Hertogenbosch gedoopt op 18 februari 1614.
  - C. Hendrick, te Antwerpen gedoopt op 7 februari 1616.

X-e. DIERICK GERARTS VAN TULDEN¹³⁹⁴ is op 25 juli 1573 in Den Bosch gedoopt en werd in 1606 krachtens afstamming van zijn overgrootvader Henrick Janss van Tuldel (VII-d) toegelaten tot het Bossche vleeshouwersambacht.¹³⁹⁵ Van zijn beroep was hij evenwel „clercq opde greffie deser stadt” (Den Bosch).¹³⁹⁶ Hij kocht in 1607 voor *f*952 een huis in de Sint-Jorisstraat¹³⁹⁷ en later woonde in de Verwersstraat, waar hij in 1613 voor *f*1510 een huis kocht.¹³⁹⁸ Bij Bayken of Baetke van Weert, met wie hij op 16 oktober 1605 in Den Bosch was getrouwd, was hij vader van de volgende drie kinderen, van wie slechts Maria volwassen werd. *Barbara alias Bayken*¹³⁹⁹ was een dochter van de zijdenlakenkoper Jacob Servaessen van Weert.¹⁴⁰⁰ In 1610 stelde Dirck van Tulden zich borg voor Maeyken, zijn procederende schoonmoeder, de weduwe van Jacob Servaess¹⁴⁰¹, die blijkens de huwelijksvoorwaarden met haar man (1565) Maeyken Roeloffs van Merlaer heette.¹⁴⁰² Het proces ging overigens over een belediging van de hoogschout van Den Bosch, waaraan Maeyken, haar gelijknamige dochter en haar zonen Hans en Geraert zich zouden hebben schuldig gemaakt.¹⁴⁰³

1. Anna, gedoopt te 's-Hertogenbosch op 3 oktober 1607.
2. Maria van Tulden¹⁴⁰⁴, gedoopt te 's-Hertogenbosch op 10 februari 1614, erfde van haar ouders onder andere een hoeve *opten Dijstelberch* onder Helvoirt.¹⁴⁰⁵ Zij trouwde daar op 12 december 1636 met mr. Johan van Asten¹⁴⁰⁶, geboren in 1610, zoon van Geerardt van Asten, die *dienaer vander groender roede* was. In het huwelijk brachten zij verschillende stukken zilveren vaatwerk met het familiewapen Van Thulden in, te weten *drije silvere sluijt beeckers, een silveren gesteecken beeckeren, een silveren vergulden beecker staende op drije leeuwens*.¹⁴⁰⁷ Meester Johan was notaris sinds 1646¹⁴⁰⁸, klerk ter griffie en *secretaris evictie*¹⁴⁰⁹ ten stadhuize. Toen hij in 1653 twee huizen Achter de Tolbrug kocht, heette hij *notaris ende helder der evictiën*.¹⁴¹⁰ In de Verwersstraat bezat hij twee huizen, die hij in 1646 als onderpand verbond voor de testamentair aan zijn zoon Geraertken beloofde *f*5000.¹⁴¹¹ In 1654 kocht hij twee kamers in de Lange Putstraat.¹⁴¹² Met Maria van Tulden testeerde hij op 4 juni 1643¹⁴¹³ en op 4 augustus 1644 hertrouwde hij met Maria Aernout Donckers¹⁴¹⁴, de weduwe van mr. Jan van Voorn. In 1655 is hij overleden; in september van dat jaar werd zijn opvolger als *helder ofte schrijver der evictiën* aangesteld.¹⁴¹⁵ Zijn weduwe huurde in 1656 en 1659 van haar stiefzoon het woonhuis, waarin voorheen Dirck Gerarts van Tulden had gewoond, voor respectievelijk *f*80 en *f*100 per jaar.¹⁴¹⁶ Zij hertrouwde in Den Bosch in 1660 (ondertrouw op 10 april) met mr. Geerlingh Ruijs, weduwnaar van Josina van Bethmeer en een van de voogden van haar stiefzoon. Theodore van Thulden, de andere voogd¹⁴¹⁷, schilderde een 2,20 meter hoog en 1,80 meter breed portret van het echtpaar Van Asten-Doners met zoon Gerart, dat in 1900 werd aangekocht door de vorst van Baroda (India). De inventaris uit april 1656 beschrijft de volgende schilderijen in het woonhuis¹⁴¹⁸, te beginnen met het voorhuis:
  - *eenen groote schilderije Corsnach*
  - *een Lieve Vrouwen schilderije mette twelf Sibillen*
  - *eene schilderije (...) oft poeterije met honden daerop geschildert*

portret Van Asten

- eene schilderije van twee jongens spelende mette kat
- eene schilderije ofte conterfeytsel van Carel Stuaert, coninck van Engellant
- een conterfeijtselschilderije van Geeraert van Asten
- eene schilderije cruijsinghe Ons Heeren mette moederenaers

In de keuken:

- drie banquet schilderijkens
- eene schilderije van Prins Cardinael

In de gang:

- een lantschap schilderije
- schilderijken wesende een kerssken met klemmen
- een banquet schilderijken sonder lijst

In de kamer:

- het conterfeijtsel van zaliger Johan van Asten ende Maria van Tulden
- twee schilderijen, wesende copijen van Brouwer, van boeren toeback drinckende ende spelende met terlingen
- een lantschap schilderijken met figuren van Spagniaerden
- een kleijn lantschap schilderijken Engel ende Tobias
- een conterfeijtsel van Moreren (?) Frans officier
- eene schilderije van Secilia
- twee heijdense schilderijkens van man ende vrouwe

Op het kleine kamertje:

- eene schilderije tooren van Babeloniën

In de achterkeuken:

- twee conterfeijtsels van Jan oom en Lysken moiijken
- een schilderyken van een corffken met blommen

In het achterhuis:

- een schilderije van Sint Fransiscus
- eene schilderije van Maria Magdalena
- eene groote schilderije van Heylige Drye Cooningen metten vergulden lijst
- eene schilderije van Ecce Homo met vergulden lijst

Op de bovenachterkamer:

- drie conterfeijtsels van zaliger Dierck Tulden ende syne huysvrouwe
- eene schilderije vande Liefde
- eene schilderije vande botschappe van Ons Lieve Vrouwe

Op de bovenkamer boven het voorhuis:

- eene schilderije van Sint Franciscus
- twee schilderijkens van Ons Lieve Heer ende Ons Lieve Vrouwe
- een schilderije van Ons Heer opden couwen steen
- twee conterfeijtselskens van twee madammen

Een drie maanden later gemaakte inventaris beschrijft de huisraad die Jan van Asten inbracht in zijn huwelijk met Maria van Thulden en die zij staande hun huwelijk verwierven:¹⁴¹⁹

- een schilderije van Sint Antonis becoringe
- een schilderije verlooren soon
- I conterfeijtsel van Erasmus Rotterdamus
- een scilderije op pineel, wesende de gevanckenis van Sint Peter
- I papiere charte onnosel kynder
- I papier chartjen drie coningen
- I scilderije, wesende cortegarde van soldaeten
- I scilderije van een banckettjen
- I charte van bestant op papiere
- I scilderije van Sint Jheronimus

- *drije postuer van dwaes Huijb, Lijs mette lippen ende Henneken de geck*

Uit dit huwelijk:

- a. Gerart van Asten¹⁴²⁰, te 's-Hertogenbosch gedoopt op 24 april 1638, werd ingeschreven aan de universiteit van Leuven op 18 december 1653¹⁴²¹, werd evenals zijn grootvader klerk ter secretarie¹⁴²² en werd op 20 mei 1669 geadmitteerd als notaris te 's-Hertogenbosch. Hij trouwde¹⁴²³ met Anna Maria Cools, dochter van Franchoijs Cools en van Anna van Asperen.
3. Peter werd op 30 november 1616 te 's-Hertogenbosch ten doop gehouden door Henricus van Tulden.

X-f. JACQUES MR. GERITS VAN TULDEN¹⁴²⁴ is in Den Bosch gedoopt op 8 december 1575. Hij verwierf huizen in de Zadelstraat, thans de Markt (*den Eesel* kocht hij in 1608 voor *f* 1765 en verkocht hij in 1620 voor *f* 2390¹⁴²⁵) en de Orthenstraat¹⁴²⁶, terwijl hij van zijn schoonvader het huis *Sint Anthonis* erfde in *het Minderbroerenstraetken tegen over den sydelinghen inganck kercken der voorschreven minderbroeren*.¹⁴²⁷ Op 28 augustus 1605 trouwde hij (de onbekende Jacoba van Tulden was getuige) in Den Bosch met Heylwich Dierckss van Meurs¹⁴²⁸, dochter van de zilversmid Dierck Aertss van Moers en van Peterken Jan Peeter Smits. Drie weken tevoren was hij toetreden tot het ambacht van de zilversmeden van Den Bosch¹⁴²⁹, terwijl hij in 1606 toetrad tot dat van de slagers.¹⁴³⁰ Hij verdiende echter de kost als lakenkoper (in 1615 was hij namens zijn beroepsgroep te 's-Hertogenbosch raamzegelaar¹⁴³¹ en in Oirschot procedeerde hij in 1629 over een rekening voor verkochte wollen lakens¹⁴³²), maar hij wordt ook gezien als leverancier van wijnen.¹⁴³³ In oktober 1643 verklaarde Theodore van Thulden, dat zijn vader met zijn gezin *langelijc van jaeren heeft gewoont ende syne fix residentie gehouden binnen der voirschreven vryheyt* van Oirschot, tot zijn sterfdag (tussen februari 1629 en september 1630), terwijl Heylwich van Meurs er nog woonde.¹⁴³⁴ Jacques van Tulden had zich in augustus 1624 met de zijnen in de herdgang Kerkhof onder Oirschot gevestigd, hem *begevende onder de sauvegarde ende contributie die voorschreven vryheijt, volgende de sauvegarde ende consent hen daerover behoorycken verleent ende gegeven byde Staten Generael der vereenichde Nederlanden in Sgravenhaghe den XXV^{en} mey 1624*.¹⁴³⁵ De kinderen¹⁴³⁶ uit dit huwelijk waren:¹⁴³⁷

1. Theodore van Thulden, volgt onder XI-g op pagina 99.
2. Arnoult van Thulden, volgt onder XI-h op pagina 112.
3. Geeraert van Thulden, volgt onder XI-i op pagina 138.
4. Peter van Tulden¹⁴³⁸ is op 31 december 1614 te 's-Hertogenbosch gedoopt. Op 24 november 1635 deed hij zijn gelofte als cisterciënzer monnik en nam hij de kloosternaam Benedictus aan. Hij werd op 19 maart 1639 tot priester gewijd. Op 18 mei 1641 werd hij als *frater Benedictus Tuldeius, ordinis Sancto Benedicto religiosus*, ingeschreven aan de universiteit van Leuven.¹⁴³⁹ Nadien was hij prior van het cisterciënzerklooster Sint Bernard aan de Schelde, bestuurder van de nonnenabdij Sint-Bernardsdal en sinds 1650 rector en sinds 1654 prior van de cisterciënzernonnen te Muizen bij Mechelen. Daar is hij op 23 augustus 1670 overleden. In het Museum voor Schone Kunsten te Antwerpen hangt zijn portret, geschilderd door zijn broer Theodore. Voor de bernardinessen van Muizen heeft deze gedurende Benedictus' ambtsperiode meerdere schilderwerken uitgevoerd.¹⁴⁴⁰
5. Franchoijs van Tulden¹⁴⁴¹ is in Den Bosch gedoopt op 26 maart 1617. Evenals zijn oudste broer werd hij schilder, althans in 1651, 1665 en 1669 noemde hij zich zo¹⁴⁴², en wellicht komen enkele pseudo-Van Thuldens op zijn conto. Tot nu bestaan zijn enige naspeurbare produkten uit „de gemaakte blasoenen tot de begrafenis” van Hester van Griensven (Den Bosch, december 1651), waarvoor hij *f* 70:10:0 ontving¹⁴⁴³, en uit het Catharina-altaar van het klooster Nazareth te Waalwijk. In het obituarium van dat klooster staat: „Anno 1643 omtrent S. Augustinus dach is hier geschildert S. Katerina Outaer van Francus van Teulder die ons daer 20 gulden toe gesonden heeft om voor

portret Benedictus

hem tot danckbaerheit daer voor te bidde.”¹⁴⁴⁴ Hij was *residerende tot Oirschot*, toen hij te 's-Hertogenbosch op 9 februari 1644 trouwde met Franchijntken Henricxs van Beverst. Van zijn tante Lambertken van Tulden leende hij later in dat jaar *f* 400.¹⁴⁴⁵ Waar Franchoys en Franchyntken in 1645–1658 gewoond hebben, is niet bekend. Wel naaste hij in 1650 dreef vijfde van een huis in de Postelstraat, afkomstig van zijn moeders familie.¹⁴⁴⁶ Bij zijn testament van 3 mei 1659 vermaakte Geraert van Meurs *f* 50 aan zijn neef Franchoys en evenveel aan diens zuster Anneken.¹⁴⁴⁷ In 1663 kochten zij van hun (schoon)vader Henrick van Beverst, dan weduwnaar van Maria Jacobs van der Meulen, 4 lopenzaad teulland te Haaren.¹⁴⁴⁸ Henrick van Beverst was klerk ter griffie van Den Bosch. Met zijn vrouw bezat en bewoonde hij *een schoon, groot, welgelegen huys, hoff, met noch twee huysen daertoe behorende, zijnde de groote huysing gestaen ende gelegen Achter de Wilt Vercken op den hoeck van een straetjen, gaende naer Baeten poortjen, anders genoemt het Lombart straetje*.¹⁴⁴⁹ Franchoys van Tulden is in 1669 à 1673 overleden. Zijn kinderen waren:¹⁴⁵⁰

- A. Jacobus van Tulden¹⁴⁵¹, geboren omstreeks 1645, legde in 1680 een verklaring af over de waterloop door het huis van zijn grootvader Henrick van Beverst, *staende opden hoeck van het Lombaertstraetjen*.¹⁴⁵² In 1662 hadden Henrick van Beverst en Jacobus van Thulden in dezelfde zaak getuigenverklaringen afgelegd.
  - B. Adrianus van Thulden, zieke jongeman, maakte in 1673 te 's-Hertogenbosch zijn testament, met name in zake wat hij verwachtte te erven van zijn moetje Johanna Mol te Aken. Secillia van Lode weduwe Peter Aerts, *die hem in sijne sieckte gedient heeft*, kreeg *f* 8 eens. Zijn twee onmondige broers Johan en Hendrick werden onder uitsluiting van zijn zusters en andere broer universele erfgenamen. Ook wat hij nog van zijn zus Helena tegoed had, moest deze aan beide onmondigen restitueren.¹⁴⁵³
  - C. Agnees van Thulden was vermoedelijk identiek aan Angenis van Tulden, die was gehuwd met Giljam van Hoebraken. Op 20 maart 1684 werd in Breda hun zoon Michael ten doop gehouden door Jacobus van Thulden. Agnees trad op 29 januari 1706 te Amsterdam in ondertrouw met Jan Krijne van Grieken uit *Lamuijden*, weduwnaar van Gerritje Jans en korendrager in de Goudsbloemstraat. Angenis' meerderjarige dochter Francijntje van Hoebraken¹⁴⁵⁴ verklaarde zich door haar moeder voldaan voor haar vaders goed. Een getuige kwam verklaren dat hij Giljam twintig jaar geleden had gekend en had horen zeggen dat hij is *gebleven inde slag van Flore*.¹⁴⁵⁵ In de slag bij Fleurus (Henegouwen) op 1 juli 1690 waren de Nederlanders, Spanjaarden en Engelsen verslagen door de Fransen.
  - D. Helena van Tulden, genoemd in het testament van haar broer Adrianus.¹⁴⁵³
  - E. Franciscus Joannes, te 's-Hertogenbosch gedoopt op 4 april 1658.
  - F. Joannes Ludovicus, te 's-Hertogenbosch gedoopt op 15 oktober 1660, was waarschijnlijk de onmondige Johan van Thulden, vermeld in het testament van Adrianus van Thulden in 1673.¹⁴⁵³ Een Johannes van Tulden, ongehuwde vrijgezel op het Hinthamereind, trouwde op 13 november 1701 te Berlicum met Anna Marij Battens uit Den Bosch, aldaar woonachtig op het Sint-Jacobskerkhof.
  - G. Melchior, te 's-Hertogenbosch gedoopt op 16 januari 1662.
  - H. Henricus, gedoopt te 's-Hertogenbosch op 8 februari 1664, zal de onmondige Hendrick van Thulden uit 1673 zijn geweest, bedacht in het testament van Adrianus van Thulden.¹⁴⁵³
6. Anneken van Thulden¹⁴⁵⁶ werd in 1641 door haar tante Lambertken van Thulden, wiens universele erfgename zij was¹⁴⁵⁷, gemachtigd om te procederen om de grafzerk van haar ouders en grootouders in de Bossche minderbroederskerk¹⁴⁵⁸; deze zou worden gesloopt en de familie wilde de zerk behouden. In 1641 had Lambertken, ziek te bed liggende, aan haar nicht opgedragen de zerk uit de met sloop bedreigde kerk te halen.¹⁴⁵⁹ De steen werd verplaatst naar de Sint-Janskerk.¹⁴⁶⁰ Anneken woonde in 1647 te 's-Hertogenbosch in de Vughterstraat.¹⁴⁶¹ In 1651, toen haar broer Franchoys

blazoenen schilderde voor een begrafenisplechtigheid, leverde zij voor *f* 22:0:0 een doodkrans voor het hoofd van de overledene, witte zijden linten voor de familiewapens op de baar, twee zilveren dubbele bordjes voor de baarkroon, een dubbele baarkroon met een *bruijtsboom* (bruidskrans) en andere versierselen.¹⁴⁴³ Later vestigde zij zich bij haar jongste heerbroer, te Zevenbergen, waar zij kort voor 1670 is overleden.¹⁴⁶²

7. Hendrick, te 's-Hertogenbosch gedoopt op 14 april 1619.
8. Hendrick van Thulden, te 's-Hertogenbosch gedoopt op 26 februari 1621, deed op 30 december 1640 zijn professie bij de minderbroeders en werd in 1645 tot priester gewijd. Hij was in 1647 kapelaan en in 1655 pastoor van de minderbroederskerk te Nijmegen.¹⁴⁶³ Tussendoor, in 1647, was hij met een confrater door het klooster te Weert uitgezonden om een minderbroedersstatie te Venray op te richten.¹⁴⁶⁴ Sinds 1663 was hij rector van de clarissen te Leuven, sinds 1666 rector van de tertiarissen te Antwerpen en later rector van de tertiarissen te Brussel.¹⁴⁶⁵ Hij werd op 12 december 1679 als *Henricus Tuldenus* begraven bij de recoletten te Mechelen.¹⁴⁶⁶
9. Joannes Tuldenus (Jan van Thulden)¹⁴⁶⁷, gedoopt te Oirschot op 25 november 1627, werd evenals zijn broer Hendrick minderbroeder. In 1656 kreeg hij van de bisschop van Antwerpen toestemming om te prediken en biecht te horen.¹⁴⁶⁸ Hij was sinds 1658 pastoor van Zevenbergen en overleed daar op 18 maart 1668.

portret twee minderbroeders

Theodore van Thulden

XI-g. THEODORE VAN THULDEN¹⁴⁶⁹ werd op 9 augustus 1606 te 's-Hertogenbosch gedoopt. Zijn vader verklaarde op 24 augustus 1624 hem *buyten te willen seynden in neutrale landen om te leeren zyn handtwerck ende anderssints*¹⁴⁷⁰, maar hij was in feite al in 1621–1622 te Antwerpen in de leer gegaan bij de kunstschilder Abraham Blyenberch. Later was hij naar wordt vermoed een leerling van Peter Pauwels Rubens¹⁴⁷¹ en in 1626/27 werd hij ontvangen als meester-schilder in het Antwerpse Sint-Lucasgilde.¹⁴⁷² Hij vestigde zich in de Scheldestad metterwoon, was in 1634 kandidaat-kerkmeester van de Sint-Jacob, kocht er in 1636 het poorterschap¹⁴⁷³ en was in 1637–1639 kapelmeester van de Venerabele Kapel in de Sint-Jacobskerk. In 1639 was hij deken van de rederijkerskamer De Olijftak¹⁴⁷⁴ en in 1639–1640 deken van het Sint-Lucasgilde, maar over zijn bewind heeft hij nooit rekening afgelegd.¹⁴⁷⁵ Daaraan zal zijn verhuizing uit de stad, uiterlijk in 1643, debet zijn geweest.

Te Antwerpen was hij op 24 juli 1635 in het huwelijk getreden met joffer Maria van Balen. Zij was daar op 8 maart 1618 ten doop geheven door Rubens; haar ouders waren Hendrick van Balen de oude en Margriete Briers; Hendrick was kunstschilder, tekende ontwerpen voor glas-in-loodramen en had een succesvolle werkplaats met veel leerlingen.¹⁴⁷⁶ Hun enige kind werd in 1636 geboren. Door zijn schoonfamilie werd Theodore in 1652 gemachtigd om aan hun oom Geeraert de Briers, schout van Eekeren, te verkopen *eenen speelhof metten neerhove ende boomgaerde, rontsomme mette geheele binnen ende buijten hoff, grachten, gronde ende allen den toebehoorten, gelegen tot Ettenhoven aende kercke*. Het speelhuis was 724 roe en 108 voet groot en samen met nog wat landerijen en de hoeve *de Vinckstede* geërfd van hun grootouders Jasper Briers, schout van Eekeren en Berchem, en Joanna van der Ryt.¹⁴⁷⁷ In 1655 verkocht Theodore *nomine uxoris* en mede uit naam van de kinderen van zijn zwager Jan van Baelen¹⁴⁷⁸, ook kunstschilder, onroerende goederen te Eekeren, Ettenhoven, Hoeven en Oosterweel, alsook het huis *den Wildeman* in de Lange Nieuwstraat te Antwerpen¹⁴⁷⁹, dat hen was aangekomen van zijn schoonouders.¹⁴⁸⁰

Te Antwerpen had Theodore met ingang van Kerstmis 1634 van M. en D. de Villegas een huis gehuurd, *geleghen opde Hooghte alhier, genaempt van oude tyden Jan Balbani suyckerhuys*. In het contract werd een huur bedongen van 38 £ Vlaams per jaar en de clausule opgenomen dat de huurder alle glazen binnens- en buitenshuis alsmede de sloten zou onderhouden. Omdat hij zich aan de laatste bepaling niet gehouden had, kreeg Theodore in 1636 een schadeclaim aan zijn broek.¹⁴⁸¹ Het jaar daarop verwierf hij het huis *de Voorsichticheyt* op de Vrijdagmarkt.¹⁴⁸² Met ingang van oktober 1639 huurde hij van zijn schoonfamilie in de Lange Nieuwstraat het huis *de Wildeman* en enkele maanden later verkocht hij *de Voorsichticheyt*. In 1642 deed hij afstand van zijn aandeel in de *Wildeman*.¹⁴⁸³ Deze rechtshandeling markeerde vermoedelijk zijn vertrek uit Antwerpen.

Maria van Balen

In 1643 blijkt Theodore te Oirschot te wonen; in oktober 1644 zegt hij door zijn werk aan de uitgave van de *Pompa Introitus*, –waaraan hij in 1634–1641 heeft gewerkt–, tijdelijk niet te Oirschot te hebben kunnen resideren.¹⁴⁸⁴ Op 7 november 1643 had hij voor zijn verblijf in vijandelijk gebied een sauvegarde verworven van de Souvereine Raad van Brabant te Brussel en op 24 augustus 1644 een van de Staten-Generaal te 's-Gravenhage. Hij woonde, samen met zijn vrouw en zijn zwager Hendrick van Balen de jonge, kunstschilder als hij, bij zijn tante Lambertken van Thulden voor f 25 per jaar in onderhuur. In oktober 1644 werd hij poorter van Oirschot.¹⁴⁸⁵

Uit de Oirschotse tijd is van de hand van Theodore van Thulden geen enkel werk bekend.¹⁴⁸⁶

In 1646 of 1647 is Theodore in Den Bosch gaan wonen. Ook daar had hij problemen met de huisbaas. Tot in de Vasten van 1647 had hij in de Postelstraat *Thoff van Hollant* bewoond. Toen de huisbaas, licentiaat Van Bergen¹⁴⁸⁷, hoorde dat hij wilde verhuizen naar de Peperstraat, kwam hij met zijn vrouw de sleutels opeisen, die Theodore hem subiet meegaf. Thuis gekomen vond hij echter alles op slot. Een ontboden slotenmaker kreeg de voordeur niet open, zodat achterom, langs de Uilenburg, het huis moest worden betreden. Ook binnen was alles toe, zodat een deur met geweld moest worden opengelopen, opdat de schilder bij zijn spullen kon komen. Dezelfde dag nog verhuisde hij.¹⁴⁸⁸

Medio jaren vijftig woonde hij te 's-Hertogenbosch *Achter 't Wilt Vercken*.¹⁴⁸⁹ Als zijn woning komt het huis van de familie Ruysch Achter het Wild Varken in aanmerking, waaraan blijkens een akte uit 1701 een galerij („sijnde het achterste quartier der voorhuysinge”) was verbonden.¹⁴⁹⁰ Een galerij was een onontbeerlijke werkplaats voor de vervaardiging van schilderijen van Van Thuldens formaat, meermalen tegen de 4 meter en eenmaal zelfs tegen de 6 meter hoog.

In mei 1656 werd Van Thuldens dienstmeid, Sophia, dochter van de Bossche meesterhoefsmid Rogier Willemsen van Eijberch, bezocht van een ziekte met de volgende symptomen: *op haer been hadde een weijnich binnens beens hadde een groot vinckenoogh, grooter als eenen schellinck, daer het wel aff was, ende een grooten opgeheven clier daerboven in haer liessen. Ende oock de tonge soo dick, datmen nijet meer en conde verstaen wat sij spraecke*. De ontboden arts gaf haar een geel poedertje om te purgeren en de diagnose dat zij had *versuijmt* en niet meer te redden was; zekerheidshalve verwees hij haar naar de pestmeester, die tot dezelfde conclusie kwam. Binnen 24 uur na het doktersbezoek bezweek Sophia, blijkbaar in een hevige doodsstrijd, want zij verscheurde haar kleren. *Den voornaemde Thulden met sijn huijsvrouwe ende dochtere al vuijt den huijse gevlucht sijnde*, trof na terugkeer de provisie zodanig verminderd, dat hij schadevergoeding eiste. Het bleek dat de moeder en de broer van de meid drie weken lang in Van Thuldens huis hadden gebivakkeerd, zich *retirerende op een schoonen plaetse* (een onbesmette plek). In hun verweer stelden zij, dat de leeftocht in huis uit niet meer had bestaan dan: *eenen halff vat biers, dat meer als halff aff was. Een pottteken boter, daervuijt sij (...) ten hooghsten over vier oft vijff ponden nijet gegeten en hebben. Een pottteken met bremappels, daervuijt gegeten ontrent een halff pont. Een verckens hamken met een stucxken geroockt vleesch, daarvan van egeen van beijden en is gegeten, omdat het in sulcken besmetten huijsen oft soodaenigen gelegentheijt nijet en gelijcken om te eten. Ende twee geroockte tongen, waervan een gegeten is*. Er was in huis turf, olie noch kaarsen, en de tien à twintig mutsaards bleven ongebruikt, omdat het mooi weer was. Het lijk was bedekt met wat oude spullen van de familie Van Thulden, met name een verstelde zijden rok en een pellen handdoek, die in een sterfhuis niet meer dan enkele stuivers zouden opbrengen.¹⁴⁹¹

Vermoedelijk kwam het over deze zaak tot een proces tussen de schilder en de vader van zijn dienstmeid. In het testament van Henrick van Eijnthoven, notaris en procureur te 's-Hertogenbosch, valt de volgende passage op:¹⁴⁹² *aan mijn dochter Margriet laat ik mijne schilderije van Christi onsen salichmaecker, gebonden aende columnne, geschildert*

door den vermaerden constschilder Tulden, welcken schilderije ick wel bij t'leven van mijn huijsvrouwe gehadt hebbe, maer en quamp mij nijet absolut toe, dan ontrent drie jaeren geleden hebbe ick deselve finalijcken in vasten coop aff gecocht van meester Ruth van Eijberch, op soodaenige conditie dat hij mij noch soude geven drie silveren ducats, ende dan ick hem quijt schelden van allen tgene dat ick hem gedient hebben, soo in dat swaer proces tegen Thulden, tschrijven van twee testamenten tusschen hem ende sijn huijsvrouwe, etc.¹⁴⁹³

Van enkele jaren na zijn ontvangst in het Antwerpse schildersambacht dateert het oudste bekende werk van Theodore van Thulden: uit 1630 stamt de gesigioneerde en gedateerde 'Ijdelheid' (Noordbrabants Museum 's-Hertogenbosch), uit 1631 'Sint Cecilia in concert met de engelen' (doek, 1,065 meter hoog, 1,315 meter breed; huidige verblijfplaats onbekend).¹⁴⁹⁴ Op het eerste bespeelt een vrouw een luit en zingt, gezeten tussen een klavecimbel en een met muzikale attributen beladen tafel; pijp, kaarten, spelen en maskers geven de muzikale vrouw het aura van ijdelheid.

Niet lang daarna kreeg Theodore van Thulden een opdracht van de trinitarissen te Parijs, voor wier koorbanken in de kerk hij in 1632–1633 in kleine afbeeldingen vierentwintig scenes konterfiette, die hij in 1633 bovendien uitgaf als *Revelatio ordinis SSmae Trinitatis redemptionis captivorum sub Innocentio III, 1190*.¹⁴⁹⁵ Het contact met de orde bleef: in 1647 maakte Van Thulden een groot schilderij (292 x 197 cm) voor het hoofdaltaar van de Parijse trinitarissenkerk, voorstellende de heilige Drievuldigheid (nu te Grenoble¹⁴⁹⁶). Twee jaar later maakte hij er zelf een gravure van. Uit de trinitarissenkerk zijn twee ongedateerde schilderijen afkomstig, die door de stijlgelijkheid met de 'Drievuldigheid' op Van Thuldens naam gezet mogen worden: een 'Afdaling van de Heilige Geest' (295 x 195 cm, nu te Le Mans) en een 'Maria Hemelvaart' (nu te Angers). Ten slotte heeft van Thulden nog een 'Marteldood van Sint Barbara' voor de Parijse trinitarissen geschilderd (183 x 130 cm, nu te Dijon).¹⁴⁹⁷

In zijn Franse tijd publiceerde de Bossche schilder de *Travaux d'Ulysse dessinés par le sieur de St. Martin dans la maison royale de Fontainebleau, gravés par Théodore van Thulden* (Parijs, 1633), een reeks van achtenvijftig etsen, behelzende taferelen met de lotgevallen van Odysseus, overgetekend van het stucwerk van Primaticcio en Niccolo dell'Abbate in het kasteel te Fontainebleau. Het Albertina te Wenen bewaart de tekeningen 'Paris bezoekt Menelaos en Helena' met de aantekening *tot Fontanebleau inde eetkamer coninck*, 'Menelaos beweent Helena' en 'Achilles bij de dochters van Lycomedes'¹⁴⁹⁸ en ook in het Louvre bevinden zich enkele aan Van Thulden toegeschreven eventuele voorstudies van *Les Travaux d'Ulysse*.

De koninklijke bibliotheek te Brussel bewaart een album met drieënzestig schetsen en tekeningen van Van Thulden. Ze zijn gemaakt te Fontainebleau, te Ecouen bij de hertog van Montmorency, te Fleury-en-Bière en, volgens de tekenaar, *te Parijs a la rue Schardonneret tot eenen Conseillier*, waarmee hij doelde op hôtel du Faur van raadsheer Le Thellier in de rue Chardonneret. Elders berusten tekeningen uit dezelfde periode (1632–1633), gemaakt te Meudon bij de hertogin d'Estampes en op een ander hertogelijk kasteel, 15 mijl buiten Parijs. De afbeeldingen zijn ontleend aan de Griekse mythologie.¹⁴⁹⁹

Behalve de *Revelatio* en de *Travaux d'Ulysses* verschenen van Theodore van Thulden in 1642 de *Pompa Introitus honori serenissimi principis Ferdinandi Austriaci* en in 1643 de *Studium Seraphicum sacri ordinis Franciscani*, beiden te Antwerpen.

De uitgave van de *Pompa* ging niet van een leien dakje.¹⁵⁰⁰ In mei 1635 contracteerde de stad Antwerpen Thuldenus voor de levering van tweehonderd exemplaren van een boekwerk, waarin etsen van de triomfbogen van de Blijde Inkomste van aartshertog kardinaal Ferdinand moesten zijn opgenomen. Van Thulden werkte toen samen met Jan de Labaere¹⁵⁰¹, Erasmus Quellijn¹⁵⁰² en zijn twee zwagers Van Balen tevens aan verschillende taferelen voor de Inkomste, namelijk *vande gaelderye ofte porticus Austriaca* op de Meirbrug en het toneel

Fuga Mercuri op de Sint-Jansbrug, waarvoor op 13 juni 1635 de stad betalingsopdrachten van *f* 1500 en *f* 3500 deed uitgaan. De schilderijen waren overigens geconcipieerd door Rubens en werden uitgevoerd door een twintigtal schilders. In april 1637 kreeg Van Thulden nog *f* 120 voor het herschilderen en 'retocqueren' van het grote schilderij van Mercurius' vlucht op de Sint-Jansbrug, welk doek werd geschonken aan de kardinaal.

De publicatie van het boekwerk liet op zich wachten, doordat Gaspar Gevaerts, die de bijschriften zou leveren, jarenlang talmde. Zodoende vertoonde de schilder op 7 september 1638 aan de magistraat, dat hij voor zijn overeenkomst met de stad al duizenden gulden kosten had gemaakt, dat de verwachte omvang van dertig bladen was uitgebreid tot honderd, dat Gevaerts niet afkwam en dat hij grote schade dreigde op te lopen. Het overeengekomen honorarium van *f* 2000 was ontoereikend en in 1639 vroeg Van Thulden om *f* 1200 extra. Begin 1641 toucheerde hij *f* 800 voor de extra platen, maar toen in oktober van dat jaar Gevaerts nog niet had gepresteerd, betoogde hij in een rekwest dat de herinnering aan de intrede was vervaagd en dat daardoor en door de verwoesting van de landen ten gevolge van de bittere oorlog met Frankrijk weinig vraag kon worden verwacht. Hij verlangde van de stad per boek de kostprijs van *f* 35 plus de interest, gespecificeerd als volgt:

- *f* 12 voor de vermeerdering met zeventig bladen;
- *f* 5 voor de vergroting en vermeerdering van de platen;
- *f* 5 voor de extra gemaakte medailles;
- *f* 5:10½ voor de papierkosten;
- de oorspronkelijk overeengekomen *f* 10.

Summa was dat een vordering van $200 \times f 38:10\frac{1}{2} = f 7705$, waarbij een bedrag kwam van *f* 120 voor vijf perkamenten en twee papieren drukken en *f* 973 renteverlies. Tot de vermeerdering van het boek, die leidde tot de prijsverhoging van *f* 19:13:0 per exemplaar, was Van Thulden echter volgens de stad niet gehouden geweest. Uiteindelijk bereikten beide partijen een akkoord op 18 april 1643. De stad verbond zich van de vordering van *f* 6678 *f* 4500 te betalen en daarop de reeds uitgekeerde *f* 3800 te korten, een voor de graveur onvoordelige deal. Tussen de bedrijven door waren nog twee problemen gerezen: de schilder vond dat het eerste exemplaar moest worden gepresenteerd aan de gouverneur-generaal, de stad prefereerde de koning; de stad had Van Thulden willen verplichten het boek te laten

drukken bij Balthasar Moretus, maar hij heeft het boek uiteindelijk gegund aan Joannes Meursius (Jan van Meurs, voor zover bekend geen familie van zijn moeder).¹⁵⁰³

Het boek verscheen in 1641 en in juni 1643 had de stad al haar tweehonderd exemplaren gedistribueerd onder hoge functionarissen en andere persoonlijkheden van belang in de Nederlanden, Spanje en Oostenrijk. Van Thulden had voor eigen rekening vier- à zeshonderd boeken laten drukken, waarvan de stad bij boekhandelaren in 1650 exemplaren ad f 42 en in 1651 ad f 30 kocht.

Bij laatst genoemde aankopen is het onduidelijk of het de eerste dan wel de tweede druk betrof. Op 21 maart 1639 waren namelijk Van Thulden en Jan van Meurs bij contract overeengekomen om nog eens zeshonderd *Pompa's* te drukken, te weten vierhonderd op Venetiaans en tweehonderd op Lyons papier. Van Thulden beloofde de drukker f 10 per bladzijde druk te betalen, zowel voor de teksten als voor de afbeeldingen; de helft zou hij voldoen in geld, de rest van de betaling bestond uit het lenen van de drukplaten en medaillons. Wel zou hij het papier betalen (f 24 per riem Venetiaans en f 14 per riem Frans). Van de twaalf grote afbeeldingen ('galerijen') werden in de tweede druk (verschenen in 1642) er slechts zes opgenomen.

Een vierde uitgave van etsen was de *Studium Seraphicum sacri ordinis Franciscani* (Antwerpen, 1643). Met de franciscanen had de familie Van Thulden nauwe banden. Dierck Henricks van Tulden, overgrootvader van de schilder, was in 1557 in de Bossche minderbroederkloosterkerk begraven, evenzo zijn vrouwen en zijn zoons Henrick en Gheraert, de laatste Theodoors grootvader. Aan een derde zoon, mr. Nyclaes van Tulden, droeg de gardiaan van de minderbroeders Cornelis Thielmans in 1622 zijn *Wercken der Saligher Ghesellen van S. Franciscus ende mesusteren van St. Clara in deuchden ende mirakelen claer* op. Dezelfde Thielmans droeg in 1610 Joannes Tuldenius, minderbroeder, voor de priesterwijding voor; in 1620 was deze oom van Theodore zelf gardiaan van Den Bosch.

Joannes' broer Jacques van Thulden, vader van Theodore, woonde tegenover de zij-ingang van de minderbroederskerk, naast zijn schoonvader (Theodoors grootvader), de zilversmid Dierick Aertssen van Meurs. Deze heeft in 1587–1603 werkzaamheden verricht voor de minderbroederskerk, waarvoor hij bovendien handelde als *pater seu administrator spiritualis*.¹⁵⁰⁴ Toen in 1641 dit inmiddels gesloten godshuis dreigde te worden verkocht en gesloopt, redde Anneken van Thulden, Theodoors zus, in opdracht van haar vrome tante Lambertken van Thulden (bij wie de schilder enkele jaren later inwoonde) het familiegraf, dat werd overgebracht naar de Sint-Janskerk.

Ten slotte had Theodore van Thulden twee minderbroedersbroers. Hendrick van Thulden (1621–1679) was pastoor te Nijmegen, een van de oprichters van de minderbroedersstatie te Venray, rector van de clarissen te Leuven en van de tertiariissen te Brussel. Joannes Tuldenus (1627–1668) was pastoor van Zevenbergen.

De schets uit de Rubensschool in het museum voor schone kunsten te Quimper, voorstellende twee religieuzen (minderbroeders?) knielend voor een vorst, een doek van 73 x 59 cm, mag op suggestie van Foucart en Lacambre worden toegeschreven aan Van Thulden.¹⁵⁰⁵ Mijns inziens mag tevens worden gedacht aan een portrettering van beide franciscanerbroers van de schilder.

Een derde broer van Theodore was Benedictus van Thulden (1614–1670), sinds 1650 rector en sinds 1654 prior van de cisterciënzer nonnen te Muizen bij Mechelen. Omstreeks het aantreden van Benedictus te Muizen kreeg Theodore een opdracht voor de opmaak van het hoofdaltaar van de kloosterkerk. In kerk en klooster van Muizen waren volgens een verslag uit 1751 zeven stukken van Van Thulden¹⁵⁰⁶, er kunnen er nog twee aan worden toegevoegd:

- Maria geeft haar zog aan de heilige Bernardus (een groot stuk uit 1659). Marie-Louise Hairs vermoedt dat het gesigneerde, maar ongedateerde schilderij 'Jonge heer verzaakt de wereld' (335 x 120 cm) in het Museum voor Schone Kunsten te Brussel bij dit

lactatiewerk behoorde. Er figureren twee cisterciënzer monniken op, die een voorname man – een bisschop die wellicht een heilige voorstelt – in hun orde toelaten.¹⁵⁰⁷

- Maria met het kind Jezus.
- Sint Franciscus van Paulo.
- Koning David en andere heiligen (een groot stuk).
- De ‘martelie’ van Sint Sebastiaan.
- Maria’s Hemelvaart.
- Christus aan de geselkolom. Volgens pater Gerlach is het 1659 (?) gedateerde en gesigneerde schilderij (157 x 84 cm) van Christus aan de geselkolom, thans in het capucijnenklooster te Breda, afkomstig van Muizen.¹⁵⁰⁸
- Onze Lieve Vrouw van Goede Hoop, te Breda in het capucijnenklooster, 157 x 84 cm, is volgens Gerlach zo goed als zeker afkomstig van Muizen.¹⁵⁰⁹
- Benedictus van Thulden, portret op doek, 146 x 123 cm groot, gedateerd 1660 (Museum voor Schone Kunsten te Antwerpen). Op de stoel van de prior is het familiewapen van de familie afgebeeld.¹⁵¹⁰

Van Thulden heeft meer familie geschilderd. Zijn neefje Gerart van Asten *ex matre* Van Thulden, wiens voogd hij was¹⁵¹¹, schilderde Theodore van Thulden op een 2,20 x 1,80 meter groot doek. Dominant op het portret is Gerarts vader Johan van Asten, gekleed als een Romeinse krijgsman, met zijn tweede vrouw Maria Donckers. Bovenaan rechts zijn de familiewapens afgebeeld.

Gerart van Asten, geboren in 1638, werd in 1656 volslagen wees en in zijn ouderlijke woning werd toen onder toezicht van mombler Theodore van Thulden de huisraad geïnventariseerd.¹⁵¹² Onder de tweeënveertig schilderstukken (zie de lijst hiervoor op p. 93) zullen er zonder twijfel enkele uit het atelier van Van Thulden stammen, zoals de *schilderije van Prins Cardinael*, misschien een voorstudie of restproduct van de Blijde Inkomste van Ferdinand van Oostenrijk en van de *Pompa. Het conterfeijtsel van zaliger Johan van Asten ende Maria van Tulden*, het eerst genoemde van de acht schilderijen in de woonkamer, zal het bewaarde portret zijn geweest, terwijl de *drije conterfeijtsels van zaliger Dierck van Tulden en syne huysvrouwe*, oom en tante van Theodore, wellicht eveneens van de hand van de meester waren.

Verschillende notabele stadsgenoten werden door Van Thulden afgebeeld. In het museum voor schone kunsten te Doornik hangt een familiegroep Van der Wiele-van Someren uit 1647, een doek van 142 x 265 cm.¹⁵¹³ Ook van Anna Stas, weduwe van de Bossche regent Pieter Schuyt van Walhorn¹⁵¹⁴, en haar kinderen maakte Van Thulden in 1647 een portret (174 x 206 cm), zo ook van Josina Schade van Westrum en haar kinderen¹⁵¹⁵ en van Anna Pijnappel.

Voor de verleiding om de op een basluit musicerende vrouw te vereenzelvigen met Maria van Balen, vrouw van Theodore, zijn meerdere auteurs gezwich. Er zijn drie exemplaren van hetzelfde onderwerp bewaard gebleven: te Brussel, op het kasteel d’Aulteribe (Puy-de-Dôme) en in het Noordbrabants Museum te ’s-Hertogenbosch. Het eerste (‘Allegorie op het huwelijk’) is 194 x 135 cm groot en gedateerd 1652, het tweede 1646 (?), het derde niet.¹⁵¹⁶

De vrouw personifieert de muziek en bespeelt een grote basluit van typisch Vlaamse snit. Een geest (engeltje) nadert haar van achteren om haar te kronen met een bloemenkrans; hij houdt de toorts van Hymeneus, zoon van Bacchus en Venus. De inscriptie op de Brusselse versie luidt:

*Quam bene concordi sonat intestudine chorda
Tam bene concordi in coniuge corda sonant*

Die op de Bossche versie:

*Quam bene concordia intestudine sonat
Tam bene concordia coniugem coronat*

Het schilderij te ’s-Hertogenbosch is in 1928 als ‘De muziek en het huwelijk’ (± 1660) in

bruikleen gegeven door het Trippenhuys te Amsterdam.¹⁵¹⁷ In 1877 inventariseerde men daar een 'Mucius Scaevola en citer spelende vrouw' van dezelfde afmetingen als het vorige stuk en klaarblijkelijk van de dezelfde hand.¹⁵¹⁸

Theodore van Thulden werkte in opdracht. De Bossche notabelen die zich door hem lieten portretteren, vormden een kleine minderheid van de clientèle, die voornamelijk bestond uit politieke en religieuze hoogwaardigheidsbekleders en instellingen. Naast de trinitarissen, franciscanen en cisterciënzers rekende hij tot zijn klandizie een jezuïetenstatie, enige kloosters en verschillende parochie- en collegiale kerken.

In het Louvre hangt de 'Verschijning van de verrezen Christus aan zijn moeder', een doek van 573 x 250 cm, dat in 1660 was geschilderd voor het hoofdaltaar van de jezuïetenkerk te Brugge.¹⁵¹⁹ In het nonnenklooster van Bethaniën bij Mechelen werd in 1751 „de Vier Uijttersten, die sich vertoonen aen eene nonne” gezien.¹⁵²⁰ Het overlijden van de heilige Lidwina van Schiedam, 1,90 meter hoog en 1,45 meter breed, schilderde Van Thulden voor de karmelieten te Brussel.¹⁵²¹

Een 'Zegepraal der roomse kerk over de ketterijen' siert de Sint-Pieterskerk te Gent.¹⁵²² Te Bergen Henegouwen herbergt de Sint Waltrudis een 'Apotheose van Sint Franciscus van Paulo' (er zijn drie voorstudies bewaard gebleven¹⁵²³), de Sint Sulpitius te Diest heeft een 'Boodschap van de engel' (250 x 135 cm), de Sint Michiel te Gent de 'Marteldood van de heilige Adriaan'. De laatste drie stukken zijn zonder finaal bewijs aan Van Thulden toegeschreven.¹⁵²⁴ De ongesigneerde schilderijen van de heiligen Laurentius, Cecilia en Barbara en van de heiligen Agnes, Antonius en Sebastiaan in de schatkamer van de Onze-Lieve-Vrouwekerk te Maastricht worden op basis van stijl- en vormovereenkomsten (lange, slanke vinger, putti's, gelaatsuitdrukkingen, gezichtstypes) toegeschreven aan Van Thulden door De Keer en Van Ruyven-Zeman: „Vergeleken met zijn complexe, veelfigurige en vaak allegorische doeken vormen de Maastrichtse altaarsstukken bescheiden, doch kwalitatief goede werken.”¹⁵²⁵ Maar toch.

carton

Ten behoeve van de Maria-kapel van de Sint Goedele te Brussel kregen Theodore van Thulden en zijn oude vriend Jean de Labaere in 1656 de opdracht voor het maken van vier

glazen ramen. (De originele tekeningen van de ontwerpen werden teruggevonden in 1771.) Op 13 juni 1656 toucheerde Van Thulden *f* 350 voor den patroon ende scheijts die hij heeft gemaect tot de gelaese venster gegeven bij den keijser, te weten de presentatie van Maria als kind aan de tempel met in het onderstuk onder een triomfboog keizer Ferdinand III en zijn vrouw Eleonora van Gonzaga, vergezeld van hun patroonheiligen. Het tweede raam toont onder Maria Boodschap de aartshertogen Ferdinand en Isabella, biddend op de knieën in gezelschap van hun patroonheiligen Albert van Leuven en Elisabeth van Hongarije¹⁵²⁶; het raam werd voltooid in 1663 en Van Thulden streek er *f* 400 voor op. In het derde raam (1658) vindt het huwelijk plaats van Maria; in het onderstuk is keizer Leopold geportretteerd tussen de heilige Leopold en Ignatius van Loyola.¹⁵²⁷ (Het vierde en oudste raam werd geheel uitgevoerd door Jean de la Baer, glasschilder te Antwerpen.¹⁵²⁸)

Naast de opgesomde zijn er enkele religieuze voorstellingen, waarvan geen opdrachtgevers (met zekerheid) bekend zijn. De ‘Triomf van David’ (David brengt het hoofd van Goliath naar Jeruzalem, de dochters van de stad begroeten hem met zang en dans; 102 x 133 cm), weleer in het museum van Schwering, is verdwenen.¹⁵²⁹ Het rijksprentenkabinet te Amsterdam heeft een tekening van het Salomonsoordeel.¹⁵³⁰ Uit de kerk van Saint-Symphorien-de-Laye (Loire) komt een ‘Maagd Maria met het kind Jezus, koning David, Sint Franciscus en andere heiligen’.¹⁵³¹ Onder een schilderij van Van Dijck kwam een ‘Drieuldigheid met een heilige’ tevoorschijn, gesigneerd en gedateerd 1651. De personages lijken erg op ‘De heilige Drieuldigheid met de Maagd en Sint Bernard’ uit 1657 (Sint-Eustachiuskerk te Sichem, afkomstig van het augustijnenklooster aldaar): Bernard ontvangt het zog van de goddelijke moeder, vermengd met het bloed uit Jezus’ zijde.¹⁵³² Op kunstveilingen verschenen nog een ‘Triomf van de Maagd’ uit 1663, een ‘Heilige familie in de stal’ en een piëta met God de vader als ondersteunende figuur, beide laatste schilderijen ongedateerd.¹⁵³³

De allegorie ‘Vlaanderen, Brabant en Henegouwen brengen hulde aan de Maagd Maria’ uit 1654 (Kunsthistorisches Museum Wenen) is van politico-religieuze aard¹⁵³⁴, evenals de allegorie op de onderwerping van Maagdenburg aan Frederik Willem van Brandenburg en de geboorte van zijn zoon Lodewijk uit 1657 (The Bowe Museum, Barnard Castle, County Durham) en ‘Alliantie van Frankrijk en Spanje’ (102 x 83 cm, Louvre).

Theodore van Thulden was een intellectuele schilder, die zich spiegelde aan Rubens en zich evenals deze categorisch bediende van allegorieën, emblematiek en symboliek. Bediende hij zich in zijn religieuze oeuvre vooral van bijbelse en hagiografische topen, in zijn politieke werken maakte hij een uitputtend gebruik van de klassieke mythologie.

In 1633 gaf hij achtenvijftig gravures van de lotgevallen van Odysseus uit en werkte in 1635-1642 aan de *Pompa Introitus*. Hij schilderde een Athene en Pegasus (88,5 x 116 cm, J. Paul Getty Museum, Los Angeles). Een ets uit het laatste werk toont de vlucht van Mercurius uit Antwerpen, vervaardigd naar het door Van Thulden gemaakte schilderij dat in 1637 werd geschonken aan kardinaal Ferdinand van Oostenrijk. Men ziet de dreigingen waaraan Antwerpens welvaren is blootgesteld: de zeevaart kwijnt, de handel staat op het punt zich terug te trekken. Bovenaan domineren Neptunus met zijn drietand en een roer en de Overvloed met haar hoorn de wereld. Aan elke kant blaast een zeecentaar op een schelp, ze houden het wapen van Antwerpen vast. Onderaan staan de Overvloed en de Heiligheid in antithese met de Armoede en de Ziekte. Links zit de Schelde in gevangenschap (enkele in ijzer geslagen) op een nutteloos geworden net te dommelen; hij leunt op een omgevallen vat, waaruit niets meer stroomt. Een zeevaarder ligt er stil bij, een oude zeebonk ligt te slapen, een ongebruikt anker en gebroken roeiriemen om hen heen. Temidden van een en ander staat Mercurius gereed om te vertrekken. Hij werpt een medelijdende blik op de juffrouw die Antwerpen voorstelt, herkenbaar aan de burchten uit het stadswapen op haar diadeem en de daarnaast hangende afgehakte handjes (van Handwerpen). Ze staat op het punt zich op de knieën te werpen voor de infant-kardinaal ten einde hem om een genoezame oplossing te smeken.¹⁵³⁵

Verschillende voorstudies van de triomfbogen en de gravures van de Blijde Inkomste zijn bewaard gebleven. Een getekend portretje (246 x 320 mm) van de kardinaal-infante te Madrid wordt als zodanig geïnterpreteerd.¹⁵³⁶ Van de terugkeer van Mercurius naar Antwerpen bestaan voorstudies op Malta en in de Verenigde Staten.¹⁵³⁷

Rubens ontving in 1636 een opdracht van Philips IV om het nieuwe jachtpaviljoen Torre de la Parada bij Madrid van schilderijen te voorzien. Het werd een zware klus, want het kasteel had vijftig kamers en er werden honderdtwaalf doeken verlangd. Een eerste lading schilderijen vertrok op 11 maart 1638 naar Madrid. Zijn concepten had Rubens laten uitvoeren door andere schilders, die het vrijstond er hun naam onder te zetten. Onder hen was Van Thulden, van wie twee doeken uit 1637 in het Prado worden bewaard: 'Herakles' hond ontdekt het purper', 189 x 212 cm groot en getekend *T.V. Thulden*, en 'Orpheus bekoort de wilde dieren' (195 x 432 cm).¹⁵³⁸

Voor de stad 's-Hertogenbosch maakte van Thulden verschillende politieke allegorieën. In de raadzaal hang een allegorie op de gerechtigheid uit 1646, in de burgemeesterskamer een doek van 242 x 295 cm uit 1647, voorstellende het recht van hoger beroep van de schepenenbanken van de meierij bij die van Den Bosch.¹⁵³⁹ Voor deze werken ontving de schilder in 1647 *f* 500.¹⁵⁴⁰ In 1650 leverde hij voor de burgemeesterskamer een 245 x 305 cm grote allegorie over de Brabantse steden die zitting zoeken in de Staten van de Verenigde Provinciën.¹⁵⁴¹ In Wenen heeft de academie voor beeldende kunsten een grauwschets in olie verf van de Bossche Maagd die, gevolgd door de vier kwartieren, eerbiedig de troon van de generaliteit nadert.¹⁵⁴²

Constantijn Huygens kreeg in december 1647 van Amalia van Solms de opdracht een contract te maken voor dertig schilderijen om daarmee de Oranjezaal van Huis ten Bosch te amelioriseren. Op twee lijsten van genomineerde schilders staat Van Thulden tussen die uit Den Haag en uit Brabant.¹⁵⁴³ Het eerste dat hij leverde (1648) stelt een triomftocht na de verovering van Breda voor. Het doek, 383 x 205 cm groot, bracht de schilder *f* 500 in het laatje.¹⁵⁴⁴

Het jaar daarop voltooide Van Thulden voor de Oranjezaal 'De opvoeding van Frederik Hendrik' en 'De smidse van Vulcanus'. Het eerste doek, 319 x 207 cm groot en goed voor een honorarium van *f* 400, toont de opvoeding van de prins door Pallas Athene en Hermes; de pupil zit op de achtergrond als Achilles op de rug van de centaur Chiron; globe, haan en schildpad vertegenwoordigen als emblemen de wijsheid, de waakzaamheid en de voorzorg.¹⁵⁴⁵ *De smits van Vulcaen*, een doek van 380 x 240 cm, kostte Amalia *f* 500.¹⁵⁴⁶

De omgeving van Hephaistos werd nader belicht in 1650 met „De winckel van Vulcaen, daer Venus keur van wapenen uijt soeckt”: doek, 380 x 240 cm, *f* 500.¹⁵⁴⁷

Van Thuldens laatste bijdragen aan de Oranjezaal zijn 1651 gedateerd. Het grote (321 x 762 cm) doek over het samengaan van de Franse en Staatse legers en de erkenning door de Verenigde Provinciën van Frederik Hendrik als opperbevelhebber (1635) kostte *f* 2000, terwijl de triomftocht van bloemen strooiende vrouwen en oosterlingen (plus een aap, bekransde schapen en een olifant) navenant de afmetingen van 315 x 242 cm *f* 400 opleverde.¹⁵⁴⁸

De Oranjes, met name in de persoon van Amalia van Solms, zijn Van Thuldens klanten gebleven. Op een 115 x 97 cm metende allegorie op de prins van Oranje (later Willem III) als toekomstige stadhouder staat zij rechts van de lege stadhoudersstoel; rechts op het tafereel bestijgt de prins, geholpen door Minerva, de trappen van een tempel, waarvan de poort is omlijst met de wapens van de Zeven Provinciën.¹⁵⁴⁹ Uit 1664 stamt de 'Thetis kroont de ingeslapen Peleus met rozen'.¹⁵⁵⁰

Niet alleen op Huis ten Bosch, maar ook op het Noordeinde en op Honselaarsdijk was Van Thulden met zijn schilderwerk aanwezig. Op het Noordeinde had Amalia van Solms „twee groote schilderijen in de schoorsteenmantel, zijnde de historie van de huysvrouw van den

keyser Augustus, gedaen door T. van Tulden”, te weten een ‘Apotheose van keizer Augustus’ en ‘Livia’.¹⁵⁵¹

Op Honselaarsdijk inventariseerde men in 1758 het schilderij „Eenige vliegende kinderen, bloemfestoenen torssende” op de grote middeltrap (west-paviljoen) uit 1640, terwijl in de antichambre (west-paviljoen) vijf schilderijen met levensgrote figuren hingen, te weten „verbeeldingen uijt de Historie van Psiche”, echter „seer defect en door de oudheid etc. geschonden.” Twee daarvan waren van de hand van Theodore van Thulden, onder meer ‘Mercurius komt bij Aglauros en wordt in steen veranderd’ (uit Ovidius’ *Nazo*, tweede boek, fabel XII).¹⁵⁵²

Wie de allegorie op de geboorte van Willem III (Victoria en Albert Museum) heeft besteld, een aan Van Thulden toegeschreven schilderij van 123 x 135 cm, is niet bekend.¹⁵⁵³

De werkzaamheden voor de Blijde Inkomste van kardinaal-infante Ferdinand van Oostenrijk lijken enkele opdrachten te hebben opgeleverd, waaronder vermoedelijk een of meer portretten van zijn persoon en een ‘Triomf van Ferdinand van Oostenrijk’¹⁵⁵⁴ (zie ook het schilderij van de kardinaal in het huis van Theodoors nicht Marie van Thulden, p. 104).

‘De terugkeer van de Vrede’ uit 1655 behoorde tot de kunstvoorwerpen die Leopold Willem van Oostenrijk als gouverneur van de Zuidelijke Nederlanden in 1659 meenam naar Wenen: de Overwinning wordt met lauweren gekroond door de Kracht en de Faam, terwijl haar wagen onder de ogen van het volk wordt voortgetrokken door de Voorzichtigheid, de Arbeid en de Macht.¹⁵⁵⁵

Resteert een aantal schilderijen en tekeningen van de meester waarover weinig bekend is, bijvoorbeeld omdat ze door oorlogsomstandigheden zijn verdwenen of na na transacties op kunstveilingen ondergedoken:

- ‘Perseus bevrijdt Andromeda’ uit 1646 (museum voor schone kunsten te Nancy).
- ‘Aeneas en Dido’ uit 1652 (Marshall-Museum Hannover).¹⁵⁵⁶
- ‘De Gerechtigheid en de Overvloed’, 1661 (te Londen in 1946).¹⁵⁵⁷
- ‘De Tijd redt de Waarheid’ (Hermitage te Sint-Petersburg) is 1657 of 1667 gedateerd en zou in het laatste geval Van Thuldens jongste bekende werk zijn.¹⁵⁵⁸
- ‘De Vrede’, 1659 (in 1936 te Antwerpen).¹⁵⁵⁷
- ‘Allegorie op de verovering van Maagdenburg’, in opdracht van de keurvorst van Brandenburg in 1666 geschilderd voor de marmeren zaal van het Stadtschloß te Potsdam, verbrand in 1945.¹⁵⁵⁹

Ongedateerd zijn ‘De Triomf van Galathea’ (272 x 300 cm)¹⁵⁶⁰, ‘Moord op de onnozele kinderen’¹⁵⁶¹, ‘Christus van het kruis genomen’ (in 1837 geveild als deel van een verzameling)¹⁵⁶², ‘De barmhartige Samaritaan’ (hing voor 1914 in de Sint-Pieterskerk te Diksmuide) en ‘Caritas met vier kinderen’ op het stadhuis van Enkhuizen, groot 189 x 176 cm, gesigneerd *F. Bol fecit*, maar toe te schrijven aan Van Thulden.¹⁵⁶³ Van ‘De onthouding van Scipio’ heeft het Museum voor Schone Kunsten te Antwerpen een schets. De schets van een ongeïnterpreteerde allegorie in het Kaiser-Friedrich-Museum te Berlijn werd in 1921 toegeschreven aan Rubens en in 1933 aan Van Thulden.¹⁵⁶⁴ De pendanten ‘Schaking van Europa’ en een ‘Mercurius met Argus’ – kleine stukken – doken op te Brussel in 1956. Het museum van Chicago heeft een scene in een tempel, het prentenkabinet te Berlijn een zwart-krijttekening van Theseus als gastheer van de riviergod Achelaos.¹⁵⁶⁵ ‘Het goede bestuur’, een getekende allegorie in museum Grobet-Labadié te Marseille, werd enige tijd geleden op basis van het materiaalgebruik en van de typen gestalten en opstelling toegeschreven aan Van Thulden.¹⁵⁶⁶

Theodore van Thulden is levenslang een adept van Rubens gebleven. Een aantal van diens schilderijen gebruikte hij als inspiratie. Zo werkte hij Rubens’ boerenkermis (Louvre) om tot een Vlaamse bruiloft (Museum voor Schone Kunsten te Brussel), die een onwaarschijnlijke vermenging toont van zeer hoge adel en zeer laag boerenfolk.¹⁵⁶⁷ Eenzelfde wereldvreemdheid van de intellectueel Van Thulden blijkt verder uit zijn onvermogen tot

psychologische diepgang: de gemartelde heilige Adriaan (Gent) lijkt genoeglijk te keuvelen met de omstanders, en zelfs de broer van de schilder, prior Benedictus, mankeert het aan enige individualiteit. Een grote portretschilder heeft hij nooit kunnen worden. Dat neemt niet weg, dat hij door de kunstminnende Lierse notaris Cornelis de Bie, een tijdgenoot, werd geroemd als iemand die „om zijn konst in groot aensien is”, waarbij niet werd gerefereerd aan zijn portretten, maar aan de series etsen van de *Pompus Introitus* en de *Travaux d’Ulysses*, alsook aan zijn „geestighe boerterijen van Kerremissen, Boeren bruyloften en andere aerdighe jnventien.”¹⁵⁶⁸

Theodore had een uitgesproken voorkeur voor liefallig ogende vrouwspersonen, wier karaktertrekken hij verving door rubensiaanse rondborstigheid. Spanning ontbreekt bovendien vaak in zijn composities. Zijn kracht lag in de receptie en perceptie van de barokke en neo-classicistische behoeften van zijn klantenkring: veel symboliek, emblematiek en mythologie om politieke, religieuze dan wel burgerlijke motieven en sentimenten tot uitdrukking te brengen. Op een eigen mening kon hij nimmer worden betrapt. Hij bediende rooms en gereformeerd, Staats en Spaans even goed.

Van Thuldens nagelaten oeuvre is veelzijdig. Het bestaat uit etsen, tekeningen, ontwerpen voor glas-in-loodramen en schilderijen. Hij heeft gewerkt voor eigen rekening, maar ook in opdracht van Rubens, in samenwerking met de glasschilder Jan de Labaere en als stoffeerder. Tussen 1634 en 1638 stoffeerde hij voor Jan van Breugel de jonge een Maagd Maria met personen¹⁵⁶⁹ en door de in 1652 overleden stillevenschilder Adriaan van Utrecht liet hij bloemen en vruchten toevoegen.¹⁵⁷⁰ In 1660 was hij te Antwerpen, waar hij over de authenticiteit van een schilderij van Van Dijck een getuige-deskundigeverklaring aflegde.¹⁵⁷¹

In november 1668 voelde Theodore zijn einde naderen. Hij schreef op de zesde van die maand:¹⁵⁷² *Myn heer broeder van Mechelen is tegen woordich hier, tot myn versoeck, om met hem te raede hoe ick het best soude stelle om myn corte resterende daege best te eyndige. Soo hebbe gearrestert ick met desen winter soude sien mijn affaire te disponere om tegens den aenstaende soomer buijten te gaen woenen om als voorsschreven, want ick vervalle alle daegen meer ende vinde dat geringe rusie mij seer soude drucken, want daer mede is te gecken in manier van spreecke, dat altereert mij nu seer. Mij leyt dat prosses van Donia seer opt art, mits veel consideratie dat Peter van Balen wilde, ick soude het curatueerschap conne transportere.* Peter was een zoon van zijn zwager, de kunstschilder Jan van Balen, en Theodore behartigde zijn belangen.¹⁵⁷³ Van Tuldell was de rust echter niet gegund. Hij bleef de zomer daarop in 's-Hertogenbosch en hield zich niet alleen bezig met de problemen van zijn neef Van Balen, maar had ook te kampen met de orde van de minderbroeders, die de erfenis van zijn in maart 1668 overleden broer Jan had ingepikt.¹⁵⁷⁴ In zijn laatste brief, van 25 juni 1669¹⁵⁷⁴, schrijft hij nog maar net te zijn begonnen met de remedie tegen de *blauwe schuit* (spataderen of scheurbuik) en dat dr. Kerckwijck, zijn arts, de stad uit was om te solliciteren naar een professoraat in Harderwijk.

Uit zijn laatste levensjaren is weinig werk bekend. Kort voor zijn overlijden (acht dagen voor Bosschekermis in 1669) beloofde hij nog aan de Bossche joffer Touralion de Massin een *stuck schilderije, tot een gedachtenisse*, zonder dat duidelijk is of het om recent werk ging.¹⁵⁷⁵ Op 12 juli 1669 is de schilder te 's-Hertogenbosch begraven. Voor drie uren en een kwartier *met groot geluyt* op die dag door de Sint-Jansklokken betaalden zijn nabestaanden *f 29:5:0*.¹⁵⁷⁶ Dat voor zijn collateraal slechts *f 5* werd betaald¹⁵⁷⁷, lijkt een teken van armoede, maar zal eerder het gevolg zijn van de omstandigheid dat Theodore geen onroerend bezittingen had; zijn woning huurde hij bijvoorbeeld. Over de betekenis van de hoogte van zijn inkomsten kan alleen worden gegist. Voor 72 m² geschilderd doek ontving hij in 1647–1651 gemiddeld *f 66:14:14* per m². Wel is opmerkelijk, dat Cornelis de Bie Van Thulden lijkt te hebben geroemd, toen hij over hem schreef.¹⁵⁶⁸

Het is weerdich te aenschouwen en neerstich in't ghemoedt te bedencken met

wat schoon seghenteeckenen de vermaeckelijcke ende vernuftbarende *Pictura* verciert is, de welcke de edel Schilders door hun Const connen ghenieten ende de vruchten daer van achterlaten tot verwonderinghe van alle menschen die de selve comen te aenschouwen tot vruught van hunne naercomelinghen oft erffghenamen alswanneer sy soo lanck naer de doodt van hun ouders oft naeste vrinden (die Schilders sijn gheweest) hooren spreken, het spreekwoordt seyt, ***Melius est Nomen bonum quam divit mult***, *Beter is eenen goeden Naem achtertelaten als veel rijckdommen*: Dese twee gaven can eenen Schilder achterlaten, dat is rijckdom die vergaet, ende d'eer van zijn Const die noyt en sterft.

Het enige kind uit het huwelijk Van Thulden–van Balen was:

1. Maria Anna van Thulden, te Antwerpen gedoopt op 7 mei 1636. Zij leefde in 1656, toen haar ouders met haar voor de pest vluchtten. Haar vader heeft zij niet overleefd.

Limburgse landbouwers

XI-h. ARNOULT VAN THULDEN¹⁵⁷⁸ is gedoopt te 's-Hertogenbosch op 22 juni 1608. Hij woonde aanvankelijk te Oirschot, waar in 1634 zijn zoon Jacob werd geboren, en was minstens sedert 1630 secretaris van Nederweert.¹⁵⁷⁹ Aanvankelijk zal hij daar niet hebben geresideerd, want in juni 1635 was hij nog secretaris te Oirschot.¹⁵⁸⁰ Als secretaris in functie wordt hij voor het eerst gezien in september 1635.¹⁵⁸¹ Daar zat hij minstens in 1637–1639 in de schepenbank. Daar trad hij ook op als advocaat, wordt hij nog in 1672 vermeld als praktizerend notaris¹⁵⁸² en is hij op 8 maart 1681 begraven. In 1651 verklaarden Arnoults zus en broers Anna, Theodore, Geeraert en Franchoijs, dat hij het sterfhuis van hun oom Abraham van Thulden had geadministreerd en geregeerd zonder enige machtiging hunnerzijds en dat zijn bewind wat hen betrof van nul en generlei waarde was.¹⁵⁸³

Arnoult van Thulden was een man met eergevoel. In 1653 werd hij van meened beschuldigd door de tegenpartij van zijn cliënt. Van Thulden, die zich nadien beschreef als *zijnde (sonder jactantie –zonder zwammen–) een persoon die nijet queruleux en is*, had diens advocaat uitgenodigd om onder het genot van een glas het conflict bij te leggen, maar het liep anders af. De confrère weigerde *met grammen moede* de dronk te aanvaarden en voegde Van Thulden toe: *„Ick en wille met u nijet drincken”, nijettegenstaende ten selven tijde oft wel corts daernaer hij met alle andere gelaeghsluyden ende oyck te bevoorens metten arrestanten heeft gedroncken, sonder dat hij alsdoen redenen waeromme heeft willen seggen*. Omdat een en ander geschiedde in aanwezigheid van schout en schepenen, voelde Van Thulden zich hoogst beledigd; hij liet de advocaat arresteren om de reden van weigering uit hem te krijgen.¹⁵⁸⁴

Arnoult was gehuwd met Sara Veltackers¹⁵⁸⁵ uit Tongerlo, die een dochter was van mr. Pauwels Veltackers, schepen van Tongerlo, en van de Antwerpse Antonia van Hulsen. Van haar moeder erfde Sara het huis *d'Exterken alias Tgelove* op de Vrijdagmarkt te Antwerpen.¹⁵⁸⁶ In tweede echt trad Arnouth Jacobs van Thulden te Oirschot op 8 januari 1647 in het huwelijk met Jenneken Geerlincx¹⁵⁸⁷ uit Sint-Oedenrode, wiens vader Jan Geerlinck Gijssels¹⁵⁸⁸ uit Oirschot kwam. Toen zij op 29 oktober 1623 te Sint-Oedenrode werd gedoopt, werd zij een dochter genoemd van Heylwich, die Helena heette bij de doop van haar eerste dochter Jenneken op 19 mei 1620. Vermoedelijk mag Jenneken Geerlincx worden vereenzelvigd met Joanna van Tulden, die op 3 februari 1670 te Nederweert werd begraven.

Uit het eerste huwelijk stammen:

1. Jacob, te Oirschot gedoopt op 7 november 1634.
2. Paulus, te Nederweert gedoopt op 12 februari 1636. In de Onze-Lieve-Vrouweparochie te Mechelen werd op 30 juni 1683 het overlijden (de begrafenis) ingeschreven van *Paulus Henricus Tulder*, wellicht dezelfde als de Nederweertse.

3. Antonetta van Thulden is op 29 augustus 1638 te Nederweert gedoopt. Zij trouwde aldaar op 31 juli 1660 met Josephus Ooms. Deze wordt in enkele genealogische handschriften Gaspar François Ooms, baron van Oostersteyn, genoemd en kan worden vereenzelvigd met Josephus Franciscus Ooms¹⁵⁸⁹, zoon van dr Henrick Ooms¹⁵⁹⁰, medicus te Eindhoven. In 1658 woonde hij te Valkenswaard en het jaar daarop was hij als onmondige in de kost te Weert en reisde hij naar zijn oom Lucas Ooms¹⁵⁹¹, kanunnik te Leuven. 'Oostersteyn' was Oosterwijk onder Houtvenne, waarvan in de achttiende eeuw Philips Ooms heer was.¹⁵⁹² Een bijna tweehonderd jaar oud genealogisch handschrift¹⁵⁹³ spreekt van Henricus Ooms, licentiaat in de medicijnen, vader van Joannes Ooms (kanunnik te Gent) en grootvader van:
  - Henricus Franciscus Ooms, heer van Westmeerbeek.
  - Philippus Josephus Ooms, heer van Oosterwijk.
  - Anna Ooms, meesteres van het groot begijnhof te Mechelen.
4. Jan Baptist van Thulden, volgt onder XII-g op pagina 113.

Uit het huwelijk met Jenneken Gijssels werden de volgende vijf kinderen geboren, van wie in 1686 Helena, Sara en Jacobus aan hun broer Francis een huis verkochten:¹⁵⁹⁴

5. Anna van Thulden, te Sint-Oedenrode gedoopt op 19 september 1647, trouwde te Nederweert op 8 februari 1677 met Caspar Steijn. Hij kwam uit Weert, waar hij op 15 mei 1644 was gedoopt; zijn ouders heetten Jan Steijn en Elisabeth. Kinderen van Gaspar Steijn en Anna van Tulden ('Anna Tuldens') werden in 1680, 1683 en 1692 te Weert gedoopt. Nadat Anna op 9 januari 1693 te Weert was overleden, hertrouwde Caspar op 29 september van dat jaar aldaar met Margriet Janssen.
6. Jacob van Tulden, volgt onder XII-h op pagina 113.
7. Sara van Thulden werd te Nederweert op 18 op 28 februari 1651 gedoopt met de namen Sara Maria. Zij trouwde aldaar op 4 juli 1685 met Herman Jacobs Cursten en overleed er op 14 oktober 1717. Hun zoon Arnoldus Corsten trouwde met Anneke Jansen Verbeeck en vestigde zich te Mierlo.¹⁵⁹⁵
8. Helena van Thulden, te Nederweert gedoopt op 5 juli 1653. In 1686 was zij ongehuwd, zij werd althans bij een transactie bijgestaan door haar voogd Jan Baptist Beijs. Vermoedelijk is zij de Helena van Thulden die in 1690 de jongste zoon van haar broer Francis boven de vont hield. Op 25 september 1702 is zij te Nederweert begraven.
9. Francis van Thulden, volgt onder XII-i op pagina 127.
10. Clara Maria, te Nederweert gedoopt op 19 november 1656.

XII-g. JAN BAPTIST VAN THULDEN¹⁵⁹⁶, te Nederweert gedoopt op 1 juli 1640. Hij volgde zijn vader op als secretaris van Nederweert, in welke functie hij wordt gezien in 1679. In dat jaar kocht hij een huis met erf en boomgaard in de Kerkstraat.¹⁵⁹⁷ Bij Joanna Maria van Cauwenberg, zijn weduwe in 1682¹⁵⁹⁸, was hij vader van twee zonen en een van beide hier na te noemen dochters, die in 1703 hun oom Francis van Tulden machtigden een halve bunder land te Nederweert *in Boecket* te verkopen:¹⁵⁹⁹

1. Sara Maria van Thulden.
2. Maria Anna van Thulden.
3. Jacob Frans van Thulden, vermeld in 1704.
4. Jan Dirck van Thulden was trouwgetuige te Thorn in 1695.¹⁶⁰⁰

XII-h. JACOB VAN THULDEN¹⁶⁰¹ is te Nederweert gedoopt op 27 april 1649 en stierf daar op 20 september 1725. Bij Griet Peter Jegers¹⁶⁰², met wie hij te Nederweert was getrouwd op 17 oktober 1679, was hij vader van:

1. Peter van Tulden, volgt onder XIII-f op pagina 113.
2. Joanna, op 26 april 1682 te Nederweert gedoopt.
3. Arnoldus, te Nederweert gedoopt op 13 juli 1683.
4. Arnoldus van Tulden, volgt onder XIII-g op pagina 114.

5. Theodorus, op 6 augustus 1687 te Nederweert gedoopt. Vermoedelijk is hij dezelfde als Theodorus van Thulden, die op 20 april 1713 aldaar stierf.

XIII-f. PETER VAN TULDEN¹⁶⁰³, te Nederweert gedoopt op 4 augustus 1680, is daar begraven op 27 juni 1720. In 1708 verkocht hij met zijn oom van moederszijde, Peter Janssen, gehuwd met Maria Jeghers, een kamer met een moestuintje *op de Moesmans straet*, hem aangekomen van Dierick Moesmans.¹⁶⁰⁴ In 1711 kocht hij de helft van een huis met boomgaard en moestuin en een derde van een hoeve *in het heerschap Boecket int Straeteris* onder Nederweert.¹⁶⁰⁵ Aldaar trouwde hij op 27 april 1706 (in het bijzijn van de mij onbekende Aleyda van Tulden als getuige) met Maria Davidts Bijlmaeckers, die op 27 februari 1732 te Nederweert werd begraven. Samen leenden zij f 800 tegen een rente van 4%¹⁶⁰⁶, maar in 1721 bleek de inmiddels weduwe geworden Maria niet in staat te zijn tot aflossing, zodat de schuldeiser een vonnis verwierf om de tot f 1100 opgelopen vordering te verhalen op het huis en de moestuin in de Moesmansstraat en op de akkers in *den Boesteracker* en in *het Langhsgeleijt*. Haar schoonvader zag er na betaling van f 250 van af om de onderpanden te naasten.¹⁶⁰⁷ De kinderen uit dit huwelijk zijn:

1. Joanna, te Nederweert gedoopt op 26 november 1706.
2. Wullem van Thulden, te Nederweert gedoopt op 15 mei 1707, trouwde aldaar op 28 mei 1741 met Anthonia Roymans en hertrouwde er op 7 januari 1748 met Maria Spoomaekers¹⁶⁰⁸, die hem de hierna volgende kinderen gaf. Wullem was meester-metselaar van zijn stiel.¹⁶⁰⁹ In 1758 maakte hij met een vakgenoot en twee meester-timmerlieden een bestek voor reparatie en restauratie van de bouwvallige pastorie, maar zij adviseerden nieuwbouw, die zou even duur, maar beter uitvoerbaar zijn.¹⁶¹⁰ Wullem, inmiddels twee maal weduwnaar, ging in 1777 met pensioen. Met zijn dochters kwam hij overeen dat Jenne het huis met schuur en stal *op de Moosenier straet* met de daarbij horende landerijen zou krijgen, alsmede de inboedel, mits zij zijn schuldenlast van f 500 zou overnemen, terwijl haar zus Maria een bedrag van f 400 zou ontvangen plus een *taeffel, een schrijnen, een wiel ende drij stoelen met de derde paert vant doeck t'welck binnen den tijdt van een jaer gemaect sal worden*. Daarvoor zou Maria haar vader tot zijn dood onderhouden *in cost ende dranck, linne ende wolle cleederen, in sieckte ende gesontheijdt* en tot slot zijn uitvaart verzorgen.¹⁶¹¹ Kinderen:
  - A. Peter, te Nederweert gedoopt op 15 maart 1749.
  - B. Maria, te Nederweert op 11 november 1750 gedoopt.
  - C. Jenne van Thulden is op 13 januari 1752 te Nederweert gedoopt en trouwde daar op 13 april 1777 met Geurt Koolen (hij signeerde 'Goedefrydus Koolen'). Als diens weduwe verkocht zij in 1786 voor f 212 een akker *in't Langhsgeleijt* van 106 roeden; de koopovereenkomst tekende zij als 'Johanna van Tulden'.¹⁶¹² In haar overlijdensakte staat, dat zij op 18 mei 1823 te Nederweert is gestorven, dagloonster was, gehuwd met Joannes Bloemen en een dochter van Wilhelmus van Tulden en Maria Meyers. Jan Bloemen, haar man, was een zoon van Rogier Bloemen en Elisabeth Peeters en stierf, 76 jaar oud, te Nederweert op 16 april 1816.
  - D. Maria van Thulden, te Nederweert gedoopt op 10 januari 1757.
3. Peter van Thulden, te Nederweert gedoopt op 1 december 1708, was in ondertrouw toen hij in 1739 van de bestuurderen van zijn geboorteplaats een borgbrief kreeg voor vestiging te Helmond.¹⁶¹³ Zijn bruid (huwelijk te Helmond op 12 april 1739) was de van daar geboortige Catharijn Reloe (Reloo, Relou, Relouw, Rillou), dochter van Dirck Joriss Reloe en van Maria Jansse van Hasevelt. Op 1 oktober 1707 was zij te Helmond gedoopt. Haar kinderen waren:
  - A. Maria Catharina van Tulden, te Helmond op 15 februari 1740 gedoopt, trouwde aldaar op 12 juni 1774 met Jan Antony Clumpers. Deze zoon van Jan Clumpers en Marie van Geldrop was op 27 juni 1748 te Helmond gedoopt. Op 19 januari 1810 is Maria Catharina te Helmond als weduwe overleden.

- B. Petrus, te Helmond gedoopt op 15 april 1742, is vermoedelijk identiek aan Peeter, zoon van Peter van Tult, die daar op 30 april 1747 overleed.
- C. Johanna Cathrien van Tulden is op 10 mei 1744 te Helmond gedoopt en trouwde daar op 21 april 1777 met Pieter van Brussel, zoon van Hendrick Antonie van Brussel en van Ida Bex. Hij is te Helmond gedoopt op 5 augustus 1737 en was eerder getrouwd geweest met Adriana van der Schouw. Uit dit huwelijk is Elisabeth van Brussel geboren, die trouwde met Jan Baptist van den Bogaert.
- 4. Margriet van Tulden, op 31 augustus 1711 gedoopt te Nederweert, trouwde met Matthijs Borghs. Beiden kregen in 1746 een borgbrief voor vestiging te Heemstede.¹⁶¹⁴ Veel mensen uit Nederweert vestigden zich te Haarlem en omstreken, waar zij gingen werken in de textielnijverheid, met name de linnenblekerij.¹⁶¹⁵ Ook bij de verhuizing van Margriets broer Peter van Tulden naar Helmond kan aan linnennijverheid worden gedacht¹⁶¹⁶ en beider broer Wullem, die zich vooral geneerde als metselaar, had bijverdiensten uit de produktie van *doeck*.
- 5. Anna Margaretha, te Nederweert op 13 oktober 1714 gedoopt.
- 6. Theodorus, te Nederweert gedoopt op 15 juni 1718.

XIII-g. ARNOLDUS VAN THULDEN¹⁶¹⁷ is op 18 september 1684 te Nederweert gedoopt en stierf daar op 6 oktober 1763. Hij was te Nederweert op 23 april 1709 getrouwd met Lemertje Kempers¹⁶¹⁸ (Lamberta). Deze was op 9 juli 1679 aldaar gedoopt als dochter van Nelijs Kempers en Lisen Kempers, die nabij de pastorie hadden gewoond en gegoed waren in het 'heerschap' Schoor. Lemertje stierf eerder dan haar man. Als haar echtgenoot verkocht Arnoldus in 1730 een uit de erfenis van Willem Damen afkomstig huis met hof en boomgaard, gestaan in het heerschap *op Heessel*.¹⁶¹⁹ Samen hadden zij in 1719 een kapitaal van *f* 300 geleend (tegen een rente van 3½%), dat in 1725 door Arnoldus werd gekweten.¹⁶²⁰ Hij kocht in 1712 een huis met (bouw)land en een beemd ter plaatse *Boecker*¹⁶²¹ en in 1719 kocht hij een huis met een koestal en ongeveer een bunder erf waarop het huis stond, gestaan voor de Boutestraat.¹⁶²² Hieruit:

- 1. Cornelis van Thulden, volgt onder XIV-c op pagina 115.
- 2. Jan van Thulden, te Nederweert op 15 juli 1711 gedoopt, trouwde daar op 29 oktober 1746 met Maria Goverts alias Wulms, bij wie hij ten minste vier kinderen procreëerde. Jan overleed kinderloos (hij werd te Nederweert als weduwnaar begraven op 2 december 1773), want in 1774 waren de erfgenamen van zijn *klijn huijsken en moeshof met ontrent seventigh roede landt* Godefridus Goverts alias Wulms, Marten Cleophas en Matthijs Goverts alias Wulms, die dan in Holland verblijft; uit deze erfopvolging blijkt dat ook zijn kinderen kinderloos gestorven waren.¹⁶²³
  - A. Johanna, te Nederweert gedoopt op 24 juni 1746.
  - B. Rijnerus, te Nederweert gedoopt op 21 november 1747.
  - C. Leonardus, te Nederweert gestorven op 18 juli 1755.
- 3. Peter, te Nederweert gedoopt op 9 maart 1713.
- 4. Margaretha, te Nederweert gedoopt op 5 januari 1715.
- 5. Dirck van Thulden, volgt onder XIV-d op pagina 125.
- 6. Jacobus van Thulden, te Nederweert gedoopt op 7 april 1718, daar overleden op 14 september 1760.
- 7. Maria, op 24 december 1719 gedoopt te Nederweert.
- 8. Peter van Thulden, volgt onder XIV-e op pagina 125.

XIV-c. CORNELIS VAN THULDEN¹⁶²⁴ werd op 8 februari 1710 te Nederweert gedoopt en trouwde daar op 3 februari 1737 met Hendrina Michiels¹⁶²⁵ (Micheels), die van zijn leeftijd was. In 1744 heet zij erfgename te zijn van Michiel Thijssen, gezien de voornaam van haar oudste zoon waarschijnlijk haar vader.¹⁶²⁶ Cornelis stierf te Nederweert op 13 oktober 1783 en werd door zijn vrouw overleefd. Hun kinderen waren:

1. Michael werd op 28 oktober 1737 te Nederweert ten doop gehouden door zijn grootmoeder Lemertje Kempers.
2. Michael, op 10 november 1738 te Nederweert ten doop gehouden door Arnoldus van Tulden.
3. Maria Elisabetha, te Nederweert gedoopt op 1 mei 1741. Mogelijk was zij identiek aan Elizabeth van Thulden uit Nederweert, dochter van Cornelis van Thulden en Hendrina Davits, die in 1775 van het bestuur van Haarlem een vestigingsvergunning kreeg.¹⁶²⁷ Zij trouwde daar op 26 november 1775 met Wessel Violders uit Holthausen (Rijnland-Westfalen), weduwnaar van Geertruijd Berbe.
4. Maria, op 2 januari 1744 te Nederweert gedoopt.
5. Johanna van Tulden, te Nederweert gedoopt op 12 januari 1747, trouwde met Everard Mertens, die zij overleefde. Deze zoon van Joseph Mertens en Margriet Nelissen overleed te Nederweert op 22 april 1810. Johanna stierf aldaar op 14 december 1816.
6. Jan van Tulden, volgt onder XV-d op pagina 116.
7. Petronella van Tulden is te Nederweert gedoopt op 7 maart 1753 en trouwde aldaar op 30 juni 1788 met Franciscus Schafers (ook Scheffers), meester-kleermaker. Op 9 augustus 1796 is zij te Nederweert overleden.
8. Anna van Thulden, te Nederweert gedoopt op 25 januari 1756, trouwde met de koopman Gabriel Daris. In 1798 kochten zij een deel van een huis en moeshof in Nederweert. Gabriel stierf te Nederweert, 54 jaar oud, op 21 juni 1800 met achterlating van Anna als weduwe. Zij hertrouwde aldaar op 19 augustus 1811 met Lucas Willem van Heugten, gedoopt te Asten op 25 april 1778 als zoon van Willem bij Hendrina Slaats. Op 20 januari 1829 overleed Anna van Tulden te Nederweert. Haar weduwnaar hertrouwde met Maria Catharina Houben en overleed te Nederweert op 18 januari 1857.
9. Jacobus van Tulden, meester-kleermaker, te Nederweert gedoopt op 25 november 1758, trouwde daar op 11 april 1792 met Petronella Bloemers; zijn getuige was Johanna van Tulden. Vermoelijk was hij eerder getrouwd geweest en dan identiek met Jacobus van Tulde, die op 19 juni 1790 te Lierop ondertrouw aantekende met Joanna Maria Adriaan van de Waerenburg.¹⁶²⁸ Petronella, dochter van Antonius Bloemers en Helena Werckmans, stierf te Nederweert op 20 augustus 1802, 36 jaar oud.
 In maart 1827 stond er zo'n „onstuimige en hevige winding” te Nederweert, dat het huis van de kleermaker Jacobus van Tulden in de Kooksteeg instortte.¹⁶²⁹ Op 30 maart 1831 is hij te Nederweert gestorven. Twee weken voordien had hij zijn huis, moestuin, bouw- en weiland voor f 570,91 verkocht en ten gunste van zijn neef (oomzegger) en beroepsgenoot Cornelis van Tulden al zijn uitstaande gelden, kapitalen en renten vermaakt, die hij schatte op een waarde van f 285 Nederlands geld.¹⁶³⁰

XV-d. JAN VAN THULDEN¹⁶³¹ (Nederweert, 14 maart 1750 – 6 januari 1816), *kleedermaeker* in de Kerkstraat te Nederweert, trouwde daar op 3 februari 1785 met de *daghuurster* Isabella Theresia de Roy (Nederweert, 23 oktober 1747 – 12 december 1813). Zij was een dochter van baron Franciscus de Roy¹⁶³² en van Maria Werckmans. Oir:

1. Cornelius van Thulden, volgt onder XVI-d op pagina 116.
2. Anna Maria, te Nederweert op 26 juni 1787 gedoopt, was vermoedelijk dezelfde als Joanna Maria van Tulden, die aldaar op 4 januari 1789 stierf.
3. Jan Francis van Tulden, te Nederweert gedoopt op 6 januari 1790, overleden te Weert op 11 maart 1856.

XVI-d. CORNELIUS VAN THULDEN ALIAS BELLE KERNEEL¹⁶³³, kleermaker, is op 22 december 1785 te Nederweert gedoopt en stierf aldaar op 4 mei 1856. Op 22 september 1813 trouwde hij te Nederweert met Jeanne Maria Stappers (Nederweert, 13 maart 1794 – 6 juni 1858), dochter van Lambertus Stappers en van Margriet Swartjens. Zij hadden de volgende kinderen:

1. Catharina Isabella van Thulden is te Nederweert geboren op 11 april 1815 en trouwde te Gouda, waar zij woonde als blekersdienstbode, op 27 oktober 1852 met Cornelis Schouten uit Oudshoorn, geboren in 1833, zoon van Jan Schouten en Matje van der Horst. Cornelis woonde als pottenbakker en sjouwerman te Gouda. Zij hertrouwde aldaar op 18 mei 1888 met Jacobus Nieuwenhuizen, pottenbakker, geboren te Gouda op 23 mei 1811 als zoon van Jan Nieuwenhuizen en Jans van Waas, weduwnaar van Pieterella van Breda. Toen was zij 66 jaar oud en werkster van beroep.
2. Jean Michiel, te Nederweert geboren op 20 februari 1817 en daar op 15 augustus 1834 overleden.
3. Jan Hubert van Thulden, te Nederweert geboren op 13 juni 1819, trouwde achtereenvolgens met de naaister Joanna Maria Maters (Nederweert, 6 maart 1851) en Hubertina Elisabeth Coolen (Nederweert, 6 november 1875). Maters was te Stramproy geboren op 7 september 1817 als dochter van Philip Maters en Anna Hendrix en eerder getrouwd geweest met Hendrik Boonen; zij overleed te Nederweert op 29 september 1862. De tweede huisvrouw was te Nederweert geboren op 13 oktober 1828 als dochter van Petrus Coolen en Maria Houben en was de weduwe van Joannes van Geffen. Jan Hubert van Thulden is op 21 januari 1890 te Weert gestorven. Uit het eerste huwelijk stammen:
  - A. Hendrik Hubert, geboren te Nederweert op 18 maart 1852, aldaar overleden op 1 december 1853.
  - B. Jan Francis, geboren te Nederweert op 26 juni 1853, aldaar overleden op 24 juni 1855.
  - C. Drica, geboren te Nederweert op 5 maart 1856 en daar overleden op 13 april 1856.
  - D. Henrica van Thulden, geboren te Nederweert op 4 augustus 1859, trouwde te Weert op 17 april 1888 met Peter Jan Mathijs Weegels, die daar was geboren op 12 juni 1863 als zoon van Martinus Weegels en Anna Maria Elisabeth Denier. Zij kregen drie kinderen.
4. Anna Maria van Tulden, volgt onder XVII-d op pagina 117.
5. Christiaan van Tulden alias Belle Christ is op 3 januari 1826 te Nederweert geboren. Hij mat in 1845 1,55 meter en werd toen goedgekeurd voor de militaire dienst. In het burgerleven was hij kleermaker. Zijn vrouw was Catharina Timmermans, die te Nederweert op 17 april 1836 is geboren en met wie hij daar op 18 april 1873 was gehuwd¹⁶³⁴; haar ouders waren Antoon Timmermans en Elisabeth Gielen. Op 28 mei 1905 is Christ te Nederweert overleden; hij was weduwnaar sinds 13 mei 1904 (Nederweert). Hieruit:
  - A. Cornelis van Tulden is op 22 juni 1874 te Nederweert geboren. Na zijn dienstplicht te hebben vervuld (hij bleek 1,67 meter lang te zijn, een ovaal gezicht te hebben, een rond voorhoofd, grijze ogen en blonde haren en wenkbrauwen¹⁶³⁵) en te hebben gewerkt als arbeider te Düsseldorf, trouwde hij te Nederweert op 22 juni 1904 met Josephina Knapen uit Deurne. Deze dochter van Mathijs Knapen en Maria Catharina Beelen stierf te Nederweert op 22 januari 1908; zij was 51 jaar oud. Op 3 juli 1908 hertrouwde Cornelis van Tulden te Nederweert met de op 31 juli 1864 aldaar geboren Anna Catharina Nuijens, dochter van Petrus Johannes Nuijens en van Anna Maria van Thulden. Toen de laatste trouwde, was zij de moeder van Cornelis Hubertus, Michiel en Gerardus Nuijens, die waren geboren in 1887, 1890 en 1897. Cornelis is op mei 1938 te Nederweert overleden; hij was toen sinds 27 oktober 1928 (Nederweert) weduwnaar.
  - B. Franciscus van Tulden, te Nederweert op 23 oktober 1877 geboren. In 1890, – hij was toen arbeider te Nederweert–, kwam hij niet op voor de keuring voor de militaire dienst. Als boerenknecht heeft hij ook gewerkt te Düsseldorf en Viersen.¹⁶³⁶
6. Dina van Tulden werd geboren te Nederweert op 13 november 1829 en vertrok naar Gouda, waar zij op 7 november 1855 trouwde met de sjouwer Frans de Vroom, geboren

te Stein op 25 december 1828.

7. Anna Maria stierf 28 dagen oud te Nederweert op 13 november 1833.
8. Isabella van Tulden, te Nederweert geboren op 30 december 1834 werd de ongehuwde moeder van de hiernavolgende Van Tulden. Zij werkte als dienstbode te Gouda, toen zij daar op 24 augustus 1864 trouwde met Willem Frederik Schouten, sjouwerman, geboren te Gouda op 3 mei 1837 als zoon van Pieter Schouten en Matje van der Horst, overleden te Heel en Panheel op 5 juli 1928.
  - A. Cornelis Francis van Tulden, geboren te Nederweert op 11 maart 1861 en daar overleden op 30 maart 1861.

XVII-d. ANNA MARIA VAN TULDEN te Nederweert, daar geboren op 25 maart 1823 en op 25 maart 1916 overleden. Zij trouwde te Nederweert op 18 januari 1860 met Petrus Johannes Nuijens uit Heythuysen (aldaar geboren op 1 oktober 1838, overleden te Nederweert op 18 oktober 1911, zoon van Bartholomeus Nuijens en Anna Theresia Vaessen), na ongehuwd moeder te zijn geworden van Michiel van Tulden, die volgt onder XVIII-g op pagina 117. Haar dochter Anna Catharina Nuijens trouwde met Cornelis van Thulden (XVI-d-4-A).

XVIII-g. MICHIEL VAN TULDEN, landbouwer, is op 20 mei 1850 te Nederweert geboren en stierf te Blerick op 6 augustus 1927. Tot 1859 woonde hij als scholier te Nederweert, daarna verbleef hij tot 1864 te Weert, waar hij als knecht werkzaam was. Hij vestigde zich in 1864 te Grathem, in januari 1865 te Nederweert, in april 1865 te Heel en in 1870 vanuit Weert weer te Nederweert. In december 1877 werd hij *ambtshalve naar Pruissen* uitgeschreven, in 1888 vertrok hij naar Venlo en in 1890 vestigde hij zich definitief te Blerick. Als *werkman* te Blerick, woonachtig aan de Broekstraat 30, testeerde hij op 8 december 1919 voor notaris H.M.J. Verheggen aldaar.

Gardianus van Tulden schrijft over zijn overgrootvader, een man van 1,67 meter lang: „Michiel moet tijdens zijn leven een bruant geweest zijn. Zijn vrouw werd blind van de schrik tijdens de zwangerschap van haar achtste kind na een ongeluk van een van haar kinderen. Zij heeft geen gemakkelijk leven bij Michiel gehad.” Michiel was in zijn woonplaats Lobberich op 5 juni 1876 getrouwd met Anna Maria Johanna Walda. Deze woonde toen te Breyel, was geboren te Beek op 11 maart 1854 als dochter van Gardianus Jacob Walda en van Johanna Denis en overleed te Blerick op 23 februari 1924. Bij haar had hij de volgende kinderen:

1. Jaap van Thölden (Jacob), geboren te Lobberich op 25 oktober 1876. In 1894 vertrok hij naar Nijmegen en te Venlo overleed hij op 20 januari 1939. Hij was machinist (in 1900 leerling) bij de Spoorwegen geweest. Hij trouwde op 19 oktober 1898 met Truus Joosten (Johanna Maria Gertruda), geboren te Venlo op 24 november 1875 en er overleden op 26 maart 1948. Bij haar was hij vader van:
  - A. Anna Maria van Thölden, geboren te Hees bij Nijmegen op 4 januari 1900¹⁶³⁷ en te Stramproy overleden op 16 juni 1987. Zij was op 7 juni 1923 getrouwd met Hubert Lambert Stoot, geboren te Venlo op 6 december 1898, te Stramproy gestorven op 9 juni 1985.
  - B. Johannes van Thölden, bekend als *d'n dieke van Van Tuul*, is te Hatert geboren op 11 mei 1902. Hij was smid, werd koninklijk begiftigd met de orde van Oranje-Nassau en overleed te Venlo op 6 augustus 1973. Uit zijn op 29 december 1932 gesloten huwelijk met Maria Hendrix (dochter van Johan Hendrix en Maria Gielen, geboren te Moers-Asberg in Duitsland op 2 september 1906 en overleden te Venlo op 30 juli 1993) werden geen kinderen geboren.
  - C. Anna Maria Hendrika van Thölden, geboren te Blerick op 9 augustus 1904, trouwde op 14 september 1929 met Louis Karel Hubertus Timmermans, geboren te Venlo op 22 mei 1907. Beiden verongelukten op 18 november 1964 te Venlo.
  - D. Hendrika van Thölden, te Blerick geboren op 9 augustus 1908, aldaar gestorven op 19 november 1964. Haar man, Louis Karel Hubertus Timmerman, met wie zij op 14 augustus 1929 was getrouwd, was op 22 mei 1907 te Venlo geboren.

- E. Maria Katharina van Thölden, te Blerick geboren op 20 oktober 1918, trouwde met Jan Gerardus Brinkman, daar geboren op 30 juli 1917.
2. Toon van Tulden (Antonius Walterius), metselaar, 1,58 meter lang, is te Blerick geboren op 9 september 1878 en stierf te Venlo op 5 maart 1959. Te Maasbree trouwde hij op 24 mei 1901 met Marie Heslen (Maria Hendrika), dochter van de dagloner Pieter Jan Heslen en Maria Gertruda Heiligers, die te Horst was geboren op 29 september 1877 en te Venlo overleed op 27 augustus 1956. Bij haar verwekte hij:
- A. Anna van Tulden (Anna Maria Gertrude), te Blerick geboren op 18 mei 1902. Zij trouwde te Maasbree op 10 augustus 1922 met Jeu Janssen (Mathijs Hubertus), zoon van Joseph Hubertus Janssen en Joanna Antonia Cordang, geboren te Blerick op 5 januari 1899, overleden te Venlo op 30 december 1981. Anna stierf te Nuth op 28 maart 1997.
- B. Maria Mathilda van Tulden, op 10 augustus 1903 te Blerick geboren en op 22 juni 1981 te Venlo gestorven. Zij trouwde te Maasbree op 17 augustus 1922 met Franciscus Gerardus Cordang, zoon van Franciscus Gerardus Cordang en Johanna Petronella Hubertina Titulaer, geboren te Blerick op 2 maart 1899 en daar overleden op 20 mei 1932. Haar tweede man, Johannes Jacobus Antonius Cordang, was op 12 september 1904 te Blerick geboren en stierf te Venlo op 26 oktober 1968; zij waren op 24 oktober 1933 getrouwd.
- C. Jacobus, op 4 februari 1905 te Blerick geboren. Hij stierf te Vught op 15 februari 1911.
- D. Petronella Geertruda van Tulden, te Maasbree geboren op 25 augustus 1906, trouwde op 16 oktober 1940 met Rudolf Jacob Antoon Basten, zoon van Willem Basten en van Anna Elizabeth Aerdt. Deze was op 9 februari 1904 geboren te Blerick; op 23 maart 1964 overleed hij te Venlo. Zijn weduwe stierf aldaar op 24 juli 1993.
- E. Michiel Gardianus, te Blerick gestorven op 23 maart 1911 en er op 7 maart 1912 gestorven.
- F. Martien van Tulden (Martinus Johannes) is te Maasbree geboren op 29 juni 1916 en stierf te Blerick op 1 december 1996. Op 21 april 1941 trouwde hij met Johanna Theuerzeit, op 22 februari 1917 te Venlo geboren en daar gestorven op

- 4 augustus 1970. De tweede echtgenote werd Zus Rutten (Elizabeth Petronella Helena), dochter van Jacobus Lambertus Leonardus Rutten en Elizabeth Peeters, geboren te Venlo op 1 september 1926. Beide huwelijken bleven kinderloos.
3. Hermanus van Tulden, volgt onder XIX-e op pagina 119.
  4. Gardianus Dominicus van Thulden, volgt onder XIX-f op pagina 121.
  5. Joannes Martinus stierf te Blerick op 16 april 1885. Hij was 11 maanden oud.
  6. Marieke van Tulden (Anna Maria) is te Blerick geboren op 17 juli 1885. Daar trouwde zij voor de pastoor op 7 januari 1910 met Pau Monz (Nikolaus) uit Stokkem. Toen zij trouwden, zong men: „Kleine Koon geit trouwe, kleine Koon geit trouwe, met Mariken van Van Tuul.” Pau was een zoon van Nikolaus Monz en Elisabeth Naumann, is op 3 maart 1882 geboren te Stockum en overleed te Venlo op 25 mei 1940. Zijn weduwe stierf daar op 20 april 1953.
  7. Tienus van Tulden (Martinus Jacobus), op 8 oktober 1887 te Blerick geboren, te Venlo gestorven op 7 april 1970. Hij trouwde te Maasbree op 24 juni 1912 met Ant Massa (Johanna Maria), te Venlo geboren op 7 juni 1891 als dochter van Herman Massa en Catharina Maria Mulhuijsen en aldaar op 11 oktober 1964 overleden; hun huwelijk bleef kinderloos. Gardianus van Tulden schrijft over hem: „Martinus was het zwarte schaap van de familie. In de zomermaanden trok hij door het Limburgse land met een klein draaiorgeltje en vaak zag men hem in Maastricht op een of andere hoek zijn kunsten vertonen. Later werd hij metselaar. Hij stond dan, met een hoge hoed op, en een pandjesjas aan, met klompen aan op het steiger te metselen.”
  8. Petronella, op 7 november 1889 te Blerick geboren. Zij is daar na het eten van onrijpe vruchten overleden in 1893, op de vrijdag voor Pinksteren.
  9. Jacobus Hubertus, te Blerick op 8 mei 1892 geboren, op 29 augustus 1893 overleden aldaar.
  10. Jozef Hubertus van Thulden, volgt onder XIX-g op pagina 123.
  11. Petrus Hubertus van Tulden, volgt onder XIX-h op pagina 124.
  12. Johanna Hendrina Jacoba, op 15 februari 1898 te Blerick geboren. Zij stierf er op 25 augustus 1898.
  13. An van Tulden (Anna Maria), te Blerick geboren op 22 augustus 1899, te Belfeld gestorven op 24 mei 1977. Te Maasbree trouwde zij op 21 april 1921 met Sjang Bos (Peter Jozef Johannes), bouwondernemer (Blerick, 22 oktober 1877 – 28 juli 1987; zoon van Hermanus Bos en Anna Maria Kronenberg). Uit hun huwelijk zijn drie kinderen geboren.
  14. Antonia Geertruida, te Blerick geboren op 23 januari 1907, jong gestorven.
  15. Josephina Johanna, te Blerick geboren op 16 mei 1909 en er overleden op 14 oktober 1909.

XIX-e. HEM VAN TULDEN (Hermanus) is op 21 april 1880 te Blerick geboren. Hij was arbeider tot hij werd goedgekeurd voor de militaire dienst: 1,70 meter lang, grijze ogen, blonde haren. In 1903 ging hij te Venlo wonen. Enkele jaren later vertrok hij naar Rotterdam, waar hij werkzaam was bij de Spoorwegen. Volgens zijn staat van dienst werkte hij daar sinds 4 december 1901 als hulparbeider, sinds 12 februari 1903 als arbeider in vaste dienst en als wisselwachter, sinds 1904 als rangeerder, sinds 1906 als remmer en van 27 juni 1920 tot zijn eervolle ontslag wegens leeftijd op 1 oktober 1930 als hoofdgeleider. Op 15 februari 1941 is hij te Rotterdam overleden. Te Maasbree trouwde hij op 29 mei 1903 met Anne Deegen (Anna), te Gemert geboren op 15 februari 1881 en gestorven op 29 juni 1966. Haar ouders waren Franciscus Wilhelmus Deegen en Maria Cecilia Alberts. Hieruit:

1. Michiel Hendrik, te Blerick geboren op 29 december 1903, daar gestorven op 9 juli 1904.
2. Wilhelmus Franciscus, te Blerick op 22 maart 1905 geboren en daar gestorven op 24 februari 1906.

3. Mien van Tulden (Phelomena), geboren te Maasbree op 16 augustus 1908, trouwde te Rotterdam op 16 november 1927 met Toon den Held (Anthony Cornelis) uit Schiedam, die werkte op de scheepswerf Wilton Feijenoord en bij de marine in Oost-Indië. Hij is te Schiedam geboren op 13 september 1904 en overleed te Vlaardingen op 19 oktober 1953. Als weduwe was Mien inspectrice bij Schoonmaakbedrijf Drop en winkelierster in textiel. Op 3 februari 1981 is zij overleden in haar woonplaats Vlaardingen. Hun zoon Ton de Held (1932–1986) trouwde met Atie van Duffelen.
4. Ciel van Tulden, volgt onder XX-a op pagina 120.
5. Johanna Maria, te Rotterdam geboren op 31 oktober 1913 en daar overleden op 21 december 1914.
6. Herman van Tulden (Hermanus), banketbakker, is geboren te Rotterdam op 10 september 1916 en stierf daar op 11 februari 2002. In de oorlog werkte hij in Duitsland. Te Mannheim trouwde hij op 30 april 1945 met Wies Hamaker (Louisa Anna Alida), geboren op 20 juni 1922, te Rotterdam overleden op 23 april 2003. Hun huwelijk werd ontbonden in maart 1974. Kinderen:
  - A. Astrid van Tulden (Astrid Louisa) is te Rotterdam geboren op 21 april 1946 en werd staande haar huwelijk met Ronald Stam moeder van Ferry en Mark. Het huwelijk vond plaats te Rotterdam in 1971.
  - B. Erwin Louis Herman Anton van Tulden, te Rotterdam geboren op 7 oktober 1953, trouwde daar op 4 november 1977 met Lenie Huizer (Lena Johanna, geboren te Rotterdam op 5 augustus 1955), bij wie hij vader werd van:
    - AA. Lea van Tulden, geboren op 5 augustus 1979.
    - BB. Rebecca van Tulden, geboren op 3 oktober 1980.
    - CC. Mecha van Tulden, geboren op 6 april 1984.
    - DD. Natan van Tulden, geboren op 5 augustus 1987.
7. Peter Hubertus van Tulden, volgt onder XX-b op pagina 120.

XX-a. CIEL VAN TULDEN (Cecilia Anna Maria) is op 19 mei 1912 te Rotterdam geboren en overleed op 8 december 1955 te 's-Gravenhage. Zij trouwde op 2 september 1931 met Joannes Martinus Maria Vermeulen uit Tilburg, daar geboren op 16 april 1912, verdwenen rond 1940. Op 13 september 1945 scheidde zij. In Den Haag hertrouwde zij op 13 juli 1951 met Teun Schuiteman (Teunis), geboren te Dordrecht op 10 februari 1908.

Ciel van Tulden woonde staande haar eerste huwelijk samen met de KNIL-officier Chris Hekkema. Uit hun verhouding werden drie kinderen geboren:

1. Chris van Tulden (Christiaan Herman), geboren te Rotterdam op 2 oktober 1941, werkte als inkoper en manager. Later was hij medewerker van een stichting voor depressiviteit en studeerde hij psychologie. In 1963 trouwde hij te Eindhoven met Riet Heeren (Maria), die aldaar is geboren op 11 februari 1944. Op 15 oktober 1966 hertrouwde hij te Weert met Joke Blijlevens (Johanna Cornelia Maria), verzorgster van geestelijk gehandicapten, geboren te Eindhoven op 27 mei 1950, dochter van Adrianus Blijlevens en van Johanna Petronella Maria Pijnenburg.

Uit het eerste huwelijk zijn geboren:

  - A. Robbie van Tulden (Reinier Alexander), geboren te Eindhoven op 14 april 1965, aldaar overleden op 9 augustus 1993. Hij studeerde economie.
  - B. Esther van Tulden, geboren te Eindhoven op 15 oktober 1966, aldaar overleden op 9 juni 1984.

Uit het tweede huwelijk:

- C. Kim van Tulden (Christiaan Cornelis Johannes), geboren te Weert op 15 september 1971, magazijnmedewerker en heftruckchauffeur van beroep. Hij woont samen met Astrid Keijzer, filiaalhoudster van Kruidvat, geboren te Heeze op 6 mei 1973.
2. Nettie van Tulden (Annetta Christina), geboren in Den Haag op 7 november 1943.

3. Robby Vantulden (Reinder Alexander van Tulden) is op 22 maart 1945 geboren in Den Haag en emigreerde naar de Verenigde Staten, waar hij veiligheidsinspecteur en -controleur is in het leger. Hij heeft uit twee huwelijken een zoon: de oudste, Pete Vantulden, is geboren omstreeks 1973, de jongste rond 1990.

XX-b. PIET VAN TULDEN (Peter Hubertus), geboren te Rotterdam op 21 februari 1921, vestigde zich te Ottoland (gemeente Graafstroom) in de Nassaustraat, waar hij woonde tot zijn overlijden 28 maart 1989. Voor de oorlog was hij kelner, daarna scheepsschilder, handelaar in textiel, marktkoopman, vervolgens autohandelaar en ten slotte handelaar in roeien visbootjes. In eerste echt trouwde hij te Rotterdam op 24 september 1941 met Loes de Weij (Louisa Adriana), die aldaar is geboren op 24 juni 1920 en er op 23 december 1988 overleed. Zij was een dochter van Dirk de Weij, magazijnbediende, en Maria Antonia Vermeulen. Na te Rotterdam op 29 november 1949 te zijn gescheiden, hertrouwde Piet van Tulden daar op 18 april 1951 met Henny van der Wal (Hendrika Pieterella) uit Gouda, geboren te Rotterdam op 9 juli 1926 als dochter van de sleepbootkapitein Willem van der Wal en van Maria Jacoba van Dam, overleden te Sliedrecht op 29 juli 1996. Uit het eerste huwelijk:

1. Ria van Tulden (Maria Antonia), geboren te Rotterdam op 29 augustus 1942, trouwde daar op 29 maart 1961 met Wim Fabrie (Willem Johannes), schipper aldaar. Hun kinderen zijn Patricia, Richard en Barbara Fabrie. Wim is geboren te Rotterdam op 12 december 1935 en overleed te Overschie op 5 november 1999.
2. Peter van Tulden, verkeersleider bij de Spoorwegen, is geboren te Rotterdam op 20 februari 1944. Hij is te Naaldwijk op 25 september 1970 getrouwd met Nel Dijkhuizen (Neeltje), dochter van Wim Dijkhuizen, handelaar in bloemen en planten, en van Antje van der Ende. Zij is te Naaldwijk geboren op 22 juli 1946 en stierf te Delft op 18 april 1979. Hun kinderen zijn:
  - A. Peter van Tulden (Peter Willem), te Rotterdam geboren op 2 februari 1972. Hij is laboratoriumingenieur en woont te Lelystad. Daar trouwde hij op 23 augustus 2000 met Mirjana Wilhelmina Elisabeth van Steenbergen, geboren te Nispen op 11 oktober 1975.
  - B. Madelon van Tulden, te Rotterdam geboren op 27 augustus 1976, in 1996 student, trouwde op 5 september 2003 te Zwijndrecht met Gustaaf Jacob Breit, geboren te Schiedam op 29 juli 1957.
3. Rob van Tulden (Robertus), kantinebeheerder te Harderwijk, is te Rotterdam geboren op 2 juli 1945 en trouwde in Den Haag op 28 juli 1970 met Wampy van Amelsvoort (Antonia Wilhelmina Alberta), geboren te Valkenswaard op 10 januari 1942, overleden te Hardenberg op 21 juli 1997. Zij zijn de ouders van:
  - A. Marleen van Tulden (Marleen Louise Monique), geboren te Rotterdam op 26 november 1970. Te Ommen trouwde zij op 30 juli 1993 met Evert Tigelaar, die is geboren te Avereest op 23 februari 1966. Hun huwelijk, waaruit twee kinderen zijn geboren, werd ontbonden in januari 2003.
4. Ton van Tulden (Anthony), schilder te Lelystad, is geboren op 6 april 1948 te Rotterdam en trouwde in 1971 met Siepie Jansen (Siperdina). Te Hardenberg hertrouwde hij op 26 augustus 1977 met Han Faber (Johanna) en op 29 november 1984 trouwde hij te Hilversum met Betty Seegers, geboren op 19 mei 1956. De huwelijken bleven kinderloos. Met zijn derde vrouw (bedrijfsleidster in een interieurwinkel) heeft Ton van Tulden haar twee kinderen aangenomen:
  - A. Igor van Tulden, geboren te Harderwijk op 22 augustus 1977. Per Koninklijk Besluit van 22 november 1992 kreeg hij de naam Van Tulden. Hij werkt bij de Spoorwegen en is actief in de vakbond.
  - B. Ilona van Tulden (Ilona Daniëlle), geboren te Harderwijk op 16 mei 1979, kreeg per Koninklijk Besluit van 16 mei 1979 de naam Van Tulden.

Uit het tweede huwelijk:

5. Willem Peter, te Rotterdam geboren op 17 juli 1953 en gestorven aldaar op 7 oktober 1957.
6. Willy van Tulden, geboren te Rotterdam op 22 mei 1958, trouwde te Ottoland op 21 mei 1976 met Henk Onkruyt (Johan Hendrik), elektromonteur te Sliedrecht. Hun kinderen heten Renate, Lina en Jeroen.

XIX-f. JAEN VAN THULDEN (Gardianus Dominicus) is op 22 maart 1882 te Blerick geboren en overleed te Venlo op 31 december 1933. Bij zijn keuring voor de militaire landsdienst werkte hij als arbeider te Maasbree, mat hij 1,70 meter en werd als uiterlijk een ovaal aangezicht, hoog voorhoofd, grijze ogen, grote neus, grote mond, ronde kind, blonde haren en blonde wenkbrauwen geregistreerd; hij profiteerde van de vrijstelling wegens broederdienst. Hij werd metselaar en trouwde te Maasbree op 26 oktober 1906. *Han van de wilde Kep*, zijn vrouw, dreef een winkel in groenten en fruit, koloniale waren, rookartikelen en vis. Zij was te Horst geboren op 14 juli 1882 als Han Gubbels (Maria Johanna) en stierf te Venlo op 30 oktober 1966. Haar vader, de dagloner Joannes Mathias Gubbels, trok bij Jaen en Han in aan de Broekstraat 26; haar moeder heette Anna Gertruda Keijsers. Hun kinderen waren:

1. Antonia Geertruda, te Blerick geboren op 23 juni 1907, aldaar overleden op 22 september 1907.
2. Truus van Tulden (Antonia Geertruda), te Blerick geboren op 16 juni 1908, gestorven te Venlo op 9 juli 1966. Zij huwde te Maasbree op 30 juli 1931 met Hans Peulen (Heinrich) uit Düsseldorf, daar geboren op eerste Kerstdag 1908, te Venlo overleden op 6 juli 1983.
3. Jeu van Tuul, volgt onder XX-c op pagina 122.
4. Jacobus Antonius van Tulden, volgt onder XX-d op pagina 122.
5. Martinus Antonius van Tulden, volgt onder XX-e op pagina 123.
6. Hendrikus van Tulden, volgt onder XX-f op pagina 123.
7. Antonius Engelbertus van Tulden is te Blerick geboren op 27 januari 1918, woonde in 1946 samen met H. Schenk en overleed te Voorburg op 17 oktober 1991.

XX-c. JEU VAN TUUL (Johannes Mathias Hendrickus van Tulden) is te Blerick geboren op 26 augustus 1909. Hij verdiende als metselaar de kost en overleed te Tilburg op 2 juli 1963. Bij Nel Hendricks (Petronella Helena Clara), te Venlo geboren op 17 juli 1910, was hij vader van:

1. Gar van Tulden (Gardianus Dominicus Emilia), te Blerick geboren op 30 november 1936, was smid en koperslager van beroep en genealoog uit liefhebberij. Hij is op 15 mei 1992 te Blerick overleden met achterlating van zijn vrouw Joke Zegers (Johanna Maria Josephina). Deze dochter van Petrus Paul Zegers en Maria Kersten is te Venlo geboren op 14 september 1940. Haar kinderen zijn:
  - A. Hans van Tulden (Johannes Paulus Gardianus), geboren te Venlo op 29 september 1962. Hij is docent in de Franse en de Nederlandse taal.
  - B. Dick van Tulden (Henricus Petrus), docent biologie, is op 24 juli 1965 te Venlo geboren. Hij trouwde met Hanny van de Perre (Johanna Henriëtta Maria), geboren op 17 januari 1961. Kinderen:
    - AA. Daan van Tulden, geboren te Blerick op 18 juni 1993.
    - BB. Bas van Tulden, geboren te Blerick op 11 augustus 1996
2. Johanna Gerarda Emilia van Tulden is op 15 februari 1941 te Venlo geboren. Christiaan Martinus Verstappen, haar man, is aldaar geboren op 8 januari 1941. Zij hebben een dochter.
3. Jacobus Johannes Emilia van Tulden is op 14 november 1943 te Venlo geboren en overleed daar op 31 maart 1962.
4. Truus van Tulden (Geertruida Gerarda), te Venlo geboren op 4 februari 1953.

XX-d. SJAEK VAN TULDEN (Jacobus Antonius), bijgenaamd *d'n Blauwe van Van Tuul*, is te Blerick geboren op 13 februari 1911 en te Venlo gestorven op 24 februari 1971. 'Blauwe' is een toenaam voor een roodharige. Hij was meester-draaier (instrumentmaker) van beroep. Bij Nel Creemers (Petronella), naaister, die is geboren te Venlo op 24 augustus 1911 en daar overleed op 7 april 1999, verwekte hij:

1. Lenie van Tulden (Helena Gardiana Mathea), bejaardenhulp, is te Blerick geboren op 13 december 1938 en trouwde op 4 augustus 1962 met de instrumentmaker Sjaak Everaerts (Jacobus), die is geboren op 6 maart 1937. Uit hun huwelijk werd op 20 augustus 1965 Nicole Everaerts geboren; zij is IT-consultante, gehuwd met Cor Molenschot en de moeder van zijn kinderen Tibbe en Marijn.
2. Jeanne van Tulden (Johanna Theodora Martina) is op 19 oktober 1941 te Venlo geboren, haar man Bear Steegh (Hubertus Maria Pierre) op 19 januari 1937. Zij trouwden op 8 augustus 1963 en werden de ouders van een dochter en een zoon. Zij is werkzaam in de thuiszorg, hij is kwaliteitscontroleur. Hun kinderen zijn:
  - a. Yvonne Steegh, geboren op 4 januari 1965, werkzaam in de thuiszorg, was in 1985–1986 gehuwd met Paul Smits, kok, in 1987–2002 met Ruud Knapen, timmerman, en sinds 2005 met Frits Engels, timmerman. Uit het tweede huwelijk werden Mayke en Carry geboren.
  - b. Jack Steegh, vrachtwagenchauffeur, geboren op 2 maart 1969, trouwde met Sharon Gretener, administratief medewerkster. Zij hebben twee kinderen, Siebe en Jelle.
3. Mart van Tulden (Martinus Jacobus Gerrit), manager, is te Venlo geboren op 18 maart 1946. Hij trouwde op 5 november 1968 met Ria Canters (Maria Johanna), administratief medewerkster, geboren te Venlo op 18 september 1947. Na de scheiding in 1985 ging hij samenwonen met Tienieke Cornelissen (Martina Bernardina), office manager, geboren te Helmond op 2 november 1956. Uit het huwelijk stammen twee dochters:
  - A. Carry van Tulden (Carolina Johanna Petronella), verkoopster, is te Venlo geboren op 14 november 1970. Zij heeft een relatie met Rene van den Hombergh, manager, geboren op 25 februari 1963. Hun kinderen Leonardus Martines en Charlotte Leonora Wilhelmina Petronella zijn geboren te Venlo op 13 februari 2001 en 5 juli 2002. Hun kinderen zijn Luca (geboren op 13 februari 2001 te Venlo), Charlotte (geboren te Venlo op 5 juli 2002) en Wouter van den Hombergh (geboren te Venlo op 11 november 2005).
  - B. Wendy van Tulden (Wendy Martine Alexandra), P & O-medewerkster, geboren te Venlo op 26 maart 1973, woont samen met Maurice Bloemers, manager, geboren op 26 februari 1974. Zij zijn de ouders van Bas, geboren te Venlo op 31 maart 2007.
4. Gerda van Tulden (Gertruda), te Venlo geboren op 30 september 1947, trouwde op 22 april 1972 te Kerken-Nieuwerk (Duitsland) met Hans Tebart (Johannes), die op 14 april 1947 te Aldekerk werd geboren. Kinderen:
  - a. Gaby Tebart, geboren te Venlo op 21 september 1972, trouwde met de controller Bernd Schetters. Zij zijn de ouders van Ben, Tom en Romy.
  - b. Hanno Tebart, geboren te Geldern op 4 juni 1987, student.

XX-e. MARTIEN VAN TULDEN (Martinus Antonius), bekend als *de Joed van Van Tuul*, is te Blerick geboren op 14 januari 1913. „Martien was op de lagere school met leren niet de slimste. Met het uitspreken van de g had hij moeite. In plaats van een g sprak hij een j uit. Als de meester hem vroeg hoeveel sommen hij goed had, antwoordde Martien steevast met 'Nul joed', vandaar de bijnaam 'Nul Joed', wat later 'De Joed van Van Tuul' is geworden”, aldus Gar van Tuul (XX-b-1). Ook hij werd metselaar; hij overleed te Blerick op 13 juni 1996. Elisabeth Vorstermans werd zijn vrouw. Zij is op 30 mei 1911 te Boxmeer geboren, stierf te Venlo op 26 mei 1983 en was moeder van:

1. Antonetta Johanna Maria van Tulden, geboren te Blerick op 24 april 1940.
2. Johanna Maria Jacoba van Tulden, te Boxmeer geboren op 17 maart 1943.

3. Maria Johanna Louise van Tulden is op 19 april 1948 te Boxmeer geboren, is ongehuwd en moeder van:
  - A. Roland Henri Christiaan van Tulden, te Venlo geboren op 8 maart 1970.
  - B. Michiel Martinus van Tulden, te Venlo geboren op 20 november 1979.
4. Gardianus Dominicus Mathias van Tulden, te Boxmeer geboren op 9 juli 1949. Hij huwde Maria Antonia Louisa van Marwijk, geboren te Nijmegen op 8 juni 1957. Hun dochter:
  - A. Cerille Elisabeth Wilhelmina van Tulden, geboren op 15 augustus 1977.

XX-f. HARRY VAN TULDEN (Hendrikus), bijgenaamd *d'n Witte van Van Tuul*, werd schoenmaker. Hij is op 25 oktober 1914 te Blerick geboren en stierf te Venlo op 25 december 1987. In zijn dorp was hij een bekende persoon vanwege sportprestaties en zijn deelname aan de *Vastelaoventocht*. Hij trouwde te Venlo op 21 juli 1942 met Mien Everaerts (Hermina), te Blerick geboren op 3 januari 1915, te Venlo overleden op 28 juni 1971. Haar kinderen zijn:

1. Gardianus Hendricus Jan van Tulden, geboren te Blerick op 7 juli 1944. Bij Elisabeth Cornelissen, die op 7 juli 1948 te Venlo is geboren, heeft hij een zoon:
  - A. Gaiko van Tulden, te Venlo of Nijmegen geboren op 26 januari 1973.

Bij Lettie van der Haar (geboren te Putten op 30 december 1958, getrouwd te Nijmegen op 30 december 1958) werd hij nog vader van:

- B. Sander van Tulden, geboren te Nijmegen op 1 februari 1991.
2. Johanna Maria van Tulden, te Blerick geboren op 11 augustus 1946, trouwde te Venlo op 14 december 1970 met Antonius Matheus Josephus Maria Kuijpers. Deze is te Beugen geboren op 25 maart 1946 en stierf te Vlissingen op 9 augustus 1999. Hun dochters werden in 1974 en 1977 geboren te Nijmegen.

XIX-g. SJEF VAN THULDEN, ook Joep (Jozef Hubertus), is op 15 oktober 1893 te Blerick geboren. Hij trouwde te Zwolle op 6 juli 1916 met Annichje van der Sluis, geboren te Zwollerkerspel op 4 april 1889 als dochter van de timmerman Hendrikus van der Sluijs en van Annichje Kloezen. Te Zwolle, waar zij zich metterwoon hadden gevestigd, overleden Sjef en Annichje op 6 juni 1977 en 13 maart 1972. Hij was metselaar en was later werkzaam bij de Spoorwegen. Hun kinderen zijn:

1. An van Thulden (Anna Maria), te Zwolle geboren op 5 februari 1917, trouwde te Amsterdam op 21 januari 1942 met Philip H. den Boer, geboren te Voorburg op 20 april 1918, overleden te Amsterdam op 4 januari 1986. An is op 1 juli 2004 overleden te Zwolle. Haar dochter is Corrie den Boer.
2. Riek van Thulden (Hendrika Klaaske) is op 2 maart 1918 te Nijmegen geboren, trouwde te Zwolle op 10 juli 1945 met Cobus Ester (Jacobus Johannes Adrianus) en overleed aldaar op 3 oktober 1984. Cobus is te Zwolle geboren op 2 december 1916 en overleed daar op 29 oktober 1956. Zijn weduwe overleed op 30 oktober 1984 te Zwolle. Hun kinderen Alie, Sef en Hans zijn geboren in 1945, 1949 en 1950.
3. Marie van Thulden (Maria Petronella), geboren te Zwolle op 20 december 1919, trouwde te Zwollerkerspel op 24 maart 1938 met Gerard van Raan (Gerardus Catherinus), geboren te Zwolle op 25 november 1918, aldaar overleden op 10 april 1985. Marie stierf te Zwolle op 30 april 1981. Hun kinderen Tonnie, Marianne en Hans zijn geboren in 1939, 1944 en 1950.
4. Michiel Jozef van Thulden, volgt onder XX-g op pagina 124.
5. Tine van Thulden (Jantina), te Zwollerkerspel geboren op 23 januari 1927, trouwde te Zwolle op 15 maart 1948 met Jan Nak en stierf te Ens op 9 december 1960. Haar weduwnaar (zoon van Herman Frederik Nak en Johanna van der Knokke, geboren te Steenwijk op 2 augustus 1924 en overleden te Emmeloord op 6 april 2001) hertrouwde op 7 juni 1963 te Emmeloord met Johanna Ritmijer. Tines kinderen werden geboren in 1948 en 1956.

XX-g. GIEL VAN THULDEN (Michiel Jozef), conciërge, is te Zwolle op 31 juli 1923 geboren en trouwde daar op 23 oktober 1945 met Rieka Bakker, dochter van Hendrik Bakker en Klazina Schuimer. Zij was op 18 juli 1919 te Zwolle geboren en overleed aldaar op 31 oktober 1999. Giel stierf op 6 april 2004 te Zwolle. Hun kinderen:

1. Anneke van Thulden (Annichje) is op 3 mei 1946 te Zwolle geboren en trouwde daar op 24 juli 1962 met de slagersknecht Wichert de Roos, die op 18 mei 1943 te Zwolle was geboren. Hun kinderen Wilco en Marcel werden geboren in 1962 en 1968.
2. Hennie van Thulden (Hendrik), kantoorbediende, is op 9 april 1950 te Zwolle geboren en werd in augustus 2004 door de politie dood in zijn flat gevonden. Onbekend is hoelang hij daar had gelegen. Hij is te Zwolle begraven op 25 augustus 2004. Daar was hij op 28 november 1969 getrouwd (het huwelijk werd ontbonden in 1995). Zijn vrouw, Andrea Hendrika Schrader, is aldaar geboren op 31 maart 1949, hertrouwde in 1998 met Ronnie Schumaker en de moeder van:
  - A. Martin van Thulden (Michiel Albertus), te Zwolle geboren op 29 mei 1970, was in 2007 onder de naam Dionysos prins-carnaval van Zwolle. In het dagelijkse leven is hij assistent-controller bij een wegebouwer. Hij trouwde te Zwolle op 9 oktober 1998 met Ellen Pierik (Corine Elisabeth), werkzaam als schadebehandelaar bij Delta Lloyd, geboren aldaar op 17 juli 1970. Zij werden de ouders van:
    - AA. Milan Lucas van Thulden, geboren te Zwolle op 25 augustus 2003.
  - B. Erik van Thulden (Hendrik), tweelingbroer van de vorige, is site-manager bij Esso Nederland en verantwoordelijk voor het opstarten van nieuwe Esso-stations in Nederland. Hij trouwde te Zwolle op 8 september 2000 met Yolanda Jansen (Yolanda Anushka Bianca), geboren op 25 oktober 1970, bedrijfsleider van een kinderdagverblijf. Bij haar is hij vader van:
    - AA. Dennis van Thulden, geboren te Zwolle op 4 september 2002.
  - C. André Hendrik van Thulden, te Zwolle geboren op 18 maart 1973, werkt bij Scania Nederland aldaar en woont samen met Marjolande Klooster.
3. Jos van Thulden (Jozef Hubertus), bankbediende, is op 12 oktober 1954 te Zwollerkerpsel geboren. Hij trouwde met Sonja Mely Rompas (dochter van Samuel Mozes Rompas en Jacoba Kesek), geboren te Sorong (Nieuw-Guinea) op 30 januari 1955. Hun kinderen zijn:
  - A. Robert van Thulden (Robert Mark), kok, is geboren te Zwolle op 25 maart 1984.
  - B. Stefan van Thulden (Stefan Rolf), beroepsmilitair, is geboren te Zwolle op 19 december 1987.

XIX-h. PIE VAN THULDEN (Petrus Hubertus) werd zandvormer. Hij is geboren te Blerick op 31 juli 1895 en stierf te Venlo op 24 februari 1972. Op 20 mei 1925 trouwde hij Marie Peters (Maria Hubertina), geboren te Blerick op 13 maart 1899 en op 17 augustus 1942 te Venlo overleden. Hij hertrouwde in juli 1946 met Ida Bollen (volut Ida Antonetta Marie), te Venlo op 9 juli 1904 geboren en aldaar op 15 januari 1985 overleden. Uit het eerste huwelijk:

1. Johanna Jacoba Theresia van Thulden, te Blerick geboren op 8 januari 1928, trouwde op 11 april 1951 met Michael Jacobus Gerardus Segers, geboren te Baarlo op 25 november 1924. Mariet en Peter zijn hun kinderen.

Uit het tweede huwelijk:

2. Mart van Thulden (Martinus Jacobus Marie), te Venlo geboren op 2 mei 1949. Hij trouwde met Hendrika Johanna Josefina Pasmans, te Venlo geboren op 13 september 1953 en thans moeder van:
  - A. Chantal Ida Engelbert van Thulden, te Maasbree geboren op 2 april 1974, trouwde te Venlo op 10 september 1999 met Johannes W.G. Schattefor, die daar was geboren op 15 mei 1974. In 2001 en 2003 werden hun dochters Danee en Lynn geboren.
  - B. Marlon Petronella Michiel van Thulden, te Maasbree geboren op 10 mei 1976. Zij heeft een relatie met Manja Dambacher, geboren te Helden op 26 februari 1975.

XIV-d. DIRCK VAN THULDEN¹⁶³⁸ is op 5 september 1716 te Nederweert gedoopt. Hij trouwde daar op 14 oktober 1746 met Dorothea Heymin (ook Heymans, volgens de trouwakte echter: Fredrica Dorothea Dihlin). In 1763 werd in zijn huis *een halff ton met vrent wit bier* aangetroffen. Volgens artikel 31 van het reglement uit 1740 had hij niet mogen lossen en inkelderen zonder vooraf aangifte te doen bij het bevoegde gezag. Hij had de ton de stad *ingesloopen*, terwijl de belastingcollecteur met de boden druk bezig was met andere vaten bier; Dirck had de halve ton verstopt *in eenen hoeck van de camer onder groen vissen en achter veel wissin* en daarvoor *een geheel drooge, leedighe en stinckende halffton* in de plaats gesteld. Daarmee riskeerde hij behalve een boete van 25 pattacons de betreffende ton plus het paard en wagen waarmee het was getransporteerd te verspelen.¹⁶³⁹ Op 7 oktober 1789 is Dirck van Thulden te Weert als weduwnaar gestorven. Kinderen:

1. Arnoldus, te Nederweert gedoopt op 14 januari 1747.
2. Elisabeth, te Nederweert gedoopt op nieuwjaarsdag 1750.
3. Maria, tweelingzuster van de vorige.
4. Arnoldus, te Nederweert gedoopt op 1 maart 1753, daar gestorven op 28 september 1758.
5. Peter van Thulden, te Nederweert gedoopt op 28 oktober 1755, trouwde te Weert op 12 augustus 1794 met (Maria) Agnes Janssens, aldaar gedoopt op 9 juli 1763, dochter van Andreas Janssen en van Wendelina van Heijthuisen. Op 30 oktober 1797 hertrouwde hij te Weert met Catharina Simons, die volgens de trouwakte een dochter was van Simonis en van Elizabeth Corten. Op 23 Brumaire jaar XIV (14 november 1805) is hij aldaar gestorven. Uit het eerste huwelijk:
  - A. Theodorus van Tulden, gedoopt op 12 augustus 1795 te Weert. Daar was hij boerenknecht toen hij werd opgeroepen voor het vervullen van zijn militaire dienstplicht; hij was 1,74 meter lang.
  - B. Joannes, te Weert gedoopt op 15 januari 1797, daar overleden op 28 Pluviose van het jaar X (17 februari 1802).
6. Jan van Tulden, te Weert gedoopt op 8 maart 1758 met de namen Joannes Michael, trouwde aldaar op 10 februari 1806 met Joanna Ramaeckers, dochter van Adriaan Ramaekers en van Joanna Maria Lammers (Lemmers), te Weert gedoopt op 19 april 1776, daar gestorven op 15 september 1822. Jan van Tulden overleed te Weert op 14 april 1832 als weduwnaar van Petronella Bloemen. Uit het eerste huwelijk:
  - A. Lisbeth van Tulden, te Weert geboren op 6 november 1806, daar gestorven op 31 januari 1878. In eerste echt was zij getrouwd met Godefridus Beyes. Op 30 april 1851 hertrouwde zij te Weert met de schoenmaker Franciscus Trouwen, weduwnaar van Catharina Bekkers. Hij is te Budel op 22 oktober 1785 gedoopt als zoon van Wilhelmus Trouwen en Anna Maria Lamers.
  - B. Thea van Thulden (Doretya, Theodosia en Mathea), te Weert geboren op 2 augustus 1808, was dienstmeid toen zij te Nederweert op 23 april 1841 trouwde met de dagloner Hendrik van Riet (geboren op 14 mei 1811 als zoon van Jozef van Riet en Mathea Weijnen). Later was hij klompenmaker. Thea overleed te Nederweert op 24 december 1858, waarna Hendrik hertrouwde met Anna Helena Bongers. Hij stierf te Nederweert op 10 december 1887.
7. Arnoldus, te Weert gedoopt op 19 oktober 1760.

XIV-e. PETER VAN THULDEN is te Nederweert gedoopt op 20 januari 1722. Aldaar trouwde hij op 12 september 1750 met Catharina Stroux, die te Nederweert overleed op 3 december 1760 na hem de hiernavolgende kinderen te hebben gegeven, die in 1762 erfden van Antonius Stroux.¹⁶⁴⁰ Peter deed in 1785 afstand van zijn bezittingen in ruil voor kost en inwoning bij zijn dochter Helena, die hem bovendien een jaarlijks zakgeld van f 10 en *s'weekelycx een vierdel toeback* beloofde.¹⁶⁴¹ Op 3 januari 1795 is hij te Nederweert gestorven.

1. Judocus, te Nederweert gedoopt op 1 juli 1751.

2. Maria Elisabeth van Thulden, te Nederweert gedoopt op 12 mei 1752, daar als Elisabeth gestorven op 22 augustus 1779.
3. Josephus, te Nederweert gedoopt op 27 december 1753.
4. Helena van Thulden, te Nederweert Anna Helena gedoopt op 10 september 1755. Op dezelfde dag als haar neef Jan van Tulden (XIV-c) trad zij te Nederweert in het huwelijk; de boer Anthoin van der Voordt werd haar man. Beiden kochten in 1785 haar broer Arnoldus voor f 500 uit de ouderlijke erfenis, te weten een huis met schuur, stal en landerijen *in Strateris* en de roerende goederen, waarbij zij het onderhoud van Helena's vader op zich namen. Zes weken na de koop kwamen zij terug bij de notaris: *overmits sy ter oirsaek der meenighvuldige soo ouderlijcke schulden als die dewelcke sy zedert vier jaeren hebben gemaect*, belopende f860, konden zij het contract niet naleven. Wel beloofden zij de oude Peter van Thulden te blijven verzorgen.¹⁶⁴²
5. Arnoldus van Tulden, volgt onder XV-e op pagina 126.
6. Thomas, te Nederweert gedoopt op 24 januari 1760, daar overleden op 3 december 1760.

XV-e. NOL VAN TULDEN¹⁶⁴², landbouwer, is te Nederweert gedoopt op 12 januari 1758 en stierf er op 4 juli 1819. Daar was hij op 26 oktober 1783 getrouwd met Wilhelmina Didden, dochter van Jan Didden en van Catharina Keursten. Zij was te Nederweert gedoopt op 9 maart 1755 en overleed er op 2 augustus 1826. Haar en Nols kinderen verkochten in 1826 en 1827 de ouderlijke nalatenschap, bestaande uit een *akkersplaats, genaamd bij Smeets, gelegen gedeeltelyk te Nederweert en gedeeltelyk te Weert, op de Kraan, bestaande in huis, schuur, stal, moeshof, boomgaard, akkerlanden en beemden er aan behoorende*, alsmede bouwland buiten de Maaspoort en een boerderij te Nederweert ter plaatse het Eind.¹⁶⁴³

1. Goffert van Tulden¹⁶⁴⁴ is te Nederweert gedoopt op 8 september 1784 en trouwde te Wessum op 1 augustus 1808 met Joanna Henderickx (Heyndrickx), 15 jaar ouder dan hij, geboren te Ooldert onder Grathem als dochter van Engel Hendrixx en Maria Ketelaers. In 1815 was Goffert dagloner te Nederweert. Op 15 juni 1823 (Nederweert) werd hij weduwnaar. Daar hertrouwde hij, nog steeds dagloner in het gehucht Strateris, op 11 april 1828 met Joanna Maria van Kranenbroek (Nederweert, 19 december 1781 – 15 februari 1861), dochter van Govert van Kranenbroek en van Maria Muyters. Op 13 augustus 1866 is hij te Nederweert overleden. Geen van zijn kinderen had hem overleefd:
  - A. Ange, te Nederweert gedoopt op 12 mei 1810 en daar overleden op 1 juni 1810.
  - B. Jean Mathieu, tweelingbroer van de vorige, overleden te Nederweert 23 mei 1810.
  - C. Marie Elisabeth, geboren te Nederweert op 20 september, aldaar overleden op 28 september 1813.
2. Pieter van Tulden, te Nederweert gedoopt op 10 juli 1787, werd evenals zijn ouders boer en trouwde in zijn geboorteplaats op 29 januari 1812 met Joanna Maria Seerden, aldaar gedoopt op 28 november 1784, dochter van Matthias Seerden en van Maria Sonnemans. Op 10 juni 1822 is hij te Weert gestorven. Hun kinderen zijn:
  - A. Elisabeth van Thulden is te Weert geboren op 25 oktober 1812 en trad daar op 5 mei 1841 in het huwelijk met Jan Hurkmans, zoon van Peter Hurkmans en van Joanna Vrints, geboren op 29 januari 1819 te Nederweert. Zij vestigden zich daar en Jan overleed er op 23 juli 1864. In tweede echt trouwde zij aldaar op 10 januari 1868 met Jacobus Hendrix, geboren te Nederweert op 31 mei 1814, weduwnaar van Joanna Maria Weekers, zoon van Jacobus Hendrix en van Maria van Roy. Elisabeth overleed te Nederweert op 17 februari 1878.
  - B. Joannes Matthias, te Weert geboren op 3 juli 1814, daar gestorven op 6 februari 1815.
  - C. Petronella van Tulden, op 20 december 1815 geboren te Weert, daar op 14 oktober 1840 getrouwd met Wilhelmus Peeters, illegitieme zoon van Maria Peeters en weduwnaar van Maria Gertrudis Loijen. Zij stierf te Weert op 10 april 1866.

- D. Dood geboren: Weert, 1 juli 1819.
- E. Christina van Tulden, te Weert geboren op 19 oktober 1821.
3. Catharina van Thulden is op 9 februari 1789 te Nederweert gedoopt en stierf te Weert op 9 december 1862. Te Nederweert was zij op 10 juni 1820 de echtgenote geworden van Jacobus Nien, landbouwer, geboren te Weert op 30 augustus 1774 als zoon van Leonardus Nien en Johanna Gielissen en te Nederweert overleden op 15 oktober 1829. Op 16 augustus 1830 hertrouwde zij te Nederweert met Andreas Beckers, landbouwer te Weert, daar gedoopt op 16 september 1776, zoon van Petrus Beckers en van Catharina Hobus, weduwnaar van Catharina Hoomans. Catharina van Thulden was toen landbouwster in het gehucht Kraan.
  4. Josephus, te Nederweert gedoopt op 29 september 1790 en er gestorven op 30 september 1792.
  5. Elisabeth, te Nederweert gedoopt op 1 maart 1794, aldaar overleden op 14 november 1811.
  6. Joseph van Tulden, te Nederweert gedoopt op 19 mei 1803, trouwde te Weert, waar hij zich toeleegde op de landbouw, op 14 februari 1833 met Joanna Maria van Brussel uit Nederweert, dochter van Jan van Brussel en Joanna Smolenaers. Bij haar was hij vader van de hierna opgesomde kinderen. Op 29 november 1872 is Joseph te Weert gestorven.
    - A. Leonardus van Tulden, 1,61 meter lang, is te Weert geboren op 23 juli 1834, trouwde aldaar op 15 juli 1868 met Joanna Maria Vleeshouwers en overleed er op 18 april 1916. Zijn vrouw was een dochter van Lambert Vleeshouwers en Petronella Baten. Bekend uit dit huwelijk is:
      - AA. Maria Petronella, te Weert geboren op 8 augustus 1871. Aldaar trouwde zij op 6 september 1900 met Peter Johannes Janssen, geboren te Nederweert op 12 augustus 1875, zoon van Hendrik Janssen en Anna Maria Stultjens.
    - B. Willem van Tulden, te Weert geboren op 12 januari 1837. In 1860 woonde hij te Nederweert. Te Weert stierf hij op 22 juni 1874. Hij was 1,58 meter lang.
    - C. Petrus Joannes van Tulden is te Weert geboren op 28 september 1838, werd 1,51 meter lang op 21 maart 1857 als dienstplichtige in het leger ingelijfd en overleed op 11 maart 1860 te Weert.
    - D. Joanna Maria van Tulden, te Weert geboren op 29 maart 1842, trouwde daar op 26 oktober 1868 met Petrus Weekers, geboren te Weert op 5 december 1832, zoon van Pierre Jacques Weekers en Anna Maria Verboven.

XII-i. FRANCIS VAN THULDEN¹⁶⁴⁵ is op 24 april 1655 te Nederweert gedoopt met de namen Joannes Franciscus. Hij was schepen van zijn geboorteplaats. In 1685 kocht hij daar een huis met tuin, boomgaard, akkerland en weiden, ongeveer 3 bunder groot en gelegen *op de Bouten straet*.¹⁶⁴⁶ Een jaar later verwierf hij van zijn volle broer en zusters een huis, *gelegen regenoten den waterlaet en de gemeijn straet*.¹⁶⁴⁷ Te Weert werd hij op 20 januari 1735 bij de minderbroeders begraven. Bij Catharina Gielis (Gielens, Michiels), met wie hij op 22 maart 1683 te Budel was getrouwd, was hij vader van:¹⁶⁴⁸

1. Arnoldus, te Nederweert gedoopt op 13 juli 1683.
2. Arnoldus van Tulden, volgt onder XIII-h op pagina 127.
3. Jan Baptist, te Nederweert gedoopt op 11 augustus 1686, daar begraven op 18 september 1702.
4. Christiaan, gedoopt te Nederweert op 20 april 1688. In 1702 werden twee personen met de naam Christiaan van Tulden te Nederweert begraven: een op 14 september en een op 28 oktober.
5. Jan, op 6 maart 1690 te Nederweert gedoopt.
6. Elisabeth, te Nederweert gedoopt op 17 september 1691, daar begraven op 14 september 1702. Aangezien op 14 en 18 september 1702 drie kinderen uit het huishouden van Van

Thulden–Gielens overleden, zal daar een besmettelijke ziekte hebben gewoed. Hun tante Helena van Tulden overleed in dezelfde maand en heeft wellicht bij haar broer Francis gewoond.

XIII-h. ARNOLDUS VAN TULDEN, te Nederweert gedoopt op 12 november 1684, trouwde te Weert op 4 februari 1709 met Catrijna Emans (Emonts), aldaar gedoopt op 27 juli 1687 als dochter van Servaes Emans en van Maria Eersen Homans. Zij verkochten in 1739 een huis en tuin *int Strateris* onder Nederweert, die voorheen het bezit waren van Francis van Thulden.¹⁶⁴⁹ De kinderen uit dit huwelijk waren:

1. Catharina, te Weert gedoopt op 2 november 1709.
2. Jan Baptist, te Weert gedoopt op 31 oktober 1711.
3. Servaes, tweelingbroer van de vorige.
4. Joanna Catharina, op 10 december 1712 te Weert gedoopt.
5. Marie van Tulden¹⁶⁵⁰ werd op 16 februari 1716 te Weert ten doop gehouden door Adriaen van Thulden. Vermoedelijk was zij de illegitieme moeder van Peternella van Tulden, te Weert gedoopt op 26 juli 1742. Zij trouwde aldaar op 3 december 1743 met Peter Kuppens. Deze had in 1740 een huis met een moestuin en wat land gekocht buiten de Maaspoort.¹⁶⁵¹ Met Tonis Laenen dreef hij een *gemeenen handel ende compagnie* en weduwe Marie van Tulden vorderde in 1763 van deze vennootschap 75 pattacons, 7 gerande dukaten en 2 stukken van 28 stuivers Hollands geld, contant geleend, alsook 76 pattacons en 2 schellingen, welke *leste somme te vinden ende te trecken uijt hunne gemeijne boecken*.¹⁶⁵² Mede namens haar dochter Maria Cuppens en geassisteerd met haar broers Jan Batist en Nielis van Thulden rekende Marie in 1769 50 pattacons achterstallige huishuur en meer schulden af.¹⁶⁵³ Op 16 juli 1788 is zij te Weert begraven.
6. Servaes, te Weert gedoopt op 11 juli 1718.
7. Servaes van Tulden, volgt onder XIV-f op pagina 128.
8. Maria Elisabeth, op 15 november 1722 te Weert gedoopt.
9. Jan Batist van Thulden, volgt onder XIV-g op pagina 129.
10. Nielis van Thulden, volgt onder XIV-h op pagina 129.

XIV-f. SERVAAS VAN TULDEN is op 17 januari 1720 te Weert gedoopt en oefende het ambacht van koperslager uit. Hij trouwde met Maria Alant (Alands, Olant) en vestigde zich met haar, komende uit *Brome in Duijtsland* (het Nedersaksische Brome?), in 1751 te Aarle. Daar was hij in 1759–1760 borgemeester.¹⁶⁵⁴ Maria, Servaas' vrouw, is op 15 februari 1773 te Aarle-Rixtel begraven. Servaas vestigde zich blijkens een in 1783 afgegeven borgbrief elders.¹⁶⁵⁵ Kinderen:

1. Jan van Tulden, volgt onder XV-f op pagina 128.
2. Arnoldus Josephus, te Weert gedoopt op 18 maart 1749 en daar overleden op 30 oktober 1750.
3. Maria Catharina van Tulden, te Aarle-Rixtel gedoopt op 5 maart 1753, trad als Maria Servaas van Tulden op 29 september 1776 voor schepenen van Aarle en Rixtel in het huwelijk met Peter Jansen Vermeulen. Nadat zij op 24 april 1781 aldaar was overleden, hertrouwde Vermeulen op 27 januari 1782 ten overstaan van schepenen uit dezelfde bank met Johanna Anthonis Zaris. Hij was geboortig van Beek en in de parochie van Beek en Donk op 27 november 1747 gedoopt. Jan Jansen Vermeulen en Anna Willems Strybosch waren zijn ouders.
4. Arnoldus van Tulden is te Aarle-Rixtel op 23 februari 1758 ten doop gehouden door Peter Coppens en Anna van Tulden. Hij stierf daar op 16 januari 1776.

XV-f. JAN SERVAAS VAN TULDEN is in 1745 te Brome geboren en trad te Aarle op 6 juli 1783 in het huwelijk met Jennemarie Peters van Duijnhoven¹⁶⁵⁶ uit Gemert. Daar was zij op 17 november 1754 gedoopt als dochter van Peter Peters van Duijnhoven en Mechtelt Peter Hendricx van Gemert. Op 17 augustus 1793 is Jan van Tulden te Aarle-Rixtel begraven. Hij

had te Aarle geboerd. Zijn weduwe hertrouwde op 8 december 1793 te Aarle-Rixtel met Jan Arnoldus Aarts, weduwe van Elisabeth Swinkels.

Jan en Jennemarie, die op 13 februari 1822 te Aarle-Rixtel is gestorven, waren de ouders van:

1. Jacob van Tulden¹⁶⁵⁷, te Aarle-Rixtel gedoopt op 20 april 1784, geneerde zich als houtzager en klompenmaker aldaar, te Kleef, te Kalkar en te Helmond. Hij kocht in 1840 percelen uit een partij opgaande bomen, wellicht klomphout.¹⁶⁵⁸ Te Kleef trouwde¹⁶⁵⁹ hij op 21 november 1811 met Wilhelmina (Hermina) Pastoors uit Til (Duitsland), dochter van Johannes Pastoors en van Johanna Bruhon, die in 1811 te Moiland woonde. Te Helmond overleed Jacobus op 17 februari 1866 en zijn vrouw op 27 maart 1849. Uit hun huwelijk is bekend:
  - A. Peter van Tulden stierf als 14 jaar oude fabriekswerker te Helmond op 9 oktober 1829. Hij was geboren te Kleef.
  - B. Johanna Petronella van Tulden, te Kleef geboren op 21 januari 1819 en te Someren gestorven op 11 november 1856, trouwde te Helmond op 10 juli 1840 met de klompenmaker Cornelus van den Bosch, zoon van Adriaan van den Bosch en van Margaretha Mathias Vogels. Hij was op 5 juni 1796 te Best gedoopt en overleed te Someren op 9 april 1880.
  - C. Frederikus van Tulden, te Kalkar geboren op 1 februari 1821, overleed te Helmond op 15 februari 1898. Hij was vader van Joannes Baptista van Tulden.
  - D. Martinus van Tulden, te Aarle-Rixtel geboren op 6 mei 1822, stierf te Helmond op 4 januari 1892. Hij was ongehuwd gebleven.
  - E. Hendrik van Tulden, geboren te Aarle-Rixtel op 30 april 1825, stierf ongehuwd te Helmond op 8 februari 1869.
2. Peter van Tulden te Kalkar, gedoopt te Aarle op 18 februari 1790, verkocht in 1820 samen met zijn broer Jacob voor een notaris te Helmond onroerend bezit.¹⁶⁶⁰ Later woonde hij te Aarle-Rixtel.¹⁶⁶¹

XIV-g. JAN BATIST VAN THULDEN¹⁶⁶², te Weert gedoopt op 5 februari 1725, trouwde daar op 29 juni 1748 met (Anna) Helena Walckers, dochter van Michiel Walckers en van Joanna Lueckemans. Zij was te Weert gedoopt op 16 juni 1726 en werd moeder van de hierna volgende kinderen. Jan Batist was in 1775–1776 borgemeester van de buitenie (buitenborgemeester)¹⁶⁶³ en rond 1780 schepen van Weert; in 1779 werd hij door zijn stad aangewezen als vertegenwoordiger in het proces tegen de prins van Chimay.¹⁶⁶⁴

1. Arnoldus van Thulden, te Weert gedoopt op 15 oktober 1749, op 29 december 1829 aldaar gestorven.
2. Jan, te Weert gedoopt op 22 januari 1752.
3. Michiel, te Weert gedoopt op 11 mei 1753, aldaar gestorven op 12 mei 1756.
4. Joanna, op 31 mei 1756 te Weert gedoopt, was wellicht identiek aan Joanna Maria van Thulden, dochter van Helena Walckers, die op 21 oktober 1779 te Weert overleed.
5. Joanna Catharina, te Weert gedoopt op 20 december 1758, daar overleden op 6 april 1759.
6. Mighiel van Thülden werd te Weert gedoopt op 23 februari 1760. Hij trouwde daar op 16 juli 1793 met Elisabeth van Nieuwenhoven, te Weert gedoopt op 9 januari 1767, dochter van Sebastiaan van Nieuwenhoven en van Henrica Joosten. Hij stierf te Weert op 2 juli 1822. Zijn weduwe verpandde in 1828 samen met haar drie kinderen *eene aan hen toebehoorende akkermans-plaats, gelegen te Weert in den Truyenhoek, genaamd By Nolle, bestaande in huizinge, schuur, stallinge, moeshof, boomgaard, akkerlanden (: zynde ook eenig akkerland in de gemeente Nederweert gelegen:), weiden en houtgewas.*¹⁶⁶⁵ Kinderen:
  - A. Sebastiaan van Tulden is op 21 april 1794 te Weert gedoopt. Hij werd afgewezen voor de militaire dienst, omdat hij lichamelijk mismaakt was. Ten tijde van de

- keuring werkte hij als organist te Weert. Op 13 mei 1837 is hij aldaar gestorven.
- B. Joanna Helena van Tulden, te Weert gedoopt op 15 februari 1797, is daar op 25 juli 1825 getrouwd met Jan Matijs Souts. Deze was te Weert gedoopt op 9 september 1782 en een zoon van Peter Souts bij Joanna Cuppens. (Joanna) Helena is te Weert op 25 november 1879 gestorven.
- C. Jan van Tulden is te Weert geboren op 19 Thermidor jaar VII (6 augustus 1799) en stierf aldaar op 15 juni 1862.
7. Catharina van Thulden, op 16 februari 1763 gedoopt te Weert, trouwde aldaar als Joanna Catharina op 28 mei 1787 met Gerardus Pollaert.¹⁶⁶⁶ Hij woonde in het Zwartbroek onder Weert, waar hij op 6 juli 1754 is gedoopt als zoon van jonkheer Philippus Jacobus Pollaert en van Maria Theunessen, te Molenbeersel is hij overleden op 23 november 1843. Bij het huwelijk (Thorn, 1695) van zijn grootouders Gerard Antonius Pollart en Joanna Maria van Randerdaet was Jan Dirck van Thulden getuige geweest.¹⁶⁶⁷ Zijn oom Gerardus Josephus Pollaert was in 1706 tot baron verheven.¹⁶⁶⁸ Catharina van Thulden is op 14 februari 1813 te Weert gestorven. Haar zoon Joannes Antonius de Pollaert was onderwijzer en landbouwer te Weert.
8. Maria Elisabeth, op 28 december 1765 gedoopt te Weert en er gestorven op 2 juli 1767.
9. Elisabeth van Tulden, te Weert gedoopt op 23 september 1770 en er gestorven op 9 mei 1852.
10. Joannes Franciscus van Thulden is op 20 februari 1773 te Weert gedoopt. Hij trouwde met Seraphina van Mieghem, die op 28 mei 1776 was gedoopt met de namen Francisca Seraphina te Beveren in het land van Waas. Zij was een dochter van Joannes Baptista van Mieghem uit Nieuwkerken en van Maria Catharina Smet. Hieruit:
- A. Maria Constantina, te Beveren gedoopt op 1 maart 1797.
- B. Theresia, te Beveren gedoopt op 27 februari 1798.

XIV-h. NIELIS VAN THULDEN¹⁶⁶⁹ werd op 1 februari 1728 te Weert gedoopt en trouwde aldaar op 13 mei 1753 met Elisabeth Thiessens (Matthijssen). Zij was op 13 mei 1753 met de namen Elisabeth Cornelia gedoopt als dochter van Frans Matthijssen en Mathia Thijssen. Nielis overleed als haar weduwnaar op 29 april 1793 te Weert. Hun kinderen:

1. Peter van Thulden, volgt onder XV-g op pagina 130.
2. Joanna Catharina, te Weert gedoopt op 18 september 1756, daar overleden op 21 oktober 1756.
3. Francien van Thulden is te Weert gedoopt op 21 december 1757. Op 19 oktober 1788 trouwde zij aldaar met de bakker Mathias Wagemans. Deze was op 11 september 1750 te Weert gedoopt; zijn ouders heetten Antonius Wagemans en Elizabeth Matthijssen, evenals zijn schoonmoeder. Francien is op 5 juli 1826 te Weert doodgegaan.
4. Catharina, op 31 maart 1760 gedoopt te Weert, daar gestorven op 19 april 1763.
5. Arnoldus, te Weert gedoopt op 17 december 1762 en daar drie dagen na zijn voornoemde zusje overleden.
6. Catharina van Thulden, te Weert gedoopt op 27 februari 1765 als Joanna Catharina, trouwde daar op 27 oktober 1790 met Simon Aerts¹⁶⁷⁰, zoon van Hendrik Aerts en van Gertrudis Jansen alias Schaecken, die buiten de Maaspoort woonden. Hij was op 7 maart 1747 te Weert gedoopt en er op 28 juli 1776, in eerste echt, getrouwd met Gertrudis Gerrits. Catharina van Tulden, weduwe van Simonis Aerts, verkocht in 1825 haar huis en moestuin buiten de Maaspoort, alsmede verdere landerijen.¹⁶⁷¹
7. Arnoldus van Thulden is te Weert op 4 juli 1767 gedoopt en trouwde daar op 3 juni 1794 met Helena van Nieuwenhoven, dochter van Jan van Nieuwenhoven en van Joanna Theunissen. Zij was gedoopt te Weert op 24 september 1757. Arnoldus was landbouwer en stierf te Weert op 8 of 9 Pluviose van het republikeinse jaar XII (29 januari 1804). Hieruit:

- A. Anna Elisabeth van Thulden, te Weert gedoopt op 13 april 1795, trouwde daar op 22 augustus 1817 met Michiel Knapen, zoon van Dionisius Knapen en van Helena Koemans. Hij was op 15 november 1785 te Weert gedoopt. Zij stierf er op 23 februari 1814.
- B. Joannes Cornelis van Tulden, te Weert gedoopt op 28 februari 1797. Hij hoefde niet in militaire dienst, omdat hij in het huishouden van zijn moeder de enige kostwinner was.
- 8. Mathias, te Weert gedoopt op 26 augustus 1769. Als Johannes Mathias werd hij ingeschreven in het overlijdensregister van de minderbroeders te Weert (22 november 1769).
- 9. Maria Elisabeth van Thulden werd te Weert op 20 oktober 1770 gedoopt. Zij trouwde aldaar op 16 september 1794 als Elisabeth van Thulden met Peter Verheggen, zoon van Jan Verheggen en van Joanna van der Voert, te Weert gedoopt op 12 maart 1766.

XV-g. PETER VAN THULDEN¹⁶⁷², die zijn naam *Peeter van Tuldén* schreef, is te Weert gedoopt op 11 september 1754 en stierf daar op 6 september 1827. Hij trouwde te Weert op 25 april 1786 met Anthonet Deelen¹⁶⁷³ uit Lierop, die in tegenstelling tot de bruidegom het lezen en schrijven niet machtig was. Zij was een dochter van Willem Deelen en Geertry van Eijk en stierf te Weert op 17 december 1824. Haar ouders waren Willem Deelen en Geertrudis van Eyck, haar kinderen:

1. Francis van Tulden, volgt onder XVI-e op pagina 130.
2. Jacobus, te Weert gestorven op 15 april 1789, ongeveer vijf maanden oud.
3. Wilhelmus van Thulden, te Weert gedoopt op 10 oktober 1790.

XVI-e. FRANCIS VAN TULDEN¹⁶⁷⁴, landbouwer, werd te Weert gedoopt op 16 juni 1787 en trouwde daar op 22 juni 1815 met Catharina Krane (ook Joanna Catharina en Anna Catharina), dochter van Matthias Craenen en van Peternella Timmermans. Op 9 juli 1851 stierf hij te Weert. In 1825 verkocht hij samen met zijn vader bouwland te Nederweert, waar zij woonden in het gehucht *Hushoven in de heijde*.¹⁶⁷² Francis en zijn vrouw Catharina stichtten te Hushoven onder Weert een nieuwe boerderij, die zij *de Tuldense hoeve* doopten en waarvoor zij land ontgonnen (Stienessstraat 63). De stallen zijn nog in de oorspronkelijke staat bewaard gebleven.

Uit dit huwelijk werden de volgende kinderen geboren:

1. Marie Elisabeth van Tulden, te Weert geboren op 18 november 1816, te Heythuysen overleden op 20 juni 1865.
2. Jan Mathijs van Tulden, volgt onder XVII-e op pagina 131.
3. Hemp van Tulden, volgt onder XVII-f op pagina 131.
4. Francisca van Tulden, te Weert geboren op 2 november 1823, trouwde daar op 29 april 1859 met Bertus Kupers (Hubertus en Lambertus genoemd) en stierf te Nederweert op 23 oktober 1874. Bertus was op 20 maart 1819 te Nederweert geboren als zoon van Henri Kupers en Elisabeth Karsten.
5. Maria Antonetta van Tulden, te Weert geboren op 5 maart 1826, werd non in een klooster te *Oudenburgh*.
6. Een dood geboren kind: Weert, 19 februari 1829.
7. Petronella, op 11 maart 1833 te Weert geboren en daar zestien dagen later gestorven.

XVII-e. JAN MATHIJS VAN TULDEN, te Weert geboren op 24 september 1819, daar overleden op 30 januari 1895, trouwde er op 11 mei 1848 met Johanna Maria Goofers, dochter van Paulus Goofers en van Joanna Geraerds. Zij is te Weert geboren op 11 november 1822 en overleden op 11 mei 1848. Hun kinderen zijn:

1. Petrus Hubertus van Tulden, te Weert geboren op 23 september 1849, werkte als knecht te Dülken en trouwde te Weert op 12 april 1883 met Hendrina Cuppens, aldaar geboren op 17 maart 1846, dochter van Hendricus Cuppens en van Henrietta van den Kerkhof. Zij kregen twee kinderen:

- A. Maria Catharina, te Weert geboren op 7 mei 1884.
- B. Henricus Antonius van Tulden, geboren te Weert op 23 augustus 1885, werd goedgekeurd voor de militaire dienst. Daarna was hij boer. Op 25 april 1918 trouwde hij te Weert met Maria Gertruda de Goey, dochter van Petrus Hubertus de Goey en Maria Elisabeth Kusters. Aldaar is hij op 27 september 1958 overleden.
2. Joanna Huberta van Tulden, te Weert geboren op 17 augustus 1851, daar overleden op 26 oktober 1911.
3. Peter Francis, op 21 april 1854 geboren te Weert.
4. Joanna Catharina, op 4 maart 1856 geboren te Weert, daar gestorven op 10 november 1860.
5. Petronella, te Weert geboren op 16 juli 1858, daar daags voor haar vorige zusje overleden.
6. Paulus Hubertus van Tulden, te Weert geboren op 9 juni 1861, was arbeider aldaar, 1,71 meter lang met een ovaal gezicht, hoog voorhoofd, grijze ogen, grote neus, ronde kin, blonde haren en wenkbrauwen, aldus de beschrijving die van hem werd gemaakt bij zijn keuring voor de militaire dienst.
7. Joanna Catharina, te Weert geboren op 22 oktober 1863, op 28 april 1882 aldaar overleden.
8. Godefridus van Tulden, geboren te Weert op 17 augustus 1865, landbouwer aldaar.

XVII-f. HEMP VAN TULDEN (Wilhelmus) is op 1 juli 1821 te Weert geboren. Met twee van zijn zonen werkte hij als houthakker in dienst van de burgemeester van Weert. Zodoende bleef het werk op de boerderij (op Hushoven onder Weert) liggen. De buurtbewoners zeiden over de bijverdienste: „De dagelijkse gulden verneukt hem op de boerderij.” Hij trouwde op 21 april 1853 met Maria Verweijen (Jeanne Marie) uit Heeze, bij wie hij vader werd van zeven kinderen. Op 3 november 1881 is hij te Weert overleden. Zijn vrouw is te Heeze geboren op 3 juli 1823 als dochter van Hendrik Verweijen en Peternel van Otterdijk en stierf te Weert op 3 november 1886. De waarde van zijn nagelaten huis, tuin, boomgaard, bouw-, wei- en

hooiland, dennenbos, hakhout en heide werd geschat op f 3400, terwijl hij aan contanten f 43,50 in huis had. De begrafenis kosten bedroegen f 33,50.¹⁶⁷⁵

1. Franciscus van Tulden, volgt onder XVIII-h op pagina 132.
2. Petrus Hubertus, geboren te Weert op 29 oktober 1855, is er op 27 februari 1859 overleden.
3. Johannes Henricus van Tulden, volgt onder XVIII-i op pagina 133.
4. Maria Catharina van Tulden, geboren te Weert op 19 mei 1859, overleden te Someren op 2 maart 1918, trouwde te Weert op 23 januari 1879 met Jozef van de Kerkhof (Peter Joseph), landbouwer te Maarheeze, geboren te Nederweert op 18 april 1855, zoon van Joannes van de Kerkhof en Catharina Kessels. Zij kregen acht kinderen. Op 31 mei 1902 hertrouwde zij te Someren met Paulus Göhler, die daar was geboren op 7 april 1863 als zoon van Hendrikus Göhler en Engelina Kusters.
5. Petrus Hubertus, te Weert geboren op 7 augustus 1861 en aldaar daags daarna overleden.
6. Jan Mathijs van Tulden, volgt onder XVIII-j op pagina 137.
7. Adrianus Hubertus van Tulden, landbouwer, geboren te Weert op 9 mei 1868 en daar gestorven op 19 juni 1897. Op 7 april 1893 was hij te Weert getrouwd met Anna Catharina van de Mortel, aldaar geboren op 26 maart 1855, dochter van Willem van de Mortel en van Anna Maria van der Vorst. Kinderen:
  - A. Wilhelmus Hubertus, te Weert geboren op 1 maart 1895 en daar gestorven op 2 september 1899.
  - B. Maria Petronella Josephina van Tulden, te Weert geboren op 8 maart 1897, trouwde daar op 5 juli 1918 met Peter Jan Mathis van de Riet of Reith uit Heythuysen, zoon van Gerardus van de Rieth en Wilhelmina Konings.

XVIII-h. FRANS VAN TULDEN (Franciscus) is geboren te Weert op 29 januari 1854, groeide op tot een man van 1,652 meter lang en is op 27 september 1913 overleden te Weert. Hij was dienstknecht, toen hij op 19 april 1888 aldaar trouwde met de landbouwster Petronella Hubertine Salmans. Zij is te Grathem geboren op 21 mei 1859 uit het huwelijk van Gerard Salman en Joanna Maria Geelen en overleed op 26 februari 1940. Uit dit huwelijk werden minstens zeven kinderen geboren:

1. Wilhelmus Hubertus van Tulden, te Weert geboren op 31 maart 1889, overleden te Weert op 28 oktober 1970. Aldaar was hij op 6 mei 1918 getrouwd met Maria Margaretha Verstappen uit Weert, dochter van Martinus Verstappen en Wilhelmina Peeters, bij wie hij vader werd van ten minste:
  - A. Wilhelmina Petronella van Tulden¹⁶⁷⁶, te Weert geboren op 3 april 1919.
  - B. Frans van Tulden (Franciscus Gerardus Martinus), te Weert geboren op 24 december 1923, trouwde met Mia Broens.
2. Gerardus Hubertus van Tulden, geboren te Weert op 13 juni 1890, werkte daar als dienstknecht, toen hij werd opgeroepen voor de militaire dienst. Hoewel hij een gebrek had aan zijn rechterbeen, werd hij goedgekeurd. Uit zijn op 15 april 1920 gesloten huwelijk met Maria Hubertina Baens uit Neeritter (daar geboren op 27 februari 1895 als dochter van Mathijs Baens en Elisabeth van de Winkel, overleden te Weert op 4 december 1963) werd nageslacht geboren, van wie mij bekend zijn:
  - A. Franciscus Wilhelmus van Tulden, te Weert geboren op 17 november 1921.
  - B. Peter Mathijs van Tulden, te Weert geboren op 16 september 1924.
  - C. Theodorus Mathijs van Tulden, te Weert geboren op 4 november 1929.
3. Maria Josephina Gertrudis van Tulden, te Weert geboren op 22 maart 1893, trouwde aldaar op 7 mei 1917 met Petrus Joannes Cuijpers, zoon van Joannes Hubertus Cuijpers en Aldegondis Maria van Tuel.
4. Adrianus Hubertus, te Weert geboren op 14 januari 1895 en daar gestorven op 2 juni 1905.

5. Joannes Henricus van Tulden, te Weert geboren op 9 februari 1897 en daar overleden op 19 januari 1961, trouwde op 17 mei 1927 met Maria Dorothea Catharina Mechtilde Koppen (overleden op 15 februari 1988) en werd bij haar vader van:
  - A. Franciscus Wilhelmus van Tulden, te Weert geboren op 14 april 1929 en overleden op 19 maart 2005, trouwde op 26 juli 1955 met Anna Maria Vaessen, geboren op 21 november 1928. Zij werden de ouders van:
    - AA. Henricus Reinier van Tulden, geboren op 3 mei 1956. Uit zijn relatie met Lissy Helen Martens (geboren te Soerabaja op 2 februari 1955) werd op 29 december 1992 te Weert Anouk van Tulden geboren.
    - BB. René Frans Mathieu van Tulden, geboren op 21 juli 1960, trouwde op 25 september 1986 met Maria Anna Josephina Meuwissen, geboren op 26 mei 1965. Zij werden de ouders van Tom Henricus Josephina van Tulden (geboren op 4 december 1992) en Dian Marjam Franciscus van Tulden (geboren op 29 mei 1994).
    - CC. Frank Henricus Marie Anna van Tulden, geboren op 26 juni 1966, heeft een relatie met Karen Jayne Challenger, geboren te Sheffield (Groot-Britannië) op 16 juli 1965. Zij zijn de ouders van Frederique Isabella van Tulden, geboren te Hilversum op 21 oktober 2001, en Lucas Robin Julius van Tulden.
  - B. Henricus Franciscus van Tulden, te Weert geboren op 18 augustus 1930, trouwde op 12 oktober 1954 met Maria Antonia van der Zanden, geboren op 13 juli 1926.
  - C. Theodorus Henricus Michiel van Tulden, te Weert geboren op 5 april 1933, trouwde op 13 september 1958 met Christina Gertruda Louise Geijbels, geboren op 28 juli 1934.
  - D. Nelly van Tulden (Peternella Hubertina), geboren op 19 april 1934, trouwde op 27 april 1957 met Henricus Wilhelmus Meulen, geboren op 27 oktober 1933. Op 20 februari 2007 is zij te Weert overleden.
  - E. Margaretha Wilhelmina Dorothea van Tulden, geboren op 27 november 1936, trouwde op 14 april 1959 met Conrard Peter Willem Boots, geboren op 19 mei 1954.
6. Petronella Maria Hubertina, te Weert geboren op 16 januari 1899 en daar gestorven op 14 oktober 1899.
7. Anna Maria Petronella, te Weert geboren op 30 september 1900 en daar gestorven op 23 december 1906.

XVIII-i. DRIEK VAN TULDEN (Johannes Henricus), geboren te Weert op 24 oktober 1857, trouwde daar op 5 april 1888 met de te Weert op 12 augustus 1867 geboren Wilhelmina Scheepers, dochter van Arnoldus Scheepers en van Petronella Op 't Rood. Tot 1900 woonden zij te Maarheeze, vervolgens vestigden zij zich te Nederweert in de Herstraat. Zij is daar gestorven op 29 april 1913, hij op 17 november 1948. Zij waren boeren en de ouders van:

1. Miet van Tulden (Maria Petronella) is op 31 juli 1889 geboren te Maarheeze en overleed op 24 oktober 1954. Zij was op 27 augustus 1915 te Soerendonk gehuwd met Harrie Gubbels (Henricus), zoon van Petrus Gubbels en Catharina Roost, geboren te Nederweert op 31 mei 1892 en te Someren overleden op 11 juli 1962.
2. Nol van Tulden, volgt onder XIX-i op pagina 134.
3. Beth van Tulden (Maria Elisabeth), te Maarheeze geboren op 29 augustus 1892, trouwde te Nederweert op 29 april 1912 met de knecht Josef Seerden, geboren aldaar op 29 februari 1878 als zoon van Petrus Johannes Seerden en Joanna Maria Verheijen, overleden op 20 december 1963.¹⁶⁷⁷ Bij hun huwelijk erkenden zij Johannes Theodorus van Tulden, geboren te Nederweert op 5 februari 1911. Beth is op 14 maart 1991 gestorven.

4. Piet van Tulden (Peter Hubertus), op 30 december 1893 te Maarheeze geboren, vertrok in 1921 of 1922 naar Frankrijk, waar hij werkte als boerenknecht en in 1976 ongehuwd is overleden.
5. Nel van Tulden (Petronella), te Maarheeze geboren op 12 december 1895, was fabrieksarbeider en stierf te Bergom in België op 17 juli 1972. In de herberg van haar ouders leerde zij Louis Spruyt (Ludovicus) kennen, die tijdens de Eerste Wereldoorlog in het Belgische leger diende, naar Zeeland vluchtte en te werk was gesteld te Sterksel. Hij is geboren te Herselt (België) op 8 februari 1889, trouwde te Someren op 21 augustus 1918 en stierf te Herselt op 19 oktober 1979. Carolus Spruyt en Philippine Willems waren zijn ouders. Uit hun huwelijk zijn geboren:
  - a. Ed Spruyt, gehuwd met Maria Wouters.
  - b. Maria Angelina Spruyt.
  - c. Juvina Florent Spruyt, gehuwd met Theodora Wijnants.
  - d. Margaretha Spruyt, gehuwd met Jos Torfs.
  - e. Marcel Spruyt.
  - f. Liset Spruyt, gehuwd met Louis Lambrechts.
  - g. René Spruyt, gehuwd met Mia Maes.
  - h. Leon Spruyt, gehuwd met Anna Verbruggen.
  - i. Walter Spruyt, gehuwd met Magda Berghmans.
6. Peter Arnoldus, geboren te Maarheeze op 8 september 1896.
7. To van Tulden (Maria Catharina), te Nederweert geboren op 29 augustus 1897, trouwde te Ospel op 21 januari 1924 met Joseph Seykens, die is geboren te Someren op 4 april 1896 en daar op 24 januari 1940 is overleden. In Geleen werden in 1924 en 1926 hun zonen geboren. In tweede echt trouwde zij met Louis Tegelaers, geboren op 3 augustus 1889, overleden op 21 maart 1972. Zij stierf op 2 december 1988.
8. Fien van Tulden (Josephina Francisca) werd te Nederweert geboren op 15 juni 1900. Zij trouwde aldaar op 17 april 1925 met Martinus Hubertus Doensen, geboren op 13 januari 1903 te Nederweert, zoon van de landbouwers Peter Henricus Doensen en Josephina Moonen. Op 2 oktober 1947 is hij in zijn geboorteplaats overleden. Uit hun huwelijk waren acht kinderen geboren. Fien hertrouwde met Johannes Bongers, geboren te Nederweert op 8 januari 1900 en te Weert overleden op 16 juni 1971. Op 28 februari 1972 is zij te Nederweert overleden.
9. Willem van Tulden (Wilhelmus Lambertus), te Nederweert geboren op 5 augustus 1902, was mijnwerker en overleed te Heerlen bij een mijnongeval op 6 maart 1934. Te Brunssum was hij getrouwd met Netje van de Moosdijk, bijgenaamd Net van de Klump. Zij is op 10 februari 1907 geboren en stierf te Nuenen op 5 februari 1998. Hun dochter is:
  - A. Toosje van Tulden (Antoniet), geboren te Brunssum op 18 december 1932, trouwde te Koersel op 3 oktober 1958 met Alois Strzlecki (Alojzy) uit Polen, geboren op 23 mei 1913.
10. Jacobus Henricus van Tulden, volgt onder XIX-j op pagina 135.
11. Tjeu van Tulden (Mathijs Henricus), wegebouwer, is te Nederweert geboren op 29 juli 1905 en vestigde zich te Carcel Valère à Villers-sur-Sables par Moreuil (departement van de Somme) in Frankrijk. Na een verblijf in dat land van anderhalf jaar werkte hij nog in Luxemburg. Hij kwam terug naar Nederland, waar hij als los werkmans de kost won, en stierf ongehuwd te Weert op 21 februari 1992, na zijn laatste levensjaren in het Sint-Jansgasthuis te Budel te hebben doorgebracht.
12. Arnoldus Antonius Marie van Tulden, volgt onder XIX-k op pagina 137.
13. Wies van Tulden (Helena Louisa Petronella), op 15 september 1908 te Nederweert geboren, stierf te Geldrop op 14 februari 1970. Zij was gehuwd geweest met de landbouwer Koos Spruyt (Jacobus), geboren op 11 augustus 1900, overleden op 20 mei 1978.

14. Mina van Tulden (Maria Wilhelmina Gertruida), te Nederweert geboren op 2 april 1912, stierf te Roeselare op 5 mei 1995. Met haar broers Toon en Piet ging zij naar Frankrijk om op boerderijen te werken; daar leerde zij haar toekomstige man kennen. Te Viller aux Erables in Frankrijk was zij op 23 april 1932 in het huwelijk getreden met Maurice Deblauwe (Maurice Alfons Corneille), textielarbeider (en volgens zijn bidprentje seizoen- en grensarbeider), geboren te Passendaele op 11 maart 1906 en in een ziekenhuis te Ieper in België overleden op 3 augustus 1994.

XIX-i. NOL VAN TULDEN (Peter Arnoldus), te Maarheeze geboren op 8 september 1890, stichtte toen hij $5\frac{1}{2}$ jaar oud was brand in de ouderlijke woning, waardoor zijn moeder een miskraam kreeg. Hij werd in 1910 vrijgesteld van militaire dienst. Hij werkte aanvankelijk als knecht te Dülken.¹⁶⁷⁸ Staande zijn huwelijk met Anna Maria Hubertina Roost (geboren te Weert op 4 augustus 1889, dochter van Theodorus Roost en Wilhelmina Mathisen; te Nederweert gehuwd op 8 mei 1914) woonde hij als landbouwer in de Kerkstraat te Nederweert. Te Someren, waar hij boer was geweest¹⁶⁷⁹, is hij overleden op 21 december 1968. Zijn vrouw was hem op 2 juli 1964 aldaar voorgedaan. Hun kinderen zijn:

1. Mien van Tulden (Anna Maria Wilhelmina), te Nederweert geboren op 5 mei 1915.
2. Theodorus, op 6 mei 1916 te Nederweert geboren, overleed aldaar op 10 april 1925.
3. Eduard van Tulden, volgt onder XX-h op pagina 135.
4. Harry van Tulden (Peter Johannes Henricus) is op 8 mei 1921 te Nederweert geboren en stierf te Maarheeze op 27 december 1995. Hij was boswachter (opzichter) geweest. Op 2 juni 1948 trouwde hij met Maria Klumpp, geboren op 29 juni 1926. Zij werd de moeder van zijn kinderen:
  - A. Louise van Tulden (Louise Maria Josefina), onderwijzeres, geboren op 5 maart 1949, is op 24 maart 1971 getrouwd met Klaus Hampe, die is geboren op 5 maart 1949. Zij werden de ouders van Kerstin Hampe, geboren op 8 september 1977, en Lena Hampe, geboren op 9 oktober 1980.
  - B. Wil van Tulden (Wilhelmus Arnoldus), verkoper van caravans, is geboren op 28 december 1950 en trouwde op 8 augustus 1974 met Gertrudis Petronella Caris, die is geboren op 26 juni 1953. Hun kinderen zijn:
    - AA. Francisca Petronella van Tulden, geboren op 30 mei 1975, trouwde op 10 augustus 2000 met Ronald Johannes Schop, geboren op 2 april 1970. Hun zoon Sem Wilhelmus Johannes Schop werd geboren op 23 maart 2001.
    - BB. Marcus Wilhelmus van Tulden, geboren op 29 november 1976, is overleden op 3 augustus 1993.
    - CC. Bartholomeus Henricus van Tulden, geboren op 11 december 1980.
  - C. Theo van Tulden (Theodorus Henricus), verkoper van caravans, geboren op 30 september 1953, is op 6 mei 1977 gehuwd met Johanna Maria Hendrina Roosen. Zij is geboren op 12 juni 1957 en de moeder van:
    - AA. Tim Petrus Leonardus van Tulden, geboren op 8 december 1980.
    - BB. Joris Antonius Maria van Tulden, geboren op 20 augustus 1983.
  - D. Henricus Wilhelmus van Tulden, geboren op 21 augustus 1960, trouwde op 14 september 1984 met Elisabeth Alphonsus Maria Krijnen, geboren op 28 maart 1962. Hun kinderen zijn:
    - AA. Henricus Cornelis van Tulden, geboren op 18 augustus 1988.
    - BB. Lars Johannes Wilhelmus van Tulden, geboren op 20 april 1991.
5. Pierre (Peter Antonius Hubertus), te Nederweert geboren op 1 maart 1923, aldaar op 24 mei 1924 overleden.
6. Anna Maria Catharina, te Someren geboren op 1 juni 1927.

XX-h. EDUARD VAN TULDEN is op 17 augustus 1917 te Nederweert geboren en trouwde te Someren op 6 februari 1942 met Anna Maria Jacobs. Zij werden de ouders van:

1. Nellie van Tulden is op 2 maart 1943 te Someren geboren en trouwde daar op 15 oktober 1965 met Riny Steyvers, ambtenaar, geboren te Asten op 23 mei 1941. Zij hebben vier kinderen: Neer Steyvers, vertegenwoordiger, gehuwd met de verpleegkundige Esther van der Laar; Edward Steyvers, ondernemer, gehuwd met Rianne Mikkers; Marco Steyvers, uitvoerder, gehuwd met Sandra Bruynesteyn; Patricia Steyvers, doktersassistente, gehuwd met Bart van den Broek, directeur.
2. Piet van Tulden, geboren te Someren op 43 september 1944, monteur, trouwde te Someren op 2 juni 1972 met Betsie Boerekamp, aldaar geboren op 2 augustus 1948. Piet stierf te Someren op 20 maart 2003. Kinderen:
  - AA. Hanneke van Tulden, verkoopster, geboren te Someren op 17 april 1976, trouwde aldaar op 26 april 2003 met Chris Vogels, ondernemer, geboren te Someren op 5 november 1974.
  - BB. Eddy van Tulden, geboren te Someren op 4 november 1979, metaalbewerker.
3. Christ van Tulden, timmerman, geboren te Someren op 20 december 1946, is daar op 14 juni 1968 getrouwd met Ria van Dijk, die op 26 juni 1946 te Someren is geboren. Hun kinderen zijn:
  - A. Franka van Tulden, geboren te Someren op 20 maart 1969, is gehuwd met Rombout Lips (geboren op 4 juli 1964). Hun kinderen Alexander en Martijn zijn geboren in 1988 en 1996.
  - B. Eduard van Tulden, geboren te Someren op 22 maart 1971, is werkzaam in een rijwielhandel. Op 14 oktober 1994 trouwde hij met Marjam van Stipdonk, geboren op 24 december 1969. Hun zoon Kim is geboren op 9 januari 1997, hun dochter Lieke op 31 augustus 1998.
4. Jos van Tulden, geboren te Someren op 12 november 1948, houtbewerker. woont samen met Danutia Kacperec uit Polen, tuinbouwmedewerkster, geboren op 3 januari 1957.
5. Annie van Tulden, geboren op 25 januari 1951, trouwde te Someren op 11 juni 1971 met Jan Oeters, bestekzoeker, geboren te Someren op 9 januari 1946. Hun zoon Heino Peters, timmerman, woont samen met de lerares Anja van Heugten.

XIX-j. HARRIE VAN TULDEN (Jacobus Henricus) is te Nederweert geboren op 29 december 1903 en zijn vrouw Marie Doensen (Anna Maria) kwam daar op 31 augustus 1906 ter wereld. Zij zijn te Nederweert getrouwd op 17 april 1931 en stierven respectievelijk op 8 april 1990 en 4 februari 1962. Zij waren landbouwers geweest. Hun kinderen zijn:

1. Fientje (Josephina Wilhelmina), te Nederweert geboren op 2 mei 1932, overleden op 3 mei 1936.
2. Harry van Tulden (Henricus Martinus Antonius), landbouwer, te Nederweert geboren op 27 november 1933, vestigde zich te Someren. In zijn geboorteplaats trouwde hij op 21 augustus 1962 met Cor Winkelmolen (Cornelia Mathilda Maria), geboren te Weert op 26 januari 1932. Zij werden de ouders van:
  - A. Hans van Tulden (Joannes Henricus), bankemployee, geboren op 22 mei 1964, trouwde te Asten op 5 maart 1991 met Yvonne van de Broek (Yvonne Petronella Johanna), die is geboren op 1 maart 1968. Zij werden de ouders van:
    - AA. Rick van Tulden (Rick Henricus Franciscus), geboren op 25 januari 1995.
    - BB. Frank van Tulden (Frank Wilhelmus Antonius), geboren op 28 juli 1997.
  - B. Wim van Tulden (Wilhelmus Maria), geboren op 6 januari 1966, trouwde te Sterksel op 7 januari 1994 met Jo Louwers (Johanna Maria), geboren op 23 mei 1967. Hij volgde de HTS en werkt bij de DSM.
  - C. Henricus Severinus van Tulden, geboren op 31 januari 1967, volgde de HTS.
3. Jan van Tulden (Joannes Maria), kastuinder, te Nederweert geboren op 18 mei 1935, trouwde op 17 april 1963 te Hunsel met Els Breukers (Maria Elisabeth), die op 4 oktober 1932 aldaar is geboren. Hun kinderen zijn:

- A. Henk van Tulden (Henricus Jacobus), registeraccounant en analist, geboren op 9 april 1964.
  - B. Erik van Tulden (Fredericus Henricus), werktuigbouwkundig ingenieur, geboren op 2 september 1965.
  - C. Yvonne van Tulden (Yvonne Catharina Cornelia Maria), geboren op 27 september 1967, trouwde te Nederweert op 21 mei 1993 met Herman Kuijpers (Hermanus Hubertus Antonius), geboren aldaar op 3 november 1965, werkzaam bij een transportbedrijf. Hun zoon Milan werd op 13 mei 1999 geboren te Nederweert, hun dochter Kyra op 26 maart 2002 te Someren.
4. Wiel van Tulden (Wilhelmus Theodorus), administratief medewerker op het gemeentehuis, te Nederweert geboren op 24 oktober 1936, is overleden op 18 september 1995. Op 30 juli 1963 was hij te Nederweert getrouwd met Maria Brinkmans (Maria Gerarda Wilhelmina), die aldaar is geboren op 12 september 1934. Uit hun huwelijk stammen:
    - A. Marian van Tulden (Maria Anna), verpleegkundige, geboren op 29 april 1964, woont samen met Paulus van Haaren, die is geboren op 20 juli 1963. Op 8 oktober 1993 en 22 juli 1996 werden hun dochters Suzanne van Tulden en Charlotte van Tulden geboren.
    - B. Ilse van Tulden (Ilse Henrica), geboren op 7 mei 1971, trouwde op 21 september 2002 met Stefan Dadertscher uit Rafz in Tsjecho-Slowakije. Zij werkt als verpleegkundige in Zwitserland. Hun zoon Ralf werd geboren in 2004.
  5. Fientje (Josephina Wilhelmina Gertruda), te Nederweert geboren op 26 januari 1938, stierf aldaar op 26 februari 1941.
  6. Toon van Tulden (Antonius Bernardus Jozefus), landbouwer, is op 26 januari 1939 geboren te Nederweert en trouwde te Swalmen op 20 april 1967 met Til Peeters (Mechtildus Catharina), geboren te Boukoul op 8 januari 1937. Hun zoon is:
    - A. John van Tulden, landbouwer, geboren op 27 januari 1974, heeft een relatie met Antoinette Meulendijks.
  7. Cor van Tulden (Cornelius Gerardus Maria), geboren te Nederweert op 8 december 1940, werkte in het onderwijs en was laatstelijk directeur van een basisschool te Weert.
  8. Mien van Tulden (Wilhelmina Maria) is op 15 augustus 1942 te Nederweert geboren en trouwde aldaar op 22 april 1966 met Sjaak Sieben (Johannes Jacobus Jozefus Marie), geboren te Nederweert op 8 april 1942. Hun dochters Rosa (Roselinda Maria) en Claudia (Claudia Petrus Maria) zijn geboren op 4 februari 1967 en 22 juli 1969. De eerste is gehuwd met Eric Schoonhoven, de tweede woont samen met Harrij Derks.
  9. Martien van Tulden (Martinus), geboren te Nederweert op 29 september 1943. Hij was medewerker op het gemeentearchief te Weert.
  10. Jozef van Tulden (Joseph Mathijs), hoofdaccountant, geboren te Nederweert op 17 juni 1945, trouwde te Someren op 10 juni 1971 met Lies Buysers (Elisabeth Maria), die daar is geboren op 20 juni 1945. Hun kinderen zijn:
    - A. Sylvia van Tulden (Sylvia Maria), juriste, gedoopt op 24 maart 1973, heeft een verhouding met Meine van Veen.
    - B. Peggy van Tulden (Peggy Josefina), verpleegkundige, geboren op 14 november 1975, trouwde te Grathem 2 april 2005 met Paul Smeets.
    - C. Peter van Tulden (Peter Mathijs), vliegtuigbouwkundig ingenieur, geboren te Weert op 4 januari 1978. Op 7 januari 2005 trouwde hij met Saskia (geboren op 6 januari 1975).
    - D. Ivo van Tulden (Ivo Antonius), student, geboren te Weert op 8 juni 1980.

XIX-k. TOON VAN TULDEN (Arnoldus Antonius Marie) is te Nederweert geboren op 30 april 1907 en was werkzaam als mijnwerker. Te Weert trouwde hij op 8 juni 1935 met Dien van Veldhoven (Hubertina Wilhelmina), die aldaar is geboren op 5 maart 1914. Hij is op 27 april 1981 te Brunssum overleden. Zijn weduwe stierf op 27 augustus 1997 aldaar. Uit dit

huwelijk:

1. Ria van Tulden (Maria Wilhelmina), geboren te Brunssum op 20 mei 1936, trouwde aldaar op 9 januari 1959 met Jan Gosselaar, huisschilder, geboren te Brunssum op 16 maart 1933. Hun dochter Brigitta Gosselaar, medisch analiste, geboren op 12 juni 1962, trouwde in Canada op 14 september 1989 met Samir Younan uit Irak, geboren in 1960; hun kinderen zijn in 1993 en 1996 geboren te Missisauge (Toronto).
2. Gerard van Tulden (Gerardus Henricus), gemeente-ambtenaar, is op 8 oktober 1946 te Heerlen geboren en trouwde te Brunssum op 4 juli 1966 met Gerthie Vanmaris (Gerarda Adriana Wilhelmina), cateringmedewerkster, aldaar geboren op 31 augustus 1946 als dochter van de mijnwerker Peter Johannus Jacobus Vanmaris en van Elisabeth Petronella van der Ven. Kinderen:
  - A. Sandra van Tulden (Sandra Elisabeth Antoinette), onderwijzeres, is op 23 december 1969 te heerlen geboren en trouwde te Tilburg op 28 juni 1991 met Mark van Enckevort, ambtenaar bij de belastingen, geboren te Wanssum op 17 mei 1966. Zij zijn de ouders van:
    - AA. Aline van Tulden (Aline Lisanne), geboren te Nuenen op 6 juni 1994.
    - BB. Ruben van Tulden (Ruben Milan), te Nuenen geboren op 24 maart 1996.
    - CC. Daan van Tulden (Daan Willem), te Nuenen geboren op 26 oktober 1998.
    - DD. Edo van Tulden (Edo Cedric), te Nuenen geboren op 28 januari 2001.
  - B. Rob van Tulden (Robert Willem Peter), technisch werkvoorbereider te Brunssum, is op 28 mei 1973 te Heerlen geboren.

XVIII-j. JAN MATHIJS VAN TULDEN, 1,70 meter lang, landbouwer, is geboren te Weert op 20 februari 1864 en trouwde aldaar op 20 april 1900 met Anna Maria Ogier, dochter van Joannes Lambertus Ogier en van Susanna Kneepkens, geboren te Weert op 20 februari 1864, overleden op 19 april 1933. Op 19 februari 1933 is hij overleden te Someren-Eind. Zijn kinderen waren:

1. Wilhelmus Hubertus van Tulden is te Weert geboren op 20 januari 1901. Op 28 oktober 1970 is hij daar gestorven. Bij Geertruda Godefrida Verheyden (geboren te Weert op 5 juli 1904) had hij kinderen.
2. Anna Maria, te Weert geboren op 8 februari 1904.
3. Johannes Lambertus van Tulden, volgt onder XIX-I op pagina 137.

XIX-I. BERT VAN TULDEN (Johannes Lambertus van Tulden) is op 18 mei 1914 te Heeze geboren en werd landbouwer. Bij Petronella Hanssen, met wie hij op 23 mei 1945 trouwde, gewon hij verschillende kinderen:

1. Anna Maria Wilhelmina van Tulden, te Maarheeze geboren op 23 maart 1946.
2. Anna Mathilda Maria van Tulden, te Maarheeze geboren op 20 augustus 1947.
3. Thea van Tulden (Gertruda Mathea Maria), te Someren geboren op 2 september 1949, trouwde aldaar op 17 mei 1973 met Johannes Antonius van Mierlo, geboren te Leende op 17 februari 1939 als zoon van Peter Franciscus van Mierlo en van Theodora Maas. Zij runnen de Van Mierlo-Van Tulden B.V. te Leende, die rundvee houdt en fokt.
4. Elly van Tulden (Elisabeth Cornelia Maria) is op 2 december 1950 te Someren geboren en trouwde daar op 26 maart 1982 met Wim Coolen (Wilhelmus Peter Joannes) uit Mierlo, zoon van Theodor Petrus Coolen en van Theodora Maria van der Linden.
5. Catharina Maria Wilhelmina van Tulden, op 17 januari 1952 te Someren geboren.
6. Jan Mathijs Godefridus van Tulden, landbouwer, is te Someren geboren op 9 april 1955. Hij trouwde met Hubertina Wilhelmina Bongers (daar geboren op 3 februari 1958), waaruit:
  - A. Miranda Cornelia Johanna van Tulden, te Someren geboren op 25 september 1977.
  - B. Marcel Leonardus Catharina van Tulden, te Someren geboren op 3 juni 1979.

XI-i. GEERAERT VAN THULDEN¹⁶⁸⁰ werd op 19 oktober 1612 in Den Bosch gedoopt. Hij werd *edelman van het geschut* (officier bij de artillerie) in dienst van de koning van Spanje en verbleef in 1644 en 1647 in het garnizoen van Herentals en nadien in dat van Breda, blijkbaar overgegaan in dienst van de Staten-Generaal. Later was hij *commis grooten Brabantschen swijgenden landthol tot Cuijck*. In die kwaliteit werd hij op 25 april 1651 door zeven *gasten met roers ende stocken* gevankelijk uit zijn huis te Cuijk ontvoerd, op een wagen naar Nijmegen gebracht en op gezag van de stadsmagistraat *int gevangen hujs* gesloten. Na negentien dagen lang *aldaer gansch verdrietelyck geseten te hebben, heel soberlijck ende qualyck den buijck vol gehadt te hebben, midtsgaders sonder eenich bedt dan alleen op eenen bloot esel te hebben moeten liggen*, kwam een Cuijkse voerman, die de landtol ter plaatse had gepacht, zich borg stellen, waarop Geeraert op vrije voeten werd gesteld.¹⁶⁸¹ Misschien gaf deze nare ervaring hem aanleiding om weer in militaire dienst terug te keren, mogelijk ook was hij wegens frauduleuze praktijken als commies ontslagen. In elk geval vermaakte in 1657 Cathalijn Aertsse in de Orthenstraat te 's-Hertogenbosch, jongedochter in haar dertiger jaren, dochter van Anneken Peters en kleindochter van Peter¹⁶⁸², die in zijn leven *in het Gulden Hooft* had gewoond, *broeder van Franchoys van Tulden, soldaet, altans in garnisoen binnen de stadt Breda*, een obligatie van f 50 ten laste van Franchoys.¹⁶⁸³

Als weduwnaar van Barbara Baens hertrouwde Geeraert van Thulden te Herentals op 17 juli 1647 met Adriana van Castel.¹⁶⁸⁴ Uit zijn eerste huwelijk zijn drie kinderen bekend:

1. Abel van Tulden was bij zekere Anna vader van:
  - A. Barbel Abels van Tulden werd op 27 november 1661 te Nederweert gedoopt; peter en meter waren Jan Baptist en Joanna van Tulden, haar Nederweertse neef en tante. Zij vestigde zich te Hilvarenbeek als vrouw van Willem Aerts van Eijnthoven.¹⁶⁸⁵ Willem werd in 1703 aangesteld als schutter van Hilvarenbeek.¹⁶⁸⁶ Zijn huishouden bestond in 1716–1717 uit Willem en Barbel met hun kinderen Thomas, Maria en Jasper en zij woonden in de herdgang van de Vrijthof.¹⁶⁸⁷ Willem was een zoon van Aernout van Liemde alias van Eynthoven, voerman en winkelier te Hilvarenbeek, en van Jenneken Willem Nouwen.¹⁶⁸⁸ Uit dit huwelijk:
    - a. Thomas Willems van Eynthoven is op 29 mei 1699 te Hilvarenbeek gedoopt. Een van de getuigen was *dominus Thomas van Ruijffhare ut patet per chirographum*, met wie Thomas de Ruyschere moet worden bedoeld, de aangetrouwde oom van Barbel van Tulden. Thomas van Eynthoven solliciteerde in 1723 naar het schuttersambt, dat vroeger door wijlen zijn vader werd bekleed¹⁶⁸⁹; in 1724 heet hij *dienaer vande justitie alhier*.¹⁶⁹⁰ Zijn vrouw was Wilhelmina Matthijs Walschots.
    - b. Anna Maria, te Hilvarenbeek gedoopt op 16 december 1701.
    - c. Jasper van Eynthoven¹⁶⁹¹ werd in 1717 onderzocht door een chirurgijn. Hij was *sieck te bedde liggende met groote pijn onder de corte ribben en sijnde deselve in perijckel van te sterven*. Op voorlaatste vrijdag was hij om 10.00 uur uit school gekomen en bij het huis van Hendrick Boschmans van achteren bij de schouders gegrepen door Jan Marten Lemmens¹⁶⁹² en naar voren gesmeten, *dat hij op de cant van een schooldoos is gevallen*. Lemmens had hem de donderdag daarvoor al met een doornenstok op de arm geslagen.¹⁶⁹³ Ook Jasper werd schutter van Hilvarenbeek:¹⁶⁹⁴ hij en zijn collega Lambert Bruurs genoten in 1738 elk een jaarlijks tractement van f 15.¹⁶⁹⁵ Bovendien dreef hij in de Paardenstraat een herberg¹⁶⁹⁶, die menigmaal als cachot diende¹⁶⁹⁷, en bedreef hij de jacht.¹⁶⁹⁸ Hij was gehuwd met Maria Jans van Poppel en na haar overlijden met Jenneken Anthonie Verhagen alias Leenheers¹⁶⁹⁹, dochter van Anthonis Michielse Verhagen, leenheer van *Ten Bogaerde* onder Lage Mierde, en van Helena Matheus Bleys.
  - D. Christianus, te 's-Hertogenbosch gedoopt op 16 juli 1664. Een van de doopgetuigen was Hans Velten Graev, zijn oom van moederskant.

2. Anna Maria van Thulden heette geboortig van Diest en woonachtig Achter het Wild Varken te 's-Hertogenbosch, toen zij aldaar op 14 april 1659 trouwde met Hans Feltengraef, *speelman* ofwel musicus in de Nieuwstraat daar ter stede, geboortig van Leuven en eerder gehuwd geweest met Cecilia Borgherelle en met Cornelia Aert Buckings, bij wie hij drie kinderen had.¹⁷⁰⁰ In 1648 musiceerde hij op stadskosten ter gelegenheid van het afkondigen van de vrede van Munster¹⁷⁰¹ en in 1658 kreeg hij voor een optreden een honorarium van f 15 van de stad.¹⁷⁰² Gezien zijn handtekening: *Hans Velten Grab*¹⁷⁰³ –, was hij een Duitser.

Anna Maria van Thulden hertrouwde te Brussel op 8 september 1679 met de Mechelaar Thomas de Ruyscher, met wie zij te Brussel ging wonen.¹⁷⁰⁴ Hem machtigde zij in 1680 om al haar administratieve en juridische zaken als erfgename van haar vaders achterneef jonker Simon van Thulden af te wikkelen.¹⁷⁰⁵ Van Simon had zij als *simpel erfgenaem*¹⁷⁰⁶ het huis Malsen onder Well bij Ammerzoden geërfd, dat zij in 1679 verkocht¹⁷⁰⁷, en *eenen scheut ofte clamp thiende, vallende dorpe van Berchem* en leenroerig aan de abdij van Echternach, waarover zij moest procederen met Simons crediteuren.¹⁷⁰⁸ De naaste bloedverwanten van jonker Simon aanvaardden het namelijk niet, dat een nicht in de zoveelste graad zich *heeft trachten te draegen als simpel erfgenaem ende voorts bemoeijt mette effecten derselver, daer sij nochtans luttel off weijnich van t'maeschap off bloetswegen den voornoemden joncker Simon van Thulden is bestaende*.¹⁷⁰⁹ De tiende verkocht zij in 1680 voor f 2100.¹⁷¹⁰

3. Peter, te Herentals gedoopt op 9 september 1644.

Adriana van Castel was de moeder van:

4. Margaretha, te Breda gedoopt op 23 november 1653.

Uit welk huwelijk de volgende dochter stamt, is onbekend:

5. Dimpna van Thulden, te Herentals overleden op 11 februari 1653.

Gezien het militaire beroep van Geeraert van Tulden komt de volgende als zijn zoon in aanmerking:

6. Henricus Tuldenus, *Populo Martius*, van het volk van Mars, werd in mei 1654 als student ingeschreven aan de universiteit van Keulen.¹⁷¹¹

Hooggeleerd en hooggeboren

IX-f. MR. NYCLAES VAN TULDEN¹⁷¹², geboren in 1545 te 's-Hertogenbosch, studeerde rechten te Leuven en behaalde daar de titel J.U.L., licentiaat in het kanonieke en civiele recht. Welk beroep hij uitoefende, is onbekend. Gezien zijn rechtskundige studies kan hij advocaat zijn geweest. Hij was in 1583, 1588, 1589, 1592, 1593, 1596, 1597, 1600, 1601, 1607 en 1610 schepen en president van Den Bosch¹⁷¹³; zijn zilveren zegelstempel uit 1583 wordt op het Bossche stadsarchief bewaard.¹⁷¹⁴ In 1601 behoorden hij en Geerart van Tilden tot de vijftientig burgerwachten die het stadhuis van Den Bosch bewaakten.¹⁷¹⁵ Nyclaes becommentarieerde uitvoerig verschillende werken van de rechtsgeleerde Joos de Damhoudere. Te Leuven verscheen in 1600 (gevolgd door een Antwerpse uitgave uit 1601) onder de titel „Loci communes, parium ad similium, utriusque iuris” de door Van Tulden geannoteerde herdruk van de „Enchiridion parium” van De Damhoudere uit 1568.¹⁷¹⁶ De eerste door hem becommentarieerde en van een voorwoord voorziene heruitgave van de „Praxis rerum civilium opus absolutissimum” van De Damhoudere verscheen in 1617 te Antwerpen, nadat de Raad van Brabant de publicatie in 1613 met een privilege had gesanctioneerd.¹⁷¹⁷

Mede aan Nyclaes van Tulden droeg de minderbroeder Cornelis Thielmans zijn in 1622 verschenen „Wercken der Saligher Ghesellen van S. Franciscus ende mesusteren van St. Clara in deuchden ende mirakelen claer” op.¹⁷¹⁸

Meester Nyclaes trouwde in Den Bosch op 19 mei 1577 met Mariken Jans Heymans¹⁷¹⁹, dochter van Jan Robbrecht Heymans en van Weyndelken Joost Janssen van Ouwen. Zij bewoonden een huis in de Peperstraat¹⁷²⁰ en bezaten er een aan de Oude Dieze.¹⁷²¹ Op 14 april 1609 testeerden zij ten overstaan van de viceplebaan van de Sint Jan, Balthasar Walravens, en niet lang daarna is Mariken overleden.¹⁷²² Nyclaes stierf op 29 januari 1633.¹⁷²³ Hun kinderen waren:¹⁷²⁴

1. Johan van Tulden, volgt onder X-g op pagina 142.
2. Weijndelken van Thulden¹⁷²⁵, over wie in een oud genealogisch handschrift wordt gezegd: *mort a marier*. Dat moet zijn geweest in 1646, want toen betaalde haar zus f 25 voor haar ‘versterf lateraal’.¹⁷²⁶ In haar testamenten van 26 juli 1632 en 16 februari 1636 had zij haar zus Catharijna universele erfgenaam gemaakt.¹⁷²⁷
3. Catharijna van Tulden¹⁷²⁸ verkocht in 1645 een rente van 62½ carolusgulden, die haar broer Robbrecht had gekocht ten behoeve van hun broer Johan als vader van Maria van Tulden en vervolgens in 1632 aan Catharijn was opgedragen.¹⁷²⁹ In haar testament van 1661 maakte zij haar oudste broer tot universele erfgenaam en legde zij de wens vast te worden begraven onder de zerk van haar vader in de Sint-Janskerk.¹⁷³⁰ Zij stierf op 16 mei van dat jaar. In de Sint Jan werd haar wapenbord opgehangen, waarop de kwartieren Van Thulden, Heymans, Van Cuyck en Van Ouwen waren afgebeeld.¹⁷³¹

titelpagina

4. Diodorus van Tulden, volgt onder X-h op pagina 145.
5. Mr. Robbrecht van Tulden¹⁷³², zat in 1602 in de vierde klas van de Latijnse school te 's-Hertogenbosch (hij schreef zijn naam als Robertus Thuldenus; in de derde klas zat toen Johannes Thuldæni.¹⁷³³ Hij werd priester en in 1636 als kanunnik van Oirschot 'ingeleid'.¹⁷³⁴ In de Bossche Sint-Janskathedraal 'regeerde' hij het Merlaarskoortje met het daarbij behorende Verrijzenisaltaar¹⁷³⁵, maar ik denk niet dat hij beneficiant of officiant van het altaar was en slechts de inkomsten beheerde. In 1623 werd hij geschikt geacht om officiaal van de bisschop te worden.¹⁷³⁶ Na de val van Den Bosch in 1629 bleef heer Robbrecht in de stad wonen (in de Verwersstraat); hij had *eedt gedaen van geen misse te doen* en werd daarom door de gereformeerde regering gedoogd.¹⁷³⁷ Hij bezat in de kerk van Berlicum krachtens recht van bloedverwantschap een *beneficium juris patronatus*, eertijds gesticht door zijn voorvader Jacob van Ouwen, en liet aan die kerk een gebrandschilderd raam na met de familiewapens Van Tulden en Van Cuyck (zijn grootmoeder).¹⁷³⁸ Op 15 maart 1638 presenteerde abt Moors van Berne het door heer Robbrechts overlijden vacant geworden Berlicumse beneficium van het Heilig Kruis en Sint Anna aan Leonaert van Schijndel.¹⁷³⁹

X-g. JOHAN VAN TULDEN¹⁷⁴⁰ is in 1583 geboren. Hij ging te Leuven studeren en werd op 19 november 1600 ingeschreven aan het *collegium baccalaureorum* van de universiteit.¹⁷⁴¹ In 1603 was hij fiscaal en in 1604 deken van dit college.¹⁷⁴² Hij promoveerde tot *juris utriusque licentiat*, licentiaat in de beide rechten, en vestigde zich in zijn geboortestad, waar hij in 1608, 1611 en 1614 schepen was¹⁷⁴³, in 1611–1614 een van de vier *meesteren ende regenten scamelen weeskinderen*¹⁷⁴⁴ en in 1614–1627 tegen een honorarium van f 400 stadspensionaris.¹⁷⁴⁵

In 1610 naast Johan van Tulden van de kinderen van mr. Gerart van Tulden (IX-e) een huis in de Peperstraat met een uitgang op de Verwersstraat¹⁷⁴⁶, dat hij in 1627 als gevolg van zijn Brusselse benoeming verkocht.¹⁷⁴⁷ Hij reisde in mei 1626 naar Brussel om met de Raad van Brabant te onderhandelen over de dreigende verhogingen van de contributies voor de meierij van Den Bosch.¹⁷⁴⁸ In zijn bericht van 14 mei aan de Peellandse kwartierschout Marcus van Gerwen, zijn achterneef, schreef hij: *voor onse commoditeit sullen nemen een kerre ende perdt vuyt het gasthuijs ende eenden trompetter van Heusden*.¹⁷⁴⁹ Hij verbleef nog in september en november te Brussel en heeft toen vermoedelijk zijn verhuizing voorbereid.¹⁷⁵⁰ Op 30 november 1626 was een lid van de Raad van Brabant overleden en Johan solliciteerde naar diens vacante plaats. Op 30 oktober 1627 werd hij inderdaad benoemd tot gewoon raadsheer.¹⁷⁵¹ Hij vestigde zich eind 1627 definitief te Brussel en de magistraat van Den Bosch gaf hem een stuk fijn wit linnen ter waarde van f 100 ten afscheid.¹⁷⁵² Tijdens het beleg van Den Bosch in 1629 spande hij zich in voor de verdediging en het ontzet van de stad, die uit dankbaarheid heeft „geschoncken aen syne dochter een stuck doecx van twee en dertich guldens, ende aen synen carossier ende knecht drie pattacons.”¹⁷⁵³ Op 25 augustus 1630 had hij bisschop Ophovius te eten.¹⁷⁵⁴ In 1638 werd hij aangesteld tot fabriekmeester van de collegiale kerk van Sint Michiel en Sint Goedele te Brussel.¹⁷⁵⁵

Mr. Johan van Tulden promoveerde tot deken van de Raad van Brabant en vervolgens tot vice-kanselier van Brabant.¹⁷⁵⁶ Aartshertog Leopold Willem droeg hem in 1651 bij koning Philips IV voor als kanselier. Er was zijns inziens een sterke figuur nodig om de staatsbelangen te behartigen, daar de Brabantse privileges aanmerkelijk waren uitgebreid. Uiteindelijk werd aan een ander de voorkeur gegeven.¹⁷⁵⁷ De Madrileense patentbrief van een jaar later, krachtens welke hij als schildhouders twee vleeskleurige wildemannen mocht gaan voeren¹⁷⁵⁸, was misschien als troost voor de gemankeerde kanselarij bedoeld. In november 1665 is hij overleden.¹⁷⁵⁹

Johan van Tulden was in eerste echt (Den Bosch, 12 september 1609) verbonden geweest met Catharina van de Water¹⁷⁶⁰, een dochter van mr. Symon van de Water en van Cathelyn Wouter Schellens. Ten tweede male trouwde hij met Marie Berwouts¹⁷⁶¹, die in 1628 te

Brussel overleed, een erfgename van jonker Everaert Berwouts, een dochter van Cornelis Berwouts bij Gisberta Heerma en een achterkleindochter van jonker Roeloff Berwouts. Uit het eerste huwelijk:

1. Marie van Tulden¹⁷⁶² kreeg in 1627 een rente van f 62:10:0 van haar oom Robbrecht van Tulden. Na haar overlijden werd deze in 1632 opgedragen aan haar tante Catharina van Tulden.¹⁷⁶³
2. Catharina van Tulden trouwde met mr. David van der Velde¹⁷⁶⁴, ridder, raad en rentmeester-generaal van de Staten van Brabant in het kwartier van Den Bosch en later in dat van Brussel. Zijn ouders waren mr. Jan van der Velden, schepen en vervolgens pensionaris van Den Bosch tot de stad 'Bataafs' werd¹⁷⁶⁵, sinds 1631 lid van de Raad van Brabant te Brussel, en van Sybilla Raessen; zij waren na de reductie van de stad aan Frederik Hendrik in 1629 geëmigreerd naar de nog Spaanse hoofdstad van Brabant. David had te Leuven rechten gestudeerd en was gepromoveerd tot licentiaat.¹⁷⁶⁶ Hij hertrouwde in 1637 met Magdalena van Cortbemde en later met Margriet Wellemans. Na op 20 april 1668 in de ridderstand te zijn verheven, overleed hij op 29 augustus 1679; hij werd in de kapittelkerk van Anderlecht begraven. De kinderen uit dit huwelijk waren:¹⁷⁶⁷
  - a. Petrus van der Velde.
  - b. Johan Dominicq van der Velde, kapitein in het regiment van de markies van Westerloo onder de koning van Spanje, gegoed te Vught.
  - c. Jacobus Theodorus van der Velde, luitenant-kolonel onder de graaf van Grimbergen in dienst van de koning van Spanje, gouverneur van het fort Sint Margaretha.
  - d. Melchior van der Velde J.U.L., heer van Melroy, raad en rentmeester-generaal van de Staten van Brabant, gehuwd met Regina Carolina Isabella de Villegas. Hij overleed op 19 april 1724.
  - e. Gijsbert Nicolaes van der Velden J.U.L. volgde zijn vader op als raad en rentmeester-generaal in het kwartier van Brussel.
3. Weyndelken, gedoopt te 's-Hertogenbosch op 29 november 1612.
4. Mr. Symon van Tulden¹⁷⁶⁹ was het zwarte schaap van de familie. Hij werd op 24 juni 1614 te 's-Hertogenbosch gedoopt en vestigde zich in 1627 met zijn vader te Brussel.

Grafzerk van de ouders van David van der Velde met acht kwartieren (Smits, *De grafzerken*, 78, 329).
Aan het kwartier Pauweter ontleende David de schildhouders van zijn wapen: pauwen.¹⁷⁶⁸

Enige jaren later ging hij te Leuven studeren.¹⁷⁷⁰ Op 19 oktober 1634 werd hij als advocaat bij de Raad van Brabant geadmitteerd.¹⁷⁷¹ Later vestigde hij zich te Antwerpen (gepoorterd op 11 maart 1644¹⁷⁷²) en daar was hij in 1645, 1649, 1650 en 1652 schepen en in 1650–1651 opperkerkmeester van de kathedraal.¹⁷⁷³ In 1648 wordt bij de zending uit Den Bosch van 80 pattacons door zijn neef mr. Theodore Smets¹⁷⁷⁴ gezegd: *'t Is goet voordien jongen Tulden, die heeft ten hans al gelt van doen*¹⁷⁷⁵, wat suggereert dat hij een gat in zijn hand had. Uit 1646 stamt een Latijns vers van Simon, dat bij wijze van opdracht werd opgenomen in de *Bruxella, Incomparabili exemplo septenaria, gripho pelladio descripta* van de hand van zijn leermeester Erycius Puteanus.¹⁷⁷⁶ Simon had in 1646 aan Constantijn Huygens het overlijden gemeld van zijn oom Diodorus Tuldenus¹⁷⁷⁷ en vervolgens, naar het schijnt, gepoogd diens plaats als Huygens' pennevriend over te nemen. In 1647 stuurde hij althans enkele poëtische voortbrengselen van zijn vrienden en zichzelf, het laatst een gedicht op de dood van een kind van de koning van Spanje, –waaruit kiesheidshalve de regels over het huis van Oranje had weggelaten–, ter beoordeling aan 's prinses secretaris te 's-Gravenhage.¹⁷⁷⁸ Nadien werden echter geen blijken van een briefwisseling tussen Simon Tuldenus en Huygens gevonden. In tegenstelling tot zijn oom Diodorus deed hij geen beroep op Huygens voor paspoorten, integendeel, toen hij in 1649 te 's-Gravenhage was, schepte hij ten huize van een wijnsteker op dat hij zonder akte van de Raad van State te 's-Hertogenbosch was geweest, welke opsnijderij terstond werd verklikt.¹⁷⁷⁹

Simon noemde zich jonker en heeft vermoedelijk moeite gedaan om zijn adeldom te laten authenticeren door de wapenheraut van de koning. Hij liet in augustus 1645 een attestatie opstellen over het gebrandschilderde raam van zijn heeroom Robbrecht van Tulden¹⁷³⁸ en de verklaring over zijn grootvader Simon van de Water kan ook namens hem zijn afgelegd, namelijk dat „Sijmon Water noijt en heeft gedaen eenige mechanijcque exercitie, maer hem altijt eerlijcken nae sijnen staet, qualiteitj ende affcoemptste gedragen, gaende daegelicx metten rappiere.”¹⁷⁸⁰ Ook de uitgebreide

heraldische verklaring, in augustus 1645 ondertekend door zes notarissen¹⁷⁸¹, zal op zijn initiatief zijn opgesteld. Simon van Tulden had zich bovendien als *nobilis* aan de universiteit laten inschrijven en zijn vaders epitaaf spreekt van *Joannes de Thulden, eques auratus*, welke titel Johan mocht voeren omdat hij aanwezig was geweest bij de inhuldiging van koning Philips IV als heer der Nederlanden.¹⁷⁸² Voorts had zijn vader, mogelijk als voorbereiding op verheffing in de adelstand, op 19 februari 1652 van Madrid een patentbrief met zijn geslachtswapen gekregen.¹⁷⁸³

Jonker Symon van Tulden pleegde op 21 januari 1659 in de trekschuit van Brussel op Antwerpen een moord op termijn.¹⁷⁸⁴ Dat hij zijn hond had meegenomen in de roef, zinde de medereiziger Antoon Mersier geenszins en het kwam tot een woordenwisseling, die ermee eindigde dat Van Tulden met een musket of een karabijn in de borst van zijn tegenstrever schoot. De man werd zwaar ziek en overleed na tien jaar.

Symon werd gedetineerd op de *Treurenberg* te Brussel en er volgde een lastige competentiekwestie over de ontzetting uit zijn ambten en over zijn berechting.¹⁷⁸⁵ Uiteindelijk werd het een rechtszaak onder het fiscaal officie van de Raad van Brabant. Hij werd op 1 juli 1662 veroordeeld in de proceskosten, in de kosten van dokters, chirurgijns en apothekers en in een boete van *f* 3900 aan het slachtoffer. Het laatste vertikte hij. Het was zijn eer te na. Hij betoogde te hebben gehandeld uit zelfverdediging, dat de reiziger *un mal hombre* was, die daags na de gebeurtenis in een biecht zichzelf had beschuldigd en Van Tulden ontlast (en het biechtgeheim dan?), maar vervolgens deze biecht had herroepen, –en na nog tien jaar gezond en wel te hebben geleefd *y murio de otro mal* (stierf hij aan een andere kwaal). Hij sprak zelfs de wens uit dat Mersier en zijn gezin van pure ellende zouden creperen. Hoewel hij in 1669 al tien jaar lang in de kerker zuchtte en ook de bemiddeling van zijn vader de vice-kanselier had zien mislukken, lag Symons zaak nog steeds ter beoordeling. Toen op Goede Vrijdag van dag jaar naar oud gebruik de kanselier en de procureur-generaal van de Raad van Brabant de gevangenen bezochten om aalmoezen uit te delen, werden zij door hem onthaald op „quelques soufflets avec des injures tres atroces”, hetgeen hen zo onheus voorkwam, dat de bejaarde procureur Van Wijtfliet (76 jaar oud) hem op enkele vuistslagen trakteerde, en wel „avec une furie tout-à-fait extraordinaire.”¹⁷⁸⁶ Al eerder waren zij in hun wiek geschoten over Van Tuldens beledigingen aan de adressen van zijn rechters en de Raad van Brabant in zijn geheel, maar nu vonden zij het welletjes en maakten zij korte metten met de onverlaat. Op 25 mei 1669 legde de Raad van Brabant in principe beslag op zijn bezittingen; in principe, want Symon van Tulden *a maintenant tellement embrouillé ses affaires, que ses biens se treuvent chargés par plusieurs arrests* (heeft momenteel zijn zaken zo verknoeid, dat op zijn bezittingen verschillende beslagen liggern). De genadeslag kwam op 20 september 1674, toen de raden van het fiscaal officie adviseerden Van Tuldens aan de gouverneur-generaal van de Spaanse Nederlanden gerichte verzoek om revisie af te wijzen met het argument dat het tijd werd eens aan de arme nabestaanden van de dode te denken. Zodoende bleef jonker meester Symon van Tulden zitten waar hij zat, tot 's morgens tussen 3 en 4 uur op 7 december 1676 zijn leven op *de Treurenberg* eindigde door het intreden van de dood.

Zijn neven Gisbert Nicolaes en Jean Dominicus van den Velden wilden de nalatenschap niet *simpliciter aenveerden, als nijet sijnde geïnformeert staet vande goederen ende schulden*, en kregen van de koning van Spanje een octrooi of open brief van *beneficie van inventaris*, waarna van de pui van het stadhuis van Brussel door een deurwaarder van de Raad van Brabant iedereen werd gedaagd die nog pretenties op het sterfhuis mocht hebben.¹⁷⁸⁷ Het kan zijn meegevallen, want in 1679 verkocht Symons erfgename Anna Maria van Tulden het huis Malsen bij Ammerzoden¹⁷⁸⁸, maar aan de andere kant was nog in 1701 een schuld van *f* 15.000 niet ingelost.¹⁷⁸⁹ Symon was als erfgenaam van Helena van den Water, gravin van Niel, in het bezit gekomen van dit huis en bovendien van een deel van de tiende van Berghem¹⁷⁹⁰, die Anna Maria van Thulden

in 1692 verkocht.¹⁷⁹¹

De kinderen uit het tweede huwelijk:¹⁷⁹²

5. Jonker Cornelis van Tulden, te 's-Hertogenbosch gedoopt op 7 november 1618 en op 15 december 1637 als *Cornelis Theodorus Tuldendus* aan de universiteit van Leuven gematriculeerd.¹⁷⁹³ In 1662 verkocht hij enkele van zijn moeder geërfde renten.¹⁷⁹⁴ Hij is in 1668 ongehuwd te Aken overleden en bij de jezuiten begraven.
6. Jonker Melchior van Tulden, te 's-Hertogenbosch gedoopt op 8 april 1620, werd op 13 januari 1637 als Melchior Tuldendus aan de universiteit van Leuven ingeschreven.¹⁷⁹⁵ In 1661 en 1662 handelde hij zijn Bossche erfenis af.¹⁷⁹⁶ Evenals zijn oudere broer overleed hij in 1668 ongehuwd te Aken en werd hij begraven bij de jezuiten. Ik houd het erop, dat hij dezelfde was als Nicolas Melchior van Tulden, de illegitieme vader van:
  - A. Maria Catharina van Thulden werd in 1715 geëgitimeerd.¹⁷⁹⁷
7. Charlotte van Thulden¹⁷⁹⁸ is op 13 mei 1624 te 's-Hertogenbosch gedoopt. In 1635 werd zij voor haar opvoeding naar de cisterciënzerabdij Ter Kameren nabij Brussel gezonden. Daar trad zij in 1644 in als non. Zuster Charlotte schreef in 1656 een *vita* of biografie van haar zus Juliana, die zij voor heilig hield. Op 17 augustus 1680 is zij te Ter Kameren overleden.
8. Juliana van Tulden¹⁷⁹⁹ werd te 's-Hertogenbosch op 11 februari 1626 gedoopt. Samen met haar oudere zus werd zij in 1635 naar het klooster Ter Kameren gestuurd, maar zij werd in 1643 non bij de brigittinessen te Brussel. Haar vader werkte deze intreding tegen, maar zwichtte nadat de heilige Brigitta zelve hem in een droom was verschenen. Het kloosterleven van Juliana stond in de reuk van heiligheid. Zij keerde zich van de mensen en de wereld af en richtte zich geheel op God. Hoewel zij het Latijn niet machtig was, las zij de bijbel in die taal. Zij bezat het vermogen om in de zielen van de mensen te kijken, zelfs in die van haar biechtvader, die toch een doctor in de theologie was. Eens werd zij geheel in extase aangetroffen, 3 of 4 voet boven de grond verheven. Een andere keer verplaatste zij in haar eentje een ontilbare tafel. Na haar vurige gebeden trokken de Fransen, die Brussel belaagden, in 1654 af. Bij het ter communie gaan wipte de hostie meerdere malen uit de hand van de priester, zo in Juliana's mond. Zuster Juliana van Tulden overleed na een lijdensweg van zeven jaren ziekbed (men rept van een 'pijnlijke en geheimzinnige ziekte') op 19 mei 1654, evenals Jezus om 15.00 uur. Als handschrift is bewaard gebleven de *Abrégé de la Vie de la vénérable Soeur Juliane de Thulden, religieuse de l'Ordre du Saint-Sauveur (...) écrite par Sa Soeur et intime confidente, Dame Charlotte de Thulden, religieuse en l'abbaye de la Cambre, proche de Bruxelles*. Het Musée de l'Art et d'Histoire te Genève bewaard een schilderij van haar sterfbed van de hand van François Duchâtel.

X-h. DIODORUS THULDENUS¹⁸⁰⁰, van huis uit Dierick van Tulden¹⁸⁰¹, werd op 22 juli 1594 te 's-Hertogenbosch door Anneken van Tulden ten doop gehouden. Hij kreeg van zijn vader privé-onderwijs¹⁸⁰² en ging te Leuven vrije kunsten en rechten studeren.¹⁸⁰³ Zijn leermeester was Erycius Puteanus¹⁸⁰⁴, wiens oordeel over zijn *Dissertationum Socraticarum libri II qui ethices et politices spectant* (Leuven, 1623) in diezelfde dissertatie werd opgenomen. Daarentegen werd in 1630 Diodorus' brief „In amplissimi viri Erycii Puteani” opgenomen in diens boek *Historiae Insubricae ab origine gentis ad Othonem Magnum imp. libri VI*. Te Leuven werd hij in maart 1615 lid van het *collegium baccalaureorum*, disputeerde hij in juni *de fidejussoribus* en promoveerde hij in september tot licentiaat in de beide rechten.¹⁸⁰⁵ In hetzelfde jaar 1615 vestigde hij zich als advocaat te 's-Hertogenbosch, waar hij in 1618 een zetel verwierf in de schepenbank.¹⁸⁰⁶ In april 1621 kreeg hij een aanstelling als hoogleraar in de rechten aan de universiteit van Leuven; de stad Den Bosch vereerde hem wegens deze benoeming met *f* 36 „tot congratulatie”.¹⁸⁰⁷ Zijn eerste publicatie, *De civili regimine, libri octo in quibus pleraque publici juris capita explicantur*, een rechtsfilosofisch werk over

publiek en politiek recht¹⁸⁰⁸, droeg hij op aan zijn geboortestad, die hem 80 gulden schonk „in recognitie vande exemplaeren byden selven lest geëdeert”.¹⁸⁰⁹ In 1627 volgde een gift van 100 gulden „in recompens ende dancksegginge van zynder gemaecte boeck, aende heeren Magistraet gesonden”¹⁸¹⁰; het betrof hier *De Principiis Jurisprudentiae*, een encyclopedie van het recht of tractaat over het natuurrecht.¹⁸¹¹ Tuldenus bepleitte in zijn Jurisprudentie een historisch-literaire benadering van het recht, namelijk de bestudering van de plaats, tijd, reden en omstandigheden van het ontstaan van de wetten.

Met zijn geboortestad bleven de betrekkingen hartelijk, zie bijvoorbeeld Diodorus’ brief van 16 februari 1628 aan de magistraat, die mogelijk verwijst naar zijn boek *Institutiones Justinianae paraphrasis*¹⁸¹² van dat jaar:¹⁸¹³

Quanto magis senatus vestes vacuus nunc est ab omnibus qui de nomine et familiam nostram sunt, cum exiguo ante tempore tres ex iis complexus fuerit, tanto vehementis desidero, monumentum aliquod nominis nostri esse penes benevolentiam et humanitatem vestram. Itaque cum praecedentis anni collegio bis oblatum aliquod nostrae qualissimum fuerit: veni in spem, vobis quoque, nobilis et consultissimi viri, acceptam fore observantiam meam, *Cæsaris Commentarium* communico: quem-admodum idem ab *Illustriss. Archiepiscopo* candidissimae humanitatis affectu pridem exceplus est. Principali quidem cien. ad utilitatem studiosorum destinatus hic liber est: sed cum tota jurisprudentia non ad contemplationis otiosan decernendi; verum ad consulendi, iudican., libro (in fallor) praestiti, ut et iudicibus bigunt. Deus Opt. Max. vos, judicia salutem dirigat (ut solet) et secundet, ex opto

Venerabilis Collegio vestro
Addictiss. servitur D. Tulden

Lovan. 16 Feb. 1628

Te Leuven promoveerde hij op 9 november 1631 tot doctor. Per 19 juli 1633 werd hij *professor primarius legum*. De kwijting van zijn eerste honorarium luidt: „betaelt vande primarie lesse in jure civilis voer noen, betaelt van Magdalena 1634 II^cXI £.”¹⁸¹⁴ Zijn lesmethode was de mondelinge toelichting van zijn gepubliceerde colleges.¹⁸¹⁵ In juli 1645 volgde zijn benoeming tot lid van de Grote Raad van Mechelen¹⁸¹⁶, waar hij zich metterwoon vestigde, maar reeds op 19 november overleed. Hij publiceerde na de genoemde nog verschillende andere rechtskundige werken; in zijn vier volumes in-folio grote *Opera omnia* (Leuven, 1702–1712) verschenen ook twee onuitgegeven geschriften.¹⁸¹⁷

Tuldenus correspondeerde met onder andere de Noordnederlanders Gerard Vossius¹⁸¹⁸ en Constantijn Huygens. In 1631 bood hij de laatste zijn meest recente publikatie aan. Beide heren bleven tot Tuldenus’ overlijden met elkaar schriftelijk contact onderhouden en wederzijds hun respectievelijk juridische en poëtische geschriften uitwisselen.¹⁸¹⁹ Huygens stuurde Tuldenus ook prenten van zijn huis en zijn portret.¹⁸²⁰ Het kwam evenwel niet tot een correspondentie van wetenschappelijk of cultureel gewicht, zoals Huygens wel voerde met beider vriend Erycius Puteanus. Tuldenus begon reeds in 1631 een beroep te doen op Huygens’ invloed in Den Haag, allereerst met het verzoek om een paspoort voor zijn zwager te Breda, de jezuïet Floris van Grevenbroeck, waarvoor hij schertsenderwijze ‘huize Grevenbroeck’ onder Oirschot als onderpand verbond.¹⁸²¹ In 1634 vroeg hij een paspoort voor Spa, waarheen hij zich ’s zomers wilde begeven.¹⁸²² Hij bezat een buitenplaats te Holsbeek bij Leuven, waarvan de inwoners door de Staten van Holland waren belast met een retorsiebelasting. Tuldenus stuurde Huygens in 1640 een concept-sauvegarde: „Memorie om te vercrijgen voor Diodorus Tulden, Doctoir ende Primaris Professor der Wereldijcke Rechten tot Loven, mede voor zijnen Agent of Procureur Hendrick Spierinx, notaris, dat zij, mits ijder gevende met het dorp van Holsbeck, een mijle van Loven gelegen, allen halff jaer die somme van ..., sullen genieten deselve vrijdom die dingesetene vant dorp voorgen. zijn genietende, om tot Holsbeck ende inde Meijery van Loven vrijelijck ende onverhindert te mogen passeren, repasseren ende verkeerren.” Huygens antwoordde zulke uitgebreide vrijheden niet te kunnen verstrekken en troostte Tuldens met een paspoort.¹⁸²³ Tot zijn dood

portret

vroeg deze jaarlijks om verlenging van het paspoort, aanvankelijk zonder meer, in 1642 onder de verzekering dat hij een rustig iemand was die zich niet met politiek bezig hield, en sedert 1643, na op zijn eerste verzoek van dat jaar geen antwoord te hebben gehad, onder toezending van boekgeschenken.¹⁸²⁴ Tot de laatsten behoorden naast zijn eigen publikaties de *Bibliotheca Belgica* van Valerius Andreas Desselius¹⁸²⁵ en de *Augustinus* van Jansenius, die volgens Tuldenus aan het geloof van Huygens verwante dogma's bevatte en Huygens verlokte tot de vaststelling dat er zoals bij de zijnen nu ook bij de katholieken onenigheid heerste.¹⁸²⁶ Aan de andere kant deed P.C. Hooft door bemiddeling van Vossius een beroep op Diodorus Tuldenus, van wie hij verwachtte dat deze niet alleen de president van de Geheime Raad zou bewerken, maar ook zijn broer Johan van Tulden, vice-kanselier van Brabant.¹⁸²⁷

Diodorus was op 22 augustus 1625 te Oirschot getrouwd met Clara van Grevenbroeck¹⁸²⁸, dochter van jonker Floris van Grevenbroeck en van Clara de Bever. Zij werd op 12 juli 1677 in de Sint-Gertrudiskerk te Leuven begraven. Haar kinderen waren, naast de op 28 september 1630 en 19 mei 1636 te Leuven begraven Tuldani:¹⁸²⁹

1. Nicolaes van Thulden, te Leuven op 31 augustus 1630 Nicolaus Everardus gedoopt, wordt vermeld in 1659.
2. Maria Clara van Tulden werd op 2 november 1631 te Leuven gedoopt. Volgens sommige genealogieën heette zij Anna Maria. Maria Clara van Tulden werd op 26 mei 1680 te Leuven begraven als vrouw van François van Stembor¹⁸³⁰, met wie zij op 10 juli 1666 aldaar was getrouwd. Zijn ouders waren Arnold van Stembor en Francisca van Vlierden (zie hierna onder X-m). Hij was in 1678 gezworen van Leuven, meerdere malen schepen van die stad en in 1695–1698 en 1704 borgemeester. Op 7 maart 1707 is hij daar kinderloos overleden.
3. Jonker Roeloff Nicolaes van Thulden¹⁸³¹ is op 20 mei 1633 te Leuven gedoopt met de naam Rudolphus. Als Nicolaus Rodolphus van Tulden schreef hij, evenals zijn broer Floris, een opdracht in hun vaders *Commentarius ad Codicem Justinianum*. Op 2 juni 1672 is hij te Leuven begraven. Hij was ongehuwd.
4. Floris van Tulden, volgt onder X-i op pagina 147.

X-i. FLORIS VAN THULDEN¹⁸³² is op 5 februari 1637 te Leuven gedoopt. Blijkens zijn immatriculatie aan de universiteit van Leuven in 1653¹⁸³³ was hij van adel. Op 8 juli 1696 werd hij verheven tot baron met het recht boven zijn wapen de gravenkroon te voeren en met de prerogatieven van de grafelijkheid; de heerlijkheid van Sint-Margriete-Houtem, ingebracht door zijn eerste vrouw, werd tot baronie verheven.¹⁸³⁴ Te Mechelen was hij minstens sedert 1669 requestmeester en raadsheer van de Grote Raad. Uit de nalatenschap van aartsbisschop Boonen kocht hij aldaar in de Peperstraat het Hof van Chièvres.¹⁸³⁵ Hij werd in 1683 voorgedragen als kanselier van Gelderland, –vergeefs.¹⁸³⁶ In 1690 werd hij lid van 's konings Geheime Raad in de Lage Landen en van de Raad van State¹⁸³⁷ en miste hij een aanstelling tot kanselier van de Raad van Brabant.¹⁸³⁸ Sinds 5 januari 1693 was hij lid van de Hoge Raad des konings te Madrid.¹⁸³⁹ Aldaar is Floris baron van Thulden op 3 juli 1698 overleden. Een van zijn achterkleinkinderen schreef over zijn dienstbetrekking bij koning Carlos:¹⁸⁴⁰ *comme il se fait distinguer parmi les autres pas son grand capacité et vertus en toutes les sciences, le roi Charles susdit l'at jugé convenir de le mestre en son Conseil Suppeme d'Etat et Privé a Bruxelles l'an 1690 ou ajant esté l'espace de deux années, il at estez appellé a Madrid ou pour estre conseiller au Conseil Suppeme d'Etat aux affaires du Paisbas lez la personne de sa majesté la ou quil est mort l'an 1698 l'ajant honoré du tiltre de baron et pour tout sa posterité.*

Hij was in eerste echt gehuwd geweest met Anna Maria van Stembor¹⁸⁴¹, vrouwe van Sint-Margriete-Houtem. Zij was een dochter van Arnold van Stembor, drossaard van het oosterkwartier van het markizaat van Bergen op Zoom, en van Francisca van Vlierden. Op 8 juni 1684 is zij te Mechelen overleden, twee dagen later werd zij begraven in de kapel van het schermergilde in de Sint-Romboutskathedraal.¹⁸⁴² Jonker Floris hertrouwde met Elsarda

portret

Christina van den Gracht, vrouwe van Rumsdorp, gedoopt te Mechelen op 8 januari 1655 als dochter van Antonius van der Gracht, heer van Reimerswaal, Battenbroek en Vreyssele, en van Anna Claudina Catharina van Wachtendonck, vrouwe van Rumsdorp en Overwinde. Zij overleed te Mechelen op 15 juli 1721. De kinderen uit het eerste huwelijk waren:¹⁸⁴³

1. Joannes Franciscus van Thulden, geboren op 9 augustus 1664. Hij moet de Frans baron van Thulden zijn, die in 1677 (zijn broer) Florentius Franciscus van Thulden ten doop hield. Op 29 januari 1683 werd hij aan de universiteit van Leuven ingeschreven als student in de vrije kunsten.¹⁸⁴⁴ Aangezien hij niet in het adelsrooster van zijn vader en broers uit 1696 wordt vermeld, zal hij dan reeds zijn overleden, tenzij hij in een klooster getreden was; in 1710 wordt hij in tegenstelling tot zijn broer en zus niet vermeld onder de erfgenamen van jonker Philips Felix van Vlierden, heer van Sint-Margriete-Houtem, Vissenaken e.a.
2. Melchior Theodorus is op 27 december 1669 te Mechelen overleden.
3. Arnoult baron van Thulden, te Mechelen op 27 mei 1668 Cornelis Arnoldus gedoopt. Hij was heer van Vissenaken en werd in 1696 samen met zijn vader verheven tot baron van Sint-Margriete-Houtem¹⁸⁴⁵, een klein dorpje bij Tienen. Voorts was hij kolonel van een compagnie dragonders en kapitein van een compagnie kurassiers. Hij overleed als majoor in dienst van de keizer in Hongarije. In 1710 verkocht hij met zijn mede-erfgenamen zijn derde deel van de heerlijkheden Rumsdorp¹⁸⁴⁶, Sint-Margriete-Houtem, Bunsbeek en Vissenaken.¹⁸⁴⁷ Wegens zijn verdiensten werd hij, kort voor hij op 11 maart 1711 te Podach in Hongarije sneuvelde, aangesteld tot *général de bataille*. De familiechroniek zegt over hem:¹⁸⁴⁸ *capitaine au service de sa majesté, tué dans un detachment, refusant d'avoir quartier, a la prise de la ville de Bude, emporté par l'armée imperiale des Authomannes, arivez l'an [1668]*¹⁸⁴⁹ (kapitein in dienst van zijne majesteit, gedood in een detachement dat weigerde zich over te geven bij de inname van de stad Buda, meegevoerd door het keizerlijke leger der Ottomanen in het jaar 1668). Bij Anna Françoise Le Cocq van Liefkensrode (Anna Margaretha Josepha Francisca), met wie hij een clandestien huwelijk had, was hij vader van:¹⁸⁵⁰
  - A. Anna Maria Cornelia Philippina, te Mechelen gedoopt op 26 april 1689 en daar begraven op 11 november 1703.
4. Clara Juliana Cornelia, te Mechelen gedoopt op 18 juli 1669.
5. Anna Maria van Thulden is te Mechelen op haar geboortedag 14 augustus 1670 wegens overlijdensgevaar provisorisch gedoopt en op de twintigste daaraanvolgende plechtig. Zij overleefde en trouwde met jonker Charles Eugène Cobrisse¹⁸⁵¹, raad en rekenmeester van de koning, zoon van Carlos Cobrisse en van Johanna Paula Cobrisse. Zij stierf te Brussel op 15 december 1703, waarna haar weduwnaar nog tweemaal hertrouwde. Zijn kasteel Rooigem te Sint-Kruis bij Brugge verkocht hij in 1720 aan de bisschop van dat diocees, die er zijn buitenverblijf van maakte. In 1710 was Caroline Françoise Cobrisse († 1729) het enige (overlevende) kind van Anna Maria.¹⁸⁴⁷
6. Jan Floris baron van Thulden¹⁸⁵², baron van Rumsdorp en Overwinde¹⁸⁴⁵, is te Mechelen gedoopt op 15 augustus 1672. Hij was kapitein van de garde van koning Philips van Spanje met de rang van kolonel en overleed in 1715. Bij jonkvrouw Anna Maria Theresia Oblet verwekte hij een illegitieme dochter:
  - A. Anna Christina Magdalena, te Mechelen gedoopt in de Sint-Romboutskathedraal op 28 maart 1703. Hoewel de adellijke titel problematisch is, mag zij wel worden geïdentificeerd met Anna Christina barones van Thulden. Deze trouwde na te Utrecht afgekondigde huwelijksgeboden te Amersfoort op 7 mei 1726 met mr. Jan Lambert van Jeger¹⁸⁵³, die te Breda stierf op 7 april 1792. Deze was in 1757 kapitein in het regiment van generaal Croyé in dienst van de Verenigde Provinciën en later wordt hij generaal-majoor genoemd. Zijn beroep bracht een trekkend bestaan met zich mee. In 1727 werd een zoon geboren te Amersfoort¹⁸⁵⁴, in 1732, 1733, 1734 en 1736 kinderen te Ieper, in 1744 een dochter te Namen. De Ieperse,

Maria Catharina van Jeger, trouwde te Breda in 1756 met mr. Franciscus Henricus van Dunne (1708–1766), advocaat aldaar, en hertrouwde er in 1769 met Johannes Josephus Wigbold van Coeverden, onderluitenant in het regiment infanterie van de graaf van Rechteren; voor het tweede huwelijk werd zij luthers en bijverde zij zich voor een *volle verwerping van alle Roomsche dwaalingen*.¹⁸⁵⁵ Ook haar moeder kwam in Breda wonen: in 1758 huurde zij voor f 110 per jaar het huis *Fortuijn* aan de haven.¹⁸⁵⁶ Toen de Naamse dochter, Alida Isabella († 1821), in 1769 als zuster Cecilia intrad bij de norbertinessen van Catharinadal te Oosterhout, lag haar vader in garnizoen te Leeuwarden als luitenant-kolonel bij het regiment infanterie van generaal-majoor Ruysch.¹⁸⁵⁷ In dezelfde functie was hij in 1775 gelegerd te Amersfoort.¹⁸⁵⁸

Uit het tweede huwelijk zijn geboren:

7. Catharina Clara barones van Thulden, geboren op 1 oktober 1676, trouwde met Franciscus Leonardus van Elzius.¹⁸⁵⁹, die op 30 juni 1697 werd benoemd tot raadsheer in de Hoge Raad voor de Nederlanden te Madrid en op 6 juli 1711 werd verheven tot graaf.¹⁸⁶⁰ Graaf van Elzius hertrouwde eerst met Maria Rosa Perez de Loscobos Zanoquera y Soler en vervolgens met Philippina Catharina van der Gracht, met wie hij in 1719 te Madrid testeerde. Aldaar was hij *conseiller du robe et d'épée du conseil suprême de Flandre* (lid van de Hoge Raad van Vlaanderen) en kanselier van de orde van het Gulden Vlies.
8. Florentinus Franciscus werd op 14 juli 1677 te Mechelen provisorisch thuis en op 16 juli plechtig in de Catharinakerk gedoopt en overleed aldaar in maart 1688.
9. Joannes Antonius Arnoldus, te Mechelen gedoopt op 22 april 1680.
10. Isabella van Thulden, volgt onder IX-g op pagina 149.
11. Maria Christina Elsarda van Thulden¹⁸⁶¹, barones van Overwinde, geboren op 26 mei 1687, overleed te Mechelen op 20 mei 1732. Koning Philips V van Spanje gaf haar een rente ten laste van het klooster Thabor. De prioeres staakte de betalingen nadat de Spaanse Nederlanden Oostenrijks waren geworden. Christina's zus Isabella procedeerde na haar dood over het achterstel.¹⁸⁶²
12. Elsarda Catharina van Tulden¹⁸⁶³ kan dezelfde zijn als de vorige. Zij wordt vermeld in 1719, als zij met haar zus Anna Isabella (Isabella?) en hun moeder Elsarde barones van Thulden van de algemene overste van de capucijnen te Rome gedrieën worden aangenomen als geestelijke dochters van de orde.¹⁸⁶⁴

IX-g. ISABELLA VAN THULDEN¹⁸⁶⁵, barones van Rumsdorp, is op 16 maart 1686 te Mechelen gedoopt met de namen Johanna Josina Isabella. Zij trouwde met Laurentius Henricus Corten genaamd de Brialmont¹⁸⁶⁶, gedoopt te Brussel op 3 maart 1677, zoon van mr. Rombout Corten J.U.L., advocaat bij de provinciale raden van Brabant en Vlaanderen en bij de Grote Raad van Mechelen, en van Anna Maria van Thuynen. Aangezien de adellijke tak van de familie Van Thulden in mannelijke lijn was uitgestorven, werd Corten als geadopteerde zoon van zijn schoonmoeder op 10 mei 1720 verheven tot baron van Thulden en Rumsdorp.¹⁸⁶⁷ Hij overleed te Mechelen op 27 november 1747; zijn vrouw was hem voorgegaan op 11 mei 1740. Zij hadden gewoond op hun omwaterde kasteel *Blauwensteen* op Pennepoel bij Mechelen. Hun kinderen waren:¹⁸⁶⁸

1. Amatus Alphonsus Josephus Anthonius, geboren op 28 mei 1723 en dertig uur later overleden.
2. Amatus Franciscus, geboren op 16 maart 1725 en drie dagen later gestorven.
3. Josephus Emanuel Franciscus van Thulden, volgt onder XII-j op pagina 151.
4. Maria Isabella barones van Thulden¹⁸⁶⁹ is te Mechelen gedoopt op 14 september 1727 en daar overleden op 15 oktober 1791. Zij trouwde op 4 september 1744 met jonker Franciscus Josephus de Crane¹⁸⁷⁰, zoon van ridder Jacob de Crane en van Ludovica Natalia de Schoone, op 19 december 1705 gedoopt te Destelbergen bij Gent. Hij was

cornet in het regiment van de prins de Ligne en was te Mechelen sedert 1767 schepen van de poortერი. Nadat hij op 13 juni 1769 was overleden, werd hij in de schermerskapel van de Sint-Romboutskerk begraven.¹⁸⁷¹ In 1757 had hij het huis den A.B. op de Melaan bij de hoek van de Kathelijnestraat gekocht voor f 7450. De kinderen uit dit huwelijk gingen in 1787 met hun moeder een erfdeling aan.¹⁸⁷² Volgens aantekeningen van de vader waren het:

- a. *Onse oudste dochter ende eerste kint is gheboren quartier voor den acht uren s'morgens den 22 Julij 1746 ende ghedoopt in S: Jans Kerke binnen Mechelen, genoemt Ferdinandine Angeline Marie de Crane. Den peter is den prince Ferdinand de Lingne ende heeft schriftelijk in sijne plaets gestelt T. Jongmans, secritoris van Rumpst, maer hij sieck sijnde, is mijnen swaegher in syne plaets geweest, den baron de Thulden Rumpsdorp. De meter mevrouw De Crane mijne swaegerinne, ik wille seggen haere matant. Dat kint is ghespeint geweest den 13 Meij ende was 16: maenden oudt als sij haeren eersten tant heeft ghekrege. Den 1750 hebbe ik met mevrouw ende onse dochter Ferdinandine Angeline Maria eenen euweegh gedaen naer de pr[o]chie van Diegem tegen de stuijpkens ende moeten daer s jaer[1]eyck voor betaelen 2: stuijvers jaer 1759 den 3 April liet jaers 1760 betaelen met Jan Palmemans. Onse oudste dochter heeft de maeselkens gehadt in Juni 1752 ende in Julij dito de wijnpockkens. Sij heeft de pockkens gecregen den 22 Meij 1753. Ferdinandina Angelina Maria is gevormt den 12 Junij 1753 door sijn eminentie den artsbisschop van Mechelen Thomas Philippus Alsas de Bossu. De baronesse de Thulden is haere meter. 3^{ber} 1756 is mevrouw naer Diegem geweest ende ses jaeren schult betaelt voor onse oudste dochter. Sij staet genamt Angeline Marie de Crane ende haere schuldt is dan betaelt tot 3^{ber} 1756. 15 April 1759 heeft Ferdinandina Angelina haer ...*
- b. *14 Februarij 1749. Mevrouw gelegen is ten seven uren ende quart naer middagh van eene jonghe dochter ende den 15 dito gedopt omtrent thien uren voor den noen in de kercke van S: Catharina binnen Mechelen. Het is genamt Lucesia Maria Josepha. Haeren peter is geweest mijn heer den canoninck ende prost van Onse Lieve Vrouw mijn heer De Azevedo y Bernal den oudsten. Ende meter mevrouw de baronesse de Thulden onse swaegerinne. Ende is ghespeint geweest den 19 Augustus 1749. Ende seij heeft ook de maeselkens gehadt in Junij 1752 ende in Julij dito de wijnpockkens. Item den April 1753 heeft seij de pokkens gekregen. Ende den 27 April dito was genesen. Lucesia Maria Josepha is gevormt den 4 Juni 1754 door sijne eminensie den gardnal ende aertsbisschop Philippus Alsas de Bossu. De meter is ook geweest jouffrouw Vaernewijck, mijne nichte. Ende heeft haere eerste communie gedaen ontrent Paeschen in het jaer 1762. Ende den 12^{ber} 1762 heeft j.d. Lucesia, ...*
- c. *Den 7.^{en} Januarij 1754 is mevrouw gelegen om drij uren ende quaert nacht van eenen jongen sone, ons sesde kindt, ende is gedoopt ontrent den twelfs uren smidaghs door mijn heer Waters, dekin van Onse Lieve Vrouwe kerke over de Dijle binnen Mechelen, ende is genamt Onse Lieve Vrawe kerck, ende is genamt Maria Joseph Alexander Franciscus de Crane. Den peter was mijn heer van Uffels, baron van Heembeek, Gottendijst. Ende meter Ferdenandine Angeline Maria de Crane, haere oudste suster van den nieuwen geboren son. Sedert 6^{ber} in het [jaer] 1756 heeft hij niet meer gesogen. Ontrent Sinxen 1762 heeft hij de maeselkens gehadt ende de wijn poixken gehadt een jaer ofte twee de jaer te vorent. Ende heeft de pokkens gelegen den 1^{ber} 1763. Den 14 Augusti 1762 is onsen sone inde capelle van het hartsbisschop Franckenbergh gevormt s'morgens ten half negen uren. Sijnen peter was den joncksten hiervan canoninck Azevedo. 25 Mert 1765 heeft onsen sone bijde paters jesuïten sijn eerste heijlige communie gedaen.*
- d. *26 Mert 1757. Mevrouw is gelegen van s'naer middaghs ontrent half seuren van eene jonghe dochter, ons achtste kindt. Ende is gedopt ten seven uren en*

half s'avonts door mijn heer Stabeek, deken ende pastoor van O.L.V. kerke tot Mechelen. Ende is genoemt Isabella Maria Josepha Thecla de Crane. Den peter is geweest mijn heer De Assevedo, canooninck, den jonghsten. Peter Lucrezia Maria Josepha de Crane, haere suster. Isabella Maria heeft de poxkens gehadt den 2 van 9^{ber} 1763 tot Brussel. Den 12 Mai 1766 is Belleken gevormt in het paleijs van arts bisschop van Mechelen, den grave van Franckenbergh. De meter is geweest mevrouw de baronesse de Kessel.

- e. 28x^{ber} 1759 is mevrouw gelegen ten half sesse uren s'naer middaghs van eene jonge dochter, ons negenste kint. Ende is ontrent half acht uren savonts gedopt dor den heere plebaen inde metropolitane kerke van S: Rumoldi. Is genaemt Eleonora Maria Angelina Josepha de Crane. Is haeren peter geweest Joannes [op de volgende bladzijde vervolgt de tekst aldus:] geweest Mathias Georgius Fidelis Bogaerts, haeren coseijn. Ende hare meter is Ferdinandine Angeline Maria de Crane, haere houtste suster. 30 dito is de nieuw geboren dochter te vousteren gegaen tot Hever bijde vrouw van Jan Rapté voor 70 guldens s'jaers. Eleonora is thuijs gecomen den 9 Maij 1761 ende betaelt volgens 96-12-3 haen Sergeijsens. Eleonora heeft de pokkens gehadt. Den 26 9^{ber} 1763 is Eleonnora gevormt in de prochiale kerke van S: Rumoldi door sijne excelencie den arts bisschop van Mechelen. Haere meter is Lucrezia Maria Josepha, haere 3^e suster.¹⁸⁷³
- f. Maria Magdalena de Crane, geboren omstreeks 1763, wordt niet in het familieregistertje genoemd, maar wel in de scheidingsovereenkomst van 1787, samen met haar zusters Ferdinanda Angelina Maria de Crane en Maria Eleonora de Crane, uitgetreden stift dame van Zinnik, en haar broer Marie Joseph Alexander de Crane, advocaat bij de Grote Raad te Mechelen.

XII-j. JOSEPHUS EMANUEL FRANCISCUS BARON VAN THULDEN¹⁸⁷⁴, heer van Rumsdorp en Overwinde, volgde zijn vader op als patroon van een kapel in de Onze Lieve Vrouw over de Dyle.¹⁸⁷⁵ Hij is te Mechelen gedoopt op 24 december 1725 en trouwde daar op 21 september 1748 met Anna Lucretia de Jardin, dochter van Josephus Augustinus de Jardin J.U.L., burgemeester van Mechelen in 1719, en van Maria van der Meeren, vrouwe van

Terhaegen. Zij overleed te Mechelen op 6 mei 1778. Om zijn dochter aan een goede partij te kunnen uithuwen schonk baron Van Thulden haar zoveel van zijn bezittingen, dat hij zelf niet meer naar zijn stand kon leven. Dat leidde tot een zelfmoordpoging door verdrinking in 1783. Na een ruzie met zijn kinderen over de te geringe alimentatie die zij hem gunden, schoot de baron zich op 7 juni 1784 door het hoofd. Zijn stoffelijke overschot werd in een beemd bij zijn *speelgoedt* of kasteel *Blauwensteen* gevonden. Op last van de magistraat visiteerden chirurgijns en doctoren *op aanwysinge van Ferdinand Mignon, invaliet van syne majesteyt, het doodt lichaem van den heere baron de Thulden, aenhebbende eene catoene slaepjacque, een swarte stoffe broeck, witte garen cousens, schoenen met copere gespen, neffens hem liggende eene witte catoene mutse, synde het selve lichaem overdeekt met twee grau sacken, immers eenen sack waerinne stack het hoofd ende deel van het lichaem ende eenen anderen sack waer inne staken de beenen en de voorder deel van het lichaem, welck lichaem sy seer bebloedt hebben bevonden.*¹⁸⁷⁶

1. Maria Lucretia Gerarda barones van Thulden is op 11 december 1752 geboren en trouwde op 3 oktober 1775 met Michelangelo Franciscus de Paula Carolus Josephus de Beelen, *vulgo* Jean Michel de Beelen.¹⁸⁷⁷ Via haar werd hij baron van Rumsdorp.¹⁸⁷⁸ Hij was op 23 september 1756 te Brussel gedoopt¹⁸⁷⁹ als zoon van Joannes Albertus de Beelen, auditeur-generaal van de Oostenrijkse Nederlanden, en van Anna Catharina d'Ansillons. Procureur Beelen, zoals hij kortweg werd genoemd, werd achtereenvolgens tweede pensionaris van Mechelen, drossaard van Arkel, in 1775 woudmeester van de Oostenrijkse Nederlanden en sinds 5 februari 1788 amman van Brussel.¹⁸⁸⁰ Daar is hij op 14 december 1790 gestorven.

Ketters en hervormd

VII-e. GHYSBERT JANSOEN VAN TULDEL¹⁸⁸¹, *peltier* of bontwerker¹⁸⁸², geboren omstreeks 1475, wordt in de zettingslijst van 1502–1503 genoemd onder de ‘buitenlui’¹⁸⁸³ en in die van 1511–1512 als woonachtig te ’s-Hertogenbosch in het blok van de Hinthamerstraat.¹⁸⁸⁴ Hij was gegoed te Nuland en stierf te ’s-Hertogenbosch in 1543 à 1545. In 1516–1518 was hij rector van het zinnelozenhuis aldaar.¹⁸⁸⁵ Hij trouwde eerst met Yeffken Jacob Henricx, een bontwerkersdochter, en uiterlijk in 1512 met Maryken Woutgers Meliss geheten in de Wildeman¹⁸⁸⁶, een dochter van Woutger Gerit Melissoen *Wildeman* bij Johanna Herman Poelman. Haar ouders woonden in het Sint-Anthonisstraatje bij de Anthoniskapel en de Bazelaarspoort.¹⁸⁸⁷ Ghysberts weduwe gaf in 1545 de tocht in een achtste van het huis *inde Drye Mollen* in de Hinthamerstraat aan haar zoon Wouter.¹⁸⁸⁸

Ghysbert van Tuldel onderhield handelscontacten met Maastricht en Keulen.¹⁸⁸⁹ In 1538 nam hij ontslag uit zijn beroepsgilde: *heeft hem afgeseegt des bontwerckeren ambachte binnen deser stat ende hy en will van deser tyt voirtane daer mede nyet meer scyeten noch genyeten*.¹⁸⁹⁰ Zijn ambachtelijke ledigheid duurde maar kort; binnen enkele jaren overleed hij.

Van Ghysberts kinderen stamt alleen Maria uit het eerste huwelijk:

1. Mary van Tulden¹⁸⁹¹, geboren in 1507, was augustines in het klooster Annenborch te Rosmalen. In 1545–1547 was zij mater of prioeres.¹⁸⁹² Zij stierf in 1565–1566.¹⁸⁹³

Marie Woutgers gaf in 1561 haar kinderen¹⁸⁹⁴ het vruchtgebruik in haar (mans deel van de) *hoeve ter Poorten* onder Nuland.¹⁸⁹⁵ Haar kinderen Henrick, Aleydis, Cathelyn en wijlen Wouter verkochten in 1574 het huis *de Drie Mollen*:¹⁸⁹⁶

2. Yefken Ghysbertss van Tulden¹⁸⁹⁷ (*Yewana dicta communiter Yefken*), geboren in 1512, trouwde met Adam Francen ofwel Adam Frans Anthoeniss van (den) Otterdyck, met wie zij op 7 juli 1577 voor schepenen van Eindhoven testeerde.¹⁸⁹⁸ Hun kinderen (in 1625 erfgenamen van hun tante Cathelyn van Tulden) waren:¹⁸⁹⁹
  - a. Frans Adams van Otterdijck, wijlen 1625, vader van Adam en Abel.
  - b. Joosgen Adams van Otterdijck te Nijmegen.
  - c. Ghijsbertgen Adams van Otterdijck, gehuwd met Walraven Willems van Auwerkerck (weduwenaar in 1625).
3. Wouter Gysberts van Tulden, volgt onder VIII-f op pagina 154.
4. Eelken Ghijsbrechts van Thulden¹⁹⁰⁰ (Aleyt), geboren in 1517, trouwde met Goijart Cornelis Roelofsz van Reeck¹⁹⁰¹ en was in 1578–1591 diens weduwe.¹⁹⁰² Goyart was geboren in 1521 als zoon van Cornelis Cornelis Roeloffs, vishandelaar, en van Lysbeth Laureyns Arnts van Reeck. In 1559–1562 was hij meester en rector van het Groot Ziekengasthuis.¹⁹⁰³ Hun dochter Kathelijn¹⁹⁰⁴ trouwde met mr. Hercules

van Wijffliet¹⁹⁰⁵, sinds 1581 rentmeester van het kapittel van Den Bosch¹⁹⁰⁶, later secretaris van de Raad van Brabant te Brussel. Zij kreeg van haar moeder in 1591 het vruchtgebruik van het huis *de Twee Gulden Roosen* in de Orthenstraat, dan geheten Hoge Steenweg.¹⁹⁰²

5. Henrick Ghijsbrechts van Thuldcl¹⁹⁰⁷ werd geboren in 1519 of 1521 en trouwde met Elisabeth Janss van Meenen¹⁹⁰⁸, een dochter van Jan Lieffkens van Meenen (ook Van Mennen) en van Jutken Jans Loom geheten Nobelman¹⁹⁰⁹, die *de Witte Leeuw* in de Vughterstraat bewoonden. Zij was eerder getrouwd geweest met Jan Claes Zegers. In 1579 testeerde zij met Henrick van Tulden en in 1589–1599 was zij diens weduwe.¹⁹¹⁰ In 1601 verkocht zij zijn zesde deel in een huis *met de sydelwoningen* in de Sint-Anthonisstraat, genaamd *de Oude Capelle*, waarvan (later) Henricks zus Catelyn de helft bezat; koopster was nicht Catharina van Reeck, weduwe van mr. Hercules van Wyffliet.¹⁹¹¹ In 1564 had Henrick gewoond op een *hoecxken van sekere straetken genoempt Pauweters straetken*.¹⁹¹²

Henrick van Tulden was op 28 februari 1548 ingeschreven aan de universiteit van Leuven.¹⁹¹³ Na zijn studie praktizeerde hij als notaris te 's-Hertogenbosch, terwijl hij gezien zijn betiteling als *scryvere in de camere* tevens klerk ter secretarie was.¹⁹¹⁴ Evenals zijn broer Gherart, maar wellicht nog meer geïnspireerd door zijn turbulente zwager Herman de Ruyter¹⁹¹⁵, de held van Loevestein, viel Henrick van Thulden van zijn geloof. Hij wordt door een getuige genoemd als een van de *senateuren [van de] quaetdoenders*, met wie de beeldenstormers van 1566 werden bedoeld.¹⁹¹⁶ Nader aan de tand gevoeld verklaarde de Bossche burger Reynolds, dat Henrick bij de plundering van het klooster der wilhelmieten zijn wapens had afgestaan aan degenen die zich tegen de schout teweestelden.¹⁹¹⁷ De Bloedraad confisqueerde zijn bezittingen, die in 1568 bestonden uit:¹⁹¹⁸

- een huis *opten Ulenborch* naast het Schildersgasthuis, met ingang van Sint Jan 1568 voor $f 7\frac{1}{2}$ per jaar verhuurd. Henrick had de helft van dit huis op 29 december 1562 gekocht voor $f 205$; het was belast met de helft van 2 stuivers 3 penningen Artoois en £ 4 paaiments;
- twee morgen land *int Bosch velt opten driescant*, naast de erfenis van de fraters. Met ingang van Sint-Mertensmis 1567 was het voor $f 15$ per jaar verhuurd;

- een negende in een mud rogge op het klooster van Bazeldonk;
- negen morgen land *banne van Meuwen, wesende lande van Heusden in Hollandt* en derhalve buiten de jurisdictie van de Brabantse commissaris van de confiscaties.

In 1570 prijkt Henrick van Thuldens naam nog op een lijst van verbannen Bosschenaren.¹⁹¹⁹ Later is hij na een pardon gerehabiliteerd. In 1582 verkocht hij de helft van een huisje op Uilenburg voor $f\ 139\frac{1}{2}$.¹⁹²⁰

6. Jan Gysbertss van Tulden, geboren in 1523, geloofde in 1547 samen met zijn broer Wouter en zus Aleyt een rente van 6 carolusgulden aan Henrick Henrick Janss van Tulden.¹⁹²¹ In 1549 geloofde hij samen met Wouter een rente te betalen.¹⁹²² In 1564, 1575 en 1579 wordt hij niet onder de kinderen van zijn vader genoemd.
7. Gherart Ghysbertss van Tulden¹⁹²³ was vermoedelijk de Gerard van Thulden, die volgens Butkens in 1534 en 1535 rentmeester was van Den Bosch.¹⁹²⁴ In 1565 kocht hij voor $f\ 240$ een huis bij de Sint-Anthonispoort, tegen de stadswal.¹⁹²⁵ Hij wordt genoemd in een lijst, getiteld *specificatie naemen ende toenaemen vande personen, gebannen den XXII^{en} Decembris XV^c LXVIII, waer van men nyet en bevyndt byde inventaris gedaen byde commissarissen, gecommitteert geweest hebbende opt feyt troubel ten Bossche, dat dezelve eenighe onruerende goeden hadde*.¹⁹²⁶ Van Gherarts handel en wandel als ketter is in de gepubliceerde materiaalverzameling van Cuypers van Velthoven niet meer terecht gekomen, dan dat hij 's maandags na Pasen 1566 met meer kettters zou hebben geconplotteerd, „dat zy alle de papisten souden op eenen nacht doet slaegen oft verjaegen”.¹⁹²⁷ Bij vonnis van 22 december 1568 werd hij verbannen en werden zijn bezittingen geconfisqueerd.¹⁹²⁸ Volgens dit vonnis zou hij aanvoerder zijn geweest in een vendel en hebben gediend onder de calvinistenleider Antonis van Bombergen, die in 1567 in Den Bosch een calvinistische republiek vestigde. Bovendien ondersteunde hij de predikanten. In 1570 was hij nog verbannen.¹⁹²⁹
8. Jenneken Gijsbertss van Tulden¹⁹³⁰ trouwde met Pauwels Wouters van Erp¹⁹³¹, zoon van Wouter Marceliss van Erp. Als weduwe verhuisde Jenneken met haar kinderen naar Goch.¹⁹³² Het waren Ghysbert, Marcelis en Henricxken van Erp. De laatste trouwde met Niclaes Anthoniss te Sommelsdijk.
9. Lyntgen Ghysbertss van Tulden trouwde met Lambrecht Matthijs Stooters¹⁹³³, weduwnaar van Johanna Henrickss Kemp, met wie hij op 27 november 1571 had getesteerd.¹⁹³⁴ Zijn vader was Matthijs Lambrecht Stooters alias Thys Lamberts in den Rinck, loodgieter, hoofdman van de Oude Schutten, schepen van Den Bosch en commissaris ter berechting van de wederdopers (later werd zijn zoon Peter predikant). Ermgart Jan Alberts Valck van Maren was zijn moeder. In 1610 verkocht Cathelyn van Tulden de helft van twee woningen onder een dak, *teynden Sinte Anthonis straet opten hoeck vande Dijepstraet*.¹⁹³⁵ Haar huwelijk bleef kinderloos.¹⁹³⁶

VIII-f. WOUTER GHYSBERTSS VAN TULDEN¹⁹³⁷ is in 1514 geboren. Hij verkocht in 1552 zijn ouderlijke erfdeel te Vinkel onder Nuland.¹⁹³⁸ Kort daarvoor was hij getrouwd met zekere Peterken. Beiden overleden uiterlijk in 1553 en lieten een zoon na, die volgt onder IX-h op pagina 154.

IX-h. GHYSBERT WOUTERS VAN TULDEN¹⁹³⁹ is in 1551 geboren en verweesde in zijn kleutertijd. Zijn voogden van vaderskant waren Dirck Henricks van Tulden en Goyart Cornelis van Reeck, van moederskant Claes van Dorst en Gerardt van Zytardt.¹⁹⁴⁰ Op 28 april 1578 trouwde hij te 's-Hertogenbosch met Aryken Wynen, bij wie hij twee kinderen maakte. In 1579 was hij een van de wachtmeesters van Den Bosch.¹⁹⁴¹ Ghysbert woonde in 1610 te Leiden, waar hij vermoedelijk voor zijn oude dag was ingetrokken bij zijn zoon Wouter Ghysberts van den Bosch. Tevoren woonde hij te Amsterdam bij de Jan Roodenpoort; daar werkte hij als zeemleerbereider.¹⁹⁴² De kinderen zijn:¹⁹⁴³

1. Abraham Ghysberts van Tulden, volgt onder X-j op pagina 154.
2. Wouter Ghysberts van Tulden, volgt onder X-k op pagina 155.

X-j. ABRAHAM GHYSBRECHTS VAN TULDEN zal evenals zijn broer nog rooms-katholiek gedoopt zijn geweest, maar werd gereformeerd. Hij was in 1610 en 1637 woonachtig te Gorinchem en leefde nog in 1656; in dat jaar woonde hij te Leiden in de Bouwelouwesteeg. Hij was gehuwd met Maertgen Jacobs van den Gevel, van wie vier Leidse kinderen bekend zijn:¹⁹⁴⁴

1. Aryen Abrams van Tulden, volgt onder XI-k op pagina 154.
2. Aeltgen Abrahams van Tulden trouwde te Voorschoten op 3 maart 1652 in ondertrouw met Adam Willems Rouw, een lakenbereider in de Schagenstraat te Leiden, geboortig van Frankfurt. Zij woonde volgens de aantekening van haar begrafenis te Leiden op 1 juni 1680 in de Kijfhoek.
3. Ariaentgen Abrahams van Tulden ondertrouwde te Leiden op 10 mei 1644 met Daniel Deur (Duer, Duren) uit Aken, een droogscheerder, woonachtig in de Sint-Jorissteeg.
4. Wouter Abrahams van Tulden, volgt onder XI-l op pagina 155.

XI-k. ARY ABRAHAMS VAN TULDEN uit Gorcum vestigde zich als dekenwerker (deken-drapenier) te Leiden, waar hij vier maal trouwde. Op 5 augustus 1638 liet hij ondertrouw aantekenen met Maeycken van Houcke uit Vlissingen, die zich liet assisteren door haar moeder Maeycken de Waert. Hij woonde toen in de Bouwelouwesteeg. Tijdens zijn ondertrouw van 8 april 1650 woonde hij op het Noordeinde. Zijn tweede vrouw was Lysbeth Jans Beemers, weduwe van Jan Gerritsz. Lysbeth overleed te Leiden op 23 augustus 1655 en Ary hertrouwde daar op 28 januari 1656 (ondertrouw) met Cathalya Tonis, weduwe van Sijbrant Luppen. Hij woonde toen bij de Wittepoort. In 1668, toen hij op 20 juli ondertrouwde met Franchyntge Hillebrants, werd weer het Noordeinde als zijn adres genoemd. Franchyntge was geboren te Leeuwarden en in eerdere echt gehuwd geweest met Jebbe of Jubbe Heeren uit Emden, lakenbereider te Leiden. Ary van Tulden kocht in 1683 een huis aan de westzijde van de Lange Bouwelouwesteeg.¹⁹⁴⁵ Hij is in de laatste week van december 1686 te Leiden overleden. Van de kinderen uit het eerste huwelijk leefden er in 1650 nog vier; hun *stijffgrootvader* Jan Sarelss en hun oudoom Joost Waerl, beide saaiwerker, werden toen als hun voogden aangesteld:¹⁹⁴⁶

1. Abram, te Leiden gedoopt op 3 april 1639.
2. Jacob, te Leiden gedoopt op nieuwjaarsdag 1642.
3. Een kind van Ary van Tulden werd op 14 februari 1644 te Leiden begraven.
4. Jannetgen Ariens van Tulden, te Leiden gedoopt op 6 augustus 1645, was in 1670 getuige bij de ondertrouw van haar zus Sara. Zij trouwde met Pieter Hendricksen van der Stoel en werd in 1677 moeder van diens zoon Abraham. Mogelijk was zij later gehuwd met Roelandus Mariënhoff te Leiden, die in 1685 schoonzoon van Ary van Tulden was.¹⁹⁴⁷
5. Sara Adriaens van Tulden, te Leiden gedoopt op 5 juli 1648, trad daar op 5 september 1670 in ondertrouw met Jeroen Schoon, weduwnaar van Jannetgen van de Vynt. Zij verkochten in 1671 een huis in de Kemperstraat.¹⁹⁴⁸

Uit het tweede huwelijk is een zoon geboren:

6. Jan, te Leiden gedoopt op 12 november 1651.

XI-l. WOUTER ABRAHAMS VAN TULDEN vestigde zich evenals zijn broer als dekenwerker te Leiden in de Bouwelouwesteeg. Hij trad daar op 22 april 1637 in ondertrouw met Martgen Soete, weduwe van de saaiwerker Pieter Gombaers. Zij werd (evenals bij haar eerste huwelijk, in 1630), geassisteerd door haar 'bestemoer' Maeytgen Ardijers. In januari 1647 verkocht Wouter een huis op de Achtergracht¹⁹⁴⁹ en in augustus woonde hij met zijn gezin op de Legewerf, in 1655 op het Noordeinde. De volgende kinderen uit dit huwelijk werden geboren:¹⁹⁵⁰

1. Gysbert, te Leiden gedoopt op 14 februari 1638.
2. Elisabeth, te Leiden gedoopt op 8 maart 1639.
3. Elisabeth, te Leiden op 24 juni 1640 gedoopt.
4. Gysbrecht, te Leiden gedoopt op 28 juli 1641.

5. Maria, te Leiden gedoopt op 1 februari 1643.
6. Jan, te Leiden gedoopt op 14 augustus 1644.
7. Ariaentjen van Tulden is te Leiden gedoopt op 2 januari 1646 en werd op 31 december 1670 te Voorschoten begraven.
8. Wouter van Tulden, te Leiden gedoopt op 19 mei 1647, liet op 24 oktober 1674 aldaar zijn ondertrouw aantekenen met Stoffeltje Willems van Houte te Delft, weduwe van Jan Jacobs. Ook hij resideerde inmiddels te Delft; de attestatie zegt dat hij te Leiden *heeft gewoont in't Noort-eijnde*.¹⁹⁵¹

X-k. WOUTER GHYSBERTS VAN TULDEN werd volgens een verklaring van zijn zoon in de Bossche Sint-Janskerk gedoopt, dus katholiek.¹⁹⁵² Hij kocht op 17 oktober 1608 het poorterschap van Leiden¹⁹⁵³, waar hij is bekeerd tot de 'ware religie'. Daarbij stond zijn schoonvader, de mandenmaker Bastiaan Jans, voor hem borg. Het zal kort tevoren zijn geweest dat hij was gehuwd met Aechgen Sebastiaens van Cortenhout, dochter van genoemde Bastiaan bij Neeltgen Jeronimus. Wouter was zeemtouwer. Als Wouter Ghysberts van den Bos kocht hij in 1607 en 1609 de helft van een schuur in het Oude Lombardsteegje; in 1611 kocht hij er een *achterschuyr* bij.¹⁹⁵⁴ Wouter en Aechgen maakten in 1632 hun testament.¹⁹⁵⁵ Wouter was toen ziek en stierf kort daarna. In 1634 verkocht zijn weduwe het *huys oft schuijrt mit een ledich erve ende seven calckputten* in het Oude Lombardsteegje.¹⁹⁵⁶ Zij kocht in 1636 een huis in Marendorp.¹⁹⁵⁷ Van haar ouders had zij een huis geërfd *opte Bredestraet, genaemt het Mandewerck*, waar zij vermoedelijk met haar man woonde en dat haar kinderen in 1660 voor *f* 3600 verkochten.¹⁹⁵⁸ De kinderen waren:¹⁹⁵⁹

1. Jeroen van Tulden, volgt onder XI-m op pagina 156.
2. Ariaentjen van Tulden¹⁹⁶⁰ werd op 2 juli 1621 te Leiden gedoopt en trad daar op 12 november 1641 in ondertrouw met Franchoijs Bruynincx.¹⁹⁶¹ Hij was een zoon van ridder Aelbrecht Bruyningh, raadsheer te 's-Gravenhage.¹⁹⁶² Albrecht en Franchoijs voerden 2 + 1 staande, gouden leeuwen op keel in een wapenschild met een gouden dwarsbalk, beladen met een mispelbloem van keel met vijf punten van sinopel.¹⁹⁶³ Adriana van Tulden kreeg op 4 november 1643 een attestatie voor vestiging te Breda. Haar man was daar aanvankelijk konvooimeester¹⁹⁶⁴ en bezette er in 1648 een schepenplaats.¹⁹⁶⁵ Hij vestigde zich in 1654 met zijn vrouw te 's-Hertogenbosch, waar hij in 1668 raad¹⁹⁶⁶, in 1663 en 1674 schepen¹⁹⁶⁷ en in 1668 regent van het Groot Ziekengasthuis was.¹⁹⁶⁸ In 1667 werd hij aangesteld tot klerk voor het uitschrijven van de kwitantien.¹⁹⁶⁹ Adriana machtigde in 1668 haar man om te Leiden haar deel *in een huys opt Marendorp opten houck Bouwelouwensteech* (volgens de Bossche notaris *inde Lange Beuweleeuwe stege*), geërfd van haar ouders, met *f* 450 te belasten. Zij verkocht het later in het jaar voor *f* 2229.¹⁹⁷⁰

XI-m. MR. JEROEN WOUTERS VAN TULDEN¹⁹⁷¹, geboren in 1611, studeerde rechten te Leiden.¹⁹⁷² In 1640 komt hij voor op een lijst van Leidse lakenbereiders die geen winkel hielden¹⁹⁷³ en bij de deling van de nalatenschap van zijn ouders in 1642 was hij advocaat met een admisse van het Hof van Holland.¹⁹⁷⁴ Kort nadien vestigde hij zich te 's-Hertogenbosch, waar hij in 1646 schepen was.¹⁹⁷⁵ Ook nog in 1648 was hij advocaat; hij zou in dat jaar te Delft hebben gewoond.¹⁹⁷⁶ Op 12 december 1650 verwierf hij een commissie als ontvanger van de konvoien en licenten te Breda¹⁹⁷⁷, waar hij zich metterwoon vestigde.

Te Geertruidenberg trad Jeroen van Tulden op 1 februari 1652 in het huwelijk met de daar geboren en getogen Johanna Swaen, een zuster van Abraham Swaen, secretaris van Heusden. Op 11 juni 1658 werd hij in de Grote Kerk te Breda begraven. Zijn weduwe hertrouwde in augustus 1667 met dr. Johannes Schuler¹⁹⁷⁸, weduwnaar van de in 1665 te Breda overleden Clara Swaen, met wie hij twintig jaar was getrouwd geweest. Schuler was rond 1620 te Bergen op Zoom geboren, studeerde te Leiden theologie, was predikant te Zundert, Dinteloord, Roosendaal en sedert 1657 Breda.¹⁹⁷⁹ In 1662 ging hij filosofie doceren aan de Illustre school te Breda en het jaar daarop kreeg hij van stadswege een aanstelling om

tegen een jaarwedde van f 150 „als professor der philosophie te oefenen, publice et privatim deselve te doceren ende daarvan te disputeren.” Daarnaast bleef hij predikant.¹⁹⁸⁰ In mei 1669 werd hij in plaats van zijn overleden tweede vrouw, –zij had op 9 september 1668 getesteerd te Roosendaal, waar zij verbleef ten huize van Jacobus Swaen en ook is overleden¹⁹⁸¹–, aangesteld tot voogd over de kinderen Van Tulden.¹⁹⁸² In oktober daaraanvolgende trouwde hij met Maria van den Brandelaer. Hij overleed in 2676 en liet een aantal publikaties van zijn hand na.

De kinderen uit het huwelijk van Ironimus van Thulden en Johanna Swaen waren gegoed te Breda, Leiden, Standhaas, Drimmelen, Almkerk, Andel en Amaliapolder:¹⁹⁸³

1. Wouter, te Breda gedoopt op 29 december 1652 en aldaar begraven op 5 mei 1659.
2. Bartruyt, te Breda gedoopt op 20 maart 1654, daar begraven op 15 augustus 1656.
3. Cornelis Gijsbertus van Tulden, volgt onder XII-k op pagina 157.
4. Agatha Cornelia van Tulden¹⁹⁸⁴ is op 4 juli 1657 te Breda gedoopt. Na een deftige opvoeding met lessen in het klavecimbelspel en de Franse taal trad zij op 2 mei 1680 te Amsterdam in ondertrouw met Robbert Engelgraeff¹⁹⁸⁵, die in de Warmoesstraat woonde. Deze was op 10 januari 1657 aldaar gedoopt als zoon van de winkelier Abraham Engelgraef en van Catrien Laurentius. De befaamde predikant Jacobus Laurentius¹⁹⁸⁶ was zijn grootvader. Robbert werd op 20 april 1699 begraven in een eigen graf in de Zuiderkerk. Hij had gewoond op de Oude Schans voor bij de tigers.
5. Hieronymus Jacob van Tulden¹⁹⁸⁷ is op 12 augustus 1658 te Breda gedoopt. Hij werd op 21 december 1668 poorter van Amsterdam¹⁹⁸⁸, waar hij een opleiding *inde negotie* had ontvangen.¹⁹⁸⁹ Een bloemlezing uit zijn weesrekening geeft een indruk van zijn opvoeding:
  - 20 april 1673 een schootsvel voor Hieronymus gekocht;
  - 2 mei 1673: uitgave van f 2:10:0 overt *instrueren ende leeren van sijverconsten*; Jan Kempen was zijn leermeester;
  - 29 oktober 1673: Hieronymus heeft de kuipersknechten vereerd met f 1:5:0;
  - 21 maart 1674: afrekening van f 200 mondkosten over het afgelopen jaar aan Cornelis Gysbertus van Tulden;
  - 10 oktober 1674: f 7:10:0 voor vijftien maanden schoolgeld;
  - 8 februari 1675: Hieronymus gaat te Amsterdam wonen en krijgt f 25:4:0 reis- en zakgeld;
  - 8 februari 1675: f 14:3:0 aan Adriaen Harmanssen Olant te Amsterdam, bij wie Hieronymus 4½ week logeerde toen hij omzag naar een koopman om bij in de leer te gaan;
  - 5 juli 1675: f 12:12:0 aan de makelaar die Hieronymus besteedde bij een koopman;
  - in 1677 is Hieronymus in de leer bij de heer Isbrants, koopman te Amsterdam.

Hieronimus Jacob van Tulden woonde in 1680 als koopman te Haarlem.¹⁹⁹⁰ Hij trad op 12 april 1693 te Dordrecht en te Geertruidenberg in ondertrouw met Barbara van Til.¹⁹⁹¹ Hij was toen en in 1688¹⁹⁹² schout van Raamsdonk. Op 26 februari 1693 werd hij wegens wangedrag uit zijn ambt ontzet.¹⁹⁹³ Hij woonde te Geertruidenberg. Barbara was omstreeks 1670 geboren te Huisduinen als dochter van Salomon van Till, die aldaar predikant was en vervolgens hoogleraar te Leiden, en van Maria van Tetrode. Zij raakte verarmd: in 1731 kreeg zij te Jutphaas bij de kerk een armenhuisje toegewezen.¹⁹⁹⁴

XII-k. CORNELIS GIJSBERTUS VAN THULDEN¹⁹⁹⁵, te Breda gedoopt op 1 december 1655. Voor de sollicitatie bij de Raad van State naar zijn brief van *veniam aetatis* betaalden zijn voogden op 12 juni 1677 f 85:16:0.¹⁹⁹⁶ Op 26 juni 1681 trad hij te Amsterdam in ondertrouw met Johanna Storm¹⁹⁹⁷, dochter van de juwelier Simon Storm en van Janneke Thierrij uit Londen. Zij was op 10 mei 1656 te Amsterdam gedoopt. Toen zij daar op 25 maart 1706 overleed, woonde zij opt *Water* (Rokin) bij de Papenbrug, waar ook de familie Thierrij was gegoed.¹⁹⁹⁸

Cornelis van Thulden was in 1690 poorter van Amsterdam geworden. Hij was papierverkoper. Sinds zijn veertiende jaar was hij te Amsterdam in de leer geweest, onder andere bij de papierverkoper Fredericus Schulerus¹⁹⁹⁹ in *de Franse Papiermolen* op het Water, bij wiens weduwe hij als knecht of dienaar werkzaam was.²⁰⁰⁰ In 1683–1704 fungeerde hij meerdere malen als ‘goede man’ bij conflicten aangaande de papierhandel te Amsterdam.²⁰⁰¹ Hij verkocht in 1704 met zijn schoonfamilie voor f 26.000 het huis aan de Herengracht 418, dat van Symon Storm was overgeërfd²⁰⁰² en waarvan Cornelis en Johanna in 1703 f 5500 hypotheek hadden afgelost.²⁰⁰³ Na de dood van zijn vrouw vestigde Van Thulden zich te Leiden, waar hij in 1710 een graf in de Pieterskerk kocht en in 1724 overleed.

Kinderen uit dit huwelijk zijn:²⁰⁰⁴

1. Johanna Agatha van Thulden, te Amsterdam gedoopt op 3 januari 1683.
2. Simon van Tulden, volgt onder XIII-i op pagina 158.
3. Bertruijt²⁰⁰⁵, gedoopt te Amsterdam op 11 januari 1688.

XIII-i. SIMON VAN TULDEN is op 4 november 1685 te Amsterdam gedoopt. Hij kreeg een stedelijke aanstelling tot makelaar op 30 oktober 1720²⁰⁰⁶ en woonde eerst (1721) aan de Herengracht en later in de Kerkstraat tussen de Vijzelstraat en de Reguliersgracht. Op 11 april 1721 trouwde hij te Diemen met Katrijntje van Oombergen, die hem reeds in 1717 een dochter had gebaard. Katrijntje is op 24 juni 1685 te Amsterdam gedoopt en overleed daar op 14 januari 1724; zij had laatstelijk gewoond op de Binnen-Amstel tussen de Prinsengracht en de Kerkstraat. Haar ouders waren Salomon van Oombergen²⁰⁰⁷, zilversmid en koster van de remonstrantse kerk, en Cornelia Bastiaens Bruijgoms, die op de Keizersgracht woonden. Simons tweede vrouw heette Hillegont Brugman.²⁰⁰⁸ Zij was op 27 februari 1701 te Amsterdam gedoopt als dochter van Hendrick Jacobs Brugman uit Wageningen en Harmyntje van Weghel uit Zwolle. Op 29 mei 1724 erfde Simon van Tulden van zijn vader een graf in de Leidse Pieterskerk, dat hij in februari 1725 van de hand deed. Zelf werd hij te Amsterdam begraven in de Nieuwe Zijds Kapel, op 16 maart 1737. De kinderen van zijn eerste vrouw waren:

1. Johanna van Tulden, te Amsterdam gedoopt op 1 juni 1717, woonde aan de Reguliersgracht toen zij op 4 augustus 1752 in de Waalse Kerk in ondertrouw trad met Jean Darnouds. Deze zoon van Jean Darnouds²⁰⁰⁹, geboortig van Puilaurens in de Languedoc, en van Henriette Pepin Cheuillard uit La Rochelle was op 7 april 1713 te

Amsterdam gedoopt.

2. Simon, te Amsterdam gedoopt op 26 juni 1722.

Uit het tweede huwelijk:

3. Catrina Hendrina, te Amsterdam gedoopt op 30 augustus 1726.²⁰¹⁰

Van Tuldén uit Aleyten te Best

IV-g. JAN HENRICK ALEYTEN²⁰¹¹ moet rond 1385 zijn geboren. Hij was cijnsplichtig *ex parte Henrico filio Henrici Baerlemans*, zijn vader, die evenals hij alias Aleyten werd genoemd. In 1434 kocht hij een rente van 17 lopen rogge, die zijn vader weleer had geloofd uit zijn bezittingen te Baarschot onder Diessen²⁰¹², de herdgang waaraan hij als Jan Henrick Aleyten van Baeschot zijn toponimische toenaam ontleende. Aangezien hij daar in 1428 land pachtte, zal hij er ook hebben gewoond en gewerkt.²⁰¹³ Jan Aleyten had minstens twee kinderen, vermoedelijk bij een Van Tuldél, die dan een dochter zal zijn geweest van de hoevenaar Aernt Lysbetten van Tuldél onder III-d op p. 32:

1. Lysbeth Jan Henrick Aleyten is omstreeks 1410 geboren en trouwde met Jan van der Coeyen Jans²⁰¹⁴, die zich in 1434 borg stelde voor zijn schoonvader²⁰¹⁵ en in 1452–1485 wordt gezien als schepen van Diessen. Hun kinderen deelden voor schepenen van Hilvarenbeek op 26 januari 1499 (1500?) de nalatenschap van hun ouders.²⁰¹⁶ Het waren:
  - a. Aleyt Janss van der Coeyen²⁰¹⁷ was gehuwd met Claes Janss van Eynde te Diessen, schepen aldaar, die hertrouwde met Aleyt Jan Wouter Claess van Loe.²⁰¹⁸
  - b. Kathelyn Jans van der Koeyen trouwde met Aert Wellen Schilders²⁰¹⁹, schepen van Diessen. Deze was een van de dertien kinderen van Wellen Scilder zoon Jans Willem Roeff Mijskens van Eyndhoven bij jonkvrouw Jenneken Jans van den Roide, die in het Laar onder Diessen op het vermaarde *Hooghuys* woonden, dat aan de heilige Willibrordus zou hebben toebehoord. Aert kocht in 1492 *dat Hoeghuys* van zijn broer Willem en gaf het enkele jaren later in erfpacht aan de priester Wouter Wouters van Eyghen.²⁰²⁰
  - c. Margriet Jans van der Coeyen, gehuwd met Jan Jan Mys²⁰²¹ uit Oerle, zoon van Jan Jans Mys van der Byest uit Diessen en van Heylwich Henrick Claes Zeelstman. Waar Jan en Margriet woonden is niet zeker: te Diessen of te Oerle. Hun enige kind woonde te Tilburg. Jans oudtante Beatrys Mys was gehuwd met de hoevenaar Aernt van Tuldél (p. 38); zijn broer Wouter trouwde met Katheryn Aerts van Tuldél van Eel (p. 28).
  - d. Heylwich Jans van der Coeyen trouwde met Peter Mys Ansem Mys te Baarschot onder Diessen. Daar bezaten zij de hoeve *den Veltacker*. Hun kleinzoon Jacobus Veltacker (1523–1583) was abt van Tongerlo²⁰²² en hun achterachterkleindochter Sara Veltackers trouwde met Arnoult van Thulden (p. 112).
  - e. Mary Jans van der Koeyen trouwde met Bartholomeus Willem Snellen²⁰²³ te Diessen, schepen van dat dorp in de bank van Hilvarenbeek. Hij was een zoon van Willem Willem Snellen van Spul en van Margriet Boyens van Nertingen, die *die hoef geheyten die Hoef opten Berch* te Hooge Mierde bezaten. In tweede

echt trouwde hij met Dingen Silvester Thys. Bartholomeus en Mary werden de stamouders van de Bredase patriciërsfamilie Snellen.

- f. Jenneken Jan Jans van der Coeyen²⁰²⁴ was collaterale erfllaatster in 1530. Minstens sinds 1527 was zij de weduwe²⁰²⁵ geweest van Willem van Vorsselaer, die vermoedelijk een van de kinderen was van Jan Wouter Claess van Vorsselaer en van Aleyt Jans van den Dale.²⁰²⁶
  - g. Jutta Jans van der Coeyen was cijnsplichtig over een *uytvanck* te Baarschot, die zij had geërfd van haar vader en deze van zijn schoonvader.²⁰²⁷
2. Henrick Jans Aleyten, volgt onder V-e op pagina 160.

V-e. HENRICK JANS ALEYTEN²⁰²⁸, geboren ± 1415, was gehuwd met Katheryn Goyart Michiels²⁰²⁹, dochter van Goyart Michiel Beltkens van den Velden²⁰³⁰ en van Aleyt Dierck Peter Tyelkens van Zeelst. Namens haar naaste hij in 1467 een hoeve met landerijen te Best.²⁰³¹ Te Gunterlaar (de Vleut) onder Best kocht hij in 1453 een wei naast zijn eigen land.²⁰³² In 1458 verkocht hij aan Goyart Reynerss van Biestraten een erfpacht van 25 lopen te Poppel, die zijn vader had geërfd van Mette Heyns²⁰³³, en in 1462 verkocht hij als Henrick Jan Henrick Aleyten van Baescot aan dezelfde een erfpacht van 20 lopen rogge en 4 penningen uit onderpanden te Poppel of Weelde.²⁰³⁴ In 1465 geloofde hij een roggepacht uit het erf *Lennekens hoeck* te Verrenbest.²⁰³⁵

Te Baarschot had Henrick Jan Aleyten alias van Baeschot in 1446 het goed *Wuestenborch* gekocht, samen met *de Vranckenbeempt* over de stroom, de akker *die Castart*, de beemd *tHeynbroec* en een stuk hei te Moergestel.²⁰³⁶ Hij gaf het goed in 1455 uit in tijdpacht en in 1469 in erfpacht.²⁰³⁷ Minstens sinds 1455 zal hij te Best hebben gewoond, waar zijn vrouw geërfd was. Henrick kocht in 1480 van zijn zoon Aert het erfdeel dat hem was aangekomen van zijn moeder, Kathelyn Goyaert Michiels.²⁰³⁸ Bij haar was Henrick Aleyten vader van de volgende kinderschaar:²⁰³⁹

1. Goeyart Henrickss Aleyten alias van Tulden²⁰⁴⁰ was in 1508 en 1512 schepen van Oirschot en Best²⁰⁴¹, in 1512 fabrieksmeester van de Odulphuskapel te Best²⁰⁴² en in 1513 heilige-geestmeester.²⁰⁴³
2. Dirck Henricks van Tulden, volgt onder VI-g op pagina 160.
3. Katharyn Henrickss van Tulden trouwde met Peter Janss van der Bruggen ofwel Verbruggen.²⁰⁴⁴ Deze stak zich diep in de schulden, toen hij in de jaren tachtig van de vijftiende eeuw een erfpacht van 10 mud 10 lopen rogge geloofde aan zijn schoonfamilie, te gelden uit de boerderij *optie Vlueten* onder Oirschot, die van zijn schoonvader was geweest.²⁰⁴⁵
4. Peter Henricks van Tulden wordt nog in 1507 gezien als gegoed te Verrenbest.²⁰⁴⁶
5. Meeus Heyn van Tulden²⁰⁴⁷ droeg aan zijn zwager Peter van der Bruggen in 1489 alle goederen op die hij *besterven mach* van zijn vader.²⁰⁴⁸ Hij had een zoon:
  - A. Henrick Berthelmeeus van Tulden²⁰⁴⁹, gezien in 1511 en 1518 met zijn voogd en oom Goyaert Henrickx van Tulden.
6. Aernt Henrics van Tulden²⁰⁵⁰ stond in 1480 zijn moederlijke erfdeel af aan zijn vader.²⁰⁵¹
7. Marieken Henricks van Tulden²⁰⁵² trouwde met Andries Meeus Maercolffs²⁰⁵³ en was met hem woonachtig te Vleut onder Best, waar zij ook gegoed waren te Verrenbest.²⁰⁵⁴ Andries, een zoon van Meeus Jan Maercolffs bij Margriet, hertrouwde met Cathelyn Willem Bierkens. Uit zijn eerste huwelijk werden twee kinderen volwassen:²⁰⁵⁵
  - a. Jan Marcolffs, predikheer te 's-Hertogenbosch.
  - b. Katherijn Andries Maercolffs²⁰⁵⁶, in eerste echt gehuwd met Adriaen Colen en in tweede met Gerit Henrics van der Lulsdonck.
8. Jan Henric Aleyten *die men oeck heijt* van Tulden.²⁰⁵⁷ In 1481 verkocht Jan Henrick Jans Aleyten alias van Tulden een door Wouter Snellen uit onderpanden te Moergestel geloofde erfrente aan zijn vader Henrick Jan Aleyten en diens zwager Jan van der

Koyen, gehuwd met Elisabeth Jan Aleyten.²⁰⁵⁸ Er is een mogelijkheid dat hij de in 1480 vermelde dienaar was van Gerart Hoernkens (vgl. p. 20), pastoor van het Geertruidenklooster te 's-Hertogenbosch.²⁰⁵⁹ Maar hij komt eerder in aanmerking voor identificatie met Jan Henricx Aleyten, die trouwde met Conegont Goyaerts van der Langryth²⁰⁶⁰ (p. 40 hiervoor). Deze had van haar vader, Goyaert Jans van der Langryth²⁰⁶¹, het leengoed *opten Hertganck* te Dun onder Hilvarenbeek geërfd. Kinderen van Jan en Conegont:

- A. Goyaert Jans Aleyten geheten van de Hertganck trouwde met Yken Henricxs van Tuldel (p. 40), dochter van de hoevenaar van Tulder.
- B. Beatrijs Jan Henrick Aleyten²⁰⁶², in 1522 weduwe van Lambrecht Henrick Gerit Luyten.²⁰⁶³
- C. Peter Jan Aleyten geheten van den Hertganck²⁰⁶⁴, gehuwd met Conegont Henrick Spapen van Beek, zijn weduwe in 1531.²⁰⁶⁵

VI-g. DIERCK HENRICXSS VAN TULDEN²⁰⁶⁶ geloofde in 1496 een rente uit onderpanden te Boxtel²⁰⁶⁷ en procedeerde in 1493 voor de stadhouder en de mannen van de heer van Cranendonk tegen Aert Rutgers te Eindhoven.²⁰⁶⁸ Het is niet zeker waar hij woonde, maar het moet zijn geweest in de omgeving van Eindhoven – waarschijnlijk te Best, misschien te Strijp²⁰⁶⁹, waar Dirck en zijn vrouw Ruelken Henrix Templer²⁰⁷⁰ *Horninck* waren gegoed, evenals trouwens hun nakomelingen. Toen hij rond 1510 werd veroordeeld tot een boete van 18 gulden (hij was *een aerm, scemel man*, meer kon hij niet opbrengen), omdat hij de man tegen wie hij procedeerde in elkaar had geslagen, heette hij *Dirick van Tulden van Oirschot*.²⁰⁷¹ Voorts bezaten hij en zijn vrouw percelen te Sint-Lamberts-Blaarthem. In 1501 kocht en in 1502 verkocht Dirck te Verrenbest onder Best drie gebonten van een huis, belast met $6\frac{1}{2}$ mud rogge achterstallige pacht, die hij terstond afloste.²⁰⁷² Hij verpachtte zijn boerderij te Vleut onder Best in 1511 voor een termijn van acht jaar ad 6 mud rogge, 12 stuivers en 2 vimmen dekstro.²⁰⁷³ Van zijn schoonvader Henrick Henricx Templer erfde hij het goed *den Bogairt* onder Strijp.²⁰⁷⁴ Uit dit huwelijk.²⁰⁷⁵

1. Aert Diricxss van Tulden, volgt onder VII-g op pagina 161.
2. Rutger Dircx van Tulden gaf in 1574 zijn tweezesde deel in *den Kievits horst* te Oirschot, tot *Verrenbest*, aan de kinderen van Jan Aerts van Tulden.²⁰⁷⁶

VII-g. AERT DIRICXSS VAN THULDEN²⁰⁷⁷, woonachtig te Aarle onder Best, was in 1534 een *arme, scamel man, belast met wyff ende kinderen*. Deze kwalificaties vormden een inleiding op een pardonbrief voor een doodslag die hij in 1533 te Oirschot had begaan. Hij had daar in gezelschap van Wouter de Proefst en Jan Wouter Jans ten huize van Thomas Hoppenbrouwers zitten drinken. Toen de waard met de drinkebroers wilde afrekenen, zeiden Wouter en Jan geen geld op zak te hebben, waarop Aert sprak: „*Hebdi geen gelt? Ick sal u twelff stuyvers leenen*”, *nemende XII stuyvers vuyt zynen buydel ende dat leggende opde tafele*. Deze hoffelijkheid herinnerde Wouter aan zijn eigen geldbuidel, en hij betaalde terstond zijn rekening alsnog. Jan sprak een woord van dank: „*Wy dancken u zeere om dat ghy ons die vrintschap bewesen hebt*.” Toen zij vertrokken, beloofden zij Aerts gelag te zullen betalen. Tot zijn verbazing maande de waard desalniettemin hém te betalen, wat Aert dan maar deed. Nog voor de herberg haalde hij Wouter de Proefst in, die hij om bevestiging van zijn geste vroeg. De rabauw zei hem evenwel: „*Soude ick daerom u gelach betalen? Ick hadde liever dat ghy uwe moeder gebruyt hadt!*” Dat schoot Aert in het verkeerde keelgat en hij voer tegen Wouter uit: „*Myn moedere hiet Ruelken! Ende daer hadde ick eenen vader toe ende die hiet Dierick van Tulden. Zoude ick daerom myn moeder moeten bruyden!?*” Beiden gingen weer de kroeg in, waar Aert *zeer verhit is geweest van bloede, anders egheen gewere by hem hebbende dan eenen cleynen opstekere*, waarmee hij Wouter dan ook dood stak. Dat verdroot hem nadien zeer. Aert heeft de nabestaanden tevreden gesteld, maar *nyetemin vreesende riguer van justicie en soude in onse lande van Brabant nyet dorren hanteren, noch*

converseren, ten zy dat ons gracie ende ghenade hem hierop gedeelt worde, heeft hij daarom gesmeekt en op Goede Vrijdag van de hertog bekomen.²⁰⁷⁸

Aert Diercxss van Tulden, die in de pardonbrief arm en schamel werd genoemd, was niettemin geldschieder voor zijn dorpsgenoten, met name in 1540–1542.²⁰⁷⁹ In die jaren veertig overleed hij. Hij was twee maal getrouwd geweest: eerst met Margriet Aernts²⁰⁸⁰ en vervolgens met Barbara, weduwe van de Oirschotse schepen Willem Jacops Keijmps. Zij was in 1547–1563 voor de tweede maal weduwe. Uit het eerste huwelijk:²⁰⁸¹

1. Jan Aernts van Thulden, volgt onder VIII-g op pagina 161.
2. Goeyaert Aerts van Tulden, volgt onder VIII-h op pagina 162.

De kinderen van Barbara waren in 1547 nog onmondig en in 1563 getrouwd:²⁰⁸²

3. Dochter Aerts van Tulden, gehuwd met Henrick Willems.
4. Henrickxken Aerts van Tulden, gehuwd met Jan Anthoniss.

VIII-g. JAN AERNTS VAN THULDEN²⁰⁸³ is in het begin van de zestiende eeuw geboren, vestigde zich in de herdgang Notelt onder Oirschot, waar hij het huis *den Roscamp* bezat; dit huis, dat zijn kinderen in 1598 verkochten, staat op een lijst van verbrand en afgebroken huizen uit 1601.²⁰⁸⁴ Hij was verder gegoed te Straten en Verrenbest.²⁰⁸⁵ Hij zag zich in 1547 genoopt tot eenzelfde actie als zijn vader in 1534. Op een namiddag om 3 à 4 uur had hij samen met Wouter Henricx Sroyen op weg van Aarle naast de kerk van Oirschot Peter van Dormale en Lambrecht Willem Nys ontmoet, de laatste *een cryghsman ende een geselle van roekeloosen levenen ende anderssins van quaden regiemen*. Zij hadden elkaar een goede dag gewenst en waren samen opgelopen. Jan van Thulden *fluijtte oft speelde met zynen monde*, blijkbaar op beledigende wijze, want Lambrecht voelde zich in zijn kuif gepikt en gaf de fluit met zijn degen *een groten quetssure dweers over syn handt ende vingeren, daeraff de suppliant alnoch is verminct*. Uit noodweer trok hij zijn degen, waarmee hij zijn belager zo fataal verwondde, dat deze drie dagen later dood bleef.²⁰⁸⁶ In 1580 was Jan van Thulden zelf het slachtoffer van een geweldsdelict. Zijn doodslager of moordenaar Henrick Laureyss Daniels bereikte met de nabestaanden een zoen-akkoord, waarin hij een zoengeld van f 20 beloofde, de kosten van de uitvaart op zich nam plus een spinde van f 20, voor eeuwig uit de herdgang Notelt werd verbannen en werd verplicht de wegen en herbergen te mijden die de familie Van Thulden gebruikte.²⁰⁸⁷

Over Jans zes onmondige kinderen, van wie er vier of vijf volwassen werden, waren in 1580 Lauwereys van Tulden, Wouter Cornelissen en Jan Toerkens voogden. Jan Aerts van Tulden was gehuwd met Barbara Henricx Verbeek²⁰⁸⁸, die in 1547 zijn echtgenote was en de weduwe van Willem Metsers Danelss. Jan en Barbara bewoonden in 1553 een huis met vier haarden: *een scouwe, een roockgat ende eenen brauoven ende eenen backooven*.²⁰⁸⁹ Haar ouders waren Henrick Verbeek en Aleyt mr. Daniels van Heessel en haar broer mr. Pauwels Verbeek, priester, was kanunnik te Hilvarenbeek. Jans kinderen²⁰⁹⁰ werden evenwel geboren uit zijn huwelijk met Aleyt Cornelis Wouters. Het waren er blijkens de akte van erfscheiding uit 1593 vier:²⁰⁹¹

1. Henrick Janssoen van Tulden, volgt onder IX-i op pagina 162.
2. Cathelyn Jans van Tulden²⁰⁹² trouwde met Bartholomeus Dircxss en hertrouwde te Haarlem op 2 oktober 1605 met Jan Otten²⁰⁹³ uit Deventer, kuiper te Haarlem, geboren rond 1580, zoon van Oth Ludinck. In 1630 signeerde zij *Katelin Jans*.²⁰⁹⁴ Met haar voordochter Grietgen Bartels werd zij in 1632 lidmaat van de gereformeerde gemeente.²⁰⁹⁵ Jan Otten beloofde in 1639 aan Grietgen Bartels, dochter van zijn vrouw, een losrente van f 16:5:0 en verbond als onderpand zijn huis in de Klerksteeg te Haarlem.²⁰⁹⁶ In dat jaar hertrouwde hij te Haarlem met de weduwe Elisabeth Maertens.²⁰⁹⁷ Hij kocht in 1643 voor f 250 een huis in de Nieuwe Kruissteeg buiten de Kruispoort.²⁰⁹⁸ Het huis in de Klerksteeg werd in 1651 voor f 600 verkocht door zijn weduwe en zijn dochter Harmantgen Jans, gehuwd met de kuiper Hendrick Hendricxs.²⁰⁹⁹

3. Margriet Jans van Tulden had in 1593 een bastaard bij Jan Jan Gerits, genaamd Gerart. In het testament van 1613 en de deling van haar oom Wouter Cornelissen in 1630 wordt zij niet meer genoemd.
4. Thomas Jans van Tulden. Met zijn zus Cathelyn kreeg hij in 1604 f 117:10:0 van zijn voogden.²¹⁰⁰ In 1613 en 1630 wordt hij niet vermeld, zodat hij dan kinderloos zal zijn overleden.

IX-i. HENRICK JANSOEN VAN TULDEN²¹⁰¹ geloofde in 1612 met zijn vrouw Margriet Jan Wouters een rente van 13 carolusgulden uit hun hoeve (10 lopenzaad groot) *inde Horrick* onder Strijp. Hun zoon was:

1. Dierck Henrickss van Tulden²¹⁰² geloofde in 1626, met een voor schepenen van Strijp verleden procuratie van zijn moeder, 12 lopen rogge jaarlijks uit hun hoeve in de Hurk.

Twee andere kinderen van Henrick waren:

2. Anneken Henrick Jans van Tulden, gehuwd met Peeter Jan Peterssoen.
3. Joost Henricks van Tulden te Strijp. Over zijn twee onmondige kinderen waren in 1630 Peter Henrick Spierinx en Peter Jan Vriens voogden. *Mombair ende tuteur* Spierinx toucheerde dat jaar voor hen een kapitaal van f 50 geleend geld.²¹⁰³ De kinderen waren:
  - A. Henrick Joosten van Tulden.
  - B. Mayken Joosten van Tulden.

VIII-h. GOYART ARTSS VAN TULDEN²¹⁰⁴ werd in 1547 samen met Rutger Jans van Kerckoele gemachtigd door Rutger Dircxs van Tulden om aan de kinderen van Jan Aerts van Tulden een perceel land te Oirschot over te dragen.²¹⁰⁵ Zelf was hij te Best woonachtig en gegoed te Verrenbest. Hij trouwde met Jenneken Henrick Goyaerts van Audenhoven²¹⁰⁶ uit Best. Zij was een dochter van Henrick Goyart Goossens van Audenhoven en van Katherijn Jan Jacobs van de Sande *des steenbeckers*. In 1597 was zij weduwe.²¹⁰⁷ Op 21 november 1606 maakte zij ten overstaan van de pastoor van Best haar testament²¹⁰⁸ en kort daarna is zij gestorven. Haar kinderen gingen in 1607 een deling aan van de ouderlijke nalatenschap.²¹⁰⁹

1. Henrick Goorts van Tul kreeg een ernstige huidziekte en ging in 1577 naar de leprozerie Ter Bank bij Brussel om zich te laten onderzoeken of opnemen.²¹¹⁰ Hij genas en verkocht in 1597 met zijn moeder een akker te Straten en in 1599 met zijn mede-erfgenamen het perceel *den Kievitshorst* te Verrenbest.²¹¹¹ Hij trouwde met Lysken Jan Roeloffs, die in 1607 zijn weduwe was. Zij erfde in dat jaar *het eynde hoff naester Vlueten tot twee gesmette pruymboemen toe*. Bekende kinderen uit dit huwelijk:
  - A. Goijaert Henrick Goorts was in 1607 voogd van zijn tante Griet van Tulden.²¹¹²
  - B. Catharina Henrick Goorts van Tulden, weduwe van de timmerman Gerit Peeters van Broeckhuijsen, gaf in 1650 het vruchtgebruik van huis, hof, erf en plaats *achter d'oude raethuijs* te 's-Hertogenbosch aan haar kinderen Peeter, Henrick en de 18-jarige Goijart, die het vervolgens belastten met een kapitaal van f 100, dat hun moeder nodig had doordat zij wegens *haere sobere middelen groote swaericheijt hadde gehad* bij de opvoeding van haar kroost.²¹¹³ Govert Gerrits van Broeckhuysen, vrijgezel van Den Bosch en wonend Achter het Stadhuis, ondertrouwde aldaar op 26 januari 1657 met Marij Stevens van Namen uit Breda. In 1674 compareerde voor een notaris Govert van Broeckhuysen, *gewesen clercq op comptoir rentmeester des heere van Deurne ende tegenwoordich secretaris van Engelen*.²¹¹⁴
2. Griet Goyaerts van Tulden²¹¹⁵ trouwde met Jan Danels van den Dijck en was in 1599 de vrouw van Adriaen Henrick Peters van Schijndel. In september 1607 bevond zij zich in ondertrouw met Claes Willems. Zij erfde het ouderlijke woonhuis met de tuin daarachter tot de twee gemerkte pruimelaars. In 1601 werd te Eindhoven het huis van Margriet van Tull gevisiteerd²¹¹⁶, maar onduidelijk of het om dezelfde persoon gaat. Het laatst wordt

Griet van Tulden gezien in 1630, als haar schoonzoon Adriaen Gysbert Adriaens in haar naam voor schepenen van Oirschot compareert; in 1633 is zij wijlen.²¹¹⁷ Haar bekende kinderen waren:

- a. Henricxken Adriaen Peters van Schyndell, gehuwd met Jan Peter Lambertss van Boxtell.
  - b. Goortgen Jan Danels van den Dijck, gehuwd met Adriaen Gysbert Adriaens.
3. Lauwereys Goort Aerts van Tulden, volgt onder IX-j op pagina 163.
  4. Goosen Goort Aerts van Tulden was vader van:
    - A. Govaert Goossen Goort Aerts van Tul, die in 1607 als inwoner van Rotterdam ten overstaan van een notaris te Heusden zijn zus Griet machtigde om de erfenis van zijn grootvader af te handelen. In 1609 verkocht hij zijn Bestse erfdeel aan zijn tante Margriet van Tulden.²¹¹⁸

IX-j. LAUREYS GOYAERTS VAN TULDEN²¹¹⁹, *vulgo* Vraeijs van Tull, was in 1580 voogd van de onmondigen van zijn oom Jan Aerts van Tulden.²¹²⁰ Mariken Wouters, zijn vrouw, overleed te Best op 28 juli 1623. Zijn kinderen deelden in 1632 de ouderlijke erfenis, gelegen in de herdgang Verrenbest.²¹²¹

1. Aert Laurens van Tull leende in 1623 tegen een jaarrente van *f* 2 een kapitaal van *f* 37 aan zijn vader.²¹²² Hij was gehuwd met Peternella²¹²³, moeder van:
  - A. Cornelis Aert Laurensen van Tull. In 1639 kocht hij voor *f* 125 een akker te Verrenbest van zijn moeder.²¹²⁴
2. Goortgen Laurens van Tulden, gehuwd met Joost Laurens.
3. Jenneken Lavraeyen van Tulden trouwde te Best op 24 februari 1621 met de timmerman Dirck Arien Dircks²¹²⁵ uit Sint-Oedenrode. Zij geloofden in 1633 een cijns van 3 carolusgulden uit hun huis en hofstad te Verrenbest, genaamd *Vraeijs van Tull bought*, ongeveer een *sestersaet* groot, en in 1640 nog eens een cijns van 12 carolusgulden.²¹²⁶ Hun bezittingen werden in 1664 verdeeld door hun kinderen:²¹²⁷
  - a. Adriaen Dierck Ariens.
  - b. Lavraeys Dierck Adriaen Dirxss.
  - c. Icken Dirck Adriaens, gehuwd met Jasper Nicolaess van Breugel.
  - d. Meriken Dierck Ariens, gehuwd met Theunis Anthoniss van Rijsingen.
4. Aleyt Laurens van Tulden²¹²⁸ is te Best gedoopt op 26 oktober 1604 en trouwde aldaar op 24 februari 1628 met Peter Dircx van Nuenen.²¹²⁹ Zij erfde van haar ouders de helft van het huis te Verrenbest. Peter woonde te Nijnsel onder Sint-Oedenrode en was eerder getrouwd geweest met Margriet Aert Roelofs. Toen hij haar op 14 mei 1619 te Sint-Oedenrode trouwde, schreef de pastoor hem in als *Nuenensis*, wat een aanwijzing kan zijn voor zijn herkomst uit Nuenen. Uit dit huwelijk:
  - a. Dirck, geboren in 1629, mogelijk identiek aan Dirck Peters van Nuenen, die in 1651 te Sint-Oedenrode trouwde met Jut Willems. Samen met zijn broer of halfbroer Hendryck Peters van Nuenen te Hooidonk verkocht hij in 1663 een huis, schuur, schop, hof, boomgaard en erf te Nijnsel.²¹³⁰
  - b. Arien Peters van Nuenen, onmondig in 1657.
5. Raes Laureys Goorts was gehuwd met Jenneken Bernaerts van Croonenborch²¹³¹ uit de herdgang Aarle onder Best, dochter van Bernaert Jan Joosten van Croonenborch en van Heylken Jans. Hieruit onder anderen:
  - A. Peter Raes Fraeyssen bezat een huis en aanstede te Aarle²¹³², waar hij in 1651 een akker verkocht aan zijn oom Adriaen Bernaerts van Cronenborch en de hooibeemd *den Backers horck* te Verrenbest.²¹³³ In 1691 wordt hij gezien als doopgetuige.²¹³⁴ Hij was gehuwd met Anneken.
  - B. Goort werd op 28 oktober 1620 te Best gedoopt.
  - C. Jan, te Best gedoopt op 19 oktober 1623.

Lemmens, Lemnius, Lemmens van Tulder

I. JAN LAMBRECHTS is de vader van de eerste Lemmens. Het is door gebrek aan bronnenmateriaal onmogelijk hem te identificeren. In de cijnsboeken van Poppel wordt een Jan Lambrecht Jacobs genoemd als belastingplichtig uit een onderpand in *de Wildert*²¹³⁵, die een zoon was van Lambrecht Willem Jacobs. Een *Joannes Lamberti junior* betaalde in 1541 e.v. een cijns aan de kerkfabriek van Weelde.²¹³⁶ Op het feest van Sint Denijs in het jaar 1552 heeft Anthonis Schats Peeters in de taverne van Rochus Goert Anthonis te Weelde Jan Lambrechtss doodgeslagen.²¹³⁷ Ten slotte was er nog een Jan Lamberts, wiens vier kinderen in 1617 de cijns betaalden die rond 1550 was verschuldigd door hun overgrootvader Lambert Jan Hermans en zijn twee kinderen.²¹³⁸ De vier hiernavolgende kinderen van Jan Lambrechts kunnen elk een andere vader hebben:

1. Willem Jan Lambrechts (Lemmens), volgt onder II op pagina 165.
2. Katharina Jan Lamberts overleed te Weelde in 1552.²¹³⁹
3. Wouter Jan Lambrechts, een wagenman (voerman) uit Weelde, werd op 15 augustus 1550 poorter van Antwerpen.²¹⁴⁰
4. Jan Jan Lamberts was in 1617 met de drie andere kinderen van zijn vader een cijns verschuldigd aan het kapittel van Oirschot.²¹³⁸

II. WILLEM JAN LAMBRECHTS²¹⁴¹ of Lemmens, geboren in het begin van de zestiende eeuw, woonde te Poppel, waar hij onder Overbroek een hoeve bezat. In 1568 stond hij borg voor zijn zoon, toen deze de hoeve van Tulder pachtte.²¹⁴² Hij was rond 1550 stadhouder van Weelde en werd in 1572 door Hollandse soldaten vermoord. Willems achterhaalde kinderen zijn:

1. Mr. Jan Willem Lemmens, zie de genealogie Van Tuldel (p. 43 e.v.).
2. Mr. Henrick Lemnius, volgt onder III-a op pagina 165.
3. Thielman Willemssoen, volgt onder III-b op pagina 173.
4. Marie Willem Lambrechts²¹⁴³, die cijnsplichtig was uit een onderpand *opte Wildert* en uit een hei te Overbroek, beiden onder Poppel.

III-a. MR. HENRICK LEMNIUS²¹⁴⁴ is in 1543 geboren.²¹⁴⁵ Hij woonde te Weelde, vermoedelijk *aende Straet*, in welke herdgang hij een huis ter plaatse of genaamd *opten Vos* bezat; het register van de Heilige-Geesttafel van Poppel uit 1633 meldt dat hij in de Straat een aanstede genaamd *den Wildeman* had bezeten.²¹⁴⁶ Volgens het cijnsboek van de kerk van Weelde (1599–1621) bezat hij tevens aan de Straat de aanstede van Adriaen Geltens, een

stede *aenden groese*, in de Hegge *Thiel Wolffs stede* en in de Meer *Michiel Faes goet*.²¹⁴⁷ Misschien was dit huis hetzelfde als *den Engel*, dat later aan zijn dochter Betteken toeviel.²¹⁴⁸

Mr. Henrick was ontvanger voor de abdij van Averbode²¹⁴⁹ en secretaris en rentmeester van Weelde²¹⁵⁰, welke heerlijkheid met die van Poppel in een dingbank was verenigd. Bovendien was hij openbare notaris. In 1618 was hij met pensioen.²¹⁵¹ In 1610 was hij 'hopman' van het Sint-Jorisschuttersgilde.²¹⁵² Bij testament de dato 20 juni 1626 vermaakte hij f 50 voor zijn anniversarium in de Sint-Michielskerk te Weelde en een viertel rogge om tijdens de viering te verdelen onder de armen die zouden komen bidden voor zijn ziel, f 50 voor een nieuwe klok en f 50 voor de Heilige-Geesttafel.²¹⁵³ Op 8 juni 1630 werd meester Henrick te Weelde begraven.²¹⁵⁴

Zijn vrouw was Cathalyn Rochus van Dun²¹⁵⁵ geweest, een dochter van de tavernier Rochus Govart Anthoniss te Weelde. Haar kinderen waren:²¹⁵⁶

1. Tanneken mr. Henrick Lemnius²¹⁵⁷, geboren in 1585, trouwde met Peter Michielssen Bols alias van Ael²¹⁵⁸, zoon van de op Allerheiligen 1605 vermoorde Michiel Janss Bols.²¹⁵⁹ Hij was lakenkoper te Weelde, waar hij overleed op 28 januari 1655, 88 jaar oud.²¹⁶⁰ Peter werd door Tanneken tot 14 januari 1672 (Weelde) overleefd. Hun kinderen waren Adriaen²¹⁶¹, Govaert, Michiel en Cathalyn Bols, de laatste verloofd met Jan Gysbrechts van der Asdonck, een molenaarszoon uit Boxtel, en getrouwd met Sebastiaan Peters. Haar eerste verlovings was Cathalyn aangegaan tegen de wil van haar vader. Toen zij om *pardoen ende vergiffenis* kwam vragen, sprak haar vader: „*Gij hebbet nu goet vragen, nu gij soo verre gecomen bent buijten mijne wete ofte consent*”, en zo gingen ze uit elkaar.²¹⁶² Ook de gelieven gingen uit elkaar, want de molenaar Jan Gysberts van der Asdonck testeerde met zijn vrouw Maria Joost Colen in 1661 voor een notaris te Gemonde onder Sint-Michielsgestel.²¹⁶³
2. Betteken mr. Henrick Lemnius²¹⁶⁴ trouwde te Weelde in 1609 *postridie Purificationis* (daags na Maria Lichtmis) met mr. Marten Lenaerts van Duysel²¹⁶⁵ uit Boxtel, zoon van de molenaar Lenart Martens van Duysel. Behalve advocaat was meester Marten lakenkoper en -reder. Aan Tilburgse wevers leverde hij wol, waarvoor hij lakense stoffen terug kreeg.²¹⁶⁶ Zij woonden *inde Straet tot Weelde* en testeerden in 1641.²¹⁶⁷ Betteken overleed aldaar op 22 juni 1666. Reeds in 1648 was de nalatenschap van Marten (wijlen in 1643²¹⁶⁸) gedeeld onder hun kinderen Jan, Cathalyn (gehuwd met Jan Reyniers van Horen (Horn, Horne), schepen van Weelde), Govaert, Jenneken, Lenaert en Hendrick Martens van Duysel. Lenaert kreeg een prelefaat van 100 gulden *om synen verlempden arme*.
3. Mr. Rochus Lemnius, volgt onder IV-a op pagina 166.
4. Johannes Lemnius, volgt onder IV-b op pagina 169.
5. Mr. Peter Lemnius, volgt onder IV-c op pagina 171.
6. Mr. Willem Lemnius, volgt onder IV-d op pagina 172.
7. Mr. Hendrick Lemnius was secretaris van Weelde. Daar trouwde²¹⁶⁹ hij op 20 augustus 1623 met Maria van den Kieboom uit Ravels. Op 20 juni 1695 is hij in de kerk van Weelde begraven. Zijn huwelijk was kinderloos gebleven.
8. Maeyken mr. Henrick Lemnius²¹⁷⁰ erfde van haar ouders *den Wildeman* aan de Straat onder Weelde²¹⁷¹ en verkocht in 1636 aan haar zus Tanneken de helft van de *Peeter Tiellemans dries* te Weelde.²¹⁷² Zij was doof²¹⁷³ en sedert 30 november 1624 (Weelde) de echtgenote van m. Aert Sebastiaens van den Hoghenhuysen²¹⁷⁴, kortweg Aert Sebastiani, notaris te Poppel, schout van Weelde en Poppel en stadhouder voor de vrouwe van Malle. Tijdens de kruisboogwedstrijd van het Sint-Sebastiaansgilde op 11 september 1656 schoot hij per ongeluk iemand dood.²¹⁷⁵ Hij overleed te Poppel op 7 september 1676 en werd op 7 februari 1683 gevolgd door zijn weduwe. Hun kinderen waren Margriet²¹⁷⁶ (gehuwd met Adriaen Biemans), Anna (gehuwd met Anthonis van Heusden) en mr. Hendrick Sebastiani (notaris te Poppel). Hun erfgenamen Gielliam, Rochus en Catharina Sebastiani verkochten in 1683 een huis in de Groenstraat te

Poppel.²¹⁷⁷

IV-a. MR. ROCHUS LEMNIUS²¹⁷⁸ studeerde rechten aan de universiteit van Leuven en werd daar in maart 1598 ingeschreven aan het *collegium baccalaureorum*. In maart 1599 promoveerde hij tot baccalaureus, in augustus 1599 disputeerde hij *de negotiis gestis* en ten slotte bracht hij het tot licentiaat in de beide rechten.²¹⁷⁹ Hij vestigde zich te Boxtel, waar hij drossaard, rentmeester en kastelein van de baron werd.²¹⁸⁰ Ter plaatse *den Borchacker* bezat hij een huis, dat hij in 1620 belaste met een kapitaal van f 1060.²¹⁸¹ In 1630 kocht hij nog een stede met een huizing, schuur, schop, boomgaard en landerijen te Boxtel.²¹⁸² Op 17 juli 1604 was hij te Tilburg getrouwd met Deliana de Roy²¹⁸³, die daar omstreeks 1583 was geboren als dochter van Jan Hermans de Roy, schout van Tilburg en Goirle, en van Engel Jan Spijckers. Rochus bezat te Tilburg de helft van de wind- en paardenmolen in de Veldhoven met het recht van het gemaal; de helft daarvan verkocht hij in 1621 aan zijn zwager mr. Adriaen Comans²¹⁸⁴, het resterende kwart vererfde op zijn kinderen en later zijn kleinkinderen. Een grafmonument in de collegiale kerk van Boxtel droeg de volgende tekst: *Clarissimi viri domini Rochi Lemmens icti olim praetoris et castellani baronatus Boxtellensis, qui obiit 21 December 1641 et domicellæ Delianæ de Roij, conjugum, quae obiit 1 Februarii 1658*.²¹⁸⁵ Zij wapen is afgebeeld in het wapenboek van de Illustre Lieve-Vrouwebroederschap van Den Bosch.²¹⁸⁶

De kinderen uit dit huwelijk waren:²¹⁸⁷

1. Barbara, te Tilburg gedoopt op 5 of 8 maart 1606.
2. Elisabeth Lemnius, claris te Antwerpen.
3. Godefroij Lemmens²¹⁸⁸ is op 1 december 1609 te Boxtel gedoopt. Op 3 december 1629 liet hij zich samen met zijn neef Christiaan de Roy als rechtenstudent inschrijven aan de universiteit van Leuven²¹⁸⁹, maar naderhand wordt hij niet gezien met een academische titel. Hij vestigde zich te Geel, waar hij op 18 juni 1645 trouwde met Elisabeth Raymakers²¹⁹⁰, die in 1687 zijn weduwe was. Hij was in 1680 kinderloos overleden en op 17 oktober van dat jaar te Geel begraven. Hij liet een achtste van de nieuwe windkorenmolen aan de Heikant, de rosmolen en de huizing met de stal daarbij in de Veldhoven te Tilburg na, dat werd getaxeerd op f 1200²¹⁹¹ en waarover zijn weduwe tegen de heer van Tilburg procedeerde.²¹⁹² De weduwe, geassisteerd met haar neef mr. Ferdinand Justijn Rademakers J.U.L., advocaat te Geel, verhuurde in 1685 haar deel in de windmolen c.a. voor f 100 per jaar, terwijl zij haar achtste deel in de windkorenmolen met het huis te Goirle voor jaarlijks f 60 verpachtte.²¹⁹³
4. Engel Lemnius is te 's-Hertogenbosch op 8 augustus 1612 gedoopt. Zij trad in bij de clarissen te Boxtel.
5. Anna Rochus Lemmens²¹⁹⁴ trouwde met jonker Franchoy Beyharts²¹⁹⁵ uit Oisterwijk, die daar op 20 december 1598 was gedoopt. Hij was een zoon van Jan Jacobs Beyharts, schout van Moergestel, en van Agnes Jans van Esch. Waarschijnlijk als opvolger van zijn schoonvader was hij drossaard van Boxtel²¹⁹⁶, waar hij na de vrede van Munster moet zijn afgezet. In 1660 woonde hij te Lier. Hij was erfridder van het Heilige Roomse Rijk en heer van Mottes. Anna Lemmens woonde in 1677 op het kasteel van Boxtel²¹⁹⁷ en vroeg in 1679 aan de regering van Den Bosch schadevergoeding wegens de inlegering van Duitse soldaten.²¹⁹⁸ Zij is op 22 december 1683 te Boxtel overleden.²¹⁹⁹ Kinderen:
  - a. Honorius Beyharts²²⁰⁰ (1633–1668), studeerde te Leuven en overleed als protonotarius apostolicus.
  - b. Ambrosius Beyharts²²⁰¹ studeerde te Leuven en Leiden. Evenals zijn vader was hij erfridder van het Roomse Rijk en heer van Mottes.
  - c. Alexander Beyhart²²⁰² werd op 12 juli 1645 te Boxtel Wilhelmus Alexander Rochus gedoopt. Hij ging in 1663 te Keulen studeren.

- d. Philip Adolff Beyherts²²⁰³ (1648–1689) studeerde te Keulen, werd rentmeester van Boxtel en trouwde met Elisabeth Graham.
- e. Helena Charlotte Beijharts trouwde met Rudolph de Penes.
- f. Jonker Albert Hendrick Beijhardt, *persoon van het personaetschap* van Macharen, machtigde in 1666 zijn moeder om tot overeenstemming te komen met de pastoor, die loonsverhoging had gevraagd. Het personaatschap was vermoedelijk verbonden aan de tienden van Macharen en een van de strijdpunten was of ook de tabak tiendbaar was.²²⁰⁴
6. Ivo, te 's-Hertogenbosch gedoopt op 18 november 1614 en jong gestorven.
7. Geeraert Francoijs Lemmens, volgt onder V-a op pagina 168.
8. Marie mr. Rochus Lemnius²²⁰⁵ werd op 31 januari 1620 te Boxtel gedoopt. Kort nadat zij te Lier was overleden, verkochten haar broers en zusters in 1675 als erfgenamen een akker te Goirle.²²⁰⁶
9. Cathelyn mr. Rochus Lemnius²²⁰⁷, te Boxtel gedoopt op 18 januari 1622, trouwde met jonker Franchoy van Weerden te Antwerpen, waar zij op 10 februari 1673 testeerden.²²⁰⁸ Als zijn weduwe woonde zij in 1688 te Antwerpen, maar in 1690 te Brussel.²²⁰⁹ Daar woonden in 1699 ook haar kinderen, jonker Petrus van Weerden en jonkvrouw Maria Tresia van Weerden (gehuwd met Christiaen Cock).²²¹⁰ Franchoy kwam misschien uit Turnhout, daar bezat hij althans in 1654 het huis *den Draeck* in de Gasthuisstraat.²²¹¹
10. Joannes Hubertus, te 's-Hertogenbosch gedoopt op 30 maart 1624, jong overleden.
11. Berbera Marij Lemnius is op 3 juni 1628 te 's-Hertogenbosch gedoopt en is op 5 maart 1645 te Boxtel overleden.

V-a. GERAERT FRANCHOYS LEMMENS²²¹², te 's-Hertogenbosch gedoopt op 2 februari 1618, studeerde sedert 1634 te Leuven²²¹³ en promoveerde tot licentiaat in de beide rechten. Hoewel hij te *Borchecker* (Boxtel-binnen) *eene nieuwe, steene huijsinge met schaliën gedeckt, boomgaert, hoff ende erffenisse daeraen gelegen* had geërfd²²¹⁴, vestigde hij zich te Zandhoven, waar hij schout was van de hoofdbank. Minstens sinds 1661 woonde hij als ex-schout te Lier, waar hij in 1664 een schepenstoel bezette.²²¹⁵ Hij kreeg van de koning van Spanje een adelsbrief, gedateerd Madrid 11 december 1658. In dit document staat te lezen dat na de val van Den Bosch *il se seroit retire dans les terres de nostre obeijssance* (hij zich had teruggetrokken op het gebied onder onze gehoorzaamheid), waar hij gedurende achttien jaar zonder gage heeft gediend *en diverses laborieuses et perilleuses commissions, entre aultres la direction de mille et cinq cens hommes qui les Estatz de Brabant envoijerent ds secours l'an seize cens cinquante à nostre armee assignant la ville d'Arras* (in verschillende bewerkelijke en gevaarlijke opdrachten), vijf maanden lang, *aijant aussij este employe aux rachapts des quartiers d hijver, qui presque tous auroient este faitz par ses soings et diligences au soulagement de noz subiectz et nostre plus grand bien* (terwijl hij ook werkzaam is geweest bij de bevoorrading van de winterkwartieren, die bijna allemaal zijn geschied door zijn zorg en ijver tot verlichting van onze onderdanen en ons grote welzijn). Het wapen wordt zo beschreven: *un escu de sable a un chevron d'or accompagné de trois estoilles d'argent grille et liseré d'or et sommé d'une pareille estoille qu'en l'escu* (een schild van sabel met een goude keper, vergezeld van drie zilveren, goudomrande sterren, en als helmteken eenzelfde ster). De adelendom zou ook gelden voor het nageslacht.²²¹⁶

Jonker mr. G.F. Lemmens was gehuwd met Catharina Charles²²¹⁷, die in 1676–1686 als zijn weduwe te Lier woonde en in 1684 haar zestiende deel in de nieuwe molens van Tilburg verkocht.²²¹⁸ Bij haar was hij vader van twee zonen.²²¹⁹

1. Jonker Joannes Franchoyjs Lemmens. Hij werd op 28 februari 1676 aan de universiteit van Leuven geïmmatriculeerd.²²²⁰ Mede namens zijn broer verkocht hij in 1694 het van hun grootvader overgeërfde huis te Boxtel.²²²¹ Op 12 december 1697 machtigde

hij *onder sijn adelijck cachet* een Tilburgse notaris om de veertigste penning successie-rechten over het zestiende deel van de koren- en paardenmolen te Tilburg, ter waarde van *f* 462:10:0, te betalen, die hij van zijn broer had geërfd.²²²² In 1699 blijkt hij te Antwerpen te wonen.²²²³

2. Jonker Godefridus Lemmens²²²⁴ werd te Leuven geïmmatriculeerd op 28 februari 1678.²²²⁵ Hij is in 1697 als kapitein onder generaal graaf Heijster *in Hongarije inde laeste batalie* gesneuveld.²²²⁶

IV-b. JOHANNES LEMNIUS²²²⁷ kreeg als *clericus* van het bisdom Antwerpen in augustus 1602 van de abt van Averbode de *matricularia* of kosterij van Weelde.²²²⁸ Het inkomen daarvan gebruikte hij als stipendium voor zijn humaniora-opleiding en eventueel nadien als universitaire studiebeurs. Toen hij in juli 1604 de tonsuur ontving, was hij 19 jaar oud en werd zijn moeder Catharina Bruyninx genoemd.²²²⁹ Op 19 september 1609 werd hij tot priester gewijd en twee jaar later trad hij in bij de norbertijnen van Averbode. Als zodanig heeft hij enkele jaren als kapelaan van het norbertinessenklooster Keizersbos bij Roermond gewerkt.²²³⁰ Heer Jan raakte echter bevlogen door de nieuwe leer en sinds 1616 wordt hij gezien in een geheel nieuwe rol, namelijk ‘dienaar van de gemeente van Christus’ te Prinsenland.²²³¹ Het is mogelijk dat Jan om zijn afvalligheid door zijn vader is ontferd, maar ook kan zijn intrede bij de norbertijnen en de daaruit volgende afstand van zijn wereldse bezittingen de reden zijn dat hij in 1626 niet in zijn vaders testament en in 1630 niet onder zijn ouders erfgenamen wordt vermeld. Zijn broers en zusters wezen hem uit zijn ouderlijke erfdeel *f* 1200 toe en daarmee moest hij het doen. Met zijn proces in 1633 voor de Raad van Brabant te 's-Gravenhage zal de dominee moeilijk van zijn ‘Belgische’ tegenstanders hebben kunnen winnen. Als toelichting op hun kortingsactie verklaarden de broers en zusters *dat soodanige exclusie ab hereditatæ alleenlijck was gefundeert in iure pontificio et non cesario*, waarmee het godsdienstpolitieke motief van hun handelswijze wordt bevestigd.²²³² Een klein godsdienstpolitiek succes lijkt hij te hebben geboekt met de bekering van zijn neef Floris van Winteroy uit Ravels *ex matre* Lemmens van Tulder, wiens huwelijk met Dyna van Galen hij op 14 december 1631 te Prinsenland inzegende.²²³³

Dominee Lemnius fungeerde in 1617–1619 als scriba van de classis van Breda.²²³⁴ In 1623–1627 was hij een van de twee predikanten uit de classis van Breda die werden afgevaardigd naar de synoden van Zuid-Holland en bovendien een van beide visitatoren in genoemde classis.²²³⁵ Op de synode te Schiedam in 1631 bekleedde hij beide functies niet meer, hetgeen mogelijk een gevolg was van zijn ‘zwarigheden’ met een aantal Prinsenlandse lidmaten, door wie hij „van enige groven stucken beschuldicht” werd. De synode geloofde in zijn „onschult ende onnoselheyt” en verschaftte hem een getuigschrift met als voornaamste verklaring dat hij „een eerlick predicant” was.²²³⁶ Daarmee waren de trubbels niet over, want op de synode van 1632 kregen de klassen van Breda en Dordrecht de opdracht om te Prinsenland alles „te doen als tot ruste der kercke sal bevonden werden te behooren”²²³⁷, maar in 1633 moest over de zaak-Lemnius worden vastgesteld „dat se verergerde”, terwijl de predikant zelf niet meer alleen bij de synode – die hem bleef steunen – zijn recht zocht, maar ook bij de Raad van Brabant.²²³⁸ Temidden van de parochiale turbulentie overleed predikant Lemnius.²²³⁹ Op 10 mei 1634 had hij aan de Raad van State om een schadevergoeding wegens de inkwartiering van soldaten gevraagd en op 3 oktober 1634 werd aan zijn weduwe *f* 150 toegezien.²²⁴⁰ In mei 1635 verzocht vrouw Lemnius om een traktement zoals andere predikantenweduwen in de baronie van Breda dat ook genoten.²²⁴¹

Dominee Lemnius was een late bekeerling, die zich midden in de Contra-Reformatie, tijdens het Twaalfjarig Bestand, afkeerde van het rooms-katholieke geloof. Het werd hem niet in dank afgenomen en na zijn dood circuleerde in de katholieke Nederlanden een grafschrift op zijn verraad:²²⁴²

Hier leyt Ioannes, te voren Broer Ian,
Als hy noch droech syn ghescoren cruyn,

Maer hy werd ghereformeert in een ander man,
 Alleen met het hanghen den cap op den tuyn,
 Hy troude Catharina, te voren suster Lynken,
 Hy leefden als een vercken, en hy sturf ghelyck een swynken.

Als het schimpdicht correct is, trouwde dominee Lemnius met een uitgetreden non, maar archivalisch bewijs daarvoor ontbreekt vooralsnog. Is het waar, dan ligt het voor de hand dat zij een norbertines was van Keizersbos, het klooster waarvan heer Jan pater was. Van hem ken ik twee zonen:

1. Willem Lemnius te Willemstad, vermoedelijk ossenkoper. In de rekening van de konvoimeester van Baarle-Nassau van 1655 wordt hij drie maal genoemd: op 1 november als monsieur Lemnius, met zeven hokkelingen op weg naar Lier; op 5 november als Willem Lemnius, op weg naar Willemstad met op zijn wagen voor *f* 25 hop; op 8 november als sinjeur Lemnius, met twaalf ossen op weg naar Lier.²²⁴³ In 1657 verkocht hij de bierbrouwerij *De Drije Sterren* in de Achterstraat te Willemstad; hij woonde echter in de Voorstraat.²²⁴⁴ Te Willemstad was Willem in 1650–1651 armmeester geweest.²²⁴⁵ Hij trouwde aldaar op 12 februari 1649 met Judith Soetens, jongedochter van Willemstad, bij wie hij vader werd van:
  - A. Johannes, te Willemstad gedoopt op 25 december 1649.
  - B. Anna, te Willemstad gedoopt op 20 oktober 1652.
  - C. Johanna Maria Lemnius is te Willemstad gedoopt op 21 maart 1655. Te Rotterdam trouwde zij op 31 december 1679 met François Roos. Daar hertrouwde zij op 14 september 1681 met Maerten van Egmont, weduwnaar van Catharina Heuijers. Met hem testeerde zij in 1709, met name ten behoeve van hun zoon Willem, die behalve de timmermanswerkplaats een bedrag van *f* 1200, het linnen en het wollen goed erfde: *2 fine goude diamantringen, de eene met 7 diamant steentjes en de andere met 1 tafelsteen. 't Beste bed op een na met sijn toebehooren, 6 paer slaepvlakens, 6 paer sloopen, 6 tafellakens en 24 servetten*. Legaten gingen naar haar zus Maria Lemnius (*f* 600), haar nicht Johanna Marchal (*f* 400) en haar neef Willem Marchal (*f* 200).²²⁴⁶ Op 5 september 1729 is zij overleden. Zij had gewoond in 't *Hangh* bij de Vismarkt.
  - D. Maria Lemnius, op 1 maart 1657 te Willemstad gedoopt, woonde als 'bejaarde jonge dochter' te Rotterdam *int Hangh*. Ziek te bed liggende testeerde zij in december 1722 ten gunste van haar zus Johanna Maria en diens zoon Willem.²²⁴⁷
  - E. Willemina, te Willemstad gedoopt op 14 april 1659.
2. Hendrik Lemnius, in 1661–1662 armmeester en in 1678 burgemeester van Willemstad.²²⁴⁸ Hij kocht in 1657 met andere participanten voor *f* 3000 het schip Benjamin, dat in de haven van Vlissingen lag; een van de mede-kopers was zijn schoonvader.²²⁴⁹ Hij was gehuwd met Cathelijntje Manteau, die op 19 oktober 1676 te Willemstad hertrouwde met Engelbertus Pithius. Deze dominee was eerder getrouwd geweest met Maria Goutswaert. Cathelijntje was op 5 december 1638 te Willemstad gedoopt als dochter uit het huwelijk van Lodewyck Manteau²²⁵⁰, secretaris van Willemstad, en Adriana Brasser. Als Pithius' weduwe wordt zij gezien in 1682–1690. Uit haar eerste huwelijk stammen:²²⁵¹
  - A. Johannes, te Willemstad gedoopt op 5 mei 1658.
  - B. Adriana, te Willemstad gedoopt op 14 maart 1660.
  - C. Johanna, te Willemstad gedoopt op 29 september 1662.
  - D. Lowysa Lemnius is op 23 november 1664 te Willemstad gedoopt. Zij trouwde met Jan van Hartel²²⁵², een zoon van Michiel van Hartel en Catharina van Bonckelwaert. Deze was op 14 januari 1663 te Willemstad gedoopt.
  - E. Lodewyck Lemnius, te Willemstad gedoopt op 14 augustus 1667. In 1691 was hij doopgetuige voor een dochter van Lowysa, zijn zus. Hij woonde te Rotterdam.
  - F. Cornelia Cataryna Lemnius, te Willemstad gedoopt op 1 juni 1670. Cornelia

Lemnius trouwde te Willemstad op 1 maart 1693 met Cornelis van Wesel, secretaris van die stad. Zij overleed er op 14 april 1717. Op 9 maart 1728 werd Cornelis van Wezel, inmiddels schout van Willemstad, aldaar begraven.

G. Dorothea, op 26 mei 1672 gedoopt te Willemstad.

H. Pieterella Lemnius, te Willemstad op 16 september 1674 gedoopt met de namen Petronella Margarita. Te Rotterdam trouwde zij op 11 mei 1695 met de makelaar Pieter van der Wercken, die daar in de Glashoven woonde. Hij was er op 30 oktober 1674 gedoopt als zoon van Jan van der Wercken, wijnkoper, vaandrig van de schutterij, en Magdalena Pieters de Baen. Na haar overlijden (Rotterdam, 6 januari 1700) hertrouwde Van der Wercken, dan woonachtig aan de zuidzijde van de Blaak, op 14 juli 1700 met Anna Maria Daniels. Pieter van der Wercken machtigde in 1715 als voogd van zijn beide voorkinderen zijn neef Michiel van Hartel *ex matre* Lemnius, schepen van Willemstad, om de nalatenschap van Maria Manteau, weduwe van Robbert Jordaans, baljuw van IJzendijke, te redderen.²²⁵³

IV-c. MR. PETER LEMNIUS²²⁵⁴ verwierf op 13 juli 1609 *via permutatio* (door ruil) de kosterij van Weelde.²²⁵⁵ Hij was toen getonsureerde klerk en zal zijn beneficie als studiebeurs hebben gebruikt. Later was hij schout en rentmeester van Weelde. Hij trouwde daar op 23 januari 1622 met Cornelia Laureys Bols alias van Aerle²²⁵⁶, met wie hij in de vierde graad verwant was. Zij was een dochter van de Weeldese lakenkoper Laureys Michielss Bols alias van Ael en hertrouwde te Weelde op 21 juli 1643 met de voerman Hendrick Cornelis Vaerten²²⁵⁷, als wiens vrouw zij nog in 1672 wordt vermeld. De kinderen van Peter en Cornelia verkochten in 1652 een huis met schuur en brouwhuis aan de *Gemeyn Straet* te Weelde en deelden in 1655 de rest van de erfenis.²²⁵⁸

1. Cornelia Peter Lemmens²²⁵⁹ werd op 14 mei 1617 te Weelde gedoopt en was de vrucht van de onwettige verbintenis tussen Peter Lemnius en Oda Jan Ghijs.²²⁶⁰ Zij trouwde te Weelde 7 augustus 1638 met Tielleman Dierck Swolfs alias int Broeck.²²⁶¹

Het legitieme kroost:

2. Cathalyn Peter Lemmens²²⁶², te Weelde gedoopt op 28 juli 1627, trouwde daar op 26 juni 1652 met Cornelis Cornelis Peelenaers te Stabroek. In de heilige-geestreckening van Poppel uit 1677–1678 staat: *Item tot Beeck aen den heer pastoors meijsen voor het gene dat sij aen Catlijn Peeter Lemmens hadde gedaen ende haer door onsen heer pastoor betaelt is – 3 gulden 3 stuyvers*, gevolgd door uitgaven van *f 3:3:0* en *f 2:10:0* voor hetzelfde, *f 2:10:0* voor Cathalyns doodkist en *f 1:10:0* voor oudt licht in de kerck van Beeck.²²⁶³
3. Willem Peter Lemmens²²⁶⁴ verkocht in 1667 samen met zijn zus Jenneken de hoeve in de Hegge te Weelde, aanbestorven van hun vader. Hij trouwde aldaar op 27 juli 1678 met Jenneken Adriaen Diercx van den Broeck²²⁶⁵ uit Ravels. Tevoren werden uit twee verhoudingen drie bastaarddochters van Willem geboren:
  - A. Peternella, te Weelde gedoopt op 22 februari 1669. Haar moeder was Cornelia Adriaen Peter Daenen.
  - B. Cornelia, te Weelde gedoopt op 13 december 1669, illegitieme dochter van Jenneken Adriaen Diercxss int Broeck.
  - C. Maria, te Weelde gedoopt op 22 september 1672, dochter van Jenneken int Broeck.
4. Michiel Peter Lemmens is op 4 april 1630 te Weelde gedoopt en was in 1655 wijlen.
5. Maeyken Peter Lemmens²²⁶⁶, te Weelde gedoopt op 13 januari 1633, trouwde aldaar op 25 februari 1656 met Michiel Laureyssen de Souter, met wie zij in of bij Zevenbergen woonde. Hij was eerder getrouwd geweest (Princenhage, 4 februari 1648) met Agnes Jans van Eff.
6. Jenneken Peter Lemmens²²⁶⁷ is op 21 september 1635 te Weelde gedoopt en trouwde daar op 13 april 1657 met haar dorpsgenoot Cornelis Adriaenssen int Broeck, smid, zoon van Adriaen Diercxssen. Op 19 januari 1671 was te Weelde diens bastaardzoon Adriaen gedoopt, die hij had verwekt bij Marie Lucas van den Kerckhove.
7. Anneken werd op 3 juli 1638 door de vroedvrouw gedoopt en overleed terstond.

IV-d. MR. WILLEM LEMNIUS²²⁶⁸ was minstens sedert 1618 *praetor* of stadhouder van Weelde, Poppel en Ravels en minstens sedert 1629 schout van Weelde en Poppel. Hij trouwde met Elisabeth Cornelis Weymers²²⁶⁹ uit Alphen, dochter van Cornelis Aert Weymers en weduwe van een zekere Van Noulant. Haar zoon mr. Cornelis van Noulant²²⁷⁰ was notaris en secretaris van Boxtel en haar andere kinderen waren:²²⁷¹

1. Mr. Guilliam Lemmens, volgt onder V-c op pagina 173.
2. Cornelis Willem Lemmens is op 27 november 1612 te Weelde gedoopt en daar op 25 december 1656 overleden. Zijn broer Michiel erfde van hem de uit de boedel van hun vader afkomstige stede *aende Straet, ontrent de capelle ende het Moleneijnt tot Weelde*.²²⁷²
3. Elisabeth mr. Willem Lemmens²²⁷³ trouwde te Weelde op 24 januari 1643 met Cornelis Laureys Schilders²²⁷⁴, die *f 1000* in het huwelijk investeerde.²²⁷⁵ Zij moet nog hetzelfde jaar zijn overleden, want Cornelis hertrouwde in januari 1644 met haar zus Marie.
4. Marie mr. Willem Lemmens²²⁷⁶ trouwde te Weelde op 31 januari 1644 met haar zwager Cornelis Laureys Schilders de jonge²²⁷⁷ uit Hilvarenbeek, daar gedoopt op 19 januari 1620. Hij was een zoon van Laureys Cornelis Schilders, bakker en herbergier en president-schepen tot de vrede van Munster, en van Syken Jan Mercx. Nadat Hilvarenbeek een generaliteitsdorp was geworden, verhuisde Cornelis met zijn gezin naar Weelde, waar hij op 31 maart 1665 overleed. Zijn weduwe Maeyken volgde hem op 1 maart 1680. Hun zoon Guilliam Schilders (1644–1717) werd norbertijn te Antwerpen.²²⁷⁸
5. Michiel Lemmens²²⁷⁹, te Weelde gedoopt op 30 september 1618, noemde zich toen hij in 1672 te Poppel testeerde *meester*. Hij is op 24 februari 1680 te Weelde overleden.

6. Anna mr. Willem Lemmens²²⁸⁰ is op 1 april 1621 te Weelde gedoopt en trouwde daar op 8 juni 1650 in eerste echt met de licentiaat mr. Jan van den Bolcke uit Herentals, advocaat van zijn vak. Te Turnhout hertrouwde zij op 1 september 1656 met mr. Ghijsbrecht Hoyberghen M.D.²²⁸¹, arts te Hoogstraten. Deze was een zoon van de chirurgijn mr. Ghijsbrecht Hoeyberghen en van Susanna van Berle, die op de Paardenmarkt te Antwerpen woonden. In eerste echt was hij getrouwd geweest met Johanna Michielssens²²⁸², bij wie hij vader was van Gisberto Hoybergen, koopman, heer van Merksem en Dambrugge. Anna Lemmens overleed kinderloos.
7. Mr. Hendrick Lemmens²²⁸³ werd op 20 januari 1643 aan de universiteit van Leuven geïmmatriculeerd.²²⁸⁴ Hij studeerde er rechten. Eind 1645 werden de kosten *int vervolgen van sijne studiën naer de doot van sijne ouders, soo tot Turnhout als tot Leuven*, beraamd op f 1000; daarvoor deed Hendrick afstand van zijn ouderlijke erfdeel, terwijl hij bovendien nog f 100 in het sterfhuis zou storten.²²⁸⁵ Na zijn studie verwierf hij een admisie als notaris en aanstellingen tot secretaris en stadhouder; minstens sedert 1678 was hij schout van Weelde, een functie die hij in 1691 en 1692 ook voor Ravels bekleedde.²²⁸⁶ Dat bleef hij tot zijn overlijden (na 1712). In 1660 schoot hij zich koning in het Sint-Jorisgilde.²²⁸⁷ Meester Hendrick trouwde op 1 december 1681 te Weelde met Dingen Albert Waermans²²⁸⁸, dochter van mr. Aelbert Jacob Waermans uit Boxel, schoolmeester en koster te Weelde²²⁸⁹, en van Barbara Peter Buycx. Haar grootvader Peter Buycx was schout van Weelde.²²⁹⁰ Zij was op 1 december 1631 te Weelde gedoopt en werd op 12 december 1662 voor het Antoniusaltaar in de kerk aldaar begraven. Hun enige kind was:
- A. Elisabeth, te Weelde gedoopt op 11 november 1661 en op 21 april 1664 bij haar moeder begraven.

V-c. GUILLIAM LEMMENS²²⁹¹ moet waarschijnlijk worden vereenzelvigd met Guilliam Lemnius uit Turnhout, die op 10 december 1632 te Leuven aan de universiteit werd ingeschreven als student.²²⁹² Hij was op 27 juli 1610 te Weelde gedoopt en werd daar na zijn terugkeer uit Leuven secretaris en stadhouder van de heerlijkheid. Zijn vrouw was Maria van Asten²²⁹³, dochter van Cornelis van Asten, schout van Alphen, en van de Moergestelse schoutsdochter Johanna Aert Hoppenbrouwers. Guilliam en Maria kochten een huis in 1639²²⁹⁴ en in 1642 voor f 2250 *sekere groote, steenen huysinge met brouhuys, backhuys, logie metter poirte, hogenhuys, schaepskoye ende schuere metten bleijckhove, wouwers ende dries*.²²⁹⁵ Maria overleed te Weelde op 25 juli 1645 en Guilliam op 14 december 1670; vier dagen later werd hij in de kerk van Weelde ter aarde besteld. Zijn kinderen waren:²²⁹⁶

1. Catharina Lemnius²²⁹⁷ werd in mei 1637 te Weelde geboren. Voor haar huwelijk spande zij zich als vrome jonge dochter in voor de vernieuwing en verfraaiing van het O.L.V.-altaar. Er is een rekening bewaard met het opschrift *Anno 1650 hebben Catharina Lemnii, dochter des secretaris alhier, Cornelia Jan Thijs Elens, Cornelia vanden Nieuwenhuijsen ende Catharina Peeter Lemmens de bovengescreven penningen omgehaelt*.²²⁹⁸ Op 17 november 1661 trouwde zij te Weelde met Joan de Roy²²⁹⁹ uit Tilburg, baccalaureus in de beide rechten. Zijn ouders waren Herman de Roy, secretaris van Tilburg en Goirle, en Elisabeth Joachims Verschuere. Jan werd secretaris van Poppel en overleed te Weelde op 25 oktober 1669. Zijn zoon bij Catharina, Herman Joseph de Roy²³⁰⁰, volgde hem op als secretaris.²³⁰¹ Hun dochter Isabella trouwde met Michiel van Beeck, secretaris van Wuustwezel.²³⁰²
2. Maria Lemnius²³⁰³, te Weelde gedoopt op 29 maart 1640, trouwde daar op 21 november 1671 met Pedro van Steenhuys²³⁰⁴, die op 26 juni van dat jaar weduwnaar was geworden van Adriana van Laer.²³⁰⁵ Hij was Wouter van Steenhuys²³⁰⁶, wellicht zijn vader, opgevolgd als schout van Lille, Wechelderzand en Vlimmeren en drossaard van Poederlee. Op 16 maart 1689 is hij te Lille overleden.²³⁰⁷ Maria Lemnius leefde nog in 1707. Van haar kinderen zijn bekend:

- a. Jan van Steenhuys, geboren te Lille, studeerde te Leuven.
- b. Johanna van Steenhuys trouwde met mr. Nicolaes Leijenborgh²³⁰⁸, schoolmeester van Weelde en in 1720 wegens wanbeleid uit zijn ambt ontzet.²³⁰⁹ Zij testeerden in 1751 ten behoeve van hun kinderen Joannes Franciscus, Maria Anna en Petrus Caelestinus Steenhuijsen, priester.²³¹⁰

Toen hij weduwnaar was geworden, verwekte Guilliam *ex illegitimo thoro* (in een onwettig bed) een kind bij Jenneken Jan Bacx:

3. Laureys, te Weelde gedoopt op 8 augustus 1647, daar overleden op 4 augustus 1658.

III-b. THIELMAN WILLEMSOEN²³¹¹ uit Poppel volgde in 1580 zijn broer mr. Jan op als hoevenaar van Tulder (p. 43). Hij sloot pachtcontracten met de abdij van Averbode in 1580, 1595 en 1602.²³¹² Op 13 maart 1594 arriveerde bij de hoeve een vijandelijke legermacht, die bestond uit duizend man infanterie. Twee dagen later vertrok deze met een grote hoeveelheid bepakte karren richting Postel.²³¹³ Op 7 januari 1605 passeerden vier of vijf compagnieën ruiters uit het garnizoen van Breda op weg naar Turnhout.²³¹⁴ Tijdens de laatste pachttermijn kwam Thielman te overlijden. Zijn weduwe nam daarom in september 1611 de laatste twee pachtjaren over.²³¹⁵ Sinds 1595 wordt als Thielmans vrouw Lysken Claes van Trier²³¹⁶ vermeld, die een dochter moet zijn geweest van Claes Janss van Trier *tot Aerle opten dyck onder Poppel*. In mei 1613, tijdens het laatste pachtjaar, noteerde de rentmeester van Averbode: *Hebbe ic die weduwe voersschreven door groote begerte van Adriaen en Willem haer sone ende Herman behout sone alleenlycke gecontinueert voor een jaer. Daarmee was moeder uitgerangeerd. Haar kinderen waren:*

Koningsschild van Tielman Willems, 1580 à 1610. Dat de ploeg is bespannen met paarden in plaats van ossen, is een teken van zijn welvaart. Tielman was dan ook pachter van de grootste hoeve van Hilvarenbeek. De meeste boeren gebruikten ossen, of anders één paard. Lang niet iedere keuter had een eigen ploeg. Adriaenssen, *Hilvarenbeek onder de hertog*, 29).

1. Adriaen Thielman Lemmens, volgt onder IV-e op pagina 174.
2. Willem Thielman Lemmens, volgt onder IV-f op pagina 180.
3. *De suster vande hoevenaers op Tulder* is op 3 december 1625 te Hilvarenbeek overleden.
4. Jan Thielman Willems²³¹⁷ is op 18 oktober 1626 kinderloos te Hilvarenbeek (waarschijnlijk op de Tulderse Hoef) overleden. Hij had aan zijn broer Willem *f* 500 en aan de

kinderen van zijn zus Jenneken f 1210 nagelaten.

5. Jenneken Tielleman Willem Lemmens²³¹⁸ trouwde met Herman Geritss Noyens²³¹⁹, die in 1613 samen met zijn zwagers de Tulderse hoeve pachtte.²³²⁰ Hij was een zoon van Gerit Herman Gerits Noyens van Hulsel en van Marye Wytman Corstens van Gorop, die te Aarle onder Poppel woonden. In september 1620 hertrouwde Herman te Weelde met Heylwich Janssen Goossens²³²¹, dochter van de herbergier en bierbrouwer Hans Bartholomeus Goossens en van Engel Bartholomeus van den Nieuwenhuysen van Weelde. Hij werd op 27 november 1638 te Weelde begraven. De voorkinderen waren:²³²²
  - a. Geraert Herman Nodens.
  - b. Anneken Herman Nodens²³²³ trouwde met Jan Huybrechts van Nederven uit Loenhout, die in 1636 poorter was geworden van Breda.²³²⁴ Van haar moeder erfde zij onder meer een hoeve te Ravels. Jan testeerde in 1640 te Breda en maakte een legaat voor de kerk van geboortedorp.²³²⁵

IV-e. ADRIAEN THIELMAN LEMMENS²³²⁶ is in 1569 te Poppel geboren. Sinds 1613 was hij hoevenaar van Tulder, met ingang van 1619 alleen voor eigen rekening.²³²⁷ Hij overleed in 1644 als hoevenaar en werd in de kerk van Hilvarenbeek begraven. Tijdens zijn laatschap steeg de jaarlijkse pacht van 140 gulden en vier schapen tot 176 gulden en vier schapen. Bovendien moest hij elk jaar twee runderen en twaalf schapen voor de abt van Averbode opvoeden, *als haer die gesonden sullen worden*. Adriaens eerste vrouw was Jenneken Adriaen Brouwers.²³²⁸ Op 18 maart 1619 hertrouwde hij te Weelde met zijn verwante in de vierde graad Cornelia Goris Peters van Poppel, die overleed op 13 oktober 1626, tijdens de pestepidemie die vrijwel de hele bevolking van Tulder uitroeide. De derde vrouw, Eeltken

Wouters uit Hilvarenbeek, trouwde hij te Weelde op 3 februari 1630; zij wordt in 1646 gezien als Adriaens weduwe. Volgens het (niet bewaarde) testament van haar man mocht zij na diens dood levenslang op zijn boerderij te Overbroek onder Poppel blijven wonen.²³²⁹ Uit het eerste huwelijk:

1. Bartholomeus Adriaen Thielmans, te Hilvarenbeek overleden op 2 februari 1624.
2. Elisabeth Adriaen Tielmans, te Hilvarenbeek gedoopt op 29 september 1604 en te Tulder overleden op 11 oktober 1626.
3. Goris, te Weelde gedoopt op 1 februari 1605 en jong gestorven.
4. Jenneken Adriaen Thielemans is te Weelde geboren in mei 1608 en overleed te Tulder op 12 oktober 1626.
5. Adriaen Adriaen Thielman Lemmens, te Weelde gedoopt op 3 februari 1610 en op 19 oktober 1626 te Tulder gestorven.
6. Thielman Adriaen Lemnius, volgt onder V-d op pagina 174.

Uit het tweede huwelijk:

7. Gerart, te Weelde gedoopt op 19 maart 1619, jong gestorven.
8. Cornelis, te Hilvarenbeek gedoopt op 18 februari 1620, jong gestorven.
9. Goris Adriaen Lemmens, volgt onder V-e op pagina 179.

V-d. THIELMAN ADRIAEN LEMNIUS VAN TULDER²³³⁰ werd op 5 maart 1613 te Weelde gedoopt. Zijn vader bestemde hem voor als zijn opvolger op de Tulderse Hoeve²³³¹, maar hij vestigde zich te Hilvarenbeek in de Gelderstraat als lakenkoper, drapenier, bierbrouwer en tapper. Behalve uit deze neringen had hij nog inkomsten uit zijn landbezit. De van zijn moeder geërfde stede (huis en hoeve) *aen het Geeneijnde* onder Weelde verkocht hij in 1635.²³³² Zijn boerderij te Overbroek onder Poppel verhuurde hij.²³³³ *Inde Cromstraete* aan het Laag Spul onder Hilvarenbeek kocht Thielman in 1653 een hofstede met het erf, de tuin, de boomgaard, akkerland en groes. Daaruit betaalde hij een cijns *ter cause vanden gerechticheyt vanden slachmoelen*, welke molen evenwel allang verdwenen was. Hij verpachtte de stede in 1681 voor jaarlijks *f* 18, 1 mud rogge en 50 stenen stro om het dak te dekken; in 1689 volgde een prolongatie voor jaarlijks *f* 26.²³³⁴ Een tweede boerderij in het Spul, waarvan de huizing was verwoest en die eveneens was gelegen *aende Cromstraet* en de *Lombaerts stede* werd genoemd omdat zij voordien het bezit van Aert Lombaerts was geweest, verpachtte Thielman in 1682 voor *f* 9 en 16 vaten (dat is een mud) rogge per jaar en in 1685 voor nog maar *f* 6:10:0 en een mud rogge.²³³⁵

Het verschil met de pachtprestaties van eerstgenoemde hoeve van voor de economisch crisis is schrikbarend: dezelfde hoeve was in 1645 door Maeyken Willems van Tuldel (p. 37) verhuurd voor jaarlijks *f* 100, 30 pond boter, 2 mud rogge en een zak boekweit.²³³⁶

Te Esbeek verwierf Thielman van Gerrit Centen van Dun een boerderij *aent Nedereynde*, waarop hij in de zomer van 1662 een nieuw huis liet bouwen.²³³⁷ Het was allerm minst een gunstige tijd om te investeren in landbouwprojecten. Juist in 1662 begon zich de economische recessie af te tekenen, te Hilvarenbeek door de misoogst ten gevolge van slagregens en stormen²³³⁸ en te 's-Hertogenbosch door een hongeroproer.²³³⁹ Daarna hield de crisis nog tientallen jaren aan. Het is geen wonder dat al in 1664 Thielmans pachter te Esbeek, Jan Pauwels Rycken, in gebreke bleef en de hoeve verliet na te hebben beloofd nog *f* 120 en 36 vaten rogge te betalen.²³⁴⁰

In 1673 gebeurde iets vergelijkbaars, toen pachter Adriaen Adriaen Herberths de hoeve met een schuld van *f* 263:8:0 verliet.²³⁴¹ De pachtsom kelderde van *f* 40 in 1673 tot in 1683 e.v. *f* 22:10:0 en 20 lopen rogge. In 1683 loste Hendrick Bartholomeus Timmermans, die zich ook als scheper verhuurde, Andries Pollen als pachter af. Hij aanvaardde met de aanstee *alnogh een lopensaet ledich lant inde Wyndert poel, mett alnoch de Corte Vooren op het Hoogh ende het landt tusschen het Peertdriesken ende de Grinthaer*. 'Ledig land' komt in veel pachtcontracten voor; het werd door de pachter samen met de groes met half maart ingenomen 'aan de boekweistoppelen', zoals bijvoorbeeld de Spulse aanstede in 1682,

terwijl het eigenlijke zaailand werd aanvaard *alswanneer de vruchten sullen wesen geschaert* ofwel in het najaar aan de ‘witte stoppelen’. In 1687 werd een nieuw contract gesloten, dat met *f* 20 en een mud rogge wederom lager uitviel.²³⁴² Tussendoor was de pachter genoopt geweest om *f* 50 te lenen van Thielman Lemnius.²³⁴³

Hoewel de landbouw zienderogen aan rentabiliteit inboette, kocht Thielman in 1689 twee nieuwe boerderijen te Esbeek. In juni verwierf hij de hoeve van Jan Adriaen Schilders in de Groenstraat. Schilders had de verpondingsbelasting niet meer kunnen opbrengen en daarom zijn bedrijf ‘geabandonneerd’ (verlaten) en ‘desolaat’ (onbebouwd) laten liggen. Het schop en de schuur had hij nog afgebroken en verkocht. Als hoeve trof Thielman niet meer dan *een out, desolaet, vervallen huijsken van twee gebint, liggende rontom open, sonder eenige weechten off deuren inne te wesen, synde by naer sonder dack, staende het getimmer alle dagen om verre te vallen.*²³⁴⁴

Door in hetzelfde jaar nogmaals zo’n verlaten bouwval op te kopen, ging Lemnius dwars in tegen de heersende tendens van de boeren om de lier aan de wilgen te hangen. Terwijl de ene hoeve na de andere werd verwaarloosd en verlaten, liet hij de hoeve optimmeren van de boerderij op de Laren van de failliete Esbeekse boer Adriaen Steven Hendrickx. Hendrick Jan Timmermans, pachter van de hoeve, alsmede van *de Laerenbeemt* (die vroeger *Gorisbeemt* heette) en het bochtje geheten *den Eijserenberch*, hoefde de eerste twee jaren geen huur te betalen (wel alle belastingen), de twee volgende jaren steeds *f* 20.²³⁴⁵

Het waren de armste boeren die het eerst bankroet speelden. Adriaen Jan Schilders, de vader van genoemde Jan, was in het verpondingskohier van 1657 de laagst getaxeerde Esbeekse boer. Zijn huis met tuin, boomgaard en bouwland in de Groenstraat had hij in 1669 voor slechts *f* 270 gekocht.²³⁴⁶ Jan Schilders met zijn broer en zusters waren in 1677 niet in staat om gevieren een koe van *f* 19 te betalen²³⁴⁷, de gebroeders Jan en Cornelis Adriaen Schilders moesten het jaar daarop gerechtelijk gedwongen worden een geringe schuld van *f* 2:17:2 te voldoen.²³⁴⁸ Vader Adriaen had in 1664 niet de chirurgijn kunnen betalen, toen die uit het bekkeneel van Jan zeventien à achttien stukken schedeldak had verwijderd, die ten gevolge van een klap met een houweel los zaten.²³⁴⁹

Niet alleen Thielman Lemnius probeerde de verwildering van de landerijen tegen te houden (al was het uit eigenbelang: hij kon de verlaten bedrijven goedkoop in handen krijgen). Aan het Spaaneind kocht de gemeente van Hilvarenbeek in 1688 de hoeve van Hendrick Laureys Bruers, waartoe onder meer *den Haeverhoff* behoorde en die voor *f* 15 per jaar werd verhuurd aan Cornelis Adriaen Schilders. Ook Bruers had de verponding niet meer kunnen opbrengen.²³⁵⁰

Thielman Lemnius was een welvarend man. In 1666 was hij een van de acht Hilvarenbeekse kapitalisten²³⁵¹ en herhaaldelijk wordt hij gezien als geldschietter voor dorpsgenoten.²³⁵² Minstens sedert 1649 was hij, voorgedragen door de predikant²³⁵³, schepen in de dingbank van Hilvarenbeek c.a. en in de moeilijke oorlogsjaren van 1672 tot 1686 was hij president, dat is voorzitter van het schepencollege.²³⁵⁴ Het corpus (dorpsbestuur in de breedste zin) machtigde hem op 10 juli 1672 om ter bestrijding van de buitengewone oorlogslasten *f* 6500 op te nemen.²³⁵⁵ Zelf leende hij de gemeente in 1673 *f* 1000, *f* 2000 in 1675 en *f* 300 in 1676.²³⁵⁶ Tijdens het rampjaar 1672 trok Thielman als president diverse malen te paard of met zijn kar naar de Franse legerplaatsen om *sauvegardes* (vrijgeleiden) te kopen en naar Maaseik om de vijandelijke contributies te betalen. Uit de door hem overgelegde rekening:²³⁵⁷

- 27 juni met de kar naar Maaseik om de Franse contributies te betalen;
- 15 juli naar Vlijmen, waar het Franse leger kampeerde, *om swaricheden te verhoeden die de gemeynte over het hoofd was hangende*;
- 15 juli naar Cranendonk *om datse aldaer wercklieden wilden hebben*;
- 15 juli met een borgemeester naar Eindhoven en andere plaatsen *naer de ruijters vanden graeve van Nassouw, die met vier dusent peerden aldaer waeren*;

- 19 juli met paard en wagen *naer Boxtel inden Fransschen leger om wiltbraet en haver te brengen volgens d'aenschrijven van't quartier;*
- 6 augustus met een borgemeester naar Maaseik om daar de gerekwireerde koeien af te leveren;
- 27 september met een borgemeester naar Maaseik om de oorlogscontributie te betalen. Onderweg, te Steensel, moesten zij 2 gulden 4 stuivers geven aan een troep ruiters voor *tabackgelt;*
- 30 september naar Grave om aan de Fransen haver en rogge te leveren;
- 24 november met een borgemeester naar Maaseik om de contributie af te dragen;
- 29 november naar Grave en Oss om haver voor de Fransen te kopen.

In 1674 was Tielman Lemnius de Hilvarenbeekse afgevaardigde in de kwartiervergadering van Oisterwijk²³⁵⁸, waaruit hij samen met de Tilburgse borgemeester Soffaerts werd gedeputeerd om te Maastricht aan de Fransen ten behoeve van het quartier een kwijtschelding van f 150.000 van de contributies te vragen.²³⁵⁹ In 1685 kreeg hij f 500 uit de dorpskas van Hilvarenbeek om te 's-Gravenhage te solliciteren naar een verlaging van de verpondingsbelasting; het geld was bestemd om zijn reis- en verblijfskosten te vergoeden en om het ambtelijke apparaat te oliën.²³⁶⁰ Geprest door de Raad van State stelden Thielman, schepen maar geen president meer, en de Diessense schepen Niclaes Beersmans zich in 1694 samen persoonlijk borg voor de schuld van f 22.269:8:9 die Hilvarenbeek wegens achterstallige verponding had.²³⁶¹

Sinds 1654 was Thielman broeder, in 1658 deken en minstens sedert 1665 rentmeester van het Venerabele Gilde van Jezus' Zoete Naam.²³⁶² Hij huurde verschillende malen de proosdijtiende²³⁶³, waaruit in het geheim een traktement aan de pastoor van Hilvarenbeek werd betaald. Voor deze pastoor stelde hij zich in 1686 borg, toen de kwartierschout hem vervolgde wegens het toelaten van jezuïetenpredikaties in de schuurkerk.²³⁶⁴

Verschillende malen pachtte Thielman te Hilvarenbeek geheven landsbelastingen²³⁶⁵, te beginnen in 1654, toen hij op verzoek van het quartier van Oisterwijk de bezaaide morgen en hoorngelden pachtte; in 1678 pachtte hij voor f 350 het zout en voor f 475 het gemaal, in 1681 het zout (f 460) en gemaal (f 600), in 1685 de bezaaide morgen (f 920) en de wijnen (f 444), in 1686 het zout (f 500) en gemaal (f 680).

Thielman Lemnius was getrouwd met Barbara van den Heuvel²³⁶⁶, dochter van mr. Thomas Dierckxss van den Heuvel, secretaris van Loon op Zand, schepen van Oisterwijk, rentmeester van de abdij Ter Kameren, en van Margriet Jan Wouter Panis. Zij testeerden in 1674 en 1683.²³⁶⁷ Barbara was op 1 maart 1616 te Oisterwijk gedoopt en werd op 12 april 1688 te Hilvarenbeek begraven.

In februari 1644 had Thielman te Hilvarenbeek voor 1304 carolusgulden het huis *Sint Joris* in de Gelderstraat gekocht, zuidwaarts grenzende aan de straat naar het Hoog Spul.²³⁶⁸ Met zijn buurman lag hij vervolgens lange tijd in proces over de doornenhaag tussen beider huizen en de door Thielman aangeplante wilgen, berken en essen, die door de eiken van genoemde buurman zouden worden verstikt.²³⁶⁹ In 1660 kocht hij het gunstiger gelegen, kapitale huis *de Zwaen* aan de Gemene Plaats, bestaande uit keuken, voorkamer, kruiskamer, klein kamertje

achter de woonkamer, moes en portaal, schop, schuur, koeienstal en paardenstal, maar het werd vernaderd door een derde.²³⁷⁰

In de *Sint Joris* hield Thielman winkel en had hij zijn brouwerij. Bij een visitatie in 1658 werd bij hem behalve Beekse bier ook Franse wijn aangetroffen.²³⁷¹ In 1687 en 1695–1697 wordt hij koopbrouwer genoemd met een brouwketel van zeven tot negen tonnen capaciteit; in 1697 heet de ketel onbruikbaar en in 1698–1699 ongebruikt²³⁷², maar wel bleef Thielman bier en gedestilleerd tappen. Tegen het einde van zijn leven verhuurde hij voor de vorstelijke som van f 130 per jaar het huis aan Herbert Smits, die mulder was op de Esbeekse molen. Het wordt dan (december 1699) beschreven als een huizing met stalling en andere bijgebouwen plus een boerenbedrijf, gebruikt en ‘gelabeurd’ door Thielman zelf (dat wil zeggen door zijn knechten) en vergroot met het door hem gehuurde perceel *den Bastiaen*. Het huis en de aanstee, *met een lopen clever*²³⁷³ *ende twee lopen ledigh lant*, konden worden aanvaard met Beloken Pasen 1700, de groes met half maart en het zaailand met de oogst aan de witte stoppelen. Voor eigen gebruik reserveerde Thielman de winkel in het voorhuis met de kamer aan de zuidkant en het kantoor daarachter, de gang naar de keuken, het karhuisje, een hoek in het schop om zijn ‘brand’ (brandstof) te leggen, de achterste kelder, de bierstelling in de grote kelder, *–mits in cas van brouwen te mogen gebruijcken tot dat het bier sijnen overganck sal hebben gedaen–*, een deel van de zolder om zijn graan te leggen, de helft van de grote tuin aan het voorste deel van het pad, twee perken in de voorste tuin achter de schuur. Het achterste keukentje en de kamer voor aan de straat aan de noordzijde zouden voor gezamenlijk gebruik zijn. Ten slotte moest de pachter Thielman op alle zon- en feestdagen met paard en wagen uit en thuis brengen *om sijnen kerckelijcken dienst te horen*.²³⁷⁴

Lang heeft Thielman Lemnius van deze pensioenregeling niet kunnen profiteren. Hij overleed in maart 1700, twee weken nadat hij zijn bierbrouwerij had opgedoekt²³⁷⁵, en werd op de zevenentwintigste te Hilvarenbeek begraven.²³⁷⁶

In zijn functies van president en belastingpachter had Thielman Lemnius lijnrecht gestaan tegenover de Benaars, van wie hij in moeilijke tijden van oorlog en depressie het onmogelijke aan financiële getroostingen vroeg. Daar hij de enige magistraat in zijn tijd was die niet werd mishandeld, van wie niet de ruiten werden ingegooid en over wie geen schimpliedjes de ronde deden, zou men hem bijna als populair bestempelen, maar de afwezigheid in archiefstukken van berichten over molest mag echter niet leiden tot de veronderstelling van het tegendeel.

Oir.²³⁷⁷

1. Thomas Lemnius²³⁷⁸, te Hilvarenbeek gedoopt op 6 augustus 1642, werd op 30 oktober 1663 geprofest bij de minderbroeders te Antwerpen. In 1667 werd hij tot priester gewijd. Nadien was hij gardiaan te Leuven en te Antwerpen. Hij werd op 16 augustus 1696 aangesteld tot *definitior provinciae*. Op 7 oktober 1701 is hij te Antwerpen overleden.
2. Adriaen Lemnius²³⁷⁹ is op 25 februari 1644 te Hilvarenbeek gedoopt. Op 13 juli 1663 trad hij in bij de norbertijnen van Tongerlo, waarbij hij de kloosternaam Bernardus aannam. Zijn inkleding vond plaats op 5 augustus 1663 en zijn professie, met een half jaar dispensatie, op 24 februari 1665. Na een korte voorbereidende studie aan de universiteit van Leuven studeerde hij in 1665–1668 theologie te Rome. Daar werd hij tot priester gewijd. Terug in Tongerlo was hij lector in de theologie. Op 1 juni 1669 is heer Bernard in zijn klooster aan de pest overleden.
3. Maria, te Hilvarenbeek gedoopt op 31 oktober 1645, jong gestorven.
4. Maria Lemnius²³⁸⁰, gedoopt te Hilvarenbeek op 5 november 1646. Zij werd op 2 september 1669 geprofest als begijn te Turnhout²³⁸¹, waar haar tante Maria van den Heuvel grootmeesteres was en waar haar ouders op het begijnhof een huis voor haar lieten bouwen.²³⁸² In 1707 verpachtte zij het huis *Sint Joris* in de Gelderstraat; een van de voorwaarden was, dat de huurder haar drie maal per jaar met paard en wagen naar Turnhout zou brengen.²³⁸³ In 1724 heet zij *sinneloos*²³⁸⁴ en op 16 januari 1730 is zij te Turnhout overleden.

5. Ivo Lemnius, volgt onder VI-a op pagina 179.
6. Anna Catharina Lemnius²³⁸⁵, te Hilvarenbeek gedoopt op 29 november 1654. Zij erfde van haar vader diens honderdtwintigste deel in de Hilvarenbeekse riddertiende, dat zij in 1704 verkocht.²³⁸⁶ Zij trouwde op 3 april 1684 te Hilvarenbeek met mr. Jan van Rijckevorsel M.D.²³⁸⁷ Deze was op 19 december 1660 te Breda gedoopt als zoon van de apotheker Augustijn van Rijckevorsel en van Anneken Cornelis van den Kieboom. Hij had te Leuven medicijnen gestudeerd²³⁸⁸ (immatriculatie in 1677, baccalaureaat in de medicijnen in 1682, licentiaat in 1683) en zich vervolgens als arts gevestigd te 's-Hertogenbosch, waar hij in 1684 een huis huurde in de Hinthamerstraat tegenover het kerkhof. Kort daarop kocht hij huizen in de Torenstraat en in de Keizerstraat.²³⁸⁹ In 1701 maakten Jan en zijn vrouw een testament.²³⁹⁰ Na dertig jaar huwelijk liet hij zich in oktober 1715 scheiden van mevrouw Lemnius, nadat hij op 4 februari 1714 te Vught was getrouwd met Johanna Catharina Theresia van Nuysenburg van Zuidewijn, weduwe van Godefridus Stappaerts. Op 2 juli 1732 is dr. Jan van Rijckevorsel te 's-Hertogenbosch overleden. Zijn zoon uit het eerste huwelijk, Thieleman van Rijckevorsel, was pastoor van Poppel.
7. Margreta Thielman Lemnius, te Hilvarenbeek gedoopt op 10 september 1658, trouwde²³⁹¹ daar op 8 oktober 1682 met Andries Ermers²³⁹² uit Grave, zoon van mr. Jan Ermers en van Geertruyt Clomp. Andries was mede-eigenaar van *het veer over de Maes tegens over de stadt Grave*.²³⁹³ Van haar ouders erfde Margreta de hoeve te Giersbergen onder Drunen.²³⁹⁴ Te Tilburg was Ermers lakenkoper en borgemeester.²³⁹⁵ Hij huurde kort na zijn huwelijk van de Tilburgse koopman Johan van Geldrop voor 70 gulden per jaar een huis bij de kerk, te weten *een camer, de winckel aende strate met de keucken ende comptoir platse daer achter aen, met den kelder onder den winckel ende den solder daerboven*; het huis was voorts voorzien van een beddekoets in de keuken, een bottelarij (wijnopslag) en een bierstelling in de kelder, zodat er wellicht ook werd getapt.²³⁹⁶ In 1695 had via zijn bemiddeling een Amsterdamse koopman aan een andere een baal wol verkocht, waarvan werd vastgesteld *dat die wolle niet en was om kettingh van te spinnen, om dat die vol schitten, groff en vol ruijght was*.²³⁹⁷ Margreta Lemnius, sinds 1696 of 1697 weduwe Ermers, werd in 1701 ab intestato erfgename van haar schoonvader Jan Ermers, die als weduwnaar priester was geworden, landdeken van Ravenstein en pastoor van Velp, en van haar schoonzuster Cornelia Ermers.²³⁹⁸ In 1711 erfde zij van haar aangetrouwde oom Cornelis Clomp land te Gassel in het land van Cuijk.²³⁹⁹ Zij zette de lakenhandel van haar man voort, overleed vermoedelijk te Tilburg en werd te Grave begraven op 19 mei 1733. Een jaar later werd de nalatenschap (waarin de helft van een windmolen) gedeeld.²⁴⁰⁰ De kinderen waren:²⁴⁰¹
  - a. Thielman Ermers²⁴⁰² was lakenkoper te 's-Hertogenbosch, waar hij trouwde met Alegonda Willems van Lier, dochter uit een Bossche lakenkopersfamilie.
  - b. Gertruydt Ermers trouwde in 1702 met Bartholomeus van Turenhout²⁴⁰³
  - c. Sophia Ermers²⁴⁰⁴ trouwde met Cornelis van Dal te Tilburg, zoon van Johan van Dal en van Maria Wittebol.

VI-a. IVO LEMNIUS²⁴⁰⁵, te Hilvarenbeek gedoopt op 27 augustus 1651, legde zich evenals zijn vader toe op de draperie en koopmanschap van wollen lakens. In de Franse oorlog van 1672–1678 vergezelde en assisteerde hij zijn vader op diens tochten naar de Franse legerplaatsen en contributie-ontvangers.²⁴⁰⁶ Nog tijdens deze voor Hilvarenbeek desastreuze oorlog verhuisde hij naar Turnhout, waar hij rond 1680 is overleden. Zijn weduwe, Maria Mallants²⁴⁰⁷, hertrouwde daar op 7 februari 1683 met de lakenkoper Hendrick Robert.²⁴⁰⁸ Haar kinderen waren:

1. Maria Barbara Lemnius, te Hilvarenbeek gedoopt op 25 juli 1674 en ongehuwd te Turnhout overleden op 15 november 1715.

2. Johanna Maria Lemnius werd op 28 november 1675 als Maria gedoopt te Hilvarenbeek. Te Turnhout trouwde zij op 24 februari 1699 met mr. Cornelis van Broeckhoven²⁴⁰⁹, die in 1694 te Padua was gepromoveerd tot medicinae doctor.²⁴¹⁰ Hij overleed te Turnhout op 11 april 1737.
3. Margrieta Lemnius²⁴¹¹ is op 27 juli 1677 met de namen Anna Margaretha te Turnhout gedoopt. Op 9 januari 1742 is zij daar ongehuwd overleden.

V-e. GORIS ADRIAEN LEMMENS²⁴¹², te Hilvarenbeek gedoopt op 14 februari 1622, volgde in 1644 zijn vader op als hoevenaar van Tulder. In zijn tijd steeg de pachtsom tot netto 180 à 200 gulden per jaar, maar in 1657 kreeg hij een remissie tot 125 gulden, – *ende dat om redenen dat de pachter was clagende dat hy soo veele ende groote lasten mocht betalen ende dragen.*²⁴¹³ De belastingverhoging was een rechtstreeks gevolg van de beëindiging van de Tachtigjarige Oorlog en de daarop volgende weigering van de Staten-Generaal om de traditionele fiscale voorrechten van de Tulderse hoeve te erkennen.²⁴¹⁴ Bovendien was de belasting van de verponding ingevoerd, die voor Tulder op een somma van f 86:5:4 per jaar was gefixeerd.²⁴¹⁵ In 1662 werd op 120 voet ten oosten van de oude een nieuwe hoeve gebouwd, zodat de landsgrens niet meer als vanouds dwars door het gebouw liep: de grens liep op de plaats *daer ordinaris de vuyrstede is geweest, bij de haalboom, op welke plaetse vanden haelboom vande oude huysinge voorschreven in ons presentie op heden eenen seer groeten steen tot eene memorie is ingegraven.*²⁴¹⁶ Van de nieuwe Tulderse Hoef is alleen de gevelsteen bewaard gebleven. Gregorius Lemnius is op 3 mei 1679 op zijn hoeve overleden en werd te Poppel begraven. Hij was op 4 november 1646 te Moergestel in het huwelijk getreden met Adriaentjen Cornelis Mutsaerts²⁴¹⁷, een dochter van Cornelis Daniel Mutsaerts en van Adriaentjen mr. Jan Baten. Hun kinderen waren:²⁴¹⁸

1. Adriaen Lemnius²⁴¹⁹ werd op 19 december 1660 als artesstudent aan de universiteit van Leuven ingeschreven. Hij promoveerde er op 14 november 1662 tot licentiaat in de vrije kunsten. Nadat hij op 21 maart 1671 de graad van baccalaureus in de theologie had behaald, studeerde hij door. Nog in 1672 verbleef hij te Leuven; hij bestelde toen te Goirle vijfhonderd kaatsballen. Later is heer Adriaen mogelijk pastoor van Wieringen geworden.
2. Geertruyt Goris Lemnius²⁴²⁰ trouwde met Dionys Colen²⁴²¹, die sinds 1673 de hoeve te Tulder pachtte.²⁴²² Hij was te Tilburg gedoopt op 23 april 1644 als zoon van Peter Wouter Colen in *de Ram* (ook in *de Ploeg* en in *de Wildeman*), schepen van Tilburg, en van Cornelia Adriaen Cornelis Peter Eeltjens. In het rampjaar en ook in 1673 leed Dionys op zijn hoeve enorme verliezen aan de inkwartieringen van Staatse en vijandelijke soldaten. Ze vraten alles op, braken kisten en kasten open en namen meestal afscheid na *het affmaijen ende verdestrueren van alle de vruchten, granen en voijagie*, want die mochten niet in handen van de vijand vallen.²⁴²³ In 1675 legde Dionys het bijltje er bij neer. Hij verklaarde, *dat inde vrijheijt van Hilvarenbeeck diversche ende veele goederen door de borghmeesters aldaer voir de daegelycxe (...) lasten worden verhuert ende veele goederen blijven liggen onbeteult, die de lasten niet connen opbrengen, daerenboven dat den requirant sodanich wert belast doir vuijteringe van ruijters ende soldaten ende andere excessive costen, onmogelijck voirden requirant opte brengen ofte op de voorschreven hoeve sodanich te connen blyven.*²⁴²⁴ Zo kwam het, dat misschien voor het eerst sinds het ontstaan van de hoeve een vreemde het laatschap op zich nam. Dionys Colen vestigde zich te Tilburg, waar hij in 1680 het borgemeesterschap waarnam.²⁴²⁵ In 1689 werden er bij de vontpeiling 515 potten wijn en 29 potten gedestilleerde wateren aangetroffen.²⁴²⁶ Na op 19 februari 1685 met zijn vrouw te hebben getesteerd²⁴²⁷ is hij op 7 augustus 1690 te Tilburg overleden.

Geertruyt Lemnius hertrouwde te Tilburg op 18 januari 1693 met mr. Dirck Rijck de jonge uit Amsterdam. Te Amsterdam hadden in 1691 Claes Bos en Dirck Rijck contractueel afgesproken een handel in laken, wol en andere koopmanschappen op te

zetten, waarvoor Bos *f* 12.000 zou fourneren en waarvan Rijck de directie zou voeren en Bos de boekhouding.²⁴²⁸ Dirck Rijck handelde in Tilburgse lakens.²⁴²⁹ In 1705 leverde hij aan de compagnie Van der Eem en Veen te Haleb (Iskanderun in Egypte) vier halve lakens en een kwart laken, waarvoor hij na de behouden terugkeer van het schip *de Post op Egipten f* 1176 zou ontvangen.²⁴³⁰ Dirck is op 17 mei 1665 te Amsterdam gereformeerd gedoopt als zoon van Dirck Rijck, *laeckenfactoer*, en Lijsbet Calcoen. In 1694 woonde hij aan de Heuvel (hij had een huisbrouwerij ter grootte van 9½ tonnen bier²⁴³¹), maar een jaar later woonde hij als koopman te Moergestel.²⁴³²

Geertruys kinderen verhuurden in 1697 e.v. voor *f* 125 per jaar de huizing *de Oude Drije Swanen, de plaets vande brouwerije, moutcamer, kojstal, verckenskoij, schuere ende perdenstal met den hoff aent ven*, gelegen op de Heuvel.²⁴³³ Het waren:²⁴³⁴

- a. Cornelia Colen, gehuwd met Peter Aert de Meyer.
- b. Catrien Denis Colen.
- c. Goris Colen²⁴³⁵ (1678–1718), studeerde te Leuven en werd pastoor van Herenthout.
- d. Johanna Denis Colen.
- e. Marie Colen, gehuwd met Gijsbert Mutsaerts²⁴³⁶, bierbrouwer *in de Croon* te 's-Hertogenbosch met klandizie te Tilburg.²⁴³⁷ In 1692 werd hij betrapt op belastingontduiking (impost op de bieren) en mishandelde een schildwacht.²⁴³⁸ Hij was in 1728 rentmeester van het arme-oude-mannen-Meelmansgasthuis.²⁴³⁹ Samen met zijn zusters te Leuven, Maria, *devotaire*, en Margareta Theresia, gehuwd met Peter Scheijvers, was hij in 1717 erfgenaam van Daniel Cornelis Mutsaerts.²⁴⁴⁰
3. Een kind van 'Goris op Tulder' werd in 1647 of 1648 te Hilvarenbeek begraven.²⁴⁴¹
4. Daniel Gregoris Lemnius, te Hilvarenbeek gedoopt op 8 maart 1655, maakte in 1677 te Tilburg een testament.²⁴⁴²
5. Cornelia, te Hilvarenbeek geboren in juni 1663.

IV-f. WILLEM THIELMANS LEMMENS VAN TULDEL²⁴⁴³ heeft enige tijd samen met zijn broer Adriaen en zus Jenneken de Tulderse Hoeve beteuld.²⁴⁴⁴ In 1614 wordt hij vermeld als medepachter, in de contracten van 1619 e.v. niet meer, maar een verklaring uit 1706 leert, dat de schepenen van Hilvarenbeek *hebben gesien opt glas schrift inde huijse van wijlen Tielman Lemnius, in sijn leven alhier geweest hebbende lange jaeren president, den naem van Willem Tielman Lemnius, d'anno 1647, die welcken alhier gewoon heeft op de hoeve genaemt Tulder*.²⁴⁴⁵ Hij verwierf uit de nalatenschap van zijn oom mr. Henrick Lemnius de *Elisabeth Tielman Swolffs stede* aan de Hegge onder Poppel.²⁴⁴⁶ In 1652 was hij schepen van Weelde. Daar was hij op 11 april 1628 getrouwd met Maeyken Laureys Michielssen²⁴⁴⁷, een dochter van Laureys Michiels Bols alias van Ael en van Christina Marten Willem Schellekens (Schellekens). Zij overleed te Weelde op 19 mei 1640 en erfde postuum de *Marten Schellekens stede* te Weelde. Willem Lemmens is op 4 september 1659 te Weelde gestorven. Zijn en Maeykens kinderen waren:²⁴⁴⁸

1. Thielman Willem Lemmens, volgt onder V-f op pagina 181.
2. Elisabeth, te Weelde gedoopt op 6 maart 1632, jong gestorven.
3. Michiel Willem Lemmens alias van Tulder²⁴⁴⁹ is in maart 1633 te Weelde geboren en trouwde te Poppel op 19 januari 1658 met Maeyken Geraert Sebastiaens.²⁴⁵⁰ Zij is op 5 juni 1634 te Poppel gedoopt als dochter van Geraert Adriaen Sebastiani en Jenneken Adam Laureys (uit de familie Van Gurp). Van haar broer Willem kochten Maeyken en Michiel in 1660 tweederde van het huis *de Ploech* te Poppel.²⁴⁵¹ Van hun kinderen is vermoedelijk alleen Marie volwassen geworden:
  - A. Willemken, te Weelde gedoopt op 29 oktober 1659.
  - B. Geraert, te Weelde gedoopt op 15 maart 1662.
  - C. Marie Michiel Lemmens, te Weelde gedoopt op 26 augustus 1665, leefde nog in 1713.²⁴⁵²

D. Jenneken, te Weelde gedoopt op 20 februari 1669.

4. Marie Willem Lemmens, te Weelde gedoopt op 7 april 1634 en daar op 9 maart 1654 overleden.
5. Adriaen Willem Lemmens, volgt onder V-g op pagina 183.

V-f. THIELMAN WILLEM LEMMENS VAN TULDEL²⁴⁵³ is op 20 februari 1630 te Weelde gedoopt en vestigde zich te Poppel, waar hij in de Hegge de *Elisabeth Tielman Swolffs stede bezat*²⁴⁵⁴ en een aanstelling tot vorster kreeg. In 1661, 1667 en 1670 wordt hij gezien als schepen van Weelde en in 1677 heette hij meierij van Weelde.²⁴⁵⁵ Daar trouwde hij op 3 november 1654 met Anneken Marten Goossens alias Swaenen²⁴⁵⁶, dochter van Marten Jan Bartholomeus Goossens, schepen van Weelde, en van Elisabeth Jan Wouter Swaenen. Thielman is op 17 mei 1701 te Poppel overleden. Zijn kinderen bij Anneken:²⁴⁵⁷

1. Maria, te Weelde gedoopt op 17 december 1655.
2. Martyn Lemnius, volgt onder VI-b op pagina 181.
3. Willem, op 1 oktober 1659 te Weelde gedoopt en jong gestorven.
4. Willem Tieleman Lemmens²⁴⁵⁸ is op 3 september 1662 te Weelde gedoopt. Hij was vorster aldaar.
5. Jan Tielman Lemmens, te Weelde gedoopt op 22 augustus 1666.
6. Willemijn Tielman Lemmens trouwde te Poppel op 18 mei 1694 met Jan Herman Coppens.²⁴⁵⁹ Voor het zover kwam, was er bijna sprake van een vrijage met Anneken Balemans uit Ravels. Jan Coppens informeerde namelijk bij diens tante naar haar beschikbaarheid, waarop zij sprak: „*Dat icker aen te geven heb, sal uwe ras gegeven zijn, want ick hebber geen geven aen.*” Herman hield zich groot: „*Ick gelof dat sij Jannen, mijn swager, liever heeft als mijn. Die brengt al quaert rapport aen. Ende ist dat sij dien liever heeft als mij, soo en begeer ick haer niet.*”²⁴⁶⁰

VI-b. MARTIJN LEMNIUS²⁴⁶¹, gedoopt te Weelde op 9 juni 1657, vestigde zich te Hilvarenbeek, waar hij op 2 augustus 1694 trouwde met Anneken Michiel Gijsbrechts van den Nieuwenhuysen²⁴⁶², weduwe van Jasper Hendrick Bosmans alias Moonen. Zij was op 4 augustus 1666 te Hilvarenbeek gedoopt en had van haar ouders Michiel Ghijsbrecht Michielssen van den Nieuwenhuysen en Elisabeth Jan Middegaels de welbeklante herberg *den Clossenborch* in de Koestraat geërfd, weleer (in 1580–1620) het bezit van mr. Jan Lemmens (p. 43) en zijn zoon Bartholomeus Lemmens van Tulder (p. 45). Blijkens de taxatie van de bierimpost had deze samen met de herberg *Den Bosch* aan de Gemene Plaats in 1708 de grootste omzet.²⁴⁶³ De schuur ervan diende tot schuil- of schuurkerk voor de Hilvarenbeekse katholieken. Martijn was behalve herbergier ook bierbrouwer; zijn vrouw bezat in de Gelderstraat een huizing met een stal en een brouwerij.²⁴⁶⁴ Als gezworen twaalfman en borgemeester maakte hij verschillende malen deel uit van het bestuur van Hilvarenbeek. Op 22 mei 1715 werd hij daar begraven. Zijn weduwe overleefde hem tien jaar en werd op 17 februari 1725 begraven. Hun zoon volgt onder VII-a op pagina 182.

VII-a. JOHAN LEMNIUS²⁴⁶⁵ werd op 27 december 1704 te Hilvarenbeek gedoopt. Hij was zadelmaker van zijn stiel en als zodanig deken van het ambachtsgilde van SS. Crispijn en Crispiniaan.²⁴⁶⁶ Verder was hij heilige-geestmeester in 1742 en 1743 en gedurende een aantal jaren (de kuiperijen van de gereformeerden ten spijt²⁴⁶⁷) schepen van Hilvarenbeek. Daar trouwde hij op 10 juni 1725 met Elysabeth Janssen Verdijsteldonck²⁴⁶⁸ uit Someren, geboren in 1692 of 1693, die als nicht en huishoudster bij de pastoor van Hilvarenbeek woonde. Het jonge stel huurde eerst *de Clossenborch* in de Koestraat²⁴⁶⁹ en kocht in 1730 een huis met brouwerij aan de Gemene Plaats of Vrijthof.²⁴⁷⁰ Te Esbeek bezat Johan een boerderij, die hij in 1741 van de hand deed.²⁴⁷¹ Kort nadat Johan en Elysabeth in 1749 hadden getesteerd²⁴⁷², overleed de laatste; zij werd op 14 september 1749 te Hilvarenbeek begraven. Op 8 februari 1750 hertrouwde Johan aldaar met Bello Levin²⁴⁷³, de erfdochter van de grote herberg *de Gouden Leeuw* aan de Vrijthof. Zij was te Meenen geboren uit het huwelijk van Johannes Levin en de Hilvarenbeekse Cornelia Cornelis van Heesch, dochter uit

de *Gouden Leeuw*. Via haar moeder was Bello een van de ruim tweehonderd erfgenamen van de in 1694 overleden, steenrijke Antwerpse koopman Pedro Michielssens. Johan Lemnius was door een aantal van hen gemachtigd om hun belangen in het sterfhuis te behartigen en reisde daarom diverse malen naar Antwerpen en Brussel. Eens werd hem onderweg, te Turnhout, zijn stamboom gestolen door een pretense mede-erfgenaam. In 1755 was de erfdeling eindelijk afgehandeld.²⁴⁷⁴

Op 22 augustus 1775 is Johan Lemnius te Hilvarenbeek begraven. Zijn weduwe testeerde daar in 1781.²⁴⁷⁵ In 1802 kocht zij een viswouwer in de Wouwerstraat, met planken afgescheiden van de belendende grote wouwer.²⁴⁷⁶ Uit het eerste huwelijk stammen:

1. Anna Margo Lemnius²⁴⁷⁷, te Hilvarenbeek gedoopt op 15 april 1727 en daar op 23 juli 1747 begraven.
2. Elisabeth, te Hilvarenbeek gedoopt op 10 maart 1729, daar op 20 mei 1729 begraven.

De kinderen het tweede huwelijk verkochten in 1809 voor *f* 3700 de *Gouden Leeuw*, bestaande uit vijf benedenkamers, een grote keuken, twee kelders, een achterkeuken, de paardenstal, de koeienstal, een binnenplaats, de schuur en de tuin.²⁴⁷⁸

3. Anna Elisabeth, te Hilvarenbeek op 22 november 1750 gedoopt, vier dagen later begraven.
4. Anna Catharina Lemnius, te Hilvarenbeek gedoopt op 1 december 1751. Zij kreeg op 10 mei 1783 een borgbrief voor Vught.²⁴⁷⁹ Te Hilvarenbeek trouwde zij daags daarna met Johannes Schellekens, weduwnaar van Waltera van Beynen. Hun kinderen als vermeld in 1809 waren:
  - a. Barbara Schellekens, gehuwd met Abraham Lathouwers.
  - b. Johanna Cornelia Schellekens te Vught.
  - c. Maria Elizabeth Schellekens, onmondig.
5. Maria Isabella Lemnius²⁴⁸⁰, te Hilvarenbeek gedoopt op 30 april 1754, trouwde te Vught op 3 februari 1788 met Dirk van de Molengraaf, herbergier te Best. In 1794

wordt zij vermeld als Elisabeth Lemnius, *dogter uijt de herberge genaamt den Gouden Leeuw*.²⁴⁸¹ Haar man is op 2 juni 1739 te Woensel gedoopt als zoon van Peter Dirks van de Meulengraaf en Margarita Gerard van Vroonhoven, trouwde achtereenvolgens met Johanna Lambert van de Sanden, Helena Lodewijks en Maria Isabella Lemnius en stierf te Best op 16 oktober 1821.

6. Cornelis Antonius Lemnius²⁴⁸² is op 29 november 1756 te Hilvarenbeek gedoopt. Aanvankelijk was hij waard in *de Gouden Leeuw*²⁴⁸³, maar in de jaren negentig vestigde hij zich te Brussel. Hij was achtereenvolgens getrouwd met Anna Catharina Lucia Helselmans en Helena Jacobs. Uit het eerste huwelijk:
  - A. Joannes Petrus, te Hilvarenbeek gedoopt op 12 april 1785.
  - B. Catharina Anthonia, te Hilvarenbeek gedoopt op 20 september 1786.
  - C. Maria Theresia, te Hilvarenbeek gedoopt op 7 juni 1789, daar begraven op 19 november 1790.

Uit de tweede echtverbintenis:

- D. Joannes, op 24 december 1791 te Hilvarenbeek gedoopt.
  - E. Nicolaas, op 9 januari 1794 gedoopt te Hilvarenbeek.
  - F. Adriaan, te Hilvarenbeek op 7 februari 1798 gedoopt.
7. Jan Martinus Lemnius, volgt onder VIII-a op pagina 183.

VIII-a. JAN MARTINUS LEMNIUS²⁴⁸⁴ werd op 30 december 1759 te Hilvarenbeek gedoopt en trouwde daar op 13 november 1796 met Leen Tiendemans (Maria Magdalena, Maria Helena), die er in juli 1810 stierf. Zij was op 12 maart 1767 te Weert gedoopt als dochter van Nicolaas Tindemans en Geertruyt Trouwen. Jan Martinus was leerlooier en schoenmaker en wordt in 1807 gezien als *hoofdman van de confrerie van St. Chrispijn*.²⁴⁸⁵ In 1801 kocht hij zijn mede-erfgenamen voor f 1515 uit een huis aan de westzijde van het Marktveld met daarbij het land, wei, hof en water, genaamd *den Ijpelaar*, groot 12 lopen 29 roe.²⁴⁸⁶ Op 31 december 1809 is hij te Weert overleden. Zijn kinderen bij Leen Tiendemans waren:²⁴⁸⁷

1. Isabella Lemnius, te Hilvarenbeek gedoopt op 25 februari 1798. Zij trouwde te 's-Hertogenbosch op 1 juli 1824 met Marcelus Willems, bakker te Eindhoven. Hij is te Maaseik op 21 februari 1801 gedoopt als zoon van Pieter Nicolaas Willems en Maria Agnes Bongaers.
2. Anna Cornelia Lemnius, te Hilvarenbeek gedoopt op 27 oktober 1799, woonde in 1825 zonder beroep te Helmond. Daar is zij op 1 juli 1864 overleden.
3. Antonetta Geertruda Lemnius, te Hilvarenbeek gedoopt op 31 januari 1802, trouwde aldaar op 8 januari 1826 met Embertus van Tilborgh uit Tilburg, zoon van Henricus van Tilborgh en Anna Catharina Leenaers. Zij vestigden zich te Waalwijk.
4. Johannes Gerardus Lemnius is op 11 januari 1804 te Hilvarenbeek gedoopt en woonde in 1825 als bakkersknecht te Eindhoven.

V-g. ADRIAEN WILLEM LEMMENS²⁴⁸⁸ werd op 9 mei 1640 te Weelde gedoopt en vestigde zich te Poppel, waar hij in 1720 of 1721 is overleden. Daar was hij op 30 januari 1663 getrouwd met Jenneken Michiel Biemans²⁴⁸⁹, dochter van de van Hilvarenbeek geboortige Michiel Jaspas Biemans²⁴⁹⁰, secretaris van Poppel, en van Gysken Adam Laureyssen uit de Tilburgse familie Van Gulp. Hun kinderen waren:²⁴⁹¹

1. Guiliam Lemnius²⁴⁹², te Poppel gedoopt op 10 november 1664 en daar overleden op 28 januari 1730. Hij werd op 20 september 1683, 18 jaar oud, secretaris van Poppel²⁴⁹³, welke positie hij tientallen jaren bleef bekleden. Bovendien was hij notaris²⁴⁹⁴ en gedurende verschillende jaren schepen van Poppel.
2. Jaspas Lemnius, te Poppel gedoopt op 3 augustus 1687 en daar op 1 februari 1707 overleden.
3. Bartholomeus Lemnius van Tulder, volgt onder VI-c op pagina 184.
4. Marie Lemnius²⁴⁹⁵, op 20 februari 1678 te Poppel gedoopt, woonde daar als ongehuwde joffer tot zij er op 22 mei 1715 werd begraven.

VI-c. BARTHOLOMEUS LEMNIUS VAN TULDER²⁴⁹⁶ is op 31 oktober 1671 te Poppel gedoopt. Hij was daar commies van de konvoien en licenten²⁴⁹⁷ en volgde in 1723 zijn broer Guiliam op als secretaris.²⁴⁹⁸ Voordien was hij secretaris en rentmeester geworden van Weelde, welke heerlijkheid hij heeft aangekocht. Op 10 februari 1709 was hij te Oisterwijk getrouwd met Elisabeth van Esch²⁴⁹⁹, die daar op 17 augustus 1684 was gedoopt als dochter van Theodorus van Esch, oud-schepen, en van Wilhelmina Melis en te Poppel werd begraven op 1 februari 1753. Bartholomeus Lemnius van Tulder, heer van Weelde, was op 20 december 1743 in zijn woonplaats Poppel gestorven. Zijn kinderen bij Elisabeth waren:

1. Joanna Maria Lemnius²⁵⁰⁰, te Poppel gedoopt op 13 januari 1710.
2. Door Lemnius²⁵⁰¹, te Poppel op 11 november 1711 Maria Theodora gedoopt. Zij trouwde daar op 29 augustus 1737 met Petrus Gerardus Sneyers of Snijders²⁵⁰² uit Turnhout. Hij had te Leuven gestudeerd²⁵⁰³ en vestigde zich in zijn geboorteplaats als notaris en procureur. Daar overleed hij op 25 augustus 1778, op 1 september 1782 gevolgd door zijn weduwe.
3. Anna Catharina Sophia Lemnius²⁵⁰⁴, te Poppel gedoopt op 3 maart 1714, trouwde daar op 4 februari 1749 met Marcellis Goossens²⁵⁰⁵ te Boxtel. Deze was in 1743 collator van een in 1607 door zijn voorzaat, mr. Jan Goossens, kanunnik van Boxtel, gestichte studiebeurs.²⁵⁰⁶ Marcellus Johan Goossens was in 1769 een van de twee *Linnen Fabricateurs* te Boxtel, die belastingfaciliteiten kregen voor hun bedrijf.²⁵⁰⁷
4. Adriaan Lemnius van Tulder²⁵⁰⁸, te Poppel gedoopt op 22 juli 1717, doorliep zonder succes de kleine school te Geel – hij straalde in 1735²⁵⁰⁹ –, maar werd desalniettemin op 16 januari 1736 als student aan de universiteit van Leuven geïmmatriculeerd.²⁵¹⁰ Hij volgde in 1744 zijn vader op als secretaris van Poppel²⁵¹¹ en erfde van hem de heerlijkheid Weelde. Op 10 september 1767 is hij te Poppel kinderloos overleden. In 1788 was Joannes Goossens erfgenaam van zijn helft in de *Beeckacker* te Enschoot.²⁵¹²

Ongeallieerde Van Tulders en Van Tuldens

1. Poppelaars

I. GEERT JORIS VAN TULDER²⁵¹³, geboren in het begin van de zeventiende eeuw, woonde te Poppel, waar hij op 21 september 1650 overleed. Van zijn vader Joris van Tuldens, die in januari 1639 wijlen was²⁵¹³, is niets bekend. Op 28 februari 1632 was hij te Poppel peetvader van Jan, zoon van Adriaen Cornelis en Maria Joris, die misschien zijn zus was.

Geerts weduwe, Maeyken Janssen van Raeck²⁵¹⁴ overleed te Poppel op 7 december 1674. Op 26 juni 1631 was zij aldaar met hem getrouwd en in 1639 kocht zij haar mede-erfgenamen uit de ouderlijke stede te Aarle onder Poppel.²⁵¹⁵ Zij wordt vermeld in het verpondingskohier van Goirle uit 1657 in de paragraaf *Lamelacker, wesende seer hooge ende scrale landen, driesen ende beemden, waer van by drooge jaeren niet ofte nimmer seer weijnig geproffiteert wort*; zij bezat daar 9 lopenzaad 12 roeden (akker)land en 7 lopenzaad 17 roeden groes.²⁵¹⁶ In het kohier van 1662 is zij aangeslagen met een verponding van 10 stuivers voor de akker *den Schilt* ($\frac{1}{2}$ lopenzaad groot), 1 gulden voor $1\frac{1}{2}$ lopenzaad beemd *aenden stroom* en $1\frac{1}{2}$ gulden voor 5 lopenzaad heideveld.²⁵¹⁷ Geert en Maijken hadden te Poppel in de herdgang Aarle gewoond; de Lamelhoek werd in 1652 omschreven als *nieuw ingegraven erven ontrent Aarle onder de jurisdictie van Goirle*.²⁵¹⁸ Geerts weduwe staat als Maijken Geeraerd van Tulder geboekt voor genoemde cijnsplicht van 2 lopen rogge in de rekeningen van 1668–1688.²⁵¹⁹ Aangezien zij op 7 december 1674 te Poppel was overleden, kan ook een dochter van Geert zijn bedoeld. In de rekeningen van 1689–1700 is de belasting op de erfgenamen van Geert van Tulder geboekt; de in natura vastgestelde vergoeding werd in 1695–1696 *geransoeneert* op 5 stuivers het lopenzaad.²⁵²⁰ Kinderen:²⁵²¹

1. Jenneken, te Poppel gedoopt op 4 augustus 1632.
2. Geertruyt Gerits van Tulder is op 18 maart 1634 te Poppel gedoopt en trouwde daar op 10 april 1657 met Jan Adriaenssen van Gils alias Marquis, zoon van Adriaen Janss van Gils. Hun kinderen Jan, Hendrick, Geertruijt, Maria en Maria werden in 1664, 1669, 1672, 1672 en 1675 te Poppel gedoopt.
3. Jan, te Poppel gedoopt op 10 oktober 1636.
4. Adriaen van Tulder, volgt onder II op pagina 185.

II. ADRIAEN VAN THULDER is te Poppel gedoopt op 28 juni 1640 en trouwde op 21 april 1676 met Anna Hendrick Noulants (Nauleyns).²⁵²² Hij overleed er op 27 mei 1689 en werd op 1 april 1702 door zijn weduwe gevolgd. Zij hadden te Aarle onder Poppel gewoond. Hun kinderen waren:

1. Hendrick Adriaens van Thulder, volgt onder III op pagina 185.

2. Maria, te Poppel gedoopt op 18 maart 1680.

III. HENDRICK ADRIAEN VAN THULDER²⁵²³ is op 20 juli 1677 te Poppel gedoopt. Hij was daar gegoed onder Aarle, waar hij in 1713 en 1714 land hypothekeerde.²⁵²⁴ Van moederskant zal hij te Aarle de 27 roeden land hebben geërfd, die in 1711 waren genaamd *de huijs plaets van wijlen Mattheus Nouwelants*.²⁵²⁵ Hendrick trouwde te Poppel op 23 september 1702 met Lucia Rieberghe²⁵²⁶ (dochter van Cornelis Rieberghe en Maria Havermans) en overleed aldaar op 7 februari 1742. Hieruit:

1. Adriaen van Teulder, volgt onder IV-a op pagina 186.
2. Jan, te Poppel gedoopt op 20 maart 1705 en er overleden op 17 februari 1706.
3. Marie van Tulder²⁵²⁷ werd op 10 december 1706 te Poppel gedoopt en trouwde daar op 2 juni 1736 met Jan Stoops, weduwnaar van Adriaentjen Caels. Deze is op 4 maart 1746 te Poppel gestorven. Zijn onmondige kinderen²⁵²⁸ uit beide huwelijken verkochten in 1748 een beemd *int Broeck*. Marie van Tulder was als weduwe spinster²⁵²⁹ en werd op 15 september 1766 te Poppel begraven.
4. Anneken Hendrick van Tulder²⁵³⁰ is te Poppel gedoopt op 1 maart 1709 en er overleden op 7 april 1785. In 1741 sloot zij een zeer ongelukkig huwelijk: op 15 april 1771 trad zij te Tilburg in ondertrouw met Jan Peters de Bresser²⁵³¹, zoon van Peter Anthonie de Bresser en van Wilhelmina Jan Adriaen Bucken. Hij was te Moergestel gedoopt op 13 augustus 1711. Enkele dagen na zijn huwelijk, op 23 april 1741, is hij te Goirle overleden. Anneken van Tulder hertrouwde te Tilburg op 5 mei 1743 met Theodorus Broers. Deze was geboren te Tilburg, woonde in 1743 te Helvoirt en vestigde zich na zijn huwelijk te Poppel, waar hij op 14 juli 1786 overleed. Anneken bewoonde de boerderij, die zij van haar vader had geërfd; zij had haar broers en zusters successievelijk uit de hoeve gekocht, die ongeveer f 500 waard was.²⁵³²
5. Peeter van Tulder, volgt onder IV-b op pagina 187.
6. Cornelia van Tulder²⁵³³ werd op 3 april 1714 te Poppel gedoopt, trouwde aldaar op 2 februari 1752 met de keuter Jan van de Weteringh²⁵³⁴ en overleed er op 17 oktober 1783.²⁵³⁵
7. Jenneken Hendrick van Tulder²⁵³⁶, te Poppel gedoopt op 16 februari 1717, vestigde zich te Riel als vrouw van Arnoldus Aarts, wiens weduwe zij was in 1765 en 1766.

IV-a. ADRIAEN VAN TEULDER²⁵³⁷, werkman (1754)²⁵³⁸, is gedoopt te Poppel op 9 juli 1703, daar op 8 maart 1781 overleden. Hij trouwde te Poppel op 8 februari 1750 met Elisabeth Joosen uit Hooge Mierde of Bergeyk, die op 17 november 1778 te Poppel stierf; zij was een dochter van Jan Reynier Joosen. Hun kinderen waren:

1. Hendrick, te Poppel gedoopt op 8 december 1751.
2. Hendrick, te Poppel gedoopt op 8 december 1753. Vermoedelijk is hij identiek aan Henricus van Tulder, die in 1782 peetvader was van een zoon van zijn zus Anna Maria.
3. Gerard, te Poppel gedoopt op 6 september 1756.
4. Cornelia Adriaan van Tulder, te Poppel gedoopt op 10 november 1757, trouwde daar op 10 september 1781 met Cornelis Peter Bruurs, met wie zij te Hilvarenbeek ging wonen. Cornelis was daar op 21 februari 1755 gedoopt als zoon van Peter Jan Bruers en Engel Dirck Smolders. Op 23 maart 1799 werd hij weduwnaar (Hilvarenbeek) en op 20 april 1800 hertrouwde hij te Hilvarenbeek met Willemijna Peter van Oort. Een jaar later, op 23 mei, stierf hij in zijn geboorteplaats.
5. Cornelis van Tulder, volgt onder V-a op pagina 186.
6. Anna Maria van Tulder²⁵³⁹ woonde te Teteringen, toen zij op 17 oktober 1779 te Princenhage trouwde met Christiaan Marijnis Dirven (Derven). Hij hertrouwde aldaar op 2 november 1788 met Adriana Berkman.

V-a. CORNELIS VAN TULDER werd op 13 januari 1761 te Poppel door Maria van Tulder ten doop gehouden. Hij woonde als *handwerker* (arbeider) in de Groenstraat te Poppel, waar hij op 25 februari 1824 overleed. Aldaar was hij op 6 mei 1787 getrouwd met Joanna van de

Gender, die te Poppel weduwe werd op 25 februari 1824 en is overleden op 5 februari 1825.
Oir:

1. Maria Elisabeth, te Poppel gedoopt op 9 maart 1788 en daar overleden op 14 januari 1795.
2. Jan, te Poppel gedoopt op 14 maart 1791.
3. Adriaan, te Poppel gedoopt op 4 december 1794.
4. Anna Maria van Tulder, te Poppel gedoopt op 26 Florial jaar VI (14 mei) 1798, trouwde daar op 25 januari 1826 met de handwerker Wilhelmus Peerdens uit Bladel, daar gedoopt op 16 januari 1793 als zoon van Adrianus Peerdens en van Suzanna Willem Fransen.
5. Peter van Tulder, volgt onder VI-a op pagina 186.

VI-a. PETER VAN TULDER, gedoopt te Poppel op 29 augustus 1803, woonde als *werkman* te Turnhout. Daar trouwde hij op 21 mei 1828 met Joanna Maria van Gool, die op 28 november 1791 te Merksplas was gedoopt. Hun zoon volgt onder VII-a op pagina 187.

VII-a. FRANCISCUS ADRIANUS VAN TULDER is op 23 september 1830 te Turnhout geboren. Hij was smid van beroep en woonde achtereenvolgens te Schilde, Merksem en in de Kloosterstraat te Antwerpen, in welke stad hij op 20 juni 1875 is overleden. In eerste echt was hij getrouwd met Elisabeth van Dingenen, te Schilde geboren op 23 mei 1819 als dochter van Petrus Dingenen en Anna Maria Geudens en overleden te Merksem op 4 maart 1864. In tweede echt trouwde de smid te Antwerpen op 13 februari 1868 met Adriana Stallen uit Etten en Leur, daar geboren op 14 april 1818 en te Antwerpen op 24 februari 1870 gestorven. Ten derden male trouwde Van Tulder te Antwerpen op 24 november 1873 met Maria Theresia Cafmeyer, aldaar geboren op 22 april 1817 en er gestorven op 12 mei 1884. Uit het eerste huwelijk werd een zoon geboren, die volgt onder VIII-a op pagina 187.

VIII-a. PETRUS LUDOVICUS VAN TULDER werd op 27 oktober 1848 te Schilde geboren, vestigde zich in 1867 te Zandhoven en omstreeks 1880 te Viersel, waar hij op 10 juli 1932 stierf. Uit zijn huwelijken met Maria de Pooter en Theresia Smolders had hij twaalf kinderen, van wie er acht op jeugdige leeftijd overleden. De overlevenden waren:

1. Frans van Tulder (Petrus Franciscus), te Zandhoven geboren op 31 maart 1873 en daar ontslapen op 26 juli 1942. Hij had kinderen en kleinkinderen bij Maria Regina Mennekens, onder wie:
  - A. Regina Leonia van Tulder, te Zandhoven geboren op 20 juli 1900. Zij was gehuwd met Alfons Jozef Rombouts en lid van de „Bond der Christene Moeders.” Op 24 september 1927 is zij in haar geboorteplaats overleden.
2. August van Tulder (Augustinus), hoef- en wagensmid te Viersel. Op 30 juni 1878 was hij te Zandhoven geboren, hij overleed te Grobbendonk op 22 november 1973. Zijn vrouw was Maria Catharina Lauwereys uit Pulle, daar geboren op 21 december 1886 en op 31 oktober 1932 te Viersel overleden. Zij hebben kinderen en kleinkinderen.
3. Constant van Tulder, geboren te Viersel op 29 september 1882 en op 8 december 1968 te Broechem overleden. Uit zijn huwelijk met Maria Regina Julia Verpoorten had hij vier kinderen:
  - A. Celine Anna Catharina van Tulder, geboren te Broechem op 18 januari 1912, gehuwd met Jozef Thys (Antonius Joannes Josephus).
  - B. Frans van Tulder (Franciscus), gehuwd met Marja de Meutter. Hieruit:
    - AA. Dirck van Tulder.
    - BB. Johan van Tulder.
  - C. Maria van Tulder, gehuwd met Maurits Persyn.
  - D. Lea van Tulder, gehuwd met Frans Govaerts.

4. Jules van Tulder is op 24 september 1880 te Zandhoven geboren en stierf, „gesterkt door de Genademiddelen van onze Moeder de H. Kerk en de Pauselijke Zegen ‘In Articulo Mortis’” te Antwerpen op 1 januari 1954. Volgens zijn bidprentje was hij „Erelid van de Bond van het H. Hart, Derde Ordeling van de H. Dominicus, Lid Jubilaris van de Congregatie H. Familie (Hopland), Lid Jubilaris van de Katholieke Schoolpenning.” Hij was gehuwd met Maria Wouters, waaruit:

A. Jozef van Tulder S.J.

IV-b. PEETER VAN TULDER²⁵⁴⁰, *keuter*²⁵⁴¹, werd op 19 juli 1711 te Poppel gedoopt en is daar begraven op 3 juni 1763. Hij trouwde te Poppel op 26 december 1744 met Maria Peeters alias Nelemans²⁵⁴², een dochter van Adriaen Peeter Nelemans en van Cornelia Verspreuwel, die op 19 augustus 1714 te Poppel was gedoopt. Met haar broers en zusters verkocht zij in 1767 voor *f* 1100 *seeckere schoone ende welgelegen stede* te Overbroek onder Poppel, bestaande uit huizing, schuur, landerijen, weiden en heiden.²⁵⁴³ Peters en Maria's kinderen waren:

1. Lucia van Tulder, te Poppel gedoopt op 20 oktober 1745, trouwde te Hilvarenbeek op 19 juni 1774 met Huybert Christoffel van Rooij. Deze zoon van Stoffel Jan van Rooy en Maria Huyberts van Zeelst was op 23 januari 1738 te Hilvarenbeek gedoopt. Hij trouwde aldaar in eerste echt in 1764 met Jen Cornelis Fiers. In 1791 trouwde hij ten derden male met Maria Aarts, weduwe van Cornelis Hessels *sive* Hesselmans. Hij had toen drie kinderen en was analfabeet.²⁵⁴⁴
2. Gerard, te Poppel gedoopt op 18 februari 1747.
3. Cornelia, te Poppel gedoopt op 10 augustus 1748 en daar begraven op 1 april 1763.
4. Adriana van Tulder werd te Poppel op 1 januari 1750 Henrica alias Adriana gedoopt. Zij beviel in 1786 van een bastaarddochter, die op 3 september te Poppel Barbara werd gedoopt. Op 15 september 1788 trouwde zij te Poppel met Remigius van 't Sas²⁵⁴⁵ uit Baarle; hij is te Baarle-Hertog gedoopt op 30 januari 1763 en overleed aldaar op 27 februari 1809. Te Baarle-Nassau werd Adriana begraven op 19 februari 1803.
5. Hendrick van Tulder, arbeider, is te Poppel gedoopt op 29 december 1751. Hij trouwde daar op 15 januari 1787 met Adriana Maria van Deyck. Deze was op 12 maart 1748 te Poppel gedoopt als dochter van Michiel van Dyck en Adriana Noyens. Nadat Hendrick te Poppel was begraven op 9 juli 1802, hertrouwde zijn weduwe aldaar op 23 mei 1803 met de landbouwer Adrianus van de Reydt.
6. Adriaan, te Poppel gedoopt op 30 oktober 1757.

2. Van Klein Tulder

I. LEMMEN DIERCK THIELMANS woonde te Esbeek en was daar onder meer gegoed *inde Cleyne Ecker*.²⁵⁴⁶ Hij trouwde eerst met Marie Jan Jaspars en vervolgens met Heesken Jans van Gestel. Deze heette in 1589 *Hester uxor Lamberti op Tuld* (Hester, huisvrouw van Lambert op Tuld).²⁵⁴⁷ Na enkele juridische schermutselingen deelden de voor- en nakinderen in 1604 de nalatenschap.²⁵⁴⁸ Uit het eerste bed:

1. Lambrecht Lambrechts van Tuld, volgt onder II op pagina 189.

De nakinderen, die in 1604 werden bevoegd door hun oom Jan Willem Jan Anthonis van den Berghe, waren:

2. Dierck Lambrecht Diercx, volgt onder IIbis op pagina 193.
3. Jenneken Lambrecht Diercx²⁵⁴⁹, onmondig en ongehuwd in 1604, was in 1606 de vrouw van de Esbeker Jan Michiel Claes Chielen.

II. LAMBRECHT LAMBRECHTS VAN TULDER is tussen 1641 en 1650 overleden en misschien voor 1646.²⁵⁵⁰ Te Esbeek was hij gegoed geweest *aende Broecxie*. Zijn weduwe was volgens het verpondingskohier uit 1657 aangeslagen voor f 9:3:3 uit haar 1 lopen 36 roe metende aanstede met huisplaats, 5 lopen 18 roe land met 3½ roe grachten bij *de Luijensvoort*, het *Leemputthjen*, 2½ lopen groot, 1 lopen bos met 6 roe grachten en kanten, *de Laerenweij* van 5 lopen 40 roe en *de Cruysbergh*, 1 lopen 25 roe groot met 12 à 13 roe grachten en kanten, alles te Esbeek gelegen.²⁵⁵¹ Lambrecht was getrouwd Maeyken Henrick Vingerhoets²⁵⁵², een dochter van Henrick Aert Vingerhoets en Jenneken Aert Keyzers. Haar broers Aert en Jan waren voerlieden. Bij de erfscheiding van haar ouders' nalatenschap in 1627 ging de boerderij met boomgaard e.a. *aende Broecxie* onder Esbeek naar haar zus Cathelyn, terwijl zij zelf onder meer *den ouwen beempt aende Luijensvoort* erfde; zij behield bovendien het recht van wege *met gebantelde beesten* over de weg langs genoemde boerderij.²⁵⁵³ In 1651 was Maeyken erfgename van haar zus Cathelyn.²⁵⁵⁴ Kinderen:

1. Lambrecht, te Hilvarenbeek gedoopt op 22 november 1603.
2. Lambrecht Lambrechts van Tulder²⁵⁵⁵ is op 12 januari 1607 te Hilvarenbeek gedoopt. Hij bleef wonen te Esbeek, waar hij in 1644 *den Daelacker* pachtte, gelegen *aende Cruijsberch*, en mede namens zijn broers een wei kocht op de Laren.²⁵⁵⁶ In 1648 machtigde hij zijn Waalwijkse broer Jan om te Hooge Mierde een schuld te innen.²⁵⁵⁷
3. Dierck Lambrechts van Tulder, volgt onder III op pagina 189.
4. Hendrick Lambrechts van Tulder, volgt onder IIIbis op pagina 190.
5. Jan Lambrechts van Tulder²⁵⁵⁸ vestigde zich te Waalwijk. Zijn vrouw Margriet was in 1661 doopgetuige voor Lambert, zoon van zijn broer Dirck.

III. DIRCK LAMBRECHTS VAN TULDER²⁵⁵⁹ had in 1669 twee koeien op stal²⁵⁶⁰ en dreef volgens de gemaallijst van 1687–1688 een huishouden van twee personen boven de twaalf jaar.²⁵⁶¹ In 1688 werd hij gesteund door de heilige-geestafel van Hilvarenbeek.²⁵⁶² Zijn armoede was al gebleken in 1679, toen hij te 's-Hertogenbosch *in gijselinge op der poorte gehaelt* was (op de Gevangenpoort gedetineerd), omdat hij het achterstel van een rente in de erfenis van zijn broer Lambert niet kon betalen.²⁵⁶³ Hij was op 26 april 1661 te Hilvarenbeek getrouwd met Willemijntjen Peter Willems Hoven alias Van Gestel.²⁵⁶⁴ Zij zat in 1700 met haar kinderen Adriaen en Allegonde in een huishouden.²⁵⁶⁵ Dirck was analfabeet. Kinderen:²⁵⁶⁶

1. Lambert, te Hilvarenbeek gedoopt op 10 juli 1661.
2. Cathalyn Dierck Lambrechts²⁵⁶⁷ werd op 20 juni 1663 te Hilvarenbeek gedoopt. Zij diende in 1689 als maarte in het huishouden van Dierck Gerrits de Mesmaecker en Hendricxken Gerrit Martens Otten op *de Mosterd* onder Esbeek.²⁵⁶⁸ Later trouwde zij met Jan Hendrick Timmermans, een Esbeekse boer. Hun kinderen Dirck, Jan en Cornelis Jan Timmermans waren in 1737 de erfgenamen van hun tante Aldegonda van Tulder.

3. Marie Dircks van Tulder, te Hilvarenbeek gedoopt op 22 september 1665, trouwde te Tilburg op 15 september 1710 met Dirck Herman Bocx²⁵⁶⁹ te Goirle. Deze was eerder getrouwd geweest met Jenneken Andries Adriaen Driessen.
4. Jan, te Hilvarenbeek gedoopt op 27 januari 1688.
5. Aldegondis Dirck van Tulder is op 13 september 1676 te Hilvarenbeek gedoopt en bleef met haar broer Adriaen tot minstens in 1728 een huishouden vormen.²⁵⁷⁰ In 1737 werd haar nalatenschap verkocht.²⁵⁷¹ De veestapel bestond uit een zwarte os (verkocht voor f 23:5:0), een zwarte koe (f 24:5:0), een zwarte vaars (f 9:10:0) en een rood kalfje (f 3:5:0).
6. Adriaen Dirck van Tulder²⁵⁷² was boer te Esbeek. Daags nadat hij op 28 oktober 1719 huwelijksvoorwaarden²⁵⁷³ was overgekomen met Jenneken Paulus Pasmans sloot hij te Hilvarenbeek een huwelijk met haar. Jenneken was in eerdere echt getrouwd geweest met Jan Joost Moonen²⁵⁷⁴, bij wie zij moeder was.²⁵⁷⁵ Zij werd te Hilvarenbeek begraven op 16 augustus 1720. Adriaen van Tulder volgde haar op 11 mei 1737 in het graf. Hij was kinderloos gebleven. Zijn nalatenschap bestond uit een derde van een aanstede te Esbeek, waard f 15.²⁵⁷⁶

IIIbis. HENDRICK LAMBRECHTS VAN TULDER, te Hilvarenbeek gedoopt op 22 februari 1617, verkocht in 1662 onder borgstelling door zijn broer Dirck zijn deel in het zaailand *het Bosch* te Esbeek.²⁵⁷⁷ Hij had zich evenals zijn broer Jan te Waalwijk gevestigd. In 1676 was hij peter van zijn nicht Aldegondis van Tulder en bij het huwelijk van zijn zoon in 1680 heet hij overleden. Zoonlief had gejokt, want Hendrick stierf te Waalwijk pas op 7 april 1691. Uit zijn huwelijk met Jacomijna van Gellicum liet hij twee kinderen na, die in 1691 hun huis te Waalwijk, strekkend zuid van de herenstraat noordwaarts tot de halve winterdijk toe, voor f 630 verkochten:²⁵⁷⁸

1. Lambert van Tulder, volgt onder IV op pagina 190.
2. Cornelia van Tulder te Gorinchem.

IV. LAMBERT VAN TULDER²⁵⁷⁹ is in 1652 te Waalwijk geboren. Hij vestigde zich als meester-hoedenmaker en koopman in hoeden²⁵⁸⁰ te Amsterdam²⁵⁸¹, waar hij ten tijde van de ondertrouw in de Laurierstraat woonde. Op 13 mei 1680, –de huwelijksvoltrekking vond op 4 juni 1680 plaats in de Nieuwe Kerk–, bekende hij samen met Geertruyt Leenderts een bedrag schuldig te zijn aan de wijnkoper Guilliam Leenderts, haar oom, *welcke somme van f 200 zij comparanten sullen appliceren ende gebruijcken tot haer cledinge ende ondertrouw van haer aenstaende huwelijk.*²⁵⁸² Een week later kwamen zij de huwelijksvoorwaarden overeen, onder meer dat de bruidegom *niet anders in desen huwelijck sal inbrengen als alleenlijck de clederen van linnen en wollen tot zijn lijff behoorende.* Daarentegen bracht de bruid in het huwelijk de helft van een huis aan de Anjeliërsgracht, *daer Maeghdenburgh inde gevel staet*, een achtste in een huis op de Nieuwendijk bij de Gravenstraat *daer de Peperbael inde gevel staet*, een achtste in een huis op de hoek van de Prinsengracht en de Elandstraat. Daarvan mocht Lambert in geval van kinderloos overlijden van zijn aanstaande een bedrag van f 250 voor zichzelf houden.²⁵⁸³ In september van dat jaar kocht Lambert van Tulder voor f 360 een *hoedemaeckers winckel, soo van vormen, ketels ende 't geen vorder daer aen dependeert.*²⁵⁸⁴ In 1689 kocht hij *een huijs, hoedemakerije en verder getimmerte daer achteraan*, op de zuidzijde van de Bloemgracht tussen de tweede en de derde brug, *daer de Keijsers hoed in de gevel staet.*²⁵⁸⁵ Geertruyt Leenders en haar broer Gerrit verkochten in 1684 als erfgenamen van een kwart van de nalatenschap van hun grootouders Leendert Leenderts en Anna Lourens aan Guilliam Leenders voor f 500 hun deel in een huis aan de Prinsengracht op de noorderhoek van de Elandstraat, naast de erfgenamen van de kruidenier Hans Leenarts.²⁵⁸⁶ Geertruyt Leenders²⁵⁸⁷ was te Amsterdam gedoopt op 12 januari 1659 als dochter van de hoedenmaker Hans Lenaerts uit Amsterdam en van Aeltje Gerrits uit Aalsmeer.

Hans Lenerts Jans²⁵⁸⁸ uit Antwerpen, hoedenmaker te Amsterdam, wordt gezien sinds 1604, toen hij aan de Heiligestede een huis kocht.²⁵⁸⁹ Als hoedenkramer kocht hij in 1609 het huis aan de Nieuwe Zijds Singel *daar Gogh uithanght* met een huis daarachter.²⁵⁹⁰ Hij woonde aan de Brouwersgracht, toen hij in 1611 trouwde met Sara Williaerts (Willers), die zijn weduwe was in 1630. Aan de Brouwersgracht hadden zijn ouders, Hans Lenards de oude en Betteken Broen, een suikerbakkerij gedreven.²⁵⁹¹ In 1619 kocht hij aan de Keizersgracht drie erven, waar hij een hoedenmakerij opzette.²⁵⁹² De meester-hoedenmaker kwam in 1624 in opspraak, toen hij op een ongekend hardhandige wijze zijn stielgenoten wegconcurrerde, zodat zij tot de knechtenstand degradeerden: Joost Joosten de Keyser uit Den Bosch, een 50-jarige hoedenmaker te Amsterdam, had zijn atelier moeten sluiten en was werk gaan vragen bij Lenerts. Die zei tot afgrijzen van de sollicitant: „Soo moettet gaen, alle de cleyne meesters moeten noch mijn beste knechten sijn”.²⁵⁹³ Lenerts had inderdaad ruimschoots geprofiteerd van het in 1621 aangenomen reglement van het hoedenmakersambacht, waarbij de meesters een ongelimiteerde hoeveelheid knechten werd toegestaan. In 1625 werd dat aantal gereduceerd tot maximaal acht, met uitzondering voor Hans Lenards, die er levenslang vierentwintig te werk mocht blijven stellen.²⁵⁹⁴ In 1613 en 1617 was hij vader geworden van Hans en Dirck Lenaerts²⁵⁹⁵, van wie de eerste zijn vaders bedrijf voortzette.

Zijn zwager Gerrit Leenders²⁵⁹⁶, hoedenmaker te Amsterdam, leende Lambert van Tulder *f* 500.²⁵⁹⁷ Jan Richelmans de jonge verkocht in 1721 ten behoeve van zijn schoonmoeder Geertruyt Leenders het huis waar *Maagdenburg* in de gevel stond en waarvan Lambert van Tulder in 1696 voor *f* 500 de wederhelft had verworven²⁵⁹⁸ voor *f* 3000 aan Nicolaas Veekens.²⁵⁹⁹ Lambert van Tulder overleed te Amsterdam op 16 november 1709, zijn weduwe op 10 november 1727. Zij hadden in 1686 testamentair de weeskamer geëxcludeerd.²⁶⁰⁰ Hun dertien kinderen waren:

1. Jacomijntge van Tulder²⁶⁰¹ is op 9 mei 1681 te Amsterdam in de Oude Kerk gedoopt en op 7 november 1758 aldaar overleden (precies een week later werd zij in de Westerkerk begraven). Zij was in haar geboortestad op 20 maart 1709 in de Walenkerk getrouwd met Arent Veekens²⁶⁰², toen woonachtig op de Singel, een zoon van de zijdenlintwerker Jan Veekens en van Susanna Vollenhoven. Hij is te Amsterdam gedoopt op 9 juli 1683. Arent Veekens en Daniel de Harde, *kooplieden, hebbende genegotieerd in compagnieschap op de naem van Veekens en De Harde tot Amsterdam ende tot Rochelle*, vertoonden in 1716 aan hun schuldeisers dat zij door de wisselnegotie in

zo'n *ongelegenthijs* van zaken waren beland, dat zij niet meer konden betalen. Met tweeënvijftig van de zestig crediteuren, die samen f 227.509:3:0 vorderden, kwamen zij tot een akkoord voor 20% van de schulden.²⁶⁰³ Arent Veeckens is op 1 augustus 1740 te Amsterdam overleden en werd vier dagen later begraven in de Zuiderkerk.

2. Jan, te Amsterdam gedoopt op 3 maart 1683.
3. Anna Marij van Tulder, te Amsterdam gedoopt op 19 april 1684 en daar gestorven op 15 juni 1697.
4. Cornelia van Tulder²⁶⁰⁴ is op 29 juni 1686 te Amsterdam gedoopt en woonde op de Rechtboomsloot bij de Geldersekaade, toen zij daar op 5 april 1764 overleed.²⁶⁰⁵ Zij trouwde in de Waalse kerk op 30 juni 1712 met Jan Richelman de jonge, te Amsterdam in 1684 geboren uit het huwelijk van de zijdereder Jan Richelman de oude en Anna van der Hagen. Jan Richelman de jonge woonde op de zuidzijde van de Bloemgracht (in de *Keizershoed*?) toen hij op 4 april 1722 kwam te overlijden. Hij liet kinderen bij Cornelia na.²⁶⁰⁶ Cornelia van Tulder hertrouwde²⁶⁰⁷ op 9 juni 1728 met Isaac van Vleuten²⁶⁰⁸, die op 27 maart 1693 te Amsterdam was gedoopt en in zijn trouwjaar aan de Westermarkt woonde. Zijn ouders waren Willem van Vleuten uit Utrecht, timmerman te Amsterdam, en Cornelia Iman (Iemants). Zij bracht een huwelijksgift van f 41.089 in, hij f 23.482:3:0 exclusief de boedel. Van zijn moeder erfde hij in 1740 nog f 8.853:4:12.²⁶⁰⁹ Isaac bewoonde in 1742 op de Prinsengracht een huis met een huurwaarde van f 720, hield er toen twee dienstboden op na, beschikte over een buitenplaats en was met zijn jaarinkomen van f 3000 een zogenaamde halve kapitalist.²⁶¹⁰ Het huis op de Prinsengracht, juist ingrijpend verbouwd, had hij sedert ± 1740 gehuurd en kocht hij in 1754 voor f 18.900. In de oorlog zat Anne Frank er ondergedoken.²⁶¹¹

Isaac van Vleuten had een groothandel in kruiderijen. In zijn pakhuys *het Swarte Anker* aan de Baangracht bij de Looiersgracht had hij een grote voorraad van *balsem peru, catheou, benzoin, Siams stoklak, coculus, succinum, opium, cubebe, gom gutte, huijsenblas, sabadille, scamonium, piment, saat lak, ceroenen china china, schellak, cardamon malab., gom copal, fragm. china china, mallab. cardomom, sal armoniac, belooppen saatlak, lomp lak, stoklak Bengaals, kogel lak, plat sandelhout, heel oprement, Istrea gallen, zwartsel, Spaans geschilt campechiehout, tripel, groen as, Engels potloot, pijnsteen, Florentijns lak, plat lak, ongeschilt campechie hout, Boston geschilt campechiehout, klein Sint Martens hout, grauwe wijnsteen, gedestilleert Spaans groen, omber, Roomse aluijn, vloozaat, roode wijnsteen, gerafioneerde campher, gerafioneerde borax, sperma coeti, paarlemoer, gom galbanum, sponsen, O.I. inkt, oranje appeltjes, Frans krijt, cinaber natif., Venetiaans terpentijn, peerlen, gom dragant, granaat schillen, paarlemoer schelpen, fijne salsa, half gerafineert borax, naturelle borax, geconfyte gember, mirrha, storax calamita, Chinees root, galiga, cassia lignea, Java indigo, cormandelse, Java dito, Jamboeser dito, platte indigo, Berlijns blauw, Engels bruijn, druk swart, marticot, swart krijt, been swart, bruijn schijtgat, boek groen, terra verd, Siams hout, suratse, gemaale oprement, curcuma, koekjes wit, Surinaamse indigo, caliatours hout, heele omber, konings geel, Persiaans rood, bolus, groen ebbenhout, salpeeter, enzovoorts enzovoorts. De waarde was bij zijn overlijden f 453.695:17:0. Hij stierf te Amsterdam op 15 november 1769. Op 22 november, daags na zijn begrafenis, begon de inventarisering van zijn nalatenschap. Het grachtenhuis was rijk gestoffeerd, er was een illuminatiemachine, een telescoop, een microscoop en een grote verrekijker, in de wijnkelder vond men drie flessen Citroensap, negentien flessen Kaapse wijn, vijftien flessen Malaga, zes flessen brandewijn, een Bourgonder, tweeëndertig flessen azijn en nog eenenzestig flessen wijn. De buitenplaats, *Welgelegen* genaamd en gelegen aan de overzijde van de Haarlemmertrekvaart, werd getaxeerd op f 4800, het woonhuis op de Prinsengracht op f 18.000, een huis aan de Bloemgracht op f 3000, drie pakhuizen (aan de Prinsengracht *de Eekeboom*, aan de Lijnbaansgracht, aan de Baangracht *het Swarte Anker*) op f 8000, f 4000 en f 4200, de tuinderij *Nooyt gedagt* in de Sloterpolder op*

- f* 1200. In totaal lieten Isaac van Vleuten en Cornelia van Tulder *f* 705.871:19:6 na.²⁶¹² Isaac had aan de Nederduits Gereformeerde Diaconie van Amsterdam *f* 10.000 vermaakt en aan de diaconie van Sloterdijk *f* 1000.²⁶¹³
5. Geertruyt, te Amsterdam gedoopt op 24 november 1688.
  6. Alida, te Amsterdam gedoopt op 12 november 1690.
  7. Hendrijna, te Amsterdam gedoopt op 3 oktober 1692.
  8. Johanna, tweelingzus van de vorige.
  9. Hendrik, te Amsterdam gedoopt op 30 december 1693.
  10. Johanna van Tulder, te Amsterdam gedoopt op 1 juni 1695 en daar gestorven op 5 maart 1761. In dat laatste jaar woonde zij aan de Keizersgracht bij de Huidenstraat. Zij trouwde op 19 juli 1722 te Amsterdam met de op de Nieuwendijk woonachtige koopman Dirck van de Velde. Hij was op 23 november 1698 te Amsterdam gedoopt. Zijn ouders waren dr Jacobus van de Velde, arts, en Peternella Block uit Leiden. Dirk van de Velde woonde in 1742 aan de Singel en was toen met zijn twee dienstboden, huurwaarde van *f* 900 en jaarinkomen van *f* 3000 een halve kapitalist.²⁶¹⁴ Hij woonde op de Keizersgracht bij de Huidenstraat toen hij op 24 februari 1780 te Amsterdam stierf.
  11. Hendrick, te Amsterdam gedoopt op 17 november 1697 en er negen dagen later overleden.
  12. Alida van Tulder²⁶¹⁵ werd op 10 december 1698 te Amsterdam gedoopt. Haar vader zette in 1715 een lijfrente van *f* 1000 op de Staten van Utrecht op haar vast, die later werd geconverteerd in een losrente.²⁶¹⁶ Alida trad te Amsterdam op 8 maart 1722 in het huwelijk²⁶¹⁷ met Harmen Bos op de Rechtboomsloot bij de Geldersekaade, waar beiden tot hun dood bleven wonen. Hij was daar in 1698 geboren als zoon van Jan Harmenss Bos en Helena Matthyss. Hij was koopman en assuradeur, had in 1742 een jaarinkomen van *f* 5000, bewoonde toen een huis met een huurwaarde van *f* 290, bezat een buitenplaats en had drie dienstboden op de loonlijst.²⁶¹⁸ Later ging het hem minder naar den vleze. In 1750 sloot hij een akkoord met zijn achtentachtig krediteuren, bij wie hij voor *f* 97.639:2:0 in het krijt stond en wie hij, aangezien hij *in zodanige ongelegentheid van zaken is geraakt*, beloofde 5% van de schulden uit te betalen en meer zodra hij weer tot welstand zou geraken.²⁶¹⁹ Harmanus Bos stierf te Amsterdam op 9 november 1752 en werd in de Zuiderkerk ter aarde besteld in een eigen graf, tegen de torenmuur in de onderste kist. Alida van Tulder zijn weduwe stierf op 24 oktober 1780; zij werd in de Zuiderkerk in een eigen graf begraven.
  13. Lambert, te Amsterdam gedoopt op 13 oktober 1702. Hij werd twaalf dagen oud.

Ibis. DIERCK LAMBRECHT DIERCX ALIAS VAN THULDEL erfde in 1604 het ouderlijke huis met groentetuin en bouwgrond op het Hoogeinde onder Esbeek.²⁶²⁰ In 1606 geloofde hij een rente uit *de Hoeven*, een bocht land *tot Esbeeck opt Hoogeneynde by het Brueckelinge*.²⁶²¹ Het laatste perceel, de Broekeling, behoorde tot de Tulderse Hoeve. Het door Diercks vader tussen Tulder en het Hoogeinde ontgonnen gebied werd naar deze hoeve Klein Tulder genoemd en de boerenpioniers ontleenden er hun familienaam aan.

Op 4 mei 1604 trouwde Dierck van Tuldel te Hilvarenbeek met Anneken Gerit Joordens de Cort.²⁶²² Hij hertrouwde te Hilvarenbeek op 2 mei 1610 met Peterken Jan Jacobs Veraa²⁶²³, een dochter van Jan Jacobs Veraa alias Aleyten en van Heesken Jan Ghyben. Niet lang daarna, in 1612 à 1614, is hij gestorven. Uit het eerste huwelijk werden geboren:²⁶²⁴

1. Adriaen Dierck Lambrechts, volgt onder IIIter op pagina 193.
2. Hesther, te Hilvarenbeek gedoopt op 23 augustus 1607.
3. Anneken Dierck Lambrecht Diercx trouwde met Jooris Jan Wachelyn, een zoon uit de herberg *den Wildeman* aan de Gemene Plaats van Hilvarenbeek. Zijn ouders waren Hans Joris Wachelyn (Wackerlin), vermoedelijk een voerman van Duitse afkomst, en de Hilvarenbeekse Adriaentjen Willems Rijsbosch. Zijn helft van genoemde herberg verkocht hij in 1633 aan zijn broer Jan.²⁶²⁵ In 1628 had hij een huis gekocht in de

Koestraat, dat hij in 1629 weer van de hand deed.²⁶²⁶ Na deze blijkbaar mislukte vestiging in de dorpskern wordt er niets meer van hem en zijn vrouw vernomen.

Uit het tweede huwelijk:

4. Lambrecht Diercx van Tulder²⁶²⁷, vermeld in 1635.

IIIter. ADRIAEN DIERCK LAMBRECHTS²⁶²⁸ is op 25 maart 1605 te Hilvarenbeek gedoopt met de aantekening dat hij *ex Tuldel* was. In 1629 kocht hij bij vernadering het door zijn zwager verkochte huis in de Koestraat²⁶²⁹, maar hij woonde en werkte in de herdgang van Esbeek. Daar was hij gegoed op het Hoogeinde, onder meer in een nieuwe beemd.²⁶³⁰ Uit zijn boerderij ter plaatse geloofde hij in 1646 een rente van f 2:9:0.²⁶³¹ In 1657 werd hij voor f 19:4:6 aan verpondingsgelden aangeslagen; in de opsomming van zijn percelen figureren *de Hoeff, de Hooch* en een *nieuwvelt*.²⁶³² Op 21 januari 1664 legde hem de rentmeester van de domeinen een gewincijns van 4 penningen op voor *het verleijden van eenen waterlaet aen ende om sijn nieu erva tot Esbeek*.²⁶³³ Vier koeien en drie personen trof men in 1669 in zijn huishouden.²⁶³⁴ Hij betaalde tot in 1656 een jaarlijkse rente aan de studiebeurs, die weleer was gesticht door de Hilvarenbeekse hoogleraar Jan van den Langencruys.²⁶³⁵ Deze betalingen zijn hem blijkbaar te veel geworden, want hij liet het onderpand braak liggen, zodat in 1683 de rentmeester van de geestelijke goederen er beslag op legde om de achterstalligheid er aan te verhalen.²⁶³⁶ Adriaen was overigens toen reeds overleden. Hij had een of meer kinderen²⁶³⁷ bij Judith Melis Cornelis Melis²⁶³⁸, een Hilvarenbeekse boerendochter uit de herdgang van de Grote Westerwijk. Haar ouders waren Melis Cornelis Melis Willems en Christina Jacobs van Trier. Twee zonen zijn uit dit huwelijk geboren:

1. Corstiaan Adriaen Dirrick Lambrechts was in 1662 getuige bij het huwelijk van zijn broer.
2. Dierck Adriaen Lammers, volgt onder IVbis op pagina 194.

IVbis. DIERCK ADRIAEN LAMMERS²⁶³⁹ is geboren rond 1631 en woonde en werkte als hoefsmid en *perdemeester* te Esbeek.²⁶⁴⁰ In 1682 was hij oud-borgemeester.²⁶⁴¹ Te Hilvarenbeek trouwde hij op 15 mei 1662 met Claesken Henrick Claes Bosmans (aldaar gedoopt op 30 oktober 1633), wiens weduwe hij in 1689 was.²⁶⁴² Mij is een zoon uit dit huwelijk bekend, die volgt onder V op pagina 194.

V. HENDRICK DIRCK LAMMERS²⁶⁴³ werd op 17 mei 1663 te Hilvarenbeek gedoopt. Daar trouwde hij op 26 mei 1687 met Jenneken Marcelis Aert Hendricx. Deze was op 21 juli 1657 te Diessen gedoopt als dochter van Marcelis Aert Hendricx Cornelis en van Maeyken Jan Mallens, *oriundorum ex parochia de Beeck* (afkomstig uit de parochie Hilvarenbeek), waar zij woonachtig waren in de herdgang van Dun. In tweede echt is Hendrick getrouwd met Johanna Peter Noyens, de in 1685 geboren dochter van de smid Peter Claes Noyens en Adriana Cornelia Corstiaens van der Loo. Zijn kinderen uit het eerste bed verkochten het ouderlijke erfhuis in 1719:²⁶⁴⁴

1. Niclaes Lammers, te Hilvarenbeek gedoopt op 30 augustus 1689, trouwde op 21 mei 1720 aldaar met Cornelia Claes Hendrix. Een van hun kinderen was:
  - A. Jan Claas Lambreghts, te Hilvarenbeek gedoopt op 2 januari 1726, trouwde aldaar op 22 november 1750 met Peterella Paulus Daemen, dochter van Paulus Jan Daemen en Maria Michiel van der Sande. Hun nageslacht woont nog te Esbeek.²⁶⁴⁵
2. Jan Hendrick Lammers, volgt onder VI op pagina 194.
3. Corstiaan Hendrick Lammers, te Hilvarenbeek gedoopt op 31 oktober 1695, trouwde met Jenneken Jan Volders en hertrouwde te Hilvarenbeek in april 1730 met Jenneke Adriaen van Eeten. Uit het tweede huwelijk:
  - A. Adriaan Corstiaan Lambregts is in juni 1738 geboren te Hilvarenbeek en trouwde aldaar op 1 juni 1766 met Hendrina Peter Jacob Janssen.

B. Jennemarie Corstiaen Lambregts, te Hilvarenbeek gedoopt op 4 september 1731 en daar gestorven op 19 maart 1806. Zij was op 19 oktober 1766 te Hilvarenbeek getrouwd met Hendrik Jan Trompenaars²⁶⁴⁶, zoon van Jan Jans Trompenaers en Marie Jan van Rooij, landbouwers in de herdgang van het Hoog Spul. Hendrik, te Hilvarenbeek gedoopt op 14 juli 1738 en er op 13 juli 1817 overleden, begon in 1768 te boeren op de Biest, waar hij voor *f* 14, een Bossche mud rogge en 150 steen dekstro per jaar een stede huurde. Later had hij een eigen boerderij in het Hoog Spul, die hij in 1801 samen met een aantal percelen verkocht voor *f* 502. In 1803 had hij drie runderen op stal, allen ouder dan twee jaar.

C. Hendrik Christiaan Lambregts werd op 25 oktober 1735 te Hilvarenbeek gedoopt en trouwde aldaar op 16 april 1769 met Maria Arnoldus Verdonck (ook Van Donck).

4. Maria, te Hilvarenbeek gedoopt op 31 maart 1700.
5. Marcellis, te Hilvarenbeek gedoopt op 18 september 1701.
6. Margriet Hendrick Lammers, onmondig in 1719, doopgetuige in 1730.

VI. JAN HENDRICK LAMMERS is op 12 september 1691 te Hilvarenbeek gedoopt en trouwde te Diessen op 7 januari 1719 met Adriaentjen Adriaen de With. Zij kwam van de Haghorst onder Diessen, was daar gedoopt op 9 augustus 1698 en een dochter van Adriaen Janssen de With en Mary Jan Lammers Meulenbroecx. Op 6 september 1774 is zij in haar woonplaats begraven. Hun kinderen:

1. Hendrick Jan Lambregts is te Diessen gedoopt op 25 april 1720 en trouwde daar op 2 augustus 1750 met Willemijn de Laet, de op 20 oktober 1720 te Diessen gedoopte

- dochter van Adriaen de Laet en Henrica Maes.
2. Maria, te Diessen gedoopt op 21 januari 1723.
  3. Anneken Jan Lammers trouwde te Hilvarenbeek op 21 januari 1748 met Jan van Esch.²⁶⁴⁷ Deze was geboren te Schijndel en had zich gevestigd in de Hilvarenbeekse herdgang van de Biest, waar hij de herberg *de Swaan* exploiteerde.²⁶⁴⁸ Voorts was hij cijnsplichtig aan de abdij van Echternach *van de goederen in Cockhoven, te weeten vier loopsaet lands, gelegen by de Biest.*²⁶⁴⁹
  4. Peter Jan Hendrikk, bij Catharien N. vader van:²⁶⁵⁰
    - A. Hendrik Peter Hendriks.
  5. Joanna, te Diessen gedoopt op 6 september 1729.
  6. Joanna Maria, te Diessen gedoopt op 29 oktober 1730.
  7. Jacobus, te Diessen gedoopt op 26 juli 1737.

Bijlagen

1. *Voorwoord van het cartularium van Averbode door abt Aert van Tuldel*²⁶⁵¹

In naam van de heilige en ongedeelde Drieëenheid, de Vader, de Zoon en de Heilige Geest. Aan allen die na ons komen en de waarheid liefhebben, dat zij met een vurig hart God mogen aanbidden en in Hem behagen scheppen tot in alle eeuwen der eeuwen. Wij Arnoldus, abt van Averbode, aanschouwen vol zorg met ons innerlijk oog hoe, vooral in deze tijden, de gehele wereld is ondergedompeld in het kwaad en van dag tot dag bereidwilliger en meer geneigd is andermans goed te nemen en te begeren; omdat de nevel der vergetelheid in de loop der tijd de herinnering aan goede daden niet alleen verduistert maar zelfs geheel doet verdwijnen, waardoor ooit tussen geliefden een laakbare grond tot onmin ontstaat, omdat waar liefde bekoelt doordat de glans van de waarheid is verduisterd, de gemene list heimelijk binnentreedt wanneer de vreze des Heren het licht niet van de duisternis scheidt; en zo geschiedt het dat arglistige lieden de goederen van de kerk verkwisten of stelen zonder dat de prelaat ervan weet, als waren ze de rovers die het hoofd van Isobet afhakten toen de poortwachteres lag te slapen. Omdat wij deze onwetendheid willen wegnemen, ja zelfs de rood gekleurde waarheid over alle verwervingen van onze goederen aan onze nakomelingen willen openbaren, hebben wij derhalve verordend alle brieven of charters over de goederen van het klooster die tot aan onze tijd op de een of andere wijze zijn verworven te inventariseren en te registreren. Bij deze brieven is een zodanige ordening in acht genomen, dat die van een oudere datum voorop worden geplaatst, daarna gevolgd door de andere al naar gelang de datum door natuurlijk acht te slaan op de datum volgens het gewone jaar, en wel op een dergelijke wijze dat de prelaat wanneer hij dit boek dat wij een waarachtige cartularium kunnen noemen, bij zich heeft, niet op de oorspronkelijke brieven hoeft terug te grijpen, evenwel onder het voorbehoud dat ze ondertussen worden geïnspecteerd, opdat ze niet door wormen worden aangevreten of door eigen verrotting vergaan. Daarenboven hebben wij vermaand, opdat er geen verschil ontstaat, dat toekomstig te verwerven brieven volgens het onderscheid van de rubrieken van het boek en al naar gelang de datum bijeen worden geplaatst voordat ze tussen de oorspronkelijke brieven worden gevoegd; en dat, indien op andere plaatsen waar het klooster heden ten dage geen goederen bezit, goederen worden verworven, men een nieuwe rubriek moet maken.

Aangezien derhalve een nieuwe abt, die volgens de canonieke regels tot de prelatur en het bestuur van het klooster is gekozen, in het begin niet hoeft te weten, hoe hij zich in het besturen van geestelijke en wereldlijke goederen naar vermogen dient te gedragen, als hij niet eerst is ingelicht; derhalve hebben wij, broeder Arnoldus voornoemd van Tuldel, onwaardig abt van deze kerk, ons voorgenomen ter lering van onze navolgers en tot nut van deze kerk en de broeders die erin verblijven, het volgende te verklaren, waarbij wij nederig smeken dat men zich door de voornoemde lering, als er ongerijmdheden in aangetroffen mochten worden, niet beledigd moet voelen, maar dat men die verbetert en wijzigt.

Ten eerste moet de nieuwe abt zich voornemen de toestand van de geestelijke en wereldlijke zaken van dit klooster te kennen, de wereldlijke goederen die het klooster toevallen met grote nauwgezetheid te leren kennen en behalve in noodzakelijke gevallen het klooster niet te vaak te verlaten. En hij moet er in geestelijke aangelegenheden vooral voor zorgen dat in de kerk het goddelijk officie volgens de

voorschriften van de Orde plechtig wordt opgedragen en dat nooit de gebruikelijke missen, metten, vespers en andere getijden worden overgeslagen, dat volledig wordt vastgehouden aan de orde van de dienst en dat rijkelijk aalmoezen worden gegeven en wel dat hij niet nalaat op alle dagen aan allen die komen en verder trekken en aalmoezen vragen een witbrood of de kruimels van de tafel te geven of te laten geven, al naar men gewend is te geven.

Evenmin mag hij achterwege laten op alle dagen de mis op te dragen en voor het feest van de Geboorte des Heren mag hij niet weigeren de behoeftigen van Testelt en Messelbroek vijf schepel meel en het vlees van één stuk vee te geven of te doen geven en aan de behoeftigen van Tessengerlo twee schepel meel alsmede aan die van Vorst twee schepel meel. En hij moet welwillend en vriendelijk zijn voor zijn onderdanen, opdat hij door hen kan worden bemind en gerespecteerd. Hij moet sober en kuis leven om anderen tot voorbeeld te strekken. Wereldlijke heren en hun personeel moet hij welwillend behandelen zolang zij in het klooster verblijven en vooral de heer hertog en hertogin en hun dienstpersoneel, de heer bisschop van Luik en zijn dienstpersoneel, de heer van Aarschot en de andere naburige heren in wier gebied de goederen van het klooster zijn gelegen, opdat zij zich niet vijandig gaan gedragen, wat niet [nuttig] en evenmin waardevol zou zijn voor zijn klooster.

En hij moet het convent de noodzakelijke zaken verschaffen door het levensmiddelen te verstrekken alsmede aan de broeders de tot dusver gewone kleding, opdat zij geen reden hebben om te klagen of te mopperen en de vrede in de kerk niet wordt verstoord. En het is gebruik om elk jaar rond het feest van Allerheiligen aan elke kloosterpriester tien el stof te geven voor de kleding, te weten cappa, tunica, scapulier en sandalen, aan jonge kloosterlingen daarentegen een tunica, een paar sandalen met twee el linnen stof en om het jaar een cappa.

Ook zal hij, wanneer hij dat wenst, elk jaar aan zijn dienaren en knechten twee tunieken kunnen geven en wel een bij het feest van Allerheiligen en de andere bij het Paasfeest. Tevens moet hij het personeel gehoorzaam en goed houden en zo min mogelijk tweedracht tussen abt en klooster zaaien door zichzelf tot drie dingen aan te sporen: ten eerste dat hij niet toelaat dat zijn onderdanen losbandig en opstandig zijn, maar dat hij hen in alle geoorloofde en betamelijke zaken laat gehoorzamen, voor zover ze daaraan gehouden zijn en die zaken weten; ten tweede moet hij er met grote nauwgezetheid voor zorgen dat de gebouwen wel onderhouden zijn met een goed dak en niet in verval geraken; ten derde dat hij het personeel het geld dat zij hebben verdiend zonder uitstel uitbetaalt en met grote ijver en uiterste zorg waakt voor grote schulden en dat hij om geen enkele reden zijn onderdanen toestaat onderling partij te trekken en dat hij ook zelf geen partij trekt met wie dan ook, aangezien dat de ondergang van het klooster zou betekenen.

Ook moet hij ervoor zorgen dat hij goede, gewetensvolle, trouwe, eerlijke en discrete personen aanstelt om zijn ambten te vervullen, namelijk voor het ambt van prior, subprior, opzichter, beheerder van de provisiekamer en molenaar. En hij moet weten dat het noch voor hemzelf, noch voor zijn klooster dienstig is voornoemde ambten vaak aan andere personen te geven, maar dat hij, wanneer goede en gewetensvolle mannen in voornoemde ambten zijn aangesteld, hen goed moet doen en vriendelijk moet behandelen en moet toestaan dat zij in hun ambt blijven.

En vooral en voor alles moet hij zorgen voor een goede ontvangst van de novicen, die het brave voornemen hebben de Schepper te dienen, die voldoende geletterd zijn en niet losbandig en die wettig geboren zijn waardoor de statuten van de Orde hen geen beletsel oplegt, want door een goede ontvangst worden de kloosters goed beoordeeld en gesierd, door een slechte daarentegen wordt gewoonlijk het tegenovergestelde bereikt. En onwettig geborenen mag hij nooit ontvangen, omdat hij dan vaak bastaarden van vooraanstaanden zou behoren op te nemen, wat hier zeker niet gebruikelijk is.

Zo moet hij er ook voor zorgen dat hij rogge, spelt, gerst, haver en dergelijke in het klooster aan een betrouwbare persoon overdraagt, omdat het klooster door trouweloos personeel de grootste schade is berokkend. Vroeg in de morgen moet hij voor of na de mis naar de werklieden gaan en toezien hoe zij werken en hen aanzetten tot werken, anders zullen ze geringe vorderingen maken, zoals wij in veel gevallen hebben gezien.

Ook zijn beesten en met name paarden, runderen, schapen, varkens en bijen moet hij inspecteren, aangezien het normale gezegde luidt: *Het oog van de meester maakt het paard vet* enzovoorts. En wanneer hij zou zien dat deze slecht worden gevoederd, moet hij het hoofd van de huishouding berispen en hem aansporen beter voor zijn dieren te zorgen enzovoorts.

Zo mag hij ook nooit toestaan dat zijn kloosterlingen of dienaren dobbelen, omdat wij hebben

meegemaakt dat een dergelijk spel zeer grote gevaren meebrengt. En akkers moet hij door lekebroeders goed laten bebouwen en het graan van deze kloosterlanderijen moet hij, uit de tienden van Vorst en van Rummen elk jaar ten behoeve van het personeel apart op één plaats laten opslaan, maar het resterende graan moet hij laten opslaan op andere plaatsen als verkoop nodig is of in Diest, al naar gelang hem dienstig schijnt. En de rogge van Sterksel zal hij vanwege de grote afstand in die plaats kunnen verkopen. En als hij meer zou moeten verkopen, zou hij altijd de rogge van verafgelegen plaatsen moeten verkopen, namelijk die van Lommel, Culensrode, Tuldel en Eel. En de overige rogge moet hij altijd bewaren voor zover daar betere mogelijkheden voor zijn.

En in Hasbania moeten van die tarwe driehonderd schepel volgens de maat van Diest voor de tredmolen worden bestemd en wel iedere maand vijftig schepel, welke driehonderd schepel moeten worden opgehaald in Rukkelingen en Wahanges en de meeropbrengst moet met onze tarwe uit Brustem worden opgeslagen in ons hospitium van Sint-Truiden. En de abt moet ervoor zorgen dat hij altijd oud graan heeft, waaraan het klooster met goed fatsoen geen gebrek kan hebben, omdat in het geval dat de meelprijzen erg hoog zouden zijn, het voor het klooster voordelig zou zijn dat het een voorraad oud graan heeft.

Ook moet hij voor het maken van malt tweehonderd schepel spelt uit Rukkelingen bestemmen en mag hij het maken of laten maken van malt op een geschikte tijd niet uitstellen. De overige spelt en gerst uit Rukkelingen, de gerst uit Brustem, Kozen, Aalst, Rummen en Meerbeek moet hij ten behoeve van zijn eigen paarden en wagens en andere zaken die bij het klooster horen, laten opslaan op een aparte plaats. De haver uit de Kempen, uit Testelt en Messelbroek, uit Bladerdonk, Tessenderlo, Hagenberg en andere hoeven uit de Kempen kunnen zij ten dienste van gasten op de gebruikelijke plaatsen opslaan. En niet minder dan vierhonderdvijftig schepel spelt of gerst moet hij voor de paarden van het klooster bestemmen. En het is gebruikelijk dat aan twee paarden een halster gerst of spelt en niet minder wordt toegekend.

Ook moet hij voor alles en bij alles, als hij eerzaam wil leven en goed wil besturen, in alle zaken voorzorgen treffen, eerst en vooral in die zaken die hij niet kan missen, namelijk rogge, spelt, gerst, haver, witte en rode erwten en dergelijke zaken op de eerder aangegeven wijze.

Ook moet hij voor wijn zorgen die nooit kan ontbreken. Ten eerste moet hij zijn wijngaard op de geschikte tijd goed laten bewerken en omheinen en de werklieden van de wijngaard moet hij om de veertien dagen uitbetalen, opdat zij niet traag in het werk worden. En wanneer de druiven beginnen te rijpen, moet hij ze goed laten bewaken, opdat ze niet door dieven, dieren of vogels worden vernietigd. Hij moet deze wijngaard zelfs altijd afzetten met een sloot, omheining en struiken, opdat er geen varkens en andere dieren binnenkomen, waardoor deze totaal zou worden vernield. Maar nadat de druiven zijn geplukt moet hij weten dat hij tachtig wijnmaten nodig heeft; en als hij een dergelijke hoeveelheid niet uit zijn wijngaard zou halen, moet hij ze verwerven en ten tijde van de wijnoogst een voorraad van tachtig wijnmaten aanleggen, opdat hij die later niet tegen hogere kosten hoeft te kopen. En de mindere wijn moet hij eerst aan de gasten laten schenken en de betere moet hij laten bewaren voor gebruik in zijn eigen kamer en voor hooggeplaatsten.

Bovendien moet hij de hoeven die tot het klooster behoren ruim voorzien van runderen, schapen en ander vee en hij mag nooit toestaan dat deze zonder vee zijn, omdat hij zelf, noch het klooster de opbrengsten die daaruit voortvloeien kan missen. Hij moet ervoor zorgen dat in de veehoeve achttien ossen, veertig koeien, vijftig melkkoeien en vijftien kalveren worden gehouden of gevoerd. Ook zijn wij gewend vijfhonderd schapen, acht merries ten behoeve van de twee wagens, vier merries voor het zogen van veulens en tien hengsten geschikt voor de grotere wagens te houden. Ook moet hij een behoorlijk aantal varkens die hij niet kan missen, laten voederen. Maar van dit vee en dat van de andere hoeven moet hij altijd in de herfst, rond het feest van de apostel Bartholomeus, de oudere dieren en de dieren die minder voordelig zijn om te houden, uitzoeken en deze met een betrouwbare hoeder naar het broekland van Testelt sturen om ze vet te mesten. Van de schapen uit de veehoeve moet hij in april altijd honderd schapen, te weten vijftig hamels en vijftig van de mindere en oudere schapen uitzoeken die hij dan zonder verwijl naar het broekland van Testelt moet sturen om ze vet te mesten.

En zo moet hij altijd de voorziening van het vlees doen: ten eerste moet hij ervoor zorgen dat hij meteen na Pasen vijftien kalveren als voedsel bestemd voor de hofmeesters en dat hij de rest overdraagt aan de beheerder van de provisiekamer voor de keuken ten dienste van zijn eigen kamer. En van het feest van Pasen tot aan het feest van de heilige Johannes de Doper moet hij het kalfsvlees gebruiken voor

de eerste gang in zijn kamer en gezouten en gebraden vlees voor de volgende gang. Zo ook kan hij van het feest van de heilige Johannes de Doper tot het feest van de heilige Remigius vlees gebruiken van schapen die op het broekland van Testelt zijn vetgemest voor de eerste gang en van kippen, duiven en dergelijke voor de tweede gang. Zo ook kan hij van het feest van de heilige Remigius tot aan de week voor Aswoensdag vlees gebruiken van koeien of runderen, die ook op het broekland voornoemd zijn vetgemest, en vlees van konijnen en kapoenen en dergelijke voor de tweede gang, al naar gelang hem goed dunkt. En hij moet altijd voor deze zaken zorgdragen en erop toezien dat deze dieren altijd worden gevoederd in de veehoeve en in andere hoeven en dat alle hoeven die tot het klooster behoren en vooral in de Kempen, te weten Sterksel, Lommel, Spikenspade, Culensrode, Tuldel, Eel, Balen en alle andere hoeven die zoveel vee hebben als ze kunnen voeden, aangezien het klooster de opbrengsten die daaruit voortvloeien niet kan missen, namelijk wol, al naar de gelang de omstandigheden en dergelijke enzovoorts, omdat in het geval dat de hoeven niet voldoende dieren hebben, deze ordening dan moeilijk tot resultaat kan worden gevoerd. Bovendien moet hij er bij het uitzetten van vee voor zorgen dat hij in Sterksel of in de veehoeven tien runderen heeft en voldoende grote runderen om de heren van Brabant en Luik voor te zetten, welke hij laat vetmesten op het broekland van Testelt, volgens wat gebruikelijk is de voornoemde heren voor te zetten.

Ook voor het in stand houden van melkhoeven moet hij steeds veertig goede en voldoende grote melkkoeien naar het broekland in Testelt sturen en intussen moet hij erop toezien dat die voldoende te eten hebben, omdat ze anders nutteloos zullen zijn, wat hem niet tot voordeel strekt, omdat hij de kaas en boter niet kan missen. En hij heeft voor het convent, zijn kamer, de dienaren en de gasten tweeduizend kazen nodig. En wat boter betreft moet hij twee vaten laten vullen om die tot na Kerstmis en tot na Pasen voor het convent en zijn kamer te bewaren. En het broekland van Testelt moet hij in de zomer dikwijls bezoeken en dat goed met een sloot en een hek stevig laten omheinen en bewaken, opdat er geen vreemde dieren binnendringen.

En de weiden genaamd Manierspoel moet hij in begin april goed stevig gesloten houden en deze voor de oogst maaien ten einde nieuw hooi te krijgen voor zijn paarden en hij moet het hooi goed gedroogd laten inkuilen, want hooi dat voor de oogst is ingekuild, verdient veruit de voorkeur boven ander hooi dat na de oogst is ingekuild. En hij moet ervoor zorgen dat de andere weiden op de snelste manier en bij geschikt weer worden gemaaid. En wanneer het gras goed is gegroeid, zijn wij gewoon het hooi intussen met vrienden van het klooster te delen, volgens wat ons dienstig toeschijnt. En aan elke getrouwe moet hij weidegrond en hooi schenken, opdat het hooi niet door de hand van trouwelozen van zijn eigen schuur naar andere, vreemde schuren verdwijnt of wordt verslept.

Bovendien moet hij voor het houden van vis de vijvers die bij het klooster horen goed laten herstellen en hij moet er op toezien dat hij steeds jaarlijks in begin maart moederkarpers, visjes „gru” genaamd en andere die „voedighe” worden genoemd in de vijvers laat uitzetten en hij moet toezien op het uitzetten, opdat de vissers niet nalatig zijn bij het uitzetten. En meteen na het feest van de heilige Remigius de belijder moet hij de vissen uit alle vijvers laten vangen en in de vijver genaamd *Boendriesch* moet hij karper laten uitzetten, maar de andere visjes die *vodinghe* en *grou* heten, moet hij in de vijver genaamd *Vorspoele* laten uitzetten. En van het feest van de heilige Remigius belijder tot aan het feest van Pasen kan hij in zijn kamer karper voor gasten gebruiken. En van het feest van Pasen tot aan het feest van de heilige Remigius belijder is het de gewoonte dat wij op vrijdagen witvis uit onze wateren in Bladerdonk eten, voor welke vangst wij de boeren van Bladerdonk jaarlijks linnen tunieken plegen te geven, en op zaterdag aal uit de molen van Testelt. Ten aanzien van de karpers moet hij zeker niet nalaten voor de Advent en de Vasten tachtig of zeventig karpers ten behoeve van zijn eigen kamer en de gasten in zijn viskuipen uit te zetten en de overige kan hij verkopen, als hij dat wil, en met behulp van dat geld vissauzen kopen die hij niet kan missen.

Om die reden moet hij jaarlijks zorgen voor zesendertig potten vissaus voor de Advent en de Vasten en van de rogge in Sterksel moet hij slechts zoveel verkopen, dat hij met het ontvangen geld van de karpers het verschuldigde geld van de vissauzen kan opbrengen. En hij moet ervoor zorgen dat hij altijd snoeken heeft om wereldlijke heren voor te zetten wanneer ze in het klooster verblijven.

Ook moet hij de voorziening van brandstoffen regelen: en ten eerste van plaggen of turven waarvan hij zestien *last* moet maken, voor welk werk wij werklieden plachten te huren tegen twintig schapen, een schepel graan en twee vaten erwten. En de hoeve van Schoot, van *Tiendscuren*, van Deurne en van *Ven* moet hij op een dergelijke wijze verpachten om te laten verbouwen, dat elk van de boeren van de voornoemde hoeven vijftientig karrevrachten turf, wanneer dat droog is, kan oogsten. En de

boeren van de hoeven van *Hova*, van *Vraemsel* en van Schriek, ook elk van deze moeten vijftieng karrevrachten hooi van het broekland van Testelt oogsten.

De hoeve van Betekom of *Bordenbroek* plachten wij tot dusver te verpachten voor vijf schepel graan ten dienste van het convent.

Het geld voor het kopen van stof voor het convent en het personeel kan hij innen uit de tienden en de weiden van Testelt en Messelbroek en het geld voor het uitbetalen van het salaris aan het personeel dat het heeft verdiend, kan hij innen uit de bossen van *Wedehou* en *Spreet* en *Endacker*, als het hem gepast toeschijnt.

Ook kan hij ieder jaar tijdens de Pinksterdagen iemand naar Antwerpen sturen en moet hij geenszins nalaten daar op de markt of tijdens de jaarmarkt peper, gember, saffraan en andere specerijen, die het klooster nodig heeft, te kopen voor dertig schapen, alsmede ijzer voor honderd schapen, al naar gelang de markt dicteert en als de mogelijkheid zich voordoet.

Ook de tuin, in het Duits *Lochtenhof* zal hij op een dergelijke wijze verpachten, dat de pachter op de gebruikelijke tijden de levering verzorgt van kool, knoflook, uien en dat hij in de keuken van het convent gedurende zes weken voor bonen zorgt, die volgens de gewoonte van het convent voor het middagmaal in melk worden gekookt; en hij moet er ook voor zorgen op de gebruikelijke tijden in zijn kamer bij elke maaltijd peulen, in het Duits *hawen* genaamd te geven. En dat hij tijdens de Vasten en de Advent ook iedere dag een kwart olie moet geven voor de keuken van het convent en elf maten olie voor zijn kamer en dat hij zal geen enkel recht verkrijgen op appels en peren en andere vruchten die aan bomen groeien en dat hij geen enkel salaris zal vragen en ook niets ontvangen behalve slechts een toelage in etenswaren uit de provisiekamer en dat hij hem toestaat twee meisjes of vrouwen te houden die hij in dienst zal nemen en loon zal betalen en dat hij hem toestaat de gebruikelijke toelage uit de provisiekamer te ontvangen zoals zij gewoon waren en nadat in de herfst na het feest van de heilige Dyonisius de knollen zijn ingezaaid, zal hij slechts een enkel meisje krijgen totdat hij begint de kool, de bonen en de peulen te zaaien en dat hij daar een koe zal kunnen krijgen en dat hij geen mest zal hebben tenzij uit zijn stal en uit de tredmolen en dat hij ook niet zal uitstellen acht Diestse stenen hennep te geven ten behoeve van de kerkklokken of om die te luiden en dat het hem is toegestaan in voornoemde tuin alles te zaaien wat hij wil zaaien.

Ook moet hij zo mogelijk de appels en peren verkopen als ze goed zijn gegroeid en een vierde part mag hij voor zichzelf houden voor zijn kamer; en als hij ze niet zou kunnen verkopen, moet hij ze rond het feest van de heilige Lambertus martelaar van de bomen laten plukken en op een afzonderlijke plaats laten opslaan onder de hoede van de opzichter van de provisiekamer.

Bovendien moet het kleinere kaphout voor het herstel van gebouwen altijd worden gekapt in april of in mei, wegens de schors die de broeder schoenlapper niet kan missen bij het looien van zijn leer. Het grotere hout, te weten balken, palen en dergelijke moet in de herfst wanneer de eikels rijp zijn, worden gekapt, omdat men zegt dat ook het hout rijp is wanneer de boomvruchten rijp zijn. En hij moet altijd met grote nauwgezetheid zuinig zijn op het hout door aan allen die erom vragen als hij het hen niet kan weigeren zeer weinig te geven, en door de houtopstand te verzorgen en aan te planten door eikels te zaaien, opdat hout of bos waaraan het klooster veelvuldig behoefte heeft, niet totaal verdwijnt. Hout voor het maken van karren moet altijd in de winter en voor houten tonnen en andere houten vaten in mei of april worden gekapt en binnengehaald en hout voor het maken van dakpannen wordt volgens gewoonte altijd in het broekland van Sterksel gehaald.

Bovendien moet de broeder schoenlapper alle huiden van dieren die in de keuken zijn geslacht en tot de abdij behoren in hun geheel meenemen en laten looien en daarna moet hij ervoor zorgen aan de abt sandalen, slobkousen en andere dingen waaraan hij behoefte heeft en aan het personeel en ook de broeders sandalen te verschaffen, zo vaak als zij die nodig hebben. En ook moet hij de zadels van zijn paarden met alles wat daarbij hoort en de dingen of benodigdheden voor de paarden die de karren trekken verschaffen of ervoor zorgen.

Ook moet hij ervoor zorgen dat de kerk altijd en te allen tijde goed van een dak is voorzien en duiven of andere vogels die dit kunnen bevuilen zo min mogelijk toestaan hierop te vliegen. En het moet hem niet mishagen dat de kerk is gesierd met ornamenten en beelden. Ook moet hij op hoogtijdagen, na de mis die hij volgens de eenheid van het feest zal opdragen, het convent op het ontbijt bij zich uitnodigen en een gang met twee of drie maten wijn met hen delen, voor zover het hem gepast voorkomt.

Ook de geschoren wol van de schapen van het klooster moet hij niet deels aan de een en deels aan een ander, maar tegelijk en in een keer verkopen en zo kan hij het totale bedrag uit de wol tot zijn grote voordeel ontvangen en in zaken van het klooster aanwenden of schulden, als die er zouden zijn, met behulp van dit geld betalen.

Ook moet hij boven alles zeer nauwgezet voorschriften verstrekken aan alle broeders en dienaren in wier kamers of huizen een vuur pleegt te worden aangelegd en vooral in de veehoeve, dat zij het vuur met grote zorg onderhouden en dat zij die vuur kunnen missen geen vuur krijgen noch aanleggen, omdat in tal van kloosters groot gevaar is ontstaan uit het slecht onderhouden van het vuur.

Ook mag hij om geen enkele reden de jaarlijkse pachtsommen verkopen, tenzij in het geval dat hij met behulp van het geld dat uit de pachten is ontvangen, eigendomsrechten zou willen kopen of zou kunnen verwerven. En hij mag geen inkomsten, tienden of hoeven en andere inkomsten over jaren verpachten voor baar geld en hij moet zich ervoor hoeden de jaarlijkse opbrengsten te verminderen, maar die naar vermogen vermeerderen en aldus zal hij door vermaningen aan kopers rustig kunnen leven en zijn schulden, als die er zijn, met behulp van de inkomsten kunnen inlossen.

Ook moet hij de omheining van het klooster goed onderhouden opdat die niet in verval raakt en ook opdat 's nachts geen booswichten of eerloze vrouwen binnendringen, waardoor meermaals schandalen, losbandigheden en andere ongepastheden in een klooster voorvielen.

Ook moet hij het graan dat op hooizolders is opgeslagen, tweemaal per week laten omkeren, opdat wormen die niet aanvreten en opdat die niet verrot, wat vaak scheen te gebeuren; en derhalve moet hij die zorg tentoonspreiden opdat het klooster er geen schade van lijdt.

Ook is het nodig dat goederen die door erfopvolging zijn verkregen in dit boek worden genoteerd en op welk tijdstip en in aanwezigheid van wie deze zij verkregen alsmede door welke abt en met welke schuld ze zijn belast.

Aangezien het gras van het broekland in Testelt zo vet is, moet het vee dat op die weiden graast, in de zomer twee of driemaal worden adergelaten, opdat het niet door overvloedig bloed omkomt, wat meermaals is voorgevallen, en dan met name bij koeien, ossen en ander vee dat daarheen is gebracht.

2. *Testimonium vicinarum curtis de Tuldel super warascapiis sive miricis de Mierda productum tempore domini Joannes Multorus huius ecclesie abbatis*²⁶⁵²

Allen den genen die dese tegewordigen litteren selen zien ofte hoeren lesen si cont ende kenlijk, dat ic, Henric Dicbier Goderts soen, rentmeester vanden Bossche, een waerheit gedaen hebben met enen kercghebode by den mannen mijnre genediger vrouwen van Brabant ende by den scepenen van Beke hier onder gescreven, by bevele mijns genedigen heren des hertogen van Lymborch, [rc] sinen brieven my geseint ende gegeven, welke waerheit ic verhoert ende gedaen hebbe by consent beyder partyen hier onder gescreven van der heerlicheit wegen ende niet van recht. Te weten tusschen den abdt van Everbode vanden gueden van Tuldel aen d'een side ende die van Mierde aen d'ander side.

Ende dit is die waerheit des abds van Everbode.

Inden yersten soe tuygt Aert van Bekerdyt op sinen eedt, dat dat hoff van Tuldel vijftich jaer lanc ende meer gebruect ende gebesicht heeft den aert van Mierde gelijc die van Mierde, –dats te weten met horen beesten ende heyde daer op gehaelt ende torf daer op geslagen ende gesteken–, ongekallengeert ende onwederseet, tot desen gedinge toe. Voert soe tuygt Aert voerscreven, dat hy geweten heeft, dat die van Mierde gescut hebben die van Esbeke ende die van Beke, wanneer sy den aert bescidten. Ende die van Tuldel en worden niet gescut, nocht gekeert tot deser tijt toe. Voert soe tuycht die voerscreven Aert, dat die van Tuldel den voerscreven aert gebruect hebben inder maten voerscreven van recht ende niet van gedoege.

Jan van den Bekerdyt, Henrick Snider, die op des abds goet woent ende ghilt den chijs, –mer hi en is niet gerecht inder gemeynen–, ende Aert van den Clapstert tugen dat selve met Aert voerscreven eendrachtelijc van over vivendeveertich jaer ende dage.

Claes Boudens tuygt datselve met desen vieren voerscreven van over vijftich jaer ende daghe.

Gherit Claes Beerten soen tuygt dat selve met desen vieren voerscreven: van over veertich jaer ende dage ende plach op thof te Tuldel knecht te wesen.

Dese voerscreven VI guede knapen tugen dat voerscreven getuych eendrechtichlike.

Item Machyel, des abds cock ende knecht van Everbode, ende Henric Snyder, des abts laets van Everbode, tugen op hoeren eet, dat sij gesien hebben van sesse abden tot desen abte toe, dat dat guet van Tuldel die gemeynen van Mierde gebesicht ende gebruect heeft, gelijc dien van Myerde, ongekallengeert, tot dese twee jaren toe.

Item Aert van der Bekerdyt tuycht op sinen eet, dat hy heeft hoeren seggen Jannen van Tuldel, die een laet was op tgoet van Tuldel, dat dat goet van Tuldel gekocht was in driën gemeynen, te weten in der gemeynen van Beke, Weelde ende Myerde.

Item Henrick van Dunre tuycht op sinen eet, dat hy sinen vader heeft hoeren segghen, hedde dat guet gecocht die gemeynthe van Myerde, soe weert hem leet dat hyse niet mede gecocht en hedde.

Item Aert van Tuldel, die laet van Tuldel, tuycht op sinen eet, dat hy sinen vader ende synre oudermoeder heeft hoeren seggen, dat dat guet van Tuldel gecocht soude syn in driën gemeynen, te weten in den gemeynen van Beke, Weelde en Mierde.

Item Wouter van Loemel ende Ansem sijn brueder, die den abds gront chys gelden, ende Ansem van Tuldel tuygen op hoeren eet, dat dat guet van Tuldel die gemeynthe van Mierde gebesicht heeft ende gebruect gelijc dien van Mierde, ongescut ende ongepant van yemant, over dertich jaer ende dage tot nu desen gedinge toe.

Item Ansem van Tuldel tuycht op sinen eet van over vivenveertich jaere, dat quamen die van Mierde ende scutten die van Beke ende die van Esbeke. Ende die van Mierde toespraken den knapen vanden hove van Tuldel: „Ghij helpt ons qualic weren.”

Item Jan die Coster, die een natuerlic soen is ende woent int goedshuys van Everbode, tuycht op sinen eet, dat hy over vierendertich jaer ende dage vorster tot Mierde was ende dat hy die van Beke ende die van Esbeke scutte op die gemeynthe van Mierde, daer die van Tuldel mede op waren. Mer die van Mierde en begeerden niet, dat men die van Tuldel scutten soude.

Item Heyn die Hane, scouheit van Kempelant, tuycht, dat twee guede liggen tot Sonderwije buyten de prochiën van Oerle, den goedshuse van Postel toebehorende, die mede bruecken ende besigen der gemeynen van Oerle gelijc dien van Oerle. Mer weder dat dat van recht is oft en is, dat en weet hy niet.

Item Aert, scoelmeester tot Oerle, tuycht dat selve getuych. Ende alsoe vele meer: eer die van Oerle hoeren tsijs maecten van hoere gemeynen, dat die twee guede vanden goedshuse voerscreven hoer gedeelte mede droegen van den tsijsen, die sij gouden van der gemeynen voerscreven.

Item Henric Verkijnder ende Jacob Zeebrechts zoen, scepenen in Mierde, tuygen op hoeren eet goet, dat sij copen om hoeren penninc ende comen daer in met vonnissen ende met rechte ende hen hoeren waerheyte daer aff ontstorve, dat sij dat guet moegen behalden met hoeren gehaut, alsoe als der banc recht van Mierde is. Ende want sij dat tugeden als scepenen, soe boet die abdt van Everbode daer sijn gehaut te doen, also als hy dat sculdich weer te doen.

Voert soe leyde die abdt een getuych, besegelt metten segel des gemeyns scependoms van Beke, tot synre waerheyte te hulpen, als hier binnen besegelt ende bescreven leet. Item Wouter Lippen, van Spruwel, Jan Willems, Peter Bellekenssoen, Moers Vossoen ende Henric die Weent ende Reynken van Beke, scepenen in Beec, Jan van Haren, Godart Lippen, Engbrecht Tshanen, Jan Peters van Bladel, manne, tuygen, dat die carte van Mierde sprect gelijc als die van Mierde leyden te hoere waerheit ende deden lesen. Item die selve scepenen ende manne tuygen, dat dat huys, scuere, scop van Tulden Tulden toebehoert ende heytet thof van Tulden. Item die selve scepenen van Beke tuygen, dat dat meestedeel van den ackeren vanden hove van Tulden totten gemeynen waert van Mierde gelegen sijn, mer daer en weten die manne niet aff.

Item Maes Hessels, Mychiel Sapeels, scepenen in Oesterwije, tuygen soe wie in Oesterwije een erve besit XXX iaer ende daghe onbecalengiert, dat hij daer in rusten sal als in sinen erve nae der stad recht van Loeven ende vanden Bossche, hij en worde daer vuytgewonnen met enen beteren recht.

Item Wouter Bac Onmaten tuycht, die tot Tilborch jaer ende dach berust in enen erve ombestoert, dat hy dat erve sal behouden met sinen behaut, nae der banc recht van Tilborch ende voert daer in berusten als in sinen erve ende hem en sal egheen getuych onscade doen tegen sijn behaut.

Item Wijtken Delyen soen ende Jan van der Amelvoert tuygen, dat Mychiel Sapeels, Maes Hessels scepenen in Oesterwije sijn ende plegen daer vonnissen te reyken ende dat Wouter Bac Onmaten een man tot Tilborch is ende pleecht tot Tilborch vonnissen te reyken ende te wijsen.

Item die seven scepenen van Beke, Aert van Baest, Ansem Lachaerts ende Ghieles Wellens tuygen, dat Aert van den Bekerdijc ende Jan van den Bekerdijc, Claes Beertensoen, Claes Boudens, Aert van den Clapstert ende Henric die Snider, die den abdt van Everbode voer getuycht hebben, dat sij winner noch verlieser en sijn aen der vroenten ende gemeynen van Myerde. Item die seven scepenen van Beec, Wijtken Delyen ende Peter Witbol tugen, dat sij hen gheens rechts en vermenen noch en hebben inden hove van Tulden; ende sij en weten niet dat yemant tot Beke is die daer recht in heeft, vuytgenomen der heren tyenden van Beke. Item die vier voergenoemde man, die scepenen van Beke, Aert van Baest, Ansem Lachaerts ende Ghieles Wellens tugen, dat die hof van Tulden ende Mierde gelegen sijn inder meyerien van Oesterwije ende dat die scouheit van Oesterwije daer pleecht te dingen. Voert soe begeert die abdt van Everbode aen den rentmeester ende aen die manne, dat sij wael onthouden willen allet dat hy getuycht heeft ende biedt voert te brengen inden hove van Brabant enen brief te hulpen sijnre waerheit, die hem mijn here die hertoge van Brabant in voerledenen tijden verleent ende gegeven heeft. Ende daer mede genuecht hem sijnre waerheit.

Ende want alle dese voerscreven punten aldus bijden mannen ende scepenen hier onder ghescreven gesciet sijn, soe hebbe ic, Henric, rentmeester voerscreven, minen segel tot orconden hier aen gehangen. Ende hebbe voert versucht ende gebeden Jan van Haren Willems soen, Godaert Lippen, Engbrecht Tshanen ende Jan Peeters, manne onser genediger vrouwen van Brabant, Wouter Lippen, Claes van Spreuwel, Moers Vos soen, Jan Willems, Peter Bellekens ende Henrick die Weent, scepenen in Beke, hier over by ende aen geweest hebben, daer dese waerheit gelijc voerscreven is, aldus verhoert is. Soe hebben wy, Jan van Haren Willems soen, Godart Lippen, Engbrecht Tshanen ende Jan Peters, manne onser genediger vrouwen voerscreven, ter beden ende ten versueck Henrics Dicbiers, rentmeesters voerscreven, onse segelen hier aen gehangen. Ende wij, Wouter Willems sone, Godart Lippen, Engbrecht Shanen ende Jan Peeters, manne onser genediger vrouwen voerscreven, Wouter Lippen, Claes van Spreuwel, Moers Vossoen, Jan Willems, Peeter Bellekens en Henrick die Weent, scepenen in Beke, hebben onsen segel ons gemeyns scependoms ten versueke ende ter beden Henrick Dicbiers, rentmeesters voerscreven, torconde hier aen gehangen opten acht en twintichsten dach in Januarii int jaer ons heren dusent vierhondert ende viere.

3. *Pachtcontract van de Tulderhoeve, 1513*²⁶⁵³

De cursief geschreven teksten zijn door een later hand toegevoegd, wellicht bij het redigeren van het vervolgcontract van 1519 of later.

Scepenen tot Beke tugen onder onsen gemeynen zeghel dat voer ons verschenen zijn Henrick Aertssoen van Tuldel ende Mechtelt Sbrouwers, zijn wittighe huysvrouw, lijdende ende bekennde dat zy wederom van nijeus in pechtinghen genomen hebben aen heeren Geraerden, abdt des goidshuys van Everbode, den hoff geheyt Tuldel ende de hellicht vander ouder thienden tot Mierde, alsoe die den goidshuys aldaer toebehoert, om die opten voerscreven hoff tot profijt vanden beesten die tussche beijde staen in te leijen, eenen termijn van sess jaeren lanck, daer aff dierste jaer aengegaen is tot halff Meerte anno XV^c derthien stilo Leodiensis lestleden, elcx jaers om verthien mudden rogghe der maten van Sthertogenbossch, *aldaer in de stadt opten zulder te leveren*, thien ponden was ende derthien oude reale jaerlicx tot Sint Andriesmisse te betalene.

Ende des abdts dienaeren alle jaere twee halster rogghe ende eenen hollansgulden (*karolus*). Ende voert op vorwarden, condiciën ende lasten hier na volghende: *Item den canonicken van Beke selen in deen jaer gheven de thiende vanden hove, ende voer dander selen zy den goidshuys voer de thiende geven drie mudde rogghe der voirscreven maten.*

Inden yersten dat de wynnen alle de hoerenbeesten, scapen ende bieden ten halven profijte houden zelen ende om dier vele ende wel te onderhouden zelen zy alle jaer crijghen ende van buyten inbringhen op hons selfs cost XXXII voeder goets hoys.²⁶⁵⁴

Item de wynnen zelen betalen den chijns ende alle lasten draghen die den voerscreven hove aengaen, afslach daer af te hebben.

Item de wynnen voerscreven selen ten yersten jaere een zille goets lants met eekelen saijen oft setten ende die alsoe bevreden ende bewaeren, dat zy wassende moghen blyven. Ende als de heesteren groot genoegh zijn, zullen zy die all witsetten opten hoff daert profytelycste zyn sal. Ende langs den voetpade die vanden hove te Beeckweert gaet al totter vonderen toe zelen zy heesteren setten, vyf oft sess vout dicke, ende desgelyken aen de ander zyden totten palen toe vanden hove. Item de wynnen en selen egheen hout aff houden dat meer dan seven jaeren oudt is om mede te backen ende te tuijnen.

Item de wynnen voerscreven zelen de huysinghen ende tymmeringe²⁶⁵⁵ des hoefs wael repareeren ende onderhouden op honnen cost in wenden ende in gedrevenen dake. Ende oft daer eenighe huysinghe van nyeuws getimmert worden, daer toe sall de abdt tymmerhout ende yser leveren ende de dachueren betalen. Ende de wynnen zelen de wercklieden logeren ende den montcost geven.

Item de grechten²⁶⁵⁶ zelen zy wel²⁶⁵⁷ opgraven ende boven breed maken ende de rijolen ende beken wel ruymen ende veeghen ende dit all in honnen afscheijden lofbaerlyc ende wel overleveren, nyet aengesien hoe zij die vonden mochten hebben inden aencomen. Item de buytengrachten²⁶⁵⁸, die om den goede²⁶⁵⁹ van Tuldell gaen, zullen de wynnen dobbel maken van goede hoechden ende die boven twelff voeten breed ende die met scaerhout bepoten ten mynsten alle jaer ter lengden van thien roeijen. Ende buyten des grachts ront omgaens zelen zy heesteren setten vyf of sess vout dicke om den gracht te bescudden. Item de wynnen zelen binnen den voerscreven termyne omgraven ende bevreden de byestrijt vanden voerscreven hove al totter vonderen toe met eenen dubbelen welfgrachte te beyden zijden ende dijen met scaerhout bepoten.²⁶⁶⁰

Item is voerweerde dat de wynnen voerscreven gheenderhande hoije, mest, stroe, heije oft hout vanden hove voerscreven ontverten, vercopen oft ewech geven en zelen.

Item zy en zelen egheen landen oft beempden den hove toebehoerende moghen verhueren, noch vreemde landen moghen mesten noch ackeren.

Item oft den wynnen scade gesciede van gemeijnder heervaert oft haghelslach, daer aff sall hem de abdt cortsell doen, gelyck anderen heeren boven ende beneden nae capittelrecht, waer af ende van alle andere actiën, achterdeele ende gebreken daer af de wynnen in eniger manieren souden moghen claghen oft cruenen.

Hebben zij voer ons scepenen voerscreven gerenuncieert, verteghen ende tgoidshuys daer aff tot desen daghe toe volcomelyc quytgheschouden.

Item de wyn en sal egheen thiende hebben noch halen op de landen ons hoefs van Culensrode noch opten Wildert.

Item zelen de wynnen den voerscreven abdt ende de zijne opten hoff voerscreven ontfaen teeten ende te dryncken geven ende hon wel tracteeren ende den peerden voedercoeren gheven alsoe dicke als dat te doen zyn sall tot der wynnen cost.

Item oft enich van beyde den voirescreven wynnen binnen desen termijn affivich wordde, alsdan sal dien ten naesten halffmeerte daer nae vuyt zyn, ghelyck oft de sess jaeren al verstreken waeren.

Item selen de wynnen voirescreven alle jaeren opvueden ende houden hondert ende tachtentich scapen ende ten mynsten acht calveren ende die eens jaers out leveren. Ende hy sal den abdts doergaens voerderen ende houden sesse eygen scapen oft hamel.

Item de wynnen voirescreven zelen tot honnen afscheyde de lande vanden hove wel geackert ende ghemist ende met wintercoeren besayt laeten. Ende tcoeren ten oegst daer na zelen dese wynnen ende de toecomende wynnen dat tsamen af meyen ende opt velt gelyck deylen, ende deen hellicht zelen de wynnen voirescreven met hen vanden acker vueren ende de toecomende wyn sal dander hellicht opden hoff behouden. Ende daer van sal de toecomende wyn den pacht tot Sinte Andriesmisse daer naervallende den goidshuyse betalen, maer de wynnen voirescreven en zelen nyet zoe veele lants ten laetste jaere besaeyen, sij en zelen tot braeke laten meer dan dat tvierendeel vanden besten landen voer den toecomende wynne om hem daer mede te behelpen.

Item de wynnen zelen tot honnen afscheden vanden hove voirescreven alsoe vele goets voeders opden hoff laten oft besorgen, datmen des abdts beesten daer mede wtvoederen ende geruymelyck totter weyden brengen mach. Ende oft de abdts vanden wynnen eenige beesten overname, daer toe zelen zij oeck des voeders alsoe vele laten ende besorghen, dat die oeck vutgevoedert mogen wordden.

Welcke vorwerden, condiciën ende geloeften de voirescreven wynnen op hon ende op alle hon gueden die zy nu hebben ende namaels vercryghen moghen gheloeft hebben te onderhouden, te achtervolghen ende vol betalinghe te doen tot allen termijnen als die vallen ende verschynen sullen, gelyck verreychte schout die met allen poerten van rechte op hen gewonnen waeren. Ende om meerder vesticheyt den voergenaempden abdt te doen hebben die voirescreven wynnen gheloeft goede sufficiante borghen te stellen, die hon metten voirescreven wynnen voer al des voirescreven is voer hoff ende voer heeren daer zy ondergeseten ende daer hueren goeden ondergeleghen zyn verbynden zelen ende hon principale schulders te maken ende altyt een voer all voer alle de voerwairden, condiciën, geloeften, lasten ende [jaergulden?] voirescreven, zoe wanneer zij des versocht zelen wordden sonder argelist.

4. *Genealogisch processtuk voor het leenhof van Brabant te Brussel, omstreeks 1525*²⁶⁶¹

Feyten ende defensiën die, achtervolgende den lesten appointementen van desen hove, geven over in gescrijfte her Art van Thuldel, priester, ende Chaerle van Bernaige, byden welcken zy onder meer andere redenen zyn in meyninge namaels tegen heeren Cristiaenen Wyten, priester, te sustinerene ende te deducerene, dat zoe verre de selve her Cristiaen tegen mynen heere die stathouder in die sake die hy van officiën wegen tegen hem hier te hove heeft geïntendeert gehad, succumbeert ende ter zake van dyen mits den vercleerene byden voirscreven heere Aerde van Thuldel ende Chaerle van Bernaige hier te hove in actis gedaen, van hem nyet te willen garanderen syn schaden ende interesten, zal opte voirscreven heeren Aerde ende Chaerle willen verhalen dat hy nyet en sal zyn ontfaenbaer. Protesteren dair omme ende anderssins die selve feyten noch ter tyt nyet voordere over te geven, dan om byden selven te bewysene dat ingevalle den muelen, dair af tusschen den stathouder ende den voirscreven heeren Cristiaenen Wyten hier te hove is questie, nyet en is oft en zoude zyn een achterleen vanden goeden ten Bogaerde, des ja, dat in dien gevalle den selven competeren diverse exceptiën ende defensiën tegen den voirscreven heeren Cristiaenen Wyten, die welcke hen nyet en souden dienen tegen den voirscreven stathouder, noch hen oick mitten selven tegen hem nyet en zouden kunnen gedefenderen. Ende dair omme zoe verre zy als nu tvoirscreven garandt zouden moeten aenveerden ende den voirscreven heeren Cristiaen Wyten tegen den stathouder moeten garanderen, dat zy souden by middele van dyen, by indirecte wegen van hueren principalen defensiën, en tegen den voirscreven heere Cristiaen competerende worden gepriveert.

1. Ende om tselve te bewysenen, zoe is te wetene, dat wylen in leven zyn geweest Jan van Thuldel ende Ysabeele van Gruenendale, man ende wyf.
2. Item dat die selve man ende wyf hebben binnen hueren leven onder danderen tsamen gehad vyf wettige kinderen, te wetene eenen soen ende vier dochteren, geheten Aert, Elizabet, Ida, Catelienen ende Ermgard.
3. Item dat de voirscreven Aert heeft onder danderen zynen kinderen gehad eenen zoenen, oock geheten Aert, te weten den voirscreven heeren Aerde van Thuldel, priester.
4. Item dat die voirscreven Ysabeele van Gruenendale, des selfs heeren Aerts grootmoeder, heeft binnen hueren leven toebehoirt gehad zeker goet, geheeten tgoet ten Bogaerde, mit zynen toebehoirten liggende in die prochie van Hilwaerenbeke, mit eenen moelen, gehouden tselve goet ten Bogaerde mit synen toebehoirten te leene van onsen heere den keyser als hertoghe van Brabant.
5. Item dat die selve Isabeele heeft inden jaere duysent vierhondert ende achtendeseventich opten XVI^{ten} dach van Junio tvoirscreven goet ten Bogaerde mit zynen toebehoirten ende alsoe mitten voirscreven muelen voer stathouder ende mannen van leene van desen hove wettelycke overgegeven ende getransporteert gehad den voirscreven heeren Aerden van Thuldel, hueren neven, doen ter tyt wesende alnoch minder van jaeren, die welck doen ter tyt daer toe is gecomen. Ende heeft tselve mit Ansseme van Thuldel, zynen voerganger ende geleverde momboir, te leen ontfangen gehad, hulde, eedt ende manscap dair af gedaen, die heergeweyden ende anderen heerlycke rechten dair toe staende volcomelyck betaelt gehad.
6. Item dat na desen die voirscreven Isabeele is dair nae anno duysent vierhondert ende tachtentich oft dair omtrent affivich geworden, achterlatende den voirscreven heeren Aerde, hueren neve, doen ter tyt alnoch minder van jaeren ende nyet boven die twelf oft derthien jaeren out.
7. Ende hoe wel desen aengemerct nyemandt recht noch actie totten voirscreven goeden vanden Bogaerde mitten voirscreven muelen, zoe verre dyen inden voirscreven jaere van sevenenteseventich ende dair te voeren was toebehoerte vanden voirscreven goeden vanden Bogaerden ende voere alsulck der voirscreven Ysabelle toebehoirende ende competeerde, dan den voirscreven heeren Aerde mit seclusie vanden voirscreven Elizabet, Ide, Cateline, Ermgaerde, zyne moeyen, ende hueren kinderen.
8. Desen nochtans nyet tegenstaende hebben hen die voirscreven moeyen, met Zoete dochter wylen Catherine van Gruenendael, Janne Wyten ende mit Wouteren soen wylen Jan Nys, hen pretenselyck gevoirdert gehad den voirscreven moelen zonder redenen oft zake, sonder oock wettigen tytel dair toe te hebbene, nae hen te slaen ende te usuperene, ende den voirscreven heere Aerde, hueren neven, doen ter tyt wesende alnoch minder van jaeren ende een jonge weeze, dair af te priveren ende spoliëren, nyet min noch meer dan oft hy totten voirscreven muelen nyet en waere gericht geweest.

9. Ende wat erger is, na dien zy den selven zekeren tyt van jaeren hebben geoccupeert ende geusurpeert gehadt, te wetenen vanden jaere LXXX totten jaere van XCI ende alsoe een tyt van omtrent elff jaeren, hebben zy underlinge vanden selven pretenselyck gemaect scheydinghe ende deylinge, ende den tyde vanden selver den voirscreven heeren Aerde, die alsdoen noch was minder van XXV jaeren, geïnduceert ende geperswadeert, dat hy totten voirscreven muelen egheen recht en hadde, noch dair inne en was gericht, mits dien dat den selven was gecomen van Ysabeele van Gruenendale, ende dat zy, te wetene Elizabet, Ide ende Ermgard, waeren der selver Elizabet een let naeder bestaende dan hy, gemerct hy alleene was die neve vanden voirscreven Isabeele, ende zy waeren dair af die dochters. Ende onder tdecsel van desen ende anderen perswasiën ende inductiën hebben den voirscreven heeren Aerde zoe verre gebracht ende geïnduceert, dat hy, nyet wetende mits zynder jonckheyt gelyckt goet is te gevuelen trecht hem inden voirscreven muelen competerende, heeft geconsenteert gehadt, dat den voirscreven muelen zoude by tytel van scheydinge ende deylinge volgen den voirscreven Janne Wyten, brueder des voirscreven heere Cristiaen Wyten, ende soene der voirscreven Elyzabeth van Thuldel, daer moeder aff was die voirscreven Isabeele van Gruenendael, ende Wouteren Nys, die getrouwt hadde Catherine van Thuldel.
10. Item ende dit behoudelycken, dat die voirscreven Jannes Wyten ende Wouter Nys zouden den voirscreven muelen elck voer deen heelicht van hem te leene houden, ontfangen ende besitten ende dat die voirscreven her Aert in recompense van dyen ende anderssins zoude mitten voirscreven zynen moyen vanden voirscreven muelen ende allet recht, actie ende deel hem dair inne competerende, tot behoef vanden voirscreven Janne Wyten ende Wouteren Nys renunciëren ende vertyden.
11. Item dwelck die voirscreven her Aert by middelen vanden voirscreven perswasiën ende inductiën heeft voer alsoe vele als in hem was int jair duysent vierhondert ende eenennegentich opten XXVII^{en} dach van Septembri voer hem selven als leenheere vanden goede te Bogaerde ende zekeren zynen mannen van leene gedaen ende gerenuncieert gehadt ende dwelck als is ende moet gebuert zyn by oopenbaeren frauden ende bedroege, oft ten minsten mits der jonckheyt vanden voirscreven heeren Aerde, die doen ter tyt alnoch egheen XXV jaeren out en was ende alsoe veri similiter nyet en wiste trecht hem inden voirscreven muelen alleen competerende.
12. Dwelck goet is te gevuelen vuyt dyen, dat inden voirscreven jaer van XCI ende dair te voeren, syndert den jaer LXXVIII, dat die voirscreven Ysabeele hem den voirscreven muelen mitten goeden ten Bogaerde voer stathouder ende mannen van desen hove opdroech, gaff over ende transporteerde, nyemandt in oft totten voirscreven muelen en was gericht, dat die voirscreven her Aert alleene, mit seclusie van zynen voirscreven moyen ende anderen, den welcken den voirscreven muelen is byde voirscreven pretenser scheydinghe ende deylinge toegevueght. Ende alsoe en is nae recht nyet te presumeren dat die voirscreven her Aert heeft het recht hem inden voirscreven muelen competerende ende alsoe in effectu den geheelen muelen vertegen ende gerenuntieert gehadt, ten moet al gebuert zyn by oopenbaeren frauden ende bedroegen ende by ombehoirlycke perswasiën ende inductiën van zynen voirscreven moyen ende anderen, den welcken den voirscreven muelen is toegevueght, gemerct datmen nyet en zal bevinden dat den voirscreven heeren Aerde ter sake vanden voirscreven muelen oyt enige recompense is gedaen geweest.
13. Dwelck dairvuyt oyck zoe vele te meer is te presumeren, gemerct dat die voirscreven her Aert heeft inden brief vanden voirscreven pretenser scheydinge bekint gehadt, dat den voirscreven muelen was hem ende zynen moyen ende anderen, inden voirscreven brieff begrepen, van huerder alder oudermoeder verstorven, gedevolveert, toebehoirende ende competerende, dwelck nochtans was oopenbaerlyck gevisieert ende onwaerrechtic. Want als voirscreven is, zoe hadde die voirscreven Ysabeele, zyn grootmoeder, hem den voirscreven muelen int jair van LXXVII voer stathouder ende mannen van desen hove mitten goeden vanden Bogaerde wettelcyken overgegeven, opgedragen ende getransporteert gehadt, alsoe dat hy syndert is dair aff geweest warechtich leendraget, heer ende propriëtaris, mits den welcken den voirscreven muelen nyet en heeft naeder aflivicheyt vander selver Ysabeele cunnen versterven ende gedevolueren opte moyen des voirscreven heeren Aerts ende anderen, dyen den voirscreven muelen is in maeten ende vuegen voirscreven pretenselycken toegevueght, dwelck in desen is grootelycken te considererene.
14. Midts allen den welcken zoe blyckt evidentelyck, dat ingevalle die voirscreven her Christiaen Wyten hier te hove tegen mynen heere die stathouder succumbeert, des nochtans die voirscreven her Aert ende Chaerle van Bernaige hoopen neen. Want wel deducerende ende defenderende die

materie tegen den stathouder, zal die voirscreven her Christiaen zoe byden bescheede hem byden voirscreven heeren Aerde ende Chaerle in materie van gharante geëdeert ende andere bewysen, dat den voirscreven muelen is over die hondert ende vier oft XCV jaeren ende meer altyt een achterleen geweest vanden goeden ten Bogaerde.²⁶⁶² Ende voir alsulck dair af te leen gehouden ende ontfangen geweest, dat nochtans in dyen gevalle zoe verre die voirscreven her Christiaen Wyten zal syn schaeden ende interesten ter sake van dyen willen verhalen opten voirscreven heeren Arde van Thuldel ende Chaerle van Bernaige, dat die dan zullen in dyen gevalle competeren diversche exceptiën ende defensiën, die welcke hem nu ter tyt nyet en zouden competeren tegen den stathouder, zoe verre sy tvoirscreven garandt zoude moeten aenveerden, ja, dat meer is, tselve garandt aenverdende, in dyen zy oick tegen den stathouder succumbeerden ende naemaels ter zake vanden voirscreven bedroegen huer actie wilden tegen den voirscreven heeren Christiaen Wyten als possesseur vanden voirscreven muelen intenteren ende ter plaetsen daer ende alsoe dat behoiren sal vervolgen, het zy by wege van nulliteyte relevamente ofte anderssints gelden zy dat alsdan zullen te raide vinden, zoude de voirscreven her Christiaen oft die ghene dair af hy heeft recht ende actie, ende hy zyn garant zoude moegen oft willen versuecken tegen hen, in dyen gevalle obycieren dat zy mits den aenveerdene vande voirscreven garant hadden die pretense scheydinge ende deylinge vanden jaer XCI metter pretenser renuntiatie dair vuyt ende naegevolght ende tghene dair aff was dependerende geaprobeert ende geratificeert gehadt. Emde souden hen altyt obycieren coem regulam juris quod semel placuit amplius displicere non potest, et quod approbo non reprobō.

5. *Inventaris van de huisraad van kanunnik Aert van Tuldcl (p. 29) in 1535*²⁶⁶³

Inde eetcamere

<p>Inde borse vanden testateur bevonden Ierst eenen angelot Item een gouwen croone Item in payementē – V s VI d XVIII^{ten} Item eenen gouwen rinck met I dyamante Item in een croesken in zilveren vliessen – XXXIII s VI d Item een borzeken met legpenninck Item een coperen ketene Item een zesoerken ende een cleyn Item eenen opsteekere. Item een quaet brootmes Item eenen goeden opsteekere Item eenen pot met sukaten Item des testateurs latt^{xen} [?] zegele Item plusse van quaij messen Item eenen cleerbessen van borstelen Item II quaye trypen tesschen Item plusse van mestaelen Item een scryflaye met diversche brieven ende scrieftueren van cleynder importantiën zoet scheen Item eenen grooten nyeuwen cam Item een paer nyeuwer hantschoenen Item drye drycantige scabellen</p>	<p>Item I viercante tafele van wagescot Item een bedde metten poluwe Item een groote roye sargie Item twee groote tennen candelers Item een hoet ende III bonetten Item een rycapruyn. Item I quayen toote van laken Item eenen taftaf tote Item eenen goeden lakenen toote met zwertte lemmeren gevoecht Item II fluweelen tooten deen met lemmeren ende danderen met taftaf gevoecht Item II muncxele voermouwen Item II gebreyde hantschoenen ende II leren Item II borstlappen deen van pelterye Item een halfoissetten wambeys Item plusse van brillen ende anderen cleyn din- gen Item een Mechels orduyn in 4^{or} vel quinque partes Item eenen brief vanden leen vanden Bogarde in date int jaer ons heeren M III^c ende vyftich opden V^{en} dach Octobris bezegelt met Beelens van Groenendale segele ende haers momboers segele</p>
--	---

In de slaepcameren vanden testateur

<p>Ierst een bedde met zynen poluwe Item een kestken met yseren banden Item een boegie met eenen slote Item eenen muncxelen tabbaert met zwertte lem- meren Item eenen dagelycxen muncxelen tabbaert ge- voecht Item eenen zwertten kerle met rugge van fuwynen Item eenen muncxelen tabbaert voer gevoecht met camelot Item eenen zwertten juckelen/inckelen tabbaert voer met Zypers sattyn Item eenen zwertten paltrock met mouwen ende zwertte lemmeren</p>	<p>Item eenen tanneyten camelotten paltrock met mouwen Item eenen halfoissetten paltrock zonder mouwen Item eenen ostateen paltrock zonder mouwen Item een zwertte huycke met een calve[re] Item een halfoissetten wambeys Item een Cypers sattynen wambeys Item II paer cousen. Item een paer vuytgesneeden schoenen Item plusse van voederinge Item een weeke bancke Item eenen lessenare</p>
--	--

Inde middelste camere

<p>Item eenen cleercom. Item een almuyser [?] Item een choorcappe</p>	<p>Item eenen rouw capruyn Item eenen zetele</p>
--	---

Inde voorste camere

Item een tafele opslaende. Item een taetsoer met II doe[^l]en	Item vyf overocken ende III subtylen
Item een bedde met zynen poluwe liggende opde coetse van Jan Vyt	Item zes hemden. Item een lanck oircussen
	Item twee ander oircussenen met hunnen fluwynen

Inde nyeuw coekene

Ierst twee tafelen. Item eenen hael, II tangen, een scippe	Item V lattoenen candelereen. Item een berbierbec-
Item eenen metalen waterpoot oerdeckt	ken

Tennewerck

1 Item eenen geltstoop vanden Bossche ende eenen quaertpot met inge halsen	Item II gegaten scotelkens in manieren van telioo-
Item eenen geltstoop ende eenen Vlaemschen pot	ren
Item een hooge sitte ende III ander ronde	Item een braetpanne
Item II pistpotten. Item III commekens met coiren ende III zonder oir	Item II crochsetelen
Item IX zausieren	Item IIII steynen potkens waer af deen was met I tennen decxele
Item een groote scotele ende IIII van eenen groot-	Item drye dryvoeten. Item een cleyn tange met I
ten wat cleynder	croesken
Item zes rechtscotelken	Item een gescilderde scotele

Inde achterste coekene

Item eenen grooten ketele. Item een coeperen teyle	Item een cleyn braet panneken
Item eenen roosspot met I decxele	Item eenen roostere
Item eenen tempst ende een beccken	Item die cleyn rechtbancke ende een ander cleyn
Item een lattoenen waterscepperken	banke
Item II ysere potdecxelen	Item twee brantre-kens ende een hafsteel
Item eenen grooten spet ende eenen cleynen	

Inde achterste camere

Item een cleyn coetsken van wagenscot met eenen bedde ende poluwe	Item eenen brandereel ende eenen ...aelpot
	Item eenen cackstoel. Item een rollecoetsken

Verkoop van de meubelen op 21 november 1535

Item een paer gebreyde hantscoenen	IX d
Item eenen opsteeker met een zesoerken	VIII d VI ^{ten}
Item eenen pot met sukaten	III d
Item twee opsteekeren	III d XXI ^{ten}
Item twee halen	II s I d III ^{ten}
Item twee ysere decxels	VI d o
Item een quaye vierscippe	II d II ^{ten}
Item twee cammen	III d
Item een borge metten riem	III d III ^{ten}
Item II trype tesschen	IX d
Item I borstelen cleerbess met een sejoir	X d o
Item eenen borstlap met nestelen	I s
Item II pottekens met brillen	III d III ^{ten}
Item een potteken met I tennen decxelken	III d XXI ^{ten}
Item een scheerke met elsene	III d XV ^{ten}

Item een kiestken	III s II d
Item een braetpanne	I s II d
Item noch een braetpanne	II s II d
Item eenen rooster	III d XVIII ^{ten}
Item een paer hantscoenen	III d XVIII ^{ten}
Item een cleyn spetken	VII d XXI ^{ten}
Item een cleyn braetpanneken	V d
Item eenen hael	I s IX d
Item een scotele met plusse	II d VI ^{ten}
Item eenen grooten spet	I s VII d o
Item I tange met een croenken	IX d
Item een koperen verthiende teyle	III s III d IX
Item III koperen candelereen	II s IX d
Item II cleyn candelereen	I s III d
Item een berbierbecken	I s IX d
Item een scryflaye	VII d o
Item II becxkens ende een scepperken	I s I d XXI ^{ten}
Item eenen borstlap met ander plusse	I d III ^{ten}
Item een verthiende pottteken met oiren	XI d
Item eenen grooten ketele	I s XI d
Item eenen quayen ketele	I s IX d
Item II tangen	VII d o
Item eenen oospot met I decxel	I s IX d
Item eenen metalen waterpot	I s IX d XVIII ^{ten}
Item XVI tennen scotelen	VII s VII d XXI ^{ten}
Item een Bosch pottteken	II s VII d o
Item eenen grooten Bossche pot	V s XVIII ^{ten}
Item eenen pistpot	II s I d XXI ^{ten}
Item eenen geltstoop	III s IX d XVIII
Item II wyn potten	III s III d o
Item eenen pistpot	I s VII d o
Item eenen Vlaemschen pot	I s IX d XVIII ^{ten}
Item IX zausielen	V s VI d
Item een groote gegaette telioore	I s VI d
Item III commekens zonder oiren	II s IX ^{ten}
Item III kittekens	II s X d o
Item III commekens met oiren	II s IX ^{ten}
Item een cleyn gegaette telioore	I s I d III ^{ten}
Item een groote scotele	II s IX d o
Item III diepe scotelen	VIII s
Item een scotele	II s I d III ^{ten}
Item II tennen candelereen	III s IX d IX ^{ten}
Item een tennen kitte	I s XVIII ^{ten}
Item een gefroust hemde	II s II d
Item noch een hemde	I s III d XVIII ^{ten}
Item een gefroust hemde	III s IX d
Item noch een hemde	II s III d
Item een paer gefrouste hemden	VI s IX d
Item II quaye hemden	II s I d XXI ^{ten}
Item eenen stoel	X d III ^{ten}
Item een subtyl	II s IX d
Item noch een subtyl	II s III d III ^{ten}
Item een subtyl	I s X d o
Item een subtyl	I s IX d
Item eenen overrock	X s
Item eenen overrock	X s VI d IX

Item eenen hoet	I s III d
Item een laye	II d
Item een bonette	III d
Item eenen overock	VI s VI d XVIII
Item noch eenen overock	X s
Item eenen overock	XV s IIII d o
Item een paer nyeuwer cousen	V s IIII d o
Item een paer ouwer cousen	II s II d XV ^{ten}
Item een bonette	II s III d
Item een bonette	I s VI d
Item eenen rycapruyn	I s VI d
Item een quaet halfoissetten wambeys	I s XI d XV ^{ten}
Item eenen fluweelen toote met vellen	VIII s III d XVIII
Item een halfoissette samarie	V s VI d
Item eenen wambeys	I s XVIII d
Item een paer scoenen	V d
Item eenen lessener	III d III ^{ten}
Item eenen blauwen halfoissetten paltrack	VI s III d
Item eenen toot met lemmeren	VII s VI d XVIII ^{ten}
Item eenen fluweelen toot	IX s IX d
Item pluysse van eerde potten	III d III
Item een smackhuycke	XXIII s IX d
Item eenen capruyn	VII s IX d
Item een goet halfoissetten wambeys	X s IX ^{ten}
Item eenen muncxelen tabbaert met gefrouwste mouwen	XXV s III d XVIII ^{ten}
Item een zwertten tabbaert met fuwynen	VI lb V st
Item eenen muncxelen tabbaert met zwertte lemmeren gevoedert	III lb VI s VI d
Item een halfoissetten samarie	XVI s II d
Item eenen muncxelen tabbaert voer met camelot gevoedert	II lb IX d
Item eenen zwertten laken paltrack gevoecht met zwertte lemmeren	XXI s IX d o
Item eenen halfoissetten paltrack	XXVII s
Item eenen muncxelen tabbaert met lemmeren	II lb II s VI d
Item een choercappe	XXX s
Item eenen tanneyten camelotten paltrack	XI s
Item een roye sargie	XX s
Item een almysten	XXIII s
Item een oircussen	I s
Item drye oircussen	III s III d XVIII ^{ten}
Item een boegeken	VIII d IX ^{ten}
Item I viercant tafelken	III s VI d o
Item een viercant tafele	V s IX d
Item eenen zetele	X d III ^{ten}
Item een viercant tafele	VIII s
Item een bonet persse	IX d XVIII ^{ten}
Item een bedde mette poluwe	XXXI s IX d
Item een groot bedde met zynen poluwe	II lb V s
Item noch een bedde mette poluwe	II lb
Item een beddeken	VII st III d XXI ^{ten}
Item eenen vicabeler	I s X d o
Item zes stucken Mechels getyboeken	VII s VI d
Item pluys van boeken	IX d

Summa summarum omme ... ascendit ad

XLV lb V s I d XI^{ten}

Summa van buyten incomen gedraegt tsamen	III lb I s III d o
De welcke afgetogen blyft met den sterfhuyse de somme van	XLI lb III s IX d XXXIII ^{ten}
hier op betaelt aen drinckgelt	II s VI d
Item aen die kerckgeboden	I s
Item aen die costen vanden vercoops	III s
Scattinge den voirmoempden sterfhuyse aengaende ende competerende	
Ierst III scabellen	V s
Item een lange bancke	V s
Item een brantyser	VII s VI d
Item de croone	XII s VI d
Item een viercante tafele	II s VI d
Item eenen blaesbalck	IX d
Item II richtbancken	IX d
Item een tritsoer ende II candelere	XV s VI d
Item een tapyte sargie	XII s
Item een tafeltapyt	III s VI d
Item eenen com	XX s
Item een coetsken met terdegheerren	X s
Item een quaye ouw coetse met twee sargien	III s
Item eenen waterpot weegende VIII ^o .XV ^e . geëstimeert donche voer XXIX sts, overmits dat ouwen keur is valet ²⁶⁶⁴	III lb II s X d o
Item twee zoutvaten weegende tsamen V ^o .VI ^e . geëstimeert als boven met eenen lepele weegende I ^o .XII ^e . vaten tsamen ²⁶⁶⁴	II lb X s III d
Item de helft van III schalen ende III lepels weegende de zelve helft I ^m .V ^o .XIII ^e afgetrocken deen vande voerscreven twee zoutvaten weegende II ^o .XVI ^e . dwelck jouffrouwe Margriete toebehoerde ende den executeuren in betalinge vande voerscreven heelft geëstimeert tot XX Rgl XI st gegeven is geweest, compt den sterfhuyse vande voernaempde jouffrouwe Margriete in gelde de zomme van	III lb I s IX d
Item eenen gouwen rinck met eenen dyamant is bleeven Caerle Bernaige voer	III lb V s
Item Jan Vyts heeft bekendt naer finael rekeninge met den executeuren gedaen den sterfhuyse tachter te zyne met	V lb brp

6. *Brief over moeder Denise van Tulder*²⁶⁶⁵

Hierbij heb ik het genoegen UEd. enige bijzonderheden over Uwe Nicht, onze Eerwaarde Moeder z.g. toe te zenden zoals onze Zusters die uit de kroniek van ons huis hebben kunnen bijeenbrengen. Wij hopen U hiermee een genoegen te doen. De familie Van Tulder uit Tilburg behoort tot de grootste weldoeners van ons huis, en het is daarom voor ons dubbel prettig, als we kunnen denken, dat we UEd. een klein genoegen kunnen doen. De Zeereerwaarde Moeder Denise, van Tulder, is in ons Moederhuis te Tilburg overleden. In 1902 of 1903. Mocht U er prijs op stellen, dan zijn onze Zusters nog gaarne bereid meerdere Bijzonderheden omtrent Moeder Denise voor U te verzamelen, door hier en daar te informeren. Dat mogen we dan nog wel even van U vernemen. Wij doen dat gaarne voor U. Hier in huis is nog één oude Zuster, die Moeder Denise nog hier gekend heeft. Deze roemt haar zeer en zegt, dat Moeder bemind en geëerd was zowel buiten het huis als daarbinnen. De Zusters noemden haar de „Deken van Helmond” omdat priesters en anderen, bij gewichtige beslissingen haar raad kwamen inwinnen. Ook zegt die Zuster, dat Moeder bijzonder geestig en gevat was en steeds blijmoedig. En dan haalt de Zuster b.v.b. dit staaltje aan: Was Moeder in de gang of in een der kamers dan gebeurde het dat Moeder iets zocht. Op de vraag van een der Zusters „Moeder, zoekt u iets?” dan antwoordde Moeder: „Ja, Zuster, ik zoek Jezus alleen. Dat doet U toch zeker ook?”

In de dagelijkse uren van ontspanning was Moeder de ziel van de recreatie. Als Moeder iemand beet kon nemen, dan had Moeder de meeste pret. Moeder heeft uitgemunt in ijver voor de liefdeswerken speciaal voor het onderwijs. Helmonds ingezetenen hebben steeds Moeder en de Zusters hoog gewaardeerd, en wij de opvolgsters ondervonden daar nog de heerlijkste gevolgen van. Zo is het eeuwfeest van ons Huis op 10 December 1938 door geheel Helmond zo luisterrijk gevierd, dat het zijn weerga niet vindt. Rijk en arm, oud en jong vierde spontaan mee. Het was een zeldzaam feest voor heel de bevolking, die nu ongeveer 30000 telt.

Met beleefde groeten en met de meeste hoogachting,

w.g. Zr. Ambrosine
overste

Enige bijzonderheden over de Zeereerwaarde Moeder Overste Denise (van Tulder)

Antonia, Petronella van Tulder, geboren te Tilburg 28 November 1820, in het klooster getreden 4 Mei 1853, naar Helmond gekomen als Overste 2 November 1861, Zilveren feest als Overste gevierd 2 November 1886. Vertrokken naar Moederhuis te Tilburg 16 October 1899.

Op 2 November 1861 kwam de Eerwaarde Moeder Denise (van Tulder) in ons huis als Overste. Er heerste een algemene blijdschap. Moeder Denise die Overste was in Aarle-Rixtel was een goed bekende voor de Helmondse Zusters. De vorige Moeder Overste was reeds lang sukkelend en ziek, en had ontheffing uit haar zware bediening gevraagd. Op 17 October 1861 vertrok zij naar Moergestel en overleed daar 6 Juni 1862.

De langdurige ziekte van Moeder en vele bijkomende moeilijkheden en daarna het vertrek van Moeder, deed de Zusters vurig naar een nieuwe Overste verlangen. Niet zonder reden rees dan ook een algemene vreugdekreet op, toen Moeder Denise, de welbekende Moeder van Aarle-Rixtel, met het bestuur van ons Gesticht werd belast. Een nieuw leven scheen voor de Helmondse Zusters te beginnen. Leven, bloei, welvaart, vreugde vestigden zich weer in ons Huis. De liefdeswerken werden met veel ijver voortgezet, de nieuwe schoollokalen bevorderden de gezondheid der Zusters-meesteressen en leerlingen. Ook het gasthuis kwam tot hoger bloei.

Op 10 December 1863 brak het zilveren feest van het Gesticht aan, dat met grote luister werd gevierd. Omstreeks 10 uur in de voormiddag verscheen geheel onverwacht Z.D.H. Monseigneur Zwijsen (Stichter van onze Congregatie) Bisschop van 's-Hertogenbosch en Aartsbisschop van Utrecht, om de jubilerende Moeder en Zusters te feliciteren. Onbeschrijfelijk was de vreugde door dit vererend en verrassend bezoek te weeg gebracht. In één ogenblik deelde heel Helmond in de vreugde van de Zusters, om dit blijk van belangstelling en waardering, dat de doorluchtige Aartsbisschop aan Helmonds Liefdegesticht gaf. In de namiddag omstreeks 3 uur vertrok Monseigneur weer naar Tilburg en gaf Zijn grote voldoening te kennen over de overweldigende belangstelling van Helmonds ingezetenen. (We hebben oudere Zusters horen zeggen, dat Monseigneur steeds veel belang stelde in Moeder Denise, die door Hem zelf was opgenomen in Zijn Congregatie).

In November 1873 werd in het Kasteel Croy een liefdegesticht van onze Congregatie opgericht. Moeder Denise werd door Monseigneur uitgekozen om de nodige voorbereidselen te treffen. Met de

Freule van Croy, die tot de Roomse Godsdienst was overgegaan, en haar kasteel met alle goederen had vermaakt voor liefdewerken, schijnt Moeder Denise gecorrespondeerd te hebben.

Op 4 Mei 1878 werd het Zilveren Kloosterfeest van Moeder Denise met ongekende plechtigheid gevierd. Reeds dagen te voren was de eetzaal van de Zusters tot allersierlijkste feestzaal ingericht. De wanden waren gedrapeerd met wit, hemelsblauw en zilver. Chronicums van de voornaamste levensherinneringen van de beminde Moeder tooiden de wanden. Alles rondom was plechtig feestelijk en vreugdevol. Het is onmogelijk de gewaarwordingen te uiten, die dankbare harten jegens een beminde Moeder koesterden. Zoiets laat zich niet beschrijven, maar het blijft als een onuitwisbaar teken van innige kinderneliefde in aller harten gegrift. Het was die dag alsof de goede God ons een voorsmaak wilde geven van de onuitsprekelijke vreugde der gelukzaligen; van het eeuwig jubel, dat voor de getrouwe religieuze in het Hemels Sion is weggelegd. Afwisselend brachten de Zusters met zang, gedicht, en proza haar gulhartigste wens. De weesjes in haar uniformen kwamen in de spreekkamer eenvoudig vol kindernelijke liefde en dankbaarheid onze beminde Eerwaarde Moeder haar oprechte wens uiten en boden een schoon wijwatervat aan voor het Zusterkoor. Ook gaven Helmonds ingezetenen ondubbelzinnige bewijzen van dankbaarheid jegens onze algemeen geachte Overste. Vele geschenken werden aangeboden. Het voornaamste was een zilveren, goud-vergulde ciborie, geschonken aan onze beminde Moeder door Mejuffrouw Cato Diddens, kostjuffrouw. De andere Kostdames gaven gezamenlijk een ijzeren machinemangel. Op 22 Mei bracht onze vereerde Algemene Overste een bezoek aan ons huis. Op Vrijdag 24 Mei mocht onze beminde Moeder Denise de Eerwaarde Overste vergezellen naar Croy om 's avonds weer in Helmond terug te keren. Op zaterdag 24 Mei geleidde onze Moeder de Zeereerwaarde Overste naar Aarle-Rixtel. Op 27 Mei vertrok de Eerwaarde Overste weer naar 't Moederhuis te Tilburg.

Op 3 November 1886 vierde ons gesticht vol vreugde en dankbaarheid het gouden feest van de door allen beminde Moeder Denise, die gedurende 25 jaar het St. Aloysiusgesticht bestuurd had. Waren de Zusters bij dit Zilveren Jubel opgetogen van dankbare blijdschap, vierden alle inwonenden, jong en oud met dankbare vreugde dit plechtige feest, ook Helmonds ingezetenen gaven ondubbelzinnige bewijzen van innige belangstelling en warme dankbaarheid jegens de alom geachte Overste die met zoveel zelfopoffering en liefderijke zorg reeds vijf en twintig jaar het Helmonds Liefdegesticht bestuurde. Het Gesticht was fraai versierd zowel buiten als binnen. De Burgerbewaarschool was voor feestzaal ingericht. De plechtige Feestmis werd opgedragen door de Zeereerwaarde Heer Pastoor, geassisteerd door de twee Heren Kapelaans. Na het Evangelie hield de Celebrerende Pastoor een treffende feestrede. Toen de H. Mis geëindigd was weergalmde een feestelijk Te Deum door de smaakvol versierde kapel. Om 11 uur kwamen velen hun gelukwensen aanbieden. De Burgemeester met de leden van de Raad, het Armbestuur, enz. Twee meisjes boden namens de stad een feestgeschenk aan van f. 1400.-, bestemd voor een kruisweg in de kapel. De Harmonie bracht een serenade, de liedertafel huldigde onze Jubilares, inwonenden, kostdames, weeskinderen, allen boden de meest oprechte wens aan.

In Mei 1887 werd onze beminde Moeder ziek. Aanvankelijk veronderstelde men een zware verkoudheid met roos, maar de Dokter verklaarde dat Moeder aan een ernstige ziekte aan het hoofd leed. Groot was de ontsteltenis van de Zusters. Een bezoek uit het Moederhuis bracht hoop en uitkomst. De Zeereerwaarde Algemene Overste zond Zuster Vicares Chantal naar Helmond en deze bleef enige dagen in ons midden, en deelde mee, dat een kundig Professor uit Utrecht, Dr. Giesber, ontboden was om Moeder te helpen. De professor onderzocht Moeder en constateerde, een ontsteking in het hersenvlies, erg pijnlijk maar niet ongeneselijk. Onze beminde Moeder leed veel, maar steeds geduldig en onderworpen aan Gods Wil. De Zusters bleven biddend vertrouwen. Na drie maanden in de ziekenkamer te hebben doorgebracht mocht Moeder weer eens in de tuin wandelen. Omdat de Dokter vooral rust voorgeschreven had, besloot de Eerwaarde Overste om Moeder Denis enige tijd in het Moederhuis te doen doorbrengen. Op 16 September 1887, bij de thuiskomst van Moeder was het een vreugdevol feest. Toch was Moeder nog niet geheel hersteld. Het hoofd was aan de linkerkant geheel gevoelloos en de oogleden schenen verlamd. Daarom moest Moeder naar Utrecht. Onder behandeling van Professor Flesch moesten de oogleden en het hoofd geëlectriceerd worden. Na drie weken kwam Moeder geheel hersteld bij onze Zusters weer.

Op 9 October 1899 vierde onze Gemeente voor de laatste keer met de beminde Moeder Denise het anders zo blijde St. Dionysiusfeest. Op 16 October kwam de Algemene Overste Moeder halen, die voortaan als rustende Moeder in ons Moederhuis te Tilburg zou blijven. Een bedroefde maar dankbare Gemeente liet zij achter. Op 26 October 1899 benoemde de Algemene Overste Moeder Leonardine

Goyaerts uit Tilburg tot nieuwe Overste van het St. Aloysiusgesticht. Moeder Denise was daar zeer mee ingenomen. Moeder Denise verbleef nog enkele jaren van welverdiende rust in ons Moederhuis en heeft toen van haar Hemelse Bruidegom het loon gaan ontvangen, dat is weggelegd voor elke getrouwe en ijverige religieus.

In de kroniek van ons huis is herhaalde malen sprake van de Heer H. van Tulder, broer van Moeder Denise.

In 1879 is men begonnen met het afbreken van de oude kapel, die veel te klein was geworden. Moeder Denise had met goedvinden van de toenmalige Heer Pastoor W. van Asten, aan Z.D.H. Monseigneur Godschalk toestemming gevraagd een nieuwe kapel te mogen bouwen. Dit werd toegestaan. De Weledele Heer H. van Tulder, architect maakte geheel gratis bestek en tekening der kapel.

Op 9 October 1880-, patroonfeest van Moeder Denise, schonk de Weledele Heer van Tulder, architect een prachtig eikenhouten biechtstoel voor de nieuwe kapel, die op 3 Augustus voltooid was en gewijd.

In 1881 werd een nieuw gebouw voor besmettelijke zieken gebouwd. De Heer van Tulder was architect.

in 1883 werd het oude altaar afgebroken en het nieuwe altaar, waarvan de Heer van Tulder architect was, geplaatst. Ook de mooie nieuwe Kruisweg werd onder leiding van de Heer van Tulder aangebracht.

De buitengewoon prachtige grot van O.L. Vrouw van Lourdes in onze tuin is van architect van Tulder gebouwd.

7. Latere hoevenaars van Tulder

I. JAN MATTHYSSEN VAN DUN²⁶⁶⁶ had minstens sedert 1689 de Tulderhoeve in pacht.²⁶⁶⁷ Hij en Marie Wouter Lemmens²⁶⁶⁸ waren de ouders van de volgende kinderen, die in 1720 van hen een paard ter waarde van f 62, acht koeien (f 274:10:0), twee vaarzen (f 41:10:0), een kalf (f 12:5:0) en veertien ossen (f 453:15:0) erfdien:

1. Cathalyn van Dun, volgt onder II op pagina 217.
2. Anneken Janssen van Dun, te Hilvarenbeek gedoopt op 7 mei 1687, trouwde daar op 7 juli 1710 met Gerrit Hendrick Bruurs.²⁶⁶⁹ Zij woonde op de Tulderhoeve, minstens tot Anneken op 14 juni 1721 te Hilvarenbeek werd begraven. Gerrit, zoon van Hendrick Dielis Bruers en Margriet Gerrit Noyens, landbouwers te Esbeek, hertrouwde te Hilvarenbeek op 8 november 1722 met Catalijn Marten van der Meijs, weduwe van Meijs Peters. Op 14 maart 1747 is hij te Hilvarenbeek begraven.
3. Elisabeth Jansen van Dun, te Hilvarenbeek gedoopt op 27 september 1693, trouwde met Pieter Jaspar Bosmans²⁶⁷⁰, herbergier op de *Clossenborch* in de Koestraat te Hilvarenbeek, zoon van Jaspar Hendrick Bosmans en van Anneken Michiel Ghysbrechts van den Nieuwenhuysen. Deze was op 13 september 1692 gedoopt te Hilvarenbeek. Zijn stiefvader was Martijn Lemnius (p. 181 hiervoor). Via het huwelijk van Peter Bosmans met een dochter van de Tulderhoeve is het verhaal de wereld in gekomen, dat daar de heilige Adriaan Jansen van Hilvarenbeek zou zijn geboren.²⁶⁷¹
4. Marie Jan van Dun, gehuwd met Clement Janssen.
5. Jenneken van Dun trouwde met Hendrik de Jongh.

II. CATHALYN VAN DUN²⁶⁶⁷ volgde haar vader op als hoevenaarster op Tulder. Zij was te Hilvarenbeek gedoopt op 27 november 1685 en trouwde met de Poppelaar Anthony Swagemakers²⁶⁷², die de pacht van de Tulderhoeve overnam. Deze was te Turnhout op 22 juli 1680 gedoopt. Zijn ouders waren Hendrick Swagemakers en Elisabeth Adriaen Biemans. Anthony Swagemakers en Cathalyn van Dun kochten in 1756 voor f 2000 de hoeve van de abdij van Averbode. Zij rekenden zich als eerste Tulderse hoevenaars tot de parochie van Poppel.²⁶⁷³ Daar werden zij begraven op respectievelijk 23 februari 1762 en 26 januari 1772. Hieruit:

1. Johannes, te Poppel gedoopt op 2 november 1709.
2. Johannes Swagemakers, te Poppel gedoopt op 12 januari 1712. Aldaar werd hij op 8 december 1783, drie dagen na zijn overlijden, begraven.
3. Adriaan Swagemakers, te Poppel gedoopt op 19 september 1714. Te Hilvarenbeek stierf hij op 14 april 1777 en te Poppel werd hij twee dagen later ter aarde besteld.
4. Catharina Swagemakers, volgt onder III op pagina 217.
5. Wouter is op 15 oktober 1718 te Poppel gedoopt en vermoedelijk als kind overleden.
6. Arnoldus Swagemakers²⁶⁶⁷, te Poppel gedoopt op 23 januari 1721. Hij verwierf de gehel hoeve door erfennis en koop van broers en zusters. In 1794 verkocht hij het bedrijf voor f 5000 aan zijn zwager Weygerde.
7. Marie Anthony Swagemakers²⁶⁷⁴ overleed op 13 oktober 1783 en werd al daags daarna, te Poppel, begraven. Zij was ongehuwd.

III. CATHARINA SWAGEMAKERS²⁶⁶⁷ werd te Poppel gedoopt op 16 december 1716. Zij trouwde met Adriaan Wygerde te Teteringen en was in 1772 de vrouw van Pieter Kok te Oosterhout. In 1808 waren Catharina's kinderen uit het tweede huwelijk erfgenamen van hun ooms Wouter Wygerde, Johannes Swagemakers en Arnoldus Swagemakers:²⁶⁷⁵

1. Anna Maria Weygerde, ongehuwd.
2. Adriaan Weygerde trouwde te Hilvarenbeek op 31 maart 1765 met Godefrida Huygens, woonachtig te Hulsel en geboortig van Westerhoven. Daar was zij op 26 februari 1745 gedoopt als dochter van Adriaan Huygens en Maria Joosten, die later molenaars waren te Weelde²⁶⁷⁶ en vervolgens de Roversse watermolen annex bierbrouwerij en herberg in bezit verwierven.²⁶⁷⁷ In 1781 woonden Adriaan en

Godefrida te Terheijden. Uiterlijk in 1794 vestigden zij zich te Hilvarenbeek; in dat jaar kochten zij voor *f* 5000 de Tulderse Hoeve.²⁶⁷⁸ In 1803 blijkt Godefrida te zijn hertrouwd met Hendrik de Jongh, met wie zij haar testament maakt.²⁶⁷⁹

- A. Ferdinandus Macarius Wygerde erfde in 1841 en 1847, samen met zijn nicht Rosalia Victoria Magnin te Poppel (die als enige erfgename van haar moeder $\frac{14}{32}$ bezat), $\frac{11}{32}$ en $\frac{7}{32}$ van de hoeve van zijn oom Anthony en tante Anna Maria Weygerde.
3. Elizabeth Weygerde, trouwde met Petrus Franciscus Magnin.
  4. Anthony Weygerde, ongehuwd.
  5. Godefrida Weygerde.

Bronnen en literatuur

§ 1. Noten

AAA AAP AAT AKHARAB BHIC f GAR GASD GAW GAWW HICH KA N NA NHA
NN NNA OAA OGA ONA ORA R RAA RABH RAT RAZH RHCE RHCL RRG SAA SAB
SAD SAH SAL SALHA SAM SAT SAZ VBT

- 1 G. Slechten, *Necrologium monasterii S. Mariae Sanctique Joannis Baptistae in Averbode Ordinis Praemonstratensis* (Scherpenheuvel-Zichem, z.j.) 11.
- 2 Arnoldus van Beke, schout van Den Bosch, zegelde in 1266 met de drie drielingbalken onder een schildhoofd, waarin een halve leeuw uit de bovenste balk uitkomt (J.A.M. Coolen, „Het wapen van de Bossche schout Arnoldus van Beke anno 1266 en de oorsprong der Brabantse kleuren”, *Campinia*, IV (1974) 144-148). De Bossche schepenen Arnt van Beeck (1374) en Goossen van Beeck zegelden (een eeuw later) met de drielingbalken, waarover een met drie molenijzers beladen vrijkwartier (F. Beelaerts van Blokland, „Meyerijische heraldiek”, *De Nederlandsche Leeuw*, XXVI (1918) 114).
- 3 In hun ‘catalogue des nobles Brabançons’ melden Bonenfant en Despy geen Van Beek, Van Eel of Van Tuld (P. Bonenfant en G. Despy, „La noblesse en Brabant aux XIIe et XIIIe siècles”, *Le Moyen Age*, LXIV (1958) 61 e.v.).
- 4 ARAB, Rekenkamer 45038, f 97^v.
- 5 ARAB, Rekenkamer 45072, pp. 12, 21.
- 6 L.F.W. Adriaenssen, *Hilvarenbeek onder de hertog en onder de generaliteit. Sociale en economische geschiedenis van een Kempens dorp tussen 1400 en 1800* (Amsterdam, 1987) 162, 242. Misschien kan hij worden geïdentificeerd met Engelbertus van Spreuwel, kanunnik van Hilvarenbeek in 1329 (F.C. Theuws, „Middeleeuwse parochiecentra in de Kempen 1000–1350”, in: A. Verhoeven en F. Theuws (red.), *Het Kempenproject 3. De middeleeuwen centraal* (Waalre, 1989) 117).
- 7 Adriaenssen, *Hilvarenbeek onder de hertog*, 242.
- 8 C. Butkens, *Trophées tant sacrés que prophanes de la duché de Brabant* (4 dln.; La Haye, 1724–1726) I, 670.
- 9 A.F.O. van Sasse van Ysselt, „De afkomst van het Bossche geslacht van Broeckhoven. Thans het grafelijke geslacht van Brouckhoven van Berg-euyck”, *Taxandria*, XXXVI (1929) 97, 98, 103.
- 10 De versies van het Ministerie van Buitenlandse Zaken te Brussel, Heraldische bibliotheek, hs. 14, II, pp. 464, 465, Koninklijke Bibliotheek Brussel, hs. II-6507, 96, en J. van den Leene, *Le théâtre de la noblesse du Brabant* (Liège, 1705), 172, 173, noemen haar *Elisabeth de Stakenborg, Bommeren et Coole*. ‘Bommeren’ mag worden geïnterpreteerd als Someren (‘Sommeren’), waar de familie Stakenborch gegoed was, ‘Coole’ kan een verdere verbastering zijn van het al tot ‘Cotlin’ verminkte Boiscot. Vgl. A.J. Teychiné Stakenburg, *De oudste generaties der familie Stakenburg* (Rotterdam, 1980).
- 11 SAH, Tafel van de Heilige Geest, charter 1116, 20 juni 1392: Ywanus Stierken filius quondam Johannis Stierken verkoopt land te Middelbeers op *Luttelaer* aan de Aa. Ywaen Stiers betaalde uit een leengoed te Oirschot *x stuvers audts gelts ende een peters*, in welke belastingplicht hij werd opgevolgd door zijn zoon Henrick, die in 1449 overleed (BHIC, Leen- en laatgerechten 131, f CXLl). Te Nuenen bezat hij het goed Ter Dommelen (J. Coenen en E. Alisic, *Vijf eeuwen kerkdorp Nuenen. Een terugblik op Nuenen omstreeks 1496* (Nuenen, 1996) 15).
- 12 Butkens, *Trophées*, II, 550, 551. J.Th. de Raadt, „Een en ander over den slag van Basweiler”, *Taxandria*, I (1894) 114.
- 13 R.A. van Zuijlen, *Lyst der schepenen van de stad 's Hertogenbosch, benoemd van 1295 tot 1795, waarvan de schepenzegels in zilver, koper*

- of lood bij het archief dier stad, of in het museum van het Provinciaal Genootschap voor kunsten en wetenschappen in Noordbrabant, nog aanwezig zijn ('s-Hertogenbosch, 1865) 4, no. 58.
- 14 SAH, R 1194, f 121, 26 juni 1424.
- 15 SAH, R 1197, f 164, 27 juni 1426.
- 16 B.W. van Schijndel, *Généalogie Otten dit Otto de Mentock; avec notices sur les familles alliées* (2 stukken; Antwerpen, 1954) II, 397.
- 17 P.C. de Brouwer, „Rond abt Arnold van Tuldel”, *Brabantia*, V (1956) 47.
- 18 P.H. van Tulden, „Genealogische reeks van Peter Hubertus van Tulden tot Ottoland”, *Campinia*, V (1975) 121-124.
- 19 J.A.M. Coolen, „Reinier, de verloren zoon van Lambert van Leuven, als stamvader van het latere geslacht Van Beek van Thulden met de drielingbalken”, „De Verloren Reinier als schoonvader van markgraaf Otto van Orlamunde”, „Lambert van Leuven (zoon van de Verloren Reinier) als voogd van Brunerode”, *De Brabantse Leeuw*, XXIV (1975).
- 20 P. Bonenfant, „Les chartes de Réginard, évêque de Liège, pour l'abbaye de Saint-Laurent. Etude critique”, *Bulletin de la Commission royale d'histoire*, CV (1940).
- 21 Ministerie van Buitenlandse Zaken te Brussel, Heraldische bibliotheek, hs. 2, III, ff 175, 176.
- 22 L.F.W. Adriaenssen, „Ex familia sancti Norberti”, in: L.F.W. Adriaenssen (red.), *Welpen van de Brabantse Leeuw. Genealogie tussen geld en geloof in Noord-Brabant* ('s-Hertogenbosch, 1991).
- 23 Slechten, *Necrologium*, 244. W. van Spilbeeck, *Necrologium ecclesiae B.M.V. de Tongerlo ordinis praemonstratensis* (Tongerlo, 1902) 170.
- 24 Slechten, *Necrologium*, 65.
- 25 F. Prims, *Album pastorum Campiniae Antverpiensis. De lijsten van de pastoors en kapelanen tot 1950, van de parochiën en kapelaniën der Antwerpse Kempen* (Antwerpen, 1952) 73.
- 26 L. Adriaenssen, „De heerlijke hoeve van Tulder”, in: J. van Helvoirt (red.), *Esbeek niet van gisteren. Gedenkboek bij gelegenheid van het 100-jarig bestaan van de R.K. parochie H. Adrianus Esbeek* (2e herz. dr.; Hilvarenbeek, 1990) 284, 285, 319.
- 27 ARAB, KA 5017, f VII.
- 28 ARAB, KA 5017, f XXV^v.
- 29 ARAB, KA 5017, f LVIII.
- 30 ARAB, KA 5017, f XXVIII^v. Slechten, *Necrologium*, 58: Henricus, colonus in Pypenspade (laat ofwel pachter in Spikenspade), liet in de veertiende eeuw het klooster het bedrag van 22 groten eens voor zijn jaargetijde.
- 31 ARAB, KA 5017, f LXXXII, 18 januari 1399. In 1405 getuigt hij als *Henrick Snider, die op des abds goet woent ende ghilt den chijs*, over de rechten van de hovenaars van Tulder (AAA, sectio I, reg. 2, f 178).
- 32 ARAB, KA 5017, f XVI, 8 juni 1405.
- 33 Wouter van Loemel en zijn broer Ansem, *die den abdt gront chys gelden*, legden in 1405 een verklaring af over de gerechtigheid van Tulder in de gemene gronden van Mierde (AAA, sectio I, reg. 2, f 178, 28 januari 1405).
- 34 ARAB, KA 5017, f XLII.
- 35 ARAB, KA 5017, f XXVI, 4 maart 1383.
- 36 ARAB, KA 5017, f LIX^v, 9 februari 1393.
- 37 ARAB, KA 5017, f XXXIII, juli 1385.
- 38 J.A. Coldewey, „Arnold van der Sluis, ridder, zijn afkomst en nageslacht (± 1245–1296)”, *Bernesia*, XIII (1968) 6.
- 39 Slechten, *Necrologium*, 42.
- 40 Slechten, *Necrologium*, 73, 74. In het necrologium van Tongerlo schreef een hand van omstreeks 1360 sub 26 januari: *Fr. Jois van der Sluse, sac. et can. Averbodiensis*.
- 41 Slechten, *Necrologium*, 128.
- 42 Slechten, *Necrologium*, 151, 152, 341, 342.
- 43 Slechten, *Necrologium*, 42.
- 44 Slechten, *Necrologium*, 175.
- 45 Slechten, *Necrologium*, 259.
- 46 M.A. Erens, *De oorkonden der abdij Tongerlo*, dln. II en IV (Tongerlo, 1950, 1958) II, 283, no. 477, 6 november 1315.
- 47 Slechten, *Necrologium*, 274.
- 48 ARAB, Rekenkamer 45038, f 57.
- 49 L. Galesloot, *Le livre des feudataires de Jean III, duc de Brabant* (Bruxelles, 1865) 214.
- 50 Slechten, *Necrologium*, 349.
- 51 Slechten, *Necrologium*, 315. Katharina van Horrepool betaalde in 1340 een hertogscijns uit onroerend bezit in de Mierden (ARAB, Rekenkamer 45038, f 57).
- 52 Slechten, *Necrologium*, 127, 128. Mogelijk was er nog een Elizabeth: SAH, Tafel van de Heilige Geest, charter 623, 26 oktober 1367 (uittreksel van het testament van Elizabeth dochter wijlen Henrick Smit van Mierde, die heer Henrick Buc benoemt tot haar universele erfgenaam).
- 53 Slechten, *Necrologium* 128.
- 54 ARAB, KA 5017, f LXII^v, 20 maart 1392.
- 55 AAA, sectio I, reg. 420, f 173^v, 10 en 11 maart 1395. ARAB, Rekenkamer 45076, f CLXXIX^v.
- 56 Slechten, *Necrologium*, 128.
- 57 Slechten, *Necrologium*, 343. Zijn anniversarium viel op 22 december. Op 8 november werd dat van een naamgenoot gevierd: Peter Fabri, die er een gouden schild voor over had (Slechten, o.c., 311).
- 58 Mogelijk Peter Art Smeeds van Hooge Mierde: SAH, R 1192, f 495, 4 juli 1422. R 1203, f 89^v, 1432/33. Drie mogelijke andere zonen waren de broers Art Art Smeeds van Mierde, als wiens weduwe in 1421 Katelijm wordt genoemd. Jan en Goyart Art Smeeds van Myerde (R 1192, f 127; f 408, 26 december 1421). Vgl. R 1191, f 186^v, 1418/19, waarin Goyart Lippen zoon wijlen Goyart Smeeds van Myerde wordt vermeld. Goyart kocht in 1410 uit de nalatenschap van wijlen Luppert Bierkens van Zeelst een achtste van een hoeve in Klein Eindhoven onder Zeelst (R 1187, f 32, 5 december 1410). Te Klein Eindhoven nam Goyart in 1414 een hoeve in erfpacht van Luppert Lupperts Goyart Byerkens van Zeelst (R 1188, f 390^v, 12 april 1414). Twee huizen te Eindhoven nam hij in 1422 in erfpacht van Luppert Byerkens van Strijp (R 1193, f 123, 20 juli 1422). Een en ander geeft aanleiding tot het vermoeden dat Goyart een kleinzoon was van Lubrecht Byerkens van Zeelst. Zelf trouwde hij

- met jonkvrouw Katharina dochter Jan Wolpharts (R 1189, ff 76, 335. R 1191, f 259).
- 59 Slechten, *Necrologium*, 242.
- 60 ARAB, Rekenkamer 45072, p. 2; p. 7: samen met Jan Brueders staat Engelberen voor twee hertogscijnzen geboekt. Jan geheten Broeder pachtte in 1393 van de abdij van Averbode een wouwer te Culensrode onder Hooge Mierde (KA 5017, f LIX^v).
- 61 ARAB, Rekenkamer 45073, f 93. BHIC, Raad en Rentmeester-Generaal 202, f XII^v.
- 62 Waarschijnlijk te identificeren met Henrick Ansems van der Voort te Hulsel onder de Mierden.
- 63 ARAB, Rekenkamer 45074, f CCXI^v.
- 64 ARAB, Rekenkamer 45076, f CLXXXVI.
- 65 RHCE, 's-Hertogenbosch, Hooge en Lage Mierde R 60, f 48^v, 4 mei 1520.
- 66 F. Debrabandere, *Verklarend woordenboek van de familienamen in België en Noord-Frankrijk* (2 bdn.; Brussel, 1993) II, 1394 (citaat uit F. Verbiest, „Persoonsnamen in het Turnhoutse”, *Tijdschrift voor Geschiedenis en Folklore*, XXII (1959) 134).
- 67 BHIC, Collectie Cuypers van Velthoven 3540.
- 68 C.F.X. Smits, *De grafzerken in de kathedrale Sint Janskerk van 's-Hertogenbosch* ('s-Hertogenbosch, 1912) 169.
- 69 Koninklijke Bibliotheek Brussel, Fonds Goethals 1068, 102. Idem 1992, 72. Een ander raam droeg volgens dezelfde waarneming het wapen van Henricxkens man, mr. Jan de Cort, die notaris en secretaris van Hilvarenbeek was. Hun zoon mr. Bartholomeus de Cort, eveneens notaris en secretaris, zegelde met heraldisch rechts het rode hert op een gouden veld van zijn vader en links zijn moeders wapen, compleet met de toegevoegde bloem (RAA, Arendonk OGA 4893, 9 juni 1631: brief van De Cort).
- 70 Huis Bergh te 's-Heerenberg, inv. 3264, charter 1946, 6 december 1519.
- 71 Ch.C.V. Verreyt en W.J.F. Juten, „Noordbrabantsche zegels”, *Taxandria*, II, VII, XIII (1895, 1900, 1906) XIII, 45, 47.
- 72 J.Th. de Raadt, *Sceaux armoriés des Pays-Bas et des pays avoisinants. (Belgique – royaume des Pays-Bas – Luxembourg – Allemagne – France). Recueil historique et héraldique* (4 dln.; Bruxelles, 1897–1901) IV, 66.
- 73 Volgens de wapenkaart van de Bossche magistraat door Van Heurn.
- 74 Koninklijke Bibliotheek Brussel, hs. 5201, vol. II, f 171^v, no. 4222. Diederik van Tuldel en zijn opvolger Aert Wijten lieten hun wapenschilden door de glasschilder Thieleman van Scoenenbergh († 1494) aanbrengen in het refugium van de abdij te Leuven (P.V. Maes, „Leuvens brandglas. De produktie tijdens de 16de eeuw en de nabootsing van oude brandglasmedaillons in de 19de en 20ste eeuw. Met een inventaris van het 16de-eeuws brandglas bewaard in het Stedelijk Museum Vander Kelen-Mertens en in de collectie van het O.C.M.W. te Leuven”, *Arca Lovaniensis*, XIII (1987) 39).
- 75 De Ryckman de Betz en F. de Jonghe d'Ardoye, *Armorial et biographies des chanceliers et conseillers de Brabant* (4 dln.; Hombeek, z.j.) III, 745.
- 76 *Listes des titres de noblesse, chevalerie et autres marques d'honneur accordées par les souverains des Pays-Bas, depuis 1659 jusqu'à 1794* (Bruxelles, 1847), 63.
- 77 G. van Caster, „Les anciens blasons funéraires de l'église Saint-Rombaut, à Malines”, *Bulletin du cercle archéologique, littéraire et artistique de Malines*, XI (1901), 224.
- 78 J.B. Rietstap, *Armorial général, précédé d'un dictionnaire du blason* (2 dln.; 2e herz. dr.; Gouda, 1884–1887) II, 909.
- 79 Verreyt en Juten, „Noordbrabantsche zegels”, XIII, 45, 47.
- 80 M.H.M. Spierings, „Een gebrandschilderd venster in de Oude Kerk van Berlicum”, *De Brabantse Leeuw*, XXXI (1982) 61.
- 81 ARAB, Leenhof van Brabant, Aveux et dénombrements 3161, z.d.
- 82 Nummer 90.113.20914.
- 83 L.F.W. Adriaenssen, „Stamboom van De Brabantse Leeuw”, in: L.F.W. Adriaenssen (red.), *Welpen van de Brabantse Leeuw. Genealogie tussen geld en geloof in Noord-Brabant* ('s-Hertogenbosch, 1991) 11, 12.
- 84 C.M. Ridderikhoff m.m.v. H. de Ridder-Symoens, *Premier livre des procureurs de la Nation Germanique de l'ancienne université d'Orléans. I. Texte des rapports des procureurs* (Leiden, 1971) 116, 124.
- 85 Bijvoorbeeld abt Jan Drusius, een (achter)kleinzoon van een Van Tuldel: Koninklijke Bibliotheek Brussel, hs. 5201, vol. II, f 172, no. 4229.
- 86 Koninklijke Bibliotheek Brussel, hs. 5201, vol. II, f 172, no. 4223.
- 87 Koninklijke Bibliotheek Brussel, hs. 5201, vol. II, f 172, no. 4227. Vgl. P. Hanquet, „Les Loets, à Liège”, *Intermédiaire des généalogistes*, XLIII (1953) 302.
- 88 Archivo General de Simancas, Secretarias Provinciales, libro 1436, f 197, 11 december 1658. ARAB, Rekenkamer 146, f II^cLXXXI.
- 89 H. Pijls, „Bijdrage tot de geschiedenis van de voormalige heerlijkheid Schinnen”, *Publications de la Société historique et archéologique dans le Limbourg*, LXIV (1928) 195, 196, 294.
- 90 A. Wolters, „De leenen van het adellijk huis te Dieren, bij Susteren”, *Publications de la Société historique et archéologique dans le Limbourg*, XXIV (1887) 9.
- 91 A. Verkooren, *Inventaire des chartes et cartulaires des duchés de Brabant et de Limbourg et des pays d'Outre-Meuse*, dl. III, stuk II (Bruxelles, 1976), no. 7123 (27 april 1397); no. 7250 (13 april 1398).
- 92 Adriaenssen, „De heerlijke hoeve van Tulder”, 278.
- 93 H.J.M. Thiadens, „De namen Craenmeer en Tulder te Esbeek”, *Tussen paradijs en toekomst. Nieuwsbrief van de heemkundige kring 'Ioannes Goropius Becanus'*, X (1991) 53, 54. Vgl. C. Buiks, „De namen Craenmeer en Tulder te Esbeek II. Een reactie”, *Tussen paradijs en toekomst. Nieuwsbrief van de heemkundige kring*

- 'Ioannes Goropius Becanus', X (1991).
- 94 P. Génard, *Verzameling der graf- en gedenkschriften van de provincie Antwerpen* (9 dln.; Antwerpen, 1859 e.v.) II, 437.
- 95 J. Molemans, „Adjektivische -er-afleidingen bij toponiemen”, *Naamkunde*, V (1973) 138, noemt de Tulderheyde onjuist als voorbeeld van zo'n afleiding.
- 96 ARAB, Familiearchief De Crane d'Heysselaer, no. 134.
- 97 Dienst Adel van het Ministerie van Buitenlandse Zaken te Brussel, Heraldische bibliotheek, hs. 2, dl. III, f 175, 176.
- 98 BHIC, Collectie Cuypers van Velthoven 3540: copie van een stuk van het „Ministère des affaires étrangères de Belgique, Bureau héraldique, n° 1, tom. IV. pag. 16”, maar daar niet meer terug te vinden. De betreffende verklaring werd op 16 augustus 1645 naar alle waarschijnlijkheid ten behoeve van Simon van Thulden, schepen van Antwerpen, opgesteld. Een andere verklaring werd althans in zijn opdracht op 4 augustus 1645 opgesteld en gesigneerd door de jonkers Jacob van der Cammen, Jan van Gestel en Willem van Outelair en door Jan van Asten (Spierings, „Een gebrandschilderd venster”, 61).
- 99 Hij volgt hierna onder XIX-a-3 op p. 59.
- 100 L.F.W. Adriaenssen, *Geschiedenis van de families Trompenaars, Trümpener, Trompenaers, Trimpeneers, Trompen en Tromp in de Brabantse en Limburgse Kempen* (Amsterdam, 1989) 359.
- 101 Adriaenssen, *Hilvarenbeek onder de hertog*, 28.
- 102 BHIC, Kapittel van Oirschot 166, no. 6, 1 februari 1395.
- 103 SAH, R 1181, f 60, 1397/99.
- 104 Slechten, *Necrologium*, 32, 34.
- 105 Adriaenssen, „De heerlijke hoeve”, 318-321. E. van Even, *Louvain dans le passé & dans le présent. Formation de la ville – événements mémorables – territoire – topographie – institutions – monuments – œuvres d'art* (Louvain, 1895) 544.
- 106 Een vertaling van de tekst is opgenomen als bijlage 1, op p. 195 e.v.
- 107 Slechten, *Necrologium*, 32, 252.
- 108 SAH, R 1182, f 319^v, 1400/01. Adriaenssen, *Hilvarenbeek onder de hertog*, 231, 232, 251.
- 109 AAA, Sectio I, reg. 2, cartarium parvus, f CLXXVIII, 9 juli 1377.
- 110 SAH, R 1179, f 36, 1390/94.
- 111 P. Lefèvre, „Documents relatifs à la gestion d'Arnould de Tuldel, abbé d'Averbode”, *Analecta praemonstratensia*, XXXI (1955) 315.
- 112 ARAB, Rekenkamer 45072, pp. 22 en 25. Rekenkamer 45076, f CCL.
- 113 ARAB, Rekenkamer 45072, p. 9.
- 114 ARAB, Rekenkamer 17144, Paasjaar 1376–1377; Sint-Jansjaar 1378–1379. Leenhof van Brabant 4, f CXCVIII^v, 1374: het leengoed houdt Jan die Bye, *ende dat vercocht hem Jan Ansems zoen van Mirde ende was te voerens Jan Willems zoen van Mirde*.
- 115 AAA, sectio I, reg. 2, cartarium parvus, f CLXXVII^v, 9 juli 1377, ongeveer tijdens de Vespers.
- 116 Adriaenssen, *Hilvarenbeek onder de hertog*, 28.
- 117 SAH, R 1201, f 323^v, 17 juli 1431.
- 118 SAH, R 1181, f 60, 1397/99. R 1182, f 319^v, 1400/01. R 1183, f 75^v, 21 januari 1403. R 1187, f 78, 24 februari 1411. R 1188, f 65^v, 12 januari 1413. R 1209, f 104, 4 juli 1439; f 371, 4 juli 1439. R 1210, ff 198 en 321, 13 april 1440. R 1231, f 139^v, 20 juli 1461. ARAB, Rekenkamer 45073, f 126^v.
- 119 ARAB, Rekenkamer 17144, Sint-Jansjaar 1378–1379. Rekenkamer 17145, Sint-Jansjaar 1403–1404.
- 120 SAB, R 1183, f 243, Sint Marcellus 1403–1404. R 1202, f 225^v, 28 februari 1432.
- 121 SAH, R 1193, f 520, 10 september 1423. R 1196, f 136^v, 6 juni 1427. R 1202, f 216^v, 15 februari 1432. R 1204, f 130, 29 oktober 1433. R 1212, f 50, 13 april 1442.
- 122 SAH, R 1178, f 289^v. Rutger van den Stayecker (de vader?) was in 1366 kwartierschout van Kempenland (J. Lijten, „De kwartierschouten van Kempenland / Schouten van Oirschot en hun stadhouders”, *Campinia*, XXII (1992) 9). Jan Rutghers van den Stadeacker was in 1421 kerkmeester van Oerle (R 1192, f 37). Te Hilvarenbeek bezat heer Wouter van Stadecker in 1427 een kanuniksdijs (E. Reusens, *Matricule de l'université de Louvain*, dl. I (Bruxelles, 1945) 243, no. 15).
- 123 SAH, R 1212, f 50, 13 april 1442.
- 124 RAT, Hilvarenbeek R 23, f 63, 10 december 1523.
- 125 L.F.W. Adriaenssen, „Zes eeuwen niet van huis. Een Esbeekse genealogie (1395–1989)”, *De Brabantse Leeuw*, XXVIII (1989) 150, 151.
- 126 Hij was waarschijnlijk een zoon van Lemmen Kempen geheten Lemmen Heyn *hoevenerss*: ARAB, Rekenkamer 13026, rekening Sint Jan – 23 oktober 1514, f 386.
- 127 RAT, Hilvarenbeek R 25, f 59^v, 10 maart 1551.
- 128 RAT, Hilvarenbeek R 23, f 63, 10 december 1523.
- 129 L.F.W. Adriaenssen, „Stamboom van de Brabantse familie Woestenborg (1400–1800)”, *De Brabantse Leeuw*, XXVII (1978) 78.
- 130 RAT, Hilvarenbeek R 23, f 86^v, 15 april 1523.
- 131 RAT, Hilvarenbeek R 24, f 298^v, 14 november 1533.
- 132 SAH, R 1300, f 172^v, 31 mei 1523. In deze akte is het voor de naam van Peter van Tulden gestelde *quondam* (wijlen) doorgedaald, zodat hij nog zal hebben geleefd. Vgl. R 1299, f 212, 21 mei 1523.
- 133 A.F.O. van Sasse van Ysselt, *De voorname huizen en gebouwen van 's-Hertogenbosch, alsmede hunne eigenaars en bewoners in vroegere eeuwen. Aanteekeningen uit de Bossche schepenprotocolen loopende van 1500–1810* (3 dln.; z.pl., z.j.) II, 370.
- 134 ARAB, Rekenkamer 45072, p. 1. RHCT, Oisterwijk R 146, f 3^v, 7 februari 1429.
- 135 AAA, Sectio I, reg. 2, f 178, 28 januari 1405.
- 136 SAH, R 1181, f 114^v, 1397/99.
- 137 SAH, R 1181, f 282, 1397/99. R 1186, f 374^v, 1408/09. R 1187, f 116^v, 1411. Een naaste bloedverwant van Wouter, misschien identiek aan hem, was Wouter Lippen van Hapert, die omstreeks 1400 $\frac{1}{2}$ mud erfpacht beloofde te betalen uit *dat*

- Vlaslant te Hilvarenbeek (R 1336, f 120^v).
- 138 SAH, R 1188, f 389^v, 12 april 1414.
- 139 SAH, R 1247, f 114^v.
- 140 ARAB, Rekenkamer 45079, f LXXIX: cijnsverplichting voor Andries Wouter Lupprechts Bierkens uit het aandeel van Wouter Wouter Weeldmans, schoonzoon van Wouter Luppert Bierkens (vgl. SAH, R 1228, ff 275^v, 300, 1457/58). De geslachtswapens van de families Bierkens en Lippen zijn wellicht identiek. Echter: D.A.N. Vriesendorp, „Bierens”, *De Brabantse Leeuw*, XXV (1976) 11, 14: 2 en 1 vogelachtige figuren in 1404 op het zegel van Wouters broer Godevaert, schepen van Zeelst; L.G. van Dijk, „Gewapend Eindhoven”, *De Brabantse Leeuw*, XXI (1972) 7, zag op hetzelfde zegel 2 en 1 op muurankers gelijkende figuren. P.C. Bloys van Treslong Prins, *Genealogische en heraldische gedenkwaardigheden in en uit de kerken der provincie Noord-Brabant* (2 dln.; Utrecht, 1924) II, 27: 2 + 1 heiblokken op de zerk van Wouter Lippen te Lage Mierde, ca. 1540.
- 141 RAT, Moergestel R 297, f V^v, 20 september 1566: in 1406 had Henrick Jan Bussers 1 mud rogge geloofd aan Jan Ansems van Tuldcl. Oisterwijk R 147, f 9, 9 februari 1430: Jan koopt land in Tilburg. SAH, R 1194, f 177^v, 1423/24. R 1197, f 153, 1425/28. R 1209, f 72^v, 15 april 1439; f 159, 1438/39. R 1227, f 419, 21 mei 1457. ARAB, Leenhof van Brabant 4, f CXC VIII. Leenhof van Brabant 11, f III^cLXXVII, 1434. KA 5150, 1410–1432, ff 5^v en 7^v. KA 5152, f 12.
- 142 AAT, charterverzameling no. 1517, 3 mei 1428. ARAB, KA 5008, f XLIV^v, 1425 *des ander dages nae Onser Vrouwen dach Purificationis*.
- 143 SAH, R 1216, f 149, 26 januari 1446. R 1217, f 146^v, 2 mei 1447; f 283, 9 februari 1447. R 1222, f 296, 22 april 1452. R 1233, f 183^v, 30 juni 1464.
- 144 Mys van der Byest was in 1354 en 1361 schepen van Hilvarenbeek (AAT, Charterverzameling no. 693, 28 oktober 1354. Erens, *De oorkonden der abdij Tongerlo*, IV, 323, no. 1118, 11 november 1361), een jongere naamgenoot bekleedde dezelfde functie in 1428 (D.Th. Enklaar, *Gemeene gronden in Noord-Brabant in de middeleeuwen* (Utrecht, 1941) 34).
- 145 SAH, R 1217, f 283, 9 februari 1447.
- 146 SAH, R 1225, f 102, 13 augustus 1455. R 1226, f 470^v, 21 februari 1456; f 548^v, 10 juli 1456. R 1227, f 311, 16 oktober 1456. R 1233, f 183^v, 30 juni 1464.
- 147 SAH, R 1212, f 81^v, 7 oktober 1442. R 1213, f 55^v, 23 februari 1443; f 252^v, 5 september 1443. R 1214, f 83, 29 april 1444. R 1225, f 389^v, 28 maart 1455. R 1226, f 468^v, 21 februari 1456. BHIC, Raad en Rentmeester Generaal 202, f XVIII^v.
- 148 Zie noten 158 en 159.
- 149 BHIC, RRG 136, f CLII^v.
- 150 SAL, inv. Cuvelier no. 7736, f 260^v, 28 maart 1443.
- 151 RHCE, Hooge en Lage Mierde R 53, f 7, 3 juni 1463. ARAB, Rekenkamer 13024, f 363^v, 1 september 1462–26 november 1463. Rekenkamer 45074, f CXCIX. SAH, R 1226, f 468^v–470^v, 21 februari 1456. R 1235, f 233, 12 mei 1466.
- 152 SAH, R 1214, f 83, 29 april 1444.
- 153 SAH, R 1249, f 202^v, 5 maart 1480.
- 154 AAT, Sectie II-292, f XXXV^v.
- 155 ARAB, Familiearchief De Merode Westerloo, Lej. F 909, *Rescriptie vanden leenen die men houdende is te leen van mijnen joncker van Merode inde heerlicheijt van Hilwarenbceek ende daer ontrent geleghen*, 1484.
- 156 SAH, R 1226, f 470^v, 21 februari 1456; f 548^v, 10 juli 1456. R 1233, f 183^v, 30 juni 1464. R 1234, f 281, 8 mei 1464. R 1237, f 214, 1467/68. R 1239, f 238, 13 maart 1470. R 1242, f 27^v, 21 december 1472; f 294, 12 maart 1473. R 1253, f 42, 10 februari 1484 (Ansem treedt op als *peysmaker* ofwel arbiter). R 1254, f 93^v, 30 juni 1485. ARAB, Rekenkamer 45074, ff CLXXXIX, CCV^v, CCXI en CCXIII^v. Rekenkamer 45079, f XCII^v. KA 5013, f CLXXXIII, 7 augustus 1483. KA 5151, 1477–1496, ff 10 en 11; f 11/12, 1482. KA 5152, f 11. KA 5153, f XXX^v. BHIC, Raad en Rentmeester-Generaal 202, f CXCII^v. Adriaenssen, *Hilvarenbeek onder de hertog*, 243, 244, 369.
- 157 ARAB, Rekenkamer 45076, f CLXXXVI. Het is onbekend hoe de bloedverwantschap lag tussen Ansem en Engelbergen; Peter Smeets alias Fabri was een bloedverwant van abt Aert van Tuldcl van Averbode.
- 158 AAT, Sectie IV-336, *Feyten ende defensiën*. Beel was Ysabeel van Gruenendael, de huisvrouw van Jan Jans van Tuldcl van Eel sub IV-d op p. 23.
- 159 ARAB, Leenhof van Brabant 9, f CX^v, 31 mei 1440.
- 160 SAH, R 1255, f 96^v, 12 maart 1486.
- 161 SAH, R 1253, f 149, 18 november 1483. Charterverzameling Sassen 641, 8 januari 1483.
- 162 ARAB, KA 5151, f 11. Idem 5153, f XXXIII, 1496. Rekenkamer 45074, f CCCVII^v. Familiearchief de Merode-Westerloo, Lej. F 909, *Rescriptie vanden leenen die men houdende is te leen van mijnen joncker van Merode inde heerlicheijt van Hilwarenbceek ende daer ontrent geleghen*, 1484. SAH, R 1256, f 287^v, 30 april 1487. BHIC, Raad en Rentmeester Generaal 202, f CXCII^v.
- 163 Dochter van Loey Denen van der Molen of Vermolen en van Elisabeth Janssen van Myspel (SAH, R 1223, f 187, 28 februari 1453) uit Hooge of Lage Mierde. Zij was via haar vader gegoed te Veghel en Erp (R 1240, f 96, 7 maart 1471. R 1244, f 130, 9 november 1474). Haar broer Daniel de Molendino was achtereenvolgens pastoor te Nuland en te Geffen en bezat het Mariaaltaar te Lage Mierde (G.C.A. Juten, „Consilium de Beke”, *Taxandria*, XXVII–XXX (1919–1923) XXVIII, 126. A.J.A. Bijsterveld, *Laverend tussen Kerk en wereld. De pastoors in Noord-Brabant 1400–1570* (Nijmegen, 1993), bijlage 5, no. 608.
- 164 Adriaenssen, *Hilvarenbeek onder de hertog*, 218, 219, 224, 230, 235, 240, 255, 256, 260, 369.
- 165 RHCE, Hooge en Lage Mierde R 59, f 181, 14 februari 1519. BHIC, Raad en Rentmeester-Generaal 202, f XXII^v.
- 166 Over haar eventuele huwelijk en kinderen is niets

- bekend. Er is een mogelijkheid dat zij was getrouwd met Henrick van Dommelen en de moeder was van Ancem van Dommelen, schepen van de Mierden (L.F.W. Adriaenssen, „Elf generaties Moonen. Namen, data, anekdotes”, *De Brabantse Leeuw*, XIX, XX (1970, 1971) XIX, 21), die in 1538 bloedverwant wordt genoemd van de hierna volgende Heylwich Anschems van Tuldel.
- 167 Adriaenssen, *Hilvarenbeek onder de hertog*, 241, 242, 243, 244, 369.
- 168 C. Samaran en A.A. van Moé, *Liber procuratorum nationis Picardiae in universitate Parisiensis* (Paris, 1938) 278, 369, 370, 371-381, 392, 398, 400, 428, 448.
- 169 Samaran en Van Moé, *Liber procuratorum*, 186.
- 170 Samaran en Van Moé, *Liber procuratorum*, 452.
- 171 A. Schillings, *Matricule de l'université de Louvain*, dln. III-X (Bruxelles, 1958-1967) III, 66, no. 63.
- 172 RHCE, Hooge en Lage Mierde R 62, f 25, 1 juni 1534; f 28, 4 september 1534; f 65, 8 april 1536.
- 173 ARAB, Leenhof van Brabant 615, no. 5140. RHCE, Hooge en Lage Mierde R 61, f 72, 20 maart 1533. R 62, f 91^v, 14 januari 1538. SAH, R 1322, f 298, 22 december 1534.
- 174 RHCE, Hooge en Lage Mierde R 62, f 34^v, 20 januari 1535.
- 175 RHCE, Hooge en Lage Mierde R 62, f 99^v, 19 maart 1538.
- 176 RHCE, Hooge en Lage Mierde R 61, f 5, 1 juni 1531. R 64, f 71, 21 september 1555; f 73^v, 16 augustus 1555.
- 177 RHCE, Hooge en Lage Mierde R 62, f 81^v, 7 maart 1537.
- 178 RHCE, Hooge en Lage Mierde R 62, f 100, 20 maart 1538; f 104^v, 13 juni 1538; f 145, 22 januari 1540.
- 179 RHCE, Hooge en Lage Mierde R 62, f 112^v, 19 februari 1539.
- 180 RHCE, Hooge en Lage Mierde R 62, f 147^v, 27 februari 1540; f 180, 28 juli 1541. Schillings, *Matricule*, III, 724, no. 91, 30 juli 1524. H. Bots, I. Matthey en M. Meyer, *Noordbrabantse studenten 1550-1750* (Tilburg, 1979) 563, no. 4011. P.C. Molhuysen en P.J. Blok, *Nieuw Nederlandsch biographisch woordenboek* (10 dln.; Leiden, 1911-1937) VI, 1102.
- 181 RHCE, Hooge en Lage Mierde R 62, f 28, 4 september 1534.
- 182 G. Bannenberg, A. Frenken en H. Hens, *De oude dekenaten Cuijk, Woensel en Hilvarenbeek in de 15de- en 16de eeuwse registers van het aartsdiakenaat Kempenland* (2 dln.; Nijmegen, 1968-1970) II, 381.
- 183 E. Reusens, „Documents relatifs à l'histoire de l'université de Louvain, 1428-1797”, *Analectes pour servir à l'histoire ecclésiastique de la Belgique*, XVII (1881) 318.
- 184 RHCE, Hooge en Lage Mierde R 62, f 112^v, 19 februari 1539. R 63, f 13, 7 juni 1544; f 44^v, 25 mei 1545; f 49^v, 31 december 1545; f 108, 16 april 1548.
- 185 RHCE, Hooge en Lage Mierde R 62, f 81^v, 7 maart 1537.
- 186 Schillings, *Matricule*, III, 485, no. 4.
- 187 W. Verrees, *Necrologium 1129-1979. Abdij van Park, Leuven en Heverlee* (Leuven, 1979) 41.
- 188 RHCE, Hooge en Lage Mierde R 63, f 13, 7 juni 1544.
- 189 RHCE, Hooge en Lage Mierde R 63, f 49, 30 december 1545.
- 190 RHCE, Hooge en Lage Mierde R 62, f 113^v, 10 januari 1539.
- 191 RHCE, Hooge en Lage Mierde R 63, f 69, 13 december 1546.
- 192 RHCE, Hooge en Lage Mierde R 63, f 77, 5 februari 1547.
- 193 RHCE, Hooge en Lage Mierde R 62, f 143^v, 24 januari 1540.
- 194 Schillings, *Matricule*, III, 724, no. 91, 30 juli 1524.
- 195 G.C.A. Juten, *Consilium de Beke* (Z.pl., z.j.) 165.
- 196 RHCE, Hooge en Lage Mierde R 62, f 180^v, 28 juli 1541.
- 197 J. Wils, *Matricule de l'université de Louvain*, dl. II (Bruxelles, 1946) 342, no. 213.
- 198 Van Spilbeeck, *Necrologium*, 208.
- 199 Van Spilbeeck, *Necrologium*, 8.
- 200 ARAB, Universiteit van Leuven no. 1929, 4 augustus 1501. KA 5151, f 11/12, 1485-1487. Rekenkamer 45074, f CLXXXIV. Rekenkamer 45076, f CLXXXIX^v. SAH, R 1256, f 287^v, 30 april 1487. R 1257, f 350, 1487/88. R 1262, f 106, 14 december 1492.
- 201 ARAB, Familiearchief De Merode Westerloo, Lej. F 909.
- 202 SAH, R 1262, f 106, 14 december 1492.
- 203 RHCE, Hooge en Lage Mierde R 62, f 98, 7 februari 1538. RAT, Hilvarenbeek R 23, f 118, 29 maart 1525; f 197, Nicolai 1527. ARAB, Rekenkamer 45076, f CCLXXXIV^v. BHIC, Raad en Rentmeester-Generaal 202, f XCIX^v.
- 204 RHCE, Hooge en Lage Mierde R 62, f 78^v, 17 februari 1537.
- 205 BHIC, Raad en Rentmeester-Generaal 202, f XXI. RAT, Hilvarenbeek R 29, f LXXI, 2 maart 1575.
- 206 RHCE, Hooge en Lage Mierde R 62, f 147^v, 27 februari 1540. R 63, f 21, 17 april 1545; f 154, 7 maart 1550.
- 207 RHCE, Hooge en Lage Mierde R 62, f 129^v, 29 april 1539.
- 208 RHCE, Hooge en Lage Mierde R 63, f 77, 5 februari 1547.
- 209 RHCE, Hooge en Lage Mierde R 66, f 138^v, 29 oktober 1564.
- 210 RHCE, Hooge en Lage Mierde R 66, f 137^v, 30 maart 1565; f 146, z.d. (erfdeling).
- 211 RHCE, Schaduwardchief, *Leenboek van Echternach van den jaere 1566 tot den jaere 1643*, f 86, 19 september 1573.
- 212 RAT, Hilvarenbeek R 1, ongef., 17 januari 1571.
- 213 RAT, Hilvarenbeek R 29, f LXXI, 2 maart 1575.
- 214 Bannenberg e.a., *De oude dekenaten*, II, 368.
- 215 G. Th. Verhagen, „Het geslacht van der Hagen (Verhagen) te Lage-Mierde”, *De Brabantse Leeuw*, XV (1966) 28.
- 216 RAT, Hilvarenbeek R 1, ongef., 22 juni 1568.
- 217 Juten, *Consilium de Beke*, 130. Henrick Wouter Lippen, misschien Wouters oom, was in 1524-1541 pastoor van Hulsel (Bijsterveld, *Laverend*

- tussen Kerk en wereld, bijlage 6, no. 873).
- 218 Bannenberg e.a., *De oude dekenaten*, II, 204.
- 219 RHCE, Hooge en Lage Mierde R 67, f 121, 3 maart 1575.
- 220 Schillings, *Matricule*, III, 112, no. 11.
- 221 Zij was Wouters dochter uit het voorbed. Uit diens naged was Geertruy Wouters van Haren geboren, die trouwde met Jan Bruenmans.
- 222 RAT, R 307, f VIII^v, 8 juli 1561. R 617, f 19, 29 juni 1561.
- 223 Adriaenssen, *Hilvarenbeek onder de hertog*, 28.
- 224 SAH, R 1208, f 374^v, 13 februari 1438. R 1209, f 76^v, 25 april 1439.
- 225 ARAB, Rekenkamer 45038, ff 98^v, 100^v. BHIC, Raad en Rentmeester-Generaal 202, f CXXX^v.
- 226 ARAB, Rekenkamer 45038, f 97. L. Adriaenssen, „Voordat Esbeek een parochie werd”, in: J. van Helvoirt (red.), *Esbeek niet van gisteren. Gedenkboek bij gelegenheid van het 100-jarig bestaan van de R.K. parochie H. Adrianus Esbeek* (2e herz. dr.; Hilvarenbeek, 1990) 273.
- 227 In een donkerder inkt toegevoegde woorden.
- 228 ARAB, Rekenkamer 45072, p. 16.
- 229 ARAB, KA 5150, f 6^v. KA 5153, f XXX e.v.
- 230 ARAB, KA 5017, f LIX^v, anno XCIII circa festum *Valentini martiris*; f LXVIII, 7 januari 1395; f CXVII^v, 30 oktober 1407.
- 231 ARAB, KA 5018, f XLIV, 19 november 1429.
- 232 SAH, R 1191, f 257, 2 maart 1419. R 1201, f 308, 10 februari 1431. Adriaenssen, *Hilvarenbeek onder de hertog*, 246.
- 233 Génard, *Verzameling der graf- en gedenkschriften*, IV, 136. P.J. Goetschalckx, „Obituarium der abtj van St. Michiel der orde van Premonstreit te Antwerpen”, *Bijdragen tot de geschiedenis bijzonderlijk van het aloude hertogdom Brabant*, 1 (1902) 433.
- 234 SAH, R 1202, f 206^v, 28 januari 1432. R 1207, f 214, 6 augustus 1437.
- 235 SAH, R 1232, f 434^v, 18 november 1462.
- 236 SAH, R 1204, f 229^v, 16 augustus 1434.
- 237 SAH, R 1202, f 206^v, 28 januari 1432. R 1204, f 229^v, 16 augustus 1434.
- 238 Adriaenssen, *Hilvarenbeek onder de hertog*, 139, 251, 252.
- 239 ARAB, Rekenkamer 45073, f 112^v.
- 240 Adriaenssen, *Hilvarenbeek onder de hertog*, 228, 241, 251, 252. ARAB, Rekenkamer 45073, f 116^v, en 45076, f CCCX: hij betaalt een cijns uit het *Stoters venneken* te Hilvarenbeek, geërfd van zijn vader.
- 241 SAH, R 1215, f 150^v, 24 december 1444. R 1223, f 146, 9 november 1452. Uit dat huis betaalde hij aan de hertog keldercijns: ARAB, Rekenkamer 40573, f 130^v. BHIC, Raad en Rentmeester-Generaal 202, f LXXXVIII.
- 242 SAH, R 1218, f 8, 13 oktober 1447.
- 243 SAH, R 1208, f 374^v, 13 februari 1438. R 1209, f 76^v, 25 april 1439. Een Antonius Block van Weelde was in 1419–1446 pastoor te Loon op Zand en Weelde (Bijsterveld, *Laverend tussen Kerk en wereld*, bijlage 6, no. 372).
- 244 SAH, R 1224, f 85, 4 juli 1454.
- 245 ARAB, Rekenkamer 45073, f 132 (er staat *Soenkens hoeve*); f 149^v: uit een ander deel van de *Soenkens hoeve* betaalt Dirck Claes van Eynde cijns als opvolger van achtereenvolgens zijn vader en van Jan van den Hoerpoel.
- 246 SAH, R 1196, f 119^v, 1 april 1427. R 1201, f 308, 10 februari 1431. R 1207, f 214, 6 augustus 1437. R 1208, f 374^v, 13 februari 1438. R 1209, f 76^v, 25 april 1439; f 236, 16 juni 1439. R 1210, f 92, 7 juli 1440. ARAB, Rekenkamer 45073, f 115^v. BHIC, Raad en Rentmeester-Generaal 202, f CXXI. Adriaenssen, *Hilvarenbeek onder de hertog*, 253, 369.
- 247 SAH, R 1209, f 145, 19 december 1438. R 1210, f 109, 22 oktober 1439. Vgl. Adriaenssen, „Voordat Esbeek een parochie werd”, 273, 276.
- 248 SAH, R 1208, f 375, 13 februari 1438.
- 249 SAH, R 1244, f 130, 130^v, 9 november 1474.
- 250 SAH, R 1193, f 13, 5 februari 1422. Zie voor de goederen van de familie Van Gruenendael te Bergeyk, afhankelijk van het Leenhof Oud-Herlaar: Theuws, „Middellevuuse parochiecentra”, 210.
- 251 ARAB, Leenhof van Brabant 4, f CXCVII^v. Leenhof van Brabant 9, f CX^v e.v., 31 mei 1440. Leenhof van Brabant 11, f III^cLXXXVI^v. Zie over dit leengoed: L.F.W. Adriaenssen, „Het leenhof Ten Bogaarde en de hoeve van de Klapstaart. Hoe een belasting teloorving door herhaalde desintegratie van een boerenbedrijf”, *Tussen paradijs en toekomst. Nieuwsbrief van de heemkundige kring 'Ioannes Goropius Becanus'*, X (1991).
- 252 Aartsbisschoppelijk archief Mechelen, Sint-Romboutskapittel, *Inventarium bonorum mobilium* deel 5, f 388^v. BHIC, Raad van Brabant 1322, f CCIX.
- 253 AAT, 18-C-336. Volgens enkele handschriftgenealogieën was er nog een dochter Marie, echtgenote van Dirck van Engelen. Volgens andere stambomen was deze Dirck een zoon van Jan van Engelen bij Agneet van Tuldel, een tante van Marie. Ik verwijs voor deze kwestie naar Maries nicht Marie Aerts van Tuldel sub V-b-5 op p. 29.
- 254 AAB, charterverzameling no. 839, 5 oktober 1469. Adriaenssen, *Hilvarenbeek onder de hertog*, 234, 240, 246, 247, 253, 255, 257, 259, 369. Adriaenssen, „Ex familia Sancti Norberti”, 268–273. Van Even, *Louvain dans le passé*, 461, 544. Verreyt, „Leden der Lieve-Vrouwenbroederschap”, XIX, 57.
- 255 AAB, charterverzameling no. 792, 27 april 1461.
- 256 AAP, corpus XII, no. 37, kapittel 5, leengoederen door de abtj in 1475–1515 verkregen.
- 257 Van Even, *Louvain dans le passé*, 468.
- 258 G. Tournoy, „Het humanisme te 's-Hertogenbosch”, in: A.M. Koldewij (red.), *In Buscoducis 1450–1629. Kunst uit de Bourgondische tijd te 's-Hertogenbosch. De cultuur van late middeleeuwen en renaissance* ('s-Hertogenbosch, 1990) 525.
- 259 W.P. Blockmans, *Handelingen van de leden en van de staten van Vlaanderen. Regeringen van Maria van Bourgondië en Filips de Schone (5 januari 1472 – 26 september 1506). Excerpten uit de rekeningen van de Vlaamse steden en kasselrijen en van de vorstelijke ambtenaren* (2 dln.; Brussel, 1973–1982) I, 91, 223, 251.

- 260 L. Lahaye, *Inventaire analytique des chartes de la collégiale de Saint-Jean l'Évangéliste à Liège* (2 dln.; Bruxelles, 1921) II, 17, no. 997.
- 261 Adriaenssen, *Hilvarenbeek onder de hertog*, 246, 259.
- 262 AAP, corpus X, no. 242.
- 263 R. van Waefelghem, *Le nécrologe de l'abbaye du Parc* (Bruxelles, z.j.) 252.
- 264 AAP, charterverzameling no. 1010, 26 juli 1490.
- 265 Zij was volgens een handschrift gehuwd met jonker Jan Vydt, maar deze was in feite de man van Katheline, dochter van haar zus Ermgaert van Tuldel (Koninklijke Bibliotheek Brussel, handschriftenverzameling Goethals 1511-2, pp. 186 en 281).
- 266 De Mechelse poorter Jan van der Berckt kocht in 1492 te Antwerpen Engelse wol (SAA, Certificatieboek I, f 165^v, 28 december 1492).
- 267 L. Stroobant, „Fragment généalogique de la famille Ghysbrechts, de Malines”, *Bulletin du Cercle archéologique, littéraire et artistique de Malines*, VIII (1898) 75.
- 268 SAA, Schepenregister 117, f 73, 18 september 1500.
- 269 Van Waefelghem, *Le nécrologe*, 191, 192.
- 270 E. Steenackers, „Autels et institutions dans les églises de Malines au début du XVIe siècle”, *Handelingen van den Mechelschen kring voor oudheidkunde, letteren en kunst*, XXXV (1930) 103.
- 271 RABH, Familiearchief Olmen de Poederlé, charter no. 403, 28 november 1527.
- 272 RABH, Familiearchief d'Olmen de Poederlé, charter no. 407, 11 februari 1550. ARAB, Grote Raad van Mechelen 832, no. 77, 16 december 1532. Idem 838, no. 141, 29 maart 1539. Idem 839, no. 37, 21 juni 1539.
- 273 Génard, *Verzameling der graf- en gedenkschriften*, VIII, 458. H. de Ridder-Symoens, D. Illmer en C.M. Ridderikhoff, *Premier livre des procureurs de la Nation Germanique de l'ancienne université d'Orléans. II. Biographies des étudiants* (2 dln.; Leiden, 1978–1980) I, 209, 210.
- 274 Ridderikhoff en De Ridder-Symoens, *Premier livre des procureurs*, 116.
- 275 Ridderikhoff en De Ridder-Symoens, *Premier livre des procureurs*, 124.
- 276 Niet genoemd bij Stroobant, „Fragment généalogique”, 74 e.v.
- 277 ARAB, Grote Raad van Mechelen 832, no. 87, 1 februari 1533: vonnis betreffende het goed *Cauwendale*.
- 278 De Ridder-Symoens e.a., *Premier livre des procureurs*, II, 381. A.J.M. Kerckhoffs – De Heij, *De Grote Raad en zijn functionarissen 1477–1531* (2 dln.; Amsterdam, 1980) I, 72, 78, 80, 140; II, 21.
- 279 Zijn vader vermeerderde in 1504 een Mariafundatie in de Pieterskerk te Leuven (Van Even, *Louvain dans le passé*, 314).
- 280 ARAB, Grote Raad van Mechelen 838, no. 110, 8 februari 1538. Idem 850, no. 67, 28 september 1549.
- 281 Génard, *Verzameling der graf- en gedenkschriften*, VIII, 353. Zijn tweede kan Barbara Ma-naerts zijn geweest, met wie hij in 1515 een mis aan het Petrus- en Paulusaltaar in de Sint-Romboutskathedraal te Mechelen had gesticht (Steenackers, „Autels et institutions”, 90). Katheline zou in dat geval zijn derde vrouw zijn geweest.
- 282 RABH, Familiearchief d'Olmen de Poederlé, charter no. 403, 28 november 1527.
- 283 ARAB, Grote Raad van Mechelen 832, no. 77, 16 december 1532.
- 284 ARAB, Grote Raad van Mechelen 838, no. 141, 29 maart 1539. Idem 839, no. 37, 21 juni 1539.
- 285 Dochter van Lodewyck van Heyst en Kathelyn Ghysbrechts: ARAB, Grote Raad van Mechelen 834, no. 145 en no. 146, 10 februari 1535.
- 286 M. Baelde, *De collaterale raden onder Karel V en Filips II (1531–1578). Bijdragen tot de geschiedenis van de centrale instellingen in de zestiende eeuw* (Brussel, 1965) 278.
- 287 ARAB, Grote Raad van Mechelen 837, no. 80, 20 oktober 1537.
- 288 Aartsbisschoppelijk Archief Mechelen, Sint-Romboutskapittel Mechelen, *Inventarium bonorum mobilium* deel 5, f 389, 10 oktober 1535.
- 289 V. Hermans, „Le magistrat de Malines. Listes annuelles des membres”, *Bulletin du Cercle archéologique, littéraire et artistique de Malines*, XIX (1909), 17, 27–33. H. Joosen, „Dekens en gezworenen van de Mechelse ambachten. Aanvullende lijsten”, *Handelingen van de Koninklijke kring voor oudheidkunde, letteren en kunst van Mechelen*, LXVII (1963) 172, 174, 176.
- 290 AAT, Sectie II-125, f 38, 14 augustus 1481. RAT, Oisterwijk R 149, f 22, 6 mei 1435. R 161, f 3^v, Sint Lucia in oktober 1452. SAH, R 1209, f 59^v, 1438/39. R 1213, f 215^v, 20 mei 1443. R 1218, f 362^v, 9 juli 1448. R 1234, f 2^v, 6 oktober 1464. R 1238, f 345^v, 9 juni 1469. R 1241, f 83^v, 13 maart 1472. R 1248, f 172, 5 maart 1479. R 1254, f 368, 5 november 1485.
- 291 Van Waefelghem, *Le nécrologe*, 323, 324.
- 292 SAH, R 1267, f 197^v, 8 mei 1499. R 1268, f 157^v, 30 mei 1500.
- 293 Adriaenssen, *Hilvarenbeek onder de hertog*, 225, 230, 257, 259.
- 294 Adriaenssen, *Hilvarenbeek onder de hertog*, 246, 258, 259.
- 295 AAT, Sectie II-125, f 38, 14 augustus 1481.
- 296 Van Waefelghem, *Le nécrologe*, 498.
- 297 Schillings, *Matricule*, III, 83, no. 35.
- 298 Van Waefelghem, *Le nécrologe*, 110, 111.
- 299 AAT, Sectie II-125, f 33^v, 24 juli 1522.
- 300 Adriaenssen, *Hilvarenbeek onder de hertog*, 258, 259, 269, 271.
- 301 Adriaenssen, „Het leenhof Ten Bogaarde”, 73.
- 302 Jan Scoemeker werd in 1507 door Sint-Oedenrode afgevaardigd om Margaretha van Oostenrijk in te huldigen (R.A. van Zuylen, *Inventaris der archieven van de stad 's Hertogenbosch, chronologisch opgemaakt en de voornaamste gebeurtenissen bevattende. (Stadsrekeningen van het jaar 1399–1800)* (2 stukken; 's-Hertogenbosch, 1863–1866) I, 116.
- 303 RAT, Hilvarenbeek R 24, f 78, 3 oktober 1530. Adriaenssen, *Hilvarenbeek onder de hertog*, 5, 231, 258, 269, 270, 400.

- 304 Adriaenssen, *Hilvarenbeek onder de hertog*, 246, 247, 253, 257, 259, 264, 275. Van Even, *Louvain dans le passé*, 544.
- 305 Adriaenssen, *Hilvarenbeek onder de hertog*, 259, 264, 275.
- 306 BHIC, Familiearchief van den Bogaerde van Terbrugge 1478, f X. Oorkondenverzameling Provinciaal Genootschap 336, 14 juli 1487. RAT, Moergestel R 284, f 8, 12 november 1469. R 285, f 42^v, 19 februari 1483. R 286, anno 1499, f XII^v, 29 mei 1499; f XXIX, 1 oktober 1499; anno 1501, f II^v (Willem heeft een lopen rogge erfcijns volgens een schepenbrief van 11 april 1478); f IX, 11 augustus 1501; f XIII^v in *prefesto Barbare*; anno 1502, f VII, 2 januari 1502; f XIX, 6 september 1502; anno 1503, f III, 20 februari 1503; anno 1504, f XXXVI^v, *des Dynstdages in die Pinxt heylige dagen*.
- 307 AAT, Sectie II-125, f 91/92.
- 308 RAT, Moergestel R 286, anno 1502, f XV^v, 13 augustus 1502.
- 309 RAT, Moergestel R 286, anno 1504, f XI^v, 29 februari 1504; f XXXIII, juli 1504; f XLIII, 17 juli 1504.
- 310 ARAB, Rekenkamer 12996, rekening 9 augustus 1505–Kerstmis 1506, f IIII.
- 311 AAP, corpus VII, kastje XVIII, lias 3, no. 2, 23 maart 1525. AAT, Sectie II-125, f 123ter, z.d. [1519].
- 312 AAT, Sectie II-125, f 123, 4 september 1519; f 123ter, z.d.
- 313 RAT, *Hilvarenbeek* R 23, f 136, 20 december 1525. SAH, R 1278, f 42, 12 februari 1509.
- 314 SAH, R 1274, f 37, 25 februari 1505. R 1277, f 46^v, 16 maart 1508. ARAB, Rekenkamer 13027, rekening Kerstmis 1483–19 juni 1484 sub *Hilvarenbeek*.
- 315 Adriaenssen, *Hilvarenbeek onder de hertog*, 369. B.W. van Schijndel, *Généalogie Otten dit Otto de Mentock; avec notices sur les familles alliées* (2 stukken; Antwerpen, 1954) 78-90.
- 316 Schillings, *Matricule*, IV, 476, no. 235, augustus 1553. Ook zijn zoon Ambrosius studeerde aan de universiteit van Leuven (445, no. 126, februari 1552).
- 317 SAH, R 1345, f 231, 14 juli 1546.
- 318 AAT, Sectie II-125, f 44, 9 september 1503.
- 319 Van Waefelghem, *Le nécrologe*, 295.
- 320 [Valerius Andreas], *Fasti academici studii generalis Lovaniensis, id est Origo & Institutio: Rectores, Cancelarij, Conservatores, Doctores & Professores, Fundatores & Benefactores, Resque aliquot memorabiles, ejusdem universitatis. Edente Valerio Andrea, Desselio, I.V.Doctor & Professor Regio. Editio iteratu accuratior & alterâ parte auctior* (Lovanii, Apud Hieronymum Nempaeum, MDCL) 155, 156, 184, 185. J. Wils, „Documents relatifs à l’histoire de l’université de Louvain (1425–1797)”, *Analectes pour servir à l’histoire ecclésiastique de la Belgique*, IIe section, fasc. 8 (1903), XXXIX (1913) 1903, 97-100; 1913, 297, 298, 297-299, 300, 303.
- 321 SAA, Schepenregister 67, f 156, 20 oktober 1464.
- 322 ARAB, Rekenkamer 163, f XXX^v, 24 januari 1466.
- 323 SAH, R 1226, f 212^v, 23 oktober 1455. R 1239, f 238, 13 maart 1470. R 1240, f 96, 7 maart 1471. ARAB, Rekenkamer 45076, f CCLXXXVIII.
- 324 ARAB, Rekenkamer 45074, f CCLXXV^v.
- 325 Adriaenssen, *Hilvarenbeek onder de hertog*, 137, 257, 259.
- 326 RAT, *Hilvarenbeek* R 23, f 224, 12 mei 1475. R 24, f 64, 27 januari 1476.
- 327 Galesloot, *Le livre des feudataires*, 263. AAT, charterverzameling no. 808, 25 september 1336; no. 821, 14 mei 1337; no. 825, 9 september 1337; no. 1118, 11 november 1361; no. 1120, 17 maart 1362; no. 1123, 24 april 1362.
- 328 ARAB, Leenhof van Brabant 14, f CXCVII. Rekenkamer 17144. Idem 45074, f CCXXXVIII. AAT, charterverzameling no. 932C, 21 juni 1388.
- 329 A. Fasel, „Afstamming van Yda Roothaert (Roetaerts), stichteres van het Mannengasthuis te Esch”, *De kleine Meijerij*, XXIII (1972) 13.
- 330 Hij was in 1446 geboren, was in 1495 rentmeester en in 1500 schepen van Den Bosch, wordt in 1470 en 1501 genoemd als rentmeester van de Bossche clarissen en overleed in 1518 (SAH, R 1233, f 158, 30 januari 1464. R 1239, f 283^v, 15 mei 1470; f 396^v, 27 januari 1470; f 408, 10 februari 1470. R 1254, f 294, 27 mei 1485. R 1264, f 245^v, 22 juli 1495. R 1265, f 190, 27 januari 1496. R 1269, f 288^v, 28 mei 1500. R 1801, f 146, 13 september 1547. Oud archief, B 12, f 52 (1502–1503). Charterverzameling, inv. Sassen no. 519, 14 oktober 1465. ARAB, Rekenkamer 5295, f LXXXVIII^v, 1479–1480. C.R. Hermans m.m.v. A. van Hoogstraten en M. van den Boogaard, *Verzameling van charters en geschiedkundige bescheiden betreffende het land van Ravestein* (2 dln.; 's-Hertogenbosch, 1850) I, 314. Verreyt en Juten, „Noordbrabantsche schepenzegels”, VII 124, 125. Bannenberg e.a., *De oude dekenaten*, II, 19. Butkens, *Trophées*, II, 556). In 1474 kocht hij 81 mud hop te Sint-Oedenrode, wat misschien een verwijzing is naar zijn beroep (R 1243, f 206^v, 14 januari 1474). Zijn vader was de vishandelaar Henrick Jans van Elmpt; Marten verkocht diens huis aan de Vismarkt in 1463 (R 1232, f 400^v, 22 augustus 1463).
- 331 L. Galesloot, *Inventaire des archives de la cour féodale de Brabant* (2 dln.; Bruxelles, 1870–1884) I, 169; II, 164.
- 332 Deze trad in 1493 op voor zijn broer Aert (RAT, Oisterwijk R 198, f 8, *Dynsdages in die Korsdage anno XCIII*).
- 333 SAH, R 1261, f 234, 16 april 1492; f 483, 16 mei 1492. R 1269, f 91^v, 25 september 1500.
- 334 Adriaenssen, *Hilvarenbeek onder de hertog*, 384.
- 335 ARAB, Leenhof van Brabant 15, f CCXXXII^v, 5 maart 1495. Zie ook RAT, *Hilvarenbeek* R 24, f 231^v, 8 april 1531: akker *achter der scutters bogaert tussen den voerscreven bogaert ende tussen dleen vanden Bekerdyck*; de schuttersbogaard lag achter het Voortse Pad, dat van de Vrijthof naar de Voort liep.
- 336 RAT, *Hilvarenbeek* R 23, f 224, 12 mei 1475. R 24, f 64, 27 januari 1476.
- 337 ARAB, Rekenkamer 45074, f CCLXXV^v. SAH,

- R 1269, f 91^v, 25 september 1500. In de genealogische handschriften over de familie Van Thulden worden de volgende vier nog genoemd: Henry de Thulden sneuvelde samen met zijn vader in dienst van Karel de Stoute bij Nancy dan wel bij Murten in 1476; Pierre de Thulden sneuvelde onder Karel de Stoute bij Granson; Petronelle van Thulden, gehuwd met Gerard of Willem Willems Cloostermans; Marguerite van Thulden, gehuwd met Jan van Helen. Van de dochters Marie en Heylwich worden als echtgenoten Gerard Loots en Gerard of Henrick Meys opgegeven (Ministerie van Buitenlandse Zaken te Brussel, Dienst Adel, hs. 14, II, 464, 465. Koninklijke Bibliotheek Brussel, hs. II-6507, 96. ARAB, Familiearchief De Crane d'Heylisse 134). Mogelijk was ook Dirck van Tuldel, die in 1487 aan de universiteit van Leuven ging studeren, een zoon van Aert van Tuldel en Katheryn van den Bekerdijk. Hij zou dan of jong zijn gestorven of in een klooster zijn getreden, redenen waarom hij niet als erfgenaam van zijn ouders wordt gezien (Adriaenssen, *Hilvarenbeek onder de hertog*, 259).
- 338 AAP, charterverzameling no's 1130, 1135 en 1136, 2 *Luchtmaent* 1507; no. 1146, 28 december 1508. BHIC, Raad en Rentmeester-Generaal 202, f CXXI. ARAB, Rekenkamer 45076, f CCLXXXVIII.
- 339 SAH, R 1252, f 68, 3 november 1482. R 1255, f 212, i.m. 9 april 1486. R 1258, f 256, 15 juni 1489. R 1259, f 16^v, 1489/90. R 1260, f 242^v, 25 april 1491. R 1264, f 127^v, 15 januari 1495. R 1267, f 126, 1498/99. ARAB, Rekenkamer 13026, rekening Sint-Jansjaar 1503–1504, sub Hilvarenbeek.
- 340 SAH, R 1261, f 513^v, januari 1492.
- 341 ARAB, Rekenkamer 13026, Kerstjaar 1489–1490, sub Hilvarenbeek.
- 342 ARAB, Rekenkamer 12996, Kerstmis 1502–15 november 1503, f X.
- 343 AAT, Sectie II-125, f 46^v, 1 juni 1503.
- 344 ARAB, Rekenkamer 12996, rekening 15 november 1503–9 augustus 1505, ff XVIII, XVIII^v.
- 345 ARAB, Rekenkamer 12996, rekening 15 november 1503–9 augustus 1505, f XX^v.
- 346 AAP, charterverzameling no. 1136, 2 *Luchtmaent* 1507. RAT, Hilvarenbeek R 23, f 214^v, 9 mei 1526.
- 347 RAT, Hilvarenbeek R 26, f CVI, 17 oktober 1562. BHIC, Raad en Rentmeester-Generaal 202, ff CXXI en CXXIII.
- 348 RAT, Hilvarenbeek R 23, f 7^v, 13 mei 1522; f 9^v, 13 augustus 1522; f 129^v, Sint Simon 1525; f 164^v, 25 september 1526.
- 349 Adriaenssen, *Hilvarenbeek onder de hertog*, 247, 262, 263.
- 350 AAP, charterverzameling no 1247, 24 juni 1524.
- 351 BHIC, Raad van Brabant 1322, f CCXV, 18 juni 1534.
- 352 AAP, corpus VII, kastje XXXIII, lias 1, no. 61, 10 september 1535.
- 353 W. de Vries, „Bijdrage tot een genealogie van het oorspronkelijk Brabantse geslacht Martini (met enige aantekeningen over de familie Van Hamerstede)”, *De Nederlandsche Leeuw*, LXXIV (1957) 170 (De Vries schrijft onjuist De L'Espire).
- 354 BHIC, Raad en Rentmeester-Generaal 202, f CXXIII.
- 355 Adriaenssen, *Hilvarenbeek onder de hertog*, 236, 259, 263, 369. Adriaenssen, „Het leenhof Ten Bogaarde”, 77. ARAB, Leenhof van Brabant 30, f XCV, 15 juli 1531. Raad van Brabant 561, no. 59, 24 december 1512. Kerkelijke archieven 9389. Rekenkamer 13007, rekening Sint Jan-Kerstmis 1507, f VI^v. Rekenkamer 20785, rekening 30 september 1505–1506.
- 356 RAT, Hilvarenbeek R 23, f 164, Lambertusdag 1527. R 24, f 81, 2 november 1530. BHIC, Raad en Rentmeester-Generaal 215, f 21.
- 357 Aartsbisschoppelijk Archief Mechelen, Sint-Romboutskapittel Mechelen, *Inventarium bonorum mobilium* deel 5, f 388, 10 oktober 1535; f 389^v, 21 november 1535.
- 358 ARAB, Raad van Brabant 645, f IIII^cXII.
- 359 B. Minnen, „het geslacht Van der Hofstad in de middeleeuwen (1200–1500)”, in: W. Caes e.a. (red.), *Ter Hofstad doorgrond. Een Brabantse hoeve met walgracht in Haacht (1200 – heden)* (Haacht, 1990) 46.
- 360 BHIC, Raad van Brabant 1322, f CCIX, 5 september 1527; f CCVIII, 23 oktober 1535. ARAB, Rekenkamer 17156, 23 oktober 1535.
- 361 Adriaenssen, „Het leenhof Ten Bogaarde”, 79.
- 362 SAL, inv. Cuvelier no. 7471, f 90^v, 30 augustus 1577.
- 363 Een Kaerle van Bernaigie te Brussel, bastaardzoon van Andries van Bernaigie en Josina van Steenhuyzen, kreeg in 1535 een legitimatiebrief (ARAB, Rekenkamer 639, f 258, september 1535).
- 364 RAT, Hilvarenbeek R 29, f XV^v, 7 februari 1574. R 30, f 117, 12 december 1578. BHIC, Raad van Brabant 1322, f CCVIII, 5 november 1577.
- 365 RAT, Hilvarenbeek R 32, f 9^v, 12 april 1585. R 33, f 10^v, 12 april 1585: met haar kinderen Marcus, Geraert en Susanneken van Gerwen. Marcus van Gerwen werd de bekende kwartierschout van Peelland.
- 366 ARAB, Leenhof van Brabant 35, f 203, 21 februari 1569. Idem 43, f 427, 3 januari 1620. BHIC, Raad van Brabant 1322, f CCIX, 21 februari 1569.
- 367 Adriaenssen, *Hilvarenbeek onder de hertog*, 295.
- 368 RAT, Oisterwijk R 34, f 44^v, 7 januari 1613. R 45, f 14, 28 juni 1611; f 27, 7 januari 1613.
- 369 ARAB, Leenhof van Brabant 32, f 191^ve.v., 23 mei 1614. SAH, OSA 177, 1 maart 1604. RAT, Hilvarenbeek R 45, f 348, 15 mei 1628. R 165, 12 juli 1627. Galesloot, *Inventaire des archives*, I, 38; II, 8.
- 370 BHIC, Raad en Rentmeester-Generaal 202, f CXXIII. ARAB, Rekenkamer 13027, rekening Kerstmis 1486–1487, ongef., sub Hilvarenbeek: Jan Loykens en Aert Wellens dingden tegen Mary van Eel.
- 371 Koninklijke Bibliotheek Brussel, hs. II-6592, f 111.
- 372 Vgl. De Troostembergh, „Pathmos. Maison de plaisance des abbés du Parc à Saint-Josse-ten-Noode”, *L'indicateur généalogique, héraldique et*

- biographique*, I (1911–1912), supplement no. 11 (mei 1912) X–XV.
- 373 NA, Ambtenaren Centraal Bestuur Karel V no. 1118, 1523 of 1524. Van Waefelghem, *Le nécrologe*, 115, 116. J.E. Jansen, *L'abbaye norbertine du Parc-le-duc. Huit siècles d'existence: 1129–1929* (Malines, 1929) LII, 42, 59, 70, 73, 83, 112, t.o.p. 115, 116, 124, 141, 200, 208, 216, 228. Schillings, *Matricule*, III, 383, no. 17, 4 september 1509. J. Destrée, „Portrait d'Ambroise van Engelen, abbé du Parc (1510–1543)”, *Revue belge d'archéologie et d'histoire de l'art*, I (1931).
- 374 BHIC, RRG 202, f CLXX. Schillings, *Matricule*, III, 403, no. 95, 19 november 1510. J. Michielsens, „Wuestwezel”, *Oudheid en Kunst*, IV (1908) 46.
- 375 AAP, charterverzameling no. 1146, 28 december 1508. BHIC, Raad en Rentmeester-Generaal 202, f CLXX. ARAB, Rekenkamer 45074, f CCLXXV.
- 376 Hanquet, „Les Loets”, 303, 304, noemt als ouders van Anthonis en Dirck: Bartholomeus Loets, afkomstig uit het land van Loon, en Marie d'Ans.
- 377 AAP, corpus VII, kastje XVIII, lias 3, no. 1: pachtcondities van de Bekerdijk, z.d.; i.m. 28 mei 1520: Aert en Huybrecht Loots passeren de cedulle met Willem Willem Wouters. Idem no. 3, 1524: verkoopcondities van de Bekerdijk.
- 378 AAP, corpus VII, no. 33, f 107, 10 september 1535. Corpus VII, kastje XVIII, lias 3, no. 2, 11 mei 1520. BHIC, Raad en Rentmeester-Generaal 202, f CLXX. Schillings, *Matricule*, III, 270, no. 122, 27 februari 1504. E. Poncelet, *Cartulaire de l'église Saint-Lambert à Liège*, dl. V (Bruxelles, 1913) 301, no. 3681, 26 juli 1529. P. Harsin, *Politique extérieure et défense nationale du XVIe siècle (1538–1610)* (Liège, 1959) 54.
- 379 Hanquet, „Les Loets”, 304.
- 380 Y. Moreau, *Les bourgmestres de Liège au XVIIIe siècle. Provenance et biographie sociale d'une aristocratie à la fin de l'Ancien Régime* (Kortrijk, 1978), 54, 60 (Moreau onderkent niet dat de familie Loets al in de zestiende eeuw in de Luikse regering zat), 89, 97, 104, 122, 205, 235.
- 381 Schillings, *Matricule*, IV, 117, no. 107, 26 februari 1535.
- 382 RAT, Hilvarenbeek R 26, f CV, 17 april 1563.
- 383 Schillings, *Matricule*, IV, 632, no. 207 (27 februari 1562), 698, no. 293 (28 augustus 1565).
- 384 Van Waefelghem, *Le nécrologe*, 344–346.
- 385 Van Waefelghem, *Le nécrologe*, 257, 258. Schillings, *Matricule* IV, 130, no. 6 (7 september 1535). J. de Kempeneer, „Het register der beneficiën en kerken van de abdij van Park”, *Mededelingen van de Geschied- en oudheidkundige kring voor Leuven en omgeving*, IX, X (1969, 1970) IX, 233; X, 139.
- 386 Poncelet, *Cartulaire de l'église*, 383, no. 4190, 25 augustus 1569. Harsin, *Politique extérieure*, 284. C. de Borman, „Les receivers généraux de l'Evêché de Liège”, *Leodium*, XIII (1914) 15.
- 387 AAP, corpus VII, no. 33, f 107, 10 september 1535; i.m.
- 388 Hanquet, „Les Loets”, 306.
- 389 In 1556 was een mr. Aert Loets de absente rector van een altaar in de kerk van Dommelen (Bannenbergh e.a., *De oude dekenaten*, II, 350).
- 390 Schillings, *Matricule*, IV, 247, no. 115, 1 juli 1542. J. Barbier, „Nécrologe de l'abbaye de Floreffe, de l'ordre de Prémontré, au diocèse de Namur”, *Analectes pour servir à l'histoire ecclésiastique de la Belgique*, XIII (1876) 27. Van Waefelghem, *Le nécrologe*, 31, 32. *Monasticon belge. DI IV. Province de Brabant*, dl. III (Liège, 1969) 812, 813. Jansen, *L'abbaye norbertine du Parc-le-duc*, 43, 44.
- 391 N. Japikse, *Resolütien der Staten-Generaal van 1576 tot 1609* (8 dln.; 's-Gravenhage, 1915 e.v.) I, 146; II, 270.
- 392 Jansen, *L'abbaye norbertine du Parc-le-duc*, 18, 29, 36, 45, 56, 60, 62, 63, 66, 68, 70, 82, 104, 123, 200, 230. Van Waefelghem, *Le nécrologe*, 128, 129. *Monasticon belge*, III, 815, 816.
- 393 AAP, corpus VII, kastje XVIII, lias 3, no. 2, 23 maart 1525.
- 394 Van Waefelghem, *Le nécrologe*, 71, 72.
- 395 RAT, Hilvarenbeek R 23, f 128^v, 27 september 1525. R 24, f 62^v, 11 juni 1530. BHIC, Raad en Rentmeester-Generaal 202, f XCIII. ARAB, Rekenkamer 45076, f CCLXXVI.
- 396 RAT, Hilvarenbeek R 23, f 56, 3 februari 1523.
- 397 ARAB, Rekenkamer 13026, Kerstjaar 1488–1489; Sint-Jansjaar 1494–1495, sub Hilvarenbeek; Sint Jan–Kerstmis 1496, sub Hilvarenbeek.
- 398 RAT, Hilvarenbeek R 23, f 160^v, 17 juni 1526; f 209, 20 maart 1528. R 24, f 179, 24 december 1531.
- 399 SAH, R 1231, f 80^v, 2 maart 1461.
- 400 BHIC, Raad en Rentmeester-Generaal 202, f XCIII.
- 401 RAT, Hilvarenbeek R 23, f 128^v, 27 september 1525; f 197, Sint Nicolaas 1527. R 59, f 2^v, 5 juli 1542.
- 402 RAT, Hilvarenbeek R 59, f 62^v, 7 februari 1547.
- 403 RAT, Hilvarenbeek R 25, f 80^v, 11 februari 1551.
- 404 ARAB, Rekenkamer 13026, f 512^v, Sint-Jansjaren 1530–1532; f 545^v, Sint-Jansjaren 1536–1538.
- 405 RAT, Hilvarenbeek R 24, f 1, 31 december 1530; f 188, 15 januari 1532; f 313, 16 mei 1533; f 334, 10 december 1533. Adriaenssen, *Hilvarenbeek onder de hertog*, 161, 293. L. Adriaenssen, „Goklustige clerus”, *De Brabantse Leeuw*, XL (1991) 126, 127.
- 406 SAH, Oud archief, Aanwinsten 7851, f 190^v, 1523.
- 407 L.F.W. Adriaenssen, *Non omnia possumus omnes. Genealogie van het geslacht Van den Nieuwenhuysen 1400–1800* ('s-Hertogenbosch, 1988) 192.
- 408 RAT, Hilvarenbeek R 24, f 151, 20 mei 1531.
- 409 RAT, Hilvarenbeek R 59, f 62^v, 7 februari 1547.
- 410 BHIC, Raad en Rentmeester-Generaal 202, f CCVIII.
- 411 RAT, Hilvarenbeek R 26, f LXXXVIII, 29 oktober 1562. R 28(II), f LV^v, 27 januari 1570.
- 412 RAT, Hilvarenbeek R 59, f 2^v, 5 juli 1542.
- 413 SAH, R 1181, f 60, 1397/99. R 1183, f 75^v, 21 januari 1403. R 1185, f 58^v, 28 oktober 1406.

- R 1186, f 454^v, 22 augustus 1409. R 1196, f 119^v, 1 april 1427. Adriaenssen, „De heerlijke hoeve”, 319.
- 414 ARAB, KA 5017, f XL^v, 16 september 1387; f LIX^v, anno XCIII circa festum Valentini maritiris; f LXXXVI^v, 12 september 1400. KA 5018, f VIII^v, 14 juni 1425.
- 415 ARAB, Leenhof van Brabant 4, f CXCVIII^v. Rekenkamer 17145, Sint-Jansjaar 1403–1404.
- 416 SAH, R 1183, f 243, Sint Marcellus 1403–1404. R 1192, f 520, 10 september 1423. R 1202, f 225^v, 28 februari 1432. BHIC, Raad en Rentmeester-Generaal 202, ff XII^v en XVI^v.
- 417 RHCE, Hooge en Lage Mierde R 64, f 44^v, 18 oktober 1439, 18 februari 1440 en 25 februari 1445. RAT, Oisterwijk R 147, f 12^v, Sint Petrus' Banden 1430. SAH, R 1210, f 382, 12 mei 1440. R 1214, f 100, 18 juni 1444. R 1216, f 94, 28 juni 1446. ARAB, Rekenkamer 13024, f 78, Sint Jan–Kerstmis 1436: *Van Heynen van Tuldel, die dingechtich was van eenen erfwege tegen Janne Ghenen, daeraf dat hem die voirscreven scouthet op seggende was, dat hy gebroect hedde, gepoent om eenen Arnoldus gulden*.
- 418 SAH, R 1202, f 225^v, 28 februari 1432. BHIC, Raad en Rentmeester-Generaal 202, f XII^v. Kapittel van Oirschot 231, ff XLIII, XLIII^v, XLIV^v. ARAB, Rekenkamer 45074, f CXCIV^v.
- 419 SAH, R 1219, f 91^v, 28 augustus 1449. ARAB, Rekenkamer 45073, f 148^v.
- 420 RAT, Hilvarenbeek R 51, f 458^v.
- 421 ARAB, Rekenkamer 45074, ff CXCIV en CCXV.
- 422 ARAB, Rekenkamer 45074, f CXCIV^v. Rekenkamer 45076, ff CXCVI^v en CCXVII^v. BHIC, Raad en Rentmeester-Generaal 202, f XVI.
- 423 Was zij de moeder van Jan Lippen, p. 21?
- 424 BHIC, Kapittel van Oirschot 231, f XLV^v.
- 425 ARAB, KA 5013, f CLXXVIII^v, 20 februari 1478; f CLXXX, 20 augustus 1479.
- 426 BHIC, Kapittel van Oirschot 231, ff XLIII, XLIII^v, XLIV^v.
- 427 Adriaenssen, *Non omnia possumus omnes*, 201, 202.
- 428 SAH, R 1228, f 99, 10 november 1457.
- 429 ARAB, KA 5018, f XXV, 13 november 1427. SAH, R 1216, f 30, 1445/46).
- 430 SAH, R 1247, f 168, 9 mei 1478; f 451^v, 4 januari 1478.
- 431 SAH, R 1207, f 82^v, 29 april 1437.
- 432 SAH, R 1208, f 258^v, 20 mei 1438. R 1213, f 6^v, 19 oktober 1442. R 1238, f 365^v, 31 augustus 1469. R 1239, f 467, 6 juni 1470. ARAB, Rekenkamer 45051, f CXIX^v. Een Jan van Heerbeke was in 1465 hertogelijke leenman te Oirschot (J. Lijten, „Oirschot kocht zijn grenzen”, *Campinia*, XX (1990) 20).
- 433 F. Maes, „Het hof van Heerenbeke onder Oirschot”, *Campinia*, XII (1974) 70, 72. BHIC, Huis Stapelen 97, 14 augustus 1444.
- 434 SAH, R 1199, f 171^v, 4 december 1428.
- 435 SAH, R 1235, f 165^v, 29 juli 1468.
- 436 F.W. Smulders, „Emancipaties in Den Bosch (1367–1450)”, *De Brabantse Leeuw*, XI (1962) 74. Vgl. ARAB, Rekenkamer 45051, f XLIX^v.
- 437 Daniel Daniel Brogelmans, gezien aan het einde van de vijftiende eeuw te Reusel, was wellicht zijn zoon (SAH, R 1265, f 532^v, 20 februari 1497). Henrick, Peter en Aert Henric Brogelmans te Netersel en Bladel waren wellicht zijn broers (J.Th.M. Melssen, „Kwam Pieter Brueghel uit Netersel?”, *Brabants Heem*, XXXVII (1985) 114).
- 438 Koninklijke Bibliotheek Brussel, hs. II-6496, f 630.
- 439 RAT, Hilvarenbeek R 51, f 458^v, 9 maart 1648: de erfpacht wordt verkocht door Henrick Wouter Wyten en zijn vrouw Aleydt Aert Peters de Doncker. Dat in deze akte wordt gesproken van Daniel *Borchmans* is vermoedelijk het gevolg van leesproblemen met de oude tekst uit 1437.
- 440 Melssen, „Kwam Pieter Brueghel uit Netersel?”
- 441 Zie voor nog een Brusselse Van Bruegel: P. de Ridder, „Het testament van Everard Bruegel († 1530) klein kanunnik van Sint-Goedele te Brussel”, *Jaarboek van het Koninklijk museum voor schone kunsten Antwerpen*, 1981.
- 442 SAH, R 1412, f 52^v, 27 maart 1571.
- 443 SAH, R 1208, f 258^v, 20 mei 1438. R 1223, f 88^v, 20 juni 1453. R 1229, f 287^v, 6 juli 1459.
- 444 ARAB, Leenhof van Brabant 4, f CXCVIII^v, 1436.
- 445 SAH, R 1214, f 23, 14 december 1443. R 1228, f 290^v, *septa post Judice* (zeven dagen na Passiezondag) 1458. R 1237, f 50^v, 16 augustus 1468. R 1248, f 102, 7 september 1479.
- 446 RAT, Sprang R 42, f 10^v, Sint Matheus in april 1478.
- 447 SAL, inv. Cuvelier no. 2318, f LXIV^v, 1487.
- 448 SAH, R 1247, f 36, 29 juni 1478. Hij kocht in 1465 te Oisterwijk een huis in de straat die door het *Grielshecken* gaat (R 1234, f 192^v, 22 augustus 1465).
- 449 RAT, Moergestel R 284, f 22, 17 mei 1470.
- 450 BHIC, Raad en Rentmeester-Generaal 202, f CI-III: cijnsplichtig *de una virgata vuytfango, sita in Beke prope domum suam, receptus anno LXXIII* (uit een roede uitvang te Hilvarenbeek bij zijn huis, ontvangen in 1473). SAH, R 1229, f 287^v, 6 juli 1459.
- 451 Adriaenssen, *Hilvarenbeek onder de hertog*, 255.
- 452 ARAB, Leenhof van Brabant, Aveux et dénombrements 3161, z.d. Wouter Jan Schellekens van Gorp, leenman van Gorp onder Hilvarenbeek, zegelde op 22 november 1470 voor zichzelf (Aveux et dénombrements 1657).
- 453 BHIC, Raad en Rentmeester-Generaal 202, f CI-III.
- 454 BHIC, Collectie Cuypers van Velthoven no. 3472, i.v. Loon op Zand.
- 455 RAT, Sprang R 42, f 55^v, 23 januari 1490.
- 456 SAH, R 1252, f 63, 1 oktober 1483. R 1260, f 442, 23 januari 1491. R 1261, f 22, 16 augustus 1492; f 128^v, 30 december 1491. ARAB, Rekenkamer 13026, f 378, Sint-Jansjaar 1512–1513: *van Denys Aernt Gheenen neve, van dat hy gesmeten heeft Willems van Thilder knape een wonde in zyn hooft*.
- 457 ARAB, Leenhof van Brabant 15, f CCXXXVIII^v, 3 december 1495. Rekenkamer 17148, f XXII^v, 23 maart 1474. Rekenkamer 24655, f II^cLXVII^v,

1506. Galesloot, *Inventaire des archives*, II, 186, no. 2605.
- 458 Th.I. Welvaarts, *Chronologische en analytische oorkondenlijst van Mierde*, (Z.pl., 1891-1892) 373-376.
- 459 ARAB, Familiearchief De Merode Westerloo, Lej. F 909, *Rescriptie vanden leenen*, 1484. Rekenkamer 24655, f II^cLXVIII, 1506.
- 460 AAP, charterverzameling no. 1130, 2 *Luchtmaent* 1507.
- 461 RHCE, Hooge en Lage Mierde R 62, f 98^v, 14 maart 1538. RAT, Hilvarenbeek R 23, f 110, 15 februari 1525.
- 462 Adriaenssen, *Hilvarenbeek onder de hertog*, 258.
- 463 SAH, R 1252, f 147^v, 30 juni 1483.
- 464 SAH, R 1412, f 51^v, 27 maart 1571. RAT, Hilvarenbeek R 25, f 49, september 1550.
- 465 RAT, Hilvarenbeek R 59, f 85, 28 mei 1550.
- 466 RAT, Hilvarenbeek R 25, f 176, 17 juli 1552. R 26, f 42, 4 december 1560. R 59, f 85, 28 mei 1550.
- 467 ARAB, Rekenkamer 641, 3e boek, f XIII^v.
- 468 Koninklijke Bibliotheek Brussel, hs. II-6489, f 274.
- 469 ARAB, Rekenkamer 4042. Raad van Brabant 593, no. 49, 20 januari 1547.
- 470 RAT, Hilvarenbeek R 26, f CVI, 17 oktober 1562.
- 471 SAH, R 1286, f 578^v, 12 juni 1516.
- 472 AAP, corpus VII, kastje XVIII, lias 3, no. 1, 27 mei 1522: pachtcondities van de cijnsgoederen van de Bekerdiijk, *alsoe Vrans van Tuldel dat ghehouden heeft*; no. 2, 11 mei 1520: o.a. een *computavi cum Francisco van Tuldel, colono de bonis censualibus de Beeckerdyck* (verrekening met Franciscus van Tuldel, pachter van de cijnsgoederen van de Bekerdiijk), van voor 1518.
- 473 RAT, Hilvarenbeek R 23, f 33, 10 februari 1523. BHIC, Raad en Rentmeester-Generaal 202, f CLXXXV.
- 474 RAT, Hilvarenbeek R 24, f 97, 30 december 1530.
- 475 BHIC, Raad en Rentmeester-Generaal 202, f CLII. RAT, Hilvarenbeek R 23, f 86, 11 april 1524.
- 476 RAT, Hilvarenbeek R 23, f 211, 8 april 1528.
- 477 RAT, Hilvarenbeek R 23, f 200, 7 januari 1528.
- 478 RAT, Moergestel R 290, f XXVIII, 1530.
- 479 RHCE, Hooge en Lage Mierde R 61, f 84^v, 20 juni 1532: een belending aan het goed van Marten van Tuldel.
- 480 G.C.A. Juten, „Consilium de Beke”, *Taxandria*, XXVII-XXX (1919-1923) XXX, 82.
- 481 AAA, sectio I, reg. 272, f 22, 16 juni 1504.
- 482 P. Lefèvre, „Textes concernant l'histoire artistique de l'abbaye d'Averbode”, *Revue belge d'archéologie et d'histoire de l'art*, V (1935) 50.
- 483 SAA, Certificatieboek 58, f 12, 4 augustus 1597.
- 484 Stadsarchief Diest, S 13, ongef., 29 maart 1545.
- 485 SAA, Certificatieboek 6, f 431, 28 mei 1547. Schepenregister 242, f 250, 10 januari 1550.
- 486 RAA, N 2453, 26 januari 1574.
- 487 SAA, Privilegiekamer 2278, f 284.
- 488 SAA, Schepenregister 278, f 340, 29 maart 1560.
- 489 SAA, Vierschaar 148, 24 maart 1564.
- 490 ARAB, Rekenkamer 18559, confisquatierekening kwartier van Herentals, overgegeven 22 maart 1603, sub inkomsten no. IX.
- 491 SAA, Certificatieboek 53, f 56, 18 augustus 1592.
- 492 A.K.L. Thijs, *De zijdenijverheid te Antwerpen in de zeventiende eeuw* (Z.pl., 1969) 8.
- 493 SAA, Certificatieboek 58, f 12, 4 augustus 1597.
- 494 SAA, Certificatieboek 58, f 12, 4 augustus 1597. Certificatieboek 62, f 261^v, 10 mei 1601.
- 495 SAA, Vierschaar 146, 22 maart 1549.
- 496 SAA, Certificatieboek 53, f 56, 18 augustus 1592.
- 497 SAA, Certificatieboek 53, f 56, 18 augustus 1592. Certificatieboek 58, f 12, 4 augustus 1597.
- 498 SAA, Certificatieboek 58, f 12, 4 augustus 1597.
- 499 SAA, Schepenregister 491, f 176^v, 21 maart 1611; f 189^v, 16 april 1611.
- 500 SAA, N 152, f 47, 1 juli 1631.
- 501 SAA, N 153, f 166, 1634.
- 502 SAA, Weesmeesterkamer 247, no. 10, 26 september 1601.
- 503 RAT, Hilvarenbeek R 23, f 222^v, 9 juni 1529: Thomaes Jan Grieten en later zijn bastaard Aert zijn uit hun huis in de Koestraat een jaarlijkse erfpacht van 3½ lopenzaad rogge verschuldigd aan Aert van Tuldel, terwijl Aert van Tuldel aan Thomaes en later zijn bastaard Ariaen een mud rogge erfpacht is verschuldigd uit zijn onderpanden te Spul.
- 504 ARAB, Rekenkamer 17153, 10 september 1516.
- 505 Huis Bergh te 's-Heerenberg, inv. 3264, charter 1946, 6 december 1519. AAT, Sectie II-276, hoofdstuk „Alphen”, f 2, 1538.
- 506 RAT, Hilvarenbeek R 26, f LXVIII^v, 13 oktober 1561.
- 507 AAT, Sectie II-125, f 65.
- 508 RAT, Hilvarenbeek R 26, f LXVIII^v, 13 oktober 1561. R 32, f 105^v, 17 februari 1586.
- 509 BHIC, Raad van Brabant 1322, f 210^v, 30 juni 1537. RAT, Hilvarenbeek R 25, f 38^v, 22 juli 1550. R 59, f 36, 10 januari 1545. SAH, R 1342, f 48^v, 12 november 1544.
- 510 Deze priester was geboren te Turnhout en was in 1514 te Leuven gaan studeren. In 1541 was hij pastoor van Halsteren. Hij was een broer of neef van mr. Henrick Steymans, die voor de kerktoeren van Hilvarenbeek een uurwerk maakte (Bijsterveld, *Laverend tussen Kerk en wereld*, bijlage 6, no. 110).
- 511 RAT, Hilvarenbeek R 59, f 42, 22 mei 1545.
- 512 RAT, Hilvarenbeek R 26, f 42, 4 december 1560.
- 513 ARAB, Rekenkamer 640, f CCLVIII, juli 1539.
- 514 Adriaenssen, *Non omnia possumus omnes*, 339.
- 515 Adriaenssen, *Non omnia possumus omnes*, 391 e.v.
- 516 RAT, Hilvarenbeek R 26, f LXVIII^v, 13 oktober 1561.
- 517 RAT, Hilvarenbeek R 26, f LXVIII^v, 18 oktober 1561.
- 518 SAH, R 1342, f 48^v, 12 november 1544.
- 519 ARAB, Rekenkamer 22237, Allerheiligen 1531-1532, f III^v. Rekenkamer 22238-22250, 1532/33-1544/45.
- 520 R. Peeters, „Bijdrage aangaande het Kempisch verkeerswezen en de handelstrafiek bijzonderlijk in oostelijke richting”, *Taxandria*, XXVI (1954) 184, 185.
- 521 ARAB, Familiearchief d'Ursel, L 908 (leenboek 1559-1580), f LXXVI.

- 522 SAA, Vierschaar 152, 29 juli 1583.
- 523 RAT, Hilvarenbeek R 59, f 42, 22 mei 1545; f 79^v, 26 mei 1549.
- 524 RAT, Hilvarenbeek R 27, f 29^v, 10 februari 1566.
- 525 RAT, Hilvarenbeek R 29, f XXXV^v, 23 september 1574.
- 526 Adriaenssen, *Hilvarenbeek onder de hertog*, 52.
- 527 SAH, R 1392, f 100, 3 maart 1568. RAT, Hilvarenbeek R 27, f 75^v, 23 maart 1566. R 29, f XXXV^v, 23 september 1574.
- 528 BHIC, Raad van Brabant 1322, f CCXXVI.
- 529 RAA, Ravels OGA 29, f 22^v, 1577. RAT, Hilvarenbeek R 26, f II, 17 januari 1560. R 27, f 83, 23 maart 1566. R 30, f 28, 7 februari 1577. SAH, R 1363, f 79^v, 28 januari 1552; f 91, 6 februari 1552. RAT, R 310, f 6^v, 27 april 1564.
- 530 RAT, Oisterwijk R 284, f 69, 19 mei 1588; f 70, 3 augustus 1588.
- 531 RAT, Hilvarenbeek R 35, f 35, 20 juni 1600. R 36, f 136, 7 juli 1604. R 43, f 33^v, maart 1619. ARAB, Rekenkamer 45082, f XXX.
- 532 ARAB, Leenhof van Brabant 43, f 178, 4 oktober 1586 en 25 juni 1619.
- 533 RAT, Hilvarenbeek R 29, f X^v, 21 januari 1574 en i.m., 20 september 1574. R 32, f 61^v, 23 april 1586; f 65, 23 juni 1586. R 40, f 98^v, 22 februari 1612. Moergestel R 300, f 19A, (4 februari 1574). SAH, R 417-H, ongef., 14 augustus 1610. R 443, ongef., 20 oktober 1615; 10 januari 1618. Adriaenssen, *Non omnia possumus omnes*, 492.
- 534 R.K. pastorie Hilvarenbeek, register van het Venerabele Gilde, pp. 26, 27 en 36; achterin p. 8 sub legaten.
- 535 RAT, Hilvarenbeek R 109, ongef., 22 november 1645.
- 536 RAT, Hilvarenbeek R 51, f 479, 23 maart 1648.
- 537 RAT, Hilvarenbeek R 33, f 9^v, 19 december 1591. R 44, f 22^v, 5 februari 1621; f 210, 1 februari 1623. ARAB, Rekenkamer 45082, f II, 1645–1647. SAH, R 1607, f 13, 28 oktober 1639.
- 538 RAT, OAA Hilvarenbeek 4285, kerkrekening 1631–1632.
- 539 RAT, Hilvarenbeek R 43, f 167^v, 15 oktober 1620. R 51, f 544^v, 24 februari 1649.
- 540 RAT, Hilvarenbeek R 51, f 4^v, 12 februari 1643. In 1617 hadden zij hun testament gemaakt voor notaris Ghijsbrecht van den Nieuwenhuysen, ook te Hilvarenbeek (N 4309, ongef., 15 september 1617).
- 541 Adriaenssen, *Hilvarenbeek onder de hertog*, 341, 342.
- 542 Adriaenssen, *Hilvarenbeek onder de hertog*, 237, 240, 325, 326, 341. Vgl. G. Michiels, „Kerkbedienaars te Lommel van 1566 tot 1841”, *Limburg*, LIII (1974) 164, 165 (deels onjuist).
- 543 R.K. pastorie Hilvarenbeek, register van het Venerabele Gilde, p. 48, 18 januari 1626. RAT, Hilvarenbeek R 109, ongef., 1 september 1646.
- 544 RAT, Hilvarenbeek R 169, f 136, 9 februari 1667.
- 545 RAT, Moergestel R 306, f 97, 6 februari 1652. Hilvarenbeek R 47, f 135, 7 oktober 1635. N 4307, f 66^v, 10 januari 1614 (testeert met zijn vrouw).
- 546 RAT, Hilvarenbeek R 276, 30 augustus 1651.
- 547 R.K. pastorie Hilvarenbeek, register van het Venerabele Gilde, pp. 7 en 27; p. 45, 27 januari 1625; p. 49, 17 januari 1627.
- 548 NA, Staten-Generaal 12555-48, 12 maart 1647.
- 549 NA, Staten-Generaal 12555-48, *Memorie omme te comen tot voldoeninge vanden placcate vanden Hooch Mogenden*, z.d. [1648].
- 550 RAT, Hilvarenbeek R 52, f 45, 4 september 1649.
- 551 SAH, R 1332, f 232, i.m. 26 oktober 1627. R 1932, ongef., 20 september 1646.
- 552 SAA, N 2257, f 179, 1 augustus 1632; f 327, 20 mei 1633. SAH, R 286, 13 juli 1632.
- 553 SAH, R 1633, f 194^v, 12 juli 1665. BHIC, Raad en Rentmeester-Generaal 215, f 11^v.
- 554 RAT, Hilvarenbeek R 109, ongef., 1 september 1646.
- 555 RAT, Hilvarenbeek R 169, f 138, 26 februari 1667.
- 556 SAH, R 1218, f 375, 29 oktober 1447.
- 557 ARAB, KA 5018, f VIII^v, 14 juni 1425; f CVII^v, 11 juni 1445. Adriaenssen, *Hilvarenbeek onder de hertog*, 28.
- 558 ARAB, Rekenkamer 45073, f 130. BHIC, Raad en Rentmeester-Generaal 202, f CXXX.
- 559 SAH, R 1214, f 122bis, 29 oktober 1443.
- 560 AAA, charterverzameling no. 2438, schepenbrief Weelde, 25 april 1461.
- 561 Adriaenssen, *Hilvarenbeek onder de hertog*, 28.
- 562 BHIC, Raad en Rentmeester-Generaal 202, f CXXX.
- 563 SAH, R 1229, f 287^v, 6 juli 1459.
- 564 SAH, R 1232, f 409, 19 januari 1463.
- 565 ARAB, Rekenkamer 45074, f CCXX.
- 566 RAT, Hilvarenbeek R 24, f 44, 1 april 1530. SAH, R 1223, f 90^v, 28 juni 1453.
- 567 Een verwarring tussen ‘Maas’ (Thomas) en ‘Meis’ (broer Amisius) en daaruit volgende vereenzelviging van Maas en Meis is mogelijk.
- 568 RAT, Moergestel R 286, anno 1503, f XVI. SAH, R 1256, f 289, 1486/87. R 1257, f 359, 15 juli 1488; f 464^v, 1487/88.
- 569 SAH, R 1255, f 335^v, 5 september 1486.
- 570 SAH, R 1265, f 283^v, 17 oktober 1496.
- 571 ARAB, Rekenkamer 13026, rekening 20 juni–Kerstmis 1484, f VIII; rekening Kerstjaar 1484–1485, ongef., sub Hilvarenbeek; rekening Kerstjaar 1489–1490, ongef., sub Hilvarenbeek; rekening Kerstjaar 1496–1497, f VII. Met Mathys van Tuldel, die werd gekwetst door Andryes Peter Dryessen, is vermoedelijk Mys bedoeld (Idem, rekening Sint Jan – Kerstmis 1498).
- 572 ARAB, Raad van Brabant 549, no. 1, 17 april 1497; no. 15, 11 mei 1497.
- 573 RAT, Hilvarenbeek R 246, weesrekening kinderen Jan Schilders.
- 574 RAT, Hilvarenbeek R 29, f LXXXV, 4 mei 1575; f CXLIII, 18 februari 1576.
- 575 RAT, Hilvarenbeek R 27, f 29^v, 10 februari 1566.
- 576 AAT, charterverzameling no. 3232, 30 april 1549. RAT, Hilvarenbeek R 59, f 86^v, 25 juni 1550. R 60, f 62, 14 december 1563.
- 577 RAT, Hilvarenbeek R 59, f 60^v, 23 november 1546.
- 578 RAT, Hilvarenbeek R 23, f 55, 1 maart 1523.
- 579 RAT, Hilvarenbeek R 23, f 222^v, 23 december 1528. R 24, f 260^v, 20 januari 1533. ARAB,

- Rekenkamer 13026, f 521, Sint-Jansjaar 1532–1533.
- 580 RAT, Hilvarenbeek R 26, f XCIII, 17 december 1562.
- 581 RAT, Hilvarenbeek R 33, f 54^v, 13 juli 1592.
- 582 RHCE, Hooge en Lage Mierde R 62, f 83^v, 3 april 1537. R 63, f 67, 23 juni 1546.
- 583 RAT, Hilvarenbeek R 24, f 289, 20 januari 1532. R 59, f 30, 16 september 1547. ARAB, Rekenkamer 13026, f 377^v, Sint-Jansjaar 1512–1513.
- 584 RAT, Hilvarenbeek R 25, f 40^v, 20 augustus 1550; f 177^v, 18 augustus 1552.
- 585 RAT, OAA Hilvarenbeek 4352, rekening 1552.
- 586 RAT, Hilvarenbeek R 27, f 54, 8 maart 1566. R 29, f CLIII^v, 22 maart 1576.
- 587 RAT, Hilvarenbeek R 28(II), f XXV^v, 5 april 1569.
- 588 RAT, Hilvarenbeek R 25, f 40^v, 20 augustus 1550.
- 589 RAT, Hilvarenbeek R 25, f 40^v, 20 augustus 1550. R 27, f 58, 8 maart 1566.
- 590 RAT, Hilvarenbeek R 28, f 78^v, 6 september 1568.
- 591 RAT, Hilvarenbeek R 32, f 192^v, 18 april 1589.
- 592 RAT, Hilvarenbeek R 1, ongef., 9 februari 1569 (Willem ligt in proces met Oth Marten Otten). R 28, f 18, 30 januari 1568; f 78^v, 6 september 1568.
- 593 RAT, Hilvarenbeek R 27(II), f 8, 22 januari 1567.
- 594 RAT, Hilvarenbeek R 27, f 58, 8 maart 1566.
- 595 SAH, R 1247, f 17, 11 november 1477. ARAB, Rekenkamer 13026, rekening Kerstmis 1498–Sint Jan 1499, sub Hilvarenbeek; rekening Sint Jan–Kerstmis 1500, sub Hilvarenbeek; rekening Kerstmis 1500–Sint Jan 1501, f VI^v; f 419, Sint-Jansjaar 1518–1519; f 522^v, Sint-Jansjaar 1532–1533.
- 596 ARAB, KA 5013, f CLXIII, 4 november 1469; f CLXXI, 1474; f CLXXVIII^v, 20 februari 1478; CLXXX, 1478 en 20 augustus 1479; f CLXXXIII, 7 augustus 1483; f CLXXXVIII, 3 januari 1487. KA 5019, f XII, 11 mei 1502. KA 5020, f CLXII, z.d. (1512); ff CLXXI en CLXIII^v, z.d. Adriaenssen, *Hilvarenbeek onder de hertog*, 28, 260.
- 597 BHIC, Raad en Rentmeester-Generaal 202, f CXXX.
- 598 NA, Nassause Domeinraad, inv. Hingman 2405, f XII. RAT, Hilvarenbeek R 23, f 126, 3 juni 1525. BHIC, Raad en Rentmeester-Generaal 152A, f XII^v.
- 599 Slechten, *Necrologium*, 137.
- 600 ARAB, Rekenkamer 13026, f 333, Sint-Jansjaren 1504–1507: *Van Henrick van Tuld, van dat hy een tegenseggen gedaen hadde opde fermerie van Herentals, den selven gecomposeert om myns genedichs heeren heelt op IX stuyvers, videlicet XXVII denier grooten*. Cfr. Commissie van Openbare Onderstand Herentals, Gasthuisarchief 27, f 3^v, 1429: m.i.v. Kerstmis huurt een jaar lang Jan Ver A geheten Vosken van het gasthuis voor 5 Artooise gulden de 'queste'. Im.: *Jan Ver A vader heet Gielijns Ver A wonende te Dijssene in een gehuchte geheeten Baesschot*.
- 601 ARAB, Rekenkamer 12952, Sint-Jansjaar 1487–1488.
- 602 Adriaenssen, *Hilvarenbeek onder de hertog*, 27.
- 603 ARAB, KA 5019, f XCII^v.
- 604 RAT, Hilvarenbeek R 25, f 58^v, 27 december 1551.
- 605 Adriaenssen, *Hilvarenbeek onder de hertog*, 247, 260.
- 606 Adriaenssen, *Hilvarenbeek onder de hertog*, 261.
- 607 RHCE, Hooge en Lage Mierde R 59, f 94, 14 mei 1517; f 116^v, 's avonds na Sint Thomas 1518. RAT, Hilvarenbeek R 24, f 47^v, 8 april 1530; f 305^v, 24 november 1534; f 306, 18 augustus 1535. ARAB, Rekenkamer 45078, f LXXXII.
- 608 ARAB, Familiearchief De Merode Westerloo, Lej. L 909, *Rescriptie vanden leenen*, 1484.
- 609 BHIC, Raad en Rentmeester-Generaal 202, f XC^v.
- 610 RHCE, Hooge en Lage Mierde R 63, f 190, 22 april 1552.
- 611 Adriaenssen, *Non omnia possumus omnes*, 246.
- 612 Adriaenssen, „Elf generaties Moonen”, XIX, 4.
- 613 Adriaenssen, *Non omnia possumus omnes*, 223 e.v.
- 614 Adriaenssen, „Elf generaties Moonen”, XIX, 27.
- 615 ARAB, Rekenkamer 45078, ff V en XII. Verhagen, „Het geslacht Van der Hagen”, 28.
- 616 ARAB, Rekenkamer 13026, rekeningen Kerstmis 1500–Sint Jan 1501 en Sint-Jansjaren 1536–1538.
- 617 RHCE, Hooge en Lage Mierde R 61, f 85^v, 20 juni 1532. R 62, f 136^v, 15 oktober 1534; f 165, 27 januari 1541; f 198, 27 maart 1542. R 65, f 118/119. ARAB, Rekenkamer 45076, f CCXXV.
- 618 RHCE, Hooge en Lage Mierde R 62, f 59, 29 december 1534; f 125^v, 10 april 1539.
- 619 RHCE, Hooge en Lage Mierde R 61, f 68, 19 februari 1533.
- 620 RHCE, Hooge en Lage Mierde R 62, f 37^v, 12 januari 1535; f 49, 20 juli 1535; f 108, 24 oktober 1538. R 63, f 9^v, 5 mei 1544; f 116, 27 december 1548.
- 621 ARAB, Raad van Brabant 593, no. 31, 24 december 1546 (Jacquemyne van Thulden is erfgename van Jan Ghysen Brouwers van moederkant). SAH, R 1333, f 315, 26 oktober 1540. R 1335, f 123, 1 maart 1542. R 1336, f 99^v, 31 januari 1542. R 1337, f 155, 5 april 1543. R 1350, f 227, 3 oktober 1547. RHCE, Eindhoven R 29, f 97, 9 mei 1548.
- 622 RHCE, Woensel R 259, f 55, 8 juni 1556. BHIC, Raad en Rentmeester-Generaal 152A, f XII^v.
- 623 HICH, Huisarchief 131, f LIX. AAT, Sectie II-277, hoofdstuk „Alphen”, f 9, mei 1549. RHCE, Hooge en Lage Mierde R 63, f 81, 3 maart 1547. RAT, Hilvarenbeek R 25, f 58^v, 27 december 1551; f 190^v, 13 december 1552; f 262^v, 7 mei 1553; f 278^v, 24 augustus 1554. R 59, ongef., 19 juni 1548; f 80, 19 januari 1550. SAH, R 1333, f 315, 26 oktober 1540. ARAB, Rekenkamer 45028, ff CXXX en CXXXIII. Adriaenssen, „De heerlijke hoeve”, 305.
- 624 ARAB, KA 5022, f CLXXVII, 25 september 1563. Adriaenssen, *Hilvarenbeek onder de hertog*, 28, 29, 283.
- 625 SAH, R 1843, f 195, maart 1544. RAT, Hilvarenbeek R 26, f VIII^v, 26 februari 1562. P.B. de Meyer, „Het obituarium van de St.-Michielsparochie van Weelde (1377–1581)”, *Bij-*

- dragen tot de geschiedenis bijzonderlijk van het oud hertogdom Brabant, XXXVIII (1955) 217. Adriaenssen, *Non omnia possumus omnes*, 170.
- 626 RAT, Hilvarenbeek R 25, f 262^v, 7 mei 1553. R 26, f IX, 3 februari 1561. R 27, f 24^v, 1 februari 1566. R 29, f XLVI, 28 december 1574; f LXXXIV^v, 17 april 1575. Adriaenssen, „De heerlijke hoeve”, 311.
- 627 Koninklijke Bibliotheek Brussel, hs. II-6610, p. 224.
- 628 Adriaenssen, *Hilvarenbeek onder de hertog*, 283, 284, 310. Adriaenssen, „De heerlijke hoeve”, 309.
- 629 SAH, OSA 1657, § 60° penning, ongef.
- 630 RAT, Hilvarenbeek R 27, f 24^v, 1 februari 1566.
- 631 Van Sasse van Ysselt, *De voorname huizen*, III, 541, 583. Zijn zoon Jacob studeerde te Leuven en werd schepen van Den Bosch (Bots e.a., *Noordbrabantse studenten*, 409, no. 2593).
- 632 ARAB, Rekenkamer 45026, f CLXXXVI.
- 633 RHCE, Oirschot R 145A, f 58, 8 juli 1598. RAA, Poppel OGA 38b, p. 33, 25 februari 1562; p. 207, 14 maart 1564. RAT, Hilvarenbeek R 26, f VIII^v, 26 februari 1562. R 33, f 111^v, 7 december 1593. ARAB, Rekenkamer 45028, f CXXXIII.
- 634 RAT, Hilvarenbeek R 35, f 9, 28 februari 1600.
- 635 SAH, Oud archief, Aanwinsten 7851, f 447^v, 1578. R 1392, 6 april 1591. RAT, Hilvarenbeek R 29, f LXXIX^v, 19 maart 1575. R 30, f 96^v, 13 mei 1578. R 31, f 79^v, 2 augustus 1581; f 151, 8 januari 1584. R 32, f 4^v, 28 januari 1585; f 71, 30 juni 1586. R 33, f 65^v, 12 november 1592. SAH, R 1399, f 144, 1 februari 1574. ARAB, Rekenkamer 45079, f CXII. Adriaenssen, *Hilvarenbeek onder de hertog*, 29, 190, 224, 285, 310, 312, 320.
- 636 Schillings, *Matricule*, IV, 239, no. 111, 28 februari 1542.
- 637 Hun nageslacht bij L.F.W. Adriaenssen, „De priester-spekulant Christiaen de Cort en zijn familie”, in: L.F.W. Adriaenssen (red.), *Welpen van de Brabantse Leeuw. Genealogie tussen geld en geloof in Noord-Brabant* ('s-Hertogenbosch, 1991).
- 638 Aanvulling: NA, Staten-Generaal 12557-29, 28 juni 1627.
- 639 RAA, Poppel OGA 38bis, p. 145, 23 november 1563. RAT, Hilvarenbeek R 27, f 26^v, 5 februari 1566: 'Henrick natuurlijke zoon Aert Bartholomeus van Tuldel'.
- 640 RAT, Hilvarenbeek R 26, f VIII^v, 26 februari 1562. R 31, f 193^v, 12 juni 1584. R 39, f 54, 24 april 1610. Adriaenssen, *Non omnia possumus omnes*, 170, 171.
- 641 RAT, Hilvarenbeek R 31, f 151, 8 januari 1584; f 193^v/194. R 35, f 9, 28 februari 1600; f 32^v, 10 mei 1600; f 61, 6 juni 1601; f 73^v, 19 februari 1601; f 186, 24 juli 1602. R 57, f 7^v, 16 februari 1613; f 62, 17 september 1613. R 61, f 88, 16 mei 1578. R 1392, 6 april 1591. Moergestel N 4817, f 98^v, 1 augustus 1592. Tilburg R 348, f 262, 23 juni 1612. SAH, R 443, ongef., 11 mei 1612; 3 januari 1613; 28 april 1614. RAA, Poppel OGA 38bis, p. 315, i.m. 29 januari 1573. Adriaenssen, *Hilvarenbeek onder de hertog*, 23, 28, 29, 229, 239, 285. Adriaenssen, „De heerlijke hoeve”, 288, 289, 308, 309, 311, 317, 318.
- 642 E.H.J. Reusens, „Promotions de la faculté des arts de l'université de Louvain, 1428–1797”, *Analectes pour servir à l'histoire ecclésiastique de la Belgique*, IV (1867) 234, no. 47.
- 643 RAT, Hilvarenbeek R 27, f 24^v, 1 februari 1566.
- 644 RAT, Hilvarenbeek R 32, f 71, 30 juni 1586.
- 645 AAA, sectio I, reg. 16, f 21, 7 juni 1568. ARAB, KA 5022, f CLXXIX, 23 augustus 1567; f CLXXIX^v, 16 augustus 1568. Het laatste contract is integraal gepubliceerd bij Adriaenssen, „De heerlijke hoeve”, 279-282.
- 646 AAA, sectio I, reg. 19, f 27^v; f 64, 9 juli 1611; f 286, 10 maart 1580. RAT, Hilvarenbeek R 31, f 79^v, 2 augustus 1581.
- 647 RAT, Hilvarenbeek R 30, f 151^v, 26 januari 1580. BHIC, Raad en Rentmeester-Generaal 215, f 60^v.
- 648 AAP, Corpus VII, kastje XVIII, lias 3, no. 7, 23 december 1600. AKH, map 33/34, aanspraak circa 1610. ABH, Portefeuille *Sylvaeducensia* uit Gent, 30 juli 1614. RAT, Hilvarenbeek R 1393.
- 649 RAT, Moergestel N 4817, f 160^v, 2 mei 1600.
- 650 RAA, Weelde OGA 69, f 6^v, 1598–1607.
- 651 RAT, VBT 1615-2.
- 652 R.K. pastorie Hilvarenbeek, register van het Venerabele Gilde, pp. 26, 30 en 39; achterin p. 4 sub legaten.
- 653 RAT, Tilburg N 4818, f 2, 22 april 1606. SAH, R 1438, f 184^v, 26 februari 1600.
- 654 Adriaenssen, *Non omnia possumus omnes*, 68.
- 655 AAT, sectie II-717, ongef. Adriaenssen, *Non omnia possumus omnes*, 58.
- 656 Adriaenssen, *Non omnia possumus omnes*, 58, 69, 70.
- 657 SAH, N 2689, ongef., 9 juni 1648. R 1171, ongef., 5 maart 1643. AAT, sectie II-717, ongef.
- 658 W.J.J.C. van Bijleveld, „Het huisboek van Jan Huygens”, *De Nederlandsche Leeuw*, LXV (1948) 285, 285.
- 659 NA, Staten-Generaal 5049-II, 17 december 1668.
- 660 Adriaenssen, *Hilvarenbeek onder de hertog*, 178, 179, 202, 209, 327, 350.
- 661 RAT, Hilvarenbeek R 33, f 216, 7 juli 1595.
- 662 RAT, Moergestel R 295, f 43^v, 30 mei 1559. Hilvarenbeek R 38, f 34, 15 juli 1606.
- 663 RAT, Hilvarenbeek R 39, f 90^v, 13 december 1610. R 56, f 49, 9 maart 1609. RAA, Weelde OGA 13, f 99^v, 16 oktober 1647; f 121, 1649. OGA 61, 10 december 1642.
- 664 L.F.W. Adriaenssen, „De strijd om de wind van Hilvarenbeek, 1600”, *Nieuwsbrief van de heemkundige kring 'Ioannes Goropius Becanus'*, 10 (december 1984).
- 665 RAA, Weelde OGA 12, f 239^v, 10 december 1642. OGA 13, f 96, 26 september 1646. Adriaenssen, *Non omnia possumus omnes*, 173.
- 666 RAA, Weelde OGA 12, f 118^v, 22 oktober 1636. Poppel KA 64, 1 april 1646; 3 juni 1647.
- 667 SAT, inv. 1028 (goedenisboek), anno 1617, f 44^v, 3 november 1617; f 51^v, 7 december 1617; anno 1618, f 22^v, 28 april 1618; anno 1619, f 12, 4 april 1619; f 36, 21 oktober 1619.
- 668 SAT, inv. 1028 (goedenisboek), anno 1614, f 41, 5 december 1614.

- 669 SAT, inv. 1028 (goedenisboek), anno 1618, f 21^v, 14 april 1618.
- 670 SAT, inv. 1029 (goedenisboek), anno 1623, f 23^v, 26 april 1623; f 37, 5 september 1623.
- 671 SAT, inv. 1029 (goedenisboek), anno 1626, f 17, 7 maart 1626.
- 672 Bisschoppelijk Archief Antwerpen, A 49, f 25^v, 4 augustus 1608. Slechten, *Necrologium*, 328, 329.
- 673 RAA, Hoogstraten OGA 675, 26 januari 1636.
- 674 RAA, Hoogstraten OGA 44, f 30, 12 juli 1623; f 70, 27 juni 1624; f 220^v, 15 mei 1634; f 245, 15 april 1636; f 255, 6 juli 1637; f 256, 14 september 1637 f 268, 9 mei 1638. OGA 46, losse stukken, no. 37, 23 mei 1643; no. 38, 10 mei 1643. SAH, R 1547, f 154^v, 11 juni 1633; f 156^v, 17 juni 1633; f 224^v, 25 oktober 1633. RAT, Tilburg R 353, los bij f 264, 1628. Hilvarenbeek R 47, f 223, 9 april 1631.
- 675 RAT, Oisterwijk R 102, 6 oktober 1633. SAH, R 286, 13 juli 1632.
- 676 SAH, R 1497, f 135^v, 21 januari 1621. R 1513, f 54, 12 april 1636. R 1522, f 255^v, 27 mei 1622. R 1530, f 269^v, 10 maart 1620; f 409, 14 juni 1619; f 414^v, 15 juni 1619.
- 677 RAA, Hoogstraten OGA 44, f 30, 7 juli 1623; f 90, 16 december 1624; f 92, 7 januari 1625; f 97, 3 februari 1625.
- 678 GAR, ONA 143, no. 60, 29 maart 1625. ARAB, Rekenkamer 51441-3, ongef., 27 februari 1615.
- 679 RAA, Hoogstraten OGA 765, 12 april 1635.
- 680 RAA, Hoogstraten OGA 44, f 231^v, 10 mei 1635. OGA 47, ff 107^v en 374, 17 mei 1657. Vgl. OGA 44, f 266^v, 16 april 1638.
- 681 RAA, Hoogstraten OGA 44, f 303, 12 oktober 1640.
- 682 RHCE, Oirschot R 145A, f 58, 8 juli 1598. AAT, CEL 23, p. 35. RAT, Tilburg R 346, f 36, 8 oktober 1605; f 45^v, 4 september 1600; f 56^v, 9 augustus 1603. R 883, 25 augustus 1620. Hilvarenbeek R 41, f 43^v, 4 oktober 1616; f 84, 13 februari 1617; f 92^v, 21 februari 1617. R 42, f 82, 13 juni 1618. OAA Tilburg 264, ff 7, 8^v (1604). Idem 406, p. 31, 1599. Idem 408, f 46^v, 30 september 1602. Idem 410, f 82^v, 11 mei 1604. Idem 413, f 34^v. Idem 414, ff 13, 13^v, 34. Idem 421A, Specificatie en declaratie van ingekwartierde ruiters, 13 augustus 1620. Idem 423, f 31^v. Idem 584-4. Idem 585-2, Specificaties van de uiteringen door de muiters van Hoogstraten op 21 februari 1603 en 12-13 juni 1603. SAH, R 286, 23 maart 1632. R 1447, f 251, 19 juli 1606. R 1458, f 8, 7 oktober 1611. RAA, OGA 11, f 164, 3 maart 1627; f 256^v, 21 februari 1629.
- 683 RAT, Moergestel N 4818, f 103^v, 22 oktober 1617.
- 684 SAH, R 986, 1664.
- 685 RAT, VBT 1582-1, erfhuis van haar ouders, 17 september 1581–21 december 1582. R 347, f 351^v, 5 december 1609.
- 686 J.H. van Mosselveld, „De chirurgijnsfamilie Wijntens”, *De Brabantse Leeuw*, I (1952) 178.
- 687 SAH, R 1534, f 120, 5 januari 1623.
- 688 RAT, OAA Tilburg 316.
- 689 RAT, OAA Tilburg 410, f 31, januari 1604: hij levert aan het leger van Maurits te Goirle $1\frac{3}{4}$ tonnen bier voor f 7:8:12; f 32, januari 1604: voor de vrachtkosten van dit bier brengt hij 15 stuiver in rekening.
- 690 RAT, OAA Tilburg 334, sub Kerk.
- 691 RAT, VBT 1607-1, eerste rekening, 22 januari 1598 - 13 maart 1599.
- 692 RAT, OAA Tilburg 408, f 99, 28 november 1601. Idem 409, f 42, 17 juli 1602; f 43, 6 augustus 1602; f 51.
- 693 RAT, OAA Tilburg 411, f 57, 5 december 1605.
- 694 RAT, OAA Tilburg 586-1, Specificatie van Bartholomeus Jan Lemmens van Tulder.
- 695 SAH, R 986, 23 april 1637.
- 696 RAA, Hoogstraten OGA 44, f 181^v, 4 mei 1632; vgl. f 302^v, 4 september 1640.
- 697 RAT, Tilburg R 884, ordonnantie van schout en schepenen de dato 29 maart 1610; diverse stukken uit 1615. OAA Tilburg 155. Idem 405, ff 3, 6. Idem 410, f 30, 13 januari 1604.
- 698 SAH, R 1464, f 268, 18 april 1617. R 1517, f 277, 15 april 1617. R 1518, f 176, 5 februari 1618. R 1521, f 109, 15 januari 1621. R 1523, f 148, 4 februari 1623.
- 699 SAH, R 1520, f 456^v, 22 september 1620.
- 700 SAH, R 447, ongef., 15 februari 1639. R 457, ongef., 19 oktober 1646. R 1518, f 395^v, 16 juli 1618. R 1521, f 1, 1 oktober 1620. RAA, Weelde OGA 12, f 182^v, 12 juni 1640. OGA 13, f 89^v, 29 april 1647. RAT, Tilburg R 612, 28 januari 1638.
- 701 De vijf kinderen van Willem en Geertruyt procedeerden in 1628 tegen hun stiefvader (SAH, R 1544, f 463^v, 29 juli 1628). Vgl. R 418, ongef., 30 juli 1620. R 1508, f 204, 13 maart 1631. R 1529, f 597^v, 4 september 1618. Over de oliemolen, die stond te Tilburg ter plaatse *Eijnthoeven*: R 1550, f 106^v, 22 maart 1639.
- 702 SAH, R 1521, f 1, 1 oktober 1620.
- 703 RAT, Tilburg R 353, f 96^v, 23 oktober 1628. R 883, 23 oktober 1628.
- 704 RAT, Hilvarenbeek R 49, f 252^v, 24 november 1637.
- 705 RAT, VBT 1639-4.
- 706 RAT, Tilburg R 353, f 96^v, 23 oktober 1628.
- 707 RAT, VBT 1639-4.
- 708 RAT, Tilburg R 350, f 28, 4 maart 1617; f 291, 4 april 1620; f 223, 19 oktober 1619. R 351, f 270, 6 februari 1624. R 353, f 96^v, 23 oktober 1628. R 355, f 265^v, 16 juni 1635. R 356, f 64^v, 11 december 1638. R 358, f 57, 19 mei 1640. RAA, Weelde OGA 12, f 183, 12 juni 1640; f 185, 7 september 1640. RAT, Hilvarenbeek R 43, f 77^v, 11 februari 1620.
- 709 Adriaenssen, *Hilvarenbeek onder de hertog*, 328, 351.
- 710 Adriaenssen, *Hilvarenbeek onder de hertog*, 328.
- 711 SAH, R 1533, f 120, 5 januari 1529.
- 712 RAT, Schaduwarchief, bundel Tilburgse archivalia uit Tongerlo, A.A.T. II, f 42, 3 juni 1624.
- 713 AAT, Bundel Tilburg II, no. 138, 15 september 1656. A.M. Frenken, „Het dagboek van Michaël Ophovius, 4 Augustus 1629 – einde 1631”, *Bos-sche Bijdragen*, XV (1937–1938) 95.
- 714 NA, Staten-Generaal 12558-13, dossier Moerges-

- tel, 10 augustus 1639. SAH, R 1534, f 120, 5 januari 1623. Van Spilbeeck 1902, *Necrologium*, 87. L.H.C. Schutjes, *Geschiedenis van het bisdom 's Hertogenbosch* (5 dln.; Sint-Michielsgestel, 1870–1876) V, 140.
- 715 RAT, Tilburg R 354, f 22, 7 mei 1630. SAH, R 1524, f 366^v, 8 juni 1624.
- 716 SAA, N 4312, ongef., 6 juni 1636. SAH, R 1561, ff 99 en 100, 20 mei 1642. RAT, Loon op Zand R 69, ongef., 26 maart 1641. Hilvarenbeek R 45, f 131, 19 maart 1625. R 109, ongef., 7 september 1648. R 221, weesrekening kinderen Peter Anthonis van Asten, 1625–1628. R 315, 17 juni 1624. RAT, Tilburg R 351, f 308, 4 september 1624. R 811, 3 mei 1661. Tilburg N 13, f 385, 6 juni 1651. NA, Raad van State 2139-I, verpondingsboek Hilvarenbeek, aangelegd op 6 september 1657: achter de dekenij bezit Jan een akker met daaraan een dries. Adriaenssen, *Hilvarenbeek onder de hertog*, 48.
- 717 RAT, Collectie Varia Tilburg 1652.
- 718 RAT, Tilburg R 367, f 215, 22 januari 1662. R 368, f 44^v, 18 april 1664. R 370, f 1, 2 januari 1668.
- 719 SAH, N 2761, f 259, 7 november 1687. RAT, Tilburg N 58, f 77, 5 juni 1684. OAA Tilburg 155sext-h, 11 november 1687.
- 720 RAT, Tilburg R 615, 27 april 1678.
- 721 RAT, Tilburg R 664, ongef., 26 juni 1663.
- 722 RAT, Loon op Zand R 69, ongef., 26 maart 1641. Tilburg R 354, f 22, 7 mei 1630. R 358, f 87, 25 april 1641 (testeert met zijn vrouw). R 362, f 263^v, 23 september 1650. R 363, f 27^v, 11 mei 1651. Ongeïventariseerde civiele processen Tilburg, doos 1641–1642. Tilburg N 13, f 118, 29 december 1643; f 601, 11 april 1653. SAB, Breda N 345, f 22^v, 4 februari 1684.
- 723 RAT, Tilburg N 6, f 95, 3 december 1636. R 355, f 275^v, 9 juli 1635. R 356, f 30^v, 6 maart 1634; f 100, 14 februari 1637. R 364, f 13^v, 23 januari 1654; f 25, 13 februari 1654. SAB, Breda R 668, f 113^v, 5 februari 1660. J.N. Leget, „Eden van voogden in het schepenprotocol van Tilburg”, *De Brabantse Leeuw*, XXXII (1983) 59.
- 724 RAT, ongeïventariseerde civiele processen Tilburg, doos anno 1648, 3 februari 1648. OAA Tilburg 155-1.
- 725 RAT, Tilburg N 13, f 27, 17 april 1646.
- 726 RAT, Tilburg N 13, f 57^v, 21 maart 1647.
- 727 RAT, Civiele processen Tilburg 2355A.
- 728 RAT, VBT 1631-2. SAB, R 296, 17 juli 1657, f 8^v, en 4 september 1657, f 7^v (procedure tegen hem voor de Bossche lakenkoper en -verver Jan Baptista Doncquers).
- 729 Kan ook worden gelezen als T.V.M.
- 730 RAT, R 369, f 189, 19 mei 1667. R 370, f 112, 14 mei 1668. R 372, f 31^v, 24 maart 1672. R 664, ongef., 28 december 1653; 2 februari 1661; 10 maart 1665. Ongeïventariseerde civiele processen Tilburg, doos 140, 30 juni 1665.
- 731 Schillings, *Matricule*, VI, 101, no. 237.
- 732 Schutjes, *Geschiedenis van het bisdom*, III, 499.
- 733 Van Spilbeeck, *Necrologium*, 234.
- 734 RAT, Tilburg R 369, f 176, 27 april 1667.
- 735 RAT, Tilburg R 369, f 176, 27 april 1667.
- 736 RAT, Tilburg R 369, f 166, 29 maart 1667. Tante Jenneke Raijmaeckers was begijn te Turnhout (J. van Gils, „De Noordbrabantse begijnen in het begijnhof van Turnhout”, *De Brabantse Leeuw*, XXXV (1986) 234).
- 737 J.L.[auwereys], „Namen der personen, die in de kerk te Hoogstraten begraven werden (1671–1784)”, *Jaarboek van Hoogstratens Oudheidkundige Kring*, XI (1943) 32.
- 738 RAT, Tilburg R 472, f 173, 24 september 1725. R 522, f 203^v, 7 augustus 1725. OAA Tilburg 202, f 107, 1680–1699. Idem 480, ongef., 1685. Idem 482, f 5^v sub uitgaven, 1687. Idem 483, f 22 sub uitgaven, 1688. Idem 495, f 26^v, 1700.
- 739 RAT, VBT 1691-7.
- 740 J. Lauwerys, „Het begijnhof van Hoogstraten”, *Handelingen van de Oudheidkundige Kring Hoogstraten* (1974) 31.
- 741 SAB, Breda N 317, no. 161, 2 september 1702.
- 742 RAT, Tilburg R 469, f 84^v, 2 september 1704.
- 743 SAB, Breda N 239, f 67, 27 juli 1665. Breda R 668, f 113^v, 5 februari 1660. RAT, R 369, f 95, 26 november 1666 (Lenaert en zijn vrouw verkopen de helft van een wei *agent Quateteynt*). R 469, f 84^v, 2 september 1704. R 613, 15 december 1660.
- 744 RAT, R 369, f 176, 27 april 1667.
- 745 Haar grootouders: Jan Denis Henrick Wouters de Beer en Marie Adriaen Reynen de Groot.
- 746 RAT, Tilburg R 369, f 67, 6 september 1666.
- 747 RAT, OAA Tilburg 380-I, 25 april 1665.
- 748 RAT, VBT 1672-2.
- 749 RAT, OAA Tilburg 637.
- 750 RAT, Tilburg R 472, f 173, 24 september 1725.
- 751 RAT, Tilburg R 523, f 26^v, 29 januari 1726.
- 752 M.H. Koyen, „Geesteszieken in verpleging te Geel in de 18de eeuw”, *Jaarboek 6 van de Vrijheid en het Land van Geel* (1967) 138.
- 753 RAT, Tilburg R 521, f 179^v, 18 december 1716.
- 754 H. Muntjewerff, „De molen ‘Het Fortuin’ te Breda. 350 jaar bedrijf en techniek”, *Jaarboek van de Geschied- en oudheidkundige kring van stad en land van Breda ‘De Oranjeboom’*, XXXVIII (1985) 56.
- 755 RAT, Tilburg R 370, f 129, 31 januari 1669.
- 756 RAT, Tilburg N 65, no. 31, 22 februari 1724.
- 757 RAT, Tilburg N 66, no. 80, 11 augustus 1731.
- 758 RAT, Tilburg R 669, ongef., 26 april 1708.
- 759 RAT, Tilburg R 438, f 264, 19 augustus 1752: leent f 250 aan Hendrik Norbert Donders. OAA Tilburg 634-4, 9 juni 1750. Collectie Varia Tilburg, ongenummerde doos, 25 mei 1758.
- 760 RAT, Tilburg R 630, ongef., 17 mei 1740.
- 761 RAT, Tilburg R 479, f 31, 7 september 1761; f 45^v, 8 mei 1762. Tilburg N 90, f 62^v, 4 juli 1760; f 130, 13 mei 1761.
- 762 RAT, Tilburg N 93, f 285, 3 december 1767. R 472, f 136, 23 september 1724. C.H.J. van den Brekel, *Kroniek van de geslachten Pijnenburg en Van den Brekel 1290–1990* (2 dln.; Nuenen, 1993) II, 727, 728.
- 763 BHIC, Raad van Brabant 1144, p. 61, 23 maart 1752 en 22 december 1755. RAT, Tilburg N 86, f 9, 29 februari 1752; f 13, 15 maart 1752. N 87, nrs 95 en 96, 12 juni 1755.
- 764 RAT, Tilburg N 93, f 45, 9 juli 1766.

- 765 RAT, Tilburg R 481, f 75, 23 september 1775. (In 1770 had de weduwe Van Tulder nog een in 1746 belegd kapitaal van f 400 gelost: R 480, f 64^v, 23 augustus 1770.)
- 766 SAH, N 3660, no. 18, 15 januari 1812. In de verzameling uitgaande borgbrieven op het RATbevindt er zich een de dato 13 februari 1797, afgegeven ten behoeve van Anna Barbara van Tulder en gericht aan de regenten van Baarle-Hertog.
- 767 H.J.A.M. Schurink en J.H. van Mosselveld (red.), *Van heidorp tot industriestad* (Tilburg, 1955) 174. C.J. Weijters, „Ter stembus voor de Nationale Vergadering”, *De Lindeboom*, VII (1983) 16.
- 768 P.J.M. van Gorp, *Tilburg eens de wolstad van Nederland. Bloei en ondergang van de Tilburgse wollenstoffenfabriek* (Eindhoven, 1987) 90.
- 769 A.J.A. van Loon, „De Tilburgse jachtsociëteit Sint Hubertus”, *De Lindeboom*, IX-X (1985–1986) 111, 114.
- 770 A.R.M. Mommers, *Brabant van generaliteitsland tot gewest* (2 dln.; Utrecht, 1953) I, 256. Schurink en Van Mosselveld, *Van heidorp tot industriestad*, 140.
- 771 Schurink en Van Mosselveld, *Van heidorp tot industriestad*, 142, 143.
- 772 RAT, N 143, no. 5, 3 mei 1794.
- 773 Schurink en Van Mosselveld, *Van heidorp tot industriestad*, 146, 147, 148, 150.
- 774 W.J. Pouwelse en F.J.M. van Puijenbroek, „Kranten in Tilburg”, *De Lindeboom*, III-IV (1979–1980) 127.
- 775 Schurink en Van Mosselveld, *Van heidorp tot industriestad*, 151.
- 776 Schurink en Van Mosselveld, *Van heidorp tot industriestad*, 156.
- 777 A.H. de Haan, „Kerkrestitutie in Tilburg. De Tilburgse hervormde gemeente en de gebeurtenissen die leidden tot de afstand van de grote, parochiale kerk, 1795–1823”, *De Lindeboom*, VII (1983) 33.
- 778 De Haan, „Kerkrestitutie in Tilburg”, 40, 41.
- 779 RAT, Tilburg R 493, f 99^v, 30 maart 1801.
- 780 RAT, Tilburg R 494, f 39^v, 19 april 1806; f 43^v, 19 april 1806.
- 781 SAH, R 545, 1808. R 562-I. R 563-I, 1809. RAT, Tilburg R 494, f 92, 7 november 1807.
- 782 W.J.M. Buch, „Het dagboek van Antonius van Gils, van 1 December 1797 tot 17 Augustus 1801”, *Bossche Bijdragen*, XII (1933–1934) 257, 264, 276, 308, 352.
- 783 RAT, Tilburg N 93, f 45, 9 juli 1766. R 493, f 193, 24 september 1803 (de afrekening).
- 784 Schillings, *Matricule*, VIII, 451, no. 143.
- 785 ARAB, Universiteit van Leuven no. 476, ff 94^v en 99.
- 786 RAT, Tilburg N 102, no. 117, 18 september 1777.
- 787 Schutjens, *Geschiedenis van het bisdom*, IV, 605. Als *caabelaan* werd hij in 1783 lid van de Venerabele Broederschap aldaar (R.K. pastorie Hilvarenbeek, register van het Venerabele Gilde, ledenlijst).
- 788 Schutjens, *Geschiedenis van het bisdom*, IV, 649.
- 789 H. Hens, „Naamlijst van studenten, afkomstig uit de meierij, studierend aan de Leuvense universiteit 1654–1796”, *De Brabantse Leeuw*, VIII (1959) 3.
- 790 RAT, N 143, no. 13, 5 februari 1794.
- 791 RAT, Tilburg R 479, f 50, 9 juli 1762.
- 792 RAT, Tilburg N 105, no. 72, 28 januari 1773.
- 793 C. Weijters, „Tilburg in de patriottentijd (1785–1794)”, *De Lindeboom*, I (1977) 64.
- 794 RAT, R 486, f 105^v, 10 januari 1787.
- 795 RAT, Tilburg R 493, f 193.
- 796 RAT, Tilburg R 493, f 193, 24 september 1803.
- 797 Buch, „Het dagboek van Antonius van Gils”, 277, 309.
- 798 Op 20 december 1797 stelde Hendrik Leonard van Tulder zich borg voor Anthonette Piggen en Maria Catharina van Tulder, die zich te Tilburg wilden vestigen.
- 799 RAT, Tilburg N 183, no. 44, 19 maart 1830. D. de Jong, „Achelse nonnen kwamen onder andere te Moergestel sterven”, *De Kleine Meijerij*, XXII (1971) 34, 36, 37, 43.
- 800 BHIC, N 5348, no. 25, 3 maart 1821.
- 801 BHIC, Hypotheekbewaarpplaats 's-Hertogenbosch 377, no. 311, 7 april 1813 en 24 september 1814 (betreft de verkoop van gehypothekeerd land onder Tilburg). RAT, Tilburg R 461, f 85, 2 april 1803. R 493, f 193, 24 september 1803.
- 802 RAT, Tilburg N 143, no. 13, 5 februari 1794.
- 803 Op 27 november 1795 stierf in het Amsterdamse *Besjeshuis* Geertruy Kloppenburg, wellicht Leônards schoonmoeder (GASD, Doop-, trouw- en begraafboeken 1206, f 103).
- 804 In 1796 was er, met toestemming van de municipaliteit, kortstondig een Franse school gevestigd geweest op *de Reyshof*, een anderhalf uur lopen van de bebouwde kom gelegen landgoed; een project om daar een meisjesschool te vestigen kreeg in 1798 eveneens een municipale zegen, maar ook dit plan straalde (C. Weijters, „De Reijshof onder Tilburg. Een vergane grootheid”, *Historische bijdragen; orgaan van de heemkundekring 'Tilborgh'*, V (1970) 16–19).
- 805 Buch, „Het dagboek van Antonius van Gils”, 277.
- 806 RAT, Tilburg R 461, ff 85–88^v, 2 april 1803; f 147, 26 november 1803.
- 807 RAT, N 220, no. 255, 29 maart 1814.
- 808 RAT, Tilburg N 226, no. 28, 29 januari 1820; no. 109, 17 mei 1820; no. 118, 31 mei 1820; no. 144, 13 juli 1820. In 1819 verkochten zij 23 beuken en 9 eiken op een akker te Hasselt (N 172, no 137, 29 september 1819).
- 809 BHIC, *Memories van Successie*, kantoor Eindhoven 7, no. 69, 10 maart 1824. Als zijn erfgenamen worden zijn broers Dionisius en Fortunatus en zusters Maria Genoveva en Cornelia Maria van Tulder genoemd.
- 810 RAT, Tilburg N 182, no. 126, 16 december 1829; no. 132, 30 december 1829. N 183, no. 34, 19 februari 1830; no. 44, 19 maart 1830.
- 811 RAT, Tilburg N 182, no. 126, 16 december 1829; no. 132, 30 december 1829 (met zijn zuster verkocht hij twee akkers te Tilburg voor f 890). N 183, no. 34, 19 februari 1830 (is met zijn zuster voldaan over f 930 wegens verkocht land); no. 44, 19 maart 1830 (heeft met zijn zuster de erfrechten betaald voor de nalatenschap van Micastrina van Tulder).

- 812 H.J. Zomerdijk, *Het muziekleven in Noord-Brabant 1770–1850* (Tilburg, 1981) 64, 65, 133–135.
- 813 GASD, N 23182, no. 76, 3 april 1876.
- 814 GASD, Notarieel archief, aanvulling no. 1 (repertorium van J.G.J. van der Beek, 1896–1905), no. 1570, 27 oktober 1902; no. 1582, 3 november 1902. Idem 5 (protocol van J.G.J. van der Beek), no. 1220, 27 oktober 1902; no. 1223, 12 november 1902.
- 815 RAZH, Memories van Successie, serie 1818–1900, kantoor Amsterdam, testamenten b 45.
- 816 GASD, Archief Posthoorn, no. 171, notitie los voorin.
- 817 GASD, Archief begijnhof, no. 41, pp. 57 en 63.
- 818 *Nieuws van de Dag*, 14 september 1964. *Sursum Corda*, 24 juli 1964.
- 819 *De Telegraaf*, 27 maart 1992.
- 820 *De Tijd*, 19 oktober 1941.
- 821 *De Tijd–Maasbode*, 28 augustus 1964, p. 8. *Sursum Corda*, 4 september 1964.
- 822 *De Tijd*, 20 juni 1908.
- 823 En gepubliceerd in de zondagseditie van *De Tijd* van 27 juli 1925.
- 824 *De Tijd*, 11 oktober 1926. Zie ook *Geïllustreerd Zondagsblad*, 10 oktober 1926, 325.
- 825 GASD, Archief Posthoorn, no. 183-I, caput IX, p. 41.
- 826 GASD, Archief Posthoorn, no. 183-I, caput IX, p. 43, 15 augustus 1929.
- 827 *De Maasbode*, 3 oktober 1938, p. 12.
- 828 GASD, Archief Posthoorn, no. 183-I, caput IX, p. 60, 15 augustus 1939.
- 829 GASD, Archief Posthoorn, no. 183-I, caput IX, p. 62. *De Tijd*, 19 oktober 1941.
- 830 *De Nieuwe Dag*, 3 oktober 1951. *De Volkskrant*, 15 oktober 1951.
- 831 *De Limburger*, 5 juli 1989.
- 832 R. Decan, *Wie is wie in Vlaanderen 1980* (Brussel, 1980) 1095.
- 833 W. Paap, „Twee Nederlandse zangers herdacht”, *Mens en melodie*, XXV (1970) 18.
- 834 J.J.M. van Tulder, *De beroepsmobiliteit in Nederland van 1919 tot 1954. Een sociaal-statistische studie* (Leiden, 1962).
- 835 RAT, Hilvarenbeek R 100, f 104^v, 25 september 1805. Tilburg, Tilburg N 97, f 31, 18 februari 1772 (belooft een lijfrente van f 130 aan de vier gezusters Verhoeven, die steeds na de dood van een van hen met een kwart van de oorspronkelijke som wordt gekort). N 100, no. 6, 9 februari 1775 (testament met zijn vrouw). N 114, no. 581, 24 augustus 1789. N 156, no. 26, 15 oktober 1807. N 172, no. 57, 30 maart 1819; no. 65, 13 april 1819; no. 64, 13 april 1819. N 219, no. 130, 8 augustus 1813. N 220, no. 255, 29 maart 1814. N 223, no. 197, 17 maart 1817. N 227, no. 34, 13 februari 1821. SAB, Breda N 1152, no. 30, 25 maart 1808.
- 836 RAT, Tilburg N 93, f 73, 10 september 1766. BHIC, Raad van Brabant 1144, p. 61, 13 juni 1765 en 4 juni 1767.
- 837 RAT, Tilburg N 222, no. 371, 15 april 1816.
- 838 Weijters, „Tilburg in de patriotentijd”, 61–66.
- 839 Weijters, „Ter stembus”, 14, 16.
- 840 Schurink en Van Mosselveld, *Van heidorp tot industriestad*, 153, 154, 155, 164, 174.
- 841 RAT, Tilburg N 113, no. 502, 11 april 1788. Haar grootouders waren (W. de Bakker, „Robben uit Leynen alias van den Plas, vooral te Udenhout”, *De Brabantse Leeuw*, XXXII (1983), 22, 23, 24):
4. Aert Jacob Piggen te Udenhout, trouwde
5. Anneken Aert Robben.
6. Roelof Peter Hollen te Tilburg stamt uit een Peltse teutenfamilie, van wie een lid zich in het begin van de zeventiende eeuw te Tilburg vestigde (J. Mertens, *De vier dorpen van de bank van Pelt (16de-17de eeuw). Bijdrage tot de kennis van de Loonse Kempen en van de teutenhandel* (Overpelt, 1984) 122). Hij trouwde met
7. Cornelia Cornelis de Crom.
- 842 P. Harkx, „De ephemerides van Anthonius van Gils”, *Bossche Bijdragen*, XXVIII (1969) 27, 32, 38, 43, 56, 62, 74, 82, 104, 121, 135, 151, 170, 171, 172. Buch, „Het dagboek van Anthonius van Gils”, 314, 315, 342, 347.
- 843 RAT, Tilburg N 178, no. 33, 22 maart 1825.
- 844 RAT, Tilburg N 225, no. 47, 19 februari 1819; no. 48, 20 februari 1819; no 62 en no. 63, 5 maart 1819. N 231, no. 13 en no. 14, 27 januari 1825.
- 845 Harkx, „De ephemerides”, 62, 74, 80, 81, 97, 101, 123, 128, 159, 175. Buch, „Het dagboek van Anthonius van Gils”, 296, 309.
- 846 Buch, „Het dagboek van Anthonius van Gils”, 296, 309. Schutjes, *Geschiedenis van het bisdom*, II, 199.
- 847 Buch, „Het dagboek van Anthonius van Gils”, 339.
- 848 RAT, Tilburg R 493, f 181^v, 9 mei 1803.
- 849 Th.I. Welvaarts, *Geschiedenis van Bladel en Netersel naar de archieven van Postel's abdij* (Eindhoven, 1890) 35. Harkx, „De ephemerides”, 19. Schutjes, *Geschiedenis van het bisdom*, III, 286.
- 850 Schutjes, *Geschiedenis van het bisdom*, III, 519.
- 851 Van Gils noemt hem *novus et primus oeconomus seminarii* (Harkx, „De ephemerides”, 174).
- 852 F. Prims, *Sint-Agnetendal te Arendonk* (Antwerpen, 1931) 83. M. Stijnen, „Val Sainte Marie – Sint Mariadal Oosterlo. Een pensioonaat in de Kempen”, *Jaarboek 20 van de Vrijheid en het Land van Geel* (1983) 28, 29, 31, 32, 39. Zie ook zijn bidprentje (bidprentverzameling L.W. Trompenaars te Amsterdam).
- 853 Th.I. Welvaarts, *Geschiedenis der gemeente en vrijheid Arendonk* (Turnhout, 1887) 94, 95, 98.
- 854 RAT, N 186, no. 44, 6 september 1833; no. 67, 24 mei 1833.
- 855 RAT, Tilburg N 156, no. 1, 25 augustus 1807.
- 856 Harkx, „De ephemerides”, 19, 54, 80, 109.
- 857 Harkx, „De ephemerides”, 225.
- 858 RAT, Tilburg N 223, no. 197, 17 maart 1817.
- 859 RAT, Tilburg N 224, no. 44, 21 februari 1818; no. 47, 25 februari 1818.
- 860 RAT, Tilburg N 235, no. 38, 23 maart 1830: zij verkoopt samen met de landbouwer Jan Peters voor f 260 tweederde in een perceel akkerland met schaarhout ter plaatse *de Konijnspijpen of Abcoven*. N 236, no. 27, 3 februari 1832.
- 861 RAT, Tilburg N 186, no. 43 en no. 44, 6 september

- 1833; no. 88, 19 juli 1833.
- 862 Stijnen, „Val Sainte Marie”, 39.
- 863 RAT, Tilburg N 183, no. 44, 19 maart 1830. N 238, no. 98, 25 oktober 1834. N 270, no. 154, 27 september 1834.
- 864 RAT, Tilburg N 167, no. 33, 17 april 1814. N 168, no. 45, 1 juli 1815 (koopt van een wever een huis aan de Westenheikant, bestaande uit een keuken of woonvertrek, kamer, kelder-kamer, kelder en schop). N 177, no. 12, 28 januari 1824. N 181, no. 98, 17 september 1828. N 182, no. 2, 5 januari 1829. N 224, no. 218, 2 november 1818; no. 245, 7 december 1818.
- 865 Van Gorp, *Tilburg eens de wolstad*, 71.
- 866 RAT, Tilburg N 156, no. 11, 17 juli 1807.
- 867 RAT, Tilburg N 183, no. 129, 20 september 1830.
- 868 RAT, Tilburg N 171, no. 23, 20 februari 1818.
- 869 RAT, Tilburg N 180, no. 15 en no. 16, 5 februari 1827.
- 870 RAT, Tilburg N 274, no. 142, 18 augustus 1838; no. 149, 25 augustus 1838; no. 170, 18 september 1838.
- 871 RAT, Tilburg N 181, no. 26 en 27, 11 februari 1818. Cfr. N 169, no. 3, 10 januari 1816: houtverkoop voor f 983:19:0. N 270, no. 22, 1 februari 1834: verkoop van schaarhout voor f 786,50.
- 872 RAT, Tilburg N 181, no. 99, 17 september 1828.
- 873 A.M. Lauret, *Per imperatief mandaat. Bijdrage tot de geschiedenis van onderwijs en opvoeding door katholieken in Nederland, in het bijzonder door de Tilburgse Zusters van Liefde* (Tilburg, 1967) 43, 44.
- 874 Verzameling van C.B.A.J. Puylaert te Bosch en Duin.
- 875 De Jong, „Achelse nonnen”, 38.
- 876 RAT, Tilburg N 277, no. 112, 16 september 1841: testament van Adriana Maria van Tulder te Oosterlo. N 280, no. 1, 8 januari 1844: Adriana Maria woont te Arendonk; no. 11, 25 januari 1844: zij woont te Geel. N 283, no. 159, 22 november 1847: zij woont te Oosterlo en verkoopt voor f 5000 een boerderij te Berkel; no. 160, 22 november 1847; no. 161, 22 november 1847: zij verkoopt een huis in de wijk Veldhoven voor f 400.
- 877 RAT, Tilburg N 270, no. 171, 25 oktober 1834: Adriana Maria benoemt tot haar algemene en bijzondere gevolmachtigde om al haar bezittingen en inkomsten te besturen Dionisius van Tulder.
- 878 Stijnen, „Val Sainte Marie”, 39.
- 879 BHIC, Rechterlijke archieven 1811–1838, 1398A, 26 januari 1819. RAT, Repertorium notaris J.A. van Meurs junior, 17 mei 1828. Harkx, „De ephemerides”, 52, 98, 148, 191. Buch, „Het dagboek van Antonius van Gils”, 296, 309, 339.
- 880 RAT, Tilburg R 494, f 8^v.
- 881 Harkx, „De ephemerides”, 16.
- 882 Schutjes, *Geschiedenis van het bisdom*, III, 519.
- 883 Schutjes, *Geschiedenis van het bisdom*, III, 696.
- 884 A.M. Frenken, „Van Alphen en de rijksbezoldiging der geestelijkheid”, *Bossche Bijdragen*, XX (1950–1951) 251.
- 885 Schutjes, *geschiedenis van het bisdom*, IV, 25.
- 886 Welvaarts, *Geschiedenis der gemeente*, 94. Stijnen, „Val Sainte Marie”, 29, 39, 40. Bidprentjesverzameling L.W. Trompenaars te Amsterdam (bidprentje van J.B. van Tulder).
- 887 RAT, Tilburg N 186, no. 43 en no. 44, 6 september 1833. N 190, no. 23, 2 mei 1837. N 241, no. 75, 23 december 1839 (afwezig; betreft volgens het repertorium een landaankoop). N 273, no. 18, 31 januari 1837. N 282, no. 56, 30 maart 1846.
- 888 H.B.M. Essink, „Enige aantekeningen betreffende Bossche ambachtsgilden voor 1800”, *De Brabantse Leeuw*, IX (1960) 188.
- 889 RAT, Tilburg N 191, no. 32, 11 september 1838.
- 890 RAT, Tilburg N 278, no. 10, 27 januari 1842.
- 891 RAT, N 283, no. 159, 22 november 1847.
- 892 Welvaarts, *Geschiedenis der gemeente*, 96. Stijnen, „Val Sainte Marie”, 35, 39.
- 893 Harkx, „De ephemerides”, 161.
- 894 Schutjes, *Geschiedenis van het bisdom*, 67.
- 895 D. de Kok, „Bijdragen tot de geschiedenis van het klooster St. Elizabethsdal te Boxtel”, *Taxandria*, XLI (1934) 237, 314; XLII (1935) 62, 63.
- 896 RAT, N 186, no. 43, 6 september 1833. N 190, no. 23, 2 mei 1837. N 219, no. 118, 21 juli 1813. N 232, no. 33, 12 maart 1832. Pouwelse en Van Puijenbroek, „Kranten in Tilburg”, 129.
- 897 H. de Kok, „Een palmares van de Turnhoutse school uit 1791”, *Vlaamse Stam*, XXII (1986) 135.
- 898 Harkx, „De ephemerides”, 80, 95.
- 899 RAT, Collectie Varia Tilburg, ongenummerde doos, deel van een door Norberta bijgehouden boekhoudregister.
- 900 RAT, Tilburg N 269, no. 2, 25 januari 1831. N 283, no. 159, 22 november 1847: voor f 5000 kopen de kinderen gezamenlijk van Adriana Maria van Tulder weduwe W.J. Mutsaerts een boerderij te Berkel.
- 901 RHCE, Eindhoven N 1473, no. 45, 20 maart 1838. RAT, Tilburg N 273, no. 149, 3 november 1837. N 279, no. 181, 30 januari 1843. N 326, no. 91, 2 april 1857; no. 166, 8 juli 1857.
- 902 RAT, Tilburg N 270, no. 84, 3 juni 1834. De Kok, „Bijdragen tot de geschiedenis”, XLI, 233, 319; XLII, 52.
- 903 BHIC, NNA 2974, no. 110, 3 april 1855.
- 904 RAT, Collectie Varia Tilburg, ongenummerde doos, deel van een door Norberta bijgehouden boekhoudregister.
- 905 RAT, Tilburg N 270, no. 84, 3 juni 1834. N 277, no. 1, 5 januari 1841. N 283, no. 159, 22 november 1847. N 306, no. 25, 15 april 1851. N 324, no. 158, 17 mei 1856 (zij verkoopt met haar broer L.J. voor f 1030 percelen schaarhout, geërfd van hun ouders). N 331, no. 278, 27 september 1861. N 423, no. 137, 29 juli 1862.
- 906 RAT, Tilburg N 467, no. 383, 4 november 1889; no. 411, 14 december 1889. Vgl. het testament van 26 november 1891 (N 470, no. 197).
- 907 RAT, Tilburg N 326, no. 91, 2 april 1857; no. 166, 8 juli 1857.
- 908 RAT, N 474, no's 214 en 215, 22 juni 1893.
- 909 De Kok, „Bijdragen tot de geschiedenis”, XLII, 52.
- 910 RHCE, Eindhoven N 1473, no. 46, 20 maart 1838. RAT, Tilburg N 236, no. 129, 6 augustus 1832: hun zusters Cornelia en Norberta van Tulder doen

- hun delen voor f700 van de hand.
- 911 BHIC, NNA 2974, no. 115, 4 april 1855.
- 912 RAT, Tilburg N 283, no. 159, 22 november 1847. N 306, no. 25, 11 april 1851. N 324, no. 158, 17 mei 1856. N 326, no's 41 en 42, 17 februari 1857: L.J. en zijn vrouw testeren ten gunste van elkaar; no. 91, 2 april 1857. N 342, no. 240, 9 november 1868. N 424, no. 5, 7 januari 1863. N 519, no. 63, 18 maart 1885.
- 913 RAT, Tilburg N 277, no. 1, 5 januari 1841.
- 914 *De Tilburgsche Courant*, 1 januari 1886.
- 915 *De Tilburgsche Courant*, 9 juni 1895.
- 916 *De Tilburgsche Courant*, 21 juni 1874.
- 917 RAT, Tilburg N 467, no. 383, 4 november 1889; no. 411, 14 december 1889. BHIC, Arrondissementsrechtbank Breda 1850–1930 203, anno 1891, rolnummer 491, parketnummer 856, 5 augustus 1891.
- 918 RAT, Hinderwetvergunningen Tilburg no 487.
- 919 RAT, Kiezerslijst van 1919–1920: hij woont in de Veldhovenstraat 52.
- 920 RAT, Kiezerslijst Tilburg van 1919–1920. *Algemeen officieel adresboek der gemeente Tilburg*, 1948, 284; 1963, 472.
- 921 *Nieuwe Tilburgsche Courant*, 5 augustus 1904.
- 922 Familiearchief Van Tulder Amsterdam, brief nummer 1346/A de dato 11 oktober 1945 van de gemeentearchivaris van Tilburg aan H.F.M. van Tulder.
- 923 *De Tilburgsche Courant*, 8 september 1888.
- 924 RAT, Hinderwetvergunningen no. 276, 6 november 1886.
- 925 RAT, Tilburg n 467, no. 383, 4 november 1889; no. 411, 14 december 1889.
- 926 *De Tilburgsche Courant* no. 2372, 20 juli 1890.
- 927 RAT, Tilburg N 474, no. 214, 22 juni 1893.
- 928 RAT, Tilburg N 183, no. 53, 31 maart 1830. N 186, no. 43, 6 september 1833. N 190, no. 23, 2 mei 1837. N 270, no 171, 25 oktober 1834. N 271, no. 11, 5 februari 1835. N 272, no. 162, 1 december 1836. N 282, no. 72, 27 april 1846. N 284, no. 124, 12 september 1848. SAH, Oudstadsarchief 1226. SAB, Breda N 1273, no. 99, 11 juni 1811; no. 214, 29 oktober 1811. N 1274, no. 62, 28 februari 1812; no. 413, 13 november 1812.
- 929 P.C. Boeren, *Het hart van Brabant. Schets eener economische geschiedenis van Tilburg, uitgegeven bij gelegenheid van het honderd-jarig bestaan der Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Tilburg en omgeving 1842 – 11 October 1942* (Tilburg, 1942) 56. Schurink en Van Mosselveld, *Van heidorp tot industriestad*, 63, 65.
- 930 RAT, Tilburg N 156, no. 26, 15 oktober 1807.
- 931 RAT, Tilburg N 158, no. 13, 11 Lentemaand 1809.
- 932 W.G.H. Savelkoul, „De ondernemersstand in de jaren 1810–1816”, in: H.F.J.M. van den Eerenbeemt en H.J.A.M. Schurink (red.), *De opkomst van Tilburg als industriestad* (Nijmegen, 1959) 65.
- 933 RAT, Tilburg N 158, no 63, 28 Oogstmaand 1809.
- 934 RAT, Tilburg N 186, no. 46, 11 september 1833.
- 935 RAT, Tilburg N 178, no. 33, 22 maart 1825. N 225, no. 47, 19 februari 1819.
- 936 Pouwelse en Van Puijenbroek, „Kranten in Tilburg”, 129.
- 937 RAT, Tilburg N 280, no. 64, 17 april 1844. N 283, no. 159, 22 november 1847. N 284, no. 124, 12 september 1848.
- 938 RAT, Tilburg N 281, no. 125, 13 september 1845 (afwezig): Dionisius van Tulder is gemachtigde van Woutherus van Heesbeen uit Drunen, pastoor van Budel. (Cfr. Schutjes, *Geschiedenis van het bisdom*, II, 376.) Adriaan van Heesbeen is op 5 april 1748 te Vlijmen gedoopt en stierf te Drunen op 11 april 1825; hij was een zoon van Jan van Heesbeen en Petronella Godertse Hoorn. (Joanna) Antonia Remikus is op 10 juli 1746 te Baardwijk gedoopt en stierf te Drunen op 18 november 1828.
- 939 Stijnen, „Val Sainte Marie”, 39.
- 940 RAT, Tilburg N 306, no. 51, 5 juli 1851. N 309, no. 68, 10 mei 1854. N 321, no. 127, 27 april 1854; no. 283, 5 oktober 1854. N 331, no. 206, 12 augustus 1861; no. 316, 24 december 1861. N 347, no. 55, 16 februari 1871.
- 941 RAT, Tilburg N 365, no. 215, 17 december 1882.
- 942 Bidprentjesverzameling van L.W. Trompenaars te Amsterdam.
- 943 RAT, Tilburg N 309, no. 34, 8 maart 1854.
- 944 RAT, Tilburg N 309, no. 102, 4 augustus 1854; no. 132, 31 oktober 1854 (afwezig; volgens het repertorium een roeyement van een hypotheek). N 310, no. 21, 23 maart 1855 (afwezig; volgens het repertorium een roeyement van twee hypotheeken). N 311, no. 15, 23 februari 1856; no. 21, 23 maart 1856 (afwezig; volgens het repertorium een roeyement van een hypotheek); no. 38, 6 juni 1856. N 330, no. 57, 18 februari 1860. N 334, no. 71, 25 maart 1864 (afwezig; volgens het repertorium een akte van radiatie). N 335, no. 105, 29 april 1865. N 352, no. 173, 6 mei 1873 (afwezig; volgens het repertorium een akte van radiatie). N 419, no. 22, 11 november 1858. N 420, no. 45, 13 april 1859 (afwezig; volgens het repertorium een roeyement van een hypotheek). N 428, no. 75, 15 mei 1867.
- 945 RAT, Tilburg N 310, no. 82, 27 september 1855. N 311, no. 20, 22 maart 1856.
- 946 RAT, Tilburg N 344, no. 208, 17 juni 1869.
- 947 RAT, Tilburg N 230, no. 18, 7 februari 1824. N 283, no. 161, 22 november 1847. N 311, no. 18, 17 maart 1856. N 320, no. 41, 13 februari 1854. N 324, no. 69, 1 maart 1856.
- 948 Van Gorp, *Tilburg eens de wolstad*, 102.
- 949 Boeren, *Het hart van Brabant*, 68, 69. Van Gorp, *Tilburg eens de wolstad*, 110.
- 950 RAT, Tilburg N 311, no. 15, 23 februari 1856.
- 951 *De Tilburgsche Courant*, 2 januari 1867.
- 952 RAT, Tilburg N 306, no. 62, 21 augustus 1851. N 308, no. 124, 12 september 1853. N 321, no. 283, 5 oktober 1854. N 331, no. 50, 14 februari 1861 (afwezig; volgens het repertorium een akte van radiatie).
- 953 *Nieuwe Tilburgsche Courant*, 2 mei 1903.
- 954 RAT, Tilburg N 306, no. 52, 5 juli 1851.
- 955 Schutjes, *Geschiedenis van het bisdom*, V, 732 e.v.
- 956 RAT, Tilburg N 309, no. 10, 24 januari 1854: zij is blijkbaar juist ingetreden, want zij machtigt haar

- oudste en jongste zusters om al haar zaken te behartigen. Op 8 juni 1854 werd zij van Tilburg naar Oss uitgeschreven.
- 957 Schutjes, *Geschiedenis van het bisdom*, III, 49, 50. J. Coenen, *Van Ricstelle tot Aarle-Rixtel. De geschiedenis van Aarle-Rixtel* (Z.pl., z.j. [1992]) 123.
- 958 Lauret, *Per imperatief mandaat*, 322.
- 959 Schutjes, *Geschiedenis van het bisdom*, IV, 141.
- 960 Lauret, *Per imperatief mandaat*, 196.
- 961 RAT, Tilburg N 450, no. 316, 11 september 1873.
- 962 RAT, Tilburg N 354, no. 266, 19 augustus 1874.
- 963 RAT, Tilburg N 306, no. 53, 5 juli 1851. N 308, no. 21, 24 februari 1853. N 309, no. 35, 8 maart 1854. N 310, no. 82, 27 september 1855. N 311, no. 15, 23 februari 1856; no. 20, 22 maart 1856. N 329, no. 7, 7 januari 1859. N 330, no. 57, 18 februari 1860. N 339, no. 125, 22 maart 1867. N 348, no. 303, 22 september 1871. N 354, no. 375, 31 december 1874: zij verkoopt voor f 2000 een huis met erf. N 419, no. 22, 11 november 1858. N 420, no. 45, 13 april 1859 (afwezig; volgens het repertorium een royement van een hypotheek). N 422, no. 112, 10 juli 1861 (afwezig; volgens het repertorium een royement van twee hypotheeken). N 428, no. 75, 15 mei 1867. N 519, no. 85, 9 april 1885; no. 178, 3 augustus 1885 (afwezig; volgens het repertorium akten van royement).
- 964 RAT, Tilburg N 280, no. 64, 17 april 1844.
- 965 RAT, Tilburg N 365, no. 215, 17 december 1882.
- 966 *Nieuwe Tilburgsche Courant* no. 1206, 11 december 1898.
- 967 RAT, Tilburg N 520, no. 127, 29 mei 1886.
- 968 RAT, Tilburg N 475, no. 392, 25 november 1893. N 525, no. 188, 31 januari 1891. Supplement N 32, no. 220, 28 mei 1897.
- 969 RAT, Supplement Tilburg N 33, no. 475, 4 december 1897.
- 970 RAT, Tilburg N 309, no. 132, 31 oktober 1854 (afwezig; volgens het repertorium royeert Maria Aldegonda van Tulder een hypotheek ten laste van Henri); no. 144, 7 december 1854. N 310, no. 10, 13 februari 1855. N 311, no. 15, 23 februari 1856. N 320, no. 91, 19 december 1853. N 326, no. 126, 14 mei 1857 (afwezig; volgens het repertorium een royementsakte). N 331, no. 206, 12 augustus 1861; no. 316, 24 december 1861. N 335, no. 105, 29 april 1865. N 338, no. 316, 7 september 1866; no. 429, 14 november 1866. N 339, no. 186, 31 mei 1867; f no. 195, 14 juni 1867 (afwezig; volgens het repertorium een akte van radiatie). N 340, no. 267, 23 augustus 1867. N 343, no. 201, 9 juni 1869; no. 207, 16 juni 1869. N 352, no. 237, 19 juli 1873 (afwezig; volgens repertorium akte van radiatie). N 420, no. 27, 23 maart 1859. N 422, no. 43, 20 maart 1861; no. 133, 9 augustus 1861; no. 168, 18 november 1861. N 425, no. 31, 7 maart 1863; no. 64, 29 maart 1863. N 426, no. 186, 30 september 1865. N 514, no. 21, 26 januari 1880. N 525, no. 26, 31 januari 1891 (afwezig; volgens het repertorium royeert Van Tulder een hypotheek).
- 971 Haar broer Jean Baptiste Paul Edouard Fremau (1836–1892) vestigde zich eveneens te Tilburg (*Nieuwe Tilburgsche Courant* no. 670, 17 januari 1892).
- 972 RAT, Tilburg N 284, no. 19, 8 februari 1848 (afwezig).
- 973 RAT, T.H.A., Collectie Goirke 273.
- 974 L.G. de Wijs, *Gedenkboek bij gelegenheid van de plechtige ingebruikneming van het paleis van wijlen Z.M. koning Willem II tot paleis-raadhuis der gemeente Tilburg op 1 Augustus 1936* (Tilburg, 1936) 28-31.
- 975 H. van Helvoort, „De kerken van architect van Tulder in het bisdom Den Bosch”, *Varia Historica Brabantica*, IV (1975) 316, 317. Over de op 28 september 1859 gewijde kerk van Nuland zie: W.J.C.C. van den Hurk, *Het verborgen leven van de abdij van Berne in haar parochies, 1797–1857* (Tilburg, 1977) 201. Over de Sint-Catharinakerk te Woensel: J.M.P. van Oorschot, *Eindhoven, een samenleving in verandering*, (2 dln.; Eindhoven, 1982) I, 265-267, 354, 357, 358. Someren-Eind: Jean Coenen, *Hertog Jan en de Zummerse mens. Een overzicht van de geschiedenis van Someren en Lierop* (Someren, 2001) 357. Elders: W.M.G. Arts en H.J. van Capelleveen, „De enige door architect H.J. van Tulder ontworpen kerk in Maas en Waal?”, *Tweestromenland*, IX (1993).
- 976 Van Helvoort, „De kerken van architect van Tulder”, 317.
- 977 Van Helvoort, „De kerken van architect van Tulder”, 318.
- 978 Van Helvoort, „De kerken van architect van Tulder”, 326.
- 979 Van Helvoort, „De kerken van architect van Tulder”, 346, 347. Zie voor de openbare aanbestedingen waarbij Van Tulder betrokken was: *De Tilburgsche Courant*, 30 juli 1871 (Tilburg); 15 mei 1873 (38 kerkbanken, Tilburg); 15 april 1883 (Stiphout); 9 oktober 1887 (torens, Tilburg; vgl. 7 oktober 1888). *Nieuwe Tilburgsche Courant*, 8 maart 1885 (Westerhoven); 25 september 1887 (Tilburg).
- 980 C. Peters, „Frater Antonius Poulusse, de man in wie monseigneur Joannes Zwijsen zijn volste vertrouwen stelde”, *De Lindeboom*, IX-X (1985–1986) 223-226.
- 981 RAT, Hinderwetvergunningen no. 71, 23 september 1862; no. 139, 6 augustus 1861.
- 982 P. van de Sande, „De Koningswei. Een negentiende-eeuwse exponent van de ‘Tilburg promotion’ gedachte”, *Tilburg*, XII (1981).
- 983 RAT, Repertorium notaris Daamen, anno 1866 no. 199, 8 juni; no. 209, 15 juni. van Tulder had in mei een lening van f 6000 gesloten (N 331, no. 148, 2 mei 1866). *De Tilburgsche Courant*, 29 mei 1866.
- 984 *Nieuwe Tilburgsche Courant* no. 674, 14 februari 1892.
- 985 Van de Sande, „De Koningswei”, 89-91.
- 986 Al in 1863 had hij voor f 6535,50 een bouwplaats in de Besterd, aan de parallele weg van de spoorweg, vlakbij het station, verkocht aan de Rotterdamse *photograaf* P.J. Cornelisse (RAT, Tilburg N 425, no. 124, 6 augustus 1863). Twee verkopen te ‘Nijveroord’: N 365, no. 13, 18 januari 1882 (f 8100), en N 514, no. 25, 29 januari

- 1880 (f2500).
- 987 RAT, Tilburg N 338, no. 257, 25 juli 1866; no. 287, 18 augustus 1866; no. 317, 7 september 1866; no. 324, 12 september 1866; no. 357, 8 oktober 1866. N 427, no. 121, 27 augustus 1866.
- 988 RAT, Tilburg N 340, no. 220, 6 juli 1867; no. 249, 5 augustus 1867; no. 265, 16 augustus 1867; no. 284, 18 september 1867; no. 308, 22 oktober 1867; no. 309, 22 oktober 1867; no. 330, 14 november 1867. N 428, no. 16, 5 februari 1867; no. 46, 27 maart 1867; no. 175, 24 oktober 1867; no. 187, 14 november 1867.
- 989 RAT, Tilburg N 341, no. 167, 21 september 1868. N 342, no. 212, 23 oktober 1868; no. 236, 6 november 1868; no. 237, 6 november 1868; no. 381, 23 december 1868. N 429, no. 7, 12 januari 1868; no. 126, 22 juni 1868.
- 990 RAT, Tilburg N 343, no. 11, 11 januari 1869; no. 40, 10 februari 1869; no. 103, 24 maart 1869; no. 138, 21 april 1869. N 344, no. 167, 19 mei 1869; no. 182, 29 mei 1869; no. 242, 31 juli 1869; no. 243, 31 juli 1869; no. 258, 14 september 1869; no. 268, 4 oktober 1869; no. 269, 4 oktober 1869; no. 312, 6 november 1869; no. 313, 6 november 1869; no. 331, 20 november 1869; no. 335, 27 november 1869.
- 991 RAT, Tilburg N 345, no. 23, 15 januari 1870. N 346, no. 234, 1 augustus 1870. N 349, no. 202, 31 mei 1872. N 351, no. 106, 29 maart 1873. N 357, no. 10 juli 1876; no. 231, 30 september 1876; no. 259, 28 oktober 1876; no. 260, 28 oktober 1876; no. 261, 28 oktober 1876; no. 262, 28 oktober 1876. N 360, no. 170, 7 augustus 1877. N 361, no. 196, 30 oktober 1878; no. 236, 21 december 1878; no. 237, 21 december 1878. N 447, no. 8, 16 januari 1871; no. 61, 14 maart 1871; no. 226, 20 september 1871.
- 992 *De Tilburgsche Courant*, 4 juni 1871.
- 993 *De Wijs, Gedenkboek*, 75, 76.
- 994 *De Tilburgsche Courant*, 22 maart 1874.
- 995 Bijvoorbeeld RAT, Tilburg N 514, no. 21.
- 996 RHCT, Heerlijheidsarchief Drunen 258.
- 997 RAT, Tilburg N 475, no. 392, 25 november 1893. *De Tilburgsche Courant* no. 1324, 10 juni 1880: annonce van de geboorte van een zoon uit dit huwelijk op 8 juni 1880. *Nieuwe Tilburgsche Courant*, 9 december 1938: haar foto.
- 998 *De Tilburgsche Courant*, 6 mei 1888.
- 999 RAT, Supplement Tilburg N 32, no. 220, 28 mei 1897: hij wordt uitgesloten van de legaatstellingen in het testament van zijn tante Cato van Tulder.
- 1000 *De Tilburgsche Courant*, 12 maart 1903. *Nieuwe Tilburgsche Courant*, 9 maart 1903.
- 1001 RAA, Weelde OGA 13, f 86^v, 8 maart 1647; f 91^v, 5 juni 1647. SAH, R 1639, f 88^v, 15 december 1662. RAT, Loon op Zand R 69, ongef., 26 maart 1641. Tilburg R 618, f 24, 6 november 1628. R 619, f 22^v, 12 november 1635. OAA Tilburg 424, f 19.
- 1002 RAT, Tilburg N 6, f 74^v, 22 mei 1631.
- 1003 Hij leverde rond 1635 een *lyffkens laecken* aan de weeskinderen van Jan Gysbert Jan Segers (RAT, VBT 1638-5).
- 1004 RHCE, Oirschot R 152, p. 160, 31 maart 1627. RAT, Tilburg R 353, f 32^v, 17 februari 1628.
- 1005 RAT, OAA Tilburg 380-I, f 26^v, 25 april 1665.
- 1006 SAH, N 2663, ongef., 23 februari 1610.
- 1007 RAT, Tilburg N 25, f 107, 15 januari 1667.
- 1008 RAT, Tilburg R 370, f 392^v, 6 december 1669. RAA, Poppel OGA 39, ongef., 29 mei 1667.
- 1009 RAT, Tilburg N 65, no. 150, 25 maart 1729.
- 1010 Schillings, *Matricule*, VI, 101, no. 236.
- 1011 RAT, Tilburg R 520, f 123, 28 januari 1706.
- 1012 RAT, OAA Tilburg 34-44-II, 12 januari 1663. 380-II, f 37^v, 25 april 1665. Tilburg R 235, 10 juli 1674. Tilburg N 23, no. 117, 15 februari 1667. Ongeïventariseerde civiele processen Tilburg, doos 126, 21 oktober 1664. SAB, Breda N 264, f 16, 10 mei 1663.
- 1013 RAT, Ongeïventariseerde processen Tilburg, doos 133, 24 november 1665. Doos 141, 10 juli 1674.
- 1014 SAH, R 304, 24 november 1676, f 3^v. RAT, Ongeïventariseerde civiele processen Tilburg, doos 121, 20 januari 1665. Doos 126, 12 februari 1664. Doos 166, 6 december 1680.
- 1015 RAT, Tilburg R 373, f 230^v, 1675. R 374, f 24, 21 mei 1675; f 137^v, 1 mei 1676.
- 1016 RAT, Heerlijheidsarchief Hilvarenbeek no. 239, f 22^v. Idem no. 241, f 76, 9 mei 1644.
- 1017 SAH, R 1639, f 88^v, 15 december 1662. RAT, Tilburg R 367, f 109, 20 januari 1662; f 307, 28 mei 1663.
- 1018 RAT, N 23, no. 117, 15 februari 1667.
- 1019 RAT, Tilburg N 58, f 2, 17 maart 1683: Willem Michielssen van Tulder getuigt over de genealogie van zijn vrouw. Haar grootouders heetten Jan Adam Jacobs en Maria Henricx van Spaendonck. R 362, f 173^v, 23 maart 1650.
- 1020 RAT, Tilburg R 364, f 189, 13 april 1655. R 367, f 179, 17 juni 1662. R 368, f 44^v, 18 april 1664. R 811, 3 mei 1661. In R 616, 30 september 1679, wordt zij Wouterken Jan Jan Bacx genoemd.
- 1021 RAT, Tilburg R 362, f 121^v, 16 december 1649; f 130^v, 27 januari 1650.
- 1022 RAT, Tilburg R 664, ongef., 28 november 1654. R 665, ongef., 5 december 1669.
- 1023 RAT, Tilburg R 876, 2 december 1654.
- 1024 RAT, R 372, f 107, 14 januari 1673. VBT 1671-4, gesloten 16 september 1671.
- 1025 Cfr. Van Gils, „De Noordbrabantse begijnen”, 234.
- 1026 RAT, Tilburg R 369, f 168^v, 19 april 1667.
- 1027 RAT, Tilburg R 370, f 392^v, 6 december 1669.
- 1028 RAT, Tilburg R 372, f 108, 24 januari 1673.
- 1029 RAT, R 375, f 128^v, 24 mei 1677.
- 1030 RAT, Tilburg N 65, no. 150, 25 maart 1729.
- 1031 RAT, Tilburg R 666, ongef., 10 mei 1677.
- 1032 RAT, Tilburg N 65, no. 150, 25 maart 1729.
- 1033 RAT, OAA Tilburg 380-I, f 10^v, 25 april 1665. Inv. 380-III, sub Kerk en Heuvel. Tilburg R 366, f 101, 28 januari 1659: verkoopt de helft van een heiveld *t'eynde d'Laer*.
- 1034 SAB, Breda N 264, f 16, 10 mei 1663.
- 1035 RAT, Tilburg R 614., 31 augustus 1669.
- 1036 RAT, Tilburg R 367, f 186, 13 september 1662. R 373, f 170^v, 4 januari 1675.
- 1037 RAT, R 886, *schaercedulle*, 6 juli 1676.

- 1038 RAT, Tilburg R 373, f 118^v, 2 oktober 1674.
- 1039 Mariken Jan Teunis, *die in haer leven het lichaem voornaemden Van Tuldel heeft bijgestaen ende gereckt*, werd gehonoreerd met f 7:10:0.
- 1040 RAT, Tilburg R 666, ongef., 28 september 1674. R 668, ongef., 18 november 1688. VBT 1681-2, rekeningen gesloten op 13 februari 1677, 26 november 1680 en 19 december 1681.
- 1041 RAT, Tilburg R 421, f 116^v, 18 november 1688.
- 1042 RAT, Tilburg R 517, dl. III, f 23, 12 november 1676.
- 1043 RAT, Tilburg R 517, dl. III, f 23^v, 12 november 1675.
- 1044 Lauwerys, „Het begijnhof van Hoogstraten”, 36.
- 1045 RAT, Tilburg R 524, f 105, 23 maart 1729.
- 1046 BHIC, Raad van Brabant 1129, f 100, 26 juli 1689 en 20 januari 1720. Over het goed Enthoven zie: J.R.O. Trommelen en M.P.E. Trommelen, *Tilburgse toponiemen in de 16e eeuw. Een tentatieve reconstructie en naamsverklaring* (Tilburg, 1994) 210, 211.
- 1047 RAT, Tilburg N 58, f 7, 8 januari 1683. N 23, no. 28, februari 1668: in plaats van 6 viertelen boekweit: 1 mud gerst en 3 zakken boekweit, 100 i.p.v. 200 steen stro.
- 1048 RAT, N 58, f 224^v, 28 januari 1687.
- 1049 RAT, N 66, no. 89, 10 november 1731.
- 1050 RAT, Tilburg N 58, f 340^v, 23 juli 1689.
- 1051 RAT, Tilburg R 474, f 100, 6 januari 1737. R 475, f 83^v, 15 juli 1740.
- 1052 RAT, Tilburg N 69, no 31, 30 april 1720.
- 1053 RAT, Tilburg N 59, f 271, 16 oktober 1695.
- 1054 RAT, Tilburg R 474, f 100, 6 januari 1737. R 475, f 83^v, 15 juli 1740.
- 1055 RAT, Tilburg R 528, f 159^v, 22 april 1744.
- 1056 K. van den Bergh, „Een Geelse palmares uit de 18e eeuw”, *Jaarboek 3 van de Vrijheid en het Land van Geel* (1964), 10.
- 1057 RAT, Tilburg R 475, f 267, 15 januari 1744.
- 1058 RAT, Tilburg N 86, f 9, 29 februari 1752. BHIC, Raad van Brabant 1144, p. 61, 23 maart 1752.
- 1059 Génard, *Verzameling van graf- en gedenkschriften*, III, 105.
- 1060 RAT, R 373, f 83^v, 9 juli 1674. SAH, R 303, rol van 21 januari 1670, f 2.
- 1061 RAT, OAA Tilburg 380-II, f 41, 25 april 1665. Inv. 380-III sub Kerk en Heuvel.
- 1062 RAT, Tilburg R 374, f 23, 13 mei 1676.
- 1063 RAT, Tilburg R 374, f 98^v, 3 februari 1676; f 133, 2 april 1676.
- 1064 RAT, OAA Tilburg 379, 28 april 1665.
- 1065 RAT, Tilburg R 379, f 81^v, 10 september 1682.
- 1066 RAT, Tilburg R 666, ongef., 11 februari 1677. VBT 1690-1, rekeningen gesloten 21 februari 1680 en 28 juni 1690. Ongeïventariseerde civiele processen, doos 178, 28 juni 1690.
- 1067 RAT, Tilburg R 517, dl. III, f 38^v, 10 mei 1677.
- 1068 RAT, Tilburg N 58, f 311^v, 24 januari 1689.
- 1069 RAT, Ongeïventariseerde civiele processen, doos 173, 14 december 1693.
- 1070 J. van der Eerden en P.W.F. Donders, *Het Tilburgse geslacht Donders* (Haarlem, 1982) 109.
- 1071 RAT, Tilburg R 382, f 171, 12 juli 1692.
- 1072 Adriaenssen, *Hilvarenbeek onder de hertog*, 48, 49.
- 1073 RAT, Tilburg R 481, f 194^v, 30 maart 1777 (testament).
- 1074 RAT, Tilburg R 473, f 247, 15 juni 1733. Cornelis van Tulder had de breuken op 13 november 1732 gepacht.
- 1075 RAT, Tilburg R 670, ongef., 16 januari 1723; 23 oktober 1734.
- 1076 RAT, Tilburg R 472, f 71, 16 januari 1723.
- 1077 RAT, Tilburg R 479, f 302, 21 juni 1768: Antonij, Elias (analfabeet) en Maria, kinderen van Laurens van Gorp te Tilburg.
- 1078 RAT, Tilburg R 671, ongef., 29 augustus 1755.
- 1079 RAT, Tilburg N 97, f 99, 29 juni 1772.
- 1080 RAT, R 671, ongef., 14 januari 1746.
- 1081 RAT, R 476, f 50, 14 januari 1746.
- 1082 RAT, Tilburg N 124, no. 50, 9 november 1799.
- 1083 RAT, Tilburg R 473, f 346, 23 oktober 1734. R 670, ongef., 23 oktober 1739. N 94, f 56, 11 juli 1768.
- 1084 RAT, Tilburg R 481, f 194^v, 30 maart 1777.
- 1085 RAT, Tilburg N 94, f 56, 11 juli 1768.
- 1086 RAT, Tilburg R 479, f 305^v, 11 juli 1768. De Wit (in tegenstelling tot zijn stiefdochter een analfabeet) kreeg drie percelen land: 2 lopenzaad akker, een nieuw erf (land, wei en hei) van 5 lopenzaad en 2 lopenzaad heibodem, geheten *de Zand*. Bovendien behield hij het recht op f 200 van Cornelia van Tulder.
- 1087 RAT, Tilburg N 124, no. 25, 12 mei 1799. N 126, no. 87, 2 mei 1801; no. 98, 16 augustus 1801; no. 101, 10 september 1801; no. 101A, 10 september 1801. N 151, no. 2, 16 januari 1802. Oisterwijk R 500, f 128^v, 27 april 1802. Vgl. Van den Brekel, *Kroniek van de geslachten Pijnenburg en Van den Brekel*, I, 520; II, 992.
- 1088 RAT, Tilburg N 151, no. 55, 12 oktober 1802; no. 58, 19 oktober 1802.
- 1089 RAT, Tilburg R 612, 28 januari 1638. VBT 1639-4, 1637-1639. Hilvarenbeek R 67, f 29^v, 24 maart 1670; f 384^v, 27 juni 1675. R 68, f 34^v, 5 mei 1677. R 317, 4 februari 1656. R 664, ongef., 16 januari 1637. Heerlijkeheidsarchief Hilvarenbeek no. 239, f 15. RAA, Weelde OGA 13, f 89^v, 29 april 1647; f 240^v, 21 april 1653. Poppel OGA 39, ongef., 26 oktober 1661; 17 december 1664.
- 1090 RAT, Tilburg R 358, f 57, 19 mei 1640.
- 1091 RAT, Tilburg R 620, f 68^v, 1 mei 1641. Uit een eigenaardige formulering in een cijnsboek van de abdij te Sint-Truiden (Rijksarchief Hasselt, Abdij Sint-Truiden 6726, f 315: *Gertruyt weduwe met haren nae sone Jan voor die twee kynderen Bartelomeus van Telder, Hendrick ende Merie, molen tot Ruver tot Beeck – III stuyvers IX denieren*) zou kunnen worden besloten dat de watermolen van Bartholomeus Lemmens of zijn weduwe rechtstreeks is vererfd naar zijn kleinkinderen. Toen mr. Jan Lemmens de watermolen in 1602 verpachtte, werd de huurder verplicht de jaarlijkse cijns van 11 stuivers te betalen *op Sint Cornelis dacht int heijlich cruivs* (RAT, Moergestel N 4817, f 160^v, 2 mei 1602).
- 1092 In 1654 kocht hij eikebomen (RAT Hilvarenbeek R 62, f 136^v, 23 februari 1654).
- 1093 RAT, OAA Hilvarenbeek no. 191, 1 oktober 1686

- en 12 maart 1687. Hilvarenbeek R 207, ongef., 12 maart 1687.
- 1094 RAT, OAA Hilvarenbeek no 1258, 14 juni 1657: Jan bracht in 5 zakken 4 tonnen run naar Heusden.
- 1095 NA, Staten-Generaal 3262, f 668^v, 16 oktober 1656. RAT, Tilburg R 613, 16 oktober 1656. A.J.A. Flament, „Korte inhoud van de resolutiën der Vereenigde Nederlanden, gezonden aan de commissarissen-instructeurs van Brabantsche zijde te Maastricht”, *Publications de la Société historique et archéologique dans le Limbourg*, L (1914) 204.
- 1096 RAT, Hilvarenbeek R 207, ongef., 8 oktober 1695.
- 1097 RAT, Hilvarenbeek R 68, f 39, 1 juni 1677. R 110, ongef., 5 juni 1653. Adriaenssen, *Non omnia possumus omnes*, 333.
- 1098 RAA, Poppel OGA 50, 8 december 1676; delingsakte met haar stiefkinderen z.d.; 29 juni 1673.
- 1099 RAT, Hilvarenbeek R 226, weesrekening van Jenneken, dochter van Corstiaen en Magdalena, gesloten in 1664.
- 1100 Rijksarchief Hasselt, Kleine Familiearchieven no. 2410, kopie notariële akte Poppel, 18 oktober 1681. RAT, Hilvarenbeek R 68, f 34^v, 5 mei 1677. RAA, Poppel OGA 39, ongef., 30 april 1677. OGA 40, ongef., 1 februari 1694; 4 februari 1694. OGA 50, 29 april 1677; 14 mei 1677; z.d., gezamenlijk testament. RAT, Tilburg R 469, f 13^v, 12 oktober 1700.
- 1101 R.K. pastorie Poppel, no. 118, f 1^v, 15 december 1698. RAA, Poppel OGA 40, ongef., 13 januari 1696; 7 februari 1697; 17 januari 1697; 19 januari 1697. RAT, Hilvarenbeek R 173, f 204, 27 maart 1697. R 207, ongef., 17 maart 1681. Heerlijkeheidsarchief Hilvarenbeek no. 241, f 67, 22 januari 1686. Adriaenssen, *Hilvarenbeek onder de hertog*, 49, 108.
- 1102 RAA, Poppel OGA 50, 5 maart 1680.
- 1103 RAA, Poppel OGA 50, 24 mei 1677.
- 1104 RAA, Poppel OGA 50, 5 maart 1678.
- 1105 RAA, Poppel OGA 50, z.d.
- 1106 RAT, Hilvarenbeek R 71, f 235, 9 februari 1696.
- 1107 RAA, Poppel OGA 40, ongef., 8 juni 1697.
- 1108 RAT, Hilvarenbeek R 171, f 87, 21 juli 1681.
- 1109 RAA, Poppel OGA 40, ongef., 22 maart 1698.
- 1110 M. Vermeeren, „Inwoners van Poppel die in 1666 het kosterskoren of keutergeld betaalden”, *De drie goddelijke deugden*, I (1996–1997) 64.
- 1111 RAA, Poppel OGA 91, 13 februari 1681–19 mei 1685.
- 1112 RAA, Poppel OGA 40, ongef., 1 februari 1694; 3 februari 1694.
- 1113 RAA, Poppel OGA 40, ongef., 17 januari 1697; 4 februari 1697. OGA 50, 15 mei 1677. RAT, Tilburg N 68, no. 129, 4 maart 1719: Marieken is erfgename van haar oom Bartholomeus Hesselmans en tante Adriaentje Zoetendaels te Antwerpen. Bartholomeus, kuiper, had in 1671 het poorterschap aldaar verworven: SAA, Vierschaar 157, 17 april 1671.
- 1114 SAH, R 315, 13 juli 1706, f 2. RAT, N 68, no. 129, 4 maart 1719. R 469, f 162^v, 7 december 1708. R 883, 7 december 1708.
- 1115 GASD, Desolate Boedelkamer 882-430, 2 maart 1682. N 5742, p. 1974, 13 december 1701. SAH, R 810, 1706.
- 1116 SAH, R 572-I 3 november 1706.
- 1117 ARAB, Rekenkamer 23968, 1704.
- 1118 RAT, Tilburg R 472, f 257^v, 12 december 1727. RAA, Poppel OGA 42, ongef., 16 februari 1728.
- 1119 RAT, Tilburg N 66, no. 33, 10 april 1730.
- 1120 J.A.M. Smulders en A.J.A. van Loon, „Een genealogisch onderzoek door schepenen van Tilburg in 1769. Een speurtocht naar de erfgenamen van Norbart Smolders”, in: J.P.M. Strijbosch, A.Th. Winnubst en P.J.M. Wuisman (red.), *In de perme-tatie* (Tilburg, 1982) 100.
- 1121 RAT, Tilburg R 615, 24 maart 1673.
- 1122 RAT, Oosterhout R 310, f 84^v, 31 januari 1691.
- 1123 RAT, Alphen en Chaam R 109, ongef., 27 januari 1691.
- 1124 RAA, Poppel OGA 50, z.d.: gezamenlijk testament van de wettige kinderen van Jan Bartel Lemmens van Tulder.
- 1125 RAA, Poppel OGA 40, ongef., 30 juni 1698.
- 1126 Heette haar vader Adriaen Geraerts van Ael? Iemand van die naam, gegoed te Baarle-Nassau en -Hertog, was rond 1665 getrouwd met Lijsken Servaes Moonen uit Hilvarenbeek (Adriaenssen, „Elf generaties Moonen”, XX, 157).
- 1127 Jan was eerder getrouwd geweest met Heyltjen Jans. In derde echt trouwde hij in 1697 met Jenneken van Tulder en in vierde in 1707 met Adriaentje Teunis Cauweleers (A.W.J. van Merendonk, „Was de 112-jarige de 90 al gepasseerd?”, en L.F.W. Adriaenssen, „De oude Horevorts was een hele Jan. Naschrift over de 112-jarige”, *De Brabantse Leeuw*, XLIII (1994)).
- 1128 M. Vermeeren, „Inwoners van Poppel die in 1666 het kosterskoren of keutergeld betaalden”, *De drie goddelijke deugden*, I (1996–1997) 60.
- 1129 RAT, Tilburg N 59, f 10^v, 3 april 1690.
- 1130 RAT, Tilburg R 472, f 258^v, 27 december 1727.
- 1131 Rijksarchief Hasselt, Kleine Familiearchieven 2410, 1681–1697. RAT, Hilvarenbeek R 69, f 275^v, 11 oktober 1684. R 71, f 235, 9 februari 1696. R 173, f 202^v, 11 maart 1697; f 205^v, 17 mei 1697; f 213^v, 4 september 1697. R 207, ongef., 8 oktober 1694. Diessen N 785, 23 mei 1693; 6 september 1700. N 787, 2 maart 1697. OAA Hilvarenbeek no. 95, f 110^v, 31 augustus 1702. RAA, Poppel OGA 40, ongef., 7 februari 1697; 19 januari 1697. OGA 50, 5 maart 1680; 15 mei 1677. RAT, Tilburg N 61, no. 37, 22 april 1698.
- 1132 RAT, Hilvarenbeek R 72, f 50, 19 januari 1710. R 171, f 87, i.m. 15 augustus 1685. RAA, Poppel OGA 40, ongef., 8 juni 1697. OGA 50, 5 maart 1678.
- 1133 RAT, VBT 1690-8, eerste rekening sub uitgaven.
- 1134 SAH, R 1706, f 394, 22 mei 1715. RAT, Hilvarenbeek R 74, f 50^v, 20 augustus 1716. R 103, f 16^v, 22 mei 1715.
- 1135 saow, OAA Hilvarenbeek no. 369, 1695/96. No 382, 5 november 1689. No 383, ± 1700.
- 1136 RAA, Poppel OGA 53, 1709.
- 1137 Uit het sterfhuis van haar broer Hendrick Niclaes Daniels kocht Hendrick van Tulder in 1706 voor 14 stuivers een mosterdmolen (RAT, Hilvarenbeek R 150, ongef., 14 december 1706).

- 1138 RAT, Hilvarenbeek R 68, f 58, i.m. 30 juli 1689. R 69, f 234^v, 20 juni 1684. R 70, f 278, 6 januari 1689. R 118, ongef., 27 november 1688. R 148, ongef., 9 mei 1684. R 238, weesrekening kinderen Gielis Bosch, waarin een akte d.d. 9 mei 1684. N 786, 7 augustus 1694. L.F.W. Adriaenssen, „Van Gijsel. Vijfenveertig molenaars”, *De Brabantse Leeuw*, XVIII (1969) 94.
- 1139 L.F.W. Adriaenssen, „Middegaels te Hilvarenbeek”, *De Brabantse Leeuw*, XXXIII (1984) 148.
- 1140 RAT, Hilvarenbeek R 172, f 82, 3 november 1685 (pachtsom: f 20 en 100 stenen roggestro); f 276^v, 27 augustus 1689 (pachtsom: f 19). R 176, f 90, 29 juli 1722.
- 1141 RAT, Diessen N 786, 7 augustus 1694. RAA, Poppel OGA 42, ongef., 16 februari 1728. OGA 43, 7 december 1744; los achterin, 23 februari 1743.
- 1142 RAT, Hilvarenbeek R 176, f 434, 29 april 1728.
- 1143 Adriaenssen, „Van Gijsel”, 99-101.
- 1144 AMEV Utrecht, Centraal archief, map Tulder, 20 januari 1753.
- 1145 Adriaenssen, „Van Gijsel”, 102 e.v.
- 1146 RAA, Poppel OGA 50, ongedateerd testament van de vier wettige kinderen van Jan Bartholomeus van Tulder; i.m. 18 mei 1711: Adriaen is voldaan.
- 1147 Anna's vader, Mattheus Dingemans van Loon, was schepen van Alphen (SAB, R 773, f 22^v, 28 maart 1639).
- 1148 RAA, Weelde OGA 18, f 161^v, 22 januari 1727.
- 1149 G.J.M. Blom en H.M. van Opstal, „Genealogie familie van de Lindeloof”, in: G.J.M. Blom (red.), *Westbrabanders onder elkaar, II* (Z.pl., 1997) 7.
- 1150 SAB, Collectie Aankomsttitels, Teteringen no. 14, 8 juli 1785. Breda R 616, f 203, 8 juli 1785. Breda N 885, no. 50, 6 juli 1785.
- 1151 BHIC, Memories van Successie, kantoor Breda 10, no. 206, 21 juli 1825.
- 1152 BHIC, Memories van Successie, kantoor Breda 62, no. 14, 16 juni 1854.
- 1153 GAWW, Besoijen R 654, f 43, 8 juli 1617. Waalwijk R 178, 24 januari 1613. RAT, Hilvarenbeek R 43, f 77^v, 11 februari 1620. RAA, Weelde OGA 13, f 139, 8 mei 1649. SAH, R 1534, f 120, 5 januari 1623. *De Brabantse Leeuw*, III (1954) 192.
- 1154 SAA, proceszakje W 716, exhibitie d.d. 26 februari 1636.
- 1155 RHCE, Hooge en Lage Mierde R 12, f 113, 11 februari 1649.
- 1156 RHCE, Hooge en Lage Mierde R 80, f 121, 23 december 1652.
- 1157 ARAB, Rekenkamer 45082, f XXXVII.
- 1158 SAH, R 1582, f 336^v, 18 maart 1655. R 1933, ongef., 6 februari 1655; 27 februari 1655.
- 1159 GAWW, R 990, 12 november 1656.
- 1160 NA, Staten-Generaal 12558-2, kerkrekening sinds 17 april 1640, ongef., 13 augustus 1641 sub inkomsten.
- 1161 GAWW, R 990, 6 oktober 1660; 14 maart 1666; 16 maart 1666; 28 januari 1676; 15 augustus 1678.
- 1162 RAT, Hilvarenbeek R 54, f 57^v, 27 maart 1654.
- 1163 GAWW, R 945, f 138^v, 9 januari 1643; f 191^v, 23 maart 1646; f 274, 19 december 1650.
- 1164 GAWW, R 944, f 48, 31 februari 1636.
- 1165 RAA, Weelde OGA 13, f 260, 28 maart 1654.
- 1166 GAWW, Waalwijk R 996, 14 juni 1681.
- 1167 GAWW, R 946, f 32, 22 februari 1669. R 996, 14 juni 1681.
- 1168 GAWW, R 219, 1644. ARAB, Rekenkamer 45082, f XXXVII. RAT, Hilvarenbeek R 51, f 238^v, 28 april 1645.
- 1169 NA, Staten-Generaal 12558-2.
- 1170 RAT, Hilvarenbeek R 54, f 57^v, i.m. 11 februari 1655.
- 1171 GAWW, R 946, f 6, 6 februari 1666.
- 1172 SAB, Breda N 110, f 109, 11 april 1657.
- 1173 GAWW, R 945, f 279^v, 13 januari 1651; f 283, 11 mei 1651.
- 1174 GAWW, Besoijen R 658, f 16^v, 18 april 1652.
- 1175 GAWW, R 946, f 30, 18 januari 1669.
- 1176 BHIC, Generaliteitsrekeningen 320, f 71, 1669.
- 1177 SAH, N 2696, ongef., 28 oktober 1667: opening van het testament van Maeijken Cornelis van Veen de dato 12 april 1660.
- 1178 SAB, Breda N 181, f 86^v, 17 augustus 1665.
- 1179 GAWW, R 946, f 30, 18 januari 1669. R 950, p. 27, 26 januari 1713. R 996, 14 juni 1681; 24 mei 1685.
- 1180 GAWW, Waalwijk R 65, 1708. R 990, 11 september 1669. RAT, Loon op Zand R 89, f 186, 29 november 1716.
- 1181 GAWW, R 946, ff 30, 30^v en 31, 28 januari 1669; f 41, 28 februari 1670. R 950, p. 37, 26 januari 1713.
- 1182 GAWW, Waalwijk R 948, f 120, 30 mei 1695.
- 1183 RAT, Loon op Zand R 89, f 213^v, 14 september 1717.
- 1184 SALHA, Heusden R 505, f 70^v, 8 april 1673. RAT, Tilburg N 25, f 69, 31 maart 1665; f 93, 26 januari 1666. SAH, R 419, 14 februari 1663.
- 1185 RAT, Hilvarenbeek R 62, f 56^v, 12 april 1650.
- 1186 GAWW, R 346, 1699.
- 1187 SAH, N 1069, f 353^v, 5 juni 1705.
- 1188 *Nederland's Patriciaat*, XXVIII (1942) 147.
- 1189 SAH, R 1266, f 337^v, 18 april 1498.
- 1190 SAH, Oud archief, Aanwinsten 7851, f 99.
- 1191 SAH, R 1248, f 193^v, 24 april 1479.
- 1192 SAH, R 1209, f 346^v, 15 november 1438.
- 1193 SAH, R 1207, f 152^v, 28 januari 1437.
- 1194 SAH, R 1380, f 202^v, 21 maart 1561.
- 1195 SAH, R 1286, f 493, 8 februari 1516. R 1842, f 598, 8 februari 1537. BHIC, Oorkondenverzameling Provinciaal Genootschap, inv. Van Sasse van Ysselt, supplement no. 235, 6 april 1554.
- 1196 SAH, Oud archief, Aanwinsten 7851, f 149.
- 1197 SAH, R 1339, f 60^v, 10 december 1543. R 1340, f 61, 19 december 1542. Clarissenklooster 534, 1543.
- 1198 G.A. Meijer, *De predikheeren te 's-Hertogenbosch, 1296-1770. Eene bijdrage tot de geschiedenis van het katholieke Noord-Brabant* (Nijmegen, 1897) 211.
- 1199 SAH, Oud archief, Aanwinsten 7851, f 149, 1519. R 1326, f 286, 24 juli 1537.
- 1200 SAH, R 1243, f 310^v, 1473/74; f 342^v, 3 januari 1474.
- 1201 SAH, Reinier van Arkel 799, rekening Kerstjaren

- 1514–1516.
- 1202 ARAB, Rekenkamer 45068, f LXV^v. SAH, R 1266, f 33^v, 4 februari 1498. R 1269, f 311^v, 1500/01. R 1276, f 192^v, 14 juli 1506. R 1286, f 493, 8 februari 1516. Oud archief, B 21, f 67^v (1511–1512).
- 1203 SAH, R 1421, f 60^v, 29 juli 1589.
- 1204 SAH, R 489, 9 januari 1520.
- 1205 SAH, R 1265, f 541^v, 10 mei 1497. R 1278, f 331^v, 25 mei 1509. R 1842, f 95, 2 maart 1506.
- 1206 Van Sasse van Ysselt, *De voorname huizen*, III, 551.
- 1207 SAH, R 1261, f 249, 1491/92, en R 1842, f 111, 13 februari 1506: Willem met zijn (latere) vrouw Dirckxken van den Ecker, dochter van Henrick Lambrechts van den Ecker en van Katelijjn Dierck Sbrersers.
- 1208 ARAB, Rekenkamer 12996, rekening Kerstmis 1517 - Bamis 1518, f III^v.
- 1209 SAH, R 1265, f 109^v, 1495/96.
- 1210 SAH, R 1241, f 225, 1471/72. Zijn kinderen waren: Willem (diens moeder heette Aleyt), Emont, Laureys, Henrick en Adriana, gehuwd met Michiel Henrick Avenyoen (SAH, R 1248, f 284, 1478/49. R 1244, f 245, 1474/75).
- 1211 SAH, R 1243, f 120^v, 1473/74.
- 1212 SAH, R 1256, f 153^v, 5 december 1486.
- 1213 SAH, R 1208, f 230, 1437/38.
- 1214 SAH, R 1206, f 76, 18 april 1436.
- 1215 SAH, R 1229, f 76, 27 februari 1459. Vgl. R 1247, f 314, 1477/78.
- 1216 SAH, R 1242, f 208, 1472/73. R 1265, f 61, 1495/96.
- 1217 SAH, R 1308, f 595, 4 januari 1527. Voorts: R 1339, f 60^v, 10 december 1543. R 1356, f 148, 20 februari 1551: Henrick, Dirck en Jan verkopen land te Nuland.
- 1218 SAH, Oud archief, Aanwinsten 7851, f 164.
- 1219 SAH, osa 1653.
- 1220 SAH, R 1328, f 184^v, 12 maart 1538. R 1350, f 344^v, 18 januari 1548. R 1361, f 14, 10 oktober 1552. R 1365, f 107^v, 23 december 1553. R 1371, f 453, 6 september 1557. R 1380, f 202^v, 21 maart 1561. R 1571, f 145. R 1854, f 483^v, (29 januari 1527); f 487, (5 februari 1563); f 491, (18 januari 1547). BHIC, Oorkondenverzameling Provinciaal Genootschap no. 503, 28 januari 1538; no. 538, 12 maart 1549.
- 1221 SAH, R 1421, f 60^v, 29 juli 1589.
- 1222 SAH, R 1335, f 54, 9 december 1541.
- 1223 BHIC, Oorkondenverzameling Provinciaal Genootschap, inv. Van Sasse van Ysselt, supplement no. 291, 14 september 1574. SAH, R 1401, f 234^v, 4 mei 1576.
- 1224 SAH, oud archief, Aanwinsten 7851, f 316, 13 december 1531: Peterken vestigt een lijfrente op haar zes jaar oude dochter Jenneken Jan Maes.
- 1225 SAH, R 1391, f 356^v, 27 juli 1558.
- 1226 RAT, Loon op Zand R 58, f 457^v, 23 februari 1569.
- 1227 SAH, R 1383, f 144, 19 januari 1563.
- 1228 SAH, R 1383, ff 513 en 546, 22 september 1563.
- 1229 SAH, R 1399, f 445^v, 15 september 1575. R 1401, f 234^v, 4 mei 1576. R 1471, f 255, 20 oktober 1607. R 1841, f 19, 23 mei 1525. Oud archief, Aanwinsten 7851, f 316, 13 december 1531.
- 1230 SAH, R 1371, f 453, 6 september 1557.
- 1231 SAH, R 1854, f 488^v, (30 januari 1561).
- 1232 ARAB, Rekenkamer 13009, rekening Sint Jan-Kerstmis 1556, f X. Idem 13010, rekening Kerstmis 1559-Sint Jan 1560, f XI.
- 1233 SAH, R 160-7, 1567. [L.P.] Gachard, *Analectes historiques*, dl. 4 (Bruxelles, 1867) 31.
- 1234 Cuypers van Velthoven, *Documents pour servir*, 296, 301, 313, 318, 322, 351, 352, 381, 406, 465, 473, 513, 557, 591.
- 1235 ARAB, Rekenkamer 609, f XLII^v. Idem 610, f IIII, IIII^v, 9 juni 1569. Idem 18343, f VIII^v. Idem 18345, f XIV^v. A.F.O. van Sasse van Ysselt, „Schenkeningen van geconfisqueerde huizen in 1570 gedaan door koning Philips II van Spanje aan het bisdom en de vier pastoors van 's Bosch”, *Bossche Bijdragen*, X (1929–1930) 109.
- 1236 ARAB, Rekenkamer 609, f XLII^v.
- 1237 NHA, Haarlem SA, kast 32-9, rekening 1600, f XI. Kast 32-10, rekening 1603, f XI. Kast 32-13, rekening 1610, f XI.
- 1238 NHA, ORA Haarlem 76-35, f LXVI, 4 februari 1605; f CLXXV, 20 maart 1607. SAH, R 1454, f 129, 7 december 1609. R 1571, f 145, 14 december 1648. BHIC, Oorkondenverzameling Provinciaal Genootschap, no. 639, 14 september 1575.
- 1239 NHA, Haarlem N 45, f LIX, 2 mei 1606.
- 1240 NHA, ORA Haarlem 76-35, f LXVI, 4 februari 1605.
- 1241 NHA, Kerkenraad Hervormde Gemeente Haarlem 98, p. 93, 30 juni 1589.
- 1242 NHA, ORA Haarlem 76-35, f CLXXV, 20 maart 1607.
- 1243 SAH, R 1311, f 4, 7 oktober 1529.
- 1244 SAH, R 1339, f 60^v, 10 december 1543.
- 1245 SAH, R 1324, f 244, 24 juli 1536.
- 1246 SAH, R 1380, f 202^v, 21 maart 1561; f 323^v, 28 juli 1561. R 1383, f 63, 7 december 1562.
- 1247 SAH, R 1379, f 442, 28 juli 1561.
- 1248 SAH, R 1383, f 449^v, 24 juli 1563.
- 1249 SAH, R 1421, f 60^v, 29 juli 1589.
- 1250 BHIC, Oorkondenverzameling van het Provinciaal Genootschap, inv. Van Sasse van Ysselt, supplement no. 291, 14 september 1574.
- 1251 SAH, R 1401, f 105, 4 februari 1576.
- 1252 SAH, R 1446, f 105^v, 4 januari 1606.
- 1253 Van Sasse van Ysselt, *De voorname huizen*, III, 361.
- 1254 Van Sasse van Ysselt, *De voorname huizen*, I, 158.
- 1255 Van Sasse van Ysselt, *De voorname huizen*, II, 326.
- 1256 SAH, Oud archief, Aanwinsten 7851, f 221, 23 maart 1525 voor Pasen.
- 1257 SAH, R 1339, f 60^v, 10 december 1543; i.m. 6 januari 1548.
- 1258 SAH, osa 1653.
- 1259 SAH, R 1366, f 168, 4 maart 1555.
- 1260 SAH, R 1434, f 205^v, 29 maart 1596. R 1436, f 584, 10 november 1598. Een heer Willem van Dommelen uit Den Bosch was in 1485–1487 de absente rector van de parochiekerk van Wintelre en Vessem (Bijsterveld, *Laverend tussen Kerk en wereld*, bijlage 6, no. 1814).

- 1261 SAH, R 1436, f 584, 10 november 1598. Te 's-Hertogenbosch werd op 19 januari 1578 Lambertken, dochter van Henrick van Tulden, ten doop gehouden door Frans Lodewycx en Marijken van Tulden.
- 1262 SAH, N 2663, ongef., 7 juli 1604.
- 1263 SAH, Oud-stadsarchief 3070, f XXXII, 27 juli 1598; f XXXIX, 26 juli 1599; f XLV, 26 juli 1600; f LI, 23 juli 1601; f LVII, 23 juli 1602; f LXVIII, 24 juli 1604; p. LXXVI-LXXVII, 26 juli 1605; f LXXXIII^v, 26 juli 1606.
- 1264 SAH, Oud archief 1703, § 80° penning sub ontvangsten. R 1481, f 54^v, 30 april 1608.
- 1265 In 1593 wordt te 's-Hertogenbosch Aelbrecht Lambertss van Cuylenborch genoemd, misschien Cornelis' vader (SAH, R 1422, f 145^v, 20 februari 1593).
- 1266 SAH, R 1525, f 345, 17 juli 1625. R 1614, f 316, 18 juni 1659. N 2672, f 463, 21 september 1665. N 2700, f 277, 29 mei 1662.
- 1267 Op 6 maart 1562 kocht Mathys Wernart Wynants, korenkoper uit Breda, het poorterschap van Den Bosch (SAH, oud archief 1323, f 89).
- 1268 SAH, R 430-I, ongef., 9 december 1619.
- 1269 SAH, N 2703, f 12, 13 maart 1671. N 2704, f 210, 21 mei 1675: *Genealogie oft boom van Agnes dochtere Wernardt Mathijssen Moback* (zij blijkt een halfzuster van de priester Leonaert Schaers). N 2705, f 366, 1 juni 1680. N 2732, f 260, 29 augustus 1672.
- 1270 SAH, N 2701, f 255, 11 juni 1665. R 845-II, 19 maart 1680.
- 1271 SAH, Oud archief, stadsresoluties A-28, f 363, 30 september 1633. N 2720, f 219, 30 september 1660.
- 1272 SAH, OSA 2899.
- 1273 SAH, Oud archief, B 153.
- 1274 SAH, Oud archief, B 150, f 18^v, 9 maart 1645.
- 1275 SAH, R 730, 8 februari 1678. N 2703, f 67, 17 maart 1671; f 180, 23 februari 1672; f 557, 21 juni 1673. N 2704, f 94, 13 december 1673.
- 1276 SAH, R 1926, f 415, 15 december 1679.
- 1277 Smits, *De grafzerken*, 330. Op p. 145 identificeert Smits de onder deze zerk begraven Caspar Duyts met de achttiende-eeuwse Bossche kamerbewaarder van die naam, maar gezien de datum van de transactie van de grafstede ligt het meer voor de hand dat het gaat om de zeventiende-eeuwse predikant van die naam (Van Sasse van Ysselt, *De voorname huizen*, II, 548. Bots e.a., *Noordbrabantse studenten*, 273, 274).
- 1278 SAH, R 1614, f 316, 18 juni 1659.
- 1279 SAH, R 1571, f 407, 3 mei 1649, R 1586, f 100, 4 januari 1657. R 1615, f 34^v, 25 oktober 1659; f 83, 26 november 1659; f 96, 29 november 1659. R 1631, ff 66, 67 en 67^v, 17 januari 1662.
- 1280 SAH, SAH, N 2697, f 302, 24 april 1649.
- 1281 SAH, N 2697, f 291, 14 oktober 1649.
- 1282 SAH, N 2697, f 112, 13 oktober 1651.
- 1283 SAH, R 1957, f 81, 24 juli 1680. N 2703, f 575, 21 juli 1673. N 2705, f 400, 14 augustus 1680.
- 1284 SAH, OAA Engelen 366.
- 1285 SAA, N 2257, f 92, 20 maart 1634.
- 1286 SAH, R 1544, f 6^v, 7 oktober 1628. Haar broer Jan Goyaerts van Barlicom was in 1662 gezworen van het Bossche bakkersambacht (N 2728, f 256, 1 september 1662).
- 1287 SAH, N 2697, f 302, 24 april 1649.
- 1288 SAH, R 1615, f 26, 10 oktober 1659. R 1926, f 104, 13 november 1651. N 2702, f 221, 27 augustus 1669. N 2705, ff 408 en 411, 29 oktober 1680; f 444, 28 november 1680.
- 1289 SAH, R 1631, f 68^v, 17 januari 1662; f 277^v, 6 juni 1662. N 2705, f 444, 28 november en 12 december 1680.
- 1290 SAH, R 1674, f 130^v, 19 januari 1681.
- 1291 SAH, R 706-II, 25 mei 1677. R 1630, f 582, 13 mei 1678. R 1631, f 68^v, 17 januari 1662; f 277^v, 6 juni 1662. R 1932, ongef., 25 augustus 1659. R 1938, ongef., 15 oktober 1688. R 1957, f 99, 31 juli 1684; f 111^v, 12 februari 1688; f 112^v, 15 oktober 1688.
- 1292 SAH, N 2763, f 56, 10 oktober 1692. R 3338, 7 april 1672; 9 februari 1688.
- 1293 SAH, Oud archief, B 154, f 9, 14 november 1648.
- 1294 SAH, R 88-24.
- 1295 SAH, R 1937, ongef., i.m. 13 mei 1678.
- 1296 SAH, R 1654, f 182^v, 21 december 1688.
- 1297 SAH, N 2763, f 69, 26 november 1692.
- 1298 SAH, R 1615, f 100^v, 1 mei 1634.
- 1299 SAH, Oud archief, Aanwinsten 7851, f 221, 23 maart 1525 voor Pasen. R 1340, f 61, 19 december 1542.
- 1300 SAH, R 1421, f 60^v, 29 juli 1589.
- 1301 SAH, R 1366, f 640, 31 juli 1555.
- 1302 Van Sasse van Ysselt, *De voorname huizen*, III, 482, 488.
- 1303 In 1572 heet zij Richmoet Willems en is Jan Willem Gerits mombor van haar kinderen (SAH, R 1397, f 52, 17 januari 1572).
- 1304 SAH, Oud archief, Aanwinsten 7851, f 189, 1522.
- 1305 SAH, R 1363, f 291^v, 29 juli 1553.
- 1306 SAH, R 1848, f 651, 12 maart 1579. Haar zuster Henricxken was gehuwd met Henrick die Raet Corneliszoen (cfr. Van Sasse van Ysselt, *De voorname huizen*, II, 520).
- 1307 De naam van de moeder wordt genoemd in een onverifieerbare genealogische staat: ARAB, Familiearchief De Crane d'Heysseleer 134.
- 1308 SAH, R 1371, f 145, 12 september 1558. R 1394, f 402, 9 januari 1570. BHIC, Oorkondenverzameling Provinciaal Genootschap, inv. Van Sasse van Ysselt, supplement no. 235, 6 april 1554. Van Sasse van Ysselt, *De voorname huizen*, III, 488, 489.
- 1309 SAH, R 1379, f 50, 22 november 1560. R 1380, f 202^v, 21 maart 1561. R 1413, f 120, 4 april 1579.
- 1310 Smits, *De grafzerken*, 169.
- 1311 SAH, R 1366, f 640, 31 juli 1555.
- 1312 SAH, R 1390, f 287^v, 4 januari 1566. R 1396, f 164, 12 november 1572. R 1397, f 52, 17 januari 1572.
- 1313 SAH, R 1368, f 403^v, 12 januari 1595. R 1422, f 403^v, 12 januari 1595. R 1424, f 122, 7 augustus 1600.
- 1314 SAH, OSA 2893, 27 januari 1570.
- 1315 ARAB, Rekenkamer 24394, f XCI.
- 1316 SAH, R 1848, f 185, 10 april 1573. In 1572 was zij meesteres van het begijnhof (Schutjes,

- Geschiedenis van het bisdom*, IV, 360).
- 1317 SAH, OSA 2426, f 414^v).
- 1318 SAH, R 1922, f 480^v, 7 september 1583.
- 1319 SAH, R 1408, f 221^v, 13 oktober 1595.
- 1320 SAH, R 1440, f 136, i.m. 7 mei 1601; vgl. f 167^v, 16 december 1600.
- 1321 *Nederland's Patriciaat*, XIX (1930) 166.
- 1322 SAH, R 1481, f 54^v, 30 april 1608.
- 1323 SAH, R 1854, f 477, 28 augustus 1610.
- 1324 SAH, R 1529, f 301^v, 20 maart 1618; f 329^v, 31 maart 1618.
- 1325 SAH, R 1533, f 301, 9 mei 1622.
- 1326 SAH, Oud archief, B 112, § 80° penning sub ontvangsten.
- 1327 SAA, Schepenregister 514, f 353, maart 1615.
- 1328 SAH, OSA 178, ongedateerd rekest met apostille van 8 juli 1602. In 1603 woonde hij als ingebieder aan de Markt (Oud archief, inv. Van Zuijlen, Aanwinsten 8387CC).
- 1329 W.J.F. Juten, „Ruys”, *Taxandria*, XVIII (1911) 298, kende meester Henricks vrouw niet. SAH, R 1423, f 62, 20 juli 1596; f 190, 12 juli 1597.
- 1330 Archief Illustre Lieve-Vrouwebroeders 's-Hertogenbosch 57, f 106.
- 1331 RHCE, Oirschot R 155, p. 305, 12 augustus 1630.
- 1332 SAH, R 1396, f 421, 16 september 1573. R 1397, f 52, 17 januari 1572.
- 1333 SAH, OSA 2897.
- 1334 Nog in januari 1578 had zij met haar man land te Empel verkocht: SAH, R 1412, f 535, 22 januari 1578.
- 1335 SAH, Groot Ziekengasthuis, inv. no. 3455, 2 mei 1578. R 1436, f 584, 10 november 1598.
- 1336 Van Sasse van Ysselt, *De voorname huizen*, II, 263; III, 348.
- 1337 SAH, Gereformeerd burgerweeshuis 113-12, 19 juni 1587–21 juli 1604. Oud archief, inv. Van Zuijlen A 328, 1605A, 23 september 1605. B 112, § 60° penning sub ontvangsten, 4 april 1607. D 196, p. 144, 31 oktober 1587; p. 145, 3 mei 1588. OSA 181, i.m. 23 september 1605. R 443, ongef., 3 januari 1613. R 486-I, 4 december 1593. R 591-I, 4 september 1608. R 1396, f 420^v, 16 september 1573. R 1400, f 210^v, 18 mei 1575. R 1418, f 10^v, 2 november 1582; f 289^v, 1 september 1584. R 1419, f 68, 15 juli 1586; f 253, 20 december 1593. R 1423, f 264^v, 9 mei 1598. R 1426, f 48, 14 maart 1607. R 1429, f 173, 4 april 1623. R 1430, f 211^v, 4 januari 1591. R 1431, f 252^v, 1 juli 1592; f 632, 25 september 1593. R 1434, f 407^v, 30 september 1596. R 1435, f 40^v, 2 november 1596. R 1440, f 136, 5 december 1600; f 167^v, 16 december 1600. R 1448, f 47, 2 november 1606; f 108, 4 november 1606. R 1450, f 206, 16 januari 1608. R 1453, f 250, 1 augustus 1609. R 1466, f 127^v, 24 maart 1594. R 1479, f 17^v, 4 april 1607. R 1482, f 210^v, 17 februari 1609. R 1483, f 9, 2 oktober 1609. OSA 177, 1 november 1601; 12 november 1601. Idem 178, 1 oktober 1602. Idem 1670, § ontvangsten van de 60ste penning, ongef., 24 juli 1574. Idem 1683, § ontvangsten van de 60ste penning, ongef., 27 februari 1587. RAT, Oisterwijk R 34, f 44^v, 7 januari 1613. R 45, f 14, 28 juni 1611; f 27, 7 januari 1613. Smits, *De grafzerken*, 169. L.P.L. Pirenne, *'s-Hertogenbosch tussen Atrecht en Utrecht. Staatkundige geschiedenis 1576–1579* (Nijmegen, 1959) t.o.p. 131.
- 1338 SAH, R 1421, f 60^v, 29 juli 1589.
- 1339 SAH, Groot Begijnhof, oorkonde 573, 31 maart 1572.
- 1340 Pirenne, *'s-Hertogenbosch tussen Atrecht en Utrecht*, 28.
- 1341 SAH, R 1413, f 28^v, 15 december 1578.
- 1342 Pirenne, *'s-Hertogenbosch tussen Atrecht en Utrecht*, 129.
- 1343 SAH, R 1419, f 50^v, 6 juni 1586; f 310, 12 maart 1587.
- 1344 B.C.M. Jacobs, *Justitie en politie in 's-Hertogenbosch voor 1629. De bestuursorganisatie van een Brabantse stad* (Assen, 1986) 276.
- 1345 BHIC, Collectie Cuypers van Velthoven no. 3540, 6 juni 1598. SAH, R 457, ongef., 5 september 1598. R 1423, f 41, 4 maart 1596; f 227^v, 7 januari 1598. Oud archief, stadsresoluties A 17, ff 22 en 22^v, 17 september 1604. A 328, 1604A, 1604. Van Sasse van Ysselt, *De voorname huizen*, III, 461. Van Zuijlen, *Inventaris der archieven*, II, 1128. Jacobs, *Justitie en politie*, 283. In 1608 wordt hij de laatste afgegane rentmeester genoemd: OSA 184, 22 januari 1608.
- 1346 SAH, OSA 180, 1604 z.d.
- 1347 Van Zuijlen, *Inventaris der archieven*, II, 1052.
- 1348 SAH, R 1307, f 163^v, i.m. 1 augustus 1609. R 1396, f 128, 31 maart 1571 na Palmpasen (1572). R 1398, f 208, 16 juli 1574. R 1399, f 181, 12 februari 1574. R 1422, f 392, 13 september 1595. R 1424, f 102, 30 juni 1600. R 1436, f 150, 8 januari 1598. R 1470, f 533^v, 21 maart 1589. R 1479, f 267^v, 1 september 1607. R 1851, f 96, 26 maart 1594. ARAB, Rekenkamer 611, f 1..
- 1349 In 1574 verkocht Gherit van Tulden en Anna van Arckel een huis in die straat: SAH, R 1398, f 217^v, 29 juli 1574.
- 1350 Cuypers van Velthoven, *Documents pour servir*, 453.
- 1351 Van Sasse van Ysselt, *De voorname huizen*, II, 500.
- 1352 SAH, Oud archief, Aanwinsten 8387CC.
- 1353 BHIC, Collectie Cuypers van Velthoven 3540.
- 1354 SAH, OSA 1691, § 60° penning, 6 september 1595.
- 1355 SAH, OSA 1438, § 60° penning, ongef., 11 juni 1587.
- 1356 SAH, OSA 3935, f LXVIII.
- 1357 Van Zuijlen, *Inventaris der archieven*, II, 1504. Vgl. C.J. Gudde, *'s-Hertogenbosch, geschiedenis van vesting en forten* (Z.pl., 1974) 75.
- 1358 SAH, Oud archief, B 105, § 60° penning sub inkomsten, 24 augustus 1600. B 114, § 60° penning sub inkomsten, 16 februari 1609.
- 1359 SAH, R 1471, f 254, 20 oktober 1607.
- 1360 SAH, R 1454, f 129, 7 december 1609. R 1486, f 545, 8 juni 1612. R 1531, f 24, 17 september 1619; f 474^v, 4 augustus 1620. R 1853, f 402, 28 juli 1604. R 1854, f 477, 28 augustus 1610. Van Sasse van Ysselt, *De voorname huizen*, II, 443.
- 1361 SAA, N 2258, f 89, 7 juli 1636. SAH, Oud archief

- B-64, f 41. B 116, § 60° penning sub ontvangsten, 28 maart 1611. Aanwinsten 7651, f 588, 1595. R 430-I, ongef., 1 februari 1625. R 477, ongef., 8 oktober 1621. R 1483, f 9, i.m. 7 december 1610. R 1485, f 348, 28 maart 1611; f 352, 30 maart 1611. R 1488, f 21, 6 maart 1613; f 240, 17 juli 1613. R 1511, f 428^v, 13 juli 1634. R 1529, f 340, 31 maart 1618. R 1530, f 525^v, 13 september 1619. R 1535, f 346, 26 april 1624. R 1536, f 55^v, 6 november 1624. R 1539, f 87, 1 december 1627. R 1545, f 486^v, 1 mei 1635. RHCE, Veldhoven, Zeelst en Blaarthem R 12, f 38A^v, 8 september 1646. Oirschot R 156, p. 100, 14 februari 1631; p. 254, 13 juni 1613; p. 261, 21 juni 1631; p. 265, 30 juni 1631. R 157, f p. 317, 3 november 1632; p. 319, 9 november 1632. R 158, p. 311, 6 augustus 1633. R 159, f 85, 10 februari 1634; p. 86, 20 februari 1634. R 161, f 426, 30 december 1636. R 166, p. 95, 4 februari 1641. R 169, p. 185, 31 maart 1644; p. 413, 17 oktober 1644. R 170, p. 405, 2 november 1645.
- 1362 RHCE, Oirschot R 194, ongef., 7 augustus 1641. SAH, R 1570, f 254^v, 21 augustus 1648. A.F.O. van Sasse van Ysselt, *Nieuwe catalogus der oorkonden en handschriften, berustende in de boekery van het Provinciaal Genootschap voor kunsten en wetenschappen in Noord-Brabant* ('s-Hertogenbosch, 1900) 211.
- 1363 Pastorie Sint Petrus' Banden te Oirschot, rekening van 1646–1647, ff 17, 35^v, 36^v.
- 1364 SAH, N 2686, ongef., 1 augustus 1646; 8 augustus 1646.
- 1365 SAH, N 2686, ongef., 26 januari 1647.
- 1366 SAA, Schepenregister 514, f 353, maart 1615. Schepenregister 527, f 424, 6 november 1617. SAH, R 1485, f 16, 12 oktober 1610. R 1486, f 60, 18 november 1611; f 542, 7 juni 1612. R 1529, f 428^v, 19 mei 1618. RHCE, Oirschot R 157, p. 319, 9 november 1632. Molhuysen en Blok, *Nieuw Nederlandsch biographisch woordenboek*, VII, 1217. Adriaenssen, *Hilvarenbeek onder de hertog*, 140, 166, 167.
- 1367 ARAB, Universiteit van Leuven 672, 11° rekening, 1 oktober 1601–1602, ff IV, III; 12° rekening, 1 oktober 1602–1603, f IV; 13° rekening, 1 oktober 1603–1604, f IV. Bots e.a., *Noordbrabantse studenten*, 695, no. 5226.
- 1368 ARAB, Universiteit van Leuven 504, f 93, 26 januari 1604; f 93^v, 24 maart 1604; f 209^v, 14 augustus 1604; f 110, 28 augustus 1604; f 110^v, 4 oktober 1604; f 111^v, 29 oktober 1604; f 115, 21 augustus 1607. Idem 505, f 14, 1602; f 16^v, 1604; f 47^v, 1607.
- 1369 RAT, Hilvarenbeek R 38, f 149, 1608. R 39, f 11, 15 januari 1610.
- 1370 RAA, Arendonk OGA 754, ongef., *Formula presentandi plebanum*, 1 april 1610.
- 1371 Génard, *Verzameling der graf- en gedenkschriften*, II, 437.
- 1372 In het British Museum te Londen wordt een voorstudie in zwart krijt bewaard, waarop de pastoor nog is gedekt met een bonnet.
- 1373 H. Vlieghe, *Rubens portraits of identified sitters painted in Antwerp* (London, 1987) 189-191.
- 1374 RHCE, Oirschot R 149B, deling van J.H.G. van Ostaden de dato 14 september 1618, waarin een rente van f 3 ten gunste van heer Franck van Tulden. R 157, p. 319, 9 november 1632. SAH, R 1427, f 32, 10 februari 1611. R 1482, f 554^v, i.m. 8 maart 1611. R 1486, f 60, 18 november 1611; f 542, 7 juni 1612. R 1488, f 26^v, 6 maart 1613. R 1511, f 428^v, 13 juli 1634. N 2682, no. 120, 14 november 1633.
- 1375 ARAB, Universiteit van Leuven no. 673, f 64, oktober 1602; f 66^v, maart 1603; f 72, september 1603; f 76, maart 1604. Bots e.a., *Noordbrabantse studenten*, 695, no. 5225.
- 1376 Schutjes, *Geschiedenis van het bisdom*, III, 267.
- 1377 Gemeentearchief Dordrecht, oud notarieel archief 29, f 313, 27 september 1614. BHIC, Oorkondenverzameling Provinciaal Genootschap, inv. Van Sasse van Ysselt, supplement no. 420, 3 juni 1613. Hij wordt niet onder Heesch vermeld door Schutjes, *Geschiedenis van het bisdom*, IV, in voce.
- 1378 SAH, R 1529, f 428^v, 19 mei 1618.
- 1379 SAH, R 1514, f 528, 14 juli 1614.
- 1380 SAH, OSA 1529, 6 juni 1629.
- 1381 SAH, R 1485, f 15, 12 oktober 1610; f 348, 28 maart 1611. R 1539, f 87, 1 december 1627. Oud archief, B 116, § 60° penning sub ontvangsten, 28 maart 1611.
- 1382 SAH, Oud archief, B 116, § 60° penning sub ontvangsten, 16 december 1610. R 1614, f 172^v, 8 maart 1659.
- 1383 SAH, OSA 1708, § ontvangsten van de 80ste penning, ongef.
- 1384 SAH, Oud archief, Aanwinsten 7851, f 588, 1595.
- 1385 BAH, Bisdom 7, *Litterae testimoniales pro ordinando religiosis* 1610–1613, 17 december 1610.
- 1386 Schutjes, *Geschiedenis van het bisdom*, IV, 441.
- 1387 SAH, Oud archief, Aanwinsten 7851, f 588, 1595.
- 1388 BHIC, Liempde R 68, 1627. SAH, R 418, ongef., 31 mei 1618. R 1163, f 100, 30 april 1620. R 1428, f 32, 29 februari 1616. R 1485, f 16, 12 oktober 1610. R 1488, ff 21 en 26^v, 6 maart 1613. R 1489, f 217^v, 11 april 1614. R 1529, f 301^v, 20 maart 1618 (Abraham verkoopt een woonhuysken of kamer in de steeg tussen de Postelstraat en het klooster op de Uilenburg aan zijn neef Geerling Ruys ten behoeve van diens zoon Henrick); ff 329^v en 340, 31 maart 1618. OSA 1713, § 60° penning,, 15 december 1616.
- 1389 SAH, R 417, omslag N, ongef., 16 september 1617. R 1928, ongef., 7 februari 1617; 18 december 1617. Van Sasse van Ysselt, *De voorname huizen*, II, 544. Volgens de genealogische staten in het archief van de Oirschotse stichtingen Van der Ameyden, Daems en Van Merode was zij een kleindochter van Peter Willems van Broegel, president-schepen van Oirschot, en jonkvrouw Agnees Aerts van der Ameyden.
- 1390 Vermoedelijk identiek aan de rentmeester van Turnhout (SAH, R 1410, f 100, 10 januari 1601).
- 1391 SAH, R 1533, f 301, 9 mei 1622. J. Sterckx, „De heerlijkheid van Westerloo”, *Bijdragen tot de geschiedenis bijzonderlijk van het aloude hertogdom Brabant*, VII (1908) 271.
- 1392 SAH, R 1525, f 389^v, 11 september 1625. R 1989, rekening over 1 oktober 1622–1623.

- 1393 SAH, R 1538, f 26, 26 oktober 1626. N 2697, f 140, 22 mei 1651.
- 1394 BHIC, Archief jonkheer van Grevenbroeck 5, 20 juli 1621. Idem 6, 4 mei 1631. Idem 7, 4 augustus 1631. OAA Helvoirt 559. SAH, R 458, ongef., 16 september 1611. R 1425, f 126, 20 februari 1604. R 1427, f 387^v, 15 februari 1614. R 1437, f 33, 1 december 1598. R 1449, f 289^v, 11 september 1607. R 1455, f 268^v, 11 augustus 1610. R 1514, f 620^v, 9 september 1614. R 1534, f 458^v, 4 september 1623. R 1545, f 33^v, 25 februari 1630; f 166, 15 oktober 1631; f 486^v, 1 mei 1635. R 1553, f 88^v, 11 januari 1633. OSA 1712, § 60° penning, ongef., 12 februari 1616. RHCE, OAA Son en Breugel 833, 20 april 1617.
- 1395 H.B.M. Essink, „Nog iets over de Bossche slagers”, *De Brabantse Leeuw*, IX (1960) 42.
- 1396 Van Zuijlen, *Inventaris der archieven*, II, 1108, 1119.
- 1397 SAH, B 112, § 60° penning sub ontvangsten, 11 september 1607.
- 1398 NA, Raad van State 2134, f CXIII^v. SAH, OSA 1709, § 60° penning, ongef., 24 januari 1613.
- 1399 SAH, R 1621, f 76, 21 december 1665.
- 1400 Van Sasse van Ysselt, *De voorname huizen*, II, 211. Zijn dochter Elisabeth was gehuwd met jonker Hercules Zacharias van Brecht (Van Sasse van Ysselt, o.c., I, 361). Zijn zoon Servaes Jacobs van Weert verstopte na de reductie van Den Bosch in 1629 koper uit de kerken, waarvan later 1500 in zijn huis in de Kerkstraat werd teruggevonden (A.G.J. Mosmans, „Verborgene koper uit de Bossche kerken”, *Taxandria*, XXXIX (1932) 197); hij was gehuwd met Mayken, dochter van Hercules van Wijffliet en Kathelyn Goyaerts van Reeck ex matre Van Tuldel (p. 153) (SAH, R 1403, f 354, i.m. 7 juli 1621). Servaes was koopman in steen, kalk en kolen (Roelevink, *Resolutiën*, V, 528, no 3443).
- 1401 SAH, R 1426, f 393, 5 maart 1610.
- 1402 SAH, N 2659A, ongef., 8 februari 1565.
- 1403 SAH, R 97-9.
- 1404 SAH, R 448, ongef., 5 december 1639. R 614-II, R 1531, f 24, i.m. 16 juli 1639. R 1560, f 334, 20 december 1646. R 1590, f 328, 21 januari 1659.
- 1405 SAH, R 1560, f 177, 23 mei 1646.
- 1406 SAH, R 1169, f 337^v, 12 januari 1651. R 1523, f 256, 7 april 1623. R 1565, f 102, 28 mei 1645. R 1572, f 253, 11 januari 1646. R 1608, f 43^v, 31 oktober 1652. R 1610, f 2, 10 oktober 1654. R 1933, ongef., 20 januari 1659. N 2754, f 16, 6 september 1657. Oud archief, B 158, f 7^v, 31 oktober 1652. N 2671, f 56, 2 november 1662. J.P.W.A. Smit, „Het wapen van de Bossche notaris Johan van Asten”, *De Brabantse Leeuw*, XIII (1964) 17 e.v.
- 1407 SAH, N 2716, ongef., 6 april 1656.
- 1408 BHIC, Raad van Brabant 1058, f 39, 13 maart 1646.
- 1409 SAH, N 2726, f 60^v, 2 december 1654.
- 1410 SAH, R 1608, f 423^v, 19 augustus 1653.
- 1411 SAH, R 1560, f 176, 16 mei 1646.
- 1412 SAH, Oud archief, B 160, f 5^v, 4 november 1654.
- 1413 SAH, R 1560, f 177, 4 juni 1643.
- 1414 SAH, N 2690, f 442, 22 juni 1644 (huwelijkse voorwaarden). N 2675, ongef., 10 november 1660. R 1568, f 781, i.m. 19 oktober 1647. Oud archief 8439.
- 1415 SAH, Oud archief, stadsresoluties A-49, f 80, 10 september 1655.
- 1416 SAH, N 2717, ongef., 16 december 1656 en i.m., 21 november 1659.
- 1417 SAH, R 1926, f 190^v, 6 december 1655.
- 1418 SAH, N 2716, ongef., 6 april 1656.
- 1419 SAH, N 2693, f 313^v, 12 november 1654.
- 1420 SAH, N 2693, f 313^v, 12 november 1654.
- 1421 Bots e.a., *Noordbrabantse studenten*, 160, no. 205.
- 1422 SAH, R 1621, f 76, 21 december 1665.
- 1423 SAH, N 2670, f 478, 12 oktober 1658.
- 1424 RHCE, Oirschot R 153C, p. CXVI, 8 mei 1628; p. CLVII, 26/29 juni 1628. R 154, p. 350, 1 maart 1629. SAH, R 1427, f 32, i.m. 10 februari 1612. R 1451, f 276^v, 2 september 1608. R 1485, f 15, 12 oktober 1610. R 1489, f 358^v, 29 augustus 1614. R 1514, f 528, 14 juli 1614. R 1532, f 336^v, 27 april 1621. R 1533, f 366, 22 juni 1622. R 1535, f 7, 6 oktober 1623; f 179^v, i.m. 6 februari 1625; f 540, 20 juli 1625. OSA 199, 27 juli 1623. Idem 200, 6 februari 1625. Oud archief, B 117, § 60° penning sub ontvangsten, 3 oktober 1611. BHIC, OAA Helvoirt 559.
- 1425 SAH, OSA 1704, § 60° penning, 5 maart 1608. Idem 1717, § 60° penning, 22 december 1620. R 1521, f 81^v, 23 december 1620.
- 1426 SAH, R 1450, f 323, 7 maart 1608. Oud archief, B 115, § 60° penning sub inkomsten, 1 juli 1610. Van Sasse van Ysselt, *De voorname huizen*, I, 129, 130.
- 1427 RHCE, Oirschot R 155, p. 305, 12 augustus 1630.
- 1428 SAH, R 1482, f 388, 8 mei 1609.
- 1429 A.M. Koldewij, „Beknopt overzicht van gouden en zilvermeden uit 's-Hertogenbosch tot 1807, hun leerlingen en hun meestertekens”, in: A.M. Koldewij (eindred.), *Zilver uit 's-Hertogenbosch. Van Bourgondisch tot Biedermeier* (catalogus van de tentoonstelling te 's-Hertogenbosch, 1985) 46.
- 1430 Essink, „Nog iets over de Bossche slagers”, 42.
- 1431 SAH, Oud-stadsarchief 3070, f CXLIII^v, 4 juni 1615.
- 1432 RHCE, voorlopige inventaris rechtelijk archief Oirschot 2.11.21.22.15, no. 1128, 1629; no. 1129, 24 januari 1629.
- 1433 SAA, N 2260, f 193^v, maart 1645.
- 1434 Van Sasse van Ysselt, *Nieuwe catalogus*, 212, 213.
- 1435 RHCE, Oirschot 150, p. 229, 24 augustus 1624.
- 1436 Te Oirschot werd in maart 1628 een van hen begraven.
- 1437 SAH, R 1511, f 294^v, 21 april 1634. R 1553, f 88^v, 11 januari 1633.
- 1438 Molhuysen en Blok, *Nieuw Nederlandsch biografisch woordenboek*, II, 1457. B. van Dorninck, *Obituarium monasterii loci Sancti Bernardi S. Ord. Cisterc. 1237-1900* (Z.pl., 1901) 111.
- 1439 Schillings, *Matricule*, V, 384, no. 49.

- 1440 P. Gerlach, „Schilderijen van Theodoor van Thulden in het capucijnenklooster te Breda”, *Jaarboek van de Geschied- en oudheidkundige kring van stad en land van Breda 'De Oranjeboom'*, XVIII (1965) 157 e.v.
- 1441 SAH, N 2696, ongef., 6 augustus 1657.
- 1442 SAH, N 2713, f 134, 5 april 1651. R 709, 10 november 1665. Zie ook noot 1462.
- 1443 A. van der Does de Willebois, *Studiebeurzen. Beurzenstichtingen voor de stad en voormalige mejerij van 's-Hertogenbosch* (4 dln.; 's-Hertogenbosch, 1904–1906) II, 40.
- 1444 M. van Loon, „Obituarium klooster Nazareth te Waalwijk”, *Genealogisch Tijdschrift voor Midden- en West-Noord-Brabant*, XIII (1989) 177.
- 1445 RHCE, Oirschot R 169, p. 185, 31 maart 1644.
- 1446 SAH, R 1572, f 395^v, i.m. 15 maart 1650.
- 1447 SAH, R 1935, ongef., i.m. maart 1667.
- 1448 SAH, R 1618, f 366^v, 5 mei 1663.
- 1449 Van Sasse van Ysselt, *De voorname huizen*, II, 153. In 1670 verkocht hij dit huis, dat dan wordt beschreven als een *schoon, groot ende welgelegen huys met een nieuwe keucken onlanx daer aen getimmerd ende eenen schoonen hoff achter deselve huysinge* (SAH, R 1628, f 5^v, 24 oktober 1670).
- 1450 SAH, N 2796, f 387, 18 augustus 1673.
- 1451 SAH, N 2743, f 392, 3 mei 1667. N 2757, f 189^v, 21 november 1669.
- 1452 SAH, N 2787, ff 186 en 186^v, 3 maart 1680.
- 1453 SAH, N 2785, f 190, 5 juni 1673.
- 1454 Op 12 februari 1712 trad Francina van Habraken van Den Bosch, 32 jaar oud en wonende in de Goudsbloemstraat, te Amsterdam in ondertrouw met Laurens Beheij uit Leiden, varensman, 33 jaar oud en wonende aan de Brouwersgracht. Zij werd geassisteerd door haar moeder Angenis van Tulden.
- 1455 GASD, Doop-, trouw- en begraafboeken 705, p. 103.
- 1456 RHCE, Oirschot R 158, ad p. 311, 5 november 1647. R 159, ad p. 86, 2 juli, zonder jaar. SAH, R 1571, f 145, 14 december 1648; f 709, 28 juni 1649. R 1605, f 110^v, 3 februari 1650. Zie ook noot 1447.
- 1457 BHIC, N 5096, f 22^v, 13 februari 1649. SAH, R 1570, f 254^v, 21 augustus 1648. R 1595, f 26, 15 maart 1661. RHCE, Oirschot R 161, ad p. 426, in dorso, 1 augustus 1652. R 171, p. 812, 20 november 1646.
- 1458 Van Sasse van Ysselt, *De voorname huizen*, I, 201.
- 1459 RHCE, Oirschot R 193, ongef., 16 augustus 1641.
- 1460 BHIC, Collectie Cuypers van Velthoven 3540. Smits, *De grafzerken*, 169.
- 1461 SAA, N 2260, f 413, 18 juli 1647.
- 1462 SAH, N 2795, f 118, 29 december 1669.
- 1463 Schutjes, *Geschiedenis van het bisdom*, V, 291, 293.
- 1464 B. Verbeek, „De minderbroeders te Venray, vanaf hun komst tot het einde van de 19e eeuw”, *Bijdragen voor de geschiedenis van de provincie der minderbroeders in Nederland*, bundel IV (Rotterdam, 1947) 40.
- 1465 Schutjes, *Geschiedenis van het bisdom*, V, 291.
- 1466 L. Ceijssens, „Een dubbele doodenlijst van het oud-minderbroedersklooster te Mechelen (1460–1795)”, *Handelingen van de Koninklijke kring voor oudheidkunde, letteren en kunst van Mechelen*, XLIII (1938) 71.
- 1467 Schutjes, *Geschiedenis van het bisdom*, V, 1019.
- 1468 Bisschoppelijk Archief Antwerpen, A 14, *Acta beneficiale* 1648–1664, f 52^v, 19 december 1656.
- 1469 SAH, R 1513, f 86^v, 5 juli 1630. R 1605, f 110^v, 3 februari 1650. E. de Seyn, *Dictionnaire biographique des sciences, des lettres et des arts en Belgique* (2 dln.; Bruxelles, 1936) II, 1106. Molhuysen en Blok, *Nieuw Nederlandsch biografisch woordenboek*, VII, 1217. H.J.M. Ebeling, „Een Van Thulden die Den Bosch ontging”, *Oud-Holland*, XLV (1928).
- 1470 RHCE, Oirschot R 150A, p. 229.
- 1471 M.L. Hairs, „Théodore van Thulden 1606–1669. Œuvres signées ou attestées sur document”, *Revue belge d'archéologie et d'histoire de l'art*, XLVI (1976) 11, 12, betoogt, dat als Van Thulden Rubens' leerling al is geweest, hij dat niet in juridische zin was.
- 1472 Ph. Rombouts en Th. van Lierus, *De liggeren en andere historische archieven der Antwerpsche Sint Lucasgilde onder zinspreuk 'Wt ionsten versaemt'* (2 dln.; Antwerpen, 1864–1876) I, 574, 637.
- 1473 SAA, Vierschaar 155, 18 november 1636.
- 1474 F. Donnet, *Het Jonstich Versaem der Violieren. Geschiedenis der rederijkkamer de Olijftak sedert 1480. Uitgegeven met geschiedkundige aantekeningen* (Antwerpen, 1907) 233-235.
- 1475 SAA, proceszakje G 7048, 1640–1641. Rombouts en Van Lierus, *De liggeren*, II, 109, 113.
- 1476 Hendrick van Balen was een zoon van de vettewariër Willem van Balen en van Mechtelt van Alten. Behalve Marie waren er drie zonen uit zijn huwelijk met Margriet Briers geboren: Jan, Jaspas en Hendrick van Balen de jonge, die allen kunstschilder werden. Zie voor de archiefbronnen betreffende genoemde schilders: Th. van Lierus, *Biographies d'artistes anversois*, dl. II (Antwerpen, 1881) 234-357.
- 1477 RAA, Eekeren OGA 512, 2 oktober 1656; 16 juli 1653; 23 juli 1653.
- 1478 Van deze kinderen was Theodore voogd, samen met zijn zwager Hendrick van Balen en Augustijn Nijs, pastoor van Rumpst: SAH, N 2682, no. 139, 27 april 1655. Oud archief, stadsresoluties A-67, f 209, 11 februari 1668. R 769, februari 1668.
- 1479 SAH, R 1583, f 121, 24 augustus 1655.
- 1480 Van Lierus, *Biographies d'artistes*, 258, 259, 332.
- 1481 SAA, Proceszakje D 5113.
- 1482 SAA, Privilegiekamer 1348, 6 juni 1637. Privilegiekamer 2292, f 362, 6 juni 1637 en 5 maart 1640. Schepenregister 653, f 435, 29 juli 1639.
- 1483 Van Lierus, *Biographies d'artistes*, 355. Deze transactie werd geannuleerd.
- 1484 RHCE, Oirschot R 169, p. 413, 17 oktober 1644.
- 1485 Van Sasse van Ysselt, *Nieuwe catalogus*, 214, 215.
- 1486 Op kasteel d' Aulteribe (Puy-de-Dôme) hangt een schilderij, dat misschien 1646 mag worden gedateerd (A.P. de Mirimonde, „Musique et symbo-

- lisme dans l'oeuvre de Theodoor van Thulden", *Jaarboek van het Koninklijk museum voor schone kunsten* (Antwerpen, 1981) 209).
- 1487 Mr. Marcellis Jan Hermans van Bergen J.U.L. had in januari 1647 de helft verworven van „eene huysinge, erve, plaets, hoff, achterhuys boven de Diese, met een stallinge ende poirt achter in den Uylenberchstraet uytgaende, staende in de Postelstraet”, waarvan hij de andere helft reeds bezat. Het huis wordt in 1668 beschreven als „eene seer schoone huysinge (...) met grote schone boven- ende benedecamers, met schoone overwulfde kelders” (Van Sasse van Ysselt, *De voorname huizen*, I, 231).
- 1488 SAA, N 2260, f 413, 18 juli 1647.
- 1489 P. Lefèvre, „Documents relatifs aux vitraux de Saint-Gudule, à Bruxelles, du XVIe et du XVIIe siècle”, *Revue belge d'archéologie et d'histoire de l'art*, XV (1945) 145.
- 1490 Van Sasse van Ysselt, *De voorname huizen*, II, 116, 117. Mr. Geerling Ruysch was een zoon van Henrick Ruysch, die de zakelijke belangen van Theodoors moeder had behartigd en een kleinzoon was van Elisabeth van Tulden (zie p. 90).
- 1491 SAH, N 2698, f 628, 8 november 1657. Zeeuws Archief Middelburg, Axelambacht oost van de Blije R 679, f 184, 10 februari 1657.
- 1492 SAH, N 2705, f 274, 20 juli 1676.
- 1493 Het doek hing blijkens de inventaris van het sterfhuis van mr. Van Eijnthoven in 1679 in de Kerkstraat in de kelderkamer als een schilderij, wesende ons heer aenden colonne: SAH, N 2705, f 338, 31 oktober 1679.
- 1494 De Mirimonde, „Musique et symbolisme”, 196-201, 233, 234.
- 1495 U. Thieme en F. Becker, *Allgemeines Lexikon der bildenden Künstler von der Antike bis zur Gegenwart*, dl. XXXIII (Leipzig, 1939) 110. Hairs, „Théodore van Thulden”, 13. M. Rooses, *Geschiedenis der Antwerpsche schilderschool* (Gent, 1879) 422, zegt dat hij in 1636 een lange reeks schilderijen over het leven van de stichter der orde maakte.
- 1496 *Le musée de Grenoble. Peintures – dessins – marbres – bronzes, etc.* (Paris, 1909), afb. 40; afb. 41, 'De Schikgodinnen en de Tijd', 274 x 195 cm, wordt in deze catalogus eveneens aan Van Thulden toegeschreven.
- 1497 Hairs, „Théodore van Thulden”, 25, 27. *Le siècle de Rubens dans les collections publiques françaises* (catalogus van de tentoonstelling te Parijs, 1977-1978) (Paris, 1977) 233-236.
- 1498 S. Béguin, „Remarques sur la Chambre du Roi”, in: A. Chastel (ed.), *Actes du colloque international sur l'art de Fontainebleau. Fontainebleau et Paris 18, 19, 20 octobre 1972* (Paris 1975) 202, 206-208, 211, 212. Rooses, *Geschiedenis der Antwerpsche schilderschool*, 187, 422. Vgl. G.C. Sciolla, „I disegni flammings della biblioteca reale di Torino”, *Commentari*, XXIV (1973) 42, 43.
- 1499 Hairs, „Théodore van Thulden”, 55-57. B. Besard en S. Béguin, „L'hôtel du Faur dit Torpanne”, *Revue de l'art*, 1-2 (1968) 47-51.
- 1500 Zie voor een bronnenpublicatie: [F.J. van den Branden], „Intrede van den prins kardinaal Ferdinand van Spanje te Antwerpen, op 17 April 1635”, *Antwerpsch Archievenblad*, 1e serie, VII, XIII. Een studie over het boekwerk verrichtte F. Donnet, „Histoire d'un livre. (Pompa Introitus Ferdinandi)”, *Annales de l'Académie d'archéologie de Belgique*, XLIX (1896).
- 1501 Deze glasschilder was zijn getuige bij zijn huwelijksvoltrekking. Twintig jaar later werkten zij samen aan de ramen voor de Mariakapel van de Sint Goedele te Brussel.
- 1502 In de boedel van deze schilder trof men in 1678 *Ons Heer aent Cruys van Thulden* (J. Denucé, *De Antwerpsche 'konstkamers'. Inventarissen van kunstverzamelingen te Antwerpen in de 16e en 17e eeuwen* (Amsterdam, 1932) 274. In honderdnegeentwintig Antwerpse zestiende- en zeventiende-eeuwse inventarissen was dit de enige Van Thulden).
- 1503 Zie voor een uitgebreide studie van de etsenpublicatie: J.R. Martin, *The decorations for the Pompa Introitus Ferdinandi* (Brussel, 1972).
- 1504 Schutjes, *Geschiedenis van het bisdom*, IV, 440. D. van Heel, „De aanslag op 's-Hertogenbosch in het jaar 1585 beschreven door een minderbroeder”, *Bosche Bijdragen*, XI (1931-1932) 97, 98. Van Sasse van Ysselt, *De voorname huizen*, I, 182. In 1640 kreeg Theodore van Aert Jans van Meurs, zilversmid te 's-Hertogenbosch, een deel in twee huizen in de Minderbroederstraat, voorheen het Spoorstraatje, genaamd „Sint Barbara” (Donnet, „Histoire d'un livre”, 391. Vgl. Van Sasse van Ysselt, *De voorname huizen*, I, 185, 186).
- 1505 J. Foucart en J. Lacambre, „En marge de l'exposition 'le Siècle de Rubens': Grands tableaux d'autel flamands inédits ou peu connus, conservés en France”, *Revue du Louvre* 1 (1978) 11. *Le siècle de Rubens*, 234.
- 1506 Koninklijke Bibliotheek Brussel, hs. 11673, f 36. A. Monballieu, „Beschrijvinghe van de besonderste schilderijen die te zien sijn in de kerken van Mechelen”, *Handelingen van de Koninklijke kring voor oudheidkunde, letteren en kunst van Mechelen*, LXVII (1963) 84, 85.
- 1507 Hairs, „Théodore van Thulden”, 41, 42.
- 1508 Gerlach, „Schilderijen van Theodoor van Thulden”, 157, 159. Zie ook Hairs, „Théodore van Thulden”, 42, 43.
- 1509 Gerlach, „Schilderijen van Theodoor van Thulden”, 157-160.
- 1510 H. Schneider, „Theodoor van Thulden in Noord-Nederland”, *Oud-Holland*, XLV (1928) 207, 208.
- 1511 SAH, R 1591, f 148, 29 april 1659.
- 1512 SAH, N 2716, ongef., 6 april 1656.
- 1513 Schneider, „Theodoor van Thulden”, 203.
- 1514 Van Sasse van Ysselt, *De voorname huizen*, II, 548.
- 1515 Josina Schade van Westrum was gehuwd geweest met Otto Copes, raad en pensionaris van 's-Hertogenbosch; hun kinderen waren in de Waalse kerk gedoopt in 1647, 1648, 1650, 1651, 1655, 1658 en 1668 (Van Sasse van Ysselt, *De voorname huizen*, I, 253).

- 1516 De Mirimonde, „Musique et symbolisme”, 209-216.
- 1517 R. Meischke en H.E. Reeser (red.), *Het Trippenhuis te Amsterdam* (Amsterdam, 1983) 366.
- 1518 Meischke en Reeser, *Het Trippenhuis*, 205, 386, 388.
- 1519 Er zijn zes voorstudies van bekend: in het museum van Kopenhagen (achter Jezus draagt een engel de banier die de gekruisigde droeg toen hij uit het graf stapte om zijn overwinning op de dood te verkondigen. Maria, in rouwsluier, strekt een hand uit om het lichaam van haar zoon te strelen. Deze nadert haar en wordt gevolgd door Maria's voorgeslacht. Verschillende engeltjes ontrollen een banderol met een opschrift dat verkondigt, dat Maria de koningin van de hemel zal zijn. In de hemel houdt zich een musicerend gezelschap op), in een privéverzameling een schetsje ('Christus ontvangt Maria na de opstanding'), een schets in de Kunsthal te Bremen (misschien het 'nette' exemplaar van het vorige), twee schetsen in onbekende privéverzamelingen en in de National Gallery of Ireland te Dublin een visioen van Ignatius van Loyola van de verrozen Christus, gevolgd door de ouders van Maria en vergezeld van koning David, zich richtend tot Maria om haar de victoriepalm te geven (De Mirimonde, „Musique et symbolisme”, 218, 219, 222-227).
- 1520 Monballieu, „Beschrijvinghe”, 86.
- 1521 Ch. Terlinden, „Le carmel royal de Bruxelles (1607-1957)”, *Cahiers bruxellois*, II (1957) 34.
- 1522 M. Rooses, *Geschiedenis der Antwerpsche schilderschool* (Gent, 1879) 361.
- 1523 Het Louvre in Parijs bezit 'Franciscus a Paolo geneest Jean Caratello' (74 x 6,5 cm) en Franciscus a Paolo voorspelt aan Louise van Savooi de geboorte van een zoon (73 x 61 cm).
- 1524 Bergen: De Mirimonde, „Musique et symbolisme”, 230-233. Diest: H. Vlieghe, „Nieuwe toeschrijvingen aan Antwerpse schilders uit de zeventiende eeuw”, *Gentse bijdragen tot de kunstgeschiedenis en de oudheidkunde*, XX (1967) 173, 174, 176. Gent: Rooses, *Geschiedenis der Antwerpsche schilderschool*, 422, 423.
- 1525 M. de Kreek en Z. van Ruyven-Zeman, „De barokke koorinrichting van de Onze-Lieve-Vrouwekerk te Maastricht”, *Publications de la Société historique et archéologique dans le Limbourg*, CXXXI (1995) 152, 153, 156, 157.
- 1526 Volgens Hairs, „Théodore van Thulden”, 49, Sint Clara.
- 1527 Hairs, „Théodore van Thulden”, 49.
- 1528 Pl. Lefèvre, „Documents relatifs aux vitraux de Saint-Gudule, à Bruxelles, du XVIe et du XVIIe siècle”, *Revue belge d'archéologie et d'histoire de l'art*, XV (1945) 124 e.v., 143 e.v. Ch. Terlinden, „La chapelle de la Vierge à la cathédrale Saint-Michel de Bruxelles (1633-1666)”, *Cahiers bruxellois*, XI (1966) 168-180. Rombouts en Van Lierus, *De liggeren*, I, 609.
- 1529 Het werd vroeger toegeschreven aan Abraham van Diepenbeek. Een pendant van het schilderij, van dezelfde afmetingen, voorstellende het vinden van Mozes, was in het bezit van hetzelfde museum (F. Schlie, *Beschreibendes Verzeichniss der Werke ältere Meister in der Grossherzoglichen Gemälde-Galerie zu Schwering* (Schwering, 1882) 637 (no. 1043), 638 (no. 1044)).
- 1530 Ook de Zbirke iz dundusa Strossmayerove galerije heeft een Salomon-ontwerp van Van Thulden's hand.
- 1531 Foucart en Lacambre, „En marge de l'exposition”, 9.
- 1532 Hairs, „Théodore van Thulden”, 33, 39, 40.
- 1533 Hairs, „Théodore van Thulden”, 44, 46.
- 1534 Hairs, „Théodore van Thulden”, 38.
- 1535 De Mirimonde, „Musique et symbolisme”, 204, 205.
- 1536 M. Díaz Padrón, „Dos dibujos de Van Dick y Van Thulden en la Real Academia de San Fernando”, *Archivo español de arte*, XXXIX (1966) 198, 199.
- 1537 De Mirimonde, „Musique et symbolisme”, 201.
- 1538 Van de 'Ontdekking van het purper' heeft het museum Bonnat te Bayonne een schets in olieverf op hout (281 x 327 mm). S. Alpers, *The decoration of the Torre de la Parada* (Brussel, 1971) 31, 57, 77, 98, 109, 112, 113, 142, 201, 221, 222, 243, 244, afb. 121, 122, 154. De Mirimonde, „Musique et symbolisme”, 217.
- 1539 Schneider, „Theodoor van Thulden”, 6, 8.
- 1540 Van Zuijlen, *Inventaris der archieven*, II, 1443, 1456.
- 1541 Schneider, „Theodoor van Thulden”, 3.
- 1542 Schneider, „Theodoor van Thulden”, 6. Hairs, „Théodore van Thulden”, 33.
- 1543 J.G. van Gelder, „De schilders van de Oranjezaal”, *Nederlandsch Kunsthistorisch Jaarboek* (1948-1949) 121, 122, 126.
- 1544 Van Gelder, „De schilders van de Oranjezaal”, 153.
- 1545 Van Gelder, „De schilders van de Oranjezaal”, 150.
- 1546 Van Gelder, „De schilders van de Oranjezaal”, 149.
- 1547 Van Gelder, „De schilders van de Oranjezaal”, 149, 150.
- 1548 Van Gelder, „De schilders van de Oranjezaal”, 152.
- 1549 Van Gelder, „De schilders van de Oranjezaal”, 127. „Keuze uit de aanwinsten van de afdeling Nederlandse Geschiedenis 1973-1976”, *Bulletin van het Rijksmuseum*, XXV (1977) 69.
- 1550 Hairs, „Théodore van Thulden”, 44, 45.
- 1551 S.W.A. Drossaers en Th.H. Lunsingh-Scheurleer, *Inventarissen van de inboedels in de verblijven van de Oranjes en daarmee gelijk te stellen stukken 1567-1795* (2 dln.; 's-Gravenhage, 1974) I, 283, 319, 369; II, 224, 373.
- 1552 Van Gelder, „De schilders van de Oranjezaal”, 133, 134. Drossaers en Lunsingh-Scheurleer, *Inventarissen*, I, 529; II, 300, 513, 520.
- 1553 Schneider, „Theodoor van Thulden”, 11.
- 1554 Hairs, „Théodore van Thulden”, 65, 66.
- 1555 Hairs, „Théodore van Thulden”, 39, 41.
- 1556 Rooses, *Geschiedenis der Antwerpsche schilderschool*, 424, 425. Hairs, „Théodore van Thulden”, 37.
- 1557 Hairs, „Théodore van Thulden”, 41, 44.
- 1558 Hairs, „Théodore van Thulden”, 41.

- 1559 Georg Galland, *Der Grosse Kurfürst Moritz von Nassau der Brasilianer. Studien zur Brandenburgischen und Holländischen Kunstgeschichte* (Frankfurt am Main, 1893) 161, noemt nog twee schilderijen van Van Thulden in genoemde *Marmorsaal*, waarop zijn afgebeeld de geboorte van de keurvorst Frederik (getiteld „Regia progenies MDCVII”) en het sluiten van de vrede van Saint-Germain (getiteld „Pax facta MDCLXXIX”). De datum van het laatste werk maakt het auteurschap van Van Thulden onmogelijk.
- 1560 G. Eckardt, *Die Gemälde in der Bildergalerie von Sanssouci* (Potsdam, 1975) 74, no. 61.
- 1561 In 1783 in de collectie van de Oostenrijkse hofraad Von Grävenitz).
- 1562 R. Peeters, „Thomas van Doorn (1754–1836), koopman en kunstverzamelaar in Tilburg en Parijs” *Tilburg*, XVI (1998).
- 1563 B.J.A. Renckens, „Een Theodoor van Thulden in Enkhuizen”, *Oud-Holland*, LXIX (1954) 238–241.
- 1564 *Beschreibendes Verzeichnis der Gemälde im Kaiser-Friedrich-Museum* (8e dr.; Berlin, 1921) 408, no. 798L. *Die Gemäldegalerie. Die vlämischen, französischen, englischen und spanischen Meister* (Berlin, 1933) 77, no. 798L.
- 1565 Hairs, „Théodore van Thulden”, 45–47.
- 1566 A.M. Logan en E. Haverkamp-Begeman, „Dessins de Rubens”, *Revue de l’art*, 42 (1978) 98, 99.
- 1567 S. Alpers, „Realism as a comic mode: low-life painting seen through Bredero’s eyes”, *Simiolus*, VIII (1975–1976) 137, 138.
- 1568 [C. de Bie.] *Het Gulden Cabinet vande edele vry Schilder-Const, Ontstaan door den lanck ghewenschten Vrede tusschen de twee machtighe Croonen van Spaignien en Vranckryck, Waerinne begrepen de ontsterffelijcken loff vande vermaerste Constminnende Geesten ende Schilders van dese Eeuw, hier inne meest naer het leven afgebeeldt, verciert met veel vermakelijcke Rijmen ende Spreucken. Door Cornelis de Bie Notaris binnen Lier* [1661] 241.
- 1569 J. Denucé, *Brieven en documenten betreffend Jan Breugel I en II* (Antwerpen, 1934) 155.
- 1570 Van den Branden, *Geschiedenis der Antwerpsche schilderschool*, 777.
- 1571 Hairs, „Théodore van Thulden”, 73.
- 1572 SAA, Insolvente Boedelskamer 992.
- 1573 SAA, Insolvente Boedelskamer 992, 7 augustus 1668; 11 september 1668; 27 november 1668; 12 december 1668; 26 december 1668; 11 januari 1669.
- 1574 SAA, Insolvente Boedelskamer 992, 28 mei 1669; 25 juni 1669.
- 1575 SAH, N 2743, f 699, 11 september 1669.
- 1576 AKH, kerkrekening 1668–1669, f 57. Over zijn sterfhuis: SAA, Insolvente Boedelskamer 621, Nicolaes van den Gevel te ’s-Hertogenbosch aan Michiel van den Gevel te Antwerpen, 11 november 1677. SAH, N 2795, f 118, 29 december 1669.
- 1577 BHC, Generaliteitsrekeningen 320, f 12^v.
- 1578 Stadsarchief Lier, inv. Lens no. 1271, f 366, 29 augustus 1643; f 369^v, 4 december 1643; f 374, 6 februari 1645; f 385^v, 4 april 1645.
- SAA, N 2258, f 89, 7 juli 1636. RHCL, Schepenbank Wessem, procesdossier anno 1661 (versus Ghielis Ghielssen alias Vereycken); hoofdvaart en appèldossiers anno 1640 (versus Jan Tilman) en 1668 (versus Jan Maxis). RHCE, Oirschot R 157, p. 319, 9 november 1632. SAH, R 1165, ongef., 18 januari 1641.
- 1579 SAH, R 1513, f 86^v, 5 juli 1630.
- 1580 RHCE, Oirschot R 160, p. 167, 2 juni 1635.
- 1581 RHCL, Nederweert R 79, f 116^v/117, 15 september 1635.
- 1582 RHCE, Eindhoven N 1230, no. 7, 23 januari 1673.
- 1583 SAH, N 2697, f 140, 22 mei 1651.
- 1584 RHCL, Schepenbank Wessem 45, juni en juli 1653.
- 1585 Adriaenssen, *Non omnia possumus omnes*, 297.
- 1586 SAA, Privilegiekamer 2292, f 360, 29 december 1634. Schepenregister 625, f 352, 29 december 1634.
- 1587 RHCE, Oirschot R 160, p. 114, 4 april 1635. R 171, p. 313, 31 december 1647.
- 1588 Zijn ouders waren Geerling Jan Gijssels en Jenneken Huijberts Vermeulen.
- 1589 J.Th.M. Melssen, „De familie Ooms te Mierlo-Eindhoven-Gestel-Aalst en Valkenswaard (1473–)1557–1795”, *De Brabantse Leeuw*, XXXII (1983) 111, 114, 117.
- 1590 Bots e.a., *Noordbrabantse studenten*, 551, no. 3899.
- 1591 Bots e.a., *Noordbrabantse studenten*, 552, no. 3901.
- 1592 Y.H.M. Nijgh, „Montens”, *Jaarboek van het Centraal Bureau voor Genealogie*, XXII (1968) 53.
- 1593 L. Hannes, „De familie Soeten uit Olen en aanverwante families. Genealogische schets opgesteld in het begin van de 19de eeuw”, *Vlaamse Stam* XXVI (1990) 467.
- 1594 RHCL, Nederweert R 60, p. 57, 4 mei 1686.
- 1595 SAD, OAA Mierlo, afd. XIV, no. 34, 18 februari 1733. RHCL, Nederweert R 82, ongef., 18 februari 1733.
- 1596 RHCL, Nederweert R 94, p. 313, 15 juli 1664; p. 335, 28 november 1665. Schepenbank Wessem 110, 111, hoofdvaart- en appèlprocesdossiers anno 1668 (versus Jacob Luyten) en anno 1667–1669 (versus Goort Maes). GAW, Weert 2056, 1664. R 2249, 1670. R 2729, 1680. R 2779, 1681. R 4722, f 65^v, 21 november 1679.
- 1597 RHCL, Nederweert R 60, ongef., 4 oktober 1679.
- 1598 GAW, Procesdossiers 1723 en 3452, kostentaxaties van processen tussen haar en Nederweertse partijen, 10 januari 1682.
- 1599 RHCL, Nederweert R 80, f 206, 30 oktober 1704 (en de procuratie, afgegeven te Nederweert op 9 november 1703).
- 1600 H. Mosmans, „Een Limburgsche magistraatsfamilie. (Bijdrage over de Randerdaet’s)”, *Publications de la Société historique et archéologique dans le Limbourg*, LXVI (1930) 92.
- 1601 RHCL, Nederweert R 81, f 208^v, 8 augustus 1721. R 94, p. 408, 6 augustus 1697.
- 1602 RHCL, Nederweert R 80, f 98^v, 26 maart 1694.
- 1603 RHCL, Nederweert R 81, f 65, 8 maart 1713; f 106^v, 6 september 1714; f 131, 22 januari 1716. R 94, p. 408, i.m. 23 juli 1707.

- 1604 RHCL, Nederweert R 80, f 226^v, 6 februari 1708. R 81, f 9^v, 12 april 1708. Theodorus Moesmans was in 1680 Peters peetvader.
- 1605 RHCL, Nederweert R 81, f 22^v, 7 mei 1711. *In het Straeteris in de Caris steege* verkocht hij in 1717 een beemd (R 81, f 150^v, 10 juni 1717).
- 1606 RHCL, Nederweert R 81, f 168^v, 11 februari 1718.
- 1607 RHCL, Nederweert R 81, f 208^v, 8 augustus 1721; f 265^v, 7 augustus 1720.
- 1608 RHCL, N 3406, ongef., 30 juni 1748.
- 1609 RHCL, N 3406, ongef., 30 maart 1748.
- 1610 RHCL, N 3406, ongef., 27 februari 1758.
- 1611 RHCL, N 3411, ongef., 21 juli 1777.
- 1612 RHCL, N 3414, ongef., 26 oktober 1786.
- 1613 RHCL, Nederweert R 82, ongef., 10 april 1739.
- 1614 RHCL, Nederweert R 82, ongef., 17 maart 1746. Vgl. R 86, ongef., maart 1746: Matthijs heet in deze onvolledige, niet gepasseerde akte *Verborgh*.
- 1615 S.C. Regtdoorzee Greup-Roldanus, *Geschiedenis der Haarlemmer bleekerijen* ('s-Gravenhage, 1936) 152, 154. W. Jappe Alberts, *Geschiedenis van de beide Limburgen. Beknopte geschiedenis van het gebied omvattende de tegenwoordige Nederlandse en Belgische provincies Limburg* (2 dln.; Assen, 1972–1974) II, 37.
- 1616 J.J.M. Heeren, „Trek van Helmond naar Haarlem”, *De Brabantse Leeuw*, III (1954).
- 1617 RHCL, Nederweert R 81, f 251^v, 26 januari 1719.
- 1618 RHCL, Nederweert R 80, f 16^v, 18 mei 1685; f 19^v, 6 december 1685.
- 1619 RHCL, Nederweert R 82, ongef., 16 december 1739.
- 1620 RHCL, Nederweert R 81, f 256^v, 9 augustus 1719; i.m. 23 maart 1725.
- 1621 RHCL, Nederweert R 81, f 60, 16 februari 1712.
- 1622 RHCL, Nederweert R 81, f 252, 3 februari 1719.
- 1623 RHCL, Nederweert R 83, ongef., 8 februari 1774.
- 1624 RHCL, Nederweert R 82, ongef., 16 maart 1752: hij verkoopt met zijn vrouw een akker *in het Venne*.
- 1625 RHCL, Nederweert R 83, f 2, 1 maart 1753.
- 1626 RHCL, N 3406, ongef., 6 juli 1744.
- 1627 NHA, SA Haarlem, kast 13-424, f 109, 13 mei 1775.
- 1628 *Genealogisch Tijdschrift voor Oost-Brabant*, X (1995) 114.
- 1629 A. Breukers (red.), *Nederweerts verleden, doorsneden land* (Nederweert, 1989) 141.
- 1630 GAW, Weert N 4552, no. 20 en 21, 12 februari 1831.
- 1631 GAW, Weert N 4568, no. 188, 17 september 1838.
- 1632 Volgens P.H. van Tuldeld te Ottoland (p. 120) heette hij Franciscus de Roe van Sipernau. Deze aanname was voor hem van belang om het kruis uit het wapen-De Roy van Sipernau te kunnen overnemen voor zijn eigen geslachtswapen (zie p. 8).
- 1633 GAW, Weert N 4552, no. 21, 12 februari 1831. N 4568, no. 188, 17 september 1838. N 4569, no. 206, 10 december 1839.
- 1634 Op 12 april 1870 is te Nederweert haar illegitieme zoon Peter Johannes Timmermans geboren.
- 1635 RHCL, Provinciaal Archief, Militie 1815–1913.
- 1636 RHCL, Provinciaal Archief, Nationaliteitsbewijzen 1876–1913.
- 1637 In de geboorteakte staat zij geboekt als vondeling, mét Jacob van Thölden en J.M.G. Joostens als ouders.
- 1638 GAW, Weert R 4732, f 75, 23 maart 1732. R 4733, f 98^v, 11 juni 1777.
- 1639 GAW, Procesdossier Weert 704.
- 1640 RHCL, Nederweert R 86, ongef., 11 april 1762.
- 1641 RHCL, N 3414, ongef., 4 februari 1785.
- 1642 RHCL, N 3414, ongef., 4 februari 1785; 12 maart 1785.
- 1643 GAW, Weert N 4560, no. 274, 27 december 1826; no. 275, 28 december 1826; no. 37, 5 februari 1827; no. 38, 6 februari 1827; no. 159, 23 mei 1827.
- 1644 GAW, Weert N 4565, no. 42, 12 februari 1835.
- 1645 RHCL, Nederweert R 80, f 34^v, 187 maart 1687. N 3404, p. 33, 15 november 1723 (hij noemt zich 72 jaar oud).
- 1646 RHCL, Nederweert R 80, f 7, 21 maart 1685.
- 1647 RHCL, Nederweert R 60, p. 57, 4 mei 1686.
- 1648 RHCL, Nederweert R 80, f 135^v, 6 april 1698.
- 1649 RHCL, Nederweert R 82, ongef., 13 maart 1739.
- 1650 RHCL, Nederweert R 82, ongef., 5 mei 1746.
- 1651 GAW, Weert R 171, f 85, 6 februari 1740.
- 1652 GAW, Weert R 181, f 134, 27 september 1763.
- 1653 RHCL, N 3410, ongef., 22 juni 1769; 27 juni 1769.
- 1654 SAD, Aarle-Rixtel R 17, rekening no. 48.
- 1655 SAD, Aarle-Rixtel R 21, no. 5/10, 25 juni 1783.
- 1656 SAD, Aarle-Rixtel R 21, no. 18/5, 27 juni 1783.
- 1657 HICH, Helmond NN 70, no. 44, 28 februari 1820. NN 71, no. 56, 20 maart 1820; no. 66, 5 april 1820. NN 72, no. 134, 29 juli 1820. NN 76, no. 142, 5 december 1821; no. 150, 18 december 1821, NN 100, nrs. 105, 112, 122. RHCE, Eindhoven N 1473, no. 153, 16 augustus 1838.
- 1658 RHCE, Eindhoven N 1475B, no. 295, 29 oktober 1840.
- 1659 HICH, Helmond NN 42, no. 49, 18 september 1811.
- 1660 HICH, Helmond NN 71, no. 56, 20 maart 1820; no. 66, 5 april 1820. NN 72, no. 134, 29 juli 1820.
- 1661 HICH, Helmond NN 76, no. 142, 5 december 1821. NN 98, no. 36, 1827.
- 1662 Hij signeerde 'IJan Batist van Thulden': RHCL, Nederweert N 3410, ongef., 22 juni 1769; 27 juni 1769.
- 1663 GAW, OAA Weert 1095, 1441. Weert R 4736, f 179, 22 oktober 1795.
- 1664 GAW, OAA Weert 365, 31 december 1779. R 183, f 212, 16 januari 1781.
- 1665 GAW, Weert N 4561, no. 1, 3 januari 1828.
- 1666 GAW, Weert R 4734, f 104, 2 juli 1784.
- 1667 Mosmans, „Een Limburgsche magistraatsfamilie”, 92.
- 1668 H. de l'Escaille, „La seigneurie de Baarlo”, *Publications de la Société historique et archéologique dans le Limbourg*, XXXIII (1896–1897) 384.
- 1669 GAW, Weert R 4734, f 89^v, 17 februari 1784: Cornelis van Thulden koopt een beemd van een vierdel op *Leucken in de Breijsteegh*.
- 1670 GAW, Weert R 185, f 18, 31 augustus 1792.
- 1671 GAW, Weert N 4559, no. 94, 9 mei 1825.
- 1672 GAW, Weert N 4559, no. 162, 17 juni 1825.

- 1673 RHCE, Heeze R 1692, f 85^v, 3 januari 1799.
- 1674 GAW, Weert N 4559, no. 162, 17 juni 1825. N 4561, no. 220, 8 december 1828.
- 1675 Aldus de memorie van successie.
- 1676 Mogelijk is zij identiek aan Mientje van Tulden, die op 23 oktober 1990 te Weert als weduwe van Toine Mulder overleed.
- 1677 Zijn bidprentje is in de Duitse taal gesteld.
- 1678 RHCL, Provinciaal Archief, Nationaliteitsbewijzen 1876–1913.
- 1679 RHCE, Bevolkingsregister Someren 15, blad 1057.
- 1680 SAH, R 883-I, 10 januari 1668. R 1171, ongef., 23 mei 1668. Van Zuijlen, *Inventaris der archieven*, II, 1504.
- 1681 SAH, N 2697, f 142, 20 mei 1651.
- 1682 Over de identiteit van Cathalijn: Van Sasse van Ysselt, *De voorname huizen*, III, 499.
- 1683 SAH, N 2696, ongef., 6 augustus 1657.
- 1684 In oude genealogieën wordt zij ook, vermoedelijk onjuist, Van Casteren genoemd. Bijvoorbeeld W.J.F. Juten, „Naschrift” bij A.F.O. van Sasse van Ysselt, „Eenige aantekeningen betreffende de familie Van Tulden uit de Bossche schepenregisters”, *Taxandria*, XVIII (1911) 123.
- 1685 L.F.W. Adriaenssen, „De erfgenamen van heer Ghijsel Back. § 16. Nouwen”, *De Brabantse Leeuw*, XLI (1992) 62. Zijn grootouders: Willem Janssen van Eynthoven alias van Liempt uit Weelde, veehandelaar te Weelde, en Elysabeth Jans Wouters Verrijt (Adriaenssen, „Van Gijsel”, 92, 93); Willem Jan Nouwen, paardenkoper en -smokkelaar te Hilvarenbeek, voerman, boterkramer, schout sinds 1642, en Agnetgen Peter Jans van Heze (Adriaenssen, *Hilvarenbeek onder de hertog*, 82, 84-87, 98, 108, 118, 122, 125, 173).
- 1686 RAT, Heerlijheidsarchief Hilvarenbeek 124. Hilvarenbeek R 208, ongef., 20 februari 1717. (Hij volgde Cornelis Janssen van Sprangh op).
- 1687 RAT, OAA Hilvarenbeek 706.
- 1688 RAT, OAA Hilvarenbeek 682, hoofdgeldlijst 1688–1689: onder de Vrijthof wonen de voerman Aert van Liemt en zijn vrouw Jenneken Nouwen met onder anderen hun 16 jaar oude zoon Willem.
- 1689 RAT, OAA Hilvarenbeek 1302, 1723.
- 1690 RAT, Hilvarenbeek R 209, f 116, 27 mei 1724.
- 1691 RAT, Hilvarenbeek R 79, f 181, 24 juni 1749. R 209, f 116, 27 mei 1724.
- 1692 Hij volgt onder VIII-a op p. 183.
- 1693 RAT, Hilvarenbeek R 208, ongef., 5 mei 1717.
- 1694 BHIC, LTK 138, f 92^v, 28 december 1730.
- 1695 RAT, Hilvarenbeek R 25, tussen ff 66^v en 67.
- 1696 Adriaenssen, *Hilvarenbeek onder de hertog*, 364.
- 1697 Bijvoorbeeld RAT, Hilvarenbeek R 210, f 52, 1 december 1750.
- 1698 BHIC, LTK 138, f 92^v, 18 december 1730. RAT, Hilvarenbeek R 210, f 45, 24 september 1750 (hij koopt een staande jagthont, getigert van haar, die genoemd wort Berlo).
- 1699 Verhagen, „Het geslacht Van der Hagen”, 36.
- 1700 SAH, R 1628, f 433, 12 juni 1671.
- 1701 Van Zuijlen, *Inventaris der archieven*, II, 1450.
- 1702 SAH, Oud archief, stadsresoluties A-51, f 214, 16 september 1658.
- 1703 SAH, N 2668, f 361, 30 december 1644.
- 1704 SAH, R 818.
- 1705 SAH, N 2759, f 200, 4 mei 1680. Vgl. N 2688, f 292, 15 juli 1684. N 2759, f 219, 18 november 1680; f 263, 15 november 1680.
- 1706 SAH, R 742, 1680–1681.
- 1707 SAH, R 1673, f 76, 16 december 1679. Van Sasse van Ysselt, *De voorname huizen*, II, 202.
- 1708 BHIC, Commissie van Breda 386, f 18^v, i.m. 16 september 1680. Idem 387, f 86, 16 september 1680. SAH, R 305, rol van 9 januari 1680, f 9^v; 23 januari 1680, f 8; 20 februari 1680, f 10^v. R 538, 13 november 1680. R 541, 14 december 1679. R 1673, f 349, 25 juli 1680. R 1700, f 61, 26 augustus 1710. N 2798, 24 maart 1684; 21 april 1684. N 2826, f 413^v, 29 juli 1692.
- 1709 BHIC, Oijen R 10, p. 132-137.
- 1710 SAH, N 2814, f 169, 20 juli 1680.
- 1711 H. Keussen, *Die Matrikel der Universität Köln* (4 dln.; Bonn-Düsseldorf, 1892–1981) IV, 545, no. 96.
- 1712 RHCE, Woensel R 260, f 106, 27 juni 1590. Oirschot R 149, p. 35, 29 maart 1621. RAT, OAA Tilburg 397, f XXII, 5 februari 1590. BHIC, Leen- en laatgerechten 131, f CXVI^v, 12 mei 1579. SAH, R 418, ongef., 28 februari 1619. R 1163, f 95, 30 april 1619. R 1419, f 327, 21 maart 1587. R 1421, f 287^v, 14 maart 1590. R 1422, f 369^v, 11 juli 1595. R 1425, f 193^v, 26 oktober 1604; f 304, 1 maart 1605. R 1426, f 416, 6 april 1610. R 1430, f 212^v, 5 januari 1591. R 1470, f 210, 18 mei 1588. R 1519, f 130^v, 16 januari 1619. R 1536, f 9, 7 oktober 1624. R 1848, f 651, 12 maart 1569. OSA 2898, sub Weversplaats-Beurdsestraat, ongef. Bots e.a., *Noordbrabantse studenten*, 695, no. 5229. Ch.C.V. Verreyt, „Leden der Lieve-Vrouwenbroederschap te 's-Hertogenbosch van 1316–1642”, *Taxandria*, XVII, XIX (1910, 1912) XIX, 57.
- 1713 Jacobs, *Justitie en politie*, 275-277.
- 1714 Van Zuijlen, *Lyst der schepenen van de stad*, 12, no. 340.
- 1715 SAH, OSA 177, 1 november 1601; 12 november 1601. Idem 178, 1 oktober 1602.
- 1716 *Bibliotheca Belgica*, dl. II (Bruxelles, 1964) 34, no. D 55; cfr 39, no. D 63.
- 1717 *Bibliotheca Belgica*, II, 40, 41, no. D 65 en D 66.
- 1718 C. Sloots, „Pater Cornelius Thielmans, O.F.M. Leven en geschriften”, *Bijdragen voor de geschiedenis van de provincie der minderbroeders in Nederland*, bundel I (Rotterdam, 1947) 143.
- 1719 SAH, R 1470, f 278, 4 augustus 1588. R 1849, f 358, 27 oktober 1585. R 1851, f 18, 20 maart 1593. Oud archief 1691, § inkomsten van de 80ste penning, Remigiusjaar 1594–1595. Van Sasse van Ysselt, *De voorname huizen*, I, 368. Haar grootouders waren Robbrecht Gysberts Heymans en Mariken Jans van Rysingen (R 1844, f 76, 16 maart 1553).
- 1720 SAH, Oud archief, Aanwinsten 8387CC (1603).
- 1721 Van Sasse van Ysselt, *De voorname huizen*, II, 269, 295.
- 1722 SAH, R 1459, f 42^v, 31 oktober 1612.
- 1723 Archief Lieve-Vrouwebroederschap 's-Hertogenbosch 57, p. 105.

- 1724 SAH, R 477, ongef., 28 januari 1627.
- 1725 SAH, R 1509, f 461^v, 17 juni 1632. R 1545, f 224, 13 juli 1632. BHIC, RRG 271, f 14.
- 1726 SAH, Oud archief, B 152, f 27, 24 oktober 1646.
- 1727 SAH, N 2675, 13 januari 1646.
- 1728 SAH, R 1618, f 10^v, 1662. R 1639, f 6^v, 12 oktober 1662.
- 1729 SAH, R 1600, f 434, 7 augustus 1645.
- 1730 SAH, N 2756, f 32, 26 april 1661.
- 1731 A. van Sasse van Ysselt, „Rouw- of wapenborden en grafmonumenten in de St. Janskerk te 's-Hertogenbosch”, *Taxandria*, X (1903) 310.
- 1732 SAH, R 282, 27 juli 1627. R 477, ongef., 5 maart 1630. R 1426, f 416, 6 april 1610. R 1429, f 467, 27b oktober 1627. R 1509, f 481^v, 29 juli 1632.
- 1733 SAH, OSA, inv. Paquay 4101.
- 1734 Pastorie van Sint Petrus' Banden te Oirschot, rekening 1635–1636, f 19. Robbrecht wordt niet vermeld onder de kanunniken van Oirschot door Schutjes, *Geschiedenis van het bisdom*, V, in voce Oirschot, of door A.M. Frenken, *Documenten betreffende de kapitellen van Hilvarenbeek, Sint Oedenrode en Oirschot* (Z.pl., 1956).
- 1735 BHIC, Belastingen en Domeinen 216, *Nomina*, 25 juni 1636, no. 26. Idem 217, lijst van altaren in de Sint-Jan, no. 17.
- 1736 A.M. Frenken, „Bijdrage tot de geschiedenis van het catechismusonderwijs in het bisdom 's Bosch tot aan het jaar 1625”, *Bossche Bijdragen*, XX (1950–1951) 42.
- 1737 Frenken, „Het dagboek van Michaël Ophovius”, 62, 63, 296, 299.
- 1738 SAH, N 2681, f 47, 21 mei 1653. Spierings, „Een gebrandschilderd venster”, 60, 61.
- 1739 Schutjes, *Geschiedenis van het bisdom*, III, 249.
- 1740 NA, Raad van State 69, f 197, 6 maart 1651. Staten-Generaal 4996-II, 18 december 1651. Staten-Generaal 5005-I, 17 augustus 1651. BHIC, RRG 263, ongef. Idem 271, f 1^v. Raad van Brabant, 788-1055, 1654. Duitse Orde te Vught 49 (Bossche schepenbrief de dato 12 juni 1410 met in dorso: *Nu gelders joncker Dirck van den Water dochters zone, heer ende meester Johan van Tuldens, raidshere in Brabant, vuyt de hoeve op Enode*). Collectie Rijksarchief 193, f 537, 4 november 1651. Oorkondenverzameling Provinciaal Genootschap, inv. Van Sasse van Ysselt, supplement no. 427, 24 oktober 1614. GAR, oud notarieel archief 679, no. XXXIII, 28 oktober 1651. RHCE, Oirschot R 150, p. 46, 7 maart 1625. SAH, R 478, ongef., 26 februari 1646. R 1131-II, 1662. R 1426, f 345, i.m. 6 oktober 1609. R 1429, f 467, 27 oktober 1627. R 1524, f 500, 19 september 1624. R 1535, f 179^v, 7 februari 1624. R 1536, f 9, 7 oktober 1624. R 1618, f 10^v, 18 oktober 1662; f 12^v, 24 oktober 1662. R 1639, f 6^v, 12 oktober 1662. R 1932, ongef., 23 september 1662. Oud archief, A-35, f 192. RAT, OAA Tilburg 422, ongef., § Interesten. Idem 424, f 5^v. Idem 425, f 16^v. Idem 615-1, lijst van interesten, 1621. Valerius Andreas, *Fasti academici studii generalis Lovaniensis*, 215. Bots e.a., *Noordbrabantse studenten*, 695, no 5228. Frenken, „Het dagboek van Michaël Ophovius”, 260.
- 1741 ARAB, Universiteit van Leuven no. 673, f 46^v, 19 november 1600; f 48^v, maart 1601; f 53, 1 oktober 1601; f 57, 1602; f 59, mei 1602; f 62, september 1602; f 63^v, oktober 1602.
- 1742 ARAB, Universiteit van Leuven no. 673, voorin, no. 27 van de lijst *Nomina eorum qui in hoc libro fisci fuerunt*; f 71, september 1603; f 75, III kalendus Martius 1604; f 75^v, kal. maart 1604.
- 1743 Van Zuijlen, *Lyst der schepenen*, 13, no. 369. Van Zuijlen, *Inventaris der archieven*, II, 1183. Jacobs, *Justitie en politie*, 277, 278.
- 1744 SAH, Oud archief, stadsresoluties A 131, f 194, 27 mei 1611. R 1427, f 280, 24 januari 1614. R 1486, f 51^v, 2 november 1611; f 699, 20 september 1612.
- 1745 SAH, OSA1076, f 116^v, 20 december 1614. Idem 1077, no. 4, 20 december 1614. Inv. Van Zuijlen, stadsresoluties A 18, ongef., 3 december 1614; idem A 132, p. 72, 3 december 1614. Van Zuijlen, *Inventaris der archieven*, II, 1218, 1223, 1235, 1248, 1278. Jacobs, *Justitie en politie*, 85, 86.
- 1746 Van Sasse van Ysselt, *De voorname huizen*, II, 443.
- 1747 SAH, R 1429, f 465^v, 27 oktober 1627.
- 1748 BHIC, Kwartier Peelland 57, kopieën van Van Thuldens brieven de dato 5, 7 en 29 mei 1626.
- 1749 BHIC, Kwartier Peelland 57, kopie van zijn brief van 14 mei 1626.
- 1750 BHIC, Kwartier Peelland 57, kopie van een brief van Johan van Thulden de dato 28 september 1626; brief van Adriaen Coomans de dato 4 november 1626.
- 1751 A. Gaillard, *Le Conseil de Brabant. Histoire – organisation – procédure* (3 dln.; Bruxelles, 1898–1902) III, 357, 358.
- 1752 Van Zuijlen, *Inventaris der archieven*, II, 1337.
- 1753 C.R. Hermans, *Verzameling van zeldzame oorkonden, betrekkelijk het beleg van 's Hertogenbosch in den jare 1629* (3 dln.; 's-Hertogenbosch, z.j.) I, 26, 215, 216, 263, 410.
- 1754 Frenken, „Het dagboek van Michaël Ophovius”, 141.
- 1755 ARAB, Kapittelkerk SS. Michiel en Goedele te Brussel 9235.
- 1756 Gaillard, *Le Conseil de Brabant*, II, 358. H.W. van Tricht, *De briefwisseling van Pieter Corneliszoon Hooft* (3 dln.; Culemborg, 1976–1979) II, 989.
- 1757 J. Lefèvre, *Documents concernant le recrutement de la haute magistrature dans les Pays-Bas, sous le régime espagnol (1555–1700)* (Bruxelles, 1975) 92.
- 1758 De Ryckman de Betz en De Jonghe d'Ardoeye, *Armorial et biographies*, III, 745.
- 1759 *Basilica Bruxellensis sive monumenta antiqua, inscriptiones, et coenotaphia aedis dd. Michaeli Archangelo, Gudilae Virgini Sacrae* (Amstelodami, apud Joannem a Ravesteyn, M.DC.LXXVII) 38.
- 1760 SAH, R 1427, f 309^v, 17 mei 1614. R 1509, f 449, 13 juli 1632. R 1609, f 260^v, 19 mei 1654. R 1853, f 441, 16 oktober 1604. R 1856, f 202, 8 maart 1622. Van der Does de Willebois, *Studiebeurzen*, IV, 59, 91, 621, 622, 626. Van

- Sasse van Ysselt, *De voorname huizen*, III, 520.
- 1761 SAH, R 1526, f 270^v, 13 augustus 1626.
- 1762 BHIC, Raad van Brabant 865, 17 november 1649.
- 1763 SAH, R 1509, f 270^v, 13 augustus 1626.
- 1764 BHIC, OAA Veghel, afd. II, B-1, f 102, 25 december 1675. NA, Staten-Generaal 4996-II, 18 december 1651. Idem 5005-I, 17 augustus 1654. HICH, Huisarchief 147, 'fol' 162. SAH, R 1632, f 256, 14 februari 1649. R 1642, f 16, 9 november 1666. R 1645, f 190, 23 april 1670. R 1933, ongef., 24 oktober 1656. R 1935, ongef., i.m., 9 november 1666. N 2707, f 115, 18 oktober 1649. N 2740, f 125, 15 juli 1699. BHIC, Raad van Brabant 286, ongef., ongedateerd rekest met apostille de dato 10 november 1651. Van Sasse van Ysselt, *De voorname huizen*, II, 40, 41, 176, 180.
- 1765 *Basilica Bruxellensis*, 35.
- 1766 Bots e.a., *Noordbrabantse studenten*, 705, no. 5299.
- 1767 Koninklijke Bibliotheek Brussel, hs. II-6485, no. 40, 11 december 1676. Van Sasse van Ysselt, *De voorname huizen*, II, 176, 531. Cfr. SAH, R 1634, f 248, 14 november 1670. R 1646, f 236^v, 8 januari 1672. N 2734, f 211, 18 oktober 1680 (hierin ook de dochters Maria Sibilla en Margaretha, van wie niet duidelijk is uit welk huwelijksbed zij zijn geboren).
- 1768 Koninklijke Bibliotheek Brussel, hs II-3653, f 31, 1 februari 1665.
- 1769 SAA, proceszakje B 16005, ± 1654. W 612, 1661-1662. SAH, R 1634, f 248, 14 november 1670. R 1645, f 190, 23 april 1670. R 1646, f 236^v, 8 januari 1672; dl. II, f 989^v, 8 januari 1672. R 1820, f 52 (moderne foliëring), 1 juli 1684. R 1935, ongef., extract uit een op 7 februari 1670 voor notaris Amandus Lautens te Brussel gepasseerde akte. BHIC, Leen- en laatgerechten 131, f CXVI, 14 december 1666. Raad van Brabant 286, ongef., ongedateerd rekest met apostille de dato 13 mei 1650. Streekarchief Bommelerwaard, Collectie Aanwinsten 643.
- 1770 Bots e.a., *Noordbrabantse studenten*, 27; 696, no. 5230.
- 1771 J. Nauwelaers, *Histoire des avocats du Conseil de Brabant* (2 dln.; Bruxelles, 1947) II, 65, no. 458.
- 1772 SAA, Vierschaar 156, i.d.
- 1773 A. Flebus, „De kerkmeesters van de O.L.-Vrouwekathedraal te Antwerpen (1434-1795)”, *Vlaamse Stam*, XVII (1981) 113.
- 1774 Theodore Smets J.U.L. uit Mechelen trouwde op 5 december 1645 te 's-Hertogenbosch met Maria van den Water.
- 1775 SAH, N 2707, f 184, 12 juni 1649.
- 1776 *Bibliotheca Belgica*, dl. IV (Bruxelles, 1964) 813, no. P 276. Simons vader had in 1617 van het stadsbestuur van Den Bosch een vergoeding gekregen, omdat hij aan Puteanus te Leuven een brief had gestuurd met het stadswapen „om in een glas te stellen” (Van Zuijlen, *Inventaris der archieven*, II, 1235).
- 1777 J.A. Worp, *De briefwisseling van Constantijn Huygens (1608-1687)* (6 dln.; 's-Gravenhage, 1911-1917) IV, 274, no. 4253; 300, no. 4327.
- 1778 Worp, *De briefwisseling van Constantijn Huygens*, IV, 375, no. 4525; 382, no. 4537.
- 1779 Gemeentearchief Den Haag, N 167, f 284, 20 november 1649.
- 1780 Van der Does de Willebois, *Studiebeurzen*, IV, 621.
- 1781 BHIC, Collectie Cuypers van Velthoven 3540.
- 1782 L. Antheunis, „De eerbiedwaardige Zr. Juliana van Thulden (1626-1654)”, *Bossche Bijdragen*, XXIV (1958-1959) 201.
- 1783 Van den Leene, *Le théâtre de la noblesse du Brabant*, * 17.
- 1784 ARAB, Fiscaal Officie van de Raad van Brabant 566, dossier 5031.
- 1785 Nauwelaers, *Histoire des avocats*, I, 169, 352.
- 1786 Nauwelaers, *Histoire des avocats*, I, 299.
- 1787 Koninklijke Bibliotheek Brussel, hs. II-6485, no. 40, 11 december 1676.
- 1788 Van Sasse van Ysselt, *De voorname huizen*, II, 202.
- 1789 SAB, N 421, no. 31, 2 maart 1701.
- 1790 BHIC, Commissie van Breda 386, f 188, 24 mei 1679; f 18^v, 8 december 1679 en i.m. 16 september 1680. SAH, N 2708, f 441, 19 februari 1655: Johan Baptista van Breugel spant als erfgenaam van tweederde van de tiende, gekocht uit de nalatenschap van zijn bloedverwante Jenne Maria, dochter van jonker Theodore Smets en Maria van den Water, een proces aan tegen Simon van Tulden, die hij het bezit van het resterende deel betwist. Vgl. R 1936, ongef., 17 mei 1675. Gemeentearchief Den Haag, N 570, f 20, 15 februari 1674: Simon van Tulden was gedagvaard door Johan van Corswarem, graaf van Niel. Vgl. NA, Staten-Generaal 12560-4.
- 1791 SAH, N 2688, f 292, 15 juli 1684. N 2826, f 413^v, 29 juli 1692. Vgl. N 2798, 24 maart 1684; 24 juni 1684.
- 1792 ARAB, Familiearchief De Crane d'Heyselaer 134, genealogische aantekeningen.
- 1793 Bots e.a., *Noordbrabantse studenten*, 695, no. 5223.
- 1794 SAH, R 1618, ff 12^v en 13^v, 24 oktober 1662. Varia Negen Blokken 180, 14 oktober 1662.
- 1795 Schillings, *Matricule*, V, 318, no. 224.
- 1796 SAH, R 1595, f 281, 26 juli 1661; f 304^v, 16 augustus 1661. R 1618, f 10^v, 18 oktober 1662; ff 12^v en 13^v, 24 oktober 1662. R 1639, f 6^v, 12 oktober 1662. Varia Negen Blokken 180, 14 oktober 1662.
- 1797 ARAB, Rekenkamer 167, f 321, 19 april 1715.
- 1798 Antheunis, „De eerbiedwaardige Zr. Juliana van Thulden”, 202-205, 216, 218.
- 1799 Antheunis, „De eerbiedwaardige Zr. Juliana van Thulden.”
- 1800 Koninklijke Bibliotheek Brussel, hs. II-6477, no. 75, 15 september 1640; nrs 84 en 85, 31 december 1640. Inv. IV, no. 2664 (6958-7018), f 404-409^v. BHIC, Collectie Cuypers van Velthoven 3248.
- 1801 Zo signeerde hij nog in 1616: SAH, N 2664, ongef., 28 september 1616.
- 1802 M.A. Nauwelaerts, *Latijnse school en onderwijs te 's-Hertogenbosch tot 1629* (Tilburg, 1974) 188.
- 1803 Bots e.a., *Noordbrabantse studenten*, 695, no. 5224.

- 1804 Th. Simar, *Étude sur Erycius Puteanus (1574–1646). Considéré spécialement dans l'histoire de la philologie belge et dans son enseignement à l'université de Louvain* (Paris, 1909) 27, 142, 154, 155, 157, 162, 220. M. Hoc, *Étude sur Jean-Gaspard Gevaerts, philologue et poète (1593–1666)* (Paris, 1922) 196, drukte een brief af van Gevaerts, op 9 mei 1643 te Antwerpen geschreven aan Puteanus en eindigend met de zin: „Clar^{mis} Viris D. Tuldeno, et D. Valerio salutem plurimam adscribo”, en identificeerde Tuldenus onjuist met de kunstschilder Theodore van Tuld, met wie Gevaerts had samengewerkt aan de *Pompa Introitus*.
- 1805 ARAB, Universiteit van Leuven no. 673, f 243, maart 1615; f 244, 19 juni 1615; f 250, september 1615.
- 1806 SAH, Oud-stadsarchief 3070, f CXCV. Jacobs, *Justitie en politie*, 278.
- 1807 Van Zuijlen, *Inventaris der archieven*, II, 1296.
- 1808 V. Brants, *La faculté de droit de l'université de Louvain à travers cinq siècles (1426–1906). Esquisse historique* (2e verm. dr.; Paris, z.j.) 217.
- 1809 Van Zuijlen, *Inventaris der archieven*, II, 1310.
- 1810 Van Zuijlen, *Inventaris van de archieven*, II, 1332.
- 1811 Brants, *La faculté de droit*, 218. R. Lesaffer, „Vernulaeus, Zypaeus en Tuldenus. Het recht van oorlog in de Spaanse Nederlanden tijdens de laatste fase van de Tachtigjarige Oorlog (1621–1648)”, *Ox officina*, VIII (1991).
- 1812 M. Soenen, *Inventaire analytique des documents relatifs à l'impression et au commerce des livres (1546–1702) contenus dans les cartons 1276 à 1280 du Conseil Privé espagnol* (Bruxelles, 1983) 66.
- 1813 Gemeentelijke universiteitsbibliotheek Amsterdam, brievenverzameling 34 Cu 1 (17 augustus 1672) en Cu 2.
- 1814 J. Wils, „Documents relatifs à l'histoire de l'université de Louvain (1425–1797)”, *Analectes pour servir à l'histoire ecclésiastique de la Belgique*, IIe section, fasc. 8 (1903), XXXIX (1913) 122.
- 1815 Brants, *La faculté de droit*, 39.
- 1816 ARAB, Rekenkamer 2806, f 276^v, 13 mei 1645.
- 1817 De Seyn, *Dictionnaire biographique*, II, 1107. Brants, *La faculté de droit*, 218, noemt: *De causis corruptorum judiciorum et remediis*, een geschrift over de regels die voorrang zouden moeten krijgen bij de vorming en recrutering van rechters, en: *De jurisprudentia extemporali*, interpretatieregels van het recht. Voor het laatste werk, in 1699 te Luik in drie delen in quarto uitgegeven, 501 bladzijden dik, had Van Thulden op 4 juni 1643 te Leuven een patent ontvangen (De Theux de Montjardin, *Bibliographie liégeoise contenant: 1° les livres imprimés à Liège depuis le XVIe siècle jusqu'à nos jours, 2° les ouvrages publiés en Belgique et de la province actuelle du même nom* (2e verm. dr.; Bruges, 1885) 387).
- 1818 Gemeentelijke universiteitsbibliotheek Amsterdam, brievenverzameling III-c-18, f 83, 30 januari 1630; f 107, 1630, z.d.
- 1819 Worp, *De briefwisseling van Constantijn Huygens*, I, 288, no. 517; 309, no. 573; 310, no. 576; 311, no. 578; 313, no. 584; 315, no. 594; 326, no. 622; 371, no. 728; 381–382, no. 746; 402, no. 777; dl. II, 149, no. 1347; 370, no. 1860; 512, no. 2268; dl. IV, 476, no. 3768; dl. VI, 469, supplement no. 7.
- 1820 Worp, *De briefwisseling van Constantijn Huygens*, II, 476, no. 2176.
- 1821 Worp, *De briefwisseling van Constantijn Huygens*, I, 323, no. 614; 325, no. 620.
- 1822 Worp, *De briefwisseling van Constantijn Huygens*, I, 452, no. 891.
- 1823 Worp, *De briefwisseling van Constantijn Huygens*, III, 13–14, no. 2325; 22, no. 2348.
- 1824 Worp, *De briefwisseling van Constantijn Huygens*, II, 466, no. 2142; dl. III, 133, no. 2609; 277, no. 2978; 383, no. 3259; 392, no. 3283; 405, no. 3311; 417, no. 3339; 472, no. 3486; 476, no. 3501; dl. IV, 73, no. 3767; 143, no. 3936.
- 1825 Voor Desselius vroeg hij een gunst, die Huygens niet inwilligde (Worp, *De briefwisseling van Constantijn Huygens*, IV, 146, no. 3944).
- 1826 Worp, *De briefwisseling van Constantijn Huygens*, IV, 277, no. 2978; 415, no. 3334.
- 1827 Van Tricht, *De briefwisseling van Pieter Corneliszoon Hooft*, II, bijlage 698 (1 mei 1635).
- 1828 NA, Raad van State 69, f 197, 6 maart 1652. SAH, R 1606, f 53, 30 november 1650. R 1931, ongef., november 1650; 7 november 1650; 14 november 1650; 6 maart 1651. N 2697, f 62, 115 oktober 1652. ARAB, Rekenkamer 45049, ff CCLIV^v, CCLIX. 45051, f LVII^v. Idem 45060, f CCLXII. Idem 50882, f 143. Schepengriffies arrondissement Brussel, no. 5228, f 197, 11 juli 1639. RHCE, Oirschot R 174, ad p. 253, 14 april 1653. Volgens de genealogische staat in het archief van de Oirschotse stichtingen Van der Ameyden, Daems en Van Merode was Clara een kleindochter van jonker Cornelis de Bever en Aleyt Willems van Broegel.
- 1829 RHCE, Oirschot R 200, p. 199, 28 maart 1665. SAH, R 1595, f 282^v, 26 juli 1661. G. Beterams, *Antwerpse schepenbrieven bewaard op het Rijksarchief te Antwerpen 1300–1794* (Antwerpen, 1959) 229, no. 1467 (schepenbrief Antwerpen, 4 oktober 1659). J. Kort, „De lenen van de hofstede Zoelen in Betuwe, Bommelerwaard, Heusden en het land van Altena, 1306–1775”, *Ons Voorgeslacht*, XLVIII (1993) 236.
- 1830 A. Wouters, *Géographie et histoire des communes belges. Arrondissement de Louvain. Canton de Tirlemont. (Communes rurales, première partie)* (Bruxelles, 1875) 10. Volgens handschrift 48, f 108^v, berustende in de heraldische bibliotheek van het Ministerie van Buitenlandse Zaken te Brussel, was Claire de Thulden gehuwd met Jean François de Stembor, schildknaap, geboren op 2 juni 1645.
- 1831 SAH, N 2681, f 106, 5 augustus 1651.
- 1832 SAA, Weesmeesterkamer 1807, 16 april 1665.
- 1833 Schillings, *Matricule*, VI, 21, no. 178, 21 januari 1653.
- 1834 Archivo General de Simancas, Secretarias Provinciales, libro 1442, f 441, 8 juli 1696. Idem lias 2504, 1690–1694. Vgl. *Listes des titres de noblesse, chevalerie et autres marques d'honneur*

- accordées par les souverains des Pays-Bas, depuis 1659 jusqu'à 1794 (Bruxelles, 1847) 63.
- 1835 SAM, Fonds prof. dr. R. Foncke no. 309, augustus 1664; nrs 363, 364 en 365, 17 mei 1672; no. 366, ± 1683; no. 368, 6 juni 1691; no. 369, 7 januari 1705.
- 1836 Lefèvre, *Documents concernant le recrutement*, 135-137.
- 1837 Lefèvre, *Documents concernant le recrutement*, 140.
- 1838 Lefèvre, *Documents concernant le recrutement*, 142.
- 1839 Archivo General de Simancas, Secretarías Provinciales, lias 2490, no. 9. J. Proost, *Inventaire du table alphabétique & analitique des noms de personnes contenues dans les registres aux gages & pensions des chambres des comptes* (Bruxelles, 1890) 97.
- 1840 ARAB, Familiearchief De Crane d'Heyselaer 134.
- 1841 F.V. Goethals, *Dictionnaire généalogique et héraldique des familles nobles du royaume de Belgique* (2 dln.; Bruxelles, 1849) 17.
- 1842 Van Caster, „Les anciens blasons”, 224.
- 1843 ARAB, Familiearchief De Crane d'Heyselaer 134. BHIC, Collectie Cuypers van Velthoven 2024, 1710.
- 1844 Schillings, *Matricule*, VI, 492, no. 64.
- 1845 Janssens en Duerloo, *Wapenboek van de Belgische adel*, III, 628.
- 1846 Wouters, *Géographie et histoire des communes*, 10, 11.
- 1847 BHIC, Collectie Cuypers van Velthoven 2024, 10 juli 1710.
- 1848 ARAB, Familiearchief De Crane d'Heyselaer 134.
- 1849 Per abus is het geboorte- in plaats van het overlijdensjaar in de kroniek ingevuld.
- 1850 Koninklijk Nederlandsch Genootschap voor Geslacht- en Wapenkunde te 's-Gravenhage, Collectie Polfliet, dossier Van Thulden, p. 19.
- 1851 ARAB, Familiearchief Van der Noot, no. 330.
- 1852 In de doopakte van zijn dochter heet hij Joannes Franciscus Florentius.
- 1853 W.J.F. Juten, „Het herstel der Bossche jezuïetenstatie in 1685”, *Taxandria*, XVII (1910) 127, 128. De trouwakte spreekt van Joannes Lambertus van Jegher en Anna Christina van Thulde.
- 1854 Isaacus Philippus, gedoopt op 26 maart 1727.
- 1855 SAH, Oud archief A-573, f 379, 11 januari 1769.
- 1856 SAB, N 857, no. 65, 20 juni 1757.
- 1857 „Genealogische fragmenten”, *Taxandria*, I (1894) 192, 193.
- 1858 *De Nederlandsche Leeuw*, XXVII (1909) 25.
- 1859 Goethals, *Dictionnaire généalogique et héraldique*, I, 716.
- 1860 P. Janssens en L. Duerloo, *Wapenboek van de Belgische adel* (4 dln.; Brussel, 1992) I, 752.
- 1861 SAL, inv. Cuvelier 8055, f 253, 10 februari 1773.
- 1862 A. Gaillard, *Inventaire des mémoriaux du Grand Conseil de Malines*, (2 dln.; Bruxelles, 1900-1903) II, 445, no. 2551, 27 november 1736; 446, no. 2553, 1 juni 1737.
- 1863 ARAB, Raad van Brabant, processen van aanzienlijke families, serie B, no. 111.
- 1864 ARAB, Familiearchief De Crane d'Heyselaer no. 135, 7 juni 1719.
- 1865 ARAB, Raad van Brabant 9010, 31 augustus 1726. Idem, processen van aanzienlijke families, serie B, no. 111. Familiearchief De Crane d'Heyselaer no. 135, 7 juni 1719.
- 1866 OCMW Mechelen 9233, f 288, 19 november 1736. Karel Mannaerts, „Register van goedenisse. Vossem 1720-1784”, *Vlaamse Stam*, XVIII (1982) 371.
- 1867 Janssens en Duerloo, *Wapenboek van de Belgische adel*, III, 628, 629.
- 1868 Koninklijke Bibliotheek Brussel, hs. II-1932, p. 352 e.v. SAL, inv. Cuvelier 8055, f 253, 10 februari 1773. ARAB, Familiearchief De Crane d'Heyselaer, no. 135, 26 augustus 1757. H. Installé, *Patriciërs en ambachtslui in het stadsbestuur te Mechelen onder Maria-Theresia. De sociale status van burgemeesters en schepenen (1740-1780)* (Mechelen, z.j.) 22, 23.
- 1869 Installé, *Patriciërs en ambachtslui*, 18 e.v.
- 1870 A. Bousse, *Inventaris van de familiepapieren De Crane d'Heyselaer* (Brussel, 1972) 3. A. de Vlaminck, *Filiations de familles de la Flandre dressées sur pièces authentiques ou d'après des manuscrits anciens*, dl. I (Gent, 1875) 132. Installé, *Patriciërs en ambachtslui*, 17.
- 1871 Van Caster, „Les anciens blasons”, 224.
- 1872 ARAB, Familiearchief De Crane d'Heyselaer, no. 136, 11 januari 1787.
- 1873 Eleonora de Crane stierf te Mechelen op 5 januari 1831: K. van den Bergh, *Bidprentjes in de Zuidelijke Nederlanden*, (Brussel, 1975) 70.
- 1874 SAL, inv. Cuvelier no. 8025, f 93, 16 december 1763. No 8026, f 12, 19 januari 1764. No 8034, f 3, 9 januari 1767. No 8036, f 61, 26 oktober 1767. No 8037, f 2, 2 januari 1768; f 31, 19 februari 1768. No 8041, f 14, 11 juli 1769; ff 23 en 24, 19 juli 1769. BHIC, Ontvangers der Belastingen en Domeinen 473, f 54. Installé, *Patriciërs en ambachtslui*, 23.
- 1875 Koninklijke Bibliotheek Brussel, hs. II-1923, p. 146. Volgens de genealogieën in ARAB, Familiearchief De Crane d'Heyselaer 134, was hij patroon van het *kapittel* van de Onze Lieve Vrouw te Mechelen.
- 1876 SAM, Chronologische aanwijser, 1784-1786, no. 87, 7 juni 1784; cfr. no. 94, 20 juli 1784.
- 1877 Koninklijke Bibliotheek Brussel, hs. II-1923, pp. 146 en 217.
- 1878 De Seyn, *Dictionnaire biographique*, II, 1175.
- 1879 Ch. Terlinden, „Les souvenirs d'un vonckiste. Les aventures de J.-B. Van der Linden ou détails circonstanciés sur la Révolution de Brabant (1789-1790)”, *Bulletin de la Commission royale d'histoire*, XCVI (1932) 114, noemt hem Michiel-Charles-François de Beelen-Bertolt en geeft, verwijzend naar *Annuaire de la noblesse belge* (1871), 60, als doopdatum (Brussel) 21 juli 1745.
- 1880 ARAB, Administratieve briefwisseling van de Hervormde Rekenkamer, nrs 545 (april 1788), 1721 (juli 1789) en 3604 (april 1788). H. Coppens, „De regionale organisatie van het Antwerpse platteland tijdens de 17e en 18e eeuw”,

- in: J.M. Goris, *Organisatie en indeling van de Kempen op politiek en religieus gebied tijdens het Ancien Régime* (Hapert, 1981) 59.
- 1881 SAH, R 1311, f 4, 7 oktober 1529. R 1318, f 43^v, 4 november 1532. R 1330, f 259^v, 9 augustus 1539. R 1335, f 523^v, 5 juli 1542. R 1339, f 60^v, 10 december 1543.
- 1882 SAH, R 1335, f 246, 13 augustus 1542.
- 1883 SAH, Oud archief B 12.
- 1884 SAH, Oud archief, B 21, f 32.
- 1885 SAH, Reinier van Arkel 800, rekening Kerstjaren 1516–1518.
- 1886 SAH, R 1303, f 178, 7 april 1524. R 1305, f 154, 1 juni 1526. R 1350, f 344, 18 januari 1548. R 1351, f 148^v, 17 juni 1549. R 1355, f 45^v, 19 november 1550. R 1357, f 129^v, 23 februari 1551. R 1385, f 233, 23 februari 1564; f 383, 14 mei 1574. BHIC, Oorkondenverzameling Provinciaal Genootschap, inv. Sassen, supplement 286, 7 april 1524. Zij mag waarschijnlijk worden vereenzelvigd met Meriken weduwe van Thulde, die op 5 december 1565 in de Bossche Sint Jan een kind van Laureys Claess ten doop hield.
- 1887 SAH, R 1305, f 154, 1 juni 1526.
- 1888 SAH, R 1307, f 43, 3 december 1526. R 1343, f 382^v, 2 september 1545.
- 1889 SAH, R 1325, f 115, 16 november 1536. R 1328, f 184^v, 12 maart 1538.
- 1890 SAH, R 1327, f 326, 21 augustus 1538.
- 1891 SAH, R 1340, f 61, 19 december 1542. R 1343, f 21^v, 21 februari 1545. Oud archief, Aanwinsten 7851, f 164^v, 1519; f 183, 27 januari 1522. BHIC, Jezuïetencollege 's-Hertogenbosch, no. 63, 1546. Schutjes, *Geschiedenis van het bisdom*, IV, 455; V, 605.
- 1892 „Religieuzen in het klooster St. Anna-burg te Rosmalen. A^o. 1547”, *Tijdschrift voor Noordbrabantsche geschiedenis, taal- en letterkunde*, I (1883–1884) 60.
- 1893 SAH, OSA 1662, § Geëxpireerde lijfrenten.
- 1894 SAH, Oud archief, Aanwinsten 7851, f 165^v, 1519; f 227^v, 1525–1526.
- 1895 SAH, R 1380, f 202^v, 21 maart 1561.
- 1896 SAH, R 1399, ff 183 en 184^v, 15 februari 1574. Dezelfden verkochten in 1564 land te Schijndel: R 1385, f 233, 23 februari 1564. Voorts: R 1131-I, 21 mei 1551. R 1413, f 234^v, 25 augustus 1579.
- 1897 SAH, R 1397, f 291, 3 september 1573.
- 1898 *Gens Nostra*, XLIX (1994) 142.
- 1899 GAR, ONA 53, no. 502, 14 januari 1625.
- 1900 SAH, R 1413, f 235, 25 augustus 1579; f 240^v, 209 augustus 1579.
- 1901 SAH, Oud archief C 149, f XLIII, 1564. Idem Aanwinsten 7851, f 269^v, 19 augustus 1528.
- 1902 SAH, R 1403, f 342^v, 7 januari 1578. R 1407, f 42, 22 januari 1591.
- 1903 SAH, Oud archief, Aanwinsten 25, 1559. R 1162, ongef., 17 juli 1562. R 1846, f 120, 3 maart 1561. Van Sasse van Ysselt, *De voorname huizen*, I, 238.
- 1904 SAH, R 1442, f 34^v, 22 oktober 1601; f 97, 12 januari 1602.
- 1905 Adriaenssen, *Non omnia possumus omnes*, 169, 170.
- 1906 SAH, R 1849, f 141, 30 augustus 1581.
- 1907 SAH, R 1385, f 383, 14 mei 1565. R 1411, f 120, 13 september 1566; f 170, 5 februari 1566. OSA 1670, § inkomsten van de 60ste penning, ongef., 14 februari 1574. Bannenberg e.a., *De oude dekenaten*, I, 96 (31 augustus 1550).
- 1908 SAH, R 417, omslag J, ongef., 7 augustus 1609. R 1383, f 243^v, 20 februari 1562. R 1405, f 146^v, 4 augustus 1584. R 1846, f 311, 23 juni 1563. Van Sasse van Ysselt, *De voorname huizen*, I, 86, 87.
- 1909 Juetken was een dochter van Jan Novelman van Menno (Meenen?) en Agata Claes de Quaey van Ravesteyn (SAH, OSA 2426, f 442^v).
- 1910 SAH, R 1470, f 565^v, 16 mei 1589. R 1424, f 1^v, 26 oktober 1599.
- 1911 SAH, R 1410, f 277^v, 9 augustus 1601.
- 1912 SAH, Oud archief A-592, f LXXXIX^v, 5 juni 1564.
- 1913 Schillings, *Matricule*, IV, 360, no 42.
- 1914 SAA, Certificatieboek 18, f 71, 15 maart 1562: Jan Lievens, koopman in lijnwaad te 's-Hertogenbosch, doet een aantal vorderingen over aan notaris Henrick van Thulden (zijn zwager?) te 's-Hertogenbosch. SAH, Negen Blokken 4311, 9 juni 1553. P. Cuypers van Velthoven, *Documents pour servir à l'histoire des troubles religieux du XVIe siècle dans le Brabant Septentrional. Bois-le-Duc 1566–1570* (Bruxelles, 1858) 355.
- 1915 Deze was gehuwd met Maryken Jan Lievens van Menen. Zie over hem met name Van Sasse van Ysselt, *De voorname huizen*, I, 75 e.v.
- 1916 Cuypers van Velthoven, *Documents pour servir*, 355.
- 1917 Cuypers van Velthoven, *Documents pour servir*, 379.
- 1918 ARAB, Rekenkamer 609, f LXXXI. Idem 610, f IIII^v. Idem 18338, f LXXVIII^v.
- 1919 Gachard, *Analectes historiques*, 33.
- 1920 SAH, OSA 1678, § inkomsten van de 60ste penning, ongef., 5 maart 1582.
- 1921 SAH, R 1854, f 491, (18 januari 1547).
- 1922 SAH, R 1351, f 149, 17 juni 1549.
- 1923 SAH, R 1360, f 164, 12 maart 1552.
- 1924 Butkens, *Trophées*, II, 559.
- 1925 SAH, R 1389, f 221^v, 26 maart 1565. OSA 1662, § inkomsten van de 60ste penning, 23 maart 1566.
- 1926 ARAB, Rekenkamer 18338, f LXXXVIII.
- 1927 Cuypers van Velthoven, *Documents pour servir*, 364.
- 1928 A.H. Schuttelaars, *Bossche beroerten. Beeldenstorm en troebelen in 's-Hertogenbosch, 1566–1567* (doctoraalscriptie KUN, 1991) 248, 249.
- 1929 Gachard, *Analectes historiques*, 32.
- 1930 SAH, R 1454, f 299, 15 maart 1610.
- 1931 SAH, R 1380, f 132, 8 februari 1560.
- 1932 SAH, R 1922, f 476, 11 mei 1583.
- 1933 ARAB, Leenhof van Brabant 485, decisum van 7 december 1607. SAH, R 1378, f 372, 11 juni 1560. R 1421, f 403^v, 5 november 1590. R 1847, f 75, 11 november 1564. In 1605 was Lambrecht, zoon van wijlen Matthijs Stooters, *raitsheere als hij leefde der stad Shertogenbosch*, weduwnaar van Johanna Everaerts van den Water (R 1446, f 31, 4 november 1605; f 47, 17 november 1605. Van Sasse van Ysselt, *De voorname huizen*, II,

- 216, 217).
- 1934 BHIC, Jezuïetencollege 's-Hertogenbosch, no. 179.
- 1935 SAH, R 1454, f 299, 15 maart 1589.
- 1936 GAR, ONA 53, no. 502, 14 januari 1625.
- 1937 SAH, R 1343, f 382^v, 2 september 1545. R 1351, f 149, 17 juni 1549.
- 1938 SAH, R 1360, f 159, 7 maart 1552.
- 1939 SAH, R 1413, f 234^v, 25 augustus 1579.
- 1940 SAH, R 1367, f 14, 5 oktober 1554.
- 1941 SAH, OSA 155, 14 januari 1579.
- 1942 GASD, N 9, f 176^v, 17 december 1595.
- 1943 SAH, R 1454, f 299, i.m. 25 juni 1610.
- 1944 Een vijfde was wellicht Aechgen Abrahams, die in 1644 een zoon van Wouter Ghysbrechts van Tulden ten doop hield.
- 1945 GAL, inv. 6625, f III^cXXXVII^v, 26 mei 1683. Het huis werd op 28 januari 1712 door het gerecht van Leiden verkocht.
- 1946 GAL, Weeskamer 106, deel E, f CIV, 15 april 1650. Op 5 september 1655 werden twee zonen van Ary van Tulden te Leiden begraven. In aanmerking komen Abraham, Jacob en Jan.
- 1947 GAR, oud notarieel archief 831, no. 124, 14 mei 1685.
- 1948 GAL, Bonboek West-Nieuwland f II^cII.
- 1949 GAL, inv. 21, f CCIX, 31 januari 1647.
- 1950 Te Leiden werden op 16 augustus 1647 een kind en op 21 september 1655 een zoon en een dochter begraven.
- 1951 Op 26 oktober 1674 kreeg hij van de Pieterskerk een attestatie voor Delft.
- 1952 SAH, N 2713, f 218^v, 18 november 1651.
- 1953 GAL, Poorterboek, f XXXVII^v.
- 1954 GAL, inv. 6625, ff CXLIX, CI, CLII^v en CLIII, 3 september 1607, 15 april 1609 en 6 oktober 1611.
- 1955 GAL, Weeskamer 113, deel G, f 311, 10 mei 1632.
- 1956 GAL, inv. 6625, f CXLIX, 13 maart 1634.
- 1957 GAL, Bonboek Marendorp Rijnszijde, f V^cXXXVI^v.
- 1958 GAL, Bonboek Gasthuisvierendeel, f II^cLXXXI^v. Weeskamer 118, 10e penningboek, f III^cLXXXVII, 26 januari 1660.
- 1959 GAL, inv. 6625, f CLIII, 16 september 1650. Weeskamer 106, voogdijboek 1654–1670, f CLIII, 2 september 1658 en 15 mei 1669; voogdijboek 1671–1677, f 53^v, 14 november 1671. Idem 107, deel B, f 10, 12 oktober 1665. Idem 109, f 36, 15 mei 1669. Idem 118, 11e penningboek, eerste stuk, f III^c, 28 april 1665 e.v.
- 1960 NA, Handschriftenverzameling no 311-e, schepenbrief Oegsteest de dato 31 augustus 1639. GAL, inv. 6625, f CCLIX^v, 20 augustus 1658; f CLIII, 12 juni 1656. SAH, N 2732, f 71, 9 april 1671.
- 1961 SAH, N 2743, f 239, 5 december 1665. R 1934, ongef., 5 juli 1666.
- 1962 GAL, oud notarieel archief 113, ongef., 23 februari 1642. A.A. Vorsterman van Oijen, *Stam- en wapenboek van aanzienlijke Nederlandsche families* (3 dln.; Groningen, 1885) 112: Aelbrecht was in 1579 te Amsterdam geboren als zoon van Frans Bruyningh Jans en trouwde in juni 1604 met Jozina Jacobs uit Eindhoven. Op plaats 15 zijn geslachtswapen.
- 1963 Franchoy's schepenzegel wordt in lakafdruk bewaard op het SAH, Gereformeerd burgerweeshuis, no. 277, 20 april 1663.
- 1964 SAB, Processtukken 173-2.
- 1965 Thomas Ernst van Goor, *Beschryving der Stadt en Lande van Breda* (In 's Gravenhage, By Jacobus Kieboom, MDCCXLIV) 235.
- 1966 Van Zuijlen, *Inventaris der archieven*, II, 1505, 1510.
- 1967 In 1659 was hij als ongekwalificeerde voorgedragen voor het schepenambt: SAH, Oud archief, stadsresoluties A-51, f 1, 4 oktober 1659.
- 1968 SAH, N 2743, f 572, 12 mei 1668.
- 1969 SAH, Oud archief, stadsresoluties A-53, f 22^v, 16 februari 1667.
- 1970 SAH, N 2702, f 9, 12 januari 1668. GAL, inv., 6625, f CLIII, 7 juni 1668.
- 1971 NA, Handschriftenverzameling no. 311-e, 31 augustus 1639. NHA, ORA Haarlem, Rood 232, f 54, 10 juli 1684. GAL, Wees- en armboek P, f 163, 1657–1662. Gemeentearchief Den Haag, N 46, f 96, 28 mei 1653.
- 1972 Bots e.a., *Noordbrabantse studenten*, 695, no. 5227.
- 1973 N.W. Posthumus, *Bronnen tot de geschiedenis van de Leidsche textielnijverheid*, dl. IV ('s-Gravenhage, 1914) 362, no. 300.
- 1974 GAL, inv. 6625, f CLIII. (De akte van boedelscheiding, gepasseerd voor notaris Jacob Jans Verweij op 22 februari 1642, is niet bewaard gebleven.)
- 1975 Van Zuijlen, *Inventaris der archieven*, II, 1445.
- 1976 NA, Hof van Holland 752, no. 49, 29 mei 1648. Idem 775, no. 134, 31 juli 1662.
- 1977 NA, Staten-Generaal 12262, f 384^v. SAB, N 230, no. 145, 6 mei 1681.
- 1978 Bots e.a., *Noordbrabantse studenten*, 634, no. 4671.
- 1979 Van Goor, *Beschryving der stad en lande van Breda*, 76, 379, 384.
- 1980 F.L.R. Sassen, „Levensberichten van de hoogleeraren der Illustre school te Breda”, *Jaarboek van de Geschied- en oudheidkundige kring van stad en land van Breda 'De Oranjeboom'*, XIX (1966) 151-153.
- 1981 BHIC, Raad van Brabant 200, ongef., bijlage bij een op 9 augustus 1676 geapostilleerd rekest.
- 1982 GAL, Weeskamer 106, voogdijboek, f CLIII, 15 mei 1669.
- 1983 BHIC, Raad van Brabant 1018-57, weesrekening, lopende van 22 maart 1673 tot 19 februari 1678. GAL, Weeskamer 118, 15e penningboek, derde stuk, f VII^cLXXVIII, 27 oktober 1681 en 21 januari 1682. Gemeentearchief Den Haag, N 418, f 30, 22 februari 1678. SAB, N 477, f 109, 9 juni 1698.
- 1984 GAL, Weeskamer 118, 14e penningboek, derde stuk, f X^cXCV, 28 juni 1678. Idem 132, deel D, f 61^v, 27 oktober 1681. Wees- en armboek T, f 77^v, 1680–1687. BHIC, Raad van Brabant 202, ongef., 24 februari 1678. Idem 203, ongef., 19 december 1681.
- 1985 GASD, Weeskamer, begraafregister 21, f 86.

- 1986 L.F.W. Adriaenssen, „De afstammingswaan en de genealogische poëzie van Willem Bilderdijk”, *Jaarboek van het Centraal Bureau voor Genealogie*, XLI (1987) 243.
- 1987 Gemeentearchief Dordrecht, oud notarieel archief 128, f 421, 30 augustus 1687. GAL, Weeskamer 131, deel K, f 102, 19 februari 1681. Gemeentearchief Den Haag, N 418, f 285, 18 april 1679. N 1123, f 42, 12 mei 1679. NHA, Haarlem N 535, deel 1688, no. 48, 28 augustus 1688.
- 1988 GASD, Ingezetenen I, p. 142.
- 1989 NA, Staten van Holland 2096, anno 1680 no. 13, 26 november 1680.
- 1990 BHIC, Raad van Brabant 203, ongef., 26 september 1680.
- 1991 *De Nederlandsche Leeuw*, XXXVIII (1920) 49.
- 1992 Gemeentearchief Den Haag, N 421, p. 775, 26 mei 1688.
- 1993 RAT, OAA Raamsdonk 29.
- 1994 Utrechts Archief, Huis Rijnhuizen te Nieuwegein 183.
- 1995 Gemeentearchief Den Haag, N 418, f 285, 18 april 1679. N 421, p. 775, 26 mei 1688.
- 1996 De brief werd op 25 maart 1677 afgegeven (GAL, Weeskamer 131, deel K, 28 juli 1678. Een jaar tevoren had hij een *veniam* gekregen van de Raad van Brabant: BHIC, Raad van Brabant 200, op 9 augustus 1676 geapostilleerd rekest).
- 1997 Gemeentearchief Den Haag, N 1576, p. 237, 18 en 19 november 1698.
- 1998 GASD, Kwijtscheldingen 66, f 149, 11 mei 1688: verkoop door Symon Storm en Jan Tirrij van een huis aan het Rokin, drie huizen benoorden de *Weije Kapel steegh, daer de Rode Koe uijthangt*, aan Albert Zabbée ex matre Tirrij of Storm.
- 1999 Oomzegger van Van Thuldens stiefvader.
- 2000 SAB, N 229, no. 97, 29 december 1678; no. 126, 1 mei 1679.
- 2001 I.H. van Eeghen, *De Amsterdamse boekhandel 1680–1725*, dln. III, IV (Amsterdam, 1965, 1967) III, 40, 78, 218; IV, 196, 226, 238, 242, 244, 245, 251, 252, 255.
- 2002 *Vier eeuwen Herengracht. Geveltekeningen van alle huizen aan de gracht, twee historische overzichten en de beschrijving van elk pand met zijn eigenaars en bewoners* (2 stukken; Amsterdam, 1976) II, 541.
- 2003 GASD, N 5672, f 375, 30 april 1703; f 385, 3 mei 1703.
- 2004 In de Nieuwe Kerk werden op 3 januari 1687 en 20 juli 1688 nog twee kinderen begraven.
- 2005 De *veniam aetatis* die haar vader in 1678 ontving, noemt hem een zoon van Johanna Swaen, maar het bijgevoegde uittreksel van zijn doopinschrijving geeft als naam van zijn moeder Bartruyd van Dussen, die in werkelijk misschien zijn peetmoeder was (NA, Staten van Holland 2095, anno 1678 no. 45).
- 2006 GASD, Ambtboek 2, f 289.
- 2007 GASD, Weeskamer, begraafregister 26, ongef., 19 mei 1694. S.A.C. Dudok van Heel, „Honderdvijftig advertenties van kunstverkoopingen uit veertig jaargangen van den Amsterdamsche Courant 1672–1711”, *Amstelodamum*, jaarboek LXVII (1975) 160: Salomon van Oombergen biedt op 18 juli 1699 het nagelaten werk van de miniatuurschilder M. Ruarus te koop aan. (In tweede echt was hij getrouwd met Cristina Ruwaris uit Danzig.)
- 2008 Op 13 oktober 1729 trad te Amsterdam een Hillegont Brugman in ondertrouw met Jan Groen. Zij was 28 jaar oud, woonde op Uilenburg en werd geassisteerd met haar moeder Harmyntje van Wegel. Hoewel de akte van ondertrouw niet rept van een eerder huwelijk, vermoed ik toch dat Hillegont de vrouw van Simon van Thulden was geweest. Jan Groen was eveneens 28 jaar oud en werd geassisteerd door zijn moeder Grietje Barents. Een buurman van Simon van Thulden was Jan Groen Hendricks, die in 1716 een huis kocht in de Kerkstraat tussen de Reguliersgracht en de Vijzelstraat (GASD, Kwijtscheldingen 90, f 192^v, 28 april 1716).
- 2009 Op 8 februari 1686 werd Jean Darnatigues, predikant uit Puilaurens in de Languedoc (60 km ten zuiden van Carcassonne), poorter van Amsterdam.
- 2010 Vermoedelijk is zij het kind van Simon dat op 25 september 1726 te Amsterdam werd begraven op het lutherse kerkhof.
- 2011 De volgende akten kunnen slaan op zijn naamgenoot Jan Henrick Aleyten van Zeelst, ook genaamd Van Blaarthem: SAH, R 1201, f 119, 7 juli 1431: Jan Henrick Aleyten pacht gedurende zes jaar ad 27 arnoldusgulden en de lasten van Jacop van Vladeracken al diens cijzen, pachten, hoenderen, tienden en woningen of slotjes te Blaarthem en Wintelre. R 1220, f 304^v, 16 april 1450; f 338, 21 augustus 1450. R 1239, f 470^v, 1469/70.
- 2012 SAH, R 1205, f 10^v, 5 november 1434. Cijnspllicht te Baarschot: ARAB, Rekenkamer 45076, f CCLXXXVI^v.
- 2013 RAT, R 883, *Inventariis brieven ende andere cedullen, bevonden sterffhuysse wylen Catheryne dochter wilner Jans Jan Myss, dair moeder aff was Margriet dochter wilner Jans van der Koeyen, weduwe wylen Willems Wouter Jacops zone*, 1561, waarin een pachtbrief de dato 15 december 1428 wordt aangehaald. Cathelyn was een achterkleindochter van Jan Aleyten.
- 2014 AAT, charterverzameling no 1920, 31 mei 1452; no 2344, 24 maart 1485. SAH, R 1255, f 82^v, 28 januari 1486. R 1256, f 55^v, 20 april 1487. ARAB, Rekenkamer 45073, ff 133, 133^v, 136. BHIC, RRG 202, f CCIII.
- 2015 SAH, R 1205, f 10^v, 5 november 1434.
- 2016 RAT, R 883, inventaris van Catheryne Jan Myss.
- 2017 BHIC, RRG 202, f CLXIII.
- 2018 L.F.W. Adriaenssen, „Het altaar van Maria Magdalena te Hilvarenbeek”, *De Brabantse Leeuw*, XLV (1996) 42.
- 2019 AAT, charterverzameling no 2576, 20 juni 1506. SAH, R 1250, f 385, 21 december 1480. R 1255, f 169^v, 27 oktober 1486. R 1256, f 55^v, 20 april 1487. R 1257, f 286^v, 30 oktober 1487. R 1276, f 57, 6 september 1507. R 1279, f 8^v, 20 november 1509. ARAB, Rekenkamer 13026, rekening Sint-Jansjaren 1528–1530, f 501^v. Adriaenssen, *Non omnia possumus omnes*, 343, 541.

- 2020 SAH, R 1261, f 226^v, 5 april 1492. R 1265, f 144^v. Vgl. Adriaenssen, *Non omnia possumus omnes*, 50.
- 2021 ARAB, Rekenkamer 45074, f CCLXXXIII^v. SAH, R 1255, f 212, 1485/86. R 1267, f 126, 1498/99.
- 2022 Adriaenssen, *Non omnia possumus omnes*, 52-54.
- 2023 L.F.W. Adriaenssen, „De eerste zeven generaties van de familie Snellen te Breda, 1450–1650”, *De Brabantse Leeuw*, XXVIII (1979) 153. L.F.W. Adriaenssen, „Van Spul en de oorsprong van de familie Snellen”, *De Brabantse Leeuw*, XXXV (1986) 129, 131.
- 2024 RAT, Hilvarenbeek R 24, f 86^v, 13 december 1530.
- 2025 RAT, Hilvarenbeek R 23, f 183^v, 27 april 1527. R 24, f 22, 18 januari 1530; f 26^v, 18 februari 1530 (i.m. 18 januari 1531).
- 2026 Adriaenssen, „Het altaar van Maria Magdalena”, 42.
- 2027 ARAB, Rekenkamer 45076, f CCLXXXVI^v.
- 2028 RHCE, Oirschot R 125B, f 379, 14 mei 1490. SAH, R 1216, f 206^v, 27 mei 1446. R 1223, f 106^v, 11 augustus 1453. R 1230, f 9, 28 november 1459. R 1231, f 202^v, 16 april 1461; f 263, 15 januari 1461. R 1262, f 341^v, 1 maart 1493. R 1263, f 338^v, 1493/94. Geefhuis 709, f XLVIII^v.
- 2029 SAH, R 1235, f 62^v, 7 juni 1466. R 1239, f 81^v, 24 mei 1470.
- 2030 Beltken is een mansnaam, in het Frans Thibaut en het Latijn Tiberius.
- 2031 RHCE, Oirschot R 122B, f 9, 5 februari 1467.
- 2032 SAH, R 1223, f 106^v, 13 augustus 1453.
- 2033 SAH, R 1228, f 161, 29 maart 1458 nieuwe stijl.
- 2034 SAH, R 1232, f 144^v, 29 januari 1462 nieuwe stijl.
- 2035 RHCE, Oirschot R 122A, f 2^v, 10 februari 1465.
- 2036 Adriaenssen, *Non omnia possumus omnes*, 76, 500. Het Heyenbroeck belaste hij met een mud erfrogge Bossche maat: SAH, R 1219, f 170^v, 1 maart 1449. R 1261, f 198, 28 februari 1492.
- 2037 SAH, R 1225, f 377^v, 11 maart 1455. R 1238, f 39^v, 25 februari 1469. Vgl. ARAB, Rekenkamer 45073, f 129. Rekenkamer 45074, f CCXXXVII. Rekenkamer 45078, f CLXXXV. Adriaenssen, „Stamboom van de Brabantse familie Woestenberg”, 78.
- 2038 SAH, R 1250, f 217, 14 december 1480.
- 2039 RHCE, Oirschot R 126B, f 274, 1499. Henrick van Tulden zoon Henrick Aleyten wordt vermeld in 1470 (SAH, R 1239, f 79, 18 mei 1470). R 1263, f 275^v, 20 januari 1494.
- 2040 SAH, R 1260, f 84, 22 mei 1491. RHCE, Oirschot R 127, ff 414 en 416, 21 januari 1507. R 129A, f 9, 20 januari 1518. R 129B, f 182, 8 juli 1523. J. Lijten, „Oirschotse zoen-accorden”, *Campinia*, XII, XV (1982, 1985) XII, 165, 167 (Goyaert Henrick Aleyten alias van Tulden is arbiter bij een zoenverdrag te Oirschot op 26 juli 1504).
- 2041 RHCE, Oirschot R 128, ff 43, 314, 513, 533.
- 2042 RHCE, Oirschot R 128, f 357, 4 juni 1512.
- 2043 RHCE, Oirschot R 128, f 29, 1 augustus 1513; f 40, 1 augustus 1513.
- 2044 ARAB, Rekenkamer 45049, f IX. RHCE, Oirschot R 125A, f 273, 20 januari 1489; f 281, 20 januari 1489. R 125B, f 379, 14 mei 1490. R 127, ff 414 en 416, 21 januari 1507. SAH, R 1263, f 301^v, 24 april 1494; f 320, 4 juli 1494.
- 2045 RHCE, Oirschot R 125A, f 53, 5 dagen na Pinksteren 1486; f 60, 14 juli 1486; f 65, 22 oktober 1486; f 113, 25 mei 1487. SAH, R 1252, f 205, 12 december 1482.
- 2046 RHCE, Oirschot R 127, f 385, 18 februari 1507.
- 2047 RHCE, Oirschot R 125A, f 53, 5 dagen na Pinksteren 1486; f 60, 14 juli 1486; f 113, 25 mei 1487.
- 2048 RHCE, Oirschot R 125A, f 273, 20 januari 1489; f 281, 20 januari 1489.
- 2049 RHCE, Oirschot R 128, f 504, 13 februari 1511. R 129, f 30, 20 februari 1518.
- 2050 RHCE, Oirschot R 125A, f 65, 22 oktober 1486.
- 2051 SAH, R 1250, f 217, 14 december 1480.
- 2052 SAH, R 1262, f 341^v, 1 maart 1493.
- 2053 ARAB, Rekenkamer 45046, ff IX, XII^v, XXIII^v. Rekenkamer 45049, ff I^v, XII^v, XIII, XXX^v. Rekenkamer 45051, ff IX, XIII, XXXIII^v, CXLVII^v. BHIC, RRG 126, ff XV, CCVIII. RHCE, Oirschot R 125A, f 53, 5 dagen na Pinksteren 1486; f 65, 22 oktober 1486. R 127, ff 414 en 416, 21 januari 1507; f 465, december 1507. R 128, f 8, 1513; f 364, 14 september 1512. R 129B, f 38, 1524. SAH, R 1256, f 263, 27 maart 1487. R 1259, f 92^v, 22 december 1489. R 1264, f 215^v, 28 februari 1495. R 1265, f 83^v, 24 september 1496/97. R 1269, f 167, 28 mei 1501.
- 2054 W.L. van den Acker, *Oorkondenboek 1413–1913* (Leiden, 1942) 22, no 76.
- 2055 RHCE, Oirschot R 131B, f 394, 4 juli 1533. R 132A, f 87, 25 maart 1534. R 138A, f 204, 10 januari 1556.
- 2056 RHCE, Oirschot R 138, f 108, 10 januari 1557.
- 2057 RHCE, Oirschot R 125A, f 65, 22 oktober 1486. R 129, f 71, 19 oktober 1518.
- 2058 SAH, R 1250, f 378, 12 september 1481.
- 2059 SAH, R 1249, f 202^v, 5 maart 1480.
- 2060 ARAB, Familiearchief de Merode-Westerloo, Lej. F 909, *Rescriptie leenen die men houdende is te leen van mijnen joncker van Merode heerlicheijt van Hilvarenbeeck ende daer ontrent geleghen*, 1484.
- 2061 RAT, OAA Hilvarenbeek 4630, 14 juni 1450. ARAB, Rekenkamer 13024, rekening 24 december 1464 – Sint Jan 1466, f 393. SAH, R 1239, f 197, 12 januari 1470.
- 2062 ARAB, Rekenkamer 45078, f LXXXII.
- 2063 RAT, Hilvarenbeek R 23, f 11^v, 31 juli 1522.
- 2064 RAT, Hilvarenbeek R 24, f 66, 1 juli 1530.
- 2065 RAT, Hilvarenbeek R 24, f 168, 4 september 1531; f 305^v, 24 november 1534; f 306, 18 augustus 1535.
- 2066 ARAB, Rekenkamer 13007, rekening van Kerstmis 1506 – Sint Jan 1507. Rekenkamer 45049, f IX. RHCE, Oirschot R 125B, f 379, 14 mei 1490. R 126B, f 298, 18 januari 1500. R 126C, f 3, 29 maart 1501; f 67, 16 juli 1501. R 127, f 54, daags na Sint Maarten 1504; f 465, december 1507. R 128, f 8, 1513; f 292, 22 maart 1510. R 129B, f 38, 1524. R 131B, f 461, 13 juni 1533.
- 2067 SAH, R 1265, f 175^v.
- 2068 SAH, R 1263, f 343^v, 23 december 1493.
- 2069 BHIC, RRG 152A, f I: bij de aanleg van dit

- cijnsboek in 1521 was Aert Rutger Aert Roefs cijnsplichtig ($\frac{1}{2}$ nieuwe penning) voor Dirck Henricx van Tuld uit het deel van heer Aert Roefs uit de erfenis van Gijselbrecht van Eynde. Blijkens het oudste leenboek van het leenhof van Cranendonk had Roloff Aert Roeffs van den Spiker een erfpacht van drie mud gerst in leen op onderpanden te Strijp, hem aangekomen na zijn vaders dood, waarvan hij in 1460 afstand deed ten behoeve van heer Aert Aert Roeffs van den Spiker, priester. Na het overlijden van Art Rutgers verhief Adam Willem Boudewijns in 1526 tweederde van de onderhavige erfpacht (J.Th.M. Melssen, „Het oudste leenboek van het leenhof van Cranendonk”, *De Brabantse Leeuw*, XXII (1973) 192). Heer Aert Roefs was overigens hulppastoor van Strijp (Bannenbergh e.a., *De oude dekenaten*, I, 232, 233).
- 2070 SAH, R 1268, f 220^v, 28 november 1500. R 1269, f 78^v, 9 juli 1501.
- 2071 ARAB, Rekenkamer 12996, rekening Sint Jan 1509 – Kerstmis 1512, f XIII^v.
- 2072 RHCE, Oirschot R 126C, f 66, *des anderen daghes na Sunte Odulphus dach in Junio* 1501; f 89, *op Sunte Lenarts dach* 1501. SAH, R 1270, f 287, 24 maart 1502.
- 2073 RHCE, Oirschot R 128, f 476, 2 april 1511.
- 2074 BHIC, RRG 152A, f V^v.
- 2075 Een derde zoon was wellicht Henrick Dierickss van Tulden te Lieshout, die rond 1528 werd gedood door Jan willems van den Hoevel alias Roesken, eveneens te Lieshout (ARAB, Rekenkamer 12996, rekening Kerstjaar 1528–1529, f II^v).
- 2076 RHCE, Eindhoven R 31, f 57, 30 maart 1574.
- 2077 RAT, Hilvarenbeek R 59, f 16, 10 oktober 1543. BHIC, RRG 126, f LIII^v. ARAB, Rekenkamer 45051, f XLVI.
- 2078 ARAB, Rekenkamer 639, f II^cXXXI^v.
- 2079 RHCE, Oirschot R 129B, f 185, 15 september 1523; f 301, 1 augustus 1524. R 130A, f 294, 8 februari 1527. R 134A, f 18, 23 januari 1540; f 20, 5 oktober 1540; f 161, 14 juli 1540. R 134D, f 77, 15 maart 1542; f 78, 25 maart 1542; f 86, 22 maart 1542; f 87, 22 maart 1542; f 91, 29 maart 1542; f 96, 7 april 1542.
- 2080 Omdat Aert Diricxzone van Tulden een cijnsplichtige rechtsofvolger was van Aert Jan Reyners komt deze in aanmerking als Margriets vader (BHIC, RRG 152A, f CLX).
- 2081 RHCE, Oirschot R 135B, p. 121, 16 april 1545. R 136A, p. 107, 18 mei 1547; p. 130, 18 mei 1547. R 137B, p. 70, 6 maart 1549.
- 2082 RHCE, Oirschot R 136A, p. 62, 2 maart 1547; p. 147, 1 augustus 1547. R 139B, f 376, 20 november 1563.
- 2083 RAT, Oost- en Middelbeers R 15, f 88, 1542; ff 285^v en 286, 24 maart 1552. RHCE, Oirschot R 136A, p. 173, 4 oktober 1547. R 138B, p. 158, 26 juli 1558. BHIC, RRG 126, f CCLXXXVI.
- 2084 NA, Staten-Generaal 7474, mei 1601.
- 2085 RHCE, Oirschot R 139B, f 376, i.m. 3 februari 1574. R 139D, f 444^v, 7 februari 1564.
- 2086 ARAB, Rekenkamer 642, 4e boek, f V^v. RAT, Oost- en Middelbeers R 15, f 172^v, 9 augustus 1547 (de zoenbrief); f 206, 26 september 1548 (kwijting van 60 zoenguldens).
- 2087 Lijten, „Oirschotse zoen-accorden”, XV, 200, 201.
- 2088 RHCE, Oirschot R 136A, p. 71, 21 maart 1547; f 93, i.m. 3 juli 1547.
- 2089 RHCE, OAA Oirschot, doos 19.
- 2090 RHCE, Eindhoven R 31, f 57, 30 maart 1574.
- 2091 RHCE, Oirschot R 144A, f 109^v, 3 februari 1593. R 144C, f 488, 20 maart 1598. R 145A, f 100, 4 maart 1599. R 155, pp. 80 en 84, 16 februari 1630; p. 90, 15 februari 1630. N 5041, f 57, 9 september 1613.
- 2092 RHCE, N 5050, f 1, 1 maart 1630.
- 2093 NHA, Haarlem N 51, f L, 4 juni 1616.
- 2094 RHCE, N 5047, f 12, 9 maart 1630.
- 2095 NHA, Kerkenraad Haarlem 100, p. 445, 9 april 1632.
- 2096 NHA, Haarlem R 78-14, f CLXXXI^v, 9 mei 1639. Vgl. R 78-16, f LXVI^v, 2 augustus 1646; f 224^v, 1 april 1649.
- 2097 NHA, Haarlem N 168, f 193^v, 24 januari 1639.
- 2098 NHA, ORA Haarlem 76-63, f LXXVI, 17 april 1643.
- 2099 NHA, ORA Haarlem 76-67, f ^ccLXXXI, 13 mei 1651.
- 2100 RHCE, Oirschot R 145C, f 425, 27 april 1604.
- 2101 SAH, R 1487, f 35, 17 oktober 1612.
- 2102 SAH, R 1527, f 234, 30 april 1626.
- 2103 RHCE, Oirschot R 155, p. 235, 10 april 1630.
- 2104 RHCE, Oirschot R 136A, p. 172, 4 oktober 1547. R 140B, f 257^v, 9 juli 1567. R 158, p. 352. BHIC, Collectie Cuypers van Velthoven 3540, citaat uit de rekening van de laagshout van Den Bosch, 1560.
- 2105 RHCE, Eindhoven R 31, f 57, 30 maart 1574.
- 2106 RHCE, Oirschot R 137C, p. 195, 21 januari 1555. R 139B, f 342, 19 maart 1563. R 143, f 86, 3 juli 1585. G. Schampers, „Genealogische gegevens familie Van de Sande”, *Campinia*, XXI (1991) 33.
- 2107 RHCE, Oirschot R 144C, f 454, 9 januari 1597.
- 2108 RHCE, Oirschot R 146B, f 183, september 1607.
- 2109 RHCE, Oirschot R 146B, f 179bis^v, 6 september 1609.
- 2110 ARAB, KA 14559, f 197, 27 juni 1577.
- 2111 RHCE, Oirschot R 144C, f 454, 9 januari 1597. R 145A, f 100, 4 maart 1599.
- 2112 RHCE, Oirschot R 146B, f 183, september 1607.
- 2113 SAH, R 1605, f 103^v, 24 januari 1650. R 1931, ongef., 24 januari 1650.
- 2114 SAH, N 2704, f 4, 30 januari 1674.
- 2115 ARAB, Rekenkamer 45060, f CCXLVII. Idem 50882, f 129^v. RHCE, Oirschot R 146B, f 183, september 1607. R 146C, p. 192, 28 november 1609.
- 2116 Melssen, „De familie Ooms”, 125.
- 2117 RHCE, Oirschot R 155, p. 359, 8 september 1630. R 158, p. 352, 18 november 1633.
- 2118 RHCE, Oirschot R 146C, p. 192, 28 november 1609.
- 2119 ARAB, Rekenkamer 45060, f CCCXXVI^v. Idem 50882, ff 69, 143^v. RHCE, Oirschot R 145A, f 100, 4 maart 1599. R 150A, p. 108, 14 juni 1623. BHIC, RRG 126, f III^cXXVI^v.
- 2120 Lijten, „Oirschotse zoen-accorden”, XV, 201.

- 2121 RHCE, Oirschot R 157, p. 58, 8 februari 1632.
 2122 RHCE, Oirschot R 150A, p. 108, 14 juni 1623.
 2123 RHCE, Oirschot R 164, p. 10, 3 januari 1639.
 2124 RHCE, Oirschot R 164, pp. 10 en 11, 3 januari 1639.
 2125 BHIC, RRG 129, f 13^v sub Kerkhof.
 2126 RHCE, Oirschot R 158, p. 247, 8 juni 1633. R 165, p. 289, 23 augustus 1640.
 2127 RHCE, Oirschot R 213, p. 25, 5 januari 1664.
 2128 ARAB, Rekenkamer 45060, f CCXLVII.
 2129 BHIC, RRG 129, f 23^v sub Kerkhof. C.E.M. Boink-van Nunen m.m.v. W.P.M.J. de Bakker, *Van Nunen* (Tilburg, 1993) 10-14.
 2130 SAH, R 1632, f 106, 26 mei 1663.
 2131 RHCE, Oirschot R 167, p. 144, 17 maart 1642.
 2132 „Bestse toponiemen”, *Campinia*, IX (1979) 83.
 2133 RHCE, Oirschot R 174, p. 134, 11 maart 1651; p. 212, 15 mei 1651.
 2134 Boink-van Nunen en De Bakker, *Van Nunen*, 17.
 2135 ARAB, Rekenkamer 45026, f CVIII^v.
 2136 RAA, Weelde OGA 99, f 67^v.
 2137 ARAB, Rekenkamer 644, 3e boek, f XX^v, december 1553.
 2138 BHIC, Kapittel van Oirschot 231, f XLVII.
 2139 RAA, Weelde OGA 99, f 150.
 2140 SAA, Vierschaar 146, in dato.
 2141 BHIC, Kapittel van Oirschot 231, f XLVII. ARAB, Rekenkamer 45028, ff XCI, CVIII, CXVIII, CXVIII^v, CXXXI en CXXXI^v.
 2142 ARAB, KA 5022, f CLXXXII^v, 15 augustus 1568.
 2143 ARAB, Rekenkamer 45028, ff LXXXIV^v en CIII^v.
 2144 RAA, Poppel OGA 128, *Schultboeck ende gelaechboeck van mr. Henrick Lemnius*, 1603–1626. Weelde OGA 11, f 142^v, 15 juni 1626. ARAB, Rekenkamer 45028, ff CVIII, CX^v, CXVIII, CXVIII^v, CXXVII, CXXXI en CXXXI^v. E. van Autenboer, „Familiekundige gegevens over de bevolking in Arendonk in 1601”, *Vlaamse Stam*, III (1967) 243.
 2145 In 1628 noemde hij zich ongeveer 75 jaar oud, dus geboren rond 1553 (RAA, Weelde OGA 11, f 234^v, 7 oktober 1628).
 2146 R.K. pastorie Poppel, no. 118, f 11.
 2147 RAA, Weelde OGA 69, ff 9^v, 12, 12^v, 13, 16^v en 25. In de legger van de Heilige Geest van Poppel uit 1633 wordt gesproken van de *Elisabeth Tielman Swolffs stede* (R.K. pastorie Poppel, no. 118, f 11).
 2148 RAA, Weelde OGA 12, f 254, 3 juli 1643.
 2149 ARAB, KA 5155, 1585–1592.
 2150 O.a.: RAA, Arendonk OGA 934, 10 september 1598.
 2151 RAA, Weelde OGA 73, 30 juli 1618.
 2152 *Weelde toen en nu*, uitgeg. door de Heemkundekring Nicolaus Poppelius (Ravels, 1982), 563.
 2153 RAA, Poppel KA 64, 20 juni 1626.
 2154 *Weelde toen en nu*, 348.
 2155 ARAB, Rekenkamer 45028, ff CIX, CXI en CXXXVI.
 2156 RAA, Weelde OGA 11, f 296, 160. OGA 60, 3 juli 1630.
 2157 RAA, Weelde OGA 12, f 12, 9 februari 1636. OGA 13, f 241, 28 april 1653; f 273^v, 19 april 1655; f 285, 14 en 17 maart 1656. OGA 14, f 41^v, 18 juli 1663; f 98, 16 april 1667; f 116, 24 januari 1669; f 187, 1 december 1671.
 2158 RAA, Weelde OGA 12, f 102, 5 april 1635. OGA 14, f 198, 10 maart 1672. OGA 60, 1674.
 2159 ARAB, Rekenkamer 653, ongef., april 1608.
 2160 *Weelde toen en nu*, 349.
 2161 Hij woonde in 1666 te Roosendaal: SAT, inv. 871 (notarieel protocol), f 175^v, 12 februari 1666.
 2162 RAA, Weelde OGA 73, 21 november 1645.
 2163 SAH, R 1935, ongef., geëmployeerd 26 oktober 1666 in libro Van der Meulen.
 2164 RAA, Weelde OGA 11, f 256^v, 21 februari 1629.
 2165 RAA, Weelde OGA 12, f 160^v, 2 november 1639. OGA 13, f 104^v, 31 januari 1648. F.W. Smulders, „Van den Loo (Bokstel)”, *De Brabantse Leeuw*, II (1953) 146.
 2166 RAT, VBT 1638-4: hij levert voor f 188:1:0 wol aan een lakenwever. Tilburg N 6, f 64^v, 2 februari 1631. N 7, f 4, 5 januari 1632; f 18^v, 15 februari 1632.
 2167 RAA, Poppel KA 64, 13 oktober 1641.
 2168 RAA, Weelde OGA 12, f 254, 3 juli 1643.
 2169 Bisschoppelijk Archief Antwerpen, A-7-B/2, f 17, 20 juli 1623.
 2170 RAA, Poppel KA 64, 23 augustus 1647.
 2171 R.K. pastorie Poppel, no. 118, f 11.
 2172 RAA, Weelde OGA 12, f 12, 9 februari 1636.
 2173 RAA, Weelde OGA 234^v, 7 oktober 1628.
 2174 R.K. pastorie Poppel, no. 118, f 5^v. RAT, Heerlijheidsarchief Hilvarenbeek no. 239, f 26. RAA, Weelde OGA 12, f 101, 3 april 1635; f 102, 5 april 1635. OGA 13, f 19, 7 maart 1645; f 208, 1 februari 1652; f 273^v, 19 april 1655; f 321, 20 maart 1659; f 344^v, 3 maart 1661. OGA 14, f 4, 10 januari 1662. OGA 15, f 287^v, 4 oktober 1695. BHIC, Raad van Brabant 346, 8 oktober 1633.
 2175 M. Vermeeren, „De oude schuttersgilden St.-Sebastiaan en St.-Joris te Poppel”, *De drie goddelijke deugden*, I (1996–1997) 16.
 2176 Adriaenssen, *Non omnia possumus omnes*, 443.
 2177 RAA, Poppel OGA 39, ongef., 1 maart 1683.
 2178 SAA, Insolvente Boedelskamer 609, f 138, 25 november 1625. BHIC, Collectie Cuypers van Velthoven no. 1356, ± 1620. Raad van Brabant 1128, f LIII^v, 13 april 1627. SAH, R 1162, ongef., 9 mei 1624. R 1490, f 148, 7 januari 1615. BHIC, Boxtel, R 51, f 321, 4 mei 1629. RAA, Weelde OGA 11, f 107, 1 juli 1625; f 111^v, 30 september 1625; f 143, 24 juni 1626; f 194, 11 oktober 1627; f 258^v, 26 februari 1629; f 273^v, 29 oktober 1629. OGA 12, f 109^v, 12 september 1635. Verreyt, „Leden der Lieve-Vrouwenbroederschap”, XVII, 210. Frenken, „Het dagboek van Michaël Ophovius”, 70, 105 (Rochus tafelt op 16 december 1629 en 14 april 1630 met bisschop Ophovius).
 2179 ARAB, Universiteit van Leuven no. 673, f 29^v, maart 1598; f 31^v, september 1598; f 34^v, maart 1599; f 35^v, 12 augustus 1599; f 38^v, september 1599; f 40bis, 30 december 1599; f 43, maart 1600; f 44, 23 april 1600; f 46 september 1600; f 63^v, oktober 1602; f 65, 1602/03.
 2180 Voor zijn voorganger mr. Henrick van der Schoot als rentmeester van Boxtel had Rochus' vader zich weleer borg gesteld (BHIC, Raad van Brabant

- 788-599, 25 juni 1630).
- 2181 SAH, R 1531, f 409^v, 17 juni 1620.
- 2182 Gemeentearchief Boxtel, R 51, f 280, 25 september 1630.
- 2183 NA, Raad van State 2138-III, verpondingskohier Goirle, 30 januari 1662, f 2. RAA, Weelde OGA 13, f 98, 23 september 1647. RAT, Tilburg R 357, f 53, 31 maart 1638. R 364, f 182, 2 april 1655. Tilburg N 13, f 377, 22 februari 1650. SAH, R 1560, f 159, 21 oktober 1645. BHIC, Raad van Brabant 142, 17 februari 1652. J.H. van Mosselveld, „De Roy. Een Kempisch patriciërs-geslacht”, *De Brabantse Leeuw*, IV (1955) 73.
- 2184 RAT, Tilburg R 886, 26 januari 1621.
- 2185 Koninklijke Bibliotheek Brussel, hs. II-6512, p. 120.
- 2186 Archief Illustre Lieve-Vrouwebroederschap 's-Hertogenbosch 57, p. 103.
- 2187 SAT, inv. 871 (notarieel protocol), f 68, 28 oktober 1664. RAT, Tilburg R 368, f 252^v, 18 september 1665. R 370, f 76, 5 maart 1668; f 164^v, 3 oktober 1668; f 169, 15 oktober 1668. R 374, f 50, 26 september 1675. OAA Tilburg 379, 28 april 1665 (hun Tilburgse bezittingen worden geschat op f 4000). SAH, N 2831, f 67, 15 juni 1697. RAA, Weelde OGA 13, f 98, 23 september 1647; f 332, 9 juni 1660. Van Gils, „De Noordbrabantse begijnen”, 238, 239.
- 2188 SAA, Insolvente Boedelskamer 610, blad 155, 31 december 1631.
- 2189 Schillings, *Matricule*, V, 215, no. 21.
- 2190 SAH, R 586-I, 12 februari 1685. RAT, Tilburg N 35, f 35, 1 september 1685; f 36, 31 augustus 1685. N 54, 5 juni 1686. Tilburg R 379, dl. II, f 100^v, 31 december 1683. BHIC, Raad van Brabant, 788-2389, 1687.
- 2191 RAT, Tilburg R 517, dl. V, f 16, 26 november 1680.
- 2192 RAT, Tilburg R 378, f 90^v, 31 mei 1682. Tilburg N 32, f 1, 15 april 1682; f 3^v, 2 mei 1685. N 58, f 114, 26 januari 1685.
- 2193 RAT, Tilburg N 35, ff 1^v en 3, 6 januari 1685.
- 2194 Streekarchief Langs Aa en Dommel, OAA Liempde 407. RAT, Tilburg R 77, 17 september 1676. Oisterwijk R 74, 19 februari 1669. R 75, 16 juni 1671. SAH, R 422, ongef., 3 oktober 1682; 3 december 1682. R 1672, f 304, 25 juli 1679. R 1936, ongef., geëmployeerd in libro Cattenburch 1 oktober 1673. R 2733, f 218, 15 september 1677. N 2733, f 120, 20 maart 1677; f 218, 15 september 1677. N 2734, f 177, 30 april 1680. N 2745, f 427, 10 juli 1676. N 2772, f 399, 28 augustus 1671. N 2797, ff 173, 174, 14 oktober 1682; f 247, 18 maart 1683. Oud archief, stads-resoluties A 77, f 68, 1 maart 1680. BHIC, Raad van Brabant 200, ongef., op 29 april 1671 en 14 februari 1674 geapostilleerde rekesten. Sint-Michiëls-gestel N 16, f 164^v, 27 april 1672.
- 2195 SAH, R 478, ongef., 3 april 1664. R 1164, f 32, 18 juli 1637. R 1934, ongef., 5 april 1664; 30 december 1664 (de laatste akte). SAB, N 27, no. 168, 15 augustus 1659. RHCE, Voorlopige inventaris rechterlijk archief Oirschot 2.11.21.22.16, no. 1174, 22 maart 1651. BHIC, RRG 129, f 33 sub Kerkhof. RAT, Oisterwijk R 71, 4 maart 1664. NA, Raad van State 2135, ff 78^v, 79. W.J.F. Juten, „Beyharts”, *Taxandria*, XXII (1915), 331. Volgens de genealogische staten in het archief van de Oirschotse stichtingen van der Ameyden, Daems en Van Merode was hij een kleinzoon van Johan van Esch, president-schepen van Oirschot en rentmeester van de heren van Merode, en van Theodora van Breugel.
- 2196 BHIC, Huis Stapelen 85, 13 juli 1630. No. 93, 1656.
- 2197 SAH, N 2733, f 120, 20 maart 1677.
- 2198 BHIC, Raad van Brabant, 788-2061.
- 2199 Koninklijke Bibliotheek Brussel, hs. II-6512, p. 120. In 1677 bezat 'mevrouw Beijhaerts' (Anna Lemnius?) eigenares en mogelijk bewoonster van een huis in de Peperstraat te 's-Hertogenbosch: SAH, Negen Blokken, blok E, no. 4156, 27 en 28 juli 1677.
- 2200 Bots e.a., *Noordbrabantse studenten*, 195, no. 527.
- 2201 Bots e.a., *Noordbrabantse studenten*, 195, no. 525.
- 2202 Bots e.a., *Noordbrabantse studenten*, 195, no. 524.
- 2203 Bots e.a., *Noordbrabantse studenten*, 195, no. 528.
- 2204 SAH, N 2731, f 30, 3 maart 1666. Vgl. Schutjes, *Geschiedenis van het bisdom*, V, 20, 23.
- 2205 RHCE, Eindhoven R 50, f 97, 17 maart 1669. SAH, R 1560, f 159, i.m. 21 oktober 1645. R 1622, f 13^v, 16 oktober 1666. RAT, Tilburg R 364, f 182, 2 april 1655. Van Gils, „De Noordbrabantse begijnen”, 239.
- 2206 RAT, Tilburg R 374, f 50, 26 september 1675. R 517, dl. II, f 33^v, 17 augustus 1675.
- 2207 SAH, R 1654, f 398, 10 maart 1690. RAA Weelde OGA 14, f 127^v, juli 1699. Poppel OGA 40, ongef., 8 november 1688. Van Gils, „Noordbrabantse begijnen”, 238.
- 2208 SAH, R 1938, ongef.
- 2209 SAH, R 1938, ongef., 25 februari 1690.
- 2210 RAT, Tilburg N 61, no. 74, 4 april 1699.
- 2211 SAT, inv. 869 (notarieel protocol), ongef., 22 september 1654; 26 september 1654.
- 2212 RAA, Weelde OGA 13, f 345, 2 mei 1661. SAB, Hoofd- en leenbank 33, 1661-1663. SAH, R 1561, f 125, 12 juni 1642. R 1622, f 13^v, 16 oktober 1666. R 1625, f 226, 15 januari 1669. RAT, Tilburg N 35, f 36, 31 augustus 1685.
- 2213 Schillings, *Matricule*, V, 279, no. 251, 24 januari 1634.
- 2214 SAH, R 1566, f 225, 6 februari 1646. R 1603, f 199^v, 26 maart 1648.
- 2215 In een akte van 1664 wordt hij hoogschout van Zandhoven en schepen van Lier genoemd (SAH, R 1934, ongef., 5 april 1664).
- 2216 Archivo General de Simancas, Secretarias Provinciales, libro 1436, f 197, 11 december 1658. Idem lias 2501, 1658. ARAB, Rekenkamer 146, f II^cLXXXI.
- 2217 SAH, N 2825, f 170^v, 25 september 1687. RAA, Weelde OGA 14, f 281^v, 1675/76. OGA 15, f 72^v, 25 november 1680; f 97^v, 18 november 1681. RAT, Tilburg N 36, f 6, 27 januari 1686.
- 2218 RAT, Tilburg R 380, f 49^v, 4 mei 1684.

- 2219 RAA, Weelde OGA 14, f 281^v, 7 oktober 1676. OGA 15, f 72^v, 25 november 1680; f 97^v, 18 november 1681. Te Boxtel werd op 8 mei 1641 een niet met name genoemd kind uit dit huwelijk gedoopt.
- 2220 Schillings, *Matricule*, VI, 402, no. 286.
- 2221 SAH, R 1685, f 190, 27 september 1696.
- 2222 RAT, Tilburg R 519, f 70, 14 december 1697.
- 2223 RAT, Tilburg N 48, no. 139, 26 augustus 1699.
- 2224 SAH, N 2825, f 170^v, 25 september 1687.
- 2225 Schillings, *Matricule*, VI, 432, no. 395.
- 2226 RAT, Tilburg R 519, f 70, 14 december 1697.
- 2227 R.K. pastorie Poppel, no. 118, f 10. GAR, ONA 188, f 219, 30 mei 1628.
- 2228 AAA, Sectio I, reg. 198, f 15, augustus 1602.
- 2229 Bisschoppelijk Archief Antwerpen, A 49, f 2, 2 juli 1604.
- 2230 Bisschoppelijk Archief Antwerpen, A-9B, f 63^v, 25 april 1616. *Weelde toen en nu*, 176.
- 2231 J. Roelevink, *Classicale Acta 1573–1620*, dl. II ('s-Gravenhage, 1991) 607, 608, 798-608 *passim*, 845. J. Roelevink, *Resolutiën der Staten-Generaal. Nieuwe serie 1610–1670*, dl. V ('s-Gravenhage, 1983) 137, 3 mei 1621; 645, 12 september 1622.
- 2232 BHIC, Raad van Brabant 788-599, 1631–1633. Civiele vonnissen no. 2950.
- 2233 *De Nederlandsche Leeuw*, LXXI (1954) 228.
- 2234 Roelevink, *Classicale*, XXXII, XXXIII.
- 2235 W.P.C. Knuttel, *Acta der particuliere synoden van Zuid-Holland 1621–1700*, dln. I en II ('s-Gravenhage, 1909) I, 90, 94, 127, 131, 159, 163, 195, 200, 232.
- 2236 Knuttel, *Acta der particuliere synoden*, I, 406, 407.
- 2237 Knuttel, *Acta der particuliere synoden*, I, 477.
- 2238 Knuttel, *Acta der particuliere synoden*, I, 503, 505.
- 2239 Knuttel, *Acta der particuliere synoden*, II, 32, 39.
- 2240 BHIC, Collectie Rijksarchief 175, f 448^v, 3 oktober 1634.
- 2241 BHIC, Collectie Rijksarchief, no. 176, f 215, 10 mei 1635.
- 2242 Buitendijk, *Het calvinisme in de spiegel*, 185. Vgl. Sabbe, *Brabant in 't verweer*, 156.
- 2243 ARAB, Rekenkamer 24967, ff 187 en 188.
- 2244 J. Vermeulen, „Willemstadse huizen en hun bewoners”, *Ravelyn*, XX (februari 2002) 11. In 1667 werd een schuldbrief van f 15.000 ten laste van Willem wegens de koop van een huis met brouwerij verkocht: GAR, ONA 238, f 45, 7 januari 1667. Vgl. NHA, ONA Haarlem 241, f 495, 30 maart 1662: Judith Soetens, weduwe van Willem Lemnius, leende van een koopman te Rotterdam f 7000.
- 2245 SAZ, Willemstad R 1110.
- 2246 GAR, oud notarieel archief 1794, no. 245, 3 augustus 1709. Idem 2064, f 520.
- 2247 GAR, oud notarieel archief 2061, f 840, 19 december 1722.
- 2248 BHIC, Raad van Brabant, 788-2012, 1678. Willemstad R 1129.
- 2249 GAR, ONA 368, f 191, 11 januari 1657.
- 2250 Over Lodewyck Manteau en zijn familie zie: F. Caland, „Geslachten Keersmaker, Manteau en Leydecker”, *De Navorscher*, L (1900) 228. J. Vermeulen, „Willemstadse huizen en hun bewoners”, *Ravelyn*, XVII (oktober 1999) 18, 19.
- 2251 J. Vermeulen, „Willemstadse huizen en hun bewoners”, *Ravelyn*, IV (1998, no. 5) 13-15.
- 2252 Zijn ouders waren in 1655 te Breda getrouwd tegen de uitdrukkelijke wil van Catharina's vader, David van Bonckelwaert, secretaris van Fijnaart (BHIC, Raad van Brabant 292, 19 maart 1671; 22 juli 1671; 29 juli 1671).
- 2253 GAR, oud notarieel archief 1821, no. 47, 8 februari 1715.
- 2254 RAA, Weelde OGA 11, f 175, 11 mei 1627; f 208, 5 januari 1628; f 222, 24 mei 1628.
- 2255 AAA, sectio I, reg. 198, f 23, 13 juli 1609.
- 2256 RAA, Weelde OGA 12, f 204^v, 15 oktober 1641. OGA 14, f 191, 20 januari 1672. OGA 73, 5 oktober 1649.
- 2257 SAH, R 653, na 5 januari 1645. Hij was eerder getrouwd geweest met Eyken Wouter Swaenen: RAA, Weelde OGA 12, f 152, 7 juli 1639.
- 2258 RAA, Weelde OGA 13, f 4, 30 maart 1644; f 108, 5 februari 1648; f 220^v, 6 juni 1652; f 238^v, 27 februari 1653; f 263, 6 januari 1655; f 278^v, 17 augustus 1655; f 314, 31 januari 1659.
- 2259 RAA, Weelde OGA 12, f 227^v, 6 maart 1642.
- 2260 RAA, Weelde OGA 12, f 149^v, 3 maart 1639.
- 2261 RAA, Weelde OGA 12, f 145^v, 8 februari 1639.
- 2262 RAA, Weelde OGA 13, f 235, 7 februari 1653; f 237, 17 februari 1653; f 286^v, 26 mei 1656. OGA 67, 1650.
- 2263 R.K. pastorie Poppel, no. 118, f 89.
- 2264 RAA, Weelde OGA 14, f 81^v, 9 september 1666; f 91^v, 8 maart 1667; f 97^v, 14 april 1667.
- 2265 RAA, Weelde OGA 15, f 168, 7 januari 1688; f 209, 25 augustus 1690; f 210, 10 november 1690.
- 2266 RAA, Weelde OGA 13, f 318, 14 februari 1659; f 336, 23 november 1660; f 339^v, 13 december 1660; f 342, 3 februari 1661.
- 2267 RAA, Weelde OGA 13, f 318, 14 februari 1659; f 336, 23 november 1660; f 339^v, 13 december 1660; f 342, 3 februari 1661. OGA 14, f 91^v, 8 maart 1667; f 97^v, 14 april 1667.
- 2268 RAA, Weelde OGA 11, f 31, 16 november 1622; f 48, 21 maart 1623; f 109^v, 6 september 1625; f 148, 25 september 1626; f 175, 11 mei 1627; f 177^v, 20 mei 1627.
- 2269 RAT, Hilvarenbeek R 43, f 154, 16 september 1624. RAA, Weelde OGA 11, f 23^v, 10 februari 1622; f 164^v, 6 maart 1627. In 1611 heette zijn vrouw Elysabeth Ghysbrecht Backers (uit Alphen?), dochter van Ghysbrecht Wyn Michiel Backers en van Cathalyn Lodewyck Gielis Loyen (R 39, f 43^v, 23 februari 1611).
- 2270 SAH, N 2688, ongef., 23 april 1638. L. Galeslout, *Inventaire du notariat général de Brabant et des protocoles qui y ont été réunis; suivi des inventaires des protocoles de notaires de l'ancien duché de Brabant qui sont conservés dans différents dépôts publics, et précédé d'un exposé historique de l'ancienne régistration belge sur le notariat (Bruxelles, 1862) XCIV*. Adriaenssen, *Non omnia possumus omnes*, 173.
- 2271 RAA, Weelde OGA 11, f 23^v, i.m. 1 februari 1645.

- OGA 12, f 14^v, 4 februari 1632; f 35, 4 mei 1632; f 115^v, 3 februari 1636. OGA 13, f 19, 5 april 1645; ff 44, 45^v, 48, 5 december 1645.
- 2272 RAA, Weelde OGA 15, f 26^v, 20 april 1678.
- 2273 RAA, Weelde OGA 139^v, 18 mei 1649.
- 2274 SAT, inv. 869 (notarieel protocol, ongef., 18 november 1653).
- 2275 RAA, Poppel KA 64, 24 maart 1643.
- 2276 RAA, Poppel KA 64, 21 april 1672. Weelde OGA 13, f 139^v, 18 mei 1649; f 173, 12 september 1650. OGA 15, f 20, 29 oktober 1677; f 91, 1 juli 1680. RAT, Hilvarenbeek R 169, f 193, 2 november 1668.
- 2277 RAT, Hilvarenbeek R 64, f 195, 25 juni 1661. R 171, f 144, 22 oktober 1682.
- 2278 Adriaenssen, *Hilvarenbeek onder de hertog*, 249, 351.
- 2279 RAA, Poppel KA 64, 21 april 1672. Weelde OGA 15, f 26^v, 20 april 1678.
- 2280 RAA, Weelde OGA 13, f 174, 12 november 1650; f 174^v, 14 november 1650; f 224, 25 september 1652; f 225^v, 23 oktober 1652. OGA 15, f 91, 1 juli 1681; f 130^v, 22 november 1684; f 188^v, 13 mei 1689.
- 2281 SAA, Privilegiekamer 753, f 189^v, 9 september 1655. Schepenregister 732, f 246^v, 25 augustus 1654; f 249^v, 2 september 1654. Schepenregister 755, f 104^v, 26 juni 1659. N 4317, ongef., 18 oktober 1655.
- 2282 Adriaenssen, *Non omnia possumus omnes*, 338, 409
- 2283 RAA, Weelde OGA 13, f 225^v, 23 oktober 1652; f 234, 6 februari 1653; f 259, 23 maart 1654; f 259^v, 25 maart 1654; f 277, 13 augustus 1655; f 282^v, 23 februari 1656. OGA 15, ff 24^v en 25, 7 februari 1678; f 26^v, 20 april 1678; f 90^v, 10 juni 1681; f 91, 1 juli 1681; f 113^v, 11 mei 1683; f 138, 4 oktober 1685; f 152^v, 4 februari 1687; f 165^v, 30 september 1687; f 188^v, 13 mei 1689. OGA 17, f 110^v, 14 maart 1712.
- 2284 Schillings, *Matricule*, V, 411, no 190.
- 2285 RAA, Weelde OGA 13, f 44, 5 december 1645.
- 2286 W. Paulussen, „De schepenbank van Ravels (1420–1795)”, *De drie van het noorden. Jaarboek 1987 van de heemkundekring Nicolaus Poppelius* 17.
- 2287 *Weelde toen en nu*, 564.
- 2288 *Weelde toen en nu*, 164, 342.
- 2289 *Weelde toen en nu*, 447, 448.
- 2290 W. Paulussen, „Het geslacht Buycx. Zeshonderd jaar familiegeschiedenis”, *Vlaamse Stam*, XXII (1986) 150.
- 2291 RAA, Weelde OGA 12, f 134^v, 13 april 1636; f 196, 8 maart 1641; f 244, 26 januari 1643; f 249, 5 maart 1643. OGA 13, f 18, 27 februari 1644; f 48, 5 december 1645; f 116^v, 13 oktober 1648; f 174, 12 november 1650; f 174^v, 14 november 1650; f 185, 27 februari 1651; f 224, 25 september 1652; f 225^v, 23 oktober 1652; f 234, 6 februari 1653; f 241^v, 6 mei 1653; f 257, 18 februari 1654; f 258, 25 februari 1654; f 259, 23 maart 1654; f 259^v, 25 maart 1654; f 270^v, 15 maart 1655; f 277, 13 augustus 1655; f 282^v, 23 februari 1656; f 295, 5 april 1657; f 313^v, 30 januari 1659; f 317, 8 februari 1659; f 327, 20 februari 1660; f 330, 11 maart 1660; f 350^v, 23 juli 1661. OGA 14, f 13, 18 februari 1662; f 33, 23 februari 1663; f 35^v, 10 april 1663; f 39^v, 25 juni 1663; f 41, 16 juli 1663; f 47^v, 5 februari 1664; f 66, 12 maart 1665; f 68, 6 juni 1665; f 68, 6 juni 1665; f 82^v, 12 november 1666; f 100, 12 juli 1667; f 103^v, 20 januari 1668; f 113^v, 19 oktober 1668; f 116, 27 november 1668; f 125^v, 27 juni 1669; f 120, 14 februari 1669; f 125^v, 27 juni 1669; f 142, 12 februari 1670; f 152^v, 7 mei 1670; f 159^v, 27 oktober 1670. Poppel OGA 39, ongef., 18 juni 1664; 1 februari 1668.
- 2292 Schillings, *Matricule*, V, 262, no. 157.
- 2293 RAT, Moergestel R 306, f 140^v, 14 maart 1652; f 174^v, 2 oktober 1653.
- 2294 RAA, Weelde OGA 12, f 152, 7 juli 1639.
- 2295 RAA, Weelde OGA 12, f 239^v, 10 december 1642. OGA 61, 10 december 1642. Vgl. OGA 11, f 182^v, 15 juni 1627.
- 2296 RAT, Moergestel R 308, f 182, 14 maart 1685. RAA, Weelde OGA 13, f 174^v, i.m. 28 februari 1680; f 224, i.m. 28 februari 1680; f 295, i.m. 4 december 1685. OGA 14, f 190, 4 januari 1672; f 192, 20 januari 1672; f 192^v, 3 februari 1672; f 204, 5 april 1672; f 247, 7 mei 1674. OGA 15, f 29^v, 7 juli 1678; f 32, i.m. 24 december 1681; f 101^v, 24 december 1681; f 125, 5 juni 1684; f 133^v, 14 april 1685; f 140, 8 december 1685. OGA 16, f 236, 3 oktober 1707. Poppel OGA 39, ongef., 10 maart 1683.
- 2297 RAA, Weelde OGA 14, f 171^v, 6 maart 1671; f 172, 10 maart 1671; f 210, 19 juli 1672; f 234, 28 juni 1673; f 238, 2 januari 1674; f 242^v, 26 februari 1674; f 252^v, 22 september 1674; f 257, 12 februari 1675; f 259, 11 april 1675; f 263^v, 4 juli 1675; f 265^v, 8 juli 1675; f 266^v, 21 juli 1675; f 269^v, 8 oktober 1675; f 272, 20 januari 1676; f 282, 1 december 1676. OGA 15, ff 9 en 10, 15 maart 1677; f 13^v, 26 juni 1677; f 16, 28 augustus 1677; f 24^v, 7 februari 1678; f 28, 17 mei 1678 en 5 juli 1678; f 40^v, 20 februari 1679; f 41, 3 maart 1679; f 43, 6 maart 1679; f 44, 22 april 1679; f 45, 9 mei 1679; f 46^v, 24 juli 1679; f 67^v, 22 juli 1680; f 70^v, 24 oktober 1680; f 71^v, 9 november 1680; f 72^v, 25 november 1680; f 83^v, 26 februari 1681; f 84^v, 3 april 1681; f 87^v, 10 juni 1681; f 97^v, 18 november 1681; f 98, 22 januari 1681; f 100^v, 20 december 1681; f 102^v, 9 januari 1682; f 106^v, 9 mei 1682; f 107, 27 mei 1682; f 122, 22 april 1684; f 125, 5 juni 1684; f 133, 10 april 1685; f 133^v, 14 april 1685; f 140, 8 december 1685; f 141^v, 4 januari 1686; f 144, 28 februari 1686; f 173, 3 maart 1688; f 186, 28 maart 1689; f 195, 14 september 1689; f 204, 11 maart 1690; f 217, 21 augustus 1691; f 229, 23 januari 1692; f 256^v, 25 juni 1693; f 257^v, 9 september 1693; f 259^v, 7 oktober 1693; f 292, 16 november 1695; f 293^v, 6 december 1695. OGA 16, f 43^v, 18 januari 1698; f 106^v, 16 augustus 1725; f 148, 12 november 1701; f 236, 3 oktober 1707. OGA 17, f 101^v, 1 februari 1712; f 234, 10 april 1717. OGA 18, f 99^v, 14 november 1721; f 49, 23 december 1723. Poppel OGA 39, ongef., 10 maart 1683.

- 2298 RAA, Weelde OGA 67.
- 2299 SAT, inv. 871 (notarieel protocol), f 68, 28 oktober 1664. RAT, Tilburg R 369, f 131^v, 28 januari 1667. RAA, Weelde OGA 14, f 35, 5 april 1663; f 67, 9 april 1665; f 70^v, 27 oktober 1665. Van Mosselveld, „De Roy”, 75. Van Gils, „De Noordbrabantse begijnen”, 239.
- 2300 ARAB, Leenhof van Brabant 41, f 266, 6 juni 1695.
- 2301 *Weelde toen en nu*, 164, 176, 177, 349, 350.
- 2302 RAA, Weelde OGA 18, f 41^v, 29 oktober 1723.
- 2303 RAA, Weelde OGA 14, f 240^v, i.m. 11 februari 1681; f 244, 13 maart 1674; f 251^v, 22 september 1674. OGA 15, f 47, 11 november 1679; f 85^v, 12 april 1681; f 101^v, 24 december 1681; f 111, 30 januari 1683; f 119, 1 januari 1684; f 125, 5 juni 1684; f 133^v, 14 april 1685; f 138, 4 oktober 1685; f 140, 8 december 1685; f 152^v, 4 februari 1687; f 162^v, 6 juli 1687; f 163, 16 augustus 1687; f 165, 30 september 1687; f 196^v, 2 december 1689. OGA 16, f 236, 3 oktober 1707. Poppel OGA 50, 11 januari 1679.
- 2304 RAA, Weelde OA 14, f 243, 1 maart 1674; OGA 15, f 29, 5 juli 1678.
- 2305 RAA, Beerse OGA 146, f 153^v, 11 januari 1665: Adriana is een dochter van Peter van Laer de oude, schepen van Vosselaar, en een kleindochter van Abraham van Laer, schout van Vosselaar.
- 2306 RAA, Poederlee OGA 57N, ongef., genecht van 9 maart 1649: Wouter van Steenhuis met zijn vrouw Clara Proost.
- 2307 Génard, *Verzameling van graf- en gedenkschriften*, VI, 157 (zijn familiewapen is op de grafzerk afgebeeld).
- 2308 RAA, Weelde OGA 17, f 131, 10 januari 1713.
- 2309 RAA, N 5744, no. 188, 16 oktober 1720. *Weelde toen en nu*, 448.
- 2310 RAA, Weelde OGA 66, ongef., 2 november 1751.
- 2311 RAT, Hilvarenbeek R 33, f 224, 19 oktober 1595. ARAB, Rekenkamer 45028, ff CVIII, CXXXI en CXXXIV. RAA, Weelde OGA 69, f 12, 1614. Adriaenssen, *Hilvarenbeek onder de hertog*, 29. Adriaenssen, „De heerlijke hoeve”, 308, 309.
- 2312 ARAB, KA 5022, f CLXXXII^v, 9 juli 1580; f CLXXXIII, 20 mei 1595; f CLXXXV, 19 november 1602.
- 2313 BHIC, Collectie Cuypers van Velthoven 2991, *Memorial journal*, 13 en 15 maart 1594.
- 2314 RAT, OAA Tilburg 411, f 35.
- 2315 ARAB, KA 5022, f CLXXXVI^v, 9 september 1611.
- 2316 Adriaenssen, *Non omnia possumus omnes*, 411. Zij heet in 1606 als meter van een dochter van Anna mr. Henrick Lemmens: Elisabeth Tielmans van Thulden.
- 2317 R.K. pastorie Poppel, no. 118, f 15. RAT, Hilvarenbeek R 45, f 95, 26 juni 1624. RAA, Weelde OGA 11, f 83^v, 15 februari 1624; f 93, 13 juli 1624. OGA 12, f 138, 13 augustus 1638.
- 2318 RAT, Hilvarenbeek R 48, f 46, 2 maart 1632. RAA, Weelde OGA 11, f 41^v, 9 februari 1623.
- 2319 RAA, Weelde OGA 12, f 7, 26 maart 1631; f 239^v, 10 december 1642. OGA 13, f 96, 26 september 1646; f 99^v, 16 oktober 1647. RAT, Hilvarenbeek N 4309, kopie van het testament van Marie Yewaen Luyten de dato 27 januari 1592, waarin zij een studiebeurs sticht voor haar bloedverwanten en verklaart dat Herman en andere leden van de familie Van Hulsel, haar neven en nichten, in haar genealogie moeten worden opgenomen. Hilvarenbeek R 30, f 185, i.m. 8 februari 1609.
- 2320 ARAB, KA 5022, f CLXXXVI^v, 6 mei 1613. KA 5024, f CLXXVI, 10 juni 1614.
- 2321 RAT, Hilvarenbeek R 48, f 46, 2 maart 1646. RAA, Weelde OGA 13, f 96, 26 september 1646. OGA 61, 10 december 1642. Adriaenssen, *Non omnia possumus omnes*, 173.
- 2322 SAH, R 1121-I. RAA, Weelde OGA 12, f 138, 13 augustus 1638; f 155, 2 maart 1639.
- 2323 SAB, Breda N 92, f 24^v, 13 april 1638.
- 2324 SAB, OAA Breda 2112, f 11, 20 mei 1616.
- 2325 SAB, Breda N 76, f 7, 14 april 1640.
- 2326 ARAB, Rekenkamer 45028, ff LXXXIV^v en CIII^v. RHCE, Hooge en Lage Mierde R 12, f 113, 11 februari 1649 (op 29 januari 1632 had Goyaert Wouter Franssen hem een rente geloofd). RAA, Weelde OGA 8, 1631. OGA 11, f 28, 18 februari 1622; f 112, 31 december 1625; f 255, 10 februari 1629. OGA 12, f 111, 1 december 1635; f 138, 13 augustus 1638; f 243^v, 19 januari 1643. SAH, R 478, ongef., 21 februari 1633. Adriaenssen, *Hilvarenbeek onder de hertog*, 23, 29, 30, 328. Adriaenssen, „De heerlijke hoeve”, 289.
- 2327 ARAB, KA 5022, f CLXXXVI^v, 6 mei 1613. KA 5024, f CLXXXVI, 10 juni 1614; f CLXXXVII^v, 4 januari 1619; f CLXXXVIII^v, 1625; f CLXXIX, 3 juni 1626; f CLXXIX, 11 december 1630; f CLXXIX, 4 mei 1639.
- 2328 RAA, Weelde OGA 11, f 202, 14 december 1627. Zij was vermoedelijk een dochter van Adriaen Meeus Brouwers, in wiens testament, na haar overlijden gemaakt, zij noch haar kinderen worden genoemd (Poppel KA 64, 8 mei 1621). Vgl. Weelde OGA 11, f 138, 18 mei 1626; f 158, 3 februari 1627.
- 2329 RAA, Weelde OGA 13, f 24^v, 17 juli 1645.
- 2330 RAA, Weelde OGA 12, f 111, 1 december 1635; f 151, 9 april 1639; f 270^v, 0 maart 1644. OGA 15, f 44, 22 april 1679. BHIC, Raad van Brabant 1128, ongef., 13 juni 1663. Idem 1129, f 146, 7 april 1664. RAT, Hilvarenbeek R 48, f 46, i.m. 22 maart 1643. R 118, ongef., 5 april 1689; 9 mei 1689. R 171, f 105^v, 5 januari 1682; f 195^v, 28 april 1684. R 172, f 66^v, 27 juli 1685; f 290^v, 28 februari 1690; f 307^v, 28 augustus 1690. R 209, f 192, 28 april 1726. Diessen N 786, 25 juli 1690. Oosterwijk R 35, 26 juli 1679. R 78, 6 juli 1677; 4 maart 1678. Oosterwijk N 5285, 4 december 1689. N 5293, 5 augustus 1697. Ongeïventariseerde civiele processen Tilburg, doos 163, 8 juli 1686; doos 165, 1686. Heerlijheidsarchief Hilvarenbeek no. 241, ff 81, 82 en 83, 24 januari 1680. SAH, R 666, 17 maart 1668. R 1639, f 279^v, 11 juni 1663. Adriaenssen, *Hilvarenbeek onder de hertog*, 48, 183, 184, 186, 350, 351, 352. Adriaenssen, „De heerlijke hoeve”, 321-326.
- 2331 ARAB, KA 5024, f CLXXIX, 11 december 1630.
- 2332 RAA, Weelde OGA 12, f 111, 1 december 1635.
- 2333 RAT, Hilvarenbeek R 170, f 77^v, 21 januari 1672;

- f 346^v, 9 oktober 1679.
- 2334 SAH, R 1580, f 9, 17 oktober 1653. BHIC, Raad en Rentmeester-Generaal 215, f 61. RAT, Hilvarenbeek R 171, f 47^v, 16 januari 1681 en i.m. 8 januari 1689.
- 2335 RAT, Hilvarenbeek R 171, f 147^v, 19 december 1682. R 172, f 66^v, 27 juli 1685.
- 2336 RAT, Hilvarenbeek R 109, ongef., 22 november 1645.
- 2337 RAT, Hilvarenbeek R 169, f 35, oktober 1663.
- 2338 RAT, Hilvarenbeek R 276, request uit 1668.
- 2339 J.H. van Heurn, *Historie der stad en meyerye van 's Hertogenbosch, alsmede van de voornaamste daaden der hertogen van Brabant* (4 dln.; Utrecht, 1776–1777) III, 120.
- 2340 RAT, Hilvarenbeek R 169, f 54, 12 juli 1664.
- 2341 RAT, Hilvarenbeek R 170, f 139^v, 6 augustus 1673.
- 2342 RAT, Hilvarenbeek R 170, f 102, 13 februari 1673. R 171, f 175, 15 december 1683. R 172, f 284^v, 28 oktober 1689.
- 2343 RAT, Hilvarenbeek R 171, f 195, 28 april 1684.
- 2344 RAT, Hilvarenbeek R 172, f 273, 25 juni 1689.
- 2345 RAT, Hilvarenbeek R 172, f 284^v, 28 oktober 1689.
- 2346 RAT, Hilvarenbeek R 66, f 293, 8 november 1669.
- 2347 RAT, Hilvarenbeek R 170, f 240, 27 januari 1677.
- 2348 RAT, Hilvarenbeek R 14, 26 oktober 1678.
- 2349 L. Adriaenssen, „De Hilvarenbeekse medici voor 1800”, *Nieuwsbrief van de heemkundige kring 'Ioannes Goropius Becanus'*, 7 (januari 1984) 85.
- 2350 RAT, Hilvarenbeek R 172, f 24^v, 7 maart 1685; f 223, 21 april 1688.
- 2351 RAT, OAA Hilvarenbeek no. 376, 28 april 1665.
- 2352 RAT, Hilvarenbeek R 170, f 49, 26 februari 1671; f 128^v, 28 juli 1673; f 162^v, 5 juli 1674; f 284, 26 november 1677. R 172, f 12^v, 3 februari 1685.
- 2353 Algemeen NA, Staten-Generaal 3260, f 666^v, 7 september 1654.
- 2354 Bijvoorbeeld in 1679 nam hij qualitate qua f 1500 op ten behoeve van het corpus van Hilvarenbeek om de oorlogslasten te bestrijden (SAH, R 1650, f 158^v, 3 maart 1679).
- 2355 SAA, Fonds Vreemde Gemeenten 1, 21 december 1672.
- 2356 RAT, Hilvarenbeek R 170, f 138^v, 16 december 1673; f 179, 12 januari 1675; f 194^v, 8 mei 1675; f 233, 19 september 1676. OAA Hilvarenbeek 1113, borgemeestersrekening 1675, uitgaven, tussen kwitanties 27 en 28.
- 2357 RAT, OAA Hilvarenbeek 1111.
- 2358 RAT, OAA Hilvarenbeek 1113, bijlage, specificatie van de door Thielman Lemnius gemaakte kosten.
- 2359 BHIC, Kwartier van Oosterwijk no. 3, ongef., 26 februari 1674.
- 2360 RAT, Hilvarenbeek R 207, ongef., 7 januari 1700.
- 2361 RAT, Hilvarenbeek R 173, f 107, 18 oktober 1694. Vgl. L.F.W. Adriaenssen, „De memorie van 1706. De dreigende ondergang van Hilvarenbeek halverwege de crisiseeuw 1650–1750”, in: *Hilvarenbeek duizend jaar. Bijdragen tot een symposium over de geschiedenis der Brabantse dorpen* (Hilvarenbeek, 1988) 93.
- 2362 R.K. pastorie Hilvarenbeek, register van het Verabele Gilde, pp. 76 en 79. RAT, Hilvarenbeek R 65, f 269^v, 11 augustus 1665.
- 2363 RAT, Hilvarenbeek R 111, f 198v/199, 13 juli 1661. R 207, ongef., 13 oktober 1688.
- 2364 RAT, Heerlijheidsarchief Hilvarenbeek no. 377, 25 september 1686. Hilvarenbeek R 172, f 138^v, 10 augustus 1686.
- 2365 BHIC, Kwartier van Oosterwijk 2, 13 juli 1654. SAH, R 1863, i.d.
- 2366 J.A.J. Becx, „De Oosterwijkse secretaris meester Dirck van den Heuvel en zijn familie”, *De kleine Meijerij*, XVIII (1965) 31. Van Gils, „De Noordbrabantse begijnen”, 178. L.F.W. Adriaenssen, „De erfgenamen van heer Ghijzel Back”, *De Brabantse Leeuw*, XL (1991) 177.
- 2367 RAT, Hilvarenbeek R 105, ongef., 8 oktober 1674. R 106, ongef., 20 september 1683.
- 2368 SAH, R 1586, f 100^v, 16 januari 1657. RAT, Hilvarenbeek R 51, f 119^v, 28 februari 1644. R 109, ongef., 11 mei 1646.
- 2369 RAT, Hilvarenbeek R 10 en R 20, processtukken. R 169, f 129, 20 november 1666; f 143^v, 6 juni 1667. SAH, R 1014, 1672.
- 2370 RAT, Hilvarenbeek R 64, f 90^v, 13 maart 1660. R 111, f 120, 11 maart 1660.
- 2371 RAT, Ongeinventariseerde civiele processen Tilburg, ongenummerde doos, 21 en 22 oktober 1658.
- 2372 RAT, OAA Hilvarenbeek 366, 369 en 372. Hilvarenbeek R 173, f 215, 28 september 1697.
- 2373 Als Crijs en Kriellaars gelijk hebben met hun opmerking dat rond 1800 de klaverteelt in de meierij nog geen eeuw oud was, was Thielman Lemnius een uiterst moderne man (A.H. Crijs en F.W.J. Kriellaars, *Het gemengde landbouwbedrijf op de zandgronden in Noord-Brabant 1800–1885* (Tilburg, 1987) 45).
- 2374 RAT, Hilvarenbeek R 173, f 306, 11 december 1699.
- 2375 RAT, Hilvarenbeek R 150, ongef., 12 maart 1700.
- 2376 RAT, Hilvarenbeek R 72, f 23, 10 mei 1700. R 103, f 213^v, 23 december 1724; f 218, 12 januari 1725. R 120, ongef., 2 februari 1705. RAT, Tilburg N 47, f 11^v, 28 oktober 1695.
- 2377 RAT, Hilvarenbeek R 72, f 23, 10 mei 1700. R 103, f 213^v, 23 december 1724; f 218, 12 januari 1725. R 120, ongef., 2 februari 1705. Tilburg N 47, f 11^v, 28 oktober 1695.
- 2378 Adriaenssen, *Hilvarenbeek onder de hertog*, 350.
- 2379 Adriaenssen, *Hilvarenbeek onder de hertog*, 230, 249, 351.
- 2380 SAH, N 2885, no. 70, 19 januari 1708; no. 74, 23 januari 1708.
- 2381 Van Gils, „De Noordbrabantse begijnen”, 178, 183, 184.
- 2382 RAT, Hilvarenbeek R 106, ongef., 20 september 1683.
- 2383 RAT, Hilvarenbeek R 174, f 338, 5 oktober 1707.
- 2384 RAT, Hilvarenbeek R 103, f 213^v, 23 december 1724.
- 2385 RAA, Poppel OGA 40, ongef., 1 december 1701.
- 2386 BHIC, Raad van Brabant 1129, f 146. SAH, R 1660A, f 13^v, 15 maart 1704.
- 2387 SAH, N 2885, no. 81, 27 januari 1708. R 710, 1715. R 1721, f 11, 6 oktober 1732. L.A.C.A.M.

- van Rijckevorsel, „Aanvullingen en correcties op de genealogie van Rijckevorsel”, *De Nederlandsche Leeuw*, LXV (1948) 224, 225. L.A.C.A.M. van Rijckevorsel, „Een wijziging in de stamreeks Van Rijckevorsel”, *De Nederlandsche Leeuw*, LXXIX (1962) 183-194.
- 2388 Bots e.a., *Noordbrabantse studenten*, 593, no. 4279.
- 2389 SAH, R 1720, ff 354^v, 356, 2 september 1732.
- 2390 SAH, N 2794, f 261, 27 mei 1701.
- 2391 RAT, Hilvarenbeek R 106, ongef., 8 oktober 1682: huwelijks voorwaarden. Oisterwijk N 5297, f 218, 23 december 1732.
- 2392 BHIC, Ravenstein R 254, 16 oktober 1683 (testament van Jan Ermers); 16 oktober 1683 (testament van Cornelia Ermers). Commissie van Breda 1154, ff 32, 111, 199 en 290, 30 juni 1708. Idem 1160, f 133, 12 juni 1711. RAT, Tilburg N 68, no. 76, 11 april 1718. RAT, R 616, 15 mei 1689; 9 december 1692.
- 2393 SAH, N 2938, f 567, 10 juni 1718.
- 2394 RAT, Oisterwijk N 5297, f 35, 6 mei 1730.
- 2395 RAT, OAA Tilburg 108bis, 21 augustus 1691.
- 2396 RAT, Tilburg N 58, f 8^v, 9 januari 1683.
- 2397 RAT, Tilburg N 48, no. 8, 13 maart 1696.
- 2398 RAT, Tilburg N 49, nrs 62 en 63, 11 april 1701.
- 2399 RAT, Tilburg R 469, f 249, 16 september 1711.
- 2400 RAT, Oisterwijk N 5297, f 372, 12 augustus 1734.
- 2401 RAT, Oisterwijk N 5297, f 372, 12 augustus 1734.
- 2402 RAT, Oisterwijk N 5297, f 188, 9 april 1732.
- 2403 N.A. Hamers, „Van Tuerenhout, Melchior en Robert, drie kwartieren van de stichters van het blindeninstituut ‘St. Henricus’ te Grave”, *De Brabantse Leeuw*, VIII (1959) 99, 100. Bots e.a., *Noordbrabantse studenten*, 697, no. 5239.
- 2404 RAT, Oisterwijk N 5298, f 189, 3 september 1737. N 5299, f 33, 25 maart 1740; f 237, 23 december 1743.
- 2405 BHIC, Raad van Brabant 350, z.d. RAT, Hilvarenbeek R 1409, 21 oktober 1675: paspoort voor Ivo. RAA, Poppel OGA 39, ongef., 5 december 1675.
- 2406 RAT, OAA Hilvarenbeek 1111, 1112.
- 2407 RAA, N 5744, no. 171, 29 september 1719. Poppel OGA 40, ongef., 2 juli 1697.
- 2408 N.A. Hamers, „Kwartierstaat Henrica Maria Elisabeth de la Geneste”, *De Brabantse Leeuw*, VIII (1959) 182: gedoopt te Turnhout op 4 april 1652, zoon van Peter Robert (koopman, in 1690 woonachtig te Delft) en van Heylwich Diels.
- 2409 RAA, N 5744, no. 45, 26 september 1709. J. Verzijl, „Testamenten van minderbroeders”, *Bijdragen tot de geschiedenis van de provincie der minderbroeders in de Nederlanden*, XX (1955) 266.
- 2410 Bots e.a., *Noordbrabantse studenten*, 235, no. 891.
- 2411 RAT, Hilvarenbeek R 77, f 346, 9 januari 1742.
- 2412 RAA, Weelde OGA 11, f 28, i.m. 9 februari 1646. OGA 13, f 55, 10 februari 1646 en i.m. 8 juli 1670; f 183, 20 februari 1651. Poppel OGA 39, ongef., 1 februari 1668. RAT, Hilvarenbeek R 62, f 59, 20 juni 1650. Adriaenssen, *Hilvarenbeek onder de hertog*, 30.
- 2413 ARAB, KA 5024, f CLXXIX^v, 10 december 1644. KA 5025, f 48, 21 juni 1651; f 87, 8 november 1657; f 107^v, 22 maart 1661; f 129^v, 19 december 1663; f 163, 1 oktober 1666; f 202, 13 maart 1671.
- 2414 RAT, Hilvarenbeek R 276, 1650. BHIC, Raad van Brabant 346, diverse stukken. Adriaenssen, „De heerlijke hoeve”, 300.
- 2415 NA, Raad van State 2139-I, 6 september 1657. De omschrijving van de hoeve luidt in het oudste verpondingsboek: een stede met huisplaats en groes, 45 lopenzaad groot; 90 lopenzaad land; 66 lopenzaad heikanten en grachten; seer slechte erven daer weynich profyt aff compt: het Brueken, zijnde hei en wei, 64 lopenzaad groot.
- 2416 RAT, Hilvarenbeek R 14, 21 maart 1663.
- 2417 RAT, Moergestel R 305, f 189, 14 december 1643.
- 2418 RAT, Hilvarenbeek R 170, f 115^v, 14 april 1673. RAA, Weelde OGA 14, f 225, 21 februari 1673.
- 2419 AU, Oud-bisschoppelijke Clerezij 142, f 23^v, 15 september 1670 (brief van vicaris-generaal Jan van Neercassel aan mr. Adriaen Lemnius van Hilvarenbeek, diocesis Den Bosch). Adriaenssen, *Hilvarenbeek onder de hertog*, 224, 240, 349 (het op p. 349 genoemde altaar te Turnhout was van Adam Lemmens, niet van Adriaen).
- 2420 RAT, Tilburg N 59, f 253^v, 28 september 1695; f 293, 22 december 1695. OAA Tilburg 45-1, 16 oktober 1693. Diessen N 786, 13 juli 1695. Moergestel R 308, f 182, 14 maart 1685. RAA, Weelde OGA 13, f 183, i.m. 30 december 1678. Weelde OGA 14, f 225, i.m. 19 maart 1704. Poppel OGA 39, ongef., 20 maart 1685. Adriaenssen, *Hilvarenbeek onder de hertog*, 30.
- 2421 SAH, N 2745, ff 306 en 314, 30 november 1675. RAT, Tilburg N 33, f 3, 14 januari 1683; f 35, 17 augustus 1683. N 35, f 9^v, 27 februari 1685. Tilburg R 362, f 170, 21 maart 1650. SAB, N 267, ongef., 16 november 1674. J.J. Vürtheim, „Brabantsche stamreeksen in de kwartierstaat van N.P. Vürtheim”, *Taxandria*, XLIII (1936) 10. *Nederland's Patriciaat*, XXVI (1940) 158.
- 2422 ARAB, KA 5025, f 217, 17 maart 1673. Adriaenssen, „De heerlijke hoeve”, 312.
- 2423 RAT, Hilvarenbeek R 276, declaraties oorlogslasten 1 mei 1672–24 maart 1673.
- 2424 RAT, Tilburg N 783, 19 september 1675.
- 2425 RAT, OAA Tilburg 483, f 9^v sub uitgaven, 1688. B. Dijksterhuis, *Bijdragen tot de geschiedenis der heerlijkheid Tilburg en Goirle* (Tilburg, 1899) 94.
- 2426 RAT, OAA Tilburg 369-3, 1689. Vgl. idem 370, 1678.
- 2427 RAT, OAA Tilburg 1D, 22 oktober 1693.
- 2428 GASD, N 5613, no. 58, 1 september 1691.
- 2429 RAT, VBT 1690-8, eerste rekening sub ontvangsten. Idem 1690-16.
- 2430 GASD, N 7253, p. 977, 30 september 1705.
- 2431 RAT, OAA Tilburg 371, 1694.
- 2432 gat, Oisterwijk N 5289, f 128^v, 8 mei 1695.
- 2433 RAT, Tilburg N 48, no. 64, 3 april 1697. N 49, no. 123, 27 november 1702.
- 2434 RAT, Tilburg R 616, 20 augustus 1703.
- 2435 Bots e.a., *Noordbrabantse studenten*, 432, no. 2805).
- 2436 SAH, N 2884, no 134, 2 oktober 1707. R 427, ongef., 9 april 1698; 22 juli 1705. BHIC, Handschriftenverzameling 78, ongef., 6 juni 1707.

- Leen- en tolkamer 125, ongef., 30 juli 1692; 9 februari 1696.
- 2437 SAH, R 591-II, 1702–1703. Hij bezat ook het huis *het Wit Lam* in de Hinthamerstraat, dat hij in 1706 verhuurde voor f 125 per jaar (N 2871, f 18, 18 november 1706).
- 2438 SAH, R 140-5.
- 2439 SAH, R 600-I.
- 2440 SAH, N 2938, f 68, 2 maart 1717.
- 2441 NA, Staten-Generaal 12558-18, kerkrekening 1647–1648.
- 2442 RAT, Tilburg N 17, f 1, 14 januari 1677.
- 2443 RAA, Weelde OGA 11, f 40, 1 februari 1623. OGA 12, f 138, 13 augustus 1638. OGA 13, f 152^v, 17 november 1649. Adriaenssen, *Hilvarenbeek onder de hertog*, 29.
- 2444 ARAB, KA 5022, f CLXXXVI^v, 9 september 1611. KA 5024, f CLXXXVI, 10 juni 1614.
- 2445 RAT, Hilvarenbeek R 208, ongef., 18 september 1706. Adriaenssen, „De heerlijke hoeve”, 318.
- 2446 R.K. pastorie Poppel, no. 118, f 11.
- 2447 RAA, Weelde OGA 12, f 204^v, 15 oktober 1641.
- 2448 RAA, Weelde OGA 13, f 110, 23 maart 1648; f 294, 23 februari 1657; f 335^v, 18 augustus 1660. OGA 14, f 27^v, 22 december 1662; f 28^v, 16 februari 1623; f 34, 26 februari 1663. OGA 15, f 26^v, 20 april 1678.
- 2449 RAA, Weelde OGA 13, f 313^v, 30 januari 1659; f 340, 20 december 1660. OGA 14, f 33^v, 26 februari 1663; f 44^v, 22 november 1663; f 47^v, 5 februari 1664; f 51^v, 22 april 1664; f 68, 6 juni 1665; f 74, 21 januari 1666; f 81, 28 juli 1666; f 88, 8 februari 1667; f 90, 18 februari 1667; f 97, 14 april 1667; f 98, 16 april 1667; f 98^v, 21 april 1667; f 110, 13 februari 1668; f 113^v, 19 oktober 1668; f 124, 30 april 1669; f 163, 6 februari 1671; f 176^v, 24 april 1671; f 210, 19 juli 1672; f 212^v, 3 april 1666; f 246, 7 mei 1674; f 252^v, 22 september 1674; f 259, 11 april 1675; f 263^v, 4 juli 1675; f 266^v, 21 juli 1675; f 269^v, 8 oktober 1675. OGA 15, ff 8 en 9, 25 maart 1677; f 28, 17 mei 1678 en 5 juli 1678; f 42^v, 6 maart 1679; f 45, 9 mei 1679; f 87^v, 10 juni 1681; f 106^v, 9 mei 1682. Poppel OGA 39, ongef., 9 maart 1661; 1 december 1672.
- 2450 RAA, Poppel OGA 39, ongef., 4 februari 1665; 4 maart 1665; 21 maart 1671; 2 december 1673.
- 2451 RAA, Poppel OGA 39, ongef., 25 december 1660.
- 2452 RAA, Weelde OGA 17, f 154^v, 21 juni 1713.
- 2453 RAA, Weelde OGA 13, f 290^v, 30 november 1656; f 340, 20 december 1660; f 340^v, 22 januari 1661. OGA 14, f 8^v, 28 januari 1662; f 18^v, 25 april 1662; f 34, 6 april 1663; f 35, 5 april 1663; f 52, 3 juni 1664; f 67, 9 april 1665; f 70^v, 27 oktober 1665; f 84^v, 3 december 1666; f 88^v, 12 januari 1667; f 115, 23 oktober 1668; f 171^v, 6 maart 1671; f 225, 21 februari 1673. OGA 15, f 44, 22 april 1679; f 156, 13 maart 1687.
- 2454 R.K. pastorie Poppel, no. 118, f 11.
- 2455 RAA, Poppel OGA 39, ongef., 1 april 1677.
- 2456 RAA, Weelde OGA 12, f 239^v, 10 december 1642. OGA 13, f 96, 26 september 1646; f 99^v, 16 oktober 1647; f 260^v, 2 mei 1654; f 273, 31 maart 1655. OGA 14, f 41^v, 18 juli 1663; f 69, 15 juni 1665; f 196, 15 februari 1672; f 237^v, 7 oktober 1673. OGA 61, 10 december 1642.
- 2457 RAA, Weelde OGA 16, f 151^v, 31 januari 1702. OGA 17, f 12, 27 december 1708.
- 2458 RAA, Weelde OGA 17, f 131, 10 januari 1713. OGA 73, 22 juni 1722.
- 2459 RAA, Ravels OGA 7, f 22^v, 11 maart 1694.
- 2460 RAA, Ravels OGA 7, f 22, 11 maart 1694.
- 2461 RAA, Weelde OGA 16, f 151^v, 31 januari 1702. OGA 17, f 12, 27 december 1708. RAT, Oost- en Middelbeers R 34, f 138, 13 augustus 1709. RAT, Hilvarenbeek R 72, f 325^v, 8 december 1706. R 73, f 77, 27 januari 1712; f 235, 6 oktober 1714. R 175, f 190, 17 mei 1715. OAA Hilvarenbeek 95, f 37^v, 19 december 1699; f 50^v, 12 april 1700; f 53^v, 19 juli 1700; f 55, 21 juli 1700; f 55^v, 24 juli 1700; f 61^v, 1 augustus 1701; f 125^v, 16 mei 1703. Adriaenssen, „Elf generaties Moonen”, XX, 50, noot 1096.
- 2462 RAT, Hilvarenbeek R 71, f 319, 12 oktober 1697; f 355, 14 juli 1698; f 415, 21 september 1699. R 72, f 231, 1 april 1705. R 74, f 527^v, 31 mei 1724; f 552, 23 februari 1725. R 75, f 537, 25 september 1732. R 119, ongef., 21 maart 1699. R 172, f 367^v, 22 december 1691. Adriaenssen, *Non omnia possumus omnes*, 252.
- 2463 RAT, OAA Hilvarenbeek 385, 1708.
- 2464 RAT, Hilvarenbeek R 174, f 338, 5 oktober 1707.
- 2465 RAT, Hilvarenbeek R 75, f 525^v, 26 juli 1732; f 537^v, 25 september 1732. R 76, f 479, 10 juni 1738. R 77, f 47^v, 2 februari 1739; f 103^v, 6 november 1739; f 126, 29 maart 1740; f 192^v, 29 september 1740; f 194^v, 17 oktober 1740; f 319^v, 21 maart 1742. R 79, f 354, 10 augustus 1750. R 80, f 181, 5 oktober 1753. R 104, f 11, 26 oktober 1767. R 151, ongef., 8 maart 1725. R 157, f 171^v, 21 december 1776. R 208, ongef., 5 mei 1717. N 5309, f 223, 30 november 1757. Adriaenssen, *Hilvarenbeek onder de hertog*, 42, 43. Adriaenssen, *Non omnia possumus omnes*, 253.
- 2466 RAT, Hilvarenbeek R 78, f 14^v, 28 oktober 1743; i.m. 30 januari 1772.
- 2467 RAT, Heerlijheidsarchief Hilvarenbeek no. 94, 1762. Hilvarenbeek R 210, f 182, 16 december 1757.
- 2468 RAT, Hilvarenbeek R 209, f 100, 30 november 1723. Cfr. R 151, ongef., 5 juli 1725: Dirck Verdijsteldonck en zijn vrouw Marie Verhees zijn erfgenamen van pastoor Jan Verhees.
- 2469 RAT, Hilvarenbeek R 176, f 264^v, 10 maart 1725. Johan erfde later *de Clossenborch*, welke naam overigens in zijn tijd niet meer wordt gebruikt. R 177, f 192, 19 juni 1732. OAA Hilvarenbeek 98, f 248^v, 12 april 1743.
- 2470 RAT, Hilvarenbeek R 75, f 344, 2 februari 1730.
- 2471 RAT, Hilvarenbeek R 77, f 276^v, 29 september 1741. In 1743 verwierf hij bij vernadering een Esbeekse boerderij, die afkomstig was uit de nalatenschap van Thielman Lemnius (R 77, f 420, 3 april 1743).
- 2472 RAT, Hilvarenbeek R 178, f 347^v, 6 oktober 1749.
- 2473 RAT, Hilvarenbeek R 98, f 101, 12 maart 1802. R 104, f 42^v, 29 juni 1782. R 177, f 135^v, 6 december 1730; f 445, 9 juli 1738. Adriaenssen, *Non omnia possumus omnes*, 467, 468.

- 2474 SAA, N 2914, 12 februari 1753. RAT, Hilvarenbeek R 179, f 55, 17 januari 1752; f 89, 1 augustus 1752; f 98, 2 oktober 1752; f 104^v, 23 november 1752; f 112^v, 15 februari 1753; f 212^v, 20 september 1754; f 213^v, 23 september 1754; f 220^v, 21 december 1754. R 210, f 101, 4 mei 1753; f 117, 10 juni 1754. N 5304, f 242, 3 maart 1755.
- 2475 RAT, Hilvarenbeek N 4312, no. 264, 19 november 1781.
- 2476 RAT, Hilvarenbeek R 98, f 65^v, 11 januari 1802.
- 2477 RAT, Hilvarenbeek R 178, f 152, 24 november 1746.
- 2478 RAT, Hilvarenbeek R 101, f 251^v, 6 Slachtmaand 1809.
- 2479 RAT, Hilvarenbeek R 185, f 225^v, 10 mei 1783.
- 2480 RAT, Hilvarenbeek R 186, f 232^v, 9 februari 1788: schepenen van Hilvarenbeek geven voor Isabella een borgbrief af voor vestiging te Best.
- 2481 RAT, Hilvarenbeek R 212, f 181, 18 augustus 1794.
- 2482 RAT, Hilvarenbeek R 101, f 272, 26 september 1792. R 104, f 68, 4 april 1792. R 186, f 129, 25 juli 1791; f 195, 6 juli 1792.
- 2483 RAT, Heerlijkheidsarchief Hilvarenbeek 145, 1787.
- 2484 RAT, Hilvarenbeek R 98, f 8^v, 2 november 1801. Hilvarenbeek N 4312, no. 313, 30 augustus 1784. Adriaenssen, *Hilvarenbeek onder de hertog*, 1987, 43.
- 2485 RAT, Hilvarenbeek R 101, f 26, 17 juni 1807. H.A.M. Ruhe, „De opkomst van een industriedorp. Bijdrage tot de wordingsgeschiedenis der nijverheid in Hilvarenbeek”, *Brabants Heem*, IX (1959) 125.
- 2486 RAT, Hilvarenbeek R 101, f 266^v, 7 Slachtmaand 1809.
- 2487 RAT, Hilvarenbeek R 276, 4 juli 1810.
- 2488 RAA, Poppel OGA 39, ongef., 4 februari 1665; 18 april 1665; 6 oktober 1665; 24 maart 1666; 28 oktober 1679; 11 januari 1683; 13 oktober 1683; 14 oktober 1683. OGA 41, ongef., 23 februari 1720. OGA 42, ongef., 16 maart 1721. Weelde OGA 13, f 344, 28 februari 1661. OGA 14, f 18^v, 25 april 1662; f 34, 6 april 1663. OGA 16, f 149^v, 26 november 1701.
- 2489 Adriaenssen, *Non omnia possumus omnes*, 443.
- 2490 Adriaenssen, *Hilvarenbeek onder de hertog*, 328.
- 2491 RAT, Hilvarenbeek R 71, f 186, 7 april 1695. R 119, ongef., 8 maart 1695. RAA, Poppel OGA 42, ongef., 31 maart 1728.
- 2492 R.K. pastorie Poppel, no. 118, f 10, 3 februari 1714. RAT, Tilburg R 525, f 34^v, 10 maart 1730. RAA, Poppel OGA 42, ongef., 21 maart 1721; 28 juli 1729.
- 2493 RAA, Poppel OGA 41, 1e folioblad verso.
- 2494 RAA, Poppel OGA 40, ongef., 16 januari 1705.
- 2495 RAA, Poppel OGA 42, ongef., 7 juli 1730; 2 januari 1734; 18 november 1734.
- 2496 RAA, N 5744, no. 332, 4 mei 1734. Poppel OGA 41, ongef., 4 mei 1716; 10 december 1716; 13 december 1717; 12 februari 1718; 22 januari 1720; 10 februari 1720; 7 maart 1720. OGA 42, 1e foliozijde recto; 24 mei 1721; 20 juni 1721; 21 juni 1721; 29 december 1721; 29 januari 1722; 14 december 1722; 14 juni 1730; 7 juli *1730; 19 mei 1733; 2 januari 1734; 18 november 1734. OGA 43, ongef., 26 april 1740; 19 april 1743; los achterin, 23 februari 1743. OGA 50, 18 december 1734; 16 juni 1726. OGA 18, f 49, 23 december 1723; f 216^v, 3 december 1729. RAT, Oosterwijk N 5291A, anno 1711, no. 11, 31 december 1711. N 5299, f 205, 5 april 1742. Oosterwijk R 507, f 86^v, 9 maart 1734. *Weelde toen en nu*, 172, 173. Adriaenssen, „De heerlijke hoeve”, 318.
- 2497 ARAB, Rekenkamer 23967, 1 januari–30 juni 1704. Rekenkamer 23968, 1 juli–31 december 1704. Rekenkamer 23969, 1 januari–30 juni 1705. RAA, Poppel OGA 41, ongef., 23 februari 1720.
- 2498 RAA, Poppel OGA 51, 6 februari 1730. Weelde OGA 18, f 20^v, 31 maart 1723.
- 2499 RAT, Oosterwijk N 5296, f 230, 6 januari 1728; f 232, 8 januari 1728. RAA, Poppel OGA 43, ongef., 25 februari 1743; 25 november 1747; 4 mei 1751.
- 2500 RAA, Poppel OGA 42, ongef., i.m. 3 januari 1775 van akte d.d. 18 november 1734. OGA 43, ongef., 1 oktober 1749.
- 2501 RAT, Oosterwijk N 5319, no. 58, 24 maart 1758. RAA, Poppel OGA 43, ongef., 6 juni 1764; 20 april 1768.
- 2502 RAA, Poppel OGA 44, ongef., 27 mei 1769; 20 september 1769; 14 oktober 1771.
- 2503 Schillings, *Matricule*, VII, 494, no. 88, 1730–1731.
- 2504 RAA, Poppel OGA 43, ongef., 6 juni 1764; 20 april 1768.
- 2505 BHIC, Commissie van Breda 383, f 37, 4 november 1769. RAA, Poppel OGA 44, ongef., 4 november 1769.
- 2506 Van der Does de Willebois, *Studiebeurzen*, IV, 175.
- 2507 NA, Admiraliteitscolleges, aanhangsel XXXI, 100, 8 september 1769 (resolutie van de Staten van Holland en Westfriesland).
- 2508 RAT, OAA Oosterwijk 147, 1754–1757. RAA, Poppel OGA 43, ongef., 29 november 1749; 4 juli 1750; 24 januari 1757; 1 augustus 1768. OGA 51, 27 oktober 1744.
- 2509 Van den Bergh, „Een Geelse palmares”, 11.
- 2510 Schillings, *Matricule*, VII, 20, no. 155.
- 2511 RAA, Poppel OGA 43, ongef., 15 februari en 30 juli 1744.
- 2512 BHIC, Raad van Brabant 1144, p. 29, 18 februari 1755 en 1 oktober 1788.
- 2513 RAT, Tilburg R 357, f 165^v, 7 januari 1639.
- 2514 R.K. pastorie Poppel, inv. 118, tafel aangelegd in 1633, f 1.
- 2515 RAA, Weelde OGA 12, f 140, 4 januari 1639.
- 2516 NA, Raad van State 2138-III, kohier van 6 september 1657.
- 2517 NA, Raad van State 2138-III, kohier van 30 januari 1662, f 56 sub Lamelhoeck.
- 2518 RAT, OAA Tilburg 902, 21 december 1652.
- 2519 R.K. pastorie Poppel, inv. 118, ff 62, 68^v, 75, 82^v, 93^v, 98^v, 193^v, 111^v, 117 en 126^v. Vgl. Vermeeren, *Poppel toen en nu*, III, 97.
- 2520 R.K. pastorie Poppel, inv. 118, ff 136^v, 142, 147, 153, 166, 170, 177^v, 184 en 188^v.

- 2521 Op 16 maart 1642 werd een kind van Geert van Tulder te Poppel begraven.
- 2522 Hendrick Nauleijns bezat een huis met land onder Maarle: R.K. pastorie Poppel, inv. 118, tafel aangelegd in 1633, f 1^v.
- 2523 R.K. pastorie Poppel, no. 46, f 96^v, 24 februari 1701: Hendrick koopt voor 3 stuivers honderd stenen stro van de pastoor van Poppel. RAA, Poppel OGA 41, ongef., 27 juni 1709; 9 september 1711.
- 2524 RAA, Poppel OGA 41, ongef., 26 juni 1713; 3 juli 1714.
- 2525 RAA, Poppel OGA 41, ongef., 2 oktober 1711. OGA 91, 9 september 1711.
- 2526 RAA, Poppel OGA 42, ongef., 29 mei 1725.
- 2527 RAA, Poppel OGA 43, ongef., 19 december 1766.
- 2528 RAA, Poppel OGA 43, ongef., 16 augustus 1748; 31 december 1751.
- 2529 Vermeeren, *Poppel toen en nu*, III, 60.
- 2530 RAA, Poppel OGA 43, ongef., 27 mei 1743.
- 2531 M.C.X.M. Bressers en W. de Bakker, *Het geslacht Bressers* ([Tilburg], 1988) 427.
- 2532 RAA, Poppel OGA 43, ongef., 17 mei 1763; 16 maart 1764; 19 december 1766.
- 2533 RAA, Poppel OGA 43, ongef., 19 december 1766.
- 2534 Vermeeren, *Poppel toen en nu*, III, 56.
- 2535 RAA, Poppel OGA 43, ongef., 10 mei 1751; 22 december 1753; 4 januari 1763; 27 juni 1765.
- 2536 RAT, Hilvarenbeek R 155, f 99, 10 december 1765. RAA, Poppel OGA 43, ongef., 9 december 1766.
- 2537 RAA, Poppel OGA 43, ongef., 16 maart 1764.
- 2538 Vermeeren, *Poppel toen en nu*, III, 62.
- 2539 SAB, OAA Princenhage 1874, 20 september 1779.
- 2540 RAA, Poppel OGA 43, ongef., 17 mei 1763.
- 2541 Vermeeren, *Poppel toen en nu*, III, 56.
- 2542 RAA, Poppel OGA 43, ongef., 2 november 1747; 1 augustus 1749. OGA 49, 1747 no. 7, 9 oktober 1747. OGA 50, 27 september 1751. Adriaenssen, *Non omnia possumus omnes*, 470. Haar grootvader, Peter Jan Nelen, was in 1659 *wonende op de stede van Tieleman Lemnius, president schepen tot Hilvaren Beeck* (R.K. pastorie Poppel, no. 46, f 16).
- 2543 RAA, Poppel OGA 43, 8 oktober 1767.
- 2544 RAT, Hilvarenbeek R 187, f 116^v, 30 april 1791.
- 2545 RAT, N 143, no. 37, 18 mei 1794: Hendricus Remigius van Sas te Goirle testeert. Zijn moeder, Johanna van der Flaas, is de weduwe van Remigius van Sas.
- 2546 RAT, Hilvarenbeek R 33, f 111^v, 7 december 1593. R 35, f 92^v, 15 mei 1601.
- 2547 BHIC, Collectie doop-, trouw- en begraafboeken, Hilvarenbeek 1, f 13^v, 23 april 1589.
- 2548 RAT, Hilvarenbeek R 36, f 114, 30 maart 1604; f 131, 5 juli 1604.
- 2549 RAT, Hilvarenbeek R 38, f 25^v, 6 juni 1606.
- 2550 RAT, Hilvarenbeek R 55, f 30, 19 september 1656 (citeert een transactie uit 1641). OAA Hilvarenbeek 790, legger van de Sint-Jansbede 1650, waarin *Lambrecht Diercx weu*. SAH, R 682-I, 21 maart 1645: processtuk aangaande de weduwe van Lambert Lambertss te Hilvarenbeek).
- 2551 NA, Raad van State 2139-I, 6 september 1657.
- 2552 RAT, Hilvarenbeek R 46, f 203^v, 20 november 1629. R 55, f 57, 29 januari 1657.
- 2553 RAT, Hilvarenbeek R 45, f 310^v, 9 maart 1627.
- 2554 RAT, Hilvarenbeek R 62, f 71^v, 10 maart 1651.
- 2555 SAH, N 2698, f 491^v, 26 juni 1658. N 2746, f 223, 7 april 1679. R 1612, f 127, 30 januari 1657. R 1936, ongef., geëmployeerd in libro Keijzers, 19 april 1673. RAT, Hilvarenbeek R 55, f 57, 29 januari 1657. R 62, f 44^v, 26 augustus 1649. R 1392, 3 mei 1662.
- 2556 RAT, Hilvarenbeek R 51, f 187, 14 oktober 1644. R 109, ongef., 6 september 1644.
- 2557 RAT, Hilvarenbeek R 62, f 17^v, 17 augustus 1648.
- 2558 RAT, Hilvarenbeek R 62, f 17^v, 17 augustus 1648.
- 2559 RAT, Hilvarenbeek R 55, f 57, 29 januari 1657. R 170, f 24^v, 26 juli 1670.
- 2560 RAT, OAA Hilvarenbeek 608, kohier van het zoutgeld e.a., 1 april 1669.
- 2561 RAT, OAA Hilvarenbeek 681.
- 2562 RAT, OAA Hilvarenbeek 682, 18 maart 1688.
- 2563 SAH, N 2746, f 223, 7 april 1679.
- 2564 RHCE, Oirschot R 215, p. 156, 22 januari 1671. RAT, Hilvarenbeek R 169, f 184^v, 19 juli 1668.
- 2565 RAT, OAA Hilvarenbeek 692, 1 april 1699–1700.
- 2566 RAT, Hilvarenbeek R 151, ongef., 14 december 1719.
- 2567 Onzeker is, of zij dezelfde is als Cathalijn Dirck Lambrechts, in 1719 de huisvrouw van Andries Janssen van Beers te Moergestel (RAT, Hilvarenbeek R 74, f 310^v, december 1719).
- 2568 RAT, OAA Hilvarenbeek 682, 1 april 1688–1689.
- 2569 RAT, VBT 1697-1, 1697.
- 2570 RAT, OAA Hilvarenbeek 713.
- 2571 RAT, Hilvarenbeek R 152, f 497, 23 mei 1737.
- 2572 RAT, Hilvarenbeek R 76, f 309, 7 februari 1736. R 175, f 528^v, 20 november 1720.
- 2573 RAT, Hilvarenbeek R 175, f 444^v, 28 oktober 1719.
- 2574 Adriaenssen, „Elf generaties Moonen”, XIX, 38.
- 2575 RAT, Hilvarenbeek R 151, ongef., 21 november 1720.
- 2576 RAT, Hilvarenbeek R 195, f 301, 20 juni 1737.
- 2577 RAT, Hilvarenbeek R 65, f 6^v, 23 februari 1662.
- 2578 GAWW, R 948, ff 33^v, 34, 6 juni 1691.
- 2579 Gemeentearchief Den Haag, N 1700, p. 175, 16 februari 1698. GASD, N 4824, p. 315, 25 januari 1692.
- 2580 Te Waalwijk was een zekere nering in hoeden: in 1670 vroegen vier hoedenmakers een paspoort om hun produkten op een markt in de meierij van Den Bosch te slijten (GAWW, R 994, ongef., 26 januari 1670). GASD, N 4820, p. 22, 18 januari 1689: Lambert vordert van Pieter Verhuel f 200 voor geleverde hoeden.
- 2581 Zijn poortereed deed ‘Lambert van Tunderen’ op 28 februari 1681.
- 2582 GASD, N 4811, p. 109.
- 2583 GASD, N 4811, p. 126, 20 mei 1680. Het achtste deel van het huis op de Nieuwendijk, gestaan naast de diaconie en het witwerkerspand, verkochten Lambert en Geertruyt voor f 1000 aan hun oom Guilliam Leenders (N 4812, p. 49, 10 februari 1681).
- 2584 GASD, N 4811, p. 243, 7 september 1680.
- 2585 GASD, Kwijtscheldingen 67, f 132, 23 maart 1689.

- 2586 GASD, N 4815, p. 166, 12 april 1684.
- 2587 GASD, N 4811, p. 226, 2 september 1680; p. 230, 5 september 1680.
- 2588 GASD, Stadsfabriekambt 644. J.G. van Dillen, *Het oudste aandeelhoudersregister van de Kamer Amsterdam der Oost-Indische Compagnie* ('s-Gravenhage, 1958) 228. J.G. van Dillen, *Bronnen tot de geschiedenis van het bedrijfsleven en het gildewezen van Amsterdam* (3 dln.; 's-Gravenhage, 1933–1974) II, 523, no. 920.
- 2589 GASD, Rechterlijk Archief no. 2163, f 32^v, 28 januari 1604.
- 2590 GASD, Weeskamer, huizenverkopingen IV, ff 40 en 41, 10 januari 1609.
- 2591 GASD, Weeskamer, huizenverkopingen VII, ff 20 en 21, 26 januari 1634.
- 2592 E. Lievense-Pelser, „De Remonstranten en hun kerk”, *Amstelodamum*, jaarboek LXVII (1975) 128-130.
- 2593 Van Dillen, *Bronnen tot de geschiedenis*, II, 532, 533, no. 938.
- 2594 GASD, Gildenarchief 412, *Ordonnantien van de hoedemakers*, pp. 3 en 9.
- 2595 GASD, Weeskamer, inbrengregister 21, f 105, 26 juni 1630.
- 2596 GASD, Poorterboek 5, p. 229, 8 maart 1684.
- 2597 GASD, N 4815, p. 129, 28 maart 1684.
- 2598 GASD, Kwijtscheldingen 72, f 230, 13 januari 1696.
- 2599 GASD, Kwijtscheldingen 95, f 298, 26 juli 1721.
- 2600 GASD, N 4817, f 201, 9 mei 1686. Weeskamer, begraafregister 21, f 114^v, 1 april 1710.
- 2601 GASD, N 7179, no. 49, 3 september 1728.
- 2602 Vorsterman van Oijen, *Stam- en wapenboek*, III, 251.
- 2603 GASD, Desolate Boedelkamer 888-732, 1 april 1716; 27 april 1716.
- 2604 GASD, N 7179, no. 49, 3 september 1728. N 14129, no. 486, 22 juli 1762.
- 2605 GASD, N 14151, no. 781, 22 november 1770.
- 2606 GASD, Weeskamer, begraafregister 41, ongef., 4 april 1722.
- 2607 GASD, N 7179, no. 27, 13 mei 1728.
- 2608 RHCE, Eindhoven N 1285, no. 91, 5 mei 1766. GASD, N 14136, no. 256, 20 mei 1765. N 14137, no. 392, 24 juli 1765. N 14143, no. 658 en 659, 7 september 1767; no. 722, 5 oktober 1767; no. 768, 23 oktober 1767. N 14144, no. 366, 30 juni 1768. N 14146, no. 110, 24 februari 1769. N 14147, no. 447, 5 juli 1769.
- 2609 GASD, N 14140, no. 837, 10 november 1766.
- 2610 W.F.H. Oldewelt, *Kohier van de personele quotisatie te Amsterdam over het jaar 1742*, dl. II (Amsterdam, 1945) 241.
- 2611 Amstelodamum (red.), „Het huis van Anne Frank”, *Amstelodamum*, maandblad XLIV (1957) 133.
- 2612 GASD, N 14138, no. 59, 28 januari 1766. N 14152, no. 126, 11 februari 1771. N 14163, no. 532, 1 juli 1774.
- 2613 GASD, N 14136, no. 165, 20 mei 1765. Vgl. N 14135, no. 326 en 327, 13 augustus 1764.
- 2614 Oldewelt, *Kohier*, 148.
- 2615 GASD, N 14157, no. 849, 23 november 1772.
- 2616 RHCE, Eindhoven N 1285, no. 91, 5 mei 1766.
- 2617 GASD, N 5185, no. 6, 15 januari 1723.
- 2618 Oldewelt, *Kohier*, 69.
- 2619 GASD, Desolate Boedelkamer 897-1110, 8 mei 1750.
- 2620 RAT, Hilvarenbeek R 44, f 127, 2 maart 1622: zijn weduwe Petronelleken en haar kinderen krijgen een kwitantie voor de lossing van een losrente op de stede opt Hoogeneynde.
- 2621 RAT, Hilvarenbeek R 38, f 25^v, 6 juni 1606.
- 2622 RAT, Hilvarenbeek R 44, f 102, 6 januari 1622: haar kinderen zijn mede-erfgenamen van Jan Joordens de Cort.
- 2623 RAT, Hilvarenbeek R 39, f 90^v, 17 januari 1611. R 40, f 161, 4 december 1612. R 44, f 127, 2 maart 1622. R 45, f 368^v, i.m. 13 november 1635.
- 2624 RAT, Hilvarenbeek R 46, f 42, 20 april 1628.
- 2625 RAT, Hilvarenbeek R 48, f 173^v, 31 maart 1633.
- 2626 RAT, Hilvarenbeek R 46, f 25^v, 4 maart 1628; f 194, 22 augustus 1629.
- 2627 RAT, Hilvarenbeek R 44, f 127, 2 maart 1622. R 45, f 368^v, i.m. 13 november 1635.
- 2628 SAH, R 139, f 139, 13 maart 1637. RAT, Hilvarenbeek R 45, f 368, 22 november 1627. R 46, f 42, 20 april 1628. R 47, f 9, 20 februari 1630. R 48, f 156, 19 januari 1633; f 232^v, 6 februari 1634.
- 2629 RAT, Hilvarenbeek R 46, f 194, 22 augustus 1629.
- 2630 RAT, Hilvarenbeek R 54, f 206, 16 februari 1656.
- 2631 RAT, Hilvarenbeek R 51, f 275, 31 januari 1646.
- 2632 NA, Raad van State 2139-I, 6 september 1657.
- 2633 BHIC, RRG 215, f 21.
- 2634 RAT, OAA Hilvarenbeek 608, kohier van het zoutgeld e.a., 1 april 1669.
- 2635 RAT, Hilvarenbeek R 54, f 188^v, 18 januari 1656.
- 2636 RAT, Hilvarenbeek R 69, f 129, 2 januari 1683.
- 2637 In het impostkohier op het gemaal van 1687–1688 wordt te Esbeek Lambrecht Adriaen Dircken voor zijn een-persoonshuishouden aangeslagen (OAAHilvarenbeek 681); misschien was hij een zoon van Adriaen Dierck Lambrechts.
- 2638 RAT, Hilvarenbeek R 46, f 44, 4 februari 1628.
- 2639 RAT, Diessen N 782, 9 januari 1675; 6 februari 1676; 22 februari 1677. Oisterwijk R 77, 13 november 1675.
- 2640 RAT, OAA Hilvarenbeek 1410, 13 november 1675.
- 2641 RAT, Hilvarenbeek R 207, ongef., 10 juli 1682.
- 2642 RAT, Hilvarenbeek R 70, f 289, 25 april 1689.
- 2643 RAT, Hilvarenbeek R 208, ongef., 17 mei 1701.
- 2644 RAT, Hilvarenbeek R 151, ongef., 30 mei 1719.
- 2645 J. van Helvoirt, „De Esbeekse haardgangen tot de eeuwwisseling”, in: J. van Helvoirt (red.), *Esbeek niet van gisteren. Gedenkboek bij gelegenheid van het 100-jarig bestaan van de R.K. parochie H. Adrianus Esbeek* (2e herz. dr.; Hilvarenbeek, 1990) 84, 85.
- 2646 Adriaenssen, *Geschiedenis van de families Trompenaars*, 205.
- 2647 RAT, Hilvarenbeek R 210, f 182, 16 december 1757.
- 2648 RAT, Hilvarenbeek R 87, f 200^v, 13 maart 1775.
- 2649 BHIC, Commissie van Breda 383, f 31^v (er staat *Niest* i.p.v. *Biest*); f 33^v.
- 2650 BHIC, Commissie van Breda 383, f 33^v.
- 2651 AAA, Sectio I, reg. 2, cartarium parvus, f C-F.

- Vertaling: Vertaalgroep Bergeijk.
- 2652 AAA, Sectio I, reg. 2, f 178 e.v. AMEV Utrecht, Centraal archief, dossier Tulder. In 1404 droeg de hertog Henric Dicbier op een onderzoek ter zake in te stellen (ARAB, Rekenkamer 11, f CLXXXVIII).
- 2653 ARAB, KA 5020, f CLXIII.
- 2654 Doorgetrept: tot jaerlyckser weerden van twelfve ryngulden.
- 2655 Er stond: de gestichten.
- 2656 Doorgetrept: ende den thuijn.
- 2657 Doorgetrept: bret.
- 2658 Er stond: den buytengracht.
- 2659 Er stond: tgoede.
- 2660 In de marge staat: sal mijn heer betalen de huere vanden eenen syden.
- 2661 AAT, Sectie IV-336.
- 2662 De molen zou dan omstreeks 1330 of 1331 een achterleen zijn geweest, hetgeen inderdaad blijkt uit het leenboek van hertog Jan III (Galesloot, *Le livre des feudataires*, 46, 252).
- 2663 Aartsbisschoppelijk archief Mechelen, Sint-Romboutskapittel, *Inventarium bonorum mobilium* deel 5, f 388^v e.v.
- 2664 Heeft behouwen maistre Aerdt Bogaert.
- 2665 Geschreven door zuster-overste Ambroisine (huize Sint Aloysius aan de Markt te Helmond) aan de heer H.F.M. van Tulder te Amsterdam, 6 oktober 1949 (Familiearchief Van Tulder, Amsterdam).
- 2666 Erfdeling tussen zijn vader Matthijs en oom Jan, kinderen van wijlen Jan Adriaen Jan Bruers akuas van Dun en Jenneken Ghijsbrechts Vervlaest, woonachtig te Baarschot onder Diessen: RAT, Hilvarenbeek R 67, f 99^v, 30 januari 1671. Vgl. Adriaenssen, „Elf generaties Moonen”, XIX, 76.
- 2667 Adriaenssen, *Hilvarenbeek onder de hertog*, 30, 31.
- 2668 BHIC, Collectie aanwinsten 1909, no. 32a-3, 6 augustus 1712.
- 2669 Adriaenssen, „Elf eeuwen niet van huis”, 158.
- 2670 Adriaenssen, *Non omnia possumus omnes*, 253.
- 2671 L. Adriaenssen, „Sint Adriaan van Hilvarenbeek”, in: Werkgroep Heemkunde Esbeek (uitg.), *Esbeek, niet van gisteren. Gedenkboek bij gelegenheid van het 100-jarig bestaan van de R.K. parochie H. Adrianus, Esbeek* (2e herz. dr.; Hilvarenbeek, 1990) 336.
- 2672 S. Dickens, „De gildebreders van Sint Joris in 1751”, *Steen voor steen* no 6 (september 1997), 19.
- 2673 Al in 1715 hadden zij van de regering van Hilvarenbeek een borgbrief gekregen voor vestiging te Poppel (RAT, Hilvarenbeek R 175, f 98, 27 juni 1713).
- 2674 RAT, Hilvarenbeek R 202, f 1, 15 oktober 1783.
- 2675 RAT, Hilvarenbeek R 191, f 25^v, 6 oktober 1808.
- 2676 *Weelde toen en nu*, 603.
- 2677 RAT, Hilvarenbeek R 90, f 45, 1781.
- 2678 RAT, Hilvarenbeek R 94, f 224^v, 18 februari 1794. R 95, f 245, 23 februari 1797.
- 2679 RAT, Hilvarenbeek R 189, f 267^v, 17 maart 1803.

§ 2. *Geciteerde literatuur*

- W.L. van den Acker, *Oorkondenboek 1413–1913* (Leiden, 1942).
- L.F.W. Adriaenssen, „De afstammingswaan en de genealogische poëzie van Willem Bilderdijk”, *Jaarboek van het Centraal Bureau voor Genealogie*, XLI (1987).
- L.F.W. Adriaenssen, „Het altaar van Maria Magdalena te Hilvarenbeek”, *De Brabantse Leeuw*, XLV (1996).
- L.F.W. Adriaenssen, „De eerste zeven generaties van de familie Snellen te Breda, 1450–1650”, *De Brabantse Leeuw*, XXVIII (1979).
- L. Adriaenssen, „Elf generaties Moonen. Namen, data, anekdotes”, *De Brabantse Leeuw*, XIX, XX (1970, 1971).
- L.F.W. Adriaenssen, „De erfgenamen van heer Ghijsel Back. § 16. Nouwen”, *De Brabantse Leeuw*, XLI (1992).
- L.F.W. Adriaenssen, „De erfgenamen van heer Ghijsel Back”, *De Brabantse Leeuw*, XL (1991).
- L.F.W. Adriaenssen, „Ex familia sancti Norberti”, in: L.F.W. Adriaenssen (red.), *Welpen van de Brabantse Leeuw. Genealogie tussen geld en geloof in Noord-Brabant* ('s-Hertogenbosch, 1991).
- L.F.W. Adriaenssen, *Geschiedenis van de families Trompenaars, Trümpener, Trompeners, Trimpeners, Trompen en Tromp in de Brabantse en Limburgse Kempen* (Amsterdam, 1989).
- L. Adriaenssen, „Goklustige clerus”, 's-Hertogenbosch, XL (1990).
- L. Adriaenssen, „De heerlijke hoeve van Tulder”, in: J. van Helvoirt (red.), *Esbeek niet van gisteren. Gedenkboek bij gelegenheid van het 100-jarig bestaan van de R.K. parochie H. Adrianus Esbeek* (2e herz. dr.; Hilvarenbeek, 1990).
- L. Adriaenssen, „De Hilvarenbeekse medici voor 1800”, *Nieuwsbrief van de heemkundige kring 'Ioannes Goropius Becanus'*, 7 (januari 1984).
- L.F.W. Adriaenssen, *Hilvarenbeek onder de hertog en onder de generaliteit. Sociale en economische geschiedenis van een Kempens dorp tussen 1400 en 1800* (Amsterdam, 1987).
- L.F.W. Adriaenssen, „Het leenhof Ten Bogaarde en de hoeve van de Klapstaart. Hoe een belasting teloorgang door herhaalde desintegratie van een boerenbedrijf”, *Tussen paradijs en toekomst. Nieuwsbrief van de heemkundige kring 'Ioannes Goropius Becanus'*, X (1991).
- L.F.W. Adriaenssen, „De memorie van 1706. De dreigende ondergang van Hilvarenbeek halverwege de crisiseeuw 1650–1750”, in: *Hilvarenbeek duizend jaar. Bijdragen tot een symposium over de geschiedenis der Brabantse dorpen* (Hilvarenbeek, 1988).
- L.F.W. Adriaenssen, „Middegaels te Hilvarenbeek”, *De Brabantse Leeuw*, XXXIII (1984).
- L.F.W. Adriaenssen, *Non omnia possumus omnes. Genealogie van het geslacht Van den Nieuwenhuisen 1400–1800* ('s-Hertogenbosch, 1988).
- L.F.W. Adriaenssen, „De oude Horevorts was een hele Jan. Naschrift over de 112-jarige”, *De Brabantse Leeuw*, XLIII (1994).
- L.F.W. Adriaenssen, „De priester-spekulant Christiaan de Cort en zijn familie”, in: L.F.W. Adriaenssen (red.), *Welpen van de Brabantse Leeuw. Genealogie tussen geld en geloof in Noord-Brabant* ('s-Hertogenbosch, 1991).
- L. Adriaenssen, „Sint Adriaan van Hilvarenbeek”, in: Werkgroep Heemkunde Esbeek (uitg.), *Esbeek, niet van gisteren. Gedenkboek bij gelegenheid van het 100-jarig bestaan van de R.K. parochie H. Adrianus, Esbeek* (2e herz. dr.; Hilvarenbeek, 1990).
- L.F.W. Adriaenssen, „Stamboom van de Brabantse familie Woestenborg (1400–1800)”, *De Brabantse Leeuw*, XXVII (1978).
- L.F.W. Adriaenssen, „Stamboom van De Brabantse Leeuw”, in: L.F.W. Adriaenssen (red.), *Welpen van de Brabantse Leeuw. Genealogie tussen geld en geloof in Noord-Brabant* ('s-Hertogenbosch, 1991).
- L.F.W. Adriaenssen, „De strijd om de wind van Hilvarenbeek, 1600”, *Nieuwsbrief van de heemkundige kring 'Ioannes Goropius Becanus'*, 10 (december 1984).
- L.F.W. Adriaenssen, „Van Gijsel. Vijfenvertig molenaars”, *De Brabantse Leeuw*, XVIII (1969).
- L.F.W. Adriaenssen, „Van Spul en de oorsprong van de familie Snellen”, *De Brabantse Leeuw*, XXXV (1986).
- L. Adriaenssen, „Voordat Esbeek een parochie werd”, in: J. van Helvoirt (red.), *Esbeek niet van gisteren. Gedenkboek bij gelegenheid van het 100-jarig bestaan van de R.K. parochie H. Adrianus Esbeek* (2e herz. dr.; Hilvarenbeek, 1990).
- L.F.W. Adriaenssen, „Zes eeuwen niet van huis. Een Esbeekse genealogie (1395–1989)”, *De Brabantse Leeuw*, XXVIII (1989).

- S. Alpers, *The decoration of the Torre de la Parada* (Brussel, 1971).
- S. Alpers, „Realism as a comic mode: low-life painting seen through Bredero's eyes”, *Simiolus*, VIII (1975–1976).
- [Valerius Andreas], *Fasti academici studii generalis Lovaniensis, id est Origo & Institutio: Rectores, Cancelarij, Conservatores, Doctores & Professores, Fundatores & Benefactores, Resque aliquot memorabiles, ejusdem universitatis. Edente Valerio Andrea, Desselio, I.V.Doctor & Professor Regio. Editio iteratu accuratior & alterâ parte auctior* (Lovanii, Apud Hieronymum Nempaeum, MDCL).
- L. Antheunis, „De eerbiedwaardige Zr. Juliana van Thulden (1626–1654)”, *Bossche Bijdragen*, XXIV (1958–1959).
- W.M.G. Arts en H.J. van Capelleveen, „De enige door architect H.J. van Tulder ontworpen kerk in Maas en Waal?”, *Tweestromenland*, IX (1993).
- M. Baelde, *De collaterale raden onder Karel V en Filips II (1531–1578). Bijdragen tot de geschiedenis van de centrale instellingen in de zestiende eeuw* (Brussel, 1965).
- W. de Bakker, „Robben uit Leynen alias van den Plas, vooral te Udenhout”, *De Brabantse Leeuw*, XXXII (1983).
- G. Bannenberg, A. Frenken en H. Hens, *De oude dekenaten Cuijk, Woensel en Hilvarenbeek in de 15de en 16de eeuwse registers van het aartsdiakenaat Kempenland* (2 dln.; Nijmegen, 1968–1970).
- J. Barbier, „Nécrologe de l'abbaye de Floreffe, de l'ordre de Prémontré, au diocèse de Namur”, *Analectes pour servir à l'histoire ecclésiastique de la Belgique*, XIII (1876).
- Basilica Bruxellensis sive monumenta antiqua, inscriptiones, et coenotaphia aedis dd. Michaeli Archangelo, Gudilae Virgini Sacrae* (Amstelodami, apud Joannem a Ravesteyn, M.DC.LXXXVII).
- J.A.J. Beex, „De Oisterwijkse secretaris meester Dirck van den Heuvel en zijn familie”, *De kleine Meijerij*, XVIII (1965).
- F. Beelaerts van Blokland, „Meyerijsche heraldiek”, *De Nederlandsche Leeuw*, XXVI (1918).
- S. Béguin, „Remarques sur la Chambre du Roi”, in: A. Chastel (uitg.), *Actes du colloque international sur l'art de Fontainebleau. Fontainebleau et Paris 18, 19, 20 octobre 1972* (Paris, 1975).
- K. van den Bergh, *Bidprentjes in de Zuidelijke Nederlanden*, (Brussel, 1975).
- K. van den Bergh, „Een Geelse palmares uit de 18e eeuw”, *Jaarboek 3 van de Vrijheid en het Land van Geel* (1964).
- Beschreibendes Verzeichniss der Gemälde im Kaiser-Friedrich-Museum* (8e dr.; Berlin, 1921).
- B. Bessard en S. Béguin, „L'hôtel du Faur dit Torpanne”, *Revue de l'art*, 1-2 (1968).
- G. Beterams, *Antwerpse schepenbrieven bewaard op het Rijksarchief te Antwerpen 1300–1794* (Antwerpen, 1959).
- [C. de Bie.] *Het Gulden Cabinet vande edele vry Schilder-Const, Ontstaan door den lanck ghewenschten Vrede tusschen de twee machtighe Croonen van Spaignien en Vranckryck, Waer-inne begrepen de ontsterffelijcken loff vande vermaerste Constminnende Geesten ende Schilders van dese Eeuw, hier inne meest naer het leven af-gebeldt, verciert met veel vermakelijcke Rijmen ende Spreucken. Door Cornelis de Bie Notaris binnen Lyer [1661]*.
- W.J.J.C. van Bijleveld, „Het huisboek van Jan Huygens”, *De Nederlandsche Leeuw*, LXV (1948).
- W.P. Blockmans, *Handelingen van de leden en van de staten van Vlaanderen. Regeringen van Maria van Bourgondië en Filips de Schone (5 januari 1472 – 26 september 1506). Excerpten uit de rekeningen van de Vlaamse steden en kasselrijen en van de vorstelijke ambtenaren* (2 dln.; Brussel, 1973–1982).
- G.J.M. Blom en H.M. van Opstal, „Genealogie familie van de Lindeloof”, in: G.J.M. Blom (red.), *Westbrabanders onder elkaar, II* (Z.pl., 1997).
- P.C. Bloys van Treslong Prins, *Genealogische en heraldische gedenkwaardigheden in en uit de kerken der provincie Noord-Brabant* (2 dln.; Utrecht, 1924).
- P.C. Boeren, *Het hart van Brabant. Schets eener economische geschiedenis van Tilburg, uitgegeven bij gelegenheid van het honderd-jarig bestaan der Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Tilburg en omgeving 1842 – 11 October 1942* (Tilburg, 1942).
- C.E.M. Boink-van Nunen m.m.v. W.P.M.J. de Bakker, *Van Nunen* (Tilburg, 1993).
- P. Bonenfant, „Les chartes de Réginard, évêque de Liège, pour l'abbaye de Saint-Laurent. Étude critique”, *Bulletin de la Commission royale d'histoire*, CV (1940).
- P. Bonenfant en G. Despy, „La noblesse en Brabant aux XIIe et XIIIe siècles”, *Le Moyen Age*, LXIV (1958).
- C. de Borman, „Les receveurs généraux de l'Evêché de Liège”, *Leodium*, XIII (1914).

- Ch. van den Borren, „Deux pièces musicales dans un tableau d’Henri van Balen”, *Revue belge d’archéologie et d’histoire de l’art*, IV (1934).
- H. Bots, I. Matthey en M. Meyer, *Noordbrabantse studenten 1550–1750* (Tilburg, 1979).
- A. Bousse, *Inventaris van de familiepapieren De Crane d’Heysselaer* (Brussel, 1972).
- [F.J. van den Branden,] „Intrede van den prins kardinaal Ferdinand van Spanje te Antwerpen, op 17 April 1635”, *Antwerpsch Archievenblad*, 1e serie, VII, XIII.
- V. Brants, *La faculté de droit de l’université de Louvain à travers cinq siècles (1426–1906). Esquisse historique* (2e verm. dr.; Paris, z.j.).
- M.C.X.M. Bressers en W. de Bakker, *Het geslacht Bressers* ([Tilburg], 1988).
- A. Breukers (red.), *Nederweerts verleden, doorsneden land* (Nederweert, 1989).
- P.C. de Brouwer, „Rond abt Arnold van Tuldel”, *Brabantia*, V (1956).
- W.J.M. Buch, „Het dagboek van Antonius van Gils, van 1 December 1797 tot 17 Augustus 1801”, *Bossche Bijdragen*, XII (1933–1934).
- C. Buiks, „De namen Craenmeer en Tulder te Esbeek II. Een reactie”, *Tussen paradijs en toekomst. Nieuwsbrief van de heemkundige kring ‘Ioannes Goropius Becanus’*, X (1991).
- W.J.C. Buitendijk, *Het calvinisme in de spiegel van de Zuidnederlandse literatuur der Contra-Reformatie* (Groningen, 1942).
- C. Butkens, *Trophées tant sacrés que prophanes de la duché de Brabant* (4 dln.; La Haye, 1724–1726).
- F. Caland, „Geslachten Keersmaker, Manteau en Leydecker”, *De Navorscher*, L (1900).
- G. van Caster, „Les anciens blasons funéraires de l’église Saint-Rombaut, à Malines”, *Bulletin du cercle archéologique, littéraire et artistique de Malines*, XI (1901).
- L. Ceijssens, „Een dubbele doodenlijst van het oud-minderbroedersklooster te Mechelen (1460–1795)”, *Handelingen van de Koninklijke kring voor oudheidkunde, letteren en kunst van Mechelen*, XLIII (1938).
- Jean Coenen, *Hertog Jan en de Zummerse mens. Een overzicht van de geschiedenis van Someren en Lierop* (Someren, 2001).
- J. Coenen, *Van Ricstelle tot Aarle-Rixtel. De geschiedenis van Aarle-Rixtel* (Z.pl., z.j. [1992]).
- J. Coenen en E. Alisic, *Vijf eeuwen kerkdorp Nuenen. Een terugblik op Nuenen omstreeks 1496* (Nuenen, 1996).
- J.A. Coldewey, „Arnold van der Sluis, ridder, zijn afkomst en nageslacht (± 1245–1296)”, *Bernensia*, XIII (1968).
- J.A.M. Coolen, „Het wapen van de Bossche schout Arnoldus van Beke anno 1266 en de oorsprong der Brabantse kleuren”, *Campinia*, IV (1974).
- J.A.M. Coolen, „Reinier, de verloren zoon van Lambert van Leuven, als stamvader van het latere geslacht Van Beek van Thulden met de drielingbalken”, *De Brabantse Leeuw*, XXIV (1975).
- J.A.M. Coolen, „De Verloren Reinier als schoonvader van markgraaf Otto van Orlamunde”, *De Brabantse Leeuw*, XXIV (1975).
- J.A.M. Coolen, „Lambert van Leuven (zoon van de Verloren Reinier) als voogd van Brunerode”, *De Brabantse Leeuw*, XXIV (1975).
- H. Coppens, „De regionale organisatie van het Antwerpse platteland tijdens de 17e en 18e eeuw”, in: J.M. Goris, *Organisatie en indeling van de Kempen op politiek en religieus gebied tijdens het Ancien Régime* (Hapert, 1981).
- A.H. Crijns en F.W.J. Kriellaars, *Het gemengde landbouwbedrijf op de zandgronden in Noord-Brabant 1800–1885* (Tilburg, 1987).
- P. Cuypers van Velthoven, *Documents pour servir à l’histoire des troubles religieux du XVIe siècle dans le Brabant Septentrional. Bois-le-Duc 1566–1570* (Bruxelles, 1858).
- R. Decan, *Wie is wie in Vlaanderen 1980* (Brussel, 1980).
- J. Denucé, *De Antwerpsche ‘konstkamers’. Inventarissen van kunstverzamelingen te Antwerpen in de 16e en 17e eeuwen* (Amsterdam, 1932).
- J. Destrée, „Portrait d’Ambroise van Engelen, abbé du Parc (1510–1543)”, *Revue belge d’archéologie et d’histoire de l’art*, I (1931).
- M. Díaz Padrón, „Dos dibujos de Van Dick y Van Thulden en la real Academia de San Fernando”, *Archivo español de arte*, XXXIX (1966).
- S. Dickens, „De gildebreeders van Sint Joris in 1751”, *Steen voor steen* no 6 (september 1997).
- L.G. van Dijk, „Gewapend Eindhoven”, *de Brabantse Leeuw*, XXI (1972).

- B. Dijksterhuis, *Bijdragen tot de geschiedenis der heerlijkheid Tilburg en Goirle* (Tilburg, 1899).
- J.G. van Dillen, *Bronnen tot de geschiedenis van het bedrijfsleven en het gildewezen van Amsterdam* (3 dln.; 's-Gravenhage, 1933–1974).
- A. van der Does de Willebois, *Studiebeurzen. Beurzenstichtingen voor de stad en voormalige meijerij van 's-Hertogenbosch* (4 dln.; 's-Hertogenbosch, 1904–1906).
- B. van Doninck, *Obituarium monasterii loci Sancti Bernardi S. Ord. Cisterc. 1237–1900* (Z.pl., 1901).
- F. Donnet, „Histoire d'un livre. (Pompa Introitus Ferdinandi)”, *Annales de l'Académie d'archéologie de Belgique*, XLIX (1896).
- F. Donnet, *Het Jonstich Versaem der Violieren. Geschiedenis der rederijkkamer de Olijftak sedert 1480. Uitgegeven met geschiedkundige aantekeningen* (Antwerpen, 1907).
- S.W.A. Drossaers en Th.H. Lunsingh-Scheurleer, *Inventarissen van de inboedels in de verblijven van de Oranjes en daarmee gelijk te stellen stukken 1567–1795* (2 dln.; 's-Gravenhage, 1974).
- S.A.C. Dudok van Heel, „Honderdvijftig advertenties van kunstverkoopingen uit veertig jaargangen van den Amsterdamsche Courant 1672–1711”, *Amstelodamum*, jaarboek LXVII (1975).
- H.J.M. Ebeling, „Een Van Thulden die Den Bosch ontging”, *Oud-Holland*, XLV (1928).
- G. Eckardt, *Die Gemälde in der Bildergalerie von Sanssouci* (Potsdam, 1975).
- I.H. van Eeghen, *De Amsterdamse boekhandel 1680–1725*, dln. III, IV (Amsterdam, 1965, 1967).
- J. van der Eerden en P.W.F. Donders, *Het Tilburgse geslacht Donders* (Haarlem, 1982).
- H.F.J.M. van den Eerenbeemt en H.J.A.M. Schurink (red.), *De opkomst van Tilburg als industriestad* (Nijmegen, 1959).
- D.Th. Enklaar, *Gemeene gronden in Noord-Brabant in de middeleeuwen* (Utrecht, 1941).
- M.A. Erens, *De oorkonden der abdij Tongerlo*, dln. II en IV (Tongerlo, 1950, 1958).
- H. de l'Escaille, „La seigneurie de Baarlo”, *Publications de la Société historique et archéologique dans le Limbourg*, XXXIII (1896–1897).
- H.B.M. Essink, „Enige aantekeningen betreffende Bossche ambachtsgilden voor 1800”, *De Brabantse Leeuw*, IX (1960).
- H.B.M. Essink, „Nog iets over de Bossche slagers”, *De Brabantse Leeuw*, IX (1960).
- E. van Even, *Louvain dans le passé & dans le présent. Formation de la ville – événements mémorables – territoire – topographie – institutions – monuments – œuvres d'art* (Louvain, 1895).
- A. Fasel, „Afstamming van Yda Roothaert (Roetaerts), stichteres van het Mannengasthuis te Esch”, *De kleine Meijerij*, XXIII (1972).
- A.J.A. Flament, „Korte inhoud van de resolutiën der Vereenigde Nederlanden, gezonden aan de commissarissen-instructeurs van Brabantsche zijde te Maastricht”, *Publications de la Société historique et archéologique dans le Limbourg*, L (1914).
- J. Foucart en J. Lacambre, „En marge de l'exposition 'le Siècle de Rubens': Grands tableaux d'autel flamands inédits ou peu connus, conservés en France”, *Revue du Louvre* 1 (1978).
- A.M. Frenken, „Bijdrage tot de geschiedenis van het catechismusonderwijs in het bisdom 's Bosch tot aan het jaar 1625”, *Bossche Bijdragen*, XX (1950–1951).
- A.M. Frenken, „Het dagboek van Michaël Ophovius, 4 Augustus 1629 – einde 1631”, *Bossche Bijdragen*, XV (1937–1938).
- A.M. Frenken, *Documenten betreffende de kapittels van Hilvarenbeek, Sint Oedenrode en Oirschot* (Z.pl., 1956).
- A.M. Frenken, „Van Alphen en de rijksbezoldiging der geestelijkheid”, *Bossche Bijdragen*, XX (1950–1951).
- [L.P.] Gachard, *Analectes historiques*, dl. 4 (Bruxelles, 1867).
- A. Gaillard, *Le Conseil de Brabant. Histoire – organisation – procédure* (3 dln.; Bruxelles, 1898–1902).
- A. Gaillard, *Inventaire des mémoriaux du Grand Conseil de Malines*, (2 dln.; Bruxelles, 1900–1903).
- L. Galesloot, *Inventaire des archives de la cour féodale de Brabant* (2 dln.; Bruxelles, 1870–1884).
- L. Galesloot, *Inventaire du notariat général de Brabant et des protocoles qui y ont été réunis; suivi des inventaires des protocoles de notaires de l'ancien duché de Brabant qui sont conservés dans différents dépôts publics, et précédé d'un exposé historique de l'ancienne répartition belge sur le notariat* (Bruxelles, 1862).
- L. Galesloot, *Le livre des feudataires de Jean III, duc de Brabant* (Bruxelles, 1865).

- Georg Galland, *Der Grosse Kurfürst Moritz von Nassau der Brasilianer. Studien zur Brandenburgischen und Holländischen Kunstgeschichte* (Frankfurt am Main, 1893).
- J.G. van Gelder, „De schilders van de Oranjezaal”, *Nederlandsch Kunsthistorisch Jaarboek* (1948–1949).
- Die Gemäldegalerie. Die vlämischen, französischen, englischen und spanischen Meister* (Berlin, 1933).
- P. Génard, *Verzameling der graf- en gedenkschriften van de provincie Antwerpen* (9 dln.; Antwerpen, 1859 e.v.).
- P. Gerlach, „Schilderijen van Theodoor van Thulden in het capucijnenklooster te Breda”, *Jaarboek van de Geschied- en oudheidkundige kring van stad en land van Breda 'De Oranjeboom'*, XVIII (1965).
- J. van Gils, „De Noordbrabantse begijnen in het begijnhof van Turnhout”, *De Brabantse Leeuw*, XXXV (1986).
- F.V. Goethals, *Dictionnaire généalogique et héraldique des familles nobles du royaume de Belgique* (2 dln.; Bruxelles, 1849).
- P.J. Goetschalckx, „Obituarium der abdij van St. Michiel der orde van Premonstreit te Antwerpen”, *Bijdragen tot de geschiedenis bijzonderlijk van het aloude hertogdom Brabant*, I (1902).
- Thomas Ernst van Goor, *Beschryving der Stadt en Lande van Breda* (In 's Gravenhage, By Jacobus vanden Kieboom, MDCCXLIV).
- F. Gorissen, *Conspectus Cliviæ. Die klevische Residenz in der Kunst des 17. Jahrhunderts* (Kleve, 1964).
- P.J.M. van Gorp, *Tilburg eens de wolstad van Nederland. Bloei en ondergang van de Tilburgse wollenstoffabriek* (Eindhoven, 1987).
- C.J. Gudde, *'s-Hertogenbosch, geschiedenis van vesting en forten* (Z.pl., 1974).
- A.H. de Haan, „Kerkrestitutie in Tilburg. De Tilburgse hervormde gemeente en de gebeurtenissen die leidden tot de afstand van de grote, parochiale kerk, 1795–1823”, *De Lindeboom*, VII (1983).
- M.L. Hairs, „Théodore van Thulden 1606–1669. Œuvres signées ou attestées sur document”, *Revue belge d'archéologie et d'histoire de l'art*, XLVI (1976).
- N.A. Hamers, „Kwartierstaat Henrica Maria Elisabeth de la Geneste”, *De Brabantse Leeuw*, VIII (1959).
- N.A. Hamers, „Van Tuerenhout, Melchior en Robert, drie kwartieren van de stichters van het blindeninstituut 'St. Henricus' te Grave”, *De Brabantse Leeuw*, VIII (1959).
- L. Hannes, „De familie Soeten uit Olen en aanverwante families. Genealogische schets opgesteld in het begin van de 19de eeuw”, *Vlaamse Stam* XXVI (1990).
- P. Hanquet, „Les Loets, à Liège”, *Intermédiaire des généalogistes*, XLIII (1953).
- P. Harkx, „De ephemerides van Anthonius van Gils”, *Bossche Bijdragen*, XXVIII (1969).
- P. Harsin, *Politique extérieure et défense nationale du XVIe siècle (1538–1610)* (Liège, 1959).
- D. van Heel, „De aanslag op 's-Hertogenbosch in het jaar 1585 beschreven door een minderbroeder”, *Bossche Bijdragen*, XI (1931–1932).
- J.J.M. Heeren, „Trek van Helmond naar Haarlem”, *De Brabantse Leeuw*, III (1954).
- J. van Helvoirt, „De Esbeekse haardgangen tot de eeuwwisseling”, in: J. van Helvoirt (red.), *Esbeek niet van gisteren. Gedenkboek bij gelegenheid van het 100-jarig bestaan van de R.K. parochie H. Adrianus Esbeek* (2e herz. dr.; Hilvarenbeek, 1990).
- H. van Helvoort, „De kerken van architect Van Tulder in het bisdom Den Bosch”, *Varia Historica Brabantica*, IV (1975).
- H. Hens, „Naamlijst van studenten, afkomstig uit de meierij, studierend aan de Leuvense universiteit 1654–1796”, *De Brabantse Leeuw*, VIII (1959).
- C.R. Hermans m.m.v. A. van Hoogstraten en M. van den Boogaard, *Verzameling van charters en geschiedkundige bescheiden betreffende het land van Ravestein* (2 dln.; 's-Hertogenbosch, 1850).
- C.R. Hermans, *Verzameling van zeldzame oorkonden, betreffende het beleg van 's Hertogenbosch in den jare 1629* (3 dln.; 's-Hertogenbosch, z.j.).
- V. Hermans, „Le magistrat de Malines. Listes annuelles des membres”, *Bulletin du Cercle archéologique, littéraire et artistique de Malines*, XIX (1909).
- J.H. van Heurn, *Historie der stad en meyerye van 's Hertogenbosch, alsmede van de voornaamste daaden der hertogen van Brabant* (4 dln.; Utrecht, 1776–1777).
- M. Hoc, *Étude sur Jean-Gaspard Gevaerts, philologue et poète (1593–1666)* (Paris, 1922).
- W.J.C.C. van den Hurk, *Het verborgen leven van de abdij van Berne in haar parochies, 1797–1857* (Tilburg, 1977).

- H. Installé, *Patriciërs en ambachtshui in het stadsbestuur te Mechelen onder Maria-Theresia. De sociale status van burgemeesters en schepenen (1740–1780)* (Mechelen, z.j.).
- B.C.M. Jacobs, *Justitie en politie in 's-Hertogenbosch voor 1629. De bestuursorganisatie van een Brabantse stad* (Assen, 1986).
- J.E. Jansen, *L'abbaye norbertine du Parc-le-duc. Huit siècles d'existence: 1129–1929* (Malines, 1929).
- P. Janssens en L. Duerloo, *Wapenboek van de Belgische adel* (4 dln.; Brussel, 1992).
- N. Japikse, *Resolutiën der Staten-Generaal van 1576 tot 1609* (8 dln.; 's-Gravenhage, 1915 e.v.).
- W. Jappe Alberts, *Geschiedenis van de beide Limburgen. Beknopte geschiedenis van het gebied omvattende de tegenwoordige Nederlandse en Belgische provincies Limburg* (2 dln.; Assen, 1972–1974).
- D. de Jong, „Achelse nonnen kwamen onder andere te Moergestel sterven”, *De Kleine Meijerij*, XXII (1971).
- H. Joosen, „Dekens en gezworenen van de Mechelse ambachten. Aanvullende lijsten”, *Handelingen van de Koninklijke kring voor oudheidkunde, letteren en kunst van Mechelen*, LXVII (1963).
- G.C.A. Juten, „Consilium de Beke”, *Taxandria*, XXVII-XXX (1919–1923).
- G.C.A. Juten, *Consilium de Beke* (Z.pl., z.j.).
- G.C.A. Juten, „Van Stembor”, *Taxandria*, XXII (1939).
- W.J.F. Juten, „Beyharts”, *Taxandria*, XXII (1915).
- W.J.F. Juten, „Het herstel der Bossche jezuïeten-statie in 1685”, *Taxandria*, XVII (1910).
- W.J.F. Juten, „Naschrift” bij A.F.O. van Sasse van Ysselt, „Eenige aanteekeningen betreffende de familie Van Tuldcl uit de Bossche schepenregisters”, *Taxandria*, XVIII (1911).
- W.J.F. Juten, „Ruys”, *Taxandria*, XVIII (1911).
- J. de Kempeneer, „Het register der beneficiën en kerken van de abdij van Park”, *Mededelingen van de Geschied- en oudheidkundige kring voor Leuven en omgeving*, IX, X (1969, 1970).
- A.J.M. Kerckhoffs – De Hey, *De Grote Raad en zijn functionarissen 1477–1531* (2 dln.; Amsterdam, 1980).
- H. Keussen, *Die Matrikel der Universität Köln* (4 dln.; Bonn-Düsseldorf, 1892–1981).
- „Keuze uit de aanwinsten van de afdeling Nederlandse Geschiedenis 1973–1976”, *Bulletin van het Rijksmuseum*, XXV (1977).
- W.P.C. Knuttel, *Acta der particuliere synoden van Zuid-Holland 1621–1700*, dln. I en II ('s-Gravenhage, 1909).
- D. de Kok, „Bijdragen tot de geschiedenis van het klooster St. Elizabethsdal te Boxtel”, *Taxandria*, XLI, XLII (1934, 1935).
- H. de Kok, „Een palmares van de Turnhouse school uit 1791”, *Vlaamse Stam*, XXII (1986).
- A.M. Koldewij, „Beknopt overzicht van goud- en zilversmeden uit 's-Hertogenbosch tot 1807, hun leerlingen en hun meestertekens”, in: A.M. Koldewij (eindred.), *Zilver uit 's-Hertogenbosch. Van Bourgondisch tot Biedermeier* (catalogus van de tentoonstelling te 's-Hertogenbosch, 1985).
- J. Kort, „De lenen van de hofstede Zoelen in Betuwe, Bommelerwaard, Heusden en het land van Altena, 1306–1775”, *Ons Voorgeslacht*, XLVIII (1993).
- M.H. Koyen, „Geesteszieken in verpleging te Geel in de 18de eeuw”, *Jaarboek 6 van de Vrijheid en het Land van Geel* (1967).
- M. de Kreek en Z. van Ruyven-Zeman, „De barokke koorinrichting van de Onze-Lieve-Vrouwekerk te Maastricht”, *Publications de la Société historique et archéologique dans le Limbourg*, CXXXI (1995).
- L. Lahaye, *Inventaire analytique des chartes de la collégiale de Saint-Jean l'Évangéliste à Liège* (2 dln.; Bruxelles, 1921).
- A.M. Lauret, *Per imperatief mandaat. Bijdrage tot de geschiedenis van onderwijs en opvoeding door katholieken in Nederland, in het bijzonder door de Tilburgse Zusters van Liefde* (Tilburg, 1967).
- J. van den Leene, *Le théâtre de la noblesse du Brabant* (Liège, 1705).
- J. Lefèvre, *Documents concernant le recrutement de la haute magistrature dans les Pays-Bas, sous le régime espagnol (1555–1700)* (Bruxelles, 1975).
- P. Lefèvre, „Documents relatifs à la gestion d'Arnould de Tuldcl, abbé d'Averbode”, *Analecta praemonstratensia*, XXXI (1955).

- P. Lefèvre, „Documents relatifs aux vitraux de Saint-Gudule, à Bruxelles, du XVIe et du XVIIe siècle”, *Revue belge d’archéologie et d’histoire de l’art*, XV (1945).
- P. Lefèvre, „Textes concernant l’histoire artistique de l’abbaye d’Averbode”, *Revue belge d’archéologie et d’histoire de l’art*, V (1935).
- J.N. Leget, „Eden van voogden in het schepenprotocol van Tilburg”, *De Brabantse Leeuw*, XXXII (1983).
- Th. van Lerijs, *Biographies d’artistes anversois*, dl. II (Antwerpen, 1881).
- R. Lesaffer, „Vernulaeus, Zypaeus en Tuldenus. Het recht van oorlog in de Spaanse Nederlanden tijdens de laatste fase van de Tachtigjarige Oorlog (1621–1648)”, *Ox officina*, VIII (1991).
- E. Lievense-Pelser, „De Remonstranten en hun kerk”, *Amstelodamum*, jaarboek LXXVII (1975).
- J. Lijten, „De kwartierschouten van Kempenland / Schouten van Oirschot en hun stadhouders”, *Campinia*, XXII (1992).
- J. Lijten, „Oirschot kocht zijn grenzen”, *Campinia*, XX (1990).
- J. Lijten, „Oirschotse zoen-accorden”, *Campinia*, XII, XV (1982, 1985).
- Listes des titres de noblesse, chevalerie et autres marques d’honneur accordées par les souverains des Pays-Bas, depuis 1659 jusqu’à 1794* (Bruxelles, 1847).
- A.M. Logan en E. Haverkamp-Begeman, „Dessins de Rubens”, *Revue de l’art*, 42 (1978).
- A.J.A. van Loon, „De Tilburgse jachtsociëteit Sint Hubertus”, *De Lindeboom*, IX-X (1985–1986).
- M. van Loon, „Obituarium klooster Nazareth te Waalwijk”, *Genealogisch Tijdschrift voor Midden- en West-Noord-Brabant*, XIII (1989).
- F. Maes, „Het hof van Heerenbeke onder Oirschot”, *Campinia*, XII (1974).
- P.V. Maes, „Leuven brandglas. De productie tijdens de 16de eeuw en de nabootsing van oude brandglasmedaillons in de 19de en 20ste eeuw. Met een inventaris van het 16de-eeuws brandglas bewaard in het Stedelijk Museum Vander Kelen-Mertens en in de collectie van het O.C.M.W. te Leuven”, *Arca Lovaniensis*, XIII (1987).
- J.R. Martin, *The decorations for the Pompa Introitus Ferdinandi* (Brussel, 1972).
- G.A. Meijer, *De predikheeren te ’s-Hertogenbosch, 1296–1770. Eene bijdrage tot de geschiedenis van het katholieke Noord-Brabant* (Nijmegen, 1897).
- R. Meischke en H.E. Reeser (red.), *Het Trippenhuis te Amsterdam* (Amsterdam, 1983).
- J.Th.M. Melssen, „De familie Ooms te Mierlo-Eindhoven-Gestel-Aalst en Valkenswaard (1473–)1557–1795”, *De Brabantse Leeuw*, XXXII (1983).
- J.Th.M. Melssen, „Kwam Pieter Brueghel uit Netersel?”, *Brabants Heem*, XXXVII (1985).
- J.Th.M. Melssen, „Het oudste leenboek van het leenhof van Cranendonk”, *De Brabantse Leeuw*, XXII (1973).
- J.Th.M. Melssen, „De schattingskohieren van de gegoedheid van de inwoners van Eindhoven in 1665 en 1687”, *Bijdragen tot de geschiedenis van Kempen- en Peelland* (Eindhoven, 1979).
- A.W.J. van Merendonk, „Was de 112-jarige de 90 al gepasseerd?”, *De Brabantse Leeuw*, XLIII (1994).
- J. Mertens, *De vier dorpen van de bank van Pelt (16de-17de eeuw). Bijdrage tot de kennis van de Loonse Kempen en van de teutenhandel* (Overpelt, 1984).
- P.B. de Meyer, „Het obituarium van de St.-Michielsparochie van Weelde (1377–1581)”, *Bijdragen tot de geschiedenis bijzonderlijk van het oud hertogdom Brabant*, XXXVIII (1955).
- G. Michiels, „Kerkbedienaars te Lommel van 1566 tot 1841”, *Limburg*, LIII (1974).
- J. Michiels, „Wuestwezel”, *Oudheid en Kunst*, IV (1908).
- B. Minnen, „het geslacht Van der Hofstad in de middeleeuwen (1200–1500)”, in: W. Caes e.a. (red.), *Ter Hofstad doorgrond. Een Brabantse hoeve met walgracht in Haacht (1200 – heden)* (Haacht, 1990).
- A.P. de Mirimonde, „Musique et symbolisme dans l’oeuvre de Theodoor van Thulden”, *Jaarboek van het Koninklijk museum voor schone kunsten* (Antwerpen, 1981).
- J. Molemans, „Adjektivische -er-afleidingen bij toponiemen”, *Naamkunde*, V (1973).
- P.C. Molhuysen en P.J. Blok, *Nieuw Nederlandsch biographisch woordenboek* (10 dln.; Leiden, 1911–1937).
- A.R.M. Mommers, *Brabant van generaliteitsland tot gewest* (2 dln.; Utrecht, 1953).
- Monasticon belge. DI IV. Province de Brabant*, dl. III (Liège, 1969).
- A. Monballieu, „Beschrijvinghe van de besonderste schilderijen die te zien sijn in de kercken van Mechelen”, *Handelingen van de Koninklijke kring voor oudheidkunde, letteren en kunst van Mechelen*, LXVII (1963).

- Y. Moreau, *Les bourgmestres de Liège au XVIIIe siècle. Provenance et biographie sociale d'une aristocratie à la fin de l'Ancien Régime* (Kortrijk, 1978).
- A.G.J. Mosmans, „Verborgen koper uit de Bossche kerken”, *Taxandria*, XXXIX (1932).
- H. Mosmans, „Een Limburgsche magistraats-familie. (Bijdrage over de Randeraedt's)”, *Publications de la Société historique et archéologique dans le Limbourg*, LXVI (1930).
- J.H. van Mosselveld, „De chirurgijnsfamilie Wijtens”, *De Brabantse Leeuw*, I (1952).
- J.H. van Mosselveld, „De Roy. Een Kempisch patriciërs-geslacht”, *De Brabantse Leeuw*, IV (1955).
- H. Muntjewerff, „De molen 'Het Fortuin' te Breda. 350 jaar bedrijf en techniek”, *Jaarboek van de Geschied- en oudheidkundige kring van stad en land van Breda 'De Oranjeboom'*, XXXVIII (1985).
- Le musée de Grenoble. Peintures - dessins - marbres - bronzes, etc.* (Paris, 1909).
- J. Nauwelaers, *Histoire des avocats du Conseil de Brabant* (2 dln.; Bruxelles, 1947).
- M.A. Nauwelaerts, *Latijnse school en onderwijs te 's-Hertogenbosch tot 1629* (Tilburg, 1974).
- Y.H.M. Nijgh, „Montens”, *Jaarboek van het Centraal Bureau voor Genealogie*, XXII (1968).
- W.F.H. Oldewelt, *Kohier van de personele quotisatie te Amsterdam over het jaar 1742*, dl. II (Amsterdam, 1945).
- J.M.P. van Oorschoot, *Eindhoven, een samenleving in verandering*, (2 dln.; Eindhoven, 1982).
- W. Paulussen, „Het geslacht Buycx. Zeshonderd jaar familiegeschiedenis”, *Vlaamse Stam*, XXII (1986).
- W. Paulussen, „De schepenbank van Ravels (1420–1795)”, *De drie van het noorden. Jaarboek 1987 van de heemkundekring Nicolaus Poppelius*.
- R. Peeters, „Bijdrage aangaande het Kempisch verkeerswezen en de handelstrafiek bijzonderlijk in oostelijke richting”, *Taxandria*, XXVI (1954).
- R. Peeters, „Thomas van Doorn (1754–1836), koopman en kunstverzamelaar in Tilburg en Parijs”, *Tilburg*, XVI (1998).
- C. Peters, „Frater Antonius Poulusse, de man in wie monseigneur Joannes Zwijsen zijn volste vertrouwen stelde”, *De Lindeboom*, IX-X (1985–1986).
- H. Pijls, „Bijdrage tot de geschiedenis van de voormalige heerlijkheid Schinnen”, *Publications de la Société historique et archéologique dans le Limbourg*, LXIV (1928).
- L.P.L. Pirenne, *'s-Hertogenbosch tussen Atrecht en Utrecht. Staatkundige geschiedenis 1576–1579* (Nijmegen, 1959).
- E. Poncelet, *Cartulaire de l'église Saint-Lambert à Liège*, dl. V (Bruxelles, 1913).
- N.W. Posthumus, *Bronnen tot de geschiedenis van de Leidsche textielnijverheid*, dl. IV ('s-Gravenhage, 1914).
- W.J. Pouwelse en F.J.M. van Puijenbroek, „Kranten in Tilburg”, *De Lindeboom*, III-IV (1979–1980).
- F. Prims, *Album pastorum Campinae Antverpiensis. De lijsten van de pastoors en kapelannen tot 1950, van de parochiën en kapelaniën der Antwerpse Kempen* (Antwerpen, 1952).
- F. Prims, *Sint-Agnetendal te Arendonk* (Antwerpen, 1931).
- J. Proost, *Inventaire du table alphabétique & analytique des noms de personnes contenues dans les registres aux gages & pensions des chambres des comptes* (Bruxelles, 1890).
- J.Th. de Raadt, „Een en ander over den slag van Basweiler”, *Taxandria*, I (1894).
- J.Th. de Raadt, *Sceaux armoriés des Pays-Bas et des pays avoisinants. (Belgique – royaume des Pays-Bas – Luxembourg – Allemagne – France). Recueil historique et héraldique* (4 dln.; Bruxelles, 1897–1901).
- S.C. Regtdoorzee Greup-Roldanus, *Geschiedenis der Haarlemmer bleekerijen* ('s-Gravenhage, 1936).
- B.J.A. Renckens, „Een Theodoor van Thulden in Enkhuizen”, *Oud-Holland*, LXIX (1954).
- E. Reusens, „Documents relatifs à l'histoire de l'université de Louvain (1428–1797)”, *Analectes pour servir à l'histoire ecclésiastique de la Belgique*, XVII (1881).
- E. Reusens, *Matricule de l'université de Louvain*, dl. I (Bruxelles, ???).
- E.H.J. Reusens, „Promotions de la faculté des arts de l'université de Louvain, 1428–1797”, *Analectes pour servir à l'histoire ecclésiastique de la Belgique*, IV (1867).
- H. de Ridder-Symoens, D. Illmer en C.M. Ridderikhoff, *Premier livre des procureurs de la Nation Germanique de l'ancienne université d'Orléans. II. Biographies des étudiants* (2 dln.; Leiden, 1978–1980).

- P. de Ridder, „Het testament van Everard Bruegel († 1530) klein kanunnik van Sint-Goedele te Brussel”, *Jaarboek van het Koninklijk museum voor schone kunsten Antwerpen*, 1981.
- C.M. Ridderikhoff m.m.v. H. de Ridder-Symoens, *Premier livre des procureurs de la Nation Germanique de l'ancienne université d'Orléans. I. Texte des rapports des procureurs* (Leiden, 1971).
- J.B. Rietstap, *Armorial général, précédé d'un dictionnaire des termes du blason* (2 dln.; 2e herz. dr.; Gouda, 1884–1887).
- L.A.C.A.M. van Rijckevorsel, „Aanvullingen en correcties op de genealogie van Rijckevorsel”, *De Nederlandsche Leeuw*, LXV (1948).
- L.A.C.A.M. van Rijckevorsel, „Een wijziging in de stamreeks Van Rijckevorsel”, *De Nederlandsche Leeuw*, LXXIX (1962).
- J. Roelevink, *Classicale Acta 1573–1620*, dl. II ('s-Gravenhage, 1991).
- J. Roelevink, *Resolutiën der Staten-Generaal. Nieuwe serie 1610–1670*, dl. V ('s-Gravenhage, 1983).
- Ph. Rombouts en Th. van Leries, *De liggeren en andere historische archieven der Antwerpsche Sint Lucasgilde onder zinspreuk 'Wt ionsten versaemt'* (2 dln.; Antwerpen, 1864–1876).
- M. Rooses, *Geschiedenis der Antwerpsche schilderschool* (Gent, 1879).
- H.A.M. Ruhe, „De opkomst van een industriedorp. Bijdrage tot de wordingsgeschiedenis der nijverheid in Hilvarenbeek”, *Brabants Heem*, IX (1959).
- De Ryckman de Betz en F. de Jonghe d'Ardoye, *Armorial et biographies des chanceliers et conseiller de Brabant* (4 dln.; Hombeek, z.j.).
- M. Sabbe, *Brabant in 't verweer. Bijdrage tot de studie der Zuid-Nederlandsche strijdletteratuur* (Antwerpen 1933).
- C. Samaran en A.A. van Moé, *Liber procuratorum nationis Picardiae in universitate Parisiensis* (Paris, 1938).
- P. van de Sande, „De Koningswei. Een negentiende-eeuwse exponent van de 'Tilburg promotion' gedachte”, *Tilburg*, XII (1981).
- A.F.O. van Sasse van Ysselt, „Eenige aantekeningen betreffende de familie Van Tulden uit de Bossche schepenregisters”, *Taxandria*, XVIII (1911).
- A.F.O. van Sasse van Ysselt, „De afkomst van het Bossche geslacht van Broeckhoven. Thans het grafelijke geslacht van Brouckhoven van Bergeyck”, *Taxandria*, XXXVI (1929).
- A.F.O. van Sasse van Ysselt, *Nieuwe catalogus der oorkonden en handschriften, berustende in de boekerij van het Provinciaal Genootschap voor kunsten en wetenschappen in Noord-Brabant* ('s-Hertogenbosch, 1900).
- A. van Sasse van Ysselt, „Rouw- of wapenborden en grafmonumenten in de St. Janskerk te 's-Hertogenbosch”, *Taxandria*, X (1903).
- A.F.O. van Sasse van Ysselt, *De voornamen huizen en gebouwen van 's-Hertogenbosch, alsmede hunne eigenaars en bewoners in vroegere eeuwen. Aantekeningen uit de Bossche schepenprotocollen loopende van 1500–1810* (3 dln.; 's-Hertogenbosch, [1911–1914]).
- F.L.R. Sassen, „Levensberichten van de hoogleraren der Illustre school te Breda”, *Jaarboek van de Geschied- en oudheidkundige kring van stad en land van Breda 'De Oranjeboom'*, XIX (1966).
- W.G.H. Savelkoul, „De ondernemersstand in de jaren 1810–1816”, in: H.F.J.M. van den Eerenbeemt en H.J.A.M. Schurink (red.), *De opkomst van Tilburg als industriestad* (Nijmegen, 1959).
- G. Schampers, „Genealogische gegevens familie Van de Sande”, *Campinia*, XXI (1991).
- B.W. van Schijndel, *Généalogie Otten dit Otto de Mentock; avec notices sur les familles alliées* (2 stukken; Antwerpen, 1954).
- A. Schillings, *Matricule de l'université de Louvain*, dln. III-X (Bruxelles, 1958–1967).
- F. Schlie, *Beschreibendes Verzeichniss der Werke ältere Meister in der Grossherzoglichen Gemälde-Gallerie zu Schwering* (Schwering, 1882).
- H. Schneider, „Theodoor van Thulden in Noord-Nederland”, *Oud-Holland*, XLV (1928).
- H.J.A.M. Schurink en J.H. van Mosselveld (red.), *Van heidorp tot industriestad* (Tilburg, 1955).
- L.H.C. Schutjes, *Geschiedenis van het bisdom 's Hertogenbosch* (5 dln.; Sint-Michielsgestel, 1870–1876).
- A.H. Schuttelaars, *Bossche beroerten. Beeldenstorm en troebelen in 's-Hertogenbosch, 1566–1567* (doctoraalscriptie KUN, 1991).
- G.C. Sciolla, „I disegni flaminghi della biblioteca reale di Torino”, *Commentari*, XXIV (1973).

- E. de Seyn, *Dictionnaire biographique des sciences, des lettres et des arts en Belgique* (2 dln.; Bruxelles, 1936).
- Le siècle de Rubens dans les collections publiques françaises* (catalogus van de tentoonstelling te Parijs, 1977–1978) (Paris, 1977).
- Th. Simar, *Étude sur Erycius Puteanus (1574–1646). Considéré spécialement dans l'histoire de la philologie belge et dans son enseignement à l'université de Louvain* (Paris, 1909).
- G. Slechten, *Necrologium monasterii S. Mariae Sanctique Joannis Baptistae in Averbode Ordinis Praemonstratensis* (Scherpenheuvel-Zichem, z.j.).
- C. Sloots, „Pater Cornelius Thielmans, O.F.M. Leven en geschriften”, *Bijdragen voor de geschiedenis van de provincie der minderbroeders in Nederland*, bundel I (Rotterdam, 1947).
- J.P.W.A. Smit, „Het wapen van de Bossche notaris Johan van Asten”, *De Brabantse Leeuw*, XIII (1964).
- C.F.X. Smits, *De grafzerken in de kathedrale Sint Janskerk van 's-Hertogenbosch* ('s-Hertogenbosch, 1912).
- F.W. Smulders, „Emancipaties in Den Bosch (1367–1450)”, *De Brabantse Leeuw*, XI (1962).
- F.W. Smulders, „Van den Loo (Bokstel)”, *De Brabantse Leeuw*, II (1953).
- J.A.M. Smulders en A.J.A. van Loon, „Een genealogisch onderzoek door schepenen van Tilburg in 1769. Een speurtocht naar de erfgenamen van Norbart Smolders”, in: J.P.M. Strijbosch, A.Th. Winnubst en P.J.M. Wuisman (red.), *In de permetatie* (Tilburg, 1982).
- M. Soenen, *Inventaire analytique des documents relatifs à l'impression et au commerce des livres (1546–1702) contenus dans les cartons 1276 à 1280 du Conseil Privé espagnol* (Bruxelles, 1983).
- M.H.M. Spierings, „Een gebrandschilderd venster in de Oude Kerk van Berlicum”, *De Brabantse Leeuw*, XXXI (1982).
- W. van Spilbeeck, *Necrologium ecclesiae B.M.V. de Tongerlo ordinis praemonstratensis* (Tongerlo, 1902).
- A.J. Teychiné Stakenburg, *De oudste generaties der familie Stakenburg* (Rotterdam, 1980).
- E. Steenackers, „Autels et institutions dans les églises de Malines au début du XVIe siècle”, *Handelingen van den Mechelschen kring voor oudheidkunde, letteren en kunst*, XXXV (1930).
- J. Sterckx, „De heerlijkheid van Westerloo”, *Bijdragen tot de geschiedenis bijzonderlijk van het aloude hertogdom Brabant*, VII (1908).
- M. Stijnen, „Val Sainte Marie – Sint Mariadal Oosterlo. Een pensionaat in de Kempen”, *Jaarboek 20 van de Vrijheid en het Land van Geel* (1983).
- L. Stroobant, „Fragment généalogique de la famille Ghysbrechts, de Malines”, *Bulletin du Cercle archéologique, littéraire et artistique de Malines*, VIII (1898).
- Ch. Terlinden, „Le carmel royal de Bruxelles (1607–1957)”, *Cahiers bruxellois*, II (1957).
- Ch. Terlinden, „La chapelle de la Vierge à la cathédrale Saint-Michel de Bruxelles (1633–1666)”, *Cahiers bruxellois*, XI (1966).
- Ch. Terlinden, „Les souvenirs d'un vonckiste. Les aventures de J.-B. Van der Linden ou détails circonstanciés sur la Révolution de Brabant (1789–1790)”, *Bulletin de la Commission royale d'histoire*, XCVI (1932).
- F.C. Theuws, „Middeleeuwse parochiecentra in de Kempen 1000–1350”, in: A. Verhoeven en F. Theuws (red.), *Het Kempenproject 3. De middeleeuwen centraal* (Waalre, 1989).
- De Theux de Montjardin, *Bibliographie liégeoise contenant: 1° les livres imprimés à Liège depuis le XVIe siècle jusqu'à nos jours, 2° les ouvrages publiés en Belgique et de la province actuelle du même nom* (2e verm. dr.; Bruges, 1885).
- H.J.M. Thiadens, „De namen Craenmeer en Tulder te Esbeek”, *Tussen paradijs en toekomst. Nieuwsbrief van de heemkundige kring 'Ioannes Goropius Becanus'*, X (1991).
- U. Thieme en F. Becker, *Allgemeines Lexikon der bildenden Künstler von der Antike bis zur Gegenwart*, dl. XXXIII (Leipzig, 1939).
- A.K.L. Thijs, *De zijdenijverheid te Antwerpen in de zeventiende eeuw* (Z.pl., 1969).
- G. Tournoy, „Het humanisme te 's-Hertogenbosch”, in: A.M. Koldewij (red.), *In Buscoducis 1450–1629. Kunst uit de Bourgondische tijd te 's-Hertogenbosch. De cultuur van late middeleeuwen en renaissance* ('s-Hertogenbosch, 1990).
- H.W. van Tricht, *De briefwisseling van Pieter Corneliszoon Hooft* (3 dln.; Culemborg, 1976–1979).
- J.R.O. Trommelen en M.P.E. Trommelen, *Tilburgse toponiemen in de 16e eeuw. Een tentatieve reconstructie en naamsverklaring* (Tilburg, 1994).

- De Troostembergh, „Pathmos. Maison de plaisance des abbés du Parc à Saint-Josse-ten-Noode”, *L'indicateur généalogique, héraldique et biographique*, I (1911–1912).
- P.H. van Tulden, „Genealogische reeks van Peter Hubertus van Tulden tot Ottoland”, *Campinia*, V (1975).
- J. van Tulder, *Nachtopvang en kortdurende opname van ouderen* ('s-Gravenhage, 1988).
- J.J.M. van Tulder, *De beroepsmobiliteit in Nederland van 1919 tot 1954. Een sociaal-statistische studie* (Leiden, 1962).
- J.L.M. van Tulder, *Bedrijfseconomische leidraad voor het notariaat* (Deventer, 1984).
- L. van Tulder, *Van kantoorkruk tot hoge C* (Baarn, z.j.).
- B. Verbeek, „De minderbroeders te Venray, vanaf hun komst tot het einde van de 19e eeuw”, *Bijdragen voor de geschiedenis van de provincie der minderbroeders in Nederland*, bundel IV (Rotterdam, 1947).
- G. Th. Verhagen, „Het geslacht van der Hagen (Verhagen) te Lage-Mierde”, *De Brabantse Leeuw*, XV (1966).
- A. Verkooren, *Inventaire des chartes et cartulaires des duchés de Brabant et de Limbourg et des pays d'Outre-Meuse*, dl. III, stuk II (Bruxelles, 1976).
- M. Vermeeren, „Inwoners van Poppel die in 1666 het kosterskoren of keutergeld betaalden”, *De drie goddelijke deugden*, I (1996–1997).
- M. Vermeeren, „De oude schuttersgilden St.-Sebastiaan en St.-Joris te Poppel”, *De drie goddelijke deugden*, I (1996–1997).
- M. Vermeeren, *Poppel toen en nu* (4 dln.; [Poppel], 1997).
- J. Vermeulen, „Willemstadse huizen en hun bewoners”, *Ravelyn*, XVII (oktober 1999).
- W. Verrees, *Necrologium 1129–1979. Abdij van Park, Leuven en Heverlee* (Leuven, 1979).
- Ch.C.V. Verreyt, „Leden der Lieve-Vrouwenbroederschap te 's-Hertogenbosch van 1316–1642”, *Taxandria*, XVII, XIX (1910, 1912).
- Ch.C.V. Verreyt en W.J.F. Juten, „Noordbrabantsche schepenzegels”, *Taxandria*, II, VII, XIII (1895, 1900, 1906).
- J. Verzijl, „Testamenten van minderbroeders”, *Bijdragen tot de geschiedenis van de provincie der minderbroeders in de Nederlanden*, XX (1955).
- Vier eeuwen Herengracht. Geveltekeningen van alle huizen aan de gracht, twee historische overzichten en de beschrijving van elk pand met zijn eigenaars en bewoners* (2 stukken; Amsterdam, 1976).
- A. de Vlaminck, *Filiations de familles de la Flandre dressées sur pièces authentiques ou d'après des manuscrits anciens*, dl. I (Gent, 1875).
- H. Vlieghe, „Nieuwe toeschrijvingen aan Antwerpse schilders uit de zeventiende eeuw”, *Gentse bijdragen tot de kunstgeschiedenis en de oudheidkunde*, XX (1967).
- H. Vlieghe, *Rubens portraits of identified sitters painted in Antwerp* (London, 1987).
- A.A. Vorsterman van Oijen, *Stam- en wapenboek van aanzienlijke Nederlandsche familiën* (3 dln.; Groningen, 1885).
- D.A.N. Vriesendorp, „Bierens”, *De Brabantse Leeuw*, XXV (1976).
- J.J. Vürtheim, „Brabantsche stamreeksen in de kwartierstaat van N.P. Vürtheim”, *Taxandria*, XLIII (1936).
- R. van Waefelghem, *Le nécrologe de l'abbaye du Parc* (Bruxelles, z.j.).
- Weelde toen en nu*, uitgeg. door de Heemkundekring Nicolaus Poppelius (Ravels, 1982).
- C. Weijters, „De Reijshof onder Tilburg. Een vergane grootheid”, *Historische bijdragen; orgaan van de heemkundekring 'Tilborgh'*, V (1970).
- C.J. Weijters, „Ter stembus voor de Nationale Vergadering”, *De Lindeboom*, VII (1983).
- C. Weijters, „Tilburg in de patriottentijd (1785–1794)”, *De Lindeboom*, I (1977).
- Th.I. Welvaarts, *Geschiedenis van Bladel en Netersel naar de archieven van Postel's abdij* (Eindhoven, 1890).
- Th.I. Welvaarts, *Geschiedenis der gemeente en vrijheid Arendonk* (Turnhout, 1887).
- Th.I. Welvaarts, *Chronologische en analytische oorkondenlijst van Mierde* (Z.pl., 1891–1892).
- W. Wijnaendts van Resandt, „Nederweerder borgbrieven”, *Jaarboek van het Centraal Bureau voor Genealogie*, XVII (1963).
- L.G. de Wijs, *Gedenkboek bij gelegenheid van de plechtige ingebruikneming van het paleis van wijlen Z.M. koning Willem II tot paleis-raadhuis der gemeente Tilburg op 1 Augustus 1936* (Tilburg, 1936).

- J. Wils, „Documents relatifs a l’histoire de l’université de Louvain (1425–1797)”, *Analectes pour servir a l’histoire ecclésiastique de la Belgique*, IIe section, fasc. 8 (1903), XXXIX (1913).
- J. Wils, *Matricule de l’université de Louvain*, dl. II (Bruxelles, 1946).
- A. Wolters, „De leenen van het adellijk huis te Dieren, bij Susteren”, *Publications de la Société historique et archéologique dans le Limbourg*, XXIV (1887).
- J.A. Worp, *De briefwisseling van Constantijn Huygens (1608–1687)* (6 dln.; ’s-Gravenhage, 1911–1917).
- A. Wouters, *Géographie et histoire des communes belges. Arrondissement de Louvain. Canton de Tirlemont. (Communes rurales, première partie)* (Bruxelles, 1875).
- H.J. Zomerdijk, *Het muzikleven in Noord-Brabant 1770–1850* (Tilburg, 1981).
- R.A. van Zijlen, *Inventaris der archieven van de stad ’s Hertogenbosch, chronologisch opgemaakt en de voornaamste gebeurtenissen bevattende. (Stadsrekeningen van het jaar 1399–1800)* (2 stukken; ’s-Hertogenbosch, 1863–1866).
- R.A. van Zijlen, *Lyst der schepenen van de stad ’s Hertogenbosch, benoemd van 1295 tot 1795, waarvan de schepenzegels in zilver, koper of lood bij het archief dier stad, of in het museum van het Provinciaal Genootschap voor kunsten en wetenschappen in Noordbrabant, nog aanwezig zijn* (’s-Hertogenbosch, 1865).